

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NORMANNERNE.

AF

JOHANNES C. H. R. STEENSTRUP.

TREDIE BIND:

DANSKE OG NORSKE RIGER PAA DE BRITTIKKE ØER
I DANEVÆLDENS TIDSALDER.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF RUDOLPH KLEIN.

L. COHENS BOGTRYKKERI.

1882.

DANSKE OG NORSKE RIGER

PAA

DE BRITTISKE ØER

I

DANEVÆLDENS TIDSALDER.

AF

JOHANNES C. H. R. STEENSTRUP.

MED TO KORT.

HERTIL ET SUPPLEMENTBIND: DANELAG.

KJØBENHAVN.

FORLAGT AF RUDOLPH KLEIN.

I. COHENS BOGTRYKKERI.

1882.

Indholdsfortegnelse.

	Side.
Første Kapitel. Indledning.....	1—5.
Andet Kapitel. Nogle Forstudier og kritiske Skjærmydsler.....	6—30.
Holmekampen S. 7 — Slaget ved Tettenhall S. 11 Dunblinkampen 912 S. 13 — Sihtrics Brodermord S. 16 — Kong Ragnvald af York S. 18 — Freds- mødet ved Eamot S. 26.	
Tredie Kapitel. De nordiske Kolonier i Eng- land (901—954).....	31—106.
Nogle Vikingekampe 901—911 S. 31 — Fæstninger bygges S. 41 — Indfald i det vestlige England og i Skotland, Kampe med Waliserne S. 55 — Resul- tatet af Kong Edwards og Æthelfleds Kampe med Nordboerne S. 62 — Kong Edvard dør. Æthel- stans Kampe med Northumbrene. Brunnanburh- slaget S. 64 — England under Kongerne Edmund (940—946) og Edred (946—955) S. 78 — Hvilket nordisk Folk tilhørte Vikingerne i England? S. 90 — Polemik S. 95.	
Fjerde Kapitel. Rigerne i Dublin og Waterford (914—951).....	107—127.
Dublins Historie 917—941 S. 109 — Kolonierne ved Strongford Lough (Lough Cuan), ved Linn Duach- aill og Carlingford Lough (Snamh Aighneh) S. 115 — Waterfordkolonien S. 118 — Muircheartach med Læderkappen og hans Rundgang om Irland S. 119 — Dublins senere Historie S. 124.	
Femte Kapitel. Kongerne af Limerick	128—132.
Sjette Kapitel. Kong Brian Borumha.....	133—172.
Mathgabhain og Brian kæmpe med de Fremmede	

i Limerick S. 134 — Mathgamhains Død. Brian bliver Munsters Konge S. 140 — Kong Maelsechlainns Kampe med de Norske i Dublin S. 143 — Brian bliver Irlands Konge S. 148 — Oprør mod Brian S. 154 — Clontarf-Slaget S. 163 — Kampens Følger S. 167.	
Syvende Kapitel. Angelsakserne og Nordboerne under Kong Edgars Regering	173—204.
Kong Edgars Styrelse af Landet. De nordiske Kolonisters Stilling S. 175 — Edgars Forhold til Wales og de vestlige Øer S. 184 — Edgars Krong. Kongefærden paa Floden Dee S. 197.	
Ottende Kapitel. Norske Kolonier paa de skotske Øer og Halvøer	205—216.
Niende Kapitel. Svend Tveskjægs og Jomsvikingerenes Hærtog til England	217—272.
Nye Uroligheder i Wales S. 218 — De Danske plyndre i det Irske Hav S. 221 — Gudmund, Justin, Olaf Tryggvesson og Svend Tveskjæg paa Hærtog i England (991—995) S. 228 — Vikingerne vende sig mod Wales og mod Saksland. Nye Anfald paa Syd-England S. 243 — Blodbadet paa de Danske St. Briccii Dag 1002. De paafølgende Hævtog 1003—1012 S. 252 — Tilbageblik. Landets ulykkelige Tilstand og Grundene dertil S. 265.	
Tiende Kapitel. Knud den Stores Erobring af England	273—289.
Ellevte Kapitel. Knud den Stores Regering... Kong Knuds Forsoningspolitik S. 291 — Forandring i Knuds politiske Holdning. Hans Tog til Danmark (1019—1020). De danske Høvdinger forjages fra England S. 308 — Kong Knud drager til Venden. Han forsoner sig med Thorkil Jarl S. 322 — Kong Knuds Forhold til Kirken S. 333 — Slaget i Helgeaa. Romerrejsen S. 345 — Norges Erobring S. 357 — Kong Knud som Lovgiver og Ordner af de indre Forhold. Stiftelsen af Vederlag eller Thingemanlid. Hirdens og Lidets Medlemmer S. 366 — Svend, Knuds Søn, og Ælfgifa styre Norge. Deres Lovgivning. De forjages af Landet S. 381 — Kampe med Waliser og Skotter. Forholdet til Hertugerne af Normandie S. 392 — Kong Knuds Død. Opfattelsen af hans Karakter og Personlighed. Dommen over hans Regering S. 400.	290—412.

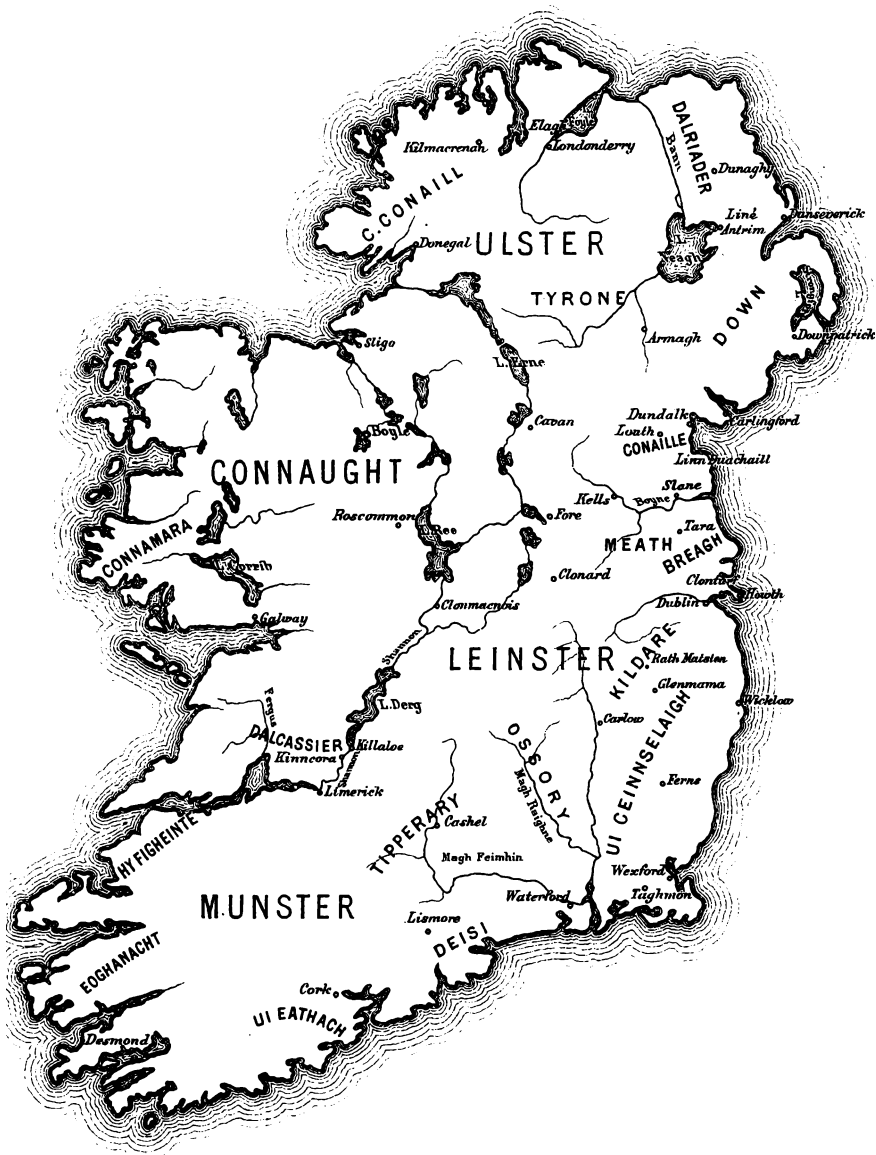
Tolvte Kapitel. Det danske Herredømmes sidste	
Dage.....	413—434.
Harald Harefods Regering (1035—1040) S. 413 —	
Hardeknuds Regering (1040—1042) S. 421 — Nogle	
Betragtninger i Anledning af det danske Herre-	
dømmes Ophør i England S. 427.	

Nogle Tillæg. I. Kong Harald, Knud den Stores Broder S. 435 — II. Nogle Undersøgelser om Sprakaleggs-Ætten S. 437 — III. Om Betegnelsen Nortmanni hos Adam af Bremen S. 441 — IV. De islandske Sagaer som Kilder for den her behandlede Periode S. 443.

Efterskrift S. 450. — Trykfejl og Rettelser S. 451. — Register S. 452.

Joh. Steenstrup, „Danske og Norske Riger paa de britiske Øer.“

Første Kapitel.

Indledning.

Den foreliggende Bog har til Formaal at fremstille de nordiske Koloniers Skæbne i England, Irland og Skotland i Løbet af det 10de og i Begyndelsen af det 11te Aarhundrede. Medens Aaret 900 eller Tiden deromkring for alle disse Landes Vedkommende danner det fælles Udgangspunkt for Beretningen, vil der med Hensyn til Periodens Slutning være den Forskjel, at jeg i England ender med Knud den Stores og hans Sønners Regering, men i Irland med Slaget ved Clontarf (1014). Jeg bør naturligvis give mine nærmere Grunde for, at jeg lader dette Afsnit fremtræde som et Hele og sætter Grænsen, hvor jeg saaledes har trukket den. Denne Redegjørelse bør dernæst angaa tvende Punkter, i det den ikke alene bør oplyse om, at et Tidsrum virkelig ender ved disse Slutningstider i hvert enkelt af de Riger, som Undersøgelsen angaar, men ogsaa derom, at Grænsen for alle disse Landes Vedkommende betegner en Afslutning paa samme eller dog paa lignende Maade.

For Englands Vedkommende fremtræder det klarer, at her virkelig foreligger en Periode med sin egen indre Karakter og sin afgjørende Afslutning. De nordiske Riger i Northumberland og Østangel, som vare

stiftede i den sidste Menneskealder af det 9de Aarh., vedbleve endnu at bestaa, skjønt de anfægtedes haardt af de dygtige Herskere over England. Det nordiske Kongerige i Østangel var ikke ved Landomraade saa mægtigt som Northumberland; det var paa Grund af sin udstrakte Grænselinie mod Angelsakserne ikke saa vel beliggende som hint Rige ved Nordgrænsen. Denne Koloni maatte derfor bøje sig tidligst, men snart saa ogsaa Northumberne sig nødsagede til at underkaste sig Kong Æthelstan og hans Efterfølgere. Kun af og til lykkedes det at gjenskabe et nordisk, uafhængigt Rige i York og de nordlige Landskaber af Northumberland, indtil endelig under Edred Northumberland indgik som en uadskillelig Del i det angelsaksiske Rige. Men — den nordiske Indflydelse ophørte derfor ikke, den forklædte sig kun. Det viser sig nu, hvad der saa ofte kommer for Dagen i Vikingetiden, at netop paa Tider, da de ydre Forhold ere mindst gunstige for at hævde nordisk Indflydelse, virker den fredelige Berøring med Nordboerne mægtigt. Den djærve Haand, som havde ført Sværdet med saa stor en Virkning, viste sig nok saa farlig ved sit fredelige Haandtryk, og Nordboerne tilsnege sig stor Magt i Samfundet. Edgars Regering var i denne Henseende navnlig af megen Betydning. Jordbunden blev efterhaanden saa gunstig forberedt, at fornyede Angreb paa England fra dansk Side syntes at maatte lykkes. Efter at de Danskes Kræfter atter vare voxede, og efter at under den svage Kong Æthelreds Regering de Engelskes Magt var sløvet, opnaaede de danske Konger Svend og Knud at vinde England, den sidste nordiske Sejrvinding i dette Land. Vel fortsættes den danske Kongerække med Harald Harefod og Hardeknud, men derefter følger en Angelsakser Edvard paa Tronen, og Nordboernes Magt i Vesten faldt. Da Englands Trone endelig erobredes af en normannisk Fyrste,

som grundlagde et varigt Vælde (1066), da var dette en Erobring, som kun indirekte vedkom Norden; det var til en Sidelinie af de nordiske Kongeslægter — kan man sige — at Landet da gik i Arv. Endnu i nogen Tid efter gjorde Vikingeflaader sig Ærinde over Havet for at plyndre eller maaske endog for at prøve paa at gjenerhverve den gamle Magt. Disse Togter ville ikke blive tagne med i dette Arbejde, i det de bedre kunne fremstilles sammen med de nordiske Koloniers sidste Skæbne og sammen med Beretningen om de efter Nørmannertiden i Udlandet bevarede Minder om Nordboerne.

For de irske og skotske Koloniers Vedkommende synes man at kunne tale om en Periode, hvorom de ere fælles med England, allerede af den Grund, at der bestod en nøje Forbindelse mellem Nybygderne i Skotland og Irland og de nordiske Riger i England. De første Hærgetog mod Angelsakserne under Edvard fremtræde som en Række krydsende Anfald snart paa Nordsøkysterne, snart ved det irske Havs Strande; disse Vikinger havde deres egentlige Fodfæste i Waterford. Senere kæmpes der udholdende paa Grænsen af Skotland, og de nordiske Beboere af de skotske Øer hjælpe med til Bevaringen og Gjenerobringen af det omstridte, northumberske Rige. En Menneskealder senere kommer den nordiske Koloni paa Anglesey til at spille en vigtig Rolle som den, der baner Vej for Kongerne Svends og Knuds Erobringer. Hvad i øvrigt de irske Kolonier angaar, viser der sig i disses Historie ikke nogen mærkeligere Tilbagegang eller Fremskridt i Nordboernes Magt over Ierne, medens ganske vist snart en, snart en anden nordisk By tilkæmper sig Forrangen blandt Nybygderne. Først i det berømte Clontarfslag træffe vi en Begivenhed af mere udpræget Betydning; det var et sidste Forsøg udenfra paa at tilkæmpe sig en større

Indflydelse over Iernerne. Fra forskellige Egne i Norden og fra saa godt som alle Kolonier i Udlandet var dette Forsøg bleven understøttet ved Hjelpetropper og Skibe, men det mislykkedes. De nordiske Kolonier i Irland vedbleve at bestaa, men førte et vegeterende Liv gennem de følgende Aarhundreder. Fremstillingen af dette Afsnit af deres Historie vil, som det alt er sagt, bedst kunne gives sammen med Fortællingen om Levningerne af Nordboernes Indflydelse og om de sidste sporadiske Vikingefarter. Den Periode, hvis Grænse jeg for Irlands Vedkommende saaledes sætter ved Clontarfslaget, ender altsaa i dette Land ganske vist ikke paa samme Maade som i England, hvor Nordboernes Herskertid ophører 1042 og ingen uafhængige Kolonier derefter findes. Imidlertid er dette en Forskjel af mindre Betydning, og det tabte Slag ved Clontarf var den afsluttende Prøve paa at Nordboernes Magt i Irland ikke skulde blive et Herredømme over hele Erin eller alle Ierer, men at Nordmændene kun skulde beholde deres Kolonier i Byerne.

Jeg har i øvrigt delt dette Arbejde i tvende Dele, nemlig i den alt nævnte historiske Skildring af Erobringen og dernæst i en Fremstilling af Nordboernes Indvirkning paa de sociale, retslige Tilstande; denne sidste har jeg givet Navnet Danelagen. Den store Betydning, som Vikingekolonierne havde, var nemlig den, at indvirke stærkt paa Angelsakserne og Kelterne og ofte at virke mest, naar de voldsomme Angreb ophørte, saaledes at de Kristne vare udsatte for uafsladelig Fare for deres Nationalitet. Denne Indvirkning fortsattes, efter at Knud den Store havde erobret Landet, skjønt han beskyttede angelsaksisk Ret, ja efter at de danske Konger vare fortrængte af engelske eller normanniske. Jeg har af denne Grund i dette Afsnit af Bogen ikke kunnet holde mig til de foran satte Tidsgrænser; det har været

nødvendigt at medtage Lovkilder fra en senere Tid, blandt andet af den Grund, at det til dette Æmne var nødvendigt at benytte alle de Kilder, som forefandtes. Dette andet Afsnit udgjør et nødvendigt Supplement til det første. Det udfylder Mellemrummene mellem Koloniernes Undergang og de danske Kongers Erobringstog, og det fuldstændiggjør vor Kundskab om Betydningen af de danske Kongers Herredømme i England. Det fortjener tillige en Behandling for sig, da ikke blot Æmnet er forskjelligt, men Kilderne helt andre.

Hvad endelig Stoffets Enkeltheder angaar, følger jeg samme Plan som i „Vikingetogene mod Vest i det 9de Aarhundrede“. Man kunde ganske vist skrive en Bog, som vilde blive mere interessant paa mange Punkter, om man alene vilde fortælle om det, som strax lader sig bringe i Sammenhæng med Andet, eller om det, som afgiver Materiale til en fængslende Gjenfortælling. Jeg tror imidlertid, at det har en stor Betydning, at alle de enkelte Togter blive indoptagne i Fremstillingen. Enhver, som har studeret den Tids Historie, vil vide, at det for at forklare ydre og indre Forhold i et Land eller en Provins er meget vigtigt at faa at vide, om nordiske Indfald da fandt Sted, og Kilderne ere paa mange Punkter saa spredte og saa vanskelige at behandle, at det vistnok er fortjenstligt at paavise deres Sammenhæng og redegjøre for deres Indhold uden Hensyn til deres umiddelbare Interesse eller til de Resultater, som kunne faas ud af dem. — I min Fremstilling vil hvert Land blive behandlet for sig; dog har jeg fra denne Regel gjort Undtagelser, naar Stoffet med Nødvendighed krævede en anden Fremstillingsmaade.

Andet Kapitel.

Nogle Forstudier og kritiske Skjærmydsler.

Forinden vi kunne fortælle om de første Togter, bliver det nødvendigt at give sig i Lag med en Del kritiske Undersøgelser. Om nogetsteds, gjælder det nemlig her, at de historiske og navnlig de kronologiske Opgivelser fra det 10de Aarhundredes første 25 Aar trænge til en alvorlig Prøvelse og til et langt mere indtrængende kritisk Studium end det, man hidtil har villet skjænke dem. Den angelsaksiske Krønike har aabenbart nydt en altfor ubetinget Agtelse, og man har forsømt at anvende paa den al den Kritik, som bliver nødvendig selv lige over for gode Kilder, fordi de have lidt ved Bevaringen gennem saa mange Aarhundreder. For at give en Ide om i hvilken Grad Kilderne have Karakter af et Vilderede, skal jeg blot nævne, at der imellem den angelsaksiske Krønikes og Florentius af Worcesters Opgivelser er i Aarstallene fra 913—923 en Forskel paa indtil 3 Aar, at Krøniken ved 921 nævner, at Kong Sihtric slog sin Broder Nial, medens Simeon af Durham i ét af sine Skrifter har denne Notits ved 914 og i et andet ved 920, at Simeon er eneste Hjemmel for Beretningen om en Kamp i Skotland 912, og at der baade om denne og om andre Beretninger i disse

Kilder maa føles en snigende Mistanke om en urigtig Indførsel eller en dobbelt Angivelse.

Der er et aabenbart Mytteri mellem Kilderne; man maa tage alvorligt paa Sagen, bryde ind og sikre sig Hovedmændene til Vildfarelsen. Selve Omfanget af den Forvirring, som behersker Kilderne, ægger Forskeren til at bringe Klarhed til Veje og synes næsten give ham Haab om, at en heldig fundet Løsning paa ét Punkt ogsaa vil kunne give Løsning paa andre.

De Spørgsmaal, som jeg derfor nu stiller og vil forsøge paa at faa klarede i dette Kapitel, ere disse:

1. Forefaldt der en Kamp med Vikinger ved Holme 902?
2. Stod der et Slag ved Tettenhall 910?
3. Gjorde Vikinger et Indfald i Skotland 912?
4. Hvornaar dræbte Kong Sihtric sin Broder?
5. Hvornaar døde Kong Ragnvald af York?
6. Hvad véd man om et Fredsmøde ved Eamot 926?

I. Holmekampen.

Tvende Haandskrifter af Anglo-Saxon Chronicle, nemlig de, der gjerne betegnes som B. og C., opgive ved 902: Her Ealhswyð forðferde and þy ilcan geare wæs þæt gefeoht æt þam Holme Cantwara and þara Deniscra. De andre to eller tre Haandskrifter have Intet om dette Slag mellem Danske og Beboerne af Kent. Florentius nævner Holmekampen ved 904, Henrik af Huntingdon ved Edwards 12te Regeringsaar (913). Nu er der strax en Omstændighed, som gjør, at man fatter Mistanke mod hine to Haandskrifters Udtalelse om denne Kamp, og det er nemlig den, at den anden af de tvende Notitser, som disse Haandskrifter bringe ved dette Aar, her er anbragt urigtigt.

Ealhswyd, Kong Alfreds Enke, døde ikke 902, men 905, hvilket fremgaar med stor Enstemmighed ikke blot af de andre Haandskrifter af Anglo-Saxon Chronicle og af Florentius, men ogsaa af selve de nævnte to Haandskrifter, som begge gjentage Efterretningen om hendes Død ved 905. Men naar saaledes den ene Notits er anbragt galt, kunde den nemt have draget med sig den anden, Efterretningen om Kentmændenes Kamp, og denne Formodning finder Bestyrkelse derved, at der virkelig forefaldt en Kamp mellem Kentmænd og Danske i Aaret 905, en meget mærkelig Kamp, hvor mange ansete Høvdinge faldt paa et Tog oppe i Østangel ved Ouse. Haandskrifterne B. og C. indeholde en Beretning om denne Kamp (905), som ganske svarer til de andre Haandskrifters Fortælling, men det var jo højst muligt, at deres oprindelige Forfatter havde overset, at den korte Notits, som han forefandt om Kentmændenes Vaabendyst (902), angik Kampen i Aaret 905. Imidlertid maatte man fordrø en noget større Sandsynlighed for at antage Identiteten af de to Kampe, og man kan virkelig bringe denne til Veje paa forskjellig Maade. For det Første bør man se at faa Kundskab om hin Kamp af 905 stod „ved Holme“. Kilderne sige os, at Kong Edvard forfulgte den i Østangel hjemmehørende danske Hær, som paa et Tog ind i Mercia var draget saa langt frem som til Malmesbury, tilbage i dens eget Land og „hærgede alt deres Land mellem Digerne og Ouse saa langt Nord som Marsken“. Da de Engelske nu skulde drage tilbage, tøvede Kenterne og bleve slagne. Florentius siger nærmere: „*terras illorum, quæ inter terræ limitem sancti regis Eadmundi et flumen Usam sitæ sunt, devastat.*“ I Følge denne Forfatter har altsaa den plyndrede Strækning ligget mellem Grænserne af de Ejendomme, som tilhørte Bury St. Edmunds (i Suffolk) og Ouse. Da vi ikke kjende Udstrækningen

af dette Klosters Besiddelser, vil det være sikrere at holde sig til A.-S. Chronicle, hvorefter Vikingerne have plyndret the Fens, de store Marskegne rundt om Bugten the Wash, hvilke allerede meget tidligt bleve forsvarede mod Havet ved Diger, se Will. Hughes, the Geography of British History S. 39. Der ligger en Række Fens op langs Ouse, og Syd for Lynn Regis findes et Holme beliggende ved Ouse. Det er vist meget rimeligt, at det var her Angelsakserne led Nederlag. I hvert Fald er det let at finde et Holme i Norfolk¹⁾, medens man har vanskeligere med at pege paa et saadant i Kent²⁾. Pearson (Historical Maps, 2. Udg. S. 35) gaar ud fra, at vort Holme skal ligge i Kent, men kan her kun hen-vise til Holmesdale og Helmestrei Hundred (i Domesday).

At Holme i alt Fald skal søges paa disse Kanter af Landet, kan bevises ved tvende vigtige Argumenter. I et Brev, udstedt 961 af Edvard den Ældres Enke Eadgifu, tales der paa følgende Maade om en Tid, der ligger nogle Menneskealdre tilbage: „Da hændtes det, at alle Kentmænd bleve udbudte til Kamp ved Holme. Da vilde Sigelm ikke gaa i Leding med nogen Mands Penge ubetalte . . . Efter at han var falden i Kampen“ osv. (Thorpe, Diplomatarium Anglicum S. 201). Men nu faldt netop i Følge A.-S. Chronicle og de andre Kilder i Kentmændenes ovennævnte Kamp i Østangel 905 „Sigelm ealdorman“, og altsaa maa Slaget i hint Aar virkelig have staaet ved et Holme i Østangel.

1) Hvis Vikingerne ere trængte længere ud i Norfolk, vil man saaledes kunne henvise til det bekjendte Kloster St. Bennet of Hulme, S. Ø. for Reepham, 14 Mil fra Norwich (Thorpe, Dipl. Angl. 578: Sancte Benedicte and Seynt Edmund to Biry and to Holme).

2) Holmerne tilhøre næsten udelukkende nordlige Dele af England, se Indices til Kemble, Codex Diplomaticus, til Thorpe, Diplomatarium Anglicum, til Chronicon monast. de Abingdon, samt Ritters Geogr. Lexicon. Jfr. Worsaae, Minder om Danske 46.

Endelig afgiver Æthelwerd det sidste Argument for denne Antagelses Rigtighed. Han beretter i sin dunkle latinske Stil saalunde: *bella parantur Holme in loco contra Orientalem quippe citius cladem [classem?] post dies quinque festa puerperæ sanctæ, conjiciunt peltas, enses vibrant, in utraque manu crispatur hastilis crebro ibidemque ruit Sigeuulf dux Sighelmque, tota pars Cantix nobilitatis pæne etc. . . .* Altsaa lide Kentmændene et Nederlag ved Holme mod Østanglerne, og i Striden falder Sighelm. Udgiverne af *Monumenta Britannica* og *Lappenberg* (*Geschichte von England* I. 351) udtale, at Æthelwerd her sammenblander de to Kampe, som den engelske Krønike saa nøjagtigt holder ude fra hinanden, men efter hvad jeg foran har paavist, tror jeg man vil indrømme mig, at der ingensomhelst Grund er til at beskyldte Æthelwerd for en Misforstaaelse, og at denne Forfatter netop bekræfter os i den her fremsatte Fortolkning af de øvrige Kilder.

Resultatet af denne Undersøgelse kan vist altsaa fastslaas saaledes,

at der ikke forefaldt nogen Kamp i Aaret 902,

at Kentmændenes bekjendte Dyst af 905 forefaldt ved Holme, og

at Holme ligger i Norfolk og ikke i Kent. —

Mærkeligt nok har hidtil Ingen havt Øjet aabent for denne simple og naturlige Forstaaelse, naar man da undtager Sharon Turner i hans fortræffelige *History of the Anglosaxons* (III. 4); da denne Forfatter imidlertid ikke har kunnet omgærde sin Antagelse med den Række Beviser, som jeg foran har været i Stand til at fremdrage, er hans Gisning bleven forkastet af alle nyere Forskere, uden at de nøjere have prøvet dens virkelige Værd.

II. Slaget ved Tettenhall.

Den angelsaksiske Krønike meddeler ved 910 (i Haandskrifterne B., C., E.; ved 909 og 910 i D.): Her Ængle and Dene gefuhton æt Tōtanhealle and Engle sige namon. Der falder et Skjær af Mistanke paa denne Optegnelse ikke saa meget ved at Florentius har den samme ved 911, men især ved A.-S. Chronicles egen Optegnelse ved 911 (Hdskr. A, B, C, D), hvor et Felttog beskrives os af ganske lignende Karakter som det af 910. De Danske vare rykkede helt ind i Mercia, da Kong Edwards Tropper mødte dem og slog dem ved et Sted, som ikke angives i Chroniclen, men som derimod hos Æthelwerd og Florentius kaldes Wodansfield; mange navngivne Personer falde. Nu er det jo dog ganske mærkeligt, at der i Aaret 910, da der ellers slet ikke er Tale om et Indfald af Danske i Mercia, men derimod fortælles, at Englænderne gjorde et heldigt Tog op i Northumberland, at der i dette Aar skulde være forefaldet en Kamp inde i Mercia i Staffordshire ved Tettenhall, og Mistanken stiger, naar man bliver vár, at Wodansfield, hvor Kampen forefaldt i det følgende Aar, ikke ligger to engelske Mil fra hin By. Er det ikke langt rimeligere at antage, at Forfatteren af A.-S. Chronicle ikke har forstaaet, at Kampen ved Tettenhall var den samme som det Slag, der forefaldt det følgende Aar og hvor en Stedsbetegnelse mangler? Man vilde i Virkeligheden derved slet ikke gaa Krønikens Paalidelighed for nær, da i alt Fald to af Haandskrifterne (B, C), og tvende meget gode, vise, at denne Notits ikke hører til den oprindelige Stok og Stamme, men er en Tilføjelse, der begynder med et: „Her i dette Aar“ osv. Et tredie Haandskrift D. har endog, foruden Beretningen om Kampen i Mercia 911, Notitser om Kampen ved Tettenhall baade ved 909 og 910.

Lappenberg. (l. c. S. 354) har havt Øje for, at en saadan Fortolkning kunde være mulig, men han forkaster den atter af den Grund, at Florentius nævner to Kampe (begge ved 911). Dette beviser imidlertid Intet, da det af Florentius' Text fremgaar, at han kun meddeler de samme to Notitser, som A.-S. Chronicle giver, og kun binder den ene løst til den anden. Navnlig er Lappenberg uberettiget til at udtale, at efter at de udsendte merciske Tropper havde kæmpet ved Tettenhall, ilede ogsaa Kong Edvard til med den udskibede Hær og slog Danskerne ved Wodansfield, thi ikke en eneste Forfatter nævner, at Edvard deltog i Kampen eller kom med Forstærkning (Flor. 911: exercitum . . misit . . qui cum illos . . comprehendissent). Holder man sig til Florentius, da har Kampen ved Tettenhall Intet med de Danskes senere Tog at gjøre. Florentius kan aabenbart ikke bringe os til, at fravige den Forstaaelse af den engelske Krønike, som Fortolkningen af denne selv vilde give os, og det ligger i højeste Grad nær at antage, at her er Tale om samme Kamp, men at Krøniken har forrykket Aaret.

Jeg vil fremdeles gjøre opmærksom paa en Omstændighed, der ogsaa synes pege paa, at her foreligger en Misforstaaelse, nemlig at Æthelwerd slet ikke omtaler denne Kamp ved Tettenhall, medens han véd god Besked om Slaget ved Wodansfield. Vi saa i den foregaaende Undersøgelse, at den engelske Krønike havde urigtigt fordoblet Holmekampen, medens Æthelwerd oplyste os om, at her kun var Tale om én Kamp; maaske gives der os et Vink i samme Retning ved denne Forfatters Tavshed om den ene af de her berørte Dyster.

Til et afgjørende Bevis for det her Fremstillede komme vi endelig ved Hjælp af Haandskrift D. af den angelsaksiske Krønike. Foruden at dette ved 910 har

den til Haandskrifterne B, C, E, ved 910 svarende Notits: „Her Ængle & Dene gefuhton æt Totanheale“, meddeler det ved 909: „Her Myrce & Westseaxe gefuhton wið þone here neh Teotanheale on 8 Idus Augustus and sige hæfdon“. Altsaa faa vi her den Oplysning, at det var Mercier og Vestsakser, som kæmpede med „Hæren“ ved Tettenhall, og alle Kilder sige jo netop, at det var Mercier og Vestsakser, som i det følgende Aar kæmpede i den Kamp, der i Følge Florentius og Æthelwerd stod ved Wodansfield.

Dernæst siger dette Haandskrift, at hin Kamp forefaldt 5te August, hvormed Æthelwerds Opgivelse stemmer, at Wodansfield-Slaget stod „quinta [sexta?] in die mensis Augusti“. Krøniken kan ikke have laant denne Notits af Æthelwerd, da denne Forfatter som sagt slet ikke nævner Navnet Tettenhall, og vi maa vel saaledes ved denne Optegnelse have det sidste og afgjørende Bevis for, at de to Kampe i Virkeligheden ere én, eller med andre Ord,

at i Aaret 911 Mercier og Vestsakser sejrede over „Hæren“ i et Slag ved Tettenhall og Wodansfield — hvorimod der i Aaret 910 ikke forefaldt nogen Kamp med Vikinger.

III. Dunblinkampen 912.

Simeon fra Durham beretter i *Historia de gestis Regum Anglorum* ved Aaret 912: „Reingwald rex et Oter comes et Osvul Cracabam irruerunt et vastaverunt Dunblin“. Nogle Forfattere have opfattet denne Stedsangivelse som Dublin paa Irland, hvad der aabenbart ikke kan være rigtigt, da Stednavnet er et andet og forskjelligt og da de irske Kilder iagttage fuldstændig Tavshed om et saadant Tog til Dublin. — hvilken sidste Omstændighed maa være afgjørende for at det ikke har

fundet Sted. Det er saaledes langt sandsynligere, at derved skal forstaas Dunblane i Grevskabet Perth ved Allan (V. N. V. for Edinburgh) paa den nordlige Side af Forth.

Imidlertid kjender ingen anden Kilde et saadant Tog i dette Aar, og Beretningen staar og falder med Simeons Autoritet. De fleste Forfattere — saaledes P. A. Munch — tillægge nu Simeons Udsagn en saa afgjørende Vægt, at Toget hertil i Aaret 912 skal anses for sikkert. Denne Anskuelse kan dog vist ikke godkjendes, da Simeon særligt ved denne Tidsperiode afviger fra andre Kilders Aarsopgivelser eller er vaklende i sin Beretning. Hos Simeon findes saaledes Nials Død anført ved 914, men i hans anden Historie ved 920, i A.-S. Chronicle ved 921; Simeon har ved 919: „rex Inguald irrupit Eboracum“, men A.-S. Chronicle anfører dette ved 923. Det kunde derfor slet ikke undre os, om Slaget var bleven anbragt under et urigtigt Aar. Hertil kommer endvidere, at en stor Del andre Krøniker paa en mere vidtløftig Maade berette om et Tog til Skotland 918 under Anførsel bl. A. af de selv samme tre Høvdinge, en Ragnvald, en Ottir og en Gragabam (se herom i det Følgende), — hvorved Indicierne vistnok blive saa stærke mod Simeon, at man maa opgive dette hans Tog af 912.

Man har sagt, at Dunblane i Perth ligger saa fjært fra hine Vikingers Vej, i det de vitterligt hørte hjemme i Waterford. Denne Bevismaade er imidlertid urigtig, da disse Vikinger sværmede viden om og da Indfaldet i Skotland 918 netop ikke skete fra det irske Hav af, men fra Havet paa Skotlands Østside, hvorhen Vikingerne sandsynligvis ere sejlede ved et Togt Nord om Skotland. Simeon fortæller nemlig i Historia St. Cuthberti (Twysden c. 73), at Ragnvald var sejlet til Bernicia og havde slaet Aldred, som flygtede til Kong

Konstantin, hvorfor ogsaa Ulsterannalerne (917) sige, at Nordsakserne vare paa Skotternes Side i Kampen, og der stod derpaa i Følge en skotsk Kilde en Kamp med de forenede Skotter og Angler ved Tynemoor (Pictish Chronicle), hvorved efter al Sandsynlighed sigtes til Floden Tyne i East Lothian, Syd for Forths Munding (ikke derimod den store Flod Tyne i Northumberland). Saaledes vise ogsaa disse Kilder os hen til Kampe i Omegnen om Firth of Forth, og der er ikke i mindste Maade noget Usandsynligt i, at ogsaa Dunblane har maattet undgælde paa det samme Togt.

Disse forskjellige Grunde gjøre det vist i højeste Grad sandsynligt, at Simeons Kamp ved Dunblane skal henføres til Aaret 918. —

Dette har hidtil Ingen bemærket¹⁾. Skene (Celtic Scotland I. 347) gjør et selvstændigt Togt deraf, og Lappenberg (I. 360) ligesaa, i det han slet ikke sammenholder Beretningen med irske og skotske Kilder. Munch (Norske Folks Historie I. 691) tænker sig vel den Mulighed, at Simeon kunde være urigtigt underrettet, men imødegaar atter denne Antagelse med den Bemærkning, „at Ottar faldt paa Toget mod Skotland og altsaa, hvis han var død 912, ej havde kunnet hærge ved Severn 918“. Munch er her paa en ganske besynderlig Maade kommet til at sammenblende det, som er bevist, med det, som skal bevises; her er jo netop Tale om at flytte samme Mands Dødsaar til 918, saaledes som de irske Kilder sige, og der er jo saa Intet i Vejen for, at han tidligere har kunnet kæmpe ved Severn. Toget til Severn forefaldt desuden ikke i Aaret 918, men i Følge

---

¹⁾ Det bør dog anføres, at Mr. Haigh udtaler uden videre Begrundelse, at Simeon er 6 Aar for tidlig i sin Opgivelse. (Archæologia Æliana VII. 14.)

det store Antal Kilders saa godt som enstemmige Udsagn i Aaret 915 (se nedenfor).

IV. Sihtrics Brodermord.

To Haandskrifter af A.-S. Chronicle, der ofte bringe særegne Notitser (E og F), fortælle saaledes ved 921: Her Sihtric cyng ofsloh Niel his broðor.

Denne Notits gjenfindes kun hos følgende Forfattere: hos Simeon af Durham i hans ene Krønike ved 914, i den anden ved 920, hos Henrik af Huntingdon ved en mere ubestemt Tid (S. 745) og hos Gaimar v. 3501 f. Endelig har den i øvrigt temmelig ubetydelige Chronicon Meilrose 914: Sihtricus occidit regem Mellum, hvor Broderforholdet ikke omtales, men hvor derimod Nial gjøres til Konge.

Det er efter disse Kilder vist ikke let at fastslaa, hvad der er det rette Aar for denne Begivenhed, i det lige meget synes at tale for 914 og for 920, 921.

At Sihtric er en nordisk og vel altsaa northumbersk Konge, derom kan der efter Navnet vist ikke være Tvivl, og vi véd, at en Konge af dette Navn nævnes ved 925. Nial er derimod et keltisk Navn, som ganske vist adopteres af Islænderne, men der haves næppe Exempel paa, at det ellers forekommer paa de Tider i den nordiske Kongeslægt paa de britiske Øer. Man maa ogsaa studse noget over, at Sihtric allerede nævnes 914, da han først arver Northumberland 925, og da man ellers først hører om ham 920, i hvilket Aar han „infregit Devennport“.

Tanken kommer endelig uvilkaarligt til at hæfte sig ved en Begivenhed paa Irland i de samme Aar, i hvilken en Kong Nial spiller en Hovedrolle. Irlands Hersker Nial Glundubh blev nemlig i Aaret 919 i en berømt og højt besunget Kamp slagen og dræbt af

Kong Sihtric med Tilnavnet Caech eller Gale fra Dublin. Her have vi altsaa en nordisk Kong Sihtric, som forarsager en Kong Nials Fald. En Optegnelse i en engelsk Kilde som den i Chronicon Meilrose: „Sihtricus rex occidit regem Niallum“ vilde være fuldkommen rigtig for Aaret 919. Dertil kommer, at Simeon andetsteds netop udtaler sig saaledes, at man kan se, at ved Sihtric hos ham forstaas den tidligere irske, senere northumberske Konge Sihtric, i det han nemlig skriver i Gesta Regum Anglorum (hos Twysden c. 153) ved Aar 920: „rex Northanhymbrorum Sihtricus occidit Niellum fratrem suum et infregit Devennport“; men i Følge de irske Kilder kan der næppe være Tvivl om, at den Sihtric, som tog Davenport i Cheshire i Besiddelse, var den dublinske Konge Sihtric. Efter at han nemlig havde været saa afgjort heldig i den store Kamp mod Nial 919, maatte han Aaret efter lide et Nederlag af Ierne og forlade Dublin. Han er da sikkert draget over Kanalen og har indtaget det lige over for liggende Davenport, som saaledes netop bliver en af de første Bedrifter efter hans Overvindelse af Kong Nial. At Anglo-Saxon Chronicle har hin Optegnelse ved et urigtigt Aar, vil ikke kunne forbavse, da dens Aarsopgivelser omtrent alle ere urigtige og f. Ex. Efterretningerne om Fæstningsbygningerne i de fleste Tilfælde ere satte 3 Aar for langt frem (se nedenfor Stykke V og næste Kapitel, særlig Listen S. 42).

Saaledes synes Meget at tale for den her forsvarede Tydning af Optegnelsen om Drabet paa Kong Nial. Jeg skal dog indrømme, at den ikke er uomstødelig bevist og at der mangler en Forklaring af, hvorledes Nial er blevet til Kong Sihtrics Broder¹⁾. I øvrigt fremsættes

¹⁾ Robertson (Scotland under her early kings I. 57) formoder, at den er opstaaet ved en Forvexling af Annales Ultoniensis

denne Antagelse ikke her for første Gang, i det allerede Mr. H. Hinde havde henvist til denne Forstaaelse; Dr. Todd gjør den i „the War of the Gædhil“ ganske til sin (S. 277), og den fremsættes ligeledes af Mr. Haigh (i Archæologia Æliana VII). Imidlertid har man hidtil forsømt at støtte denne Gisning med de Grunde, som i Virkeligheden findes og som jeg ovenfor har fremdraget, og dette maa vel være Grunden til, at denne Antagelse, uden at være imødegaaet af Forskerne, dog stiltiende er forkastet af Mange. Saaledes anfører Rashleigh i Numismatic Chronicle 1869 (S. 77—78) en Konge Neil i Northumberland fra 910 til 914, og han paaviser endog Mønter slagne af ham. Dette sidste vilde være en fatal Omstændighed for den ovenfor fremsatte Forstaaelse, men heldigvis ere disse Mønter i høj Grad tvivlsomme. Hawkins (silver coins of England, second ed. S. 67) opstiller vel efter de historiske Kilder en Kong Niel, men om de Mønter, som skulde være slagne af ham, udtaler han, at de synes at bære Navnet paa en eller anden Bisp: „Niel ep.“; de maa være slagne i Northumberland mellem 905—921, „but where and by whom is at present unknown“.

V. Kong Ragnvald af York.

Der hersker hos de historiske Forfattere den største Uenighed om denne Konges Regeringstid, dens Begyndelse og dens Slutning. Jeg skal i det Følgende søge at besvare de forskjellige Spørgsmaal, som frembyde

---

888 (Kong Sihtric dræbte sin Broder) og Nials ovennævnte Død 919. — Mr. Haigh (Archæol. Æliana VII. S. 15) lader Fejltagelsen være opstaaet af, at Nial dræbtes af Sihtrics Broder. Men at den Olaf, for hvis Haand Nial faldt, var en Broder til Sihtric, er vist ubevist.

sig i denne Henseende, og jeg tror det vil være bedst at begynde med at klare Spørgsmaalet om, naar han døde.

Den eneste engelske Kilde, som direkte udtaler noget herom, er Simeons Historia Sancti Cuthberti S. 74, hvori det siges, at han afgik ved Døden omtrent paa samme Tid som Kong Edvard (924). Derimod fremgaar det af den engelske Krønikes Optegnelse om Kong Sihtrics og Æthelstans Sammenkomst 925, at Kongen af Northumberland da hed Sihtric og at Ragnvald vel altsaa maa være død. End videre læses der i Ulsterannalerne ved 920 følgende Notits, som fortjener megen Opmærksomhed, at nemlig da „Ragnall h'Imhair ri Finngall & Dubgall“ døde. Disse Annalers Aar 920 svarer til A. D. 921 paa Grund af en Solformørkelse og af en Oplysning om Ugedagen, hvorpaa en Dato indtraf, som findes i dem, hvorfor Freeman's polemiske Bemærkning i Norman Conquest (I. 613) om at dette Dødsfald indtraf 920, er ganske ugrundet og vidner om, hvor lidt denne Forfatter er fortrolig med Benyttelsen af keltiske Kilder. Saaledes er der altsaa 921 død en nordisk Konge Ragnvald og faa Aar efter en anden nordisk Konge af samme Navn — med mindre det skulde være samme Mand?

Her vil jeg da henlede Opmærksomheden paa et Spørgsmaal, hvis Løsning aabenbart har stor Betydning i dette Punkt: hvad betyder „de sorte og hvide Fremmedes Konge“, saaledes som Ragnvalds Titel lyder, og findes denne Betegnelse andetsteds? Vi bør lede efter i Annalerne, og vi finde da, at de Krigere, som kæmpede i England i Begyndelsen af det 10de Aarh., af Ierne gjerne kaldes „sorte og hvide Fremmede“¹⁾,

¹⁾ Three Fragments, S. 227—237, 245 (Lochlanns og Danske), S. 245 (Dubhgall og Finngall).

og det betones ogsaa af engelske Kilder, at begge Folk, Norske og Danske, boede i Northumberland 924 og 942. Særligt hedder det, at Sihtric, Ivars Sønnesøn, Dubhgalls og Fingalls Herre, dør 926 (se Ann. Ulton. 926, Chronicon Scotorum 926, Fire Mestre 925 (= 926)), hvorved der aabenbart kun kan sigtes til den i York herkende Kong Sihtric, der i Følge den engelske Krønike døde i dette Aar. Fremdeles angiver Chronicon Scotorum ved 940, at Dubhgalls og Fingalls Herre Olaf Godfredssøn da dør, og herved sigtes uomtvisteligt til Kongen i Northumberland. Heraf synes da fremgaa, at der ved Ragnvald, de sorte og hvide Fremmedes Konge (921), menes en northumbersk Konge — til en Dublinkonge kan der ogsaa af den Grund ikke sigtes, fordi denne Bys Konger da ikke bar Navnet Sihtric — og heraf maa man da atter kunne uddrage, at den northumberske Kong Ragnvald er død 921¹⁾.

Mod dette Resultat, som vi ere komne til med Hensyn til hans Død, kunde der nu gjøres den Indvendning, at han i Følge den angelsaksiske Krønike var levende 924, i det han i dette Aar hyldede Kong Edvard. Imidlertid er det kun to Haandskrifter af Krøniken, hvori denne Notits gives, nemlig A. og F., og i alt Fald om det første af disse, som tillige er det vigtigste og udførligste, kan det bestemt paavises, at det i mange Opgivelser er flere Aar for silde. Det optegner saaledes Æthelfeds Død ved 922, de andre Haandskrifter derimod ved 918, som er det rette Aar. Man vil end videre ved at tage den nedenfor (S. 42) trykte Liste over Fæstningsbygningerne for Øje lægge Mærke til det mærkelige Ophold, der er i Rækken af Edwards Fæstnings-

¹⁾ I hvert Fald tør det fastholdes, at Ulsterannalerne angaa Ragnvald af York; det er jo muligt, at hans Død er anført nogle Aar for tidligt.

bygninger, i det han efter at have bygget 913 og 915 først skal have taget fat igjen fra 919 til 924. Dette er i og for sig ikke rimeligt, og der er langt mere Grund til at følge Florentius' Opgivelse, hvorefter disse Fæstninger bygges i en fortsat Rækkefølge fra 913—921. Man bliver da nødt til at flytte Optegnelserne i den engelske Krønike fra 919—924 mindst 3 Aar tilbage i Tiden, hvad man hidtil har forsømt at gjøre, men hvorved alene rigtige og med andre Kilder stemmende Resultater kunne naas.

Vi gjøre os derved paa ingen Maade skyldige i Vilkaarlighed. Man vil kunne indse det Berettigede i denne Fremgangsmaade, naar man lægger Mærke til den Maade, hvorpaa Krøniken i det Hele er sammensat. Haandskriftet A. interesserer sig ikke i mindste Maade for Æthelfleds Fæstninger, skjønt hun var den, der gav Ideen til saadanne og begyndte ivrigst derpaa. Haandskrifterne B., C. (ved 910, D. ved 909) bringe en Beretning om Bygningen af Bremesbury ved Æthelfled, som ikke findes i A. B. og C. have ved 912 og 913 de for alle Haandskrifter fælles Notitser om Kong Edvard, og de hæfte dertil Notitserne om Æthelfled, i det de dog ved 913 selv angive disse som tilhørende ikke dette Aar, men de efterfølgende Aar. Haandskrifterne B. og C. ere de eneste, som bringe en Notits ved 916, og denne angaar Æthelfled; ved 918 og 919 have alene B., C., D. en Notits om hendes Død og om hendes Datter, medens derimod A. er alene om at fortælle om, at Edvard byggede Bedford, Maldon og alle de øvrige Fæstninger (919—924). Saaledes viser A. en bestemt Interesse for Kong Edvard og ham alene; det er alene dette Haandskrifts Opgivelser af Aarstal, som vi nødsages til at rette, og det er alt paavist, at der er god Føje til at flytte dem 3 Aar tilbage. Det synes

ogsaa klart, at en Optegnelse som den i A. 921 om at Vikingehæren bryder ud fra Leicester, som da altsaa var en dansk By, maa have sin kronologiske Plads før Optegnelsen i B. 918 om at Leicester frivilligt overgav sig til Æthelfled. Waleskongen Cledauc kan ikke have hyldet Edvard 922 (Hdskr. A.), da han i Følge Annales Cambriæ døde 919, men han kan have hyldet ham i Aaret 918. — Det viser sig da ogsaa, at Florentius sætter de fremmede Kongers endelige Hylding af Edvard til Aaret 921, ja han tilknytter Efterretningen herom alene ved et „eo tempore rex Scotorum“ til den øvrige Beretning; endelig meddele ogsaa Simeon (Twysden col. 153) og Mathæus af Westminster disse Kongers Hylding ved 921, og det er af de samtidige Begivenheder netop rimeligt, at den har fundet Sted i dette Aar (se herom næste Kapitel).

Resultatet bliver altsaa, at Kong Edvard er bleven hyldet som Konge af Skotter, Northumbrer og Waliser i det mindste allerede 921 og ikke 924¹⁾. Saaledes komme vi da herved til et Resultat, der i alt Fald ikke staar i direkte Strid med det, vi foran havde bevist, at Ragnvald døde 921.

Nu naa vi da til det sidste Spørgsmaal: hvornaar kom Kong Ragnvald i Besiddelse af Northumberland? Ja, herom sige Haandskrifterne D., E., F. af A.-S. Chronicle ved 923: Regnold cyning gewan Eoforwic. Er denne Optegnelse rigtig, omstøder den aldeles hvad jeg tidligere beviste om Ragnvalds Død. Imidlertid have

---

¹⁾ Maaske kunde man ogsaa slutte noget af den omfattende Titel, som Edvard tillægger sig allerede i et Aktstykke af 921 (i Modsætning til den tidligere beskedne Titel „Angelsaksernes Konge“ i Aktstykker fra 910—912), se Liber de Hyda S. 106: ego E. rex Anglorum per omnipatrantis dexteram totius Britanniae regni solio sublimatus; dette anser jeg dog for mindre sikkert.

vi ingen Hjælpemidler til at kontrollere dens Rigtighed, og det gjælder i det mindste om Haandskriftet F., at er det galt underrettet om Aaret for Ragnvalds Hylding (924 i Stedet for 921, se foran), saa kan det vel ogsaa være det med Hensyn til det Aar, i hvilket han vandt York. Spørge vi dernæst Simeon, da har han allerede ved Aaret 919 sin hertil svarende Notits, nemlig „rex Inguald irrupit Eboracum“; og andetsteds hos Simeon, ligesom ogsaa i Annales Lindisfarnenses, læser man, at Ragnvald kom og bemægtigede sig Northumberland paa Bisp Cutheards Tid, det vil sige i Tiden 900—915 (se Florentius), hvad der dog atter ikke stemmer med hvad Simeon et tredie Sted udtaler (Dunelm. eccles. II. c. 16, Twysden c. 23), at dette Indfald fandt Sted, medens Cutheard levede og medens Edvard var Herre over Østangel og Northumberland. Endelig kan Caradoc af Llancarvan (S. 47) nævnes, skjønt det ingenlunde er nogen god Kilde; her siges det, at Æthelfled allerede før sin Død (918) skal have lovet sin Datter til Kong Ragnvald, men at Edvard efter hendes Død lagde sig der imellem og forhindrede Ægteskabet.

Af Kildernes brogede Udsagn tror jeg vil fremgaa saa meget, at der i dette Punkt ikke tør lides mere paa den ene end paa den anden, medens det af de foran belyste Forhold synes sikkert, at Ragnvalds Herskertid falder før 921. Af Simeon, som er den udførligste Kilde, er saa meget klart, at Ragnvald har hersket i længere Tid i Northumberland, muligvis med Afbrydelse til forskjellige Tider. Rimeligst synes det næsten, at han efter at have kæmpet i Skotland 918, er draget Syd paa og har bemægtiget sig York 919. Yorkerne havde desuden 918 underkastet sig Æthelfled (se A.-S. Chronicle); da hun dør samme Aar, er der vist, som saa ofte ved Tronskifte paa de Tider, udbrudt Opstand i Northumberland, Ragnvald har bemægtiget sig Hoved-

staden, og Edvard har ikke været i Stand til strax at kue ham. Paa samme Tid har Sihtric da forsøgt et Angreb fra den vestlige Side og har bemægtiget sig Davenport i Cheshire ¹⁾. Man maa vel antage, at Edvard i Aaret 921 endelig har underlagt sig Northumberland.

For nu til Slutning at summere de Resultater op, hvortil denne Undersøgelse har bragt os, da tror jeg, at disse ere følgende:

det er usikkert, naar Ragnvald er bleven Konge af Northumberland, sandsynligst er 919;

han har underkastet sig Edvard og hyldet ham nogle Aar efter, og

han er død 921; i alt Fald er det denne Ragnvald, hvis Død Ulsterannalerne optegne ved dette Aar;

Haandskriftet A. af den angelsaksiske Krønike viser i Modsætning til de andre Haandskrifter ingensomhelst Interesse for Æthelfled, og dets udførlige Optegnelser om Kong Edwards Fæstningsbygninger maa flyttes mindst tre Aar tilbage i Tiden.

Enkelte Punkter af, hvad jeg her har udviklet og forsvaret, ere blevne fremsatte tidligere, men rigtignok mere som en Gætning, og uden at de mange Forhold ere blevne fremdragne og klarede, som saa væsentlig belyse Spørgsmaalet. Man er derved ogsaa kommet til at rette uretfærdige Beskyldninger mod enkelte Kilder og til at foreslaa unødige og vilkaarlige Textændringer. Navnlig er dette Spørgsmaal bleven voldgivet Vilkaar-

¹⁾ Geffrei Gaimar, V. 3500 f., synes antyde noget lignende ved at sige om Æthelfled, Edvard og Sihtric:

Quant ele morust, si en fist son hair.
 Treis ans apres Sihtriz li reis,
 Ki l'altre partie teneit de Merceneis
 Oscist Neel son frere a tort:
 Li reis Eadward venga sa mort,

hvorefter altsaa en Del af Mercia var tilfaldet Sihtric.

ligheden, efter at det er blevet draget med ind mellem de bekjendte brændende, skotsk-engelske Spørgsmaal, hvor det gjælder om en Kamp mellem de forskjellige Nationers Forfattere pro aris et focis. Saaledes have Robertson (Scotland under her early kings S. 59, 69), Skene (Celtic Scotland I. S. 350) og Dr. Todd (the War of the Gaedhil S. 293) fremsat gisningsvis, at det er Ragnvald af Yorks Død, der noteres af Ulsterbogen 921. Naar disse Forfattere imidlertid heraf ville bevise, at Efterretningerne om, at Edvard hyldedes 924 af Skotter og Waliser og af Ragnvald, derfor maa være falsk og opdigtet, saa have de ikke set, at Fejlen kun ligger i Aarstallet, som maa ændres, og naar Freeman (I. 613) vel føler, at hine Historikeres Indvendinger mod denne Hyldings Rigtighed have nogen Vægt, og derfor foreslaar, at Hyldingen ganske rigtigt har fundet Sted, men at Kongens Navn har været et andet og ikke Ragnvald, saa er denne voldsomme Tydning ikke heller nødvendig, saa saare man har bemærket, hvor lidet man kan stole paa Kronologien i Krøniken og hvor god Ret man har til at ændre den. Ligesaa er det besynderligt, at sidstnævnte Forfatter end videre vil drage ind i Forsvaret, at en Reinwald dux nævnes endnu i tvende Aktstykker af 930 (Kemble Nr. 351 og 352); thi foruden at begge Dokumenter ere uægte eller tvivlsomme, er der jo i disse Tale om en Jarl, ikke om en Kong Ragnvald. Naar endelig Robertson indvender mod den fra et skotsk Standpunkt saa ubehagelige Hylding af Kong Edvard, at det var en Urimelighed, at en saadan skulde have fundet Sted saa langt Syd paa som i Bakewell i Peakland, da har Freeman alt gjort opmærksom paa, at man her har misforstaaet Anglo-Saxon Chronicle, som ikke sætter Edwards Ophold i denne By i Forbindelse med hans Modtagelse af de fremmede Kongers Hyldest.

VI. Fredsmødet ved Eamot.

Vilhelm af Malmesbury fortæller i sin Engelske Kongers Historie, 2den Bog c. 134, at Kong Sihtric af Northumberland ægtede Æthelstans Søster og Aaret derpaa døde, hvorefter Æthelstan bemægtigede sig Northumberland (926). Derpaa hedder det saaledes:

Fugit tunc Anafusus filius Sihtrici Hiberniam et Godefridus frater ejus Scotiam; subsecuti sunt e vestigio regales missi ad Constantinum, regem Scottorum, et Eugenium, regem Cumbrorum, transfugam cum denunciatione belli repetentes. Nec fuit animus barbaris ut contra mutirent, quin potius sine retractione ad locum, qui Dacor vocatur, venientes se cum suis regnis Anglorum regi dedidere. In cujus pacti gratia filium Constantini baptizari jussum ipse de sacro fonte suscepit. Evasit tamen Godefridus, inter apparatus itinerantium fuga cum quodam Turfrido, diversarum partium duce, lapsus; moxque Eboracum obsidens, oppidanosque nunc precibus, nunc minis ad defectionem sollicitans et neutrum pro voto expediens, abscessit. Nec multo post, in quodam castro ambo conclusi, custodientium perspicaciam fugiendo luserunt; quorum Turfridus mature diem obiit in pelago naufragus, præda piscibus expositus. Godefridus, multis miseriis terra marique jactatus, ad postremum supplex curiam venit: ibi pacifice a rege susceptus, quatuorque diebus profusissime cum eo convivatus, naves suas repetiit, pirata vetus, et in aqua sicut piscis vivere assuetus.

Denne Fortælling har givet Anledning til saa mange og saa besynderlige Misforstaaelser, at der vist er god Grund til at fortolke dens Enkeltheder og paavise, at dens Opgivelser paa ingen Maade stride imod, men række Haand til Opgivelserne i gode Kilder. Det kan næppe være Tvivl underkastet, hvilket Fredsmøde Kilden omhandler, da ogsaa A.-S. Chronicle (926) lader Æthelstan umiddelbart efter Sihtrics Død bemægtige sig Northumberland og omtaler, at Skottekongen Konstantin og Waleskongen Owen hyldede ham (sammen med Waleskongen Howel og med Ealdred af Bamboorough) paa et Sted, som hedder Eamot (Vilhelm: Dacor). De øvrige Enkeltheder findes ikke i den angelsaksiske

Krønike, men de modsiges heller ikke af den; vi skulle strax omtale dem.

Overalt hvor Kilderne meddele, at Skotterne hylde Englands Konge, kan man være sikker paa, at der rejses den stærkeste Protest fra de Forfatteres Side, der have keltisk Blod i Aarene, og at enhver Lejlighed benyttes for at mistænkeliggjøre dette Udsagn. Herpaa har det da heller ikke manglet i dette Tilfælde. Saaledes forkaster Robertson (I. 60—61) uden videre Vilhelms Fortælling paa Grund af flere Usandsynligheder i den og paa Grund af Afgivelsen i Opgivelsen af Mødestedet. Bestemmelsen af dette sidste har i det Hele voldt stor Vanskelighed, og navnlig fordi man stadigt har lukket Øjet for Overensstemmelsen mellem de her behandlede tvende Kilder og kun har holdt sig til den angelsaksiske Krønike. Lappenberg (I. 375) fortolker saaledes dens: „on þære stowe þe genemmed is æt Eamotum“ som Emmet i Northumberland, Thorpe gætter paa et Sted i Yorkshire, Skene er uvis, Pearson anfører i Historical Maps: „Emmot-land in Holderness (Brewer). Possibly on the Eamont (Pearson).“ Spørgsmaalet er imidlertid paa ingen Maade vanskeligt at løse. Vilhelm af Malmesbury's Dacor er nemlig aabenbart det samme som Bedas Stednavn: „monasterium, quod juxta annem Dacore constructum est.“ (I. IV. c. 32), det vil sige Dacre, en Biflod til Eamont, som skiller Cumberland fra Westmoreland (se Monumenta Hist. Britannica S. 247). Den ene Forfatter nævner altsaa Hovedfloden Eamot, eller som dens gamle Form var Amot¹⁾, den anden Bifloden Dacor, og Sammenkomsten har rimeligvis fundet Sted ved disse to Floders Sammenløb.

¹⁾ Fergusson, The northmen in Cumberland and Westmoreland S. 112, oplyser i alt Fald, at den hed saaledes 1425.

Man kan heller ikke tænke sig et mere passende Sted for en Sammenkomst af alle disse Konger fra Skotland, Wales og Northumberland.

Derimod synes der i Vilhelms Beretning at være andre Enkeltheder, som trænge til Berigtigelse. Naar det saaledes hedder, at Kongerne, deriblandt Konstantin og Owen, maa afsvørge alt Hedenskab, da kunde det passe vel nok paa de nordiske Konger, men ikke paa de kristne Fyrster, og muligvis er Fortællingen om at Konstantins Søn overgives til Æthelstan til Daab, opstaaet ved en Forvexling med Beretningen om Toget 934, da i Følge Mathæus af Westminster dennes Søn gaves som Gissel (se næste Kapitel). Men at Skottekongen var medinddraget i dette Forlig, derom kan der ikke være Tvivl, baade fordi A.-S. Chronicle omtaler hans Hylding af Æthelstan og fordi Annales Lindisfar-nenses udtrykkeligt sige, at Æthelstan var trængt ind i Skotland (924: Æthelstanus rex Scotiam intravit).

Man kunde end videre tænke sig den Indvending fremsat, at Godfreds Indfald jo først fandt Sted 927, Aaret efter Fredsmødet ved Eamont 926, saa fremt man ellers skal holde sig til hvad Anglo-Saxon Chronicle udsiger. Herved maa imidlertid bemærkes, at alene Haandskriftet D. omtaler (ved 926) dette Møde og ikke Godfreds Indfald, og alene Haandskrifterne E. og F. (ved 927) Godfreds Fordrivelse og ikke Mødet, saaledes at disse tre Haandskrifter supplere hinandens faktiske Opgivelser og ikke bestemt fastsætte Tidsforholdet mellem de to Begivenheder, med mindre deres Aarsangivelser kunne opfattes som aldeles tilforladelig rigtige. Men at man ikke tør lægge Vægt paa denne kronologiske Uoverensstemmelse, vil fremgaa af hvad der foran er paavist om Chroniclens Forhold til Kronologien; med Hensyn til Haandskriftet E.'s Nøjagtighed kan desuden her anføres, at det har Edwards Død baade ved 924 og

925. Det er end videre højst rimeligt, at ikke alt det, som A.-S. Chronicle optegner ved 926 — nemlig Sihtrics Død, Æthelstans Bemægtigelse af Landet, Kongernes Sammenkomst — er foregaaet i dette Aar, men har strakt sig ind paa det næste. I Følge Vilhelm af Malmesbury gjorde jo desuden Godfred et nyt Forsøg paa at vinde York efter Mødet ved Dacor. Endelig bekræftes denne Forstaaelse ved Florentius, som lader Fredsmødet først finde Sted 926, efter at Godfred og hine skotske og walisiske Konger ere fordrevne.

Den Høvding Turfred, hvis mærkelige Skæbne Vilhelm omhandler, kan meget vel være den samme som den Turferd, der omhandles i Anglo-Saxon Chronicle (A.) 921 og som med Holderne og de øvrige Mænd, der hørte til Northampton, underkastede sig Edvard. Han tør derimod paa ingen Maade forvexles med Jarlen Thurkytel, som allerede underkastede sig 915 med Mændene i Bedford og som derpaa drog til Frankrig. Lappenberg (I. 359) har gjort sig skyldig i denne Fejltagelse, uagtet den Forfatter, hvem han paaberaaber sig, nemlig Florentius, ikke mindre end den angelsaksiske Krønike udtrykkelig skjelner mellem disse to Mænd, saaledes som det fremgaar af Optegnelserne ved Aarene 915, 917, 918.

Vi sammenfatte atter Resultaterne af Undersøgelsen og faa da ud,

at Vilhelm af Malmesbury's Beretning om Godfreds Indfald i Northumberland og hans Sammenkomst med Æthelstan i det Hele staar til Troende og stemmer med den angelsaksiske Krønike,

at Mødet fandt Sted ved Eamont og Dacre i Cumberland.

Hermed er denne Række Undersøgelser til Ende. De have formentlig bragt Klarhed i en Del af de Spørgsmaal, som Kilderne fra denne Periode frembyde, om der end endnu kan være Meget at indhente og om man end paa enkelte Punkter kunde ønske Resultatet yderligere bekræftet. Som et Hovedudbytte af Studierne kan det maaske ogsaa fastslaas, at Kilderne for dette Tidsrum kræve en langt mere indtrængende, kritisk Behandling end den, der hidtil er bleven dem til Del, og at man især har forsømt at undergive den angelsaksiske Krønike en dybere gaaende Undersøgelse i Retning af dens genealogiske Tilblivelsesmaade og i Studiet af dens kronologiske Opgivelser. Jeg maa tillige hævde, at der i det Foregaaende ikke er gjort noget-somhelst Forsøg paa at mistænkeliggjøre Rigtigheden af denne Krønikes enkelte Opgivelser, men at det kun er paavist, at Notitserne ofte ere henførte under urigtige Aarstal og at de stundom gjentage sig i lidt forskjellig Form, hvorved en Fordobling er fremkommet. Disse Urigtigheder vedkomme imidlertid ikke den Paa-lidelighed eller Sanddruhed, hvormed den oprindelig er nedskrevet, men hovedsagelig den Maade, hvorpaa den er bevaret og gengivet i Tidernes Løb af Afskriverne.

Tredie Kapitel.

De nordiske Kolonier i England (901—954).

Da Kong Alfred døde i Aaret 901, havde der i nogen Tid været Fred over Englands Rige. Vikingernes sidste Tog var lykkeligt slaaet tilbage 895, og senere havde Ingen vovet sig frem af sit Skjul. En lignende Tilstand af Hvile udmærkede de andre Dele af Ølandene i Oceanet, ja Irland synes næsten helt forladt af Vikingerne. Længe skulde denne Ro dog ikke vare ved. De tvende nygrundede Riger i Østangel og Northumberland indeholdt saa mange urolige Elementer, at man kunde være sikker paa, at Stridigheder i alt Fald ved Grænsen snart maatte udbryde, og der viser sig da ogsaa nye Gjæster paa Havet, ja en af de først ankomne Flaader sætter sig til Formaal at angribe afvexlende Irer, Britter i Wales, Skotter og Angelsakser. Der viser sig i det Hele mere end paa noget tidligere Tidspunkt en nøje Forbindelse mellem Plyndrerne i Irland og Kolonisterne i England.

I. Nogle Vikingekampe 901—911.

Tronskiftet ved Kong Alfreds Død skulde ikke gaa af uden Uroligheder. Der kunde vel ikke være Tvivl om, hvem der var Kongens rette Arving, nemlig hans

ældste Søn Edvard. Imidlertid var der en Slægtning af ham, som mente sig berettiget til Tronen, nemlig Æthelwold, Søn af hin Æthered, der var Kong Alfreds Broder og Forgænger paa Tronen. Da han ikke kunde sætte sin Fordring igjennem lige over for Landets Ældste, bemægtigede han sig Borgene Wimborne (i Dorsetshire) og Twynham (Christchurch, Hampshire). Kong Edvard samlede en Styrke og drog mod sin Fætter; han naaede Badbury, i Nærheden af Wimborne, hvor Æthelwold imidlertid havde forskanset alle Udgange og svor paa, at han enten vilde blive eller dø. Ikke des mindre flyede han ved Nat og opsøgte Armeen i Northumberland; han bad om at maatte optages i Nordboernes Samfund (collegium), hvorpaa de kaarede ham til deres Konge. Efter Kong Edwards Befaling blev han forfulgt, men man kunde ikke indhente ham. Derimod tog man til Fange en til Nonne viet Kvinde, som han havde ægtet uden Kongens Samtykke og mod Bispens Befaling, og førte hende tilbage til Klostret i Wimborne¹⁾.

Om Kongerne i de danske Landskaber paa den Tid er det vanskeligt at faa klar Kundskab. Kong Gudred af Northumberland var død i York 894, og hans Magt blev vistnok arvet i alt Fald delvis af en Jarl Sigferth, der kom fra Dublin og som hjalp de Danske paa deres Hærgetog i Sydengland²⁾. Imidlertid er det ikke muligt at se, naar hans Herredømme ophørte³⁾, og det lader i det Hele til, at der da har været meget urolige Tilstande i Northumberland⁴⁾. I Østangel her-

1) A.-S. Chron. 901; Flor. Wigorn. 901; Æthelwerd: Athelbald, in Lundonia arce, præsulatum sumpsit Evoracæ urbis.

2) Normannerne II. 79, 99, 103, 143, 313.

3) Om Mønter, som tillægges ham, se Numismatic Chronicle. 1869. Vol. IX. S. 74 f. Worsaae, Minder om de Danske i England 77.

4) Æthelwerd S. 519: interea bis binis post annis (c. 901) facta est discordia nimis et maxime, ex quo supradictus obierat

skede i de første Aar af det 10de Aarh. en Kong Eohric, saaledes som det fremgaar af det Følgende

Æthelwolds Bestræbelser gik aabenbart ud paa at samle de Danske i Nordengland til et enigt Angreb paa det engelske Rige. Med alle de Skibe, han kunde faa fat paa, sejlede han over Havet¹⁾ til Essex, og Befolkningen dér underkastede sig ham (904). Aaret efter havde han ogsaa lokket Østanglerne og deres Konge Eohric til Frafald og Angreb. Hæren drager ind i Mercia og gaar i sydvestlig Retning hen imod Severnmundingen lige til den kommer til Cricklade (i Wiltshire), hvor den gaar over Themsens og plyndrer i Bradenskoven ved Malmesbury; i Omegnen tager den Alt, hvad den kunde faa fat paa, og derpaa vender den atter hjem (i Begyndelsen af December). Kong Edvard var imidlertid draget efter Plyndrerne saa hurtigt som hans Armee kunde vinde frem; han rykkede ind paa deres egen Grund og hærgede Østangel mellem Ouse og Digerne helt ud i Marsken. Som forsigtig Anfører og da han rimeligvis kjendte de Danskes Farlighed under et Tilbagetog, befalede han, at alle Afdelinger skulde paa samme Tid begive sig paa Tilbagetog, men Kentmændene vare grebne af en saa hidsig Kamplyst, at de ikke vare til at lokke tilbage, uagtet Kongen syv Gange i Træk sendte Bud og Befaling derom. De bleve da omringede af den danske Hær, og ved Holme begyndte en blodig Kamp, i hvilken en stor Mængde

---

rex [Guthfrid], inter Anglos. quæ tum manebant loca per Northymbriorum fætibus turmas. Mr. Haigh (Archæol. Æliana VII. 11) retter dette Sted ganske snildt saaledes: inter Anglos, et, quæ tunc . . . fætibus turmas.

¹⁾ A.-S. Chronicle: ofer sæ; Florentius de transmarinis partibus. Nogle Kilder have misforstaaet dette Udtryk som om Æthelwold vendte hjem fra Danmark (saaledes Roger af Wendover 902.: de partibus rediens transmarinis).

Thegner og højtstaaende Mænd bed i Græsset. Ogsaa paa dansk Side faldt Mange og derimellem selve Æthelwold, fremdeles Kong Eohric, Østangels Konge, og Byrthsige, Søn af Byrthnoth Ædling, og Holderne Ysopo og Oskytel. De Danske skulle have lidt størst Tab, men beholdt Valpladsen¹⁾.

Næppe længe efter denne Kamp blev i det følgende Aar (906) Freden sluttet med Østanglerne og Northumbrene i Yttingaford (Buckinghamshire)²⁾.

Saaledes omkom Æthelwold. Han var en Forløber for de mange andre angelsaksiske Stormænd, der skulde slutte sig til Hedningerne og bekæmpe deres eget Fædreland.

Atter i Aaret 910 maa Northumbrene have foruroliget Landet, thi Kong Edvard sendte en Styrke, bestaaende dels af Merciere, dels af Vestsakser, ind i Northumberland, hvor de forbleve i 5 Uger og slog og fangede Mange og ranede meget Gods, saaledes at Kongerne, hvad enten de vilde eller ikke, maatte slutte Fred³⁾.

Næppe er et Aar gaaet, førend Northumbrene foragtede baade de indgaaede Forlig og Kongens og hans Witans (raadgivende Stormænds) Tilbud.

Kong Edvard opholdt sig i Kent og havde givet Ordre til at en Flaade paa omtrent 100 Skibe skulde

1) Se foran S. 7 f. — At Eohric var Østangels Konge, staar hos Florentius og fremgaar indirekte af A.-S. Chronicle.

2) A.-S. Chron. 906. Æthelwerd nævner, at Kampen fandt Sted: post dies quinque festa puerperæ sanctæ. Da Freden sluttet Aaret efter Kampen (906), skjönt som et Resultat af denne, kan denne Tidsbestemmelse vel rimeligst forklares som 5 Dage efter Mariæ conceptio (8. Decbr.).

3) A.-S. Chron. 910. Florentius („reges“). Det synes næsten ogsaa at have staaet i Forbindelse med Uroligheder i Lincolnshire, at St. Oswalds Relikvier føres fra Bardney til Mercia. A.-S. Chron. 909. Flor. 910.

samles ved denne Landsdels Kyster ¹⁾. Da det nu rygtedes i Northumberland, at hans Hovedstyrke stod ved Kanalen, benyttede de Danske Lejligheden til at falde ind i hans Rige. De rykkede ind i Mercia indtil Avon, hvor den danner Grænsen mellem Wessex og Mercia, og derfra gik de over i Landskaberne paa Severns vestlige Bred og hærgede langs Floden Nord paa, indtil de atter ved Quatford eller Bridgenorth gik over Themsen og i nordlig Retning tilbage ²⁾.

I største Hast sendte Kong Edvard sine vestsaksiske og merciske Tropper mod dem, og de overraskede Hæren engang den var ude paa Plyndring og afskar den Tilbagevejen. Det kom til en Kamp den 5te Avgust ved Tettenhall og Wednesfield i Staffordshire, hvilken skaffede Englænderne en stor Sejr. De to danske Konger Eowils og Halfdan ³⁾ faldt, og ligesaa Jarlerne Ottar og Skurfa og Holderne Othulf, Benesing, Olaf den Sorte, Thurferth, Osferth Hlytte (Little), Gudferth, Agmund og Gudferth.

Det er vistnok det samme Felttog eller en Episode af det, som beskrives i et irsk Fragment paa følgende Maade:

„Der kom i dette Aar (c. 911) igjen store Skarer af sorte og hvide Fremmede til Saksernes Land, efter at de havde indsat Sitric, Ivars Sønneson, til Konge. De æskede Sakserne til Kamp. Og Sakserne tøvede i Sandhed ikke, men Alle som En droge de ud at møde Hedningerne. En haard og hæftig Strid kæmpedes mellem

¹⁾ Lappenberg (I. 353) formoder, at det var for at angribe Normannerne i Frankrig.

²⁾ Æthelwerd: Cantrige, hvilket i Følge Lappenberg er Quatford eller Bridgenorth i Shropshire.

³⁾ A.-S. Chron. 911. Æthelwerd nævner tillige: Iguuar relicta tyrannide. Florentius 911: Eowilsus et Halfdenus, fratres regis Hinguari.

dem, og Tapperheden, Udholdenheden og Kappelysten var stor paa begge Sider. Mange højbaarne Mænd udgød deres Blod i den Kamp, men det var Sakserne, som vandt Sejr og Triumf, efter at have tilføjet Hedningerne stort Tab; thi Hedningernes Konge havde paadraget sig en Sygdom, og han blev baaret fra Slaget til en Skov i Nærheden, hvor han døde. Men da Ottir, den mest indflydelsesrige Jarl, som var tilstede i Slaget, saa, at hans Folk omkom for Saksernes Haand, flygtede han til de tykke Skove, som vare i Nærheden, og førte de tiloversblevne af sit Folk med derhen. Store Hobe af Sakserne forfulgte dem, og de indesluttede Skoven rundt om. Dronningen bød dem nedhugge hele Skoven med deres Sværd og Øxer, og de gjorde saa efter hendes Bud. Først huggede de Skoven ned, og senere dræbte de alle de Hedninger, som vare i Skoven. Saaledes lod Dronningen alle Hedningerne dræbe, saa at hendes Rygte spredte sig viden om til alle Sider“¹⁾.

Denne Kong Sitric, som Fragmentet her nævner, forekommér ganske vist ikke i de engelske Kilder, medens disse dog ogsaa angive de danske Konger som Slægtninge af Ivar. I øvrigt omtale jo ogsaa de engelske Kilder Jarl Ottar, Kampen siges forefaldet i Mercia, Æthelfeds Land, og omtrent paa dette Tidspunkt, saa at nogen anden Krig næppe kan være ment.

Ved disse Kampe synes der at være bibragt Nordboerne et betydeligt Knæk. Et stærkere Stød skulde imidlertid tilføjes deres Magt ved de Fæstningsværker, som nu begyndte at bygges. Herom skulle vi dog først tale i næste Afsnit, medens vi i dette endnu have at gjøre Rede for, hvorledes Nordboerne begyndte at angribe England fra Vesten.

Da Irland i et af det 10de Aarhundredes første Aar

¹⁾ Three fragments S. 245—47.

befriedes fra sine nordiske Vikinger og da den sidste Konge Ingemund flygtede fra Dublin, tyede han først til Anglesey og derpaa til Chester ¹⁾). Det irske Fragment fortæller saaledes om hans Skæbne i England:

„Derefter kom Hingamund og hans Tropper til Ethelfrida [o: Æthelfled], Saksernes Dronning; thi hendes Husbond Ethelfrid [o: Æthered] var paa den Tid syg, . . . og det var af den Sygdom han døde. Hingamund bad Dronningen om Land, hvorpaa han kunde bosætte sig, og hvor han vilde rejse Stalde og Huse, thi paa den Tid var han træt af Krig. Ethelfrida gav ham senere Land ved Chester, og han forblev der nogen Tid. Deraf var Følgen den, at han, da han saa, at Byen var meget rig og Landet rundt om ypperligt, tragtede efter at tilegne sig det. Derpaa drog Hingamund hen at møde Lochlanns' og de Danskes Høvdinger og klagede sig højlig for dem og sagde, at de ikke vare vel farne uden de havde godt Land, og at de alle burde komme og tage Chester og sætte sig i Besiddelse af dets Rigdomme og Lande. Deraf opstod mange og store Kampe og Krige. Hvad han sagde var: „Lad os først bede og anmode dem derom, og hvis vi ikke faa det med deres gode Villie, saa lad os stride derfor med Vaabenmagt“. Alle Lochlanns' og de Danskes Høvdinger billigede det. Derpaa vendte Hingamund hjem til sit Hus, og en Skare fulgte med ham. Skjønt denne Raadslagning blev holdt hemmelig, fik Dronningen dog Nys derom. Dronningen samlede store Skarer sammen fra hver Kant, og Byen Chester fyldtes af hendes Mænd . . . .

De Danskes og Lochlanns' Skarer droge nu sammen foran Chester, og da de ikke ved Bøn eller Anmodning kunde faa deres Ønsker opfyldte, udbød de til Kamp paa en bestemt Dag. Paa denne drog de da hen at

¹⁾ Normannerne II. 144—45.

anfalde Byen, og der var en stor Skare med mange højbaarne Mænd tilstede i Byen for at kunne møde dem. Da Krigerne i Byen saa fra Voldene det store Tal af Danske og Lochlanns, som kom for at angribe dem, sendte de Bud til Saksernes Konge, som var syg og netop da laa paa sit Yderste, for at faa hans og Dronningens Befaling at vide. Det Bud, han gav, var at levere et Slag udenfor Byen og at holde Stadsporten vidt aaben og at udvælge en Deling Kæmper og have dem skjult paa den indre Side. Dersom Byens Besætning ikke skulde sejre i Slaget, da skulde de flygte tilbage til Byen ligesom slagne, og naar en stor Del af Lochlanns' Krigere vare komne indenfor Byens Port, skulde de i Baghold lægte Krigere slaa Porten i efter Fjenden og ikkun bekymre sig om at anfalde den Skare, som var kommet ind i Byen, og dræbe dem alle. Denne Befaling blev efterkommet i Et og Alt, og der blev anrettet et blodigt Bad paa Danske og Lochlanns. Hvor stort end Mandefaldet var, opgav Lochlanns ikke at belejre Byen, thi de vare tapre og stolte, men de sagde Alle, at de vilde bygge mange Stormtage og sætte Bjælker under dem, og at de vilde gjennembore Muren i Ly af dem. Man tøvede ikke med Udførelsen; Tagene bleve forfærdigede og Krigerne satte under dem for at gjennembore Muren; thi de vare begjærlige efter at tage Byen og hævne deres Folk.

Da sendte Kongen, som laa paa sit Dødsleje, og ligesaa Dronningen Sendebud til de Irer, som fandtes mellem Hedningerne (thi Lochlanns [o: de Norske], som da vare Hedninger, havde mangan irsk Fostersøn) for at sige til Irerne: „Liv og Helsen ønskes Eder af Saksernes Konge, som er syg, og af hans Dronning, som hersker over alle Sakserne, og de ere overbeviste om, at I ere deres sande og tro Venner. Det er derfor rimeligt, at I slutte Eder til dem, thi de have ydet hver

irsk Kriger og Klerk, som fra Erin kom til dem, lige saa stor Hæder som nogen saksisk Kriger eller Klerk; thi denne fjendtlige Hedningerace er lige saa fjendtlig mod Eder som mod os. Det anstaar Eder derfor, da I ere vore tro Venner, at komme os til Hjælp ved denne Lejlighed“. Det var det samme som om der var bleven sagt til dem: Vi komme fra Eders tro Venner for at tale Eder til og bede Eder om, at I ville spørge de Danske, hvilken Gave i Land og Løsøre de ville skjænke dem, som ville forraade Byen. Dersom Danskerne vilde samtykke deri, da skulde de faa dem til at sværge paa et Sted, hvor der var Lethed for at dræbe dem; naar hine nu skulde sværge paa deres Sværd og deres Skjolde, som er deres Vane, vilde de lægge alle Arter Kastevaaben til Side. De gjorde efter Aftale, og alle Vaaben bleve lagte til Side; men Grunden, hvorfor Ierne handlede saa mod de Danske, var fordi de ikke vare saa gode Venner med dem som med Lochlanns [o: de Norske]. Paa denne Maade bleve Mange af dem dræbte; thi store Klippestykker og Bjælker bleve styrtede ned over deres Hoveder. Et stort Tal dræbtes ogsaa af Spyd og Lanser og af Midler af enhver Art til at dræbe Mennesker med.

De andre Fjender vare imidlertid i Færd med at gjennemstinge Murene under Stormtagene. Hvad Sakserne og Ierne, som vare med dem, gjorde, var at kaste store Klippestykker ned paa dem, hvorved de sønderbrød Stormtagene over deres Hoveder. Hvad de Andre gjorde for at hindre dette, var at sætte svære Bjælker under Tagene. Hvad Sakserne dernæst gjorde, var at gyde alt Byens Øl og Vand i Kjedler og, naar det kogte, at kaste det ned paa dem, som vare under Tagene, saa at deres Hud skoldedes af. Det Middel, som Lochlanns anvendte herimod, var at sætte Huder uden paa Tagene. Hvad Sakserne dernæst gjorde, var

at kaste alle Byens Bikuber ned over Belejrerne, hvilket hindrede dem i at bevæge Haand og Fod paa Grund af de mange Bier, som stak dem. Derpaa hørte de op og forlod Byen, men det varede ikke længe før de kom til at kæmpe paa ny“¹⁾).

Denne ved sit hele Indhold saa interessante Beretning giver os Anledning til at forsøge paa at bestemme Tiden, da disse Begivenheder skete, og Stedet, hvor det foregik. Æthered skal da endnu have været i Live, og det er altsaa forefaldet før 912, men det siges, at han var syg, og vi véd af andre Kilder, at Æthelfled styrede Landet under hans Svaghed vist i flere Aar²⁾. Handlingen foregaar end videre omkring Chester. Rigtignok staar der i den irske Kilde „Castra“, og Udgiveren er mest tilbøjelig til at fortolke det som York, men denne Forstaaelse er for det Første ikke rimelig af den Grund, at York i samme Kilde hedder Caer Ebroic (S. 159, 173), og dernæst siges det jo udtrykkeligt, at „Castra“ var i Æthelfleds Magt, hvilket ikke kan gjælde om York, der jo da var i Nordboernes ubestridte Besiddelse. Ingemund har faaet Land i Nærheden af Castra, men han ønsker at erobre selve Byen og sender Bud om Hjælp til Danske og Norske; disse have vistnok boet i York. Paa Leicester (Legraceaster) kan man heller ikke tænke, fordi den ligger temmelig fjærnt fra de Egne, om hvilke denne Krønike i det Hele fortæller, og dernæst fordi ogsaa denne By var i Nordboernes Magt og først overgav sig til Æthelfled 918. Derimod ligger det meget nær at tænke paa Legaceaster, Legionum Castra, Chester, denne gamle romerske Fæstning,

1) Three fragments 229—237.

2) Henrik af Huntingdon S. 741: Edelfied sub patre [marito] suo infirmo regnum Merce regebat; . . . . Ethered, qui fuerat diu infirmus.

som i Slutningen af det foregaaende Aarhundrede havde ligget øde og derfor stundom var bleven taget i Besiddelse af Vikingerne¹⁾, men som Æthelfled ved sin store Omsigt for Landets Forsvar sikkert har stræbt at faa befæstet, hvad der da ogsaa udtrykkeligt siges os i Anglo-Saxon Chronicle ved 907: „Her wæs Ligcester geedniwod“ (Chester blev gjenopbyggt)²⁾. Den ovenstaaende Fortælling har aabenbart for Øje Æthelfleds ogsaa af Chronicien omtalte Bestræbelser for at bevare denne By for Angelsakserne. Det skulde ikke vare mange Aar, før Nordboer paa ny skulde søge at sætte sig i Besiddelse af Chester, og ligesaa bemægtigede de sig Davenport ej fjærnt fra denne By, saaledes som vi om lidt skulle se.

II. Fæstninger bygges.

Der begynder da at sættes et stærkt Værn mod de Danskes og Norskes overvættets Magt. Optegnelser i Aarbøgerne vise os, hvorledes der især i Aarene fra 912—921 rejser sig én Fæstning efter en anden i England. Disse Bygningers Historie er i mange Henseender saa interessant, at Kilderne fortjene, at man studerer dem til Bunds. Jeg har paa S. 42 givet en tabellarisk Oversigt over alle de Fæstninger, der byggedes i disse Aaringer, med Oplysning om, til hvilken Tid og af hvilken Bygmester de rejstes; jeg vil i den følgende Undersøgelse støtte mig til hvad den indeholder.

---

¹⁾ Normannerne II. 81—82.

²⁾ Jfr. Flor. Wigorn. 908. Henrik af Huntingdon S. 744.

Byg-herren.	Borgen.	Shiret.	Aaret ¹⁾ .		Dagen.
			Anglo-Saxon Chronicle.	Florentius.	
Æthelfled	Bremesbyrig	Hertfordsh.	(B. C.) 910 (D.) 909	911	
"	Scergeat		(B. C.) 912	913	3. Maj.
"	Bridgenorth	Shropsh.	(B. C.) 912	913	efter 3. Maj.
Edvard	Hertfords nordre Borg	Hertfordsh.	(A. B. C. D.) 913	913	April (?).
"	Witham	Essex	} (A. B. C. D.) 913	914	Maj—Juni.
"	Hertfords søndre Borg.	Hertfordsh.			
Æthelfled	Tamworth	Staffordsh.	(B. C. D.) 913	914	Sommerens Begyndelse.
"	Stafford	"	(B. C. D.) 913	914	før 1. Avg.
"	Eddesbury	Chesh.	(B. C.) 914.	915	Sommerens Begyndelse.
"	Warwick	Warwicksh.	(B. C.) 914 (D.) 915	915	Slutningen af Sommeren.
Edvard	Buckingham	Buckinghamsh.	(A. B. C. D.) 915	915	før 11. Nov.
Æthelfled	Cherbury	Shropsh.	(B. C.) 915.	916	før Jul.
"	Wedesborough	Staffordsh.	(B. C.) 915	916	efter Jul.
"	Runcorn	Chesh.	(B. C.) 915	916	før Midvinter.
Edvard	Bedfords søndre Borg	Bedfordsh.	(A.) 919	916	før 11. Nov.
"	Maldon	Essex	(A.) 920	917	før 24. Juni.
"	Cledemutha		(C. D.) 921		
"	Towcester	Northamptonshire	(A.) 921	918	før Paaske.
"	Waymere	Hertfordsh.	(A.) 921	918	ved Gangdage.
"	Huntingdon	Huntingdonsh.	(A.) 921	918	før 11. Nov.
"	Colchester	Essex	(A.) 921	918	før 11. Nov.
"	Stamfords søndre Borg	Lincolnsh.	(A.) 922	919	omkring 1. Juni.
"	Nottinghams nordre Borg	Nottinghamsh.	(A.) 922	919	senere.
"	Thelwall	Chesh.	} (A.) 923	920	før Høsten.
"	Manchester	Lancash.			
"	Nottinghams søndre Borg	Nottinghamsh.	(A.) 924	921	før Midsommer.
"	Bakewell	Peakland	(A.) 924	921	senere.

¹⁾ Det maa her erindres, at Haandskrifterne B. og C. ved 913 have nogle Optegnelser, som siges at henhøre til de følgende Aar og derfor her ere opførte ved disse. (Jfr. foran S. 21.)

Af denne Liste saa vel som af hvad der i det Følgende vil blive fortalt, vil det ses, hvorledes der i Løbet af en halv Snes Aar bygges eller udbedres i England 27 Fæstninger, hvad der var en for Landets Forsvar betydningsfuld Forholdsregel, da man tidligere saa godt som ikke havde kjendt Fæstningsværker i England¹⁾. Kong Alfred havde søgt at fremme Forsvaret paa anden Maade, i det han især havde udviklet Søværnet; det var forbeholdt hans udmærkede Børn at give Landet et saa omfattende Bolværk.

Man kan fra et almindeligere, evropæisk Standpunkt ingenlunde kalde det en ny Tanke, som saaledes dukkede frem hos disse engelske Herskere; tvært imod maa man sige, at heri kun udtalte sig en Retning hos Tiden. Jeg har andetsteds paavist, hvorledes der i Slutningen af 9de Aarhundrede i Frankrig med Iver toges fat paa Bygning af Fæstninger, og i Tydskland er det Samme Tilfældet, i det især Henrik den Første (918—936) udfolder en priselig Virksomhed som den, der ved Mure og ved Privilegier beskytter Byerne. Man kunde nu antage denne Bestræbelse for grundet i, at man havde opfundet et nyt Materiale eller en ny Maade at bygge paa, eller at man havde skiftet System i Krigskunsten, saaledes at man for Fremtiden vilde lægge større Vægt paa Forsvaret, — i denne Kunsts Historie er det jo stadigt gaaet saaledes, at man afvexlende har lagt Hovedvægten paa Angrebs- eller paa Forsvarsmidlerne. Lappenberg, som er den Første, der har henvist til den samtidige Tendents i Tydskland til Befæstning af Byer²⁾, antager da ogsaa, at en ny opfundet Maade at bygge paa, ved Hjælp af Mursten og Kvadre, har givet Stødet til de mange Byggearbejder. Gjennemgaar man Efter-

¹⁾ Se Normannerne II. 343.

²⁾ Lappenberg I. 356.

retningerne fra Tydskland, kan det ikke nægtes, at flere af de nybygte Mure vare af brændte Sten ¹⁾, men det maa ogsaa erindres, at i disse Egne mange Fæstninger og romerske Mure alt fandtes i Forvejen og at det kun gjaldt om at udbedre dem.

Derimod maa man vist med Hensyn til de engelske Fæstninger komme til et andet Resultat. Vi ville først se, om Kilderne udtale sig bestemt om dette Punkt. Efter min Opfattelse udsige Kilderne ikke udtrykkeligt, af hvad Art Materialet var. Det hedder næsten overalt „getimbrede“ (a. 912, 913, 920, 921), og skulde man i dette Ord finde udtalt noget Særligt om Byggemaaden, maatte det da snarest sigte til en Tømmerkonstruktion, medens det maa indrømmes, at Ordet kan betyde en hvilken som helst Byggemaade. Derimod have Lappenberg og Freeman støttet sig til, hvad der staar om Towcester, at man forsynede den med en Stenmur (921: mon worhte þa burg æt Tofeceastre mid stan wealle), og heri set et Exempel paa, hvorledes alle disse Borge byggedes. Denne Slutning vil dog ved nærmere Betragtning findes at være urigtig. Her staar nemlig i A.-S. Chronicle og hos Florentius, at „Kong Edvard før Paaske gav Ordre til at drage til Towcester og bygge Borgen“, senere den 7de Maj en anden Borg. Saa finder et Indfald Sted af Hæren fra Northampton, og den belejrer Towcester, men slaas tilbage. Om Efteraaret befæster Edvard derpaa Byen med en Stenmur. Altsaa har den om Foraaret opførte Befæstning været utilstrækkelig, og Byen forsynes yderligere med en Stenmur. Naar der saaledes i det eneste Tilfælde (af 27),

---

¹⁾ Jeg henviser til de Citater, som findes hos Waitz, Verfassungsgeschichte VIII. 198, Waitz, Heinrich der Erste (Zweite Aufl.) S. 95 f. Exc. XV S. 235 f.

hvori der gives Oplysning om Materialet og hvor Sten nævnes, tales om en Befæstnings Fornyelse paa Grund af tidligere Mangler, er der i Virkeligheden ikke stor Rimelighed for at de øvrige Fæstninger have været byggede af Sten.

Et andet Forhold, som fortjener at komme i Betragtning, er dette, at disse Befæstninger opføres i saa overordentlig kort Tid. Der bygges gjerne to om Aaret (918 endog fire), og dog varede Arbejdstiden, som det strax skal ses, ikke mange Uger. Saaledes bygges der 914 tre Borge i Løbet af tre Maaneder, og om Buckingham staar der udtrykkeligt, at Kong Edvard sad i denne By i 4 Uger, medens de byggede baade den nordre og søndre Borg; ligeledes opholdt han sig i Bedford 4 Uger, medens de byggede den søndre Borg. De allerfleste af disse Borge bleve helt opførte af ny, og kun om nogle vides det, at de alt vare til tidligere (Derby, Leicester) eller at de nedreves og derpaa byggedes igjen (Huntingdon, Colchester¹⁾, Nottingham, Manchester).

I Løbet af saa kort en Tid kunde man imidlertid næppe bygge Fæstninger af Sten; det har aabenbart været Hovedsagen at opkaste Volde og Grave, i fornødent Fald at understøtte Skanserne med Tømmerværk, medens man først som yderligere og sidste Beskyttelse greb til Stenmurene. Derfor kan ogsaa Kong Æthelstan 927, efter at Fred og Ro er bragt til Veje, bygge og befæste Exeter med en Mur af firkantede Sten („turribus munivit, muro ex quadratis lapidibus cinxit“²⁾), hvorved aabenbart sigtes til en af store

---

1) Se om denne By og dens romerske Befæstning Earle, Two of the Saxon chronicles 109.

2) Will. Malmesb. Gesta Reg. Angl. II. c. 154. Om Exeter se nogle Afhandlinger i The Archæological Journal, Vol. XXX.

Kvadersten bygget Mur¹⁾. Freeman, der har en saa fremragende Evne til at kunne uddrage almindeligere Sætninger, har da ogsaa opstillet fire Trin i Fæstningsbygningsvæsnets Historie i England, nemlig først Palisaden, dernæst Volden af Jord, eller af Jord og uhugne Sten i Forening, for det Tredie Murstensmuren, som ved Towcester, og endelig Muren af Kvadersten, som ved Exeter²⁾. Her synes den højt ærede Forfatter dog at være gaaet lidt for rask til Værks, i det det jo er uvist, om „Stenmuren“ omkring Towcester virkelig var af Mursten, og der desuden kun bliver 9 Aar mellem Exemplerne paa disse to Trin i Bygningskunsten (Towcester 918, Exeter 927).

Det maa vist derfor antages, at Bestræbelserne hos Kong Edvard og hans Søster for at forsyne England med Fæstninger vel vare et Udslag af den almindelige Tendents i Evropa paa den Tid, hvorefter der lagdes en høj Grad af Vægt paa dette Forsvarsmiddel, medens der derimod var den Forskjel mellem England og Fastlandet, at man hist især byggede af Jord og Træ, paa Kontinentet især af Mur. Imidlertid var Tanken om dette Landeforsvar for Englands Vedkommende noget Nyt, og Spørgsmaalet bliver om hvem af Alfreds mærke-

¹⁾ Ikke derimod til en Murstensmur. Dette støtter jeg for det Første paa, at „quadratum saxum“ hos Klassikerne betyder en Kvadersten, og Middelalderens Talebrug er vist den samme (se Ducange s. v. „quadratus lapis“). Fremdeles kan mærkes Histor. Rames. c. 112: habet autem Burgense territorium de originali naturæ opificio vel insitione lapicidarum loca multa, in quorum rimandis visceribus operose latomorum vires frequenter exeruntur semperque superest in quo alterna requie reparatæ exerantur. c. 113: quantum sibi opus fuerit de lapidibus quadratilibus apud Bernech et de petris muralibus apud Burch.

²⁾ Freeman, Norman Conquest I. 338.

lige Børn vi kunne tillægge Ideen, Æthelfled eller Edvard. Svaret maa ubetinget lyde, at den dygtige Herskerinde over Mercia først fattede Planen derom og iværksatte den. Allerede 907 nævnes Chester som gjenopbyggt, 912 bygger hun to Fæstninger, medens Edvard først tager fat 913.

Vi skulle nu undersøge, hvem Pligten til at opføre dem paahvilede og hvorledes denne fyldestgjordes. Af Kilderne ses klart nok, at det ikke er selve Stedets og Byernes Indbyggere, der maa overtage dette Arbejde, men at Delinger af Hæren udkommanderes dertil. Saaledes opholder Edvard sig 914 med en Del af Hæren i Maldon, medens en anden Deling bygger Witham og en tredie Hertfords søndre Borg. Ligesaa sidder Edvard 918 i Passenham, medens en anden Deling gærder Towcester med sin Stenmur, og da denne Deling drog hjem, kom en anden ud og byggede Huntingdon. 920 bygges samtidig Thelwall og Manchester af to forskellige Delinger. Hvorledes man fra alle Egne maa deltage i dette Forsvarsværk, viser sig ogsaa ved at Vestsakterne 918 maa bygge Colchester helt ude i Østangel.

Man vil dernæst af Kilderne og af den foranstaaende Liste bemærke, at det stadigt nøjagtigt angives, paa hvilken Tid af Aaret eller paa hvilken Dag Fæstningerne bygges. Lappenberg har ment, at Grunden hertil var, at Grundlæggelsen af en saadan fejredes ved en kirkelig Fest; men dette synes dog næppe rimeligt, da en Fest ingen Sinde omtales, og da Kilderne meget ofte ikke anføre Dagen, men næsten altid Aarstiden. Det synes langt rimeligere, at der herved sigtes til den Tid, da der udbødes til Tjeneste ved disse Fortifikationer. I Reglen bygges der to eller tre Borge om Aaret, og af det Skema, som foran er opstillet, vil ses, at der er bygget

før Paaske	1
i Maj—Juni (tildels Juli) . . .	13
efter Høst før 11. November	5
ved Midvintertid	3
til uvis eller uangiven Tid . .	5

Saaledes er det overvejende Antal Fæstninger opført om Vaaren efter Saatid, før Høsten og om Efteraaret ¹⁾. En Maaned har været det Tidsmaal, der i Gjennemsnit anvendtes paa hver Fæstning.

Man vil dernæst lægge Mærke til, i hvilken Rækkefølge disse Borge bygges. Angelsakserne rykke ikke strax de Danske nær paa Livet, men begynde i nogen Afstand. Æthelfled bygger saaledes Scargate (uvist hvor) og derefter Bridgenorth ved Severn paa Walesgrænsen. Derefter bygger Edvard Hertfords nordre Borg (N. for London) ved Lea, Grænsefloden mellem Nordboerne og de Engelske, og Witham i lige Linie dermed østlig ude i Essex, samt Hertfords søndre Borg. Æthelfled bygger samme Aar Stafford og Tamworth paa hver sin Side af Wætlingastreet, senere Eddesbury i Chesterlandet (S. Ø. for Chester); endelig inde i Mercia Warwick og flere Værker i disse Steders Nærhed. Edvard skyder en Fæstning frem til Buckingham og til Bedford, atter tvende Byer hver paa sin Side af Wætlingastreet. Derpaa gaas der til Maldon ude i Essex, hvorpaa en Fæstning paa ny lægges ved Wætlingastreet, nemlig Northampton, derpaa til Huntingdon, lidt længere frem mod Østangel og til Colchester alleryderst ude i Essex; derpaa Stamford og Nottingham, Bakewell (i Peakland),

¹⁾ Dog bemærkes, at flere af Opgivelserne ere noget ubestemte og kunne fortolkes paa forskjellig Vis.

Manchester og Thelwall (lige Øst for Chester) alle i en Linie fra Chester mod Sydøst over til the Wash.

Som Brikker rykke frem paa et Brædt, indtil Modparten ser sig afspærret foran en lang og stærk Angrebslinie, saaledes vare nu Nordboerne klemte sammen mellem disse Borge og Havet eller sprængte Nord paa.

Fæstningernes Virkning paa de Fremmede kommer tydeligt nok for Dagen. Man faar baade at se, hvor ivrige Hedningerne ere for at forhindre at de bygges, og hvor kuende en Indflydelse Borgene have, naar de ere rejste. Da Edvard saaledes 913 slog Lejr ved Maldon i Essex, medens hans Folk byggede Borgen Witham, underkastede en stor Del af Folket sig, som tidligere havde været under Danskernes Vold. Aaret efter begynder Hæren i Northampton og Leicester at foruroliges; den drager ud og slaar en stor Del Angelsakser ved Hook Norton¹⁾, og da denne Trup derpaa atter var draget hjem, red en anden ud til hen imod Leighton (i Bedfordshire), hvor imidlertid Landbefolkningen samlede sig, slog den paa Flugt og tog alt hvad de havde ranet og endda nogle af deres Heste og Vaaben. Da Edvard i November 915 gik til Buckingham og byggede Borgen dér, søgte Thurkytel Jarl ham som sin Herre og ligesaa næsten alle Holderne og Hovedsmændene, der hørte til Bedford, denne By, der i Alfreds og Gudrums Forlig havde været et Grænsemærke mellem Engelske og Danske²⁾, og ogsaa Mange, som hørte til Northampton³⁾. Saaledes falde de Danske efterhaanden fra; stadigt vinde de Engelske Magt længere frem mod Nord.

Det største Frafald skete dog 918, da Æthelfled

---

¹⁾ Jfr. om Stedet Earle S. 322.

²⁾ Normannerne II. 75.

³⁾ A.-S. Chron. 915 (918).

ved fredelig Forhandling fik Borgen Leicester i sin Haand, og da den største Del af Hæren, som hørte dertil, underkastede sig hende. Besætningen i York havde ogsaa lovet Underkastelse, og Nogle svoret Ed og Andre givet Gisler, da hun døde. Paa den Tid¹⁾ søgte ogsaa Jarl Thurkytel og de Mænd, der vilde følge ham, med Kong Edwards Tilladelse over til Frankrig.

I Aaret 918 gav Kong Edvard Ordre til, at man skulde drage til Towcester og bygge Borgen dér (ikke langt fra Wætlingastreet, mellem Northampton og Buckingham) og samme Aar (7de Maj) Borgen i Waymere²⁾. Mellem Midsommer og 1ste August blev Freden brudt af Hæren fra Northampton og Leicester og endnu nordligere Egne. Nordboerne droge til Towcester og angreb Borgen en hel Dag, men da kom der Forstærkning til, og de trak sig tilbage. Senere drog de dog ud igjen ved Nattetid og tog mange Fanger og meget Kvæg mellem Bernwood og Aylesbury.

Nu mente de Danske, at de ogsaa fra deres Side maatte fremskyde Forter, og Besætningerne i Huntingdon og i Dele af Østangel forlode deres gamle Stæde og droge ud for at tage et nyt i Tempsford (adskillige Mil Syd derfor), hvilken de befæstede. Fra dette nye Udgangspunkt vilde de gaa videre til Bedford, hvis Besætning imidlertid drog imod dem og slog dem. En

1) Thurkytels Afrejse omtales kun i A.-S. Chronicle's Haandskrift A. 920, hvad der i Følge det tidligere Anførte er = 917. Hermed stemmer, at hans Underkastelse i Følge B., C., D. fandt Sted 915, i Følge A. 918. Hos Florentius 915 og 917.

2) Thorpe forklarer Wigingamere som „Waymere Castle on the small island near Bishop's Stortford“ (se Udgaven af Florentius) og en anden Gang som Wigmore i Herefordshire (se Udgaven af A.-S. Chron.). Det Første er aabentbart det rigtige, for det Første fordi alle disse Borge ligge i en og samme Linie (jfr. Earle S. 324), og dernæst fordi Herefordshire hørte under Æthelfled, ikke under Edvard.

anden Hær af Dånse samlede sig fra Østangel og Mercia og drog til Waymere og belejrede Borgen; men Forsvarerne kæmpede saa vel, at de maatte vende hjem med uforrettet Sag.

Nu samlede Kong Edvard store Skarer sammen fra de nærmeste Borge for at drage paa Tog mod Tempsford og ødelægge den. Med Storm blev Byen taget, Kongen blev slaaet og ligesaa Toglos Jarl¹⁾ og hans Søn Manna Jarl²⁾, hans Broder og alle dem, der vare derinde og vilde forsvare Byen; de Andre toge de til Fange tillige med meget Bytte. Ude i Essex's nordøstlige Spids laa endnu en dansk Borg, der maatte indtages, nemlig Colchester. Fra Kent, Surrey og Essex og andensteds fra de nærmeste Borge drog man ud i store Skarer mod den, belejrede og indtog den; Besætningen blev nedhugget og stort Bytte taget. Endnu ved Efteraarstid samlede der sig en stor Skare Vikinger baade af Landhæren og af Søkrigere (Æscmænd), som de havde lokket til at hjælpe sig. De droge til Maldon for at belejre den, men Borgen fik Undsætning, saa at Vikingerne bleve slagne og henved hundrede faldt.

Samme Høst gik Kong Edvard med en Styrke til Passenham (ved Wætlingastreet) og sad paa Vagt, medens man omgav Towcester med en Stenmur. Nu faldt Thurferth Jarl fra med Holderne og hele den Hær, som hørte til Northampton, saa langt Nord paa som til Welland, og de anerkjendte ham for Herre. Da dette Tropicorps derpaa gik tilbage, drog et andet ud

1) Det er vist denne Mand, der sigtes til i et uklart Udsagn i *Historia Eliensis* I. c. 55: *tempore quo Toli comes provinciam de Huntendune contra Regem vi obtinuerat.*

2) Jfr. med Hensyn til dette Navn Mani enn kristni i Thorvalds-saga c. 8. Yngre Olaf Tryggv. Saga c. 156. Mana paa Vallebergastenen: *iftir mana auk suni . . . ian þer ligia i luntunum.* Æthelstan Manneson. *Monast. Anglic.* II. 566.

og satte Huntingdon i forbedret Stand, og alle de Folk af Bønderne, der vare ladte tilbage dér, søgte ham som Herre og Beskytter. I Begyndelsen af November drog Edvard endelig til Colchester og istandsatte Borgen, hvorefter en stor Mængde af de Danskes Undersaatter i Østangel og Essex underkastede sig ham. Hele Hæren i Østangel opgav Kampen, og i det de svore sig i Forbund med ham, lovede de, at de vilde alt det han vilde og skulde beskytte alt det Kongen vilde beskytte baade paa Sø og Land. Hæren, som hørte til Cambridge, valgte ham særlig til sin Herre og Beskytter og bekræftede det ved Ed, saaledes som han da bestemte det¹⁾.

I det følgende Aar lod Edvard en Borg bygge i Stamford (ved Welland ikke langt fra the Wash) paa Flodens Sydside, hvad der havde til Følge, at de Folk, som hørte til Borgen paa den nordre Side, underkastede sig ham og søgte ham som Herre. Da døde hans Søster Æthelfled²⁾ i Tamworth, og Edvard tog nu denne Borg og hele Merciernes Land i Besiddelse. Nottingham lod han gjenopbygge og befolke baade med Danske og Engelske, og hele Mercia underkastede sig ham.

I de følgende Aar blev der endnu bygget nogle Borge (Thelwall, Manchester, Nottingham, Bakewell).

Vi skulle endelig gjøre opmærksom paa, hvorledes Kong Edvard efterhaanden bestræber sig for at afspærre Vandløbene. Han bygger saaledes 913 først den nordre Borg i Hertford mellem Floderne Maran, Bean og Lea og senere Fæstningsværkerne paa Sydsiden af Lea. 915 bygger han to Borge i Buckingham paa hver sin Side af Ouse, 916 i Bedford paa Ouses Sydside, 919 Nottinghams nordre Borg og 921 den søndre, som han forener

¹⁾ A.-S. Chron. 921; Florentius 918.

²⁾ A.-S. Chron. 918 (922); Florentius 919; A. Cambriæ 917; Brut c. 914; the Gwentian Chronicle 918; A. Ulton. 917, 918 (= 918).

med hin ved en Bro over Trent. Man vil ogsaa have bemærket, at medens de nordiske Mænds Fæstninger i Reglèn laa paa Flodernes Nordside (Bedford, Nottingham, Stamford), laa Kong Edwards tillige paa Sydsiden. —

Vi skulle til Slutning behandle et Spørgsmaal, som rigtignok ikke direkte vedrører England, men dog fortjener at ses i Sammenhæng med det nys Fremstillede og tildels belyser det. Vi have hørt om de tilsvarende Fæstningsbygninger i Frankrig og Tydskland, men ogsaa fra Danmark kjende vi jo en berømt Skanse, der opbygtes paa de samme Tider, nemlig Dannevirke. Der er vel næppe Tvivl om, at hvad der bragte de Danske til at rejse dette Værn, var lignende Forhold og tilsvarende Anskuelse om slige Værkers Betydning som dem, der gjorde sig gjældende i Udlandet netop paa samme Tid. Hvad Fæstningsværkets Art angaar, synes der at have været mest Lighed mellem Dannevirke og de engelske Fæstninger. Det Værn, som Thyra opkastede, var i Følge Saxos og Svend Aagesens Udsagn en Vold med dybe Grave foran, og først Absalon og Kong Valdemar byggede tillige en Mur af brændte Sten. Undersøgelser paa Stedet have bekræftet disse Oplysninger. I de Partier af Volden, som maa tillægges Thyra, har man som Materiale kun truffet Jord og Grønsvær sammen med Træværk; dette sidste bestod dels af Bjælkelag, dels af svære Trærammer af kløvede Egestammer, mellem hvilke der atter var lagt Træstammer paa kryds og tværs — alt for at holde Vandets Indflydelse borte og for at hindre Volden fra Sammenkriden¹⁾. Hvis en saadan Byggemaade har været anvendt i England, er Udtrykket derfor „timbrian“ let forstaaeligt.

1) Saxo 481: vallo fossaque proscindere aggressa est, superque jacto aggere tenacissimi operis terrenum molita est munimentum; 482 (Valdemar): murum cocti lateris superjecit. Jomsvikingsaga c. 10. Lorenzen i Ann. f. Nord. Oldk. 1859 S. 333, 335 f. A. D. Jørgensen, Bidrag til Nordens Historie S. 30. — I Egils Saga c. 37 nævnes en Trævold eller Træbefæstning om Lund i Skaane.

I øvrigt frembyder der sig en anden Lighed mellem denne danske Grænsevold og de første engelske Fæstninger: nemlig den, at de i begge Lande byggedes af en energisk Kvinde, som havde overtaget Landestyrelsen under sin Mands Sygdom eller Svaghed. Æthelfled var ikke en almindelig Hertuginde, hun var en Kongedatter; det følger man alt af et Aktstykke af 904, hvor hun nævnes sideordnet med sin Mand¹). Senere under Æthereds Sygelighed og efter hans Død greb Æthelfled med stor Kraft Regeringens Tøjler. Efter det danske Sagn var Thyra jo under Kong Gorms Svagelighed og maaske efter hans Død vort Lands faktiske Herskerinde; allerede paa Jellingestenen findes hendes bekjendte Tilnavn, som vidner afgjørende om hendes Betydning for Landet. Ja, dersom vi tør følge Saxos Beretning, kunne vi komme til et tredje Lighedspunkt, i det Thyra da var en engelsk Kongedatter ligesom Æthelfled og havde til Fader „Anglorum rex Edelradus“²).

Det vilde naturligvis ikke kunne falde mig ind som Resultat af denne Undersøgelse om Lighedspunkter mellem Thyras og Æthelfleds Historie at ville hævde, at Thyra ikke har bygget Dannevirke; detté er en historisk Kjendsgjerning, der ikke kan omstødes³). Jeg henleder kun Opmærksomheden

1) Kemble Nr. 338 (904) S. 148: *Ædelredum quoque et Ædel-fledam, qui tunc principatum et potestatem gentis Merciorum sub prædicto rege tenerunt.*

2) Saxo 469.

3) Det almindelig udbredte Sagn, Thyras Tilnavn og Svend Aagesens Beretning maa vel være Bevis nok. Naar Oscar Grund (Forschungen XI. S. 579) bemærker, at ingen ældre Kilde har Efterretning om at Dannevirke blev bygget paa den Maade, som det er angivet hos Svend Aagesen, da bør bemærkes, at der i den bekjendte Fortælling om hvorledes hele Landet hjalp med til Arbejdet og hvorledes hver Landsdel gav sit særegne Bidrag, ikke er noget paafaldende. Det gode Sammenhold hos de Danske paa de Tider gjør en saadan Samarbejden meget rimelig, og det fortjener at erindres, hvorledes i England og stundom i Frankrig selv fjærntliggende Landskaber maa deltage i Opførelsen af Skanser ved

paa disse Lighedspunkter, fordi vi for det Første deraf se, at Rejsningen af Dannevirke staar i Forbindelse med en almindeligere evropæisk Bestræbelse efter at bygge Forsvarsværker, og dernæst fordi man bør have for Øje, om ikke den danske Tradition i Bipunkter kan være paa-virket af den engelske f. Fx. med Hensyn til Beretningen om Thyras engelske Herkomst (andre Kilder sige jo, at hun var Datter af en jydsk Underkonge Klak-Harald) eller m. H. til Fortællingen om hendes Ægtefælles Skrøbelighed ¹⁾).

III. Indfald i det vestlige England og i Skotland, Kampe med Waliserne.

Her maa vi nu forlade for et Øjeblik England for at se, hvorledes Forholdene vare paa Irland i Aarhundredets Begyndelse.

Ligesaa urolige som de sidste Aaringer af det 10de Aarhundrede havde været paa Erin, lige saa roligt og fredeligt var det første Tiaar af det nye Aarhundrede. Man hører slet Intet om Kampe, og Øen synes forladt

Grænserne (se Normannerne II. 344) og hvorledes Arbejdet bliver udmaalt og fordelt mellem forskellige Arbejdspligtige efter Maal (II. 345).

¹⁾ Man var tidligere tilbøjelig til at antage, at Gorm havde ladet den mindre Jellingesten rejse i sin Hustrus levende Live og at Traditionen altsaa havde Ret, naar den lader Thyra overleve sin Mand, se endnu Kongehøjene i Jellinge S. 28, A. D. Jørgensen, den nordiske Kirkes Grundlæggelse S. 184. I de allersidste Aar har man derimod forkastet Traditionens Udsagn og antager i Henhold til Stenen, at Thyra er død før sin Mand, se Jørgensen l. c. Tillæg S. 108, Wimmer i Opuscula ad Madvigium S. 196, Engelhardt i Aarb. f. N. Oldk. 1876 S. 115, Rosenberg, Nordboernes Aandsliv I. S. 105. Det forekommer mig dog, at Fortolkningen af Jellingestenenes Indskrifter endnu lader saa meget tilbage at oplyse, at dette Spørgsmaal paa ingen Maade kan siges løst endnu.

af Vikinger. 913 sende endog Ulstermændene Hjælpetropper til Sakserne for at bekæmpe de Danske; Slaget var uheldigt; Cumusac, Søn af Kongen af Leath-Cathail, falder ¹⁾). Fra samme Tid berettes om, hvorledes irske Skibe, der vare paa Flugt for Danske og Nordmænd, og hvis Skrog vare blevne svampede, strandede paa Britternes Kyst og Mandskabet gjordes til Fange. Den hellige Mand Maelbrigdhe, Patricks og Columcilles Efterfølger, kom til Munster og indsamlede Løsepenge for at kunne tilbagekøbe Fangerne ²⁾).

Den første nye Flaade, der ankommer til Irland, synes at have taget Stade ved Waterford ved Tiden 914; den efterfølges to Aar efter af en stor Flaade, og i de følgende Aar vedblive nye Skibe at ankomme ³⁾). Som Anførere nævnes Ivars Sønnesøn Ragnall og Jarl Ottir, og nu udplyndres Munsters verdslige og kirkelige Herligheder; i Nord-Ossory røve de Kvæg ⁴⁾), i Cork, Lismore og Achadbo tage de rigt Bytte ⁵⁾), ja Jarl Ottir Dubh (den Sorte) med sine 100 Skibe siges at have sat hele Syd-Munsters Befolkning i Skat og Tjeneste til de Fremmede og hævet kongelig Rente af dem; Skanser og Forter rejste sig overalt og skjærmede hans Magt ⁶⁾). Fra dem udgik ogsaa Betvingelsen af Munster, i det man her slog sig ned paa tre forskjellige Steder, i Cork, i Iny (i Kerry) og i Glaslinn (maaske ved Shannon) ⁷⁾).

De synes at have havt Forter baade ved Port Lairghe (Waterford selv) og ved Loch Dachaech, Waterfords Havn ⁸⁾). Om deres Nationalitet tør noget Sikkert ikke udtales; Ragnall kaldes dog et Sted udtrykkeligt Dubh-

---

¹⁾ Fire Mestre 908; Ann. Ulton. 912. — Jfr. nedenfor 4de Kapitel, Indledningen, om de irske Kilder. ²⁾ A. Ult. 912; Fragm. 243; F. M. 908. ³⁾ F. M. 910, 912, 913; A. Ult. 915, 914; Gaedhil 31, 39. ⁴⁾ A. Ult. 914; F. M. 913, 914; Fragm. 245. ⁵⁾ F. M. 913; Chron. Scot. 914. ⁶⁾ Gaedhil 39—41. ⁷⁾ Gaedhil 31, 234; LXXXV. ⁸⁾ De benævnes afvexlende derefter.

galls (de Danskes) Konge; andetsteds hedde Plyndrerne af Syd-Irland Nordmænd ¹).

Ogsaa ved Anglesey lande de, men de ere her vist komne ind paa andre Normanners Opland, og der kæmpes 914 et haardt Slag paa Søen ved Anglesey mellem Baridh, Ottirs Søn, og Ragnall, Ivars Søn, i hvilket Baridh faldt med næsten alle sine Mænd ²).

De landede da i Severn under Anførsel af Jarlerne Hroald og Ottir og hærgede Syd-Wales overalt ved Stranden. Bisp Cameleac i Irkenfield toge de til Fange og førte ham til deres Skibe; Kong Edvard maatte løse ham tilbage for 40 Pund. Vikingerne gjorde endnu engang Landgang med hele Hæren og vilde gaa i samlet Trup til Irkenfield, da Mændene fra Hereford, Gloucester og de nærmeste Borge mødte dem og slog dem. Jarl Hroald faldt og ligesaa Jarl Ottirs Broder og mange Menige; Resten, der var drevet ind i en heget Skov, maatte give Gisler paa, at de vilde forlade Kong Edwards Riger og Lande. Kongen lod sin Hær besætte den sydlige Side af Severnmundingen saa langt Syd paa som til Avon, der falder i Bristolbugten, for at passe paa, at de ikke skulde gjøre Landgang. Dette lykkedes dem dog to Gange, i det de den ene Gang kom til Watchet og den anden til Porlock paa Bristolbugtens Sydside. Strandhugsten løb imidlertid begge Gange uheldigt af, i det de bleve dels slagne, dels afskaarne fra Skibene, som de maatte svømme ud til. De satte sig fast paa

¹) Mærkes kan, at F. M. 914 ikke omtaler Ottir, men ved 915 Ragnall ri dubhgall, hvilken Betegnelse for Ragnall ogsaa findes i A. Ulton. 916 og 917. I øvrigt omtaler F. M. 915, at Gebennach, Herre over Ui-Fidhgeinte (i Grevsk. Limerick) dræbtes af Nortmænd, Bran, Herre over Ui-Ceinsealaigh (Wexford) ligeledes af Nortmænd.

²) A. Ult. 913. Brut 914: Ireland and Mona devastated by the people of Dublin.

Flatholme (Steepholme), men Mange døde af Hunger, da de ingen Føde kunde faa. Derpaa gik de til Syd-Wales og endelig til Irland om Høsten¹⁾.

Disse samme Vikinger, der aabenbart vilde forsøge alvorlige Anfald, rettede nu deres Planer mod Skotland. Paa et Tog i disse nordlige Farvande plyndrede de 918 Dunblane Nord for Forth²⁾; de landede i Deira, drog mod Nord og sloge Ealdred, Herre over Bernicia, som tyede til Kong Konstantin. Vikingerne forfulgte ham videre til Skotland, og ved Tynemoor, en Mose ved Mundingen af Floden Tyne, som flyder gennem East Lothian, stødte Hærene sammen³⁾. Nordboerne havde delt sig i 4 Slagordener, en under Godfred, Ivars Sønnesøn, en anden under Anførsel af de to Jarler Ottir og Osulf Krákabein⁴⁾; den tredie stod under de unge Konger, og den fjerde og stærkeste befalede Ragnvald Jarl, men den var lagt i Baghold, saa at Skotterne ikke blev den vár. Da Kampen skulde begynde, stillede

¹⁾ A.-S. Chron. 915; Flor. Wig. 915; A. Cambriæ 913; Gwent. Chron. 906: Uthyr & Rhalt Gock (den Røde). Henrik Huntingdon: occideruntque Rahald consulem et Geolcil fratrem Utheri consulis. — De to første Kilder sige, at disse Vikinger kom „of Lidwicum“ o: fra Bretagne, og Florentius tillige, at det var de samme Krigere som dem, der for 19 Aar siden havde forladt England og vare gaaede til Gallien. Direkte og sidst ere de dog komne fra Waterford.

²⁾ Jfr. foran S. 13.

³⁾ Jfr. Skene 347; Pictish Chron.: bellum Tinemore factum est in 18. anno inter Constantinum et Regnall, et Scotti habuerunt victoriam.

⁴⁾ A. Ult.: Gragabai. Simeon: Oswul Cracabam. Som bekjendt fik Olaf Trygvesøn Tilnavnet Krageben deraf, at han var kyndig i Spaadomme og lagde Mærke til Forvarsler, særlig til Fuglenes Lader (se Munch Norske Folks Historie I. 2. 292). Det synes saaledes at have været et almindeligere Tilnavn, og det findes da ogsaa i en langt senere Tid, se Rotuli Hundredorum I. 111, 112: Henricus Crekebayn, Crokebain.

Skotterne sig — ligesom i en tidligere Kamp (se herom nedenfor) — under Columcilles Beskyttelse og gik modigt løs i Slaget. Nederlaget paa de Fremmedes og især paa Ottirs og Osulf Krákabeins Deling var stort, men da brød Ragnvald frem fra sit Baghold og tilføjede Skotterne stort Tab. Slaget var uafgjort, og Natten endte Kampen. Skotterne tilskrev sig dog Sejren, og Vikingerne gik i alt Fald ikke længere frem den Gang. Ottir Jargnis Søn faldt ¹⁾. Ligesaa varede det en Stund, førend de paa ny foruroligede Skotland ²⁾.

Imidlertid havde Æthelfled „ledet af sin Visdom sluttet en Pagt med Mændene af Alba og med Britterne om at de, naar den samme Race skulde komme og anfalde hende, vilde gribe til Vaaben for at hjælpe hende; og skulde hine komme og angribe dem, vilde hun hjælpe dem. Medens de vare i dette Forbund, anfaldt Mændene fra Alba og de bretske Mænd Lochlanns' Byer, som de ødelagde og plyndrede. Lochlanns' Konge ankom senere og plyndrede Strathclyde, det vil sige han plyndrede Landet, men Fjenden var ikke i Stand til at tage Strathclyde“ ³⁾.

Men Æthelfleds Lande hjemstøgted ogsaa fra Wales. Den 16de Juni 916 blev Abbed Egbriht dræbt ved et Indfald fra Wales, som foretoges under Anførsel af Owen, Konge af Gwent, hvorfor Æthelfled strax 3 Dage efter sendte sine Krigere ind i Wales, tog Brecknock ved

¹⁾ F. M. 916: Oitir faldt (Ragnvald slet ikke nævnt). Fragments: Oittir mac Jarngna falder. Gaedhil S. 35: Otir og Ragnall falde.

²⁾ Fragments 229—231. A. Ulton. 917. Den sidste er Hovedkilden. Haddan, eccles. councils II. 1. 145 forstaar Fragmentet som angaaende en Kamp omtrent i Aaret 909, hvad der skal bero paa en Misforstaaelse af Beretningen om Tynemoreslaget. Fragmentet omhandler imidlertid aabenbart baade dette Slag og en tidligere Kamp (jfr. nedenfor).

³⁾ Fragm. 245—247.

Storm og fangede Kongens Hustru med 34 Personer. Owen flygtede til de Danske i Derby, med hvem Æthelfled nu gav sig i Kamp. Det lykkedes en af hendes Mænd Gwyan at stikke Byens Porte i Brand, men Kampen var desuagtet haard, og 4 af Æthelfleds bedste Thaner faldt. Owen styrtede sig i Fortvivlelse i sit Sværd¹⁾.

Da Æthelfled døde, og da Edvard ikke vilde tillade, at hendes Datter Ælfwine overtog Styrelsen, i det han navnlig paastod, at hun uden hans Samtykke var lovet Ragnvald af York til Ægte, indgik Mercia saaledes i Edwards Rige. Man tør sikkert ikke sige, at det derfor fik en mindre dygtig Hersker, hvad der snart var Lejlighed til at erfare.

Leofred, en Dansk, og Griffid ap Madoc, en Svoger til Fyrsten i Gwent Owen, havde skaffet sig Hjælpetropper i Irland og droge nu til Snowdon (i Wales) for at gjøre Erobringer. De besatte Chester og Omegn, og Edvard rustede sig imod dem. Han delte sine Tropper i to Delinger, hvoraf en blev anført af hans Søn Æthelstan, den anden af Brødrene Edmund og Edred. De fulgte tæt i Fjendernes Fodspor og indhentede dem ved Walwood Skoven, hvor Leofred og Griffid angreb dem saa hæftigt, at Kong Edvard først var i nogen Fare; Æthelstan saarede imidlertid Leofred i Armen, saa at han ikke længere var i Stand til at holde sit Spyd, og tvang ham til at overgive sig. De to yngre Brødre

¹⁾ Flor. 917, 918; A.-S. Chron. 916, 917. Det er af Sammenhængen klart, at hendes Tog er et Hævntog for Abbedens Død. Kun Caradoc af Llancarvan S. 47 giver Oplysning om Gwyan og om Owens Flugt og Død. The Gwentian Chronicle 918 har en herhen hørende, vistnok mistydet Beretning: Edelfleda came against Morgan, prince of Glamorgan and Gwent; and the action of Castell Newydd (=: Newport, Monmouthshire) took place, where Edelfleda died, and the Saxons fled.

nedlagde derpaa Griffid og bragte hans Hoved til Faderen; de to fjendtlige Hærføreres Hoveder ragede op som Sejrstegn paa Chesters Porte¹⁾.

Imidlertid gjordes der nye Forsøg paa at erobre de nordlige Landskaber. Kong Sihtric fra Dublin drager til Devennport — hvorved vist maa forstaas Davenport i Cheshire ikke langt fra Northwich²⁾. Ligesaa kommer ved Tiden 918—920 Kong Ragnvald³⁾, som vi alt ofte have omtalt, og bemægtiger sig York⁴⁾. Han dræber Mange af de Fornemme og forjager Andre; han bemægtigede sig St. Cuthberts Besiddelser og uddelte dem til to af sine Krigere, nemlig Scule og Olaf Ball, der skulle have paalagt store Skatter.

Vi skulle endnu kun kaste et Blik tilbage paa denne hele Række Togter. Man vil have set, at der paa dette Tidspunkt foretages en Række Angreb paa Lancashire og Cheshire, paa Strathclyde og vistnok ogsaa paa de mellemliggende Landskaber Westmoreland og Cumberland. Ingemund kæmper med Æthelfled om Besiddelsen af Chester, og Sihtric indtager Davenport; nye Indfald true de samme Egne og tillige Britternes Landskaber Nord for. Det er derfor sandsynligt, at Nordboerne allerede nu begyndte at tage Stade ogsaa i

1) Dette findes kun hos Caradoc S. 47 og er saaledes noget tvivlsomt. Imidlertid har William af Malmesbury II. § 133: rex Edwardus, paucis ante obitum diebus urbem Legionum fiducia Britonum rebellantem a contumacia compescuit. Jfr. Lappenberg I. 362.

2) Se foran S. 17.

3) Geffrei Gaimar har en Notits, som næppe findes andetsteds, v. 3508 f.:

Ad Renald Evewic conquise
Co ert un rei demi Daneis;
De par sa mere estait Engleis.

4) Se foran S. 22

Cumberland og Westmoreland, hvor vi senere finde dem i saa stor Mængde.

IV. Resultatet af Kong Edwards og Æthelfeds Kampe med Nordboerne.

Efter at vi have gennemgaaet de Kampe, som førtes i Øst og Vest af England mod de Danske og Norske, og set, hvorledes deres Magt knækkedes, især da Borgene rejste sig, skulle vi til Slutning betragte de Resultater, som herved fremkom.

En Borg efter en anden var med sit omgivende Opland falden fra Nordboerne, Østangel var erobret, og mange Hedninger havde forladt disse Egne og vare dragne til Frankrig.

Man maa nu alligevel ikke gjøre sig for store Tanker om den Magt, som Edvard vandt over de Danske Landskaber. For det Første se vi disse snart efter i Besiddelse af en temmelig stor Autonomi, og vi ville af det Følgende lære, at i det mindste de saakaldte Femborge først bleve betragtede som gjenvundne for Landet under Kong Edmund. Naar vi da undersøge nærmere, hvorledes Formlen for Underkastelsen egentlig lød, viser det sig for det Første, at den er noget vag og betinget, og dernæst, at den ikke altid lyder paa samme Maade. Nordboerne i York love 918 Æthelfled — Nogle ved Ed, Andre ved Gisler — at de ville være til hendes Raadighed (on hyre rædenne). Hæren i Østangel „svor sig (918) i Enighed med Edvard, at de vilde alt det han vilde, og holde Fred med alt, hvormed Kongen vilde holde Fred, baade paa Sø og Land“. Heri ligger nu ingenlunde, at Østangel gik op i det engelske Rige. Man vil ved at gennemgaa A.-S. Chronicle finde, at Skotterne 946 netop paa samme Maade

sværge til Edred: „þæt hi eall woldon þæt he wolde“, ligesom Skotlands Konge Malkolm 945 som Herre af Cumberland lover Kong Edmund „þæt he wære his midwyrhta [hans Medhjælp] ægder ge on sæ ge on lande“, og 7 Underkonger sværge 972 til Kong Edgar: „þæt hi woldon efenwyrhtan beon on sæ and on lande“. Denne Form for Underkastelsen levner altsaa Vedkommende en Mulighed for at kunne bestaa som et selvstændigt Rige, der kun i Valget af sine Fjender er indskrænket ved den aflagte Ed. Derimod er det nok muligt, at Cambridgeshire er bleven indlemmet i det engelske Rige; thi det hedder 918 umiddelbart efter det nys anførte, at „Hæren i Cambridge søgte ham særlig som Herre og Beskytter og bekræftede det med Ed, saaledes som han da foreskrev det.“ —

Derefter fortæller den angelsaksiske Krønike som det Sidste, der hændte før Edvard døde, at Skotlands Konge og Folk samt Ragnvald og Eadulfs Søn (Kongen af Bernicia) og alle de, der bo i Northumberland, baade Engelske, Danske og Norske, saa vel som Kongen af Strathclyde Welsh valgte ham til Fader og Herre¹⁾.

Da Ragnvald derpaa dør, overtager vistnok Sihtric Magten i Northumberland; det er i alt Fald den første Konge, som derefter nævnes.

---

¹⁾ Denne Efterretning findes kun i to Haandskrifter (A., F. 924). Stedet omtales ikke. Aaret 924 er lig 921 (se foran S. 21), og det forekommer mig, at denne Hylding netop passer fortræffeligt til hvad der da var sket. De sidste Borge vare byggede færdige, og Syd for Humber laa der som en hel Kjæde af Fæstninger tværs over Landet. Math. af Westminster 921: rex Scotorum, Reginaldus, rex Northanhumbroorum ex natione Danorum, dux Galwalensium, ad regem Edwardum venientes, subjectionem fecerunt et cum eo foedus firmissimum pepigerunt.

V. Kong Edvard dør. Æthelstans Kampe med Northumberne. Brunnanburhslaget.

Kong Edvard døde 924, og i Følge den normanniske Opfattelse var dermed Forpligtelsesforholdet under den engelske Konge ophørt, indtil et nyt blev indgaaet¹⁾. Denne Gang udbrød der dog intet Oprør, og Overenskomsten mellem Nordboer og Angelsakser blev fornyet, da Kong Æthelstan og Sihtric, Northumberlands Konge²⁾, den 30te Jan. 925 kom sammen i Tamworth og Æthelstan gav ham sin Søster til Ægte³⁾. Denne Sihtric var den Samme som den Konge, der i Aaret 920 var flygtet fra Dublin⁴⁾ og havde besat Davenport; Navnet paa Kong Edwards Datter kjende vi ikke, og det skyldes en Forvexling med hendes Søster, naar flere Forfattere kalde hende Eadgith⁵⁾. Allerede Aaret efter døde imidlertid Sihtric i en forholdsvis ung Alder⁶⁾. Kong Æthelstan benyttede sig strax af det gunstige Øjeblik for at tage Landet i Besiddelse.

Kong Godfred af Dublin, der aabenbart har været Sihtrics Slægtning og vistnok var hans Søn⁷⁾, vilde strax

1) Se hvad jeg herom har udviklet i *Normannerne* II. 355.

2) Lappenberg I. 369: snarest Bernicias Konge. Wallingford ligesaa S. 540: accepit Sictricus pro regno a Theisa flumine usque ad Etheneburgam. A.-S. Chron.: Northymbra cyng.

3) A.-S. Chron. 925.

4) Munch, Chron. Regum Manniæ 36, er ogsaa af denne Mening. Will. Malmesb. II. c. 134. S. 212: Sictricus . . cognatus illius Gurmundi etc.

5) Allerede Will. Malmesb. II. c. 6 tilstaar, at han ikke kjender hendes Navn. Math. af Westminster 901, 925: Edgitha. Liber de Hyda S. 111 ligesaa: Edgytha quæ nupsit Sirichio, regi Northanhymbrorum, quæ requiescit Tamworthæ et pro sancta colitur.

6) A. Ult. 926: Sitruc hi Imair, Ri Dubhgall & Fingall, immatura etate mortuus est. F. M. 925. Chron. Scot. 926. A.-S. Chron. 926. Math. af Westminster: male periit.

7) Dette sige Florentius Wigorn. og Will. Malmesb. II. § 134.

gjøre sine Fordringer paa Landet gjældende og satte sig i Bevægelse for at erobre det. Men Kong Æthelstan drog imod ham, og Sagen var snart afgjort, saa at Godfred maatte opgive al Tanke om at arve Landet. Kong Æthelstan drager videre frem og ind i Skotland, hvor Godfred havde søgt hen, og han tvinger den skotske Konge Konstantin til at oversende Flygtningen. Den danske Høvding undslap imidlertid af de Mænds Hænder, som skulde overbringe ham, og gjorde sammen med en Høvding Turferd et Forsøg paa at erobre York, hvilket dog ikke lykkedes. Senere druknede Turferd paa Flugten, og Godfred, som havde lidt meget Ondt baade paa Sø og Land, kom tilsidst bønfaldende til Kongens Gaard. Denne tog vel mod ham og beværtede ham godt, men fire Dage efter gik den gamle Søhane atter til Skibene og forsvandt som en Fisk i Vandet¹⁾.

Æthelstan havde imidlertid ladet sig hylde ved Eamont d. 12te Juli 926 af Herskerne i de nordlige og vestlige Grænselände, nemlig af Konstantin, Skotternes Konge, Owen, Gwenternes Konge, Howel, Konge i Vest-Wales, og af Ealdred, Søn af Eadulf, Konge i Bamboorough og Bernicia (den nordlige Del af Northumberland), hvor der saa længe holdt sig et særligt Kongedømme, som gik i Arv i den samme Familie²⁾; de stillede ham

¹⁾ Se foran S. 26.

²⁾ Eadulf af Bamboorough var død 912 (A. Ult. 912, Æthelwerd S. 250, Three Fragments 245). Paa Alnmouth-Stenen (Northumberland) findes Navnet Adulfes, men at henføre det til denne Konge (Archæol. Æliana VII. 12) synes altfor dristigt, se ogsaa Stephens, Runic Monuments I. 462. William af Malmesbury II. 131 omtaler, at Æthelstan fordriver en Aldulf efter Sihtrics Død (expulso quodam Aldulfo qui rebellabat); en saadan omtaler mærkeligt nok ogsaa A. Clonmacnois 928 (= 933), anført af O'Donovan, Four Masters S. 629: Adulf mac Etulfe, King of North Saxons, died.

Gisler og gave Ed paa at holde Fred ¹⁾; Northumbrenerne lovede at forsage al Hedenskab. Men Æthelstan lod de Danskes Borg i York nedrive til Grunden, for at den ikke skulde give dem Tilhold. Det rige Bytte, som var bleven taget, lod han uddele mellem sine Mænd ²⁾.

Dermed indtraadte en syvaarig Vaabenhvile, som synes at have bøjet Angelsakser og Nordboer mod hinanden paa nye Maader og at have ladet dem arbejde i Forstaaelse mere end i mange Frødens Aar i Fortiden. Desværre tale Kilderne kun halvt, og til Traditionerne fra senere Tider vover man ikke ret at støtte sig. Det synes dog afgjort, at Kongen har draget nordiske Mænd til sit Hof og har knyttet stærke, fredelige Forbindelser med Kolonisterne. Vi skulle nu først gennemgaa de mere sagnagtige Beretninger om dette Punkt.

Af Vilhelm af Malmesbury bliver det fortalt, at de Norskes Konge Harald (Haarfager) sendte Kong Æthelstan et herligt Skib med gylden Stævn og Purpursøj; indvendig var Rælingen omsat med en tæt Råd guldindlagte Skjolde. Helgrim og Osfrid vare Navnene paa de Udsendinge, som bragte Skibet, og Æthelstan modtog dem kongeligt i York og lønnede dem med prægtige Gaver ³⁾. Sandheden af denne Fortælling er alt andet end afhjemlet, men der findes ganske vist et Sidestykke i de nordiske Kilder. I Følge Snorre sendte Kong Æthelstan en Sendemand til Harald Haarfager i Norge og lod ham bringe et kostbart, med Guld indlagt Sværd og tilhørende Skede. Da Kong Harald nu ved Modtagelsen greb om Sværdets Fæste, som Sendemanden

1) Flor. 926 nævner dem endog som slagne og overvundne.

2) Will. Malm. II. 134. — Til dette Tidspunkt henføres ogsaa Sagnfortællingen om den danske Kæmpe Colbrands Enekamp med Jarl Guido paa Engen Denmarche ved Winchester, se Liber de Hyda S. 118.

3) Will. Malmesb., Gesta Regum II. § 135.

strakte frem mod ham, raabte denne: „Nu er Du vor Konges Mand, eftersom Du tog om hans Sværd!“, hvoraf Meningen var, at Kongen saaledes var bleven Æthelstans sværdtagne Tjenestemand. Kong Harald vrededes over denne Spot og hævnede sig paa følgende Maade. Han sendte Hauk Haabrok til England med sin Søn Hakon, og de fandt Kong Æthelstan i London. I en stor Forsamling satte Hauk Drengen paa Kongens Knæ og sagde: „Harald Konge bad Dig opfostre sin Trælpiges Barn.“ Kongen blev harmfuld over den Haan, som laa heri — thi den er jo den mindre Mand, som fostrer Andenmands Barn — men han beholdt dog Sønnen, lod ham døbe og opdrage i Kristendom og gode Sæder¹⁾. Til denne Fortælling have dog de fleste nyere Forskere ikke ret villet fæste Lid²⁾. Saxo beretter Sagen paa en noget anden Maade. Kong Harald skal ved Efterretningen om Æthelstans Tronbestigelse have besluttet at gjøre et Togt mod England og være draget derover med en Flaade. Da Kong Æthelstan ikke vovede at kæmpe med ham, søgte han at vinde ham ved det Gode og tilbød at ville opdrage hans Søn, hvilken da ved hans Død skulde blive Englands Konge³⁾. — Og for nu ikke at forbigaa noget af de smukt klingende Sagn om Forholdet mellem den engelske og de nordiske Konger, saa beretter Wallingford, at Kong Æthelstan engang under sin Faders Regering har besøgt Kong Gudrum i Danmark⁴⁾.

¹⁾ Snorre, Harald Haarfagers Saga c. 41—43; Fagrskinna c. 21.

²⁾ Lappenberg I. 372; Munch, Norske Folks Historie I. 1. 591.

³⁾ Saxo 475 f.

⁴⁾ Wallingford 540 (om Æthelstan): familiarissimos habere studuit Danos et ad omnem voluntatem suam habuit præparatos, descenderat enim aliquando in tempore patris sui ad Gytrum in Daciam et multa de moralitate populi suis moribus adjecerat.

Saaledes er Sagnfortællingen stærkt beskæftiget med den fredelige Tilknytning mellem Kong Æthelstan og de nordiske Konger; men de sikre, historiske Kilder nægte deres Bistand, naar vi hos dem ville finde Bekræftelse paa disse Fortællinger. Man kan af Sagntraditionen kun fremdrage nogle Enkeltheder, som ikke ere urimelige. Naar saaledes Osfrid og Helgrim siges at træffe Æthelstan i York, da er det ikke usandsynligt, at han oftere har opholdt sig dér; vi finde i alt Fald, at da i Aaret 936 et fransk Gesandtskab drog til England, fandt det i Følge Richers Fortælling Kong Æthelstan i York¹⁾. Dernæst er det ganske mærkeligt, at Æthelstan siges at have været den norske Konges Fosterfader, i det vi jo véd, at den franske Kongesøn Ludvig (d'Outremer) ligeledes blev opdraget ved hans Hof, og en Kilde beretter, at Kong Konstantin af Skotland overlod ham sin Søn til Opdragelse (se nedenfor).

Imidlertid er det naturligvis farefuldt at bygge paa det nævnte Materiale, hvoraf intet Stykke er ægte og der maaske altsammen skriver sig fra Misforstaaelser, som de virkelige Forhold let kunde afføde. Saaledes kunde Navnet paa den danske Konge i Østangel Gudrum-Adelstan (se Normannerne II. 74 f.) have frembragt Traditionen om Æthelstans Besøg hos Kong Gudrum, og Kong Æthelstan, til hvem Nordmændene sende Gesandter og som de betro en Prins til Opdragelse, kunde være den Ealdorman i Østangel, som hed Æthelstan, og som paa Grund af sin store Magt kaldtes Halvkonge; det var hos ham Kong Edgar opdroges, og han vides at have staaet i nøje Forbindelse med Norske og Danske (se i øvrigt det Følgende).

---

¹⁾ Richer II. 2: Adelstanus rex in urbem quæ dicitur Eurwich regnorum negotia cum nepote Ludovico apud suos disponebat. Freeman I. 224.

Derimod kan man komme til sikrere Resultater om Forholdet mellem den engelske Konge og hans egne nordiske Undersaatter, i det vi her have et godt Hjælpe-middel i Diplomerne. Man vil ved at gennemgaa de af Kongen udfærdigede Breve finde som Vidner en stor Mængde Danske, og ved et nøjere Studium kan man gjøre en Del Iagttagelser¹⁾.

Disse Mænd med nordiske Navne komme igjen som Vidner i en længere Række af Aar; den første Gang, de findes, er 928, 929 — det kan her erindres, at vi ingen Sinde tidligere i Normannertiden have truffet Vidner med danske Navne under angelsaksiske Breve — og den sidste Gang 935. Tidsrummet mellem disse to Aar synes saaledes være Perioden for den gode Forligelse mellem Nordboere og Englændere. De benævnes „duces“, hvad der utvivlsomt maa gjengives ved Jarler, og de anføres strax efter Bisperne og de angelsaksiske duces (Ealdormen), hvorimod der ikke findes noget nordisk Navn mellem de Personer, som benævnes „ministri“²⁾. Man vil finde, at de ere tilstede i Byer rundt omkring i Landet, og af flere Breve fremgaar, at der paa Udstedelsestiden holdtes en større Forsamling eller Rigsdag, ved hvilken altsaa Nordboerne vare mødte. De ere Vidner ogsaa ved Retshandler, som ikke angaa danske Provinser.

I angelsaksiske Breve plejer der gjerne at iagttages en bestemt Rækkefølge mellem Vidnerne efter Rangen³⁾,

1) Jfr. Worsaae, Minder om Danske og Nordmænd 180. Den danske Erobring af England 198.

2) Herfra maa dog vistnok undtages Syeward. Jfr. Worsaae, Minder 180.

3) Man synes hidtil ikke at have været opmærksom herpaa i tilstrækkelig Grad. Stundom er der Afgivelser, hvad der ofte maa tilskrives en mangelfuld Gjengivelse af Originalens Række, men i det overvejende Antal Tilfælde iagttages en bestemt Orden.

og vi se i disse Breve først nævnt Osferd og Ælfwald, derefter Ealdred og Uhtred, et Navn, der peger hen paa de northumberske Jarler i Bamborough, og endelig Ælfstan og Osulf, hvormed Rækken af Angelsaksere ender. Paa dem følge saa de danske Navne Gudrum, Orm, Ragnvald, Ivar eller Ingvar, Hadder, Havard, Gunner, Skule, Thurferd, Halfdan¹⁾.

Som en nordisk Tradition, der giver Oplysning i samme Retning, kan nævnes Egils Sagas rigtignok aldeles upaalidelige Fortælling om, hvorledes Egil og Thorolf toge Tjeneste hos den unge Kong Æthelstan, der da nylig var kommet paa Tronen, og hvorledes de hjælpe ham i hans Kampe med Norske og Danske²⁾.

Efter at der nu i nogle Aar havde været Ro og Fred i de nordlige Landskaber, udbrød der 934 en Krig med Skotland, uden at Aarsagen hertil nøje vides. En Kilde udtaler dog, at Kong Konstantin havde brudt Forliget med Æthelstan³⁾; maaske har ogsaa det Giftermaal, som var kommet i Stand mellem en Datter af Konstantin og Olaf, Sihtrics Søn, vakt nye Planer hos

1) I Følge den Vejledning, som dels Navnenes Form, dels deres Plads i Rækken afgiver, maa følgende Mænd antages for nordiske (i Parantes angives de Aktstykker, hvori de findes i Kemble's Codex diplomaticus): Gudrum (K. 347—48, 353, 1102—3, 1107—8, Liber de Hyda S. 124). Urm (K. 347—48, 353, 364, 367, 1103, 1107). Regnwald (K. 351—52, 1102, 1107). Inwær (K. 352, 364, 1107). Hadder (K. 352—53, 364, 1102—3, 1107). Hawerd (K. 353, 1102). Gunner (K. 353). Scula (K. 351—53, 364, 1102—3, 1107). Thureferd (K. 351—53, 1107). Healden (K. 349, 351—52, 364). Durum (K. 1102) = Urm? — Se nu ogsaa to Aktstykker i The Register of Malmesbury Abbey, by I. S. Brewer (I. S. 307—311), der nys er udkommet.

2) Egils Saga Skallagrímssonar c. 50—55. Jfr. om denne Saga i det Følgende.

3) Florentius 934.

Nordboerne eller Mistanke hos den engelske Konge¹⁾. I hvert Fald drager Æthelstan ind i Skotland baade med Landhær og Flaade og hærger vidt og bredt²⁾; han trænger med Rytteriet saa langt Nord paa som til Dunfoeder og Wertermore³⁾ og med Skibene saa langt frem som til Caithness (den nordøstlige Spids af Skotland⁴⁾). Nogen nærmere Oplysning om Omfanget af Æthelstans Sejr gives dog ikke. Det er vel næppe kommet til nogen egentlig Erobring af Skotland, men Konstantin har maattet underkaste sig den angelsaksiske Konge, og han har maaske, saaledes som en enkelt Kilde udtaler, overgivet ham sin Søn til Opdragelse⁵⁾. Dernæst kan der vel næppe være Tvivl om, at Æthelstan ved samme Lejlighed har betrunget Cumberlands Konge og maaske ogsaa Kongerne af Wales⁶⁾.

Vi ere nu naaede frem til den Kamp, som har vundet stor Berømmelse baade hos Angelsaksere og Nord-

1) Det hedder i et (dog mistænkeligt) Aktstykke hos Kemble Nr. 349 (934): [ut] tropheum ex Anolapha rege Norrannorum qui me vita et regno priuare disponit, possim armis superando adipisci.

2) Mere findes ikke i A.-S. Chron. 934.

3) I Følge Skenes Tydning (i Celtic Scotland I. 352, Fordun II. 410) skal herved forstaas Dunotter i Mearns og Kerimor i Angus (Forfarshire).

4) Simeon, gesta reg. 934: Scotiam usque Dunfoeder et Wertermorum terrestri exercitu vastavit, navali vero usque Catenes depopulatus est. Ann. af Clonmacnois 928 (= 933) have følgende ganske mærkelige Notits, som andre Forfattere ikke synes at have bemærket: Adalstan . . . prey'd and spoiled the kingdom of Scotland to Edenborough; and yet the Scottishmen compell'd him to return without any great victory.

5) Math. Westm. 933.

6) The Gwentian Chronicle 933: Elystan, king of the Saxons, subjugated all the lords and kings of Wales, and so they continued until the death of Elystan 940. Simeon, Hist. Dunelm. II. c. 18 nævner dog kun: Fugato deinde Oswino rege Cumborum.

boer, uden at man dog tør sige, at den netop har gjort Epoke eller sat Grænse for et Tidsrum; Indfaldene i Nordengland vedblev i alt Fald lang Tid efter. Det er dog paa den anden Side vist, at Nordboerne her lærte, at Angelsakserne vare i Stand til at møde dem i Kamp, og at der ikke kunde være Tale om at vinde større Parter af Landet end dem, de alt havde inde. Vi skulle tale om det berømmelige Slag ved Brunnanburh.

Olaf, Sihtrics Søn, opholdt sig paa den Tid hos Kong Konstantin, sin Svigerfader, og pønsede stadigt paa at kunne erobre det Land, som hans Forfædre havde besiddet i Nordengland¹⁾. Han sluttede med dette Formaal Forbund med Høvdinger over Nordboerne rundt om paa de britiske Øer. Saaledes kom hans Navne, Olaf Godfredssøn, dragende fra Dublin²⁾, fra Orkneyøerne og Skotland kom der Hjælpetropper, og rigelig Bistand fik han naturligvis i Northumberland.

I Aaret 937³⁾ rejste Olaf op ad Humber med en Flaade paa 625 Skibe og bemægtigede sig York; nu sluttede ogsaa Owen af Cumberland og flere andre Fyrster sig til ham. Æthelstan rustede sig kraftigt mod de fremtrængende Krigere og udbød Leding overalt. Under de Forhandlinger, i hvilke Kongen snildelig indlod sig med Olaf, fik han og hans Broder Edmund⁴⁾ end yderligere Tid til at samle Tropper. Traditionen har udstyret Beretningen om denne Krig med forskjel-

1) I Egils Saga c. 51 kaldes han Olaf den Røde, paa fædrene Side af skotsk, paa mødrene af dansk Æt, nedstammende fra Regner Lodbrog.

2) F. M. 935.

3) A.-S. Chron. 937 (A.-E.; Haandskr. F. 938). Florentius 938. A. Ulton. 936. F. M. 935—36 (= 937—38), men ogsaa en Notits om Kampen ved 938.

4) Om dennes Deltagelse se Verset i A.-S. Chron.

lige Sagn, af hvilke vi kun skulle meddele følgende. Olaf var med Harpe paa Skuldren sneget ind i Æthelstans Lejr for at udspejde Hærens Størrelse, og for sit Spil overøstes han med Gaver og Lovord af de taknemlige Krigere; men Guldet vilde han ikke modtage og kastede det til Jorden. En Dansk, der tidligere havde tjent Olaf, men nu stod under den engelske Konge, gjenkjendte ham imidlertid, og da hans Pligt mod Kong Edvard bød ham at advare denne sin Herre, men han paa den anden Side ej heller vilde krænke et gammelt Tjenesteforhold, sørgede han for, at Vikingehøvdingen slap uskadt ud af Lejren. Æthelstan forlod strax Lejrstedet; men en Skare Englændere, som i Nattens Løb kom derhen under Anførsel af Bisp Werstan af Sherborne, blev næste Morgen fundet slagen paa samme Sted af Nordmændene¹⁾. To Dage efter stod Slaget ved Brunnanburh²⁾.

Hvor blodig Kampen var, derom vidner bedst det store Ry, som gik af denne Strid, ligesom ogsaa det Digt, der nedenfor meddeles. Sejren var afgjort Angelsaksernes, og ved Aftentid flygtede Olaf i sine Knører fra Landet. Blandt de Faldne nævnes fem Konger og

---

¹⁾ Malmesbury, Gesta Reg. Angl. ed. Savile 49, ed. Hardy I. S. 207.

²⁾ Det er endnu ikke bevist, hvor dette Sted er beliggende — uagtet der ikke er givet saa lidt til Bestemmelsen heraf. Medens det i A.-S. Chronicle kaldes Brunnanburh, hedder det i A. Clonmacnois Othlyn og i Egils Saga Vinheide, hvortil svarer Simeon, Hist. Dunelm. eccles. II. c. 18 (jfr. Monum. S. 686): apud Weondune, et Brunnanwerch. Pictish Chronicle benævner det endelig Duinbrunde. Ogsaa jeg har anstillet mange Undersøgelser om dette Steds Beliggenhed, men jeg er hidtil ikke naaet til et Resultat, som jeg kan anse for sikrere end de Gisninger, som engelske Forskere have fremsat. Jfr. i øvrigt Pearson, Historical Maps, Sec. Ed. 38 f.

syv Jarler¹⁾. Sihtric²⁾ og Oisle, de to Sønner af Sihtric Galey³⁾, havde maattet bide i Græsset, og ligesaa nævnes mellem de Faldne eller Besejrede Olaf Fivit og Maelmuire, Søn af Cossewara⁴⁾, Geliachan⁵⁾, Konge over Øerne, Ceallach⁶⁾, Fyrste af Skotland⁷⁾. De

¹⁾ Florentius 938.

²⁾ Se baade A. Clonmacnois og følgende latinske Digt, der desværre kun er opbevaret i en forhutlet Form (Memorials of St. Dunstan, XIII, Du Ménil, poésies pop. latines 270, Hardy, descriptive catalogue I. 589):

Carta dirige gressus
per mare per navium
tellurisque spatium
ad reges palatium;
regem primum salute,
reginam et clitanam,
clarus quoque commitis,
militis, armieros
quorum regem,
cum Æthelstanum
ista per facta
Saxonia vivit
rex Æthelstanum
per facta gloriosa

Ille Sictric
defunctum armatum
in proelia Saxonum
per totum Bryttanium,
Constantinus rex Scottorum
et velum Bryttanium
salvando regis
Saxonum fideles
servitia. Dixit
rex Æthelstanus
per Petri præconia:
Sint sani, sint longævi
Salvatoris gratia.

³⁾ Se om denne Konge Fjerde Kapitel, Stykke I.

⁴⁾ Gaedhil nævner S. 27 (c. 916): a fleet under Cossa Nara.

⁵⁾ Gibleachan er det irske Navn, der ligner dette Navn mest, se Registret til F. M.

⁶⁾ Malcolm slaar c. 942 en Konge Ceallach i Moray, se Pict. Chron.

⁷⁾ Alle disse Navne findes i Annales Clonmacnois 931, anført af O'Donovan, Four Masters I. 633, og af Skene, Celtic Scotland I. 356: Awley with all the Danes of Dublin and north part of Ireland departed and went over seas. The Danes that departed from Dublin arrived in England and, by the help of the Danes of that kingdom, they gave battle to the Saxons on the plains of Othlyn, where there was a great slaughter of Normans & Danes, among which these ensueing captains were slain viz. Sithfrey & Oisle, the two sons of Sittrick Galey, Awley Fivit and Moylemorrey, the son of Cossewarra, Moyle Isa, Geleachan, king of the Islands; Ceallach, prince of Scot-

Faldne kunne anslaas til mange Tusinder¹⁾, men ogsaa af Angelsakserne vare talrige bukkede under, saaledes Ælwin og Æthelwin, Æthelstans Fætre²⁾. Konstantin undslap³⁾ ved Flugt⁴⁾, men hans Søn⁵⁾ faldt⁶⁾.

land with 30000 together with 800 captains about Awley mac Godfrey and about Arick mac Brith, Hoa Deck, Imar the king of Denmark's own son with 4000 soldiers in his guard were all slain. Hvor besynderlig flere af disse Navne end se ud, gjengive de dog bekjendte irske og nordiske Navne saaledes som jeg ovenfor har rettet dem.

- 1) A. Ult. 936: plurima millia Nordmannorum quæ non numerata sunt ceciderunt, sed rex cum paucis evasit: Amlaph. Ex altera vero parte multitudo Saxonum cecidit.
- 2) Will. Malm., g. reg. II. § 135 S. 218: Elwinus et Ethelwinus filii patris sui Ethelwerdi. Eulog. Histor. a monacho quodam. Malmesb. III. 10: de ligge begravne i Malmesbury.
- 3) Will. Malm.: Konstantin faldt. Det er imidlertid af mange andre Kilder sikkert, at han levede efter Slaget.
- 4) Den falske Ingulph S. 37 lader Kantsleren Turketil med faa tapre Londonfolk og en centurio Wicciorum Singrinus gjøre et voldsomt Indfald gennem Orcadenser og Pikter til Kymrer og Skoter; han var ved at omringes, da Singrinus kommer til og dræber Konstantin, hvem Turketil alt havde slaaet af Hesten.
- 5) Pictish Chron.: in 34 ejus anno bellum Duinbrunde, ubi cecidit filius Constantini. Skene I. 352 bemærker, at det uagtet Aars-tallet maa sigte til Brunnanburh.
- 6) En stor Mængde mere upaalidelige Kilder have lejlighedsvis beskæftiget sig med denne Kamps Historie, men deres Beretninger ere nærmest at betragte som Legender. I Følge den falske Ingulph S. 29 skal Æthelstan have givet en Kniv til Klosteret i Beverley, som han tilbagekøber efter Kampen. I Følge Histor. Ramesiensis c. 6 skaffer en Helgen ham netop et Sværd, da han mest savnede det. Fremdeles Mirac. S. Johanni Beuerlacensis (7de Maj) Bromton col. 838. Af Diplomer kan mærkes: et Brev af Æthelstan for Malmesbury hos Thorpe, Dipl. Anglic. S. 175—76, af uvist Aar og tvivlsom Ægthed, hvori det hedder: propter auxilium eorum in conflictu meo contra Danos; og et andet hos Thorpe 185 (938), som ikke er mærket med den ominøse Stjerne: in quo anno bellum factum est in loco qui Bruninga feld dicitur, ubi Anglis victoria data est de cælo.

Hvor blodig Kampen var og hvor stolte Angelsakserne følte sig over Sejren, hører man dog bedst af de berømte Rhythmer om hin Kamp, som i Krøniken træde i Stedet for Beretningen om Slaget. De lyde saaledes i en Oversættelse, der holder sig temmelig nær til Originalens Ord:

Her Æthelstan Konge,
 Kæmpers Herre,
 Stridsmænds Guld-Skjænker,
 og saa Broderen
 Edmund Ædling
 med eggede Værger
 vandt varagtig
 Ry paa Valen
 ved Brunnanbyrig,
 brøde Skjolde,
 splintred Stridsvaand
 esse-smedet:
 Edwards Afkom
 i arvet Skik
 og unglært Adfærd
 ofte krysted
 i Kampen Voldsmænd,
 Landet værned,
 Folk og Fæmon.

Faldne laa
 Skottefolket
 og Sømændene
 med Dødsmærke.
 Marken væded
 striden Blodstrøm
 alt da tidlig
 gled i Daggry
 Sol over Grunden,
 den klare Kjærte,
 Himmelkongens
 skinnende Stjerne,
 til den hulde
 dunkel daled.

Dér laa Kæmper
 spiddet af Spyd,
 nordiske Stridsmænd
 skudte paa Skjolde,
 Skotter tillige
 vefuldt vogne.
 Vestsakser fremad
 i Delinger djærve
 Dagen til Ende
 fulgte Fodtrin
 af Flygtende,
 rammed de Vigendes
 værnløse Rygge
 med kværnsleben Klinge.
 Haarden Haandkamp
 ej Mercier misagted
 med nogen Kriger
 i Olafs Ledtog,
 paa larmende Sø
 og Baades Bryster
 baaren hidhen.

Fem og faldt
 fejge til Døden
 krympet i Kampid
 Konger unge.
 I sværvoldt Slummer
 syv og hviled
 af Olafs Jarler,
 utalte Hobe
 Skibsmænd og Skotter.
 Sloges paa Flugt
 Nordmænds Fører,
 af Nøden fristet,

til Skuden med mindsket
Skare hasted,
stødte Stævnen
af Knøren fra Stranden,
frelstes ved faldende
Flod paa Søen.

Dér og den bolde
tilbage mod Norden
kom til sit Kongeland
Konstantin.
Ej bramme behøved
af bragende Vaaben
affældig Fører,
af Frænder tabte
og Venner vogne
i Valdysten,
i Kampmødet myrdede.
Misted og Søn
med Kroppen kvæstet
ung i Kampfærd,
i Striden slagen.
Ej sømmed sig Pral
for graalokket Gubbe
af svungne Glavind!

Ej heller Ordbryderen
Olaf, den gamle,
ej skaanede Skarer
med Smil fortalte,
at de i Dysten
djærvest sig teede,
da Banret bares
i Buldret paa Valen
og Lansen var løftet
i Kamplyst,
og at med Edwards
Afkom de leged.

Til nagslagne Skuder
skyndte sig Nordmænd,

fant for flyvende
Pile Tilflugt,
kasted i Kaas
mod Dublin Knøren,
havned hos Irer
harmslagne.

Begge de bolde
Brødre tilsammen
Drot og Ædling
til Odel droge,
til Vestsaksers Vange
vaabenkry.
Levned blege
Lig bagved dem
som Rov for Ravnem,
hvasnæbbet
i mulmsort Skrud,
og for snehvid Ørn
af fagre Fjedre,
en Føde ussel
for graadige Gribbe
og det graa Udyr
Ulven paa Uren.

Ej yppedes nogen Tid
Ufærd saa blodig
saa frygteligt Folkefald
paa dette Øland
med eggede Øxer,
saa langt som mindes
og Bog beretter
Fortids Frasagn,
siden fra Østen
Angler og Sakser
paa brede Bølger
Britannia søgte,
kjække Krigssmede
kued de Vælske,
magtlystne Mænd
Landet vunde.

Berømmelig havde saaledes Æthelstans lange Re-
gering været. Held havde fulgt hans Vaaben, og han

havde fortsat smukt, hvad hans Fader havde begyndt. Paa en egen Maade viser Æthelstans Regering os et nyt Trin af Udviklingen i England. Kong Edvard havde forsynet Landet med Fæstninger; det Søværn, som hans Fader Alfred havde begyndt at bygge, havde han videre udviklet. Under Æthelstan se vi for første Gang, som det synes, en engelsk Flaade paa Krigstogt i Udlandet. Æthelstans Tidsalder var nemlig ogsaa mærkelig ved den da bestaaende nøjere Forbindelse mellem England og Fastlandet. Kejser Otto I havde ægtet Edwards Datter Eadithe, og Karl den Enfoldige hans anden Datter Eadgiva. Under de indre Uroligheder i Frankrig var Dronningen nødt til at flygte med sin lille Søn Ludvig til sin Fader, og de levede i den følgende Tid ved det engelske Hof. En tredie Søster af Æthelstan Eadhild (Ethilde) blev gift med Hugo af Burgund, Roberts Søn, og en fjerde Ealgifu med en Kong Ludvig af Akvitanien. Da Rudolf døde 936, blev den unge Ludvig Frankrigs Konge. Æthelstan var saaledes ved mange Baand knyttet til Frankrigs Herskere, men da hans unge Søstersøn i Frankrig truedes af Kejser Otto I og af Hugo, valgte Æthelstan dog at hjælpe ham og sendte sin Flaade paa et i øvrigt ubetydeligt Tog i Kanalen¹⁾.

VI. England under Kongerne Edmund (940—946) og Edred (946—955).

Kong Æthelstan døde 940 og efterfulgtes af sin omtrent 18aarige Broder Edmund. Som ved tidligere

---

¹⁾ Freeman I. 229; v. Kalckstein, das französische Königthum unter den ersten Capetingern I. 217. Om Æthelstans Forhold til Frankrig vil i øvrigt blive talt udførligere i Normanterne IV.

Tronskifter faldt Northumbrene fra, og der meldte sig strax en Tronfordrer, nemlig den gamle Fordringshaver Olaf Sihtricsson Kvaran, der fra Dublin kom dragende til York¹⁾ og toges til Konge. De Danske i Mercia og maaske ogsaa i Østangel sluttede sig til ham, ja, — hvad der ansaas for en Skjændsel — endog Ærkebisp Wulfstan af York gjorde fælles Sag med den hedenske Konge. Olaf drog først til Northampton²⁾, som han belejrede, men da han Intet kunde udrette, gik han mod Syd ned til Tamworth, som han tog med Storm. Mange faldt paa begge Sider, men Danskerne toge stort Bytte; mellem Fangerne nævnes en Wulfrun³⁾. Senere paa Aaret mødtes begge Hære ved Leicester, og Edmund havde nær fanget Olaf og Ærkebisp Wulfstan i denne By, om de ikke var flygtede bort ved Nat. Ved Mægling af Ærkebisperne af York og Canterbury — den Sidste var Odo af dansk Herkomst — kom det til en Fredsslutning, hvorefter Edmund lod Olaf døbe og gav ham rige Gaver. I Følge Simeons Beretning skal Wætlingastreet have udgjort Grænselinien⁴⁾; men det kan dog kun have været dennes nordligste Strækning, i det et Vers i den angelsaksiske Krønike netop udpeger det som en af Kongens største Bedrifter, at han befriede de saakaldte Femborge⁵⁾. Herved forstaas Byerne Lincoln, Nottingham, Derby, Leicester og Stamford, der

1) F. M. 938: Anlaf Cuaran til York.

2) Simeon hist. 939.

3) A.-S. Chron. 943.

4) Simeon 939, i øvrigt A.-S. Chron. 943. Math. af Westm. tilføjer 940: et qui inter eos vitam duceret longiorem, regnum totum post mortem alterius occuparet. Deinde Anlafus Alditham, Ormi comitis filiam, suscepit uxorem, cujus consilio et auxilio fultus præfatam victoriam est adeptus.

5) Naar A.-S. Chron. D. 943 anfører Olafs Kamp efter Verset om Borgenes Betvingelse (942), kan dette vist saaledes ikke være rigtigt.

ligge i det nordøstlige Mercia i Landet mellem Humber og the Wash og som havde staaet under dansk Lov og Myndighed. Derbyshires Nordgrænse ved Dore og Whitewell¹⁾ var nu ogsaa Landemærket mod Northumberland.

Her Edmund Konge,	dertil Stamford
Anglers Herre,	og Deoraby
Slægtens Skjærmer,	altid for Danske,
sværdvandt Mercia —	under Nordmænd,
daadstærke Drot! —	bøjed Nakke,
hvor Dore lukker	ufri Fanger
Hwitwells Dør,	i Hedningfængsel
ved Humbervandets	i lange Tidsløb,
brede Søbugt.	indtil dem løste
Borge fem,	Stridsmænds Støtte,
Ligeracester,	den styrkerige,
Lincoln tillige,	Edwards Ætling,
og saa Snotingaham,	Edmund Konge.

Samtidig med denne Olaf Sihtricssøn ankom der en anden Høvding til Northumberland med Navnet Olaf, nemlig Olaf Godfredssøn. Simeon fortæller, at han, strax efter at have plyndret og ødelagt St. Balthers Kirke og tændt Tynningham i Brand, døde, hvorpaa Besætningen i York plyndrede Lindisfarne og dræbte Mange. Imellem disse to Begivenheder synes der — hvad man hidtil ikke har været opmærksom paa — at maatte være en bestemt Forbindelse, i det nemlig de to ovennævnte Ejendomme, som Olaf plyndrede, tilhøre Lindisfarne Kloster²⁾, og Toget fra York maa have været et Hævntog. Nordboerne maa med andre Ord have formodet, at Olaf er bleven taget af Dage ved Gift eller

1) Dor er utvivlsomt Dore, ikkun fem engelske Mil fra Sheffield. Ogsaa ved 827 finde vi det nævnt som et Grænsested mellem Mercia (Derbyshire) og Northumberland. Whitewell ligger ikke langt fra Dore ligeledes paa Grænsen. Earle S. 299, 327.

2) Se Monumenta 675 Anm. ved Simeon 854; Pearson: Tynningham Sogn i Haddington.

paa anden Maade, og de vilde derfor hævne sig. En saadan Causalforbindelse mellem hans Død og Toget antydes ogsaa bestemt af Simeon ¹⁾.

Disse Olafer ²⁾ have saaledes enten hersket her med samlet Magt, eller de have snarere delt Northumberland mellem sig, og den afdøde Olaf har besiddet den nordligste Del Bernicia. Ogsaa efter det sidste Dødsfald findes der to Konger i Landet, i det vi læse om, at Edmund modtager Ragnvald, Gudferds Søn, af Bispens (Wulfstans) Haand ³⁾. Da den nylig døde Olaf ogsaa var Søn af en Godfred, er det rimeligt nok, at denne Ragnvald var hans Broder.

Havde Kong Edmund allerede nu vundet sig en gunstig Stilling lige over for Nordboerne, saa skulde han snart efter vinde end større Magt. Der udbrød nye Uroligheder, som Northumbernerne siges at have foranlediget ⁴⁾, og Edmund fordrev begge Konger fra Northumberland ⁵⁾. Snart efter gjorde han et Indfald i Cumberland, hvor de Flygtende formodentlig have fundet

¹⁾ Simeon 941: *Olilaf vastata ecclesia S. Balteri et incensa Tiningaham, mox periit. Unde Eboracenses Lindisfarnensem insulam depopulati sunt, et multos occiderunt.*

²⁾ A.-S. Chron. 942 (E. og F.). A. Cambriæ c. 942: *Abloyc rex moritur. A. Cloumacnois. 934 (= 941: Awley mac Godfrey, king of Danes, died). Chron. Scot. 940 (= 941) se foran S. 20. Af Simeon ses, at den Overlevende var Sihtrics Søn. M. Westmon. 941: mox dei iudicio correptus vitam miserabiliter terminavit.*

³⁾ A.-S. Chron. 943 (D.; C. 942); at han var Gudferds Søn, se 944.

⁴⁾ Chron. Meilrose 944: *quia pacem cum eo factam infregerunt. Will. Malmesbury, Gesta regum § 141.*

⁵⁾ A.-S. Chron. 944 (A.—F.). Æthelwerd: *Uulfstan episcopus duxque Myrciorum expulerunt quosdam desertores, Ragnald videlicet et Anlaf de Evoraca urbe. Om Ragnvald hører man Intet senere, og han er formodentlig faldet, se Annals of Clonmacnois 937 = 944, (F. M., S. 654): the King of the Danes was killed by the King of the Saxons at York.*

Beskyttelse; han hægede dette Land¹⁾ og det dertil hørende Strathclyde²⁾ og gav det til Malkolm, Skotlands Konge, imod at han skulde være hans Medhjælp til Lands og Vands. — Ved Cumberland forstodes den Gang ikke blot de engelske Distrikter, som bære dette Navn, men ogsaa Landet Strathclyde. Da Kong Konstantin III kom paa Tronen i Skotland 904 og Donald (Domhnall) af Strathclyde omtrent samtidigt døde, satte Konstantin sin Broder Donald paa Tronen i dette sidste Land. Medens nu disse to Konger af Navnet Donald stadigt benævnes som Britternes og ikke særligt som Cumberlands Konge, bliver derimod Efterfølgeren Owen, der deltog i Brunnanburhslaget, kaldt Cumberlands Konge, i det han med sin Onkel Konstantins Hjælp havde udtrakt sin Magt over de brittiske Stater i Nærheden, saaledes at hans Rige strakte sig fra Derwent i Cumberland lige til Clyde³⁾. Om Cumberlands Grænse imod Øst giver Vita S. Kadroë en interessant Oplysning. Da Kadroë i Midten af det 10de Aarh. en Stund opholdt sig ved Kong Donalds Hof, blev han venlig modtaget

¹⁾ Roger af Wendover 946 (I. 398): rex Eadmundus, adjutorio Leolini regis Demetie fretus, Cumbriam totam cunctis opibus spoliavit, ac duobus filiis Dunmail, ejusdem provincie regis, oculorum luce privatis, regnum illud Malcolmo Scotorum regi, de se tenendum concessit etc. Disse Efterretninger bekræftes ikke af andre Kilder. I Følge Traditionen skal det afgjørende Slag have staaet ved Dunmail Raise, hvad der vist er grundløst. Archæol. Journ. XVI. 225.

²⁾ A.-S. Chron. 945; A. Camb. 946: Stratclut vastata est a Saxonibus. Brut 944. The Gwentian Chronicle 943: That year the Saxons came to Ystrad Llyr and there did great mischief, spoiling and devastating the country the way they went. The same year Strathclyde was devastated by the Saxons, who killed all they could find in their way, of the Bretons belonging to it.

³⁾ Jfr. Hodgson Hinde i Archæological Journal XIV. 316; XVI. 224—225. Skene, Celtic Scotland I. 362.

af Kongen, og ved sin Afrejse blev han ført af ham til Byen Leeds, som var Grænsemærke mellem Normanner og Kymrere. Her blev han modtaget af en fornem Mand Gunderic og ført til Kong Erik i York, hvis Hustru var i Slægt med Kadroë¹⁾.

Den 26de Maj 946 blev Kong Edmund dræbt af en fredløs Mand Leof, der havde sneget sig ind til hans Taffel. —

Paa dette Punkt maa jeg indskyde en særlig Underøgelse. Kaster man nemlig Blikket frem over Kilderne for de følgende Aar, viser der sig en saadan Mangel paa Harmoni, at man nødes til først kritisk at veje og prøve.

Opmærksomheden bør da først være henvendt paa, hvilke de Haandskrifter af den angelsaksiske Krønike ere, som vi have benyttet til Grundlag for Fremstillingen siden 924. Det er i Virkeligheden hovedsagelig Haandskrifterne D., E. og F., som give Oplysning om de nordlige Landskaber. Dernæst vil man se, at D. har andre Oplysninger end E. og F., og at hver af disse to Grupper først giver noget Fuldstændigt ved at sammenholdes med den anden.

D. alene noterer Sihtrics og Æthelstans Sammenkomst 925, Sihtrics Død og Northumbrernes Hylding 926. E. og F. ere ene om at fortælle Gudfreds Fordrivelse 927, men D. alene kjender Olafs Ankomst til Northumberland 941, hvilket Aarstal er rigtigt i Følge irske Kilder; E. og F. vide alene, at en (anden) Kong Olaf døde 942. A.—D. have Underretning om, at Æthelstan lod Olaf og Ragnvald døbe 943; D. giver nogle nøjere Oplysninger. A.—F. kjende disse Kongers Fordrivelse 944 og at Northumbrerne 946 hylde Edred. Men

---

¹⁾ Vita S. Cadroe, Mabillon, Sæc. V. 493. Chronicles of the Picts and Scots 116: conduxit usque Loidam civitatem, quæ est confinium Normannorum atque Cumborum; ibique excipitur a quodam viro nobili Gunderico, a quo perducitur ad regem Erichium in Euroacum urbem; qui scilicet rex habebat conjugem ipsius domini Cathroë propinquam.

fra nu af tale D., E. og F. alene og paa forskjellig Maade. Ved 947 har D. Underretning om, at Northumbrerne og Bispe Wulfstan sværge Ed, men snart svigtede deres Løfte. Ved 948 bemærker D., at Erik er taget til Konge af Northumbrerne, hvorfor Edred hærger Landet, og de forlade Erik. 949 kommer i Følge E. og F. Olaf Kvaran til Northumberland. Han fordrives 952, og Erik vælges til Konge (E., F.). 952 fængsles Wulfstan (D.), og 954 bliver Erik fordreven, Edred fik Magten (D., E., F.).

Ved Opgjørelsen bliver Resultatet dette, at hver Gruppe har sine Forhold, som det interesserer sig for. Kun D. kjender Eriks første Indfald, og kun det véd Noget om Wulfstans Forhold, medens omvendt kun E. og F. kjende Olafs Skæbne. Skal man nu antage, at hver Gruppe har selvstændig og paalidelig Kundskab, eller bør man sammensmelte Opgivelserne, i det man formoder en Forrykning af Aarstallet?

Efter min Formening har man ikke nogen særlig Grund til at mistænke D. Ved 954 og 955 stemmer den med E. og F., og D. lægger ikke Vægt paa at være fuldstændigt; det nævner saaledes ikke, naar Erik ankom (for anden Gang), skjønt det kjender hans paafølgende Fordrivelse.

Naar vi derefter søge Hjælpebestemmelser udvortes fra, da have vi en saadan i den piktiske Krønike, hvorefter Skotterne i Malkolms 7de Regeringsaar (949) skulle have gjort et Indfald i Northumberland indtil Tees. I Følge E. og F. kom Olaf Kvaran til Northumberland netop i dette Aar. Nu var han en Svigersøn af Konstantin, og det er meget rimeligt, at Skotterne have understøttet hans Indfald. Saaledes bliver det sandsynligt, at Olafs Togt har fundet Sted 949 og at E. og F. altsaa ere rigtigt underrettede. Naar D. ikke omtaler det, er det vist, fordi det er et Forhold, som vedrører alene det nordlige Northumberland.

Paa et andet Punkt kunne irske Kilder give os en Oplysning. I Chronicon Scotorum og Ulsterannalerne hedder det 951 (= 952): Cath for firu Albain & Bretnu & Saxanu, ria Gallaib (F. M. 950). I dette Aar har der altsaa staaet en Kamp mellem Nordboer, Britter, Skotter og Sakser, som

har været mærkelig nok til at komme Ierne for Øre. I Følge E. og F. har der 952 netop været Uroligheder i England, i det Northumbrerne fordrev Olaf og toge Erik til Konge. At Olaf maa være fordrevet senest 952, synes ogsaa fremgaa deraf, at han 953 findes paa Irland (se Fire Mestre 951). Af disse to Grunde synes man altsaa berettiget til at antage Kronologien i E. og F. for rigtig.

I Følge den ovenfor fremsatte Undersøgelse tror jeg altsaa man bør holde sig til de Aarstal, som de forskjellige Haandskrifter af A.-S. Chronicle give. Man kunde nu antage, at man af de Aktstykker, der ere bevarede fra Edreds Tid, kunde faa Oplysning om dette Spørgsmaal. Her findes nu tre, som med Hensyn til Vidner og til Dels ogsaa med Hensyn til Indhold adskille sig fra alle de andre; at de ere uægte, tør ikke paastaas, og Kemble har heller ikke mærket det med nogen Stjerne, derimod ere de muligt mangelfuldt bevarede. Disse Aktstykker (hos Kemble Nr. 411, 424 og 426) ere de tre eneste, hvori de brittiske Konger og en stor Mængde Jarler nævnes. I det første af disse hedder det, at Edred efter sin Broder Edmund, der i 7 Aar herskede over Angelsakserne, Northumbrerne, Hedningerne og Britterne, har overtaget denne firfoldige Magt og derefter er blevet kronet i Cyngestun; Vidnerne ere, foruden Bisperne, Howæel regulus, Marcant, Cadmo, Æðelmund dux, Alhhelm aldorman, Æðelstan comes, Eadric princeps, Osulf heahgerefa, Urm, Imorcer eorl, Grim, Andcoll eorl, Uhtred. Brevet er udstedt 946 i Edreds første Regeringsaar, altsaa umiddelbart efter Hylindingen. Det næste Brev er udstedt 949 i Edreds tredie Regeringsaar med omtrent de samme kongelige og nordiske Vidner (heri tillige Scule eorl), og Herredømmet over de northumberske Hedninger omtales ogsaa. I det Tredie betegnes Kongen som „rex Anglorum gloriosissimus rectorque Norþanhymbra et paganorum imperator, Brittonumque propugnator“; det er udstedt i hans fjerde Regeringsaar med omtrent de samme Vidner. Disse Aktstykker modsige ikke den foran fremsatte Forstaelse, men bekræfte den heller ikke særligt.

Hermed optage vi igjen Fortællingen.

Efter Edmunds Død besteg Kong Edred Tronen; mærkværdigt nok gik alt denne Gang roligt i Northumberland, hvor man hylkede ham ligesom i Skotland; 947 samledes Kongen med Northumberlands Witan og Ærkebisp Wulfstan ved Tanshelf (ved Pomfret), og de svore ham Alle Hyldest¹⁾.

Aaret efter kom imidlertid en Kong Erik dragende til Northumberland, og da faldt Alle fra deres engelske Herre. — Hvem var nu denne Kong Erik? Kilderne ere i dette Punkt i Modstrid med hinanden. Det synes afgjort, at han ikke stammede fra Irland, hvorfra ellers sædvanligvis de Konger kom, som herskede over Northumberne; thi ingen irsk Kilde omtaler en Konge af dette Navn, hans Afrejse fra denne Ø eller hans Skæbne i England. Adam af Bremen véd, at han var en Søn af Harald Blaatand, men ingen anden Kilde omtaler en dansk Kongesøn af dette Navn²⁾, og det er rimeligere at antage ham for en Søn af den norske Kong Harald Haarfager. Sagaerne véd jo saa god Besked om, hvorledes denne Erik, kaldet Blodøxe, i nogen Tid havde York inde. Han var kommet paa Hærgetog til England, men Kong Æthelstan (?) tilbød ham Fred og Ophold i Landet, imod at han forsvarede det mod Danske og andre Vikinger. Saaledes blev Erik Konge i York³⁾.

¹⁾ A.-S. Chron. 946 (A.—F.), 947 (D.); Simeon 948.

²⁾ Adam af Bremen II. 22: Haroldus Hiring filium cum exercitu misit in Angliam. Qui subacta insula tandem proditus et occisus est a Nordumbris. Med Hensyn til Navnet bemærkes, at Hiring nærmest synes svare til Urinkr paa Runestene (Dybeck II. 188, Liljegren 574), men A.-S. Chronicle har: Yric. Florentius: Ircus. Simeon: Eiricus. Vita S. Cadroe: Erichius. Sögubrot c. 2 (Fornm. Sögur XI, 418) gǫjngiver Adams Hiring ved Hringr.

³⁾ Munch I. 1. 710. — Om Mønter, som tillægges denne Konge, se The Numismatic Chronicle IX. 83, Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene 80, Den danske Erobring 207.

Kong Edred marscherede med sin Hær ind i Landet og hærgede det frygteligt, saa at endog det af Wilfred byggede, berømte Kloster i Ripon gik op i Lue. Da Kongen var paa Vejen hjemad, overrumplede Yorkerhæren ham ved Ceasterford og tilføjede hans Skarer et betydeligt Nederlag. Edred blev saa harmfuld herover, at han atter vilde drage Nord paa, men da bleve de northumberske Stormænd bange og forlode Kong Erik; ved betydelige Bøder maatte de sone den angelsaksiske Konge ¹⁾).

Northumberland var imidlertid en Jordbund med frodig Rigdom paa Tronfordrere. Da Erik maatte opgive sine Krav, bleve de optagne af Olaf Kvaran. Denne havde som Svigersøn af Konstantin Tilhold i Skotland, foruden at han fra sin Slægts Rige i Dublin stadigt kunde skaffe sig friske Stridsmænd. Konstantin havde i øvrigt i Aaret 942 frasagt sig Tronen, der blev overtaget af Malkolm, og han levede tilbagetrukket i Klostret St. Andrews. Det fortælles nu, at Konstantin skal have tilskyndet Malkolm til et Indfald over den engelske Grænse, ja Nogle sige, at den gamle Konge skal have bedet om at maatte overtage Regeringen paa otte Dage; muligvis skulde derved Indfaldet blive mere tilladeligt end naar det foretoges af Malkolm, der ved Ed var forpligtet mod Kong Edred. Skotterne plyndrede de Engelskes Land lige til Floden Tees (Syd for Durham) og røvede store Kvæghjorder og gjorde mange Fanger ²⁾).

¹⁾ A.-S. Chronicle 948. Simeon 950.

²⁾ Pictish Cronicle S. 10 (Malkolm 942—52): In 7° anno regni sui predivit Anglicos ad amnem Thesis et multitudinem rapuit hominum et multa armenta pecorum; quam predam vocaverunt Scotti predam Albidosorum idem Nainndisi. Alii autem dicunt Constantinum fecisse hanc predam querens a rege, id ist Maelcolam, regnum dari sibi ad tempus hebdomadis, ut visitaret Anglicos. Verum tamen non Maelcolam fecit predam,

Frugten af denne Daad var den, at Olaf Kvaran tog hele Bernicia i Besiddelse ¹⁾, og herimod ses Edred ikke at have foretaget sig noget Skridt.

Bisp Wulfstan af York havde stadigt beskyttet Nordboerne. Tre Aar efter slap Edreds Taalmodighed dog op lige over for Bispen, og han befalede, at han skulde bringes til Iedburgh. Samtidig blev en Abbed Eadelm i Thetford (ved Little Ouse i Norfolk) dræbt af de Danske i denne By, og Kongen lod derfor anrette et stort Blodbad paa Indbyggerne. Endelig blev Olaf Kvaran fordreven af Northumbrerne — men Forbindelsen mellem disse Begivenheder lader sig ikke udfinde ²⁾, kun tør vi formode, at det ikke er gaaet af uden betydelige Kampe mellem Skotter, Sakser, Britter og Irer ³⁾, hvori Nordboerne dog have sejret. Erik blev Herre i Northumberland, medens Olaf søgte tilbage til sit Rige i Dublin.

Erik vedblev at herske i York indtil Aaret 954, da Northumbrerne jog ham bort og tog Edred til Konge. Erik flygtede til Stanmoor (en sumpet Strækning mellem Cumberland, Westmoreland og Richmond ⁴⁾), men forraadtes af den saksiske Heahgerefa Osulph, og han og

---

sed investigavit eum Constantinus, ut dixi. Skene, Celtic Scotland I. 364 fortolker Albidosi som = na Phindisi, et hvidt Folk ved Floden Tees. Men Tees hedder Theisa paa Latin, og mon nainndisi, der jo aabenbart er et keltisk Ord, ikke snarest er = naimdidisi, de fjendske (se Three Fragm. 234: cined naimdidisi na Pagandda)?

¹⁾ A.-S. Chron. 949 (E., F.); jfr. Robertson I. 73.

²⁾ Math. af Westm. 951 véd dog, at Wulfstan fængsles: „ut qui cives Theodfordenses plures occidi iussit“.

³⁾ A. Lindisfarn. 953: Eadredus vastans totam Northymbrian, quoniam regem sibi constituerant. Ann. Clonmacn. 946 (se F. M. S. 666) = 951: Awley was king of York for a year after. Jfr. foran S. 84.

⁴⁾ Monast. Anglic. IV. 247.

hans Søn Henrik og hans Broder Reginald bleve dræbte af en dansk Maccus, Olafs Søn¹⁾.

Det er sjældent, at det hændes de nordiske Sagaer for disse Tider at give en Beretning, som supplerer de engelske Kilders Fortælling — men her er nu i Virkeligheden et saadant Tilfælde. Efter at Æthelstan var død, skal Erik strax have forladt Northumberland og være gaaet paa Vikingetog. Paa Syderøerne forenede flere Vikinger sig med ham og ligesaa paa Irland; han hærgede da paa Kysterne af Wales og det sydlige England. Men her fik han sin Bane, i det den af Edmund indsatte Underkonge Olaf slog ham med en overlegen Hærstyrke; Erik faldt i Kampen med fem andre Konger ved Navn Guttorm, dennes to Sønner Ivar og Haarek, Sigurd og Ragnvald foruden Torv-Einars Sønner, Orknøjarlerne Arnkell og Erland²⁾. I denne Beretning maa nu aabenbart de kronologiske Opgivelser stryges, og det er klart, at Olaf ikke har været Jarl i Sydengland og at ej heller Erik har gjort Indfald paa disse Kyster. Derimod er det jo rigtigt nok, at Erik har havt Kampe at bestaa med en Olaf, og en engelsk Kilde véd, som

1) Simeon i Monumenta S. 687: Eiricus, quem Northimbrenses . . sibi regem fecerunt. Quare offensus rex jussit ut tota provincia funditus vastaretur. Illico Northimbrenses, expulso rege suo atque occiso a Macco filio Onlafi, juramentis et muneribus placaverunt regem Eadredum, commissa provincia Osulfo comiti. Math. Westm. 950: in Steinmor . . . cum filio suo Henrico et fratre Reginaldo proditione Osulfi comitis a Maccone consule.

2) Snorre, Hakon den Godes Saga c. 4. Noget Lignende i Fagrskinna c. 27, 28 og den større Olaf Tryggves. Saga c. 16. Derimod fortælle Ágrip c. 7 og Hist. Norvegiæ f. 7^b, at Northumberne bleve misfornøjede med Erik paa Grund af hans Hustru Gunhilds Grusomhed, hvorfor han nødsagedes til at flygte og gaa paa Vikingetog; han døde i Spanien; jfr. Munch I. I. 727.

alt sagt, at sammen med Erik faldt i Slaget en Haarek (Henrik) og en Ragnvald (Reginald).

Saaledes er da den sidste nordiske Koloni i England gaaet til Grunde¹⁾; der opstod aldrig mere nogen selvstændig dansk Stat i det angelsaksiske Rige. Men derfor vare Angrebene paa England ikke sluttede, og hvad der ikke kunde vindes ved Angreb udenfra, det opnaaedes ved Angreb indenfra og paa en Maade, som halvt er skjult, men som det vil være Opgaven senere at belyse.

VII. Hvilket nordisk Folk tilhørte Vikingerne i England?

Det Spørgsmaal skal endelig behandles, om man tør betragte disse Kolonier som hidrørende fra en bestemt nordisk Nation. Som bekjendt var det i det foregaaende Aarhundrede fremfor alt Daner, der havde Magten i England. Allerede ved det 10de Aarhundredes Begyndelse ankom imidlertid Norske til England og virkede sammen med dem. Dette hidrørte for det Første fra, at de Danske havde Hovedopmærksomheden henvendt paa Frankrig, og dernæst fra at de Norske da maatte opgive deres irske Kolonier og mange af disses norske Indbyggere tage til England. Saaledes se vi Ingemund flygte over den irske Kanal til Nordengland ved Chester, og vi høre af det irske Fragment, hvorledes Nordmændene søge de Danskes Hjælp og at de to Nationer bo

---

¹⁾ I Liber de Hyda S. 153 findes et Testamentum Edredi Regis fra Tiden 951—55, ved hvilket Edred bl. A. giver 1600 Pund „to þan ðæt hi mege magan hungor and bæþenne here him fram aceapian, gif hie beþurfon“. Denne Sætning om en Sum til at afkjøbe Hedningerne for synes tilhøre en senere Tid, og Aktstykket er i det Hele mistænkeligt.

Side om Side. Jeg har ligeledes ovenfor paavist, at de northumberske Konger kaldes Herrer over „Dubhggall og Fingall“. Den første Gang engelske Kilder melde noget herom er 924, da A.-S. Chronicle beretter, at i Northumberland bo „Engelske, Danske og Nordmænd“. Dette er den eneste Gang lige fra Aaret 787 til det danske Vældes Ophør i England, at „Nordmen“ forekommer i en Prosaoptegnelse i Chroni- cilen¹⁾. Derimod findes Nordmen i tvende Vers i Krøniken, nemlig i Digtet om Kong Edmund, hvor de fem Borge tautologisk siges at være „danske, under Nordmændene“, og i Sangen om Brunnanburh, hvor kun Betegnelsen „Nordmen“ (ikke „Danske“) forekommer. Florentius kalder ogsaa disse Vikingers Anfører Olaf „rex Northmannorum“, medens han ellers altid benævner Vikingerne Dani²⁾. Ogsaa kan det anføres, at man for første Gang ved Tiden 905 finder Standsbetegnelsen „Hold“, saaledes at der, saafremt denne er udelukkende norsk, ogsaa heri ligger et Bevis for at de Norske nu tage Del i Togterne til England³⁾.

1) Se Registrerne til Udgaverne af Anglo-Saxon Chronicle. Mærkes kan, at „Nordwegon“ (Norge) forekommer ved 1028 og 1030 ved Beretningen om Knuds Tog til Norge og Kampe med Olaf den Hellige samt dennes Død.

2) Florentius har i øvrigt i det 10de Aarh. overalt „Dani“, naar undtages, at han ved 980 omtaler Chesters Ødelæggelse af „Norwagenseses piratæ“ og ved 994 „Anlafus rex Norreganorum“ (Olaf Tryggvesson).

3) Ved denne Lejlighed maa jeg gjøre opmærksom paa, at den i øvrigt grundige Anmelder i Nordisk Tidsskrift, utgifven af Letterstedtska Föreningen (II. 292), Hr. Nils Höjer, har Uret i at tillægge mig tvende Modsigelser mellem Første og Andet Bind af Normannerne. Jeg siger i Andet Bind (S. 85), at der ingen som helst Grund er til at indbefatte andre Folkeslag end Vikinger fra Danmark under de „Danske“ i England (i 9de Aarh.). Dette skal formentlig ikke ret stemme med hvad jeg i Første Bind (efter Maurer) gjorde opmærksom paa, at

Man kan spørge om, hvor stor Sammensmeltningen af de to Nationer var, om de nedsatte sig mellem hinanden eller i geografisk afsondrede Dele, samt om hvilket Folk der sendte det største Kontingent af Kolonister. Hertil maa nu svares, at de historiske Kilder vistnok ikke give Svar herpaa. En Vejledning kunde i denne Henseende vel kun Studiet af Stednavnene give, og det er bekjendt, at Worsaae af disse har udledet, at de Norske snarest have besat de nordlige og de mere højt liggende Dele af Northumberland, Danskerne

---

der muligt kunde udledes Noget om en norsk Herkomst af Standsbetegnelsen „Hold“. Hvis her er en Modsigelse, bestaar den i, at jeg ikke i Første Bind bestemt har hævdet, at netop Aar 900 (901) danner Grænsen. Sagen er den, at Hold slet ikke forekommer i Kilderne før ved 905 og 911, altsaa netop paa en Tid, da de to Folk begyndte at hæрге England sammen, saaledes som ovenfor er paaavist. — En anden Modsigelse skal ligge i tvende af Anmelderen citerede Udsagn om hvor vidt Hedningerne gave Udlændingene nogen Oplysning om deres Hjemland. I dette Punkt er jeg imidlertid ganske brødefri, og Anmelderen den alene skyldige. Anmelderen er ved en besynderlig Fejltagelse kommet til at henføre mine to Udtalelser til to forskjellige Bind, medens de begge findes i Andet Bind (S. 14 og S. 17—18), og den ene er saa langt fra at modsige den anden, at den tvært imod indeholder Svaret paa det første Udsagn, der er affattet i Spørgeform.

I Anledning af Prof. Konrad Maurers Bemærkninger i Jenaer Litteraturzeitung 1878 S. 723 skal jeg kun udtale, at man nødsages til at skjelne bestemt mellem 9de og 10de Aarh. (jfr. det ovenfor Udviklede) og at det ikke gaar an, fordi Nordmænd senere findes i England og udtrykkeligt omtales, da at underforstaa dem tidligere. Naar Prof. Maurer tager til Naade et Bevis for norsk Indflydelse, som dog vist maa kaldes i højeste Grad spinkelt, nemlig Betegnelsen for Gudrum „se norþerna cyning“, den nordiske Konge (890, se herom Normannerne II. 87), turde Vagheden af dette Udtryk maaske fremgaa deraf, at Anglo-Saxon Chronicle 1056 kalder Grifflid, Konge i Nord-Wales, „se norþerna cyning“.

derimod de sydligere Egne¹⁾. Det er i øvrigt min Plan i et følgende Arbejde at undergive Stednavnene en særegen Undersøgelse.

Stode disse Nationer nu i Forhold til hinanden som Herrer eller som Brødre, og hvo afgav den herskende Stamme? Der er af Prof. Storm bleven fremsat den besynderlige Sætning, at i Følge A.-S. Chronicle 942 Danerne i Northumberland længe havde været under Nordmændenes Tvang, men befriedes af Kong Edmund; han udtalte den i Nyt norsk Tidsskrift I. 152 og han har mærkeligt nok gjentaget den i Kritiske Bidrag til Vikingetidens Historie S. 19 uden at have set dens Urigtighed. Der staar nemlig ikke det mindste herom i Kilden. Det hedder i det ovenfor S. 80 anførte Vers, at disse fem Borge „vare stedse danske, nødtvungne bøjede under Nordmændenes Aag, indtil Edmund befriede dem“. Meningen heraf kan jo dog ikke være, at Edmund skal lovprises, fordi han befrier de Danske for Nordmændenes Tvang; han prises, fordi han frigjør de Engelske baade fra de Danske og de Norske. Kongen bringer disse Byer, der — som det umiddelbart efter hedder — „længe havde været i Hedningernes Baand“, tilbage under Kronen. Verset vil naturligvis ikke betegne Danskerne som Kristne i Modsætning til Nordmændene, men baade disse og de Danske som hedenske i Modsætning til Englænderne. Digteren taler med andre Ord tautologisk, naar han betegner disse Byer som „danske“ og „under Nordmændene“. Ligesom denne Tydning i Følge Indholdet er den eneste, som har Rimelighed for sig, saaledes harmonerer den ogsaa fuldkomment med Digtets hele Bygning, da det er overlæst med slige Gjentagelser. Saaledes føjes her til de to

¹⁾ Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene 105, Den danske Erobring 183.

nævnte, ensartede Bestemmelser endnu den tredie „i Hedningers Vold“; af de fem første Linier i Digtet indeholde fire Linier fire Appositioner til Kong Edmund; den 9de Linie er Apposition til den 8de (Humbra eá brada brim stream, se Thorpe II. 89). De to næstsidste Linier udgjøre Apposition til den sidste. Det er altsaa ikke muligt af disse Vers at udlede mere, end at de Danske og Norske vare Herrer i Femborgene; der staa Intet om, hvilken af disse Nationer der herskede over den anden.

Der synes saaledes at mangle enhver Underretning om at i Northumberland den ene Nation med Vold havde opkastet sig til Herre over den anden. Undersøge vi derefter, hvorfra Kongestammen skriver sig, da synes denne stadigt at komme fra Dublin ¹⁾. Herfra uddrog saaledes Jarl Sigferth, hvis Slægttræ vi ikke kjende. Ragnvald kom derimod fra Waterford; han kaldes én Gang paa Irland Dubhgalls Fører, men da han vinder York og dør dér, er han de sorte og hvide Fremmedes Konge. Han siges at være af Ivars Æt, og det Samme er Tilfældet med den Sihtric, som var draget fra Dublin til England og vandt Davenport og senere York. Af samme Æt var Godfred, der havde deltaget i Kampen i Skotland 918 og havde efterfulgt Sihtric i Herredømmet i Dublin; han drog efter hans Død til York, men fordreves strax af Æthelstan og døde i Dublin 934 (rex crudelissimus Nordmannorum). Olaf Kvaran, Søn af den Sihtric, som døde 927, havde

---

¹⁾ Ved de mange efterhaanden offentliggjorte Optegnelser i de irske Annaler om disse Kongers Ankomst og Afrejse og ved de nøjagtige Undersøgelser af Dr. Todd (se Tillæg D. til The War of the Gaedhil with the Gaill) maa dette vist nu antages for godtgjort (jfr. ogsaa ovenfor), og de Betænkeligheder, som Prof. Konrad Maurer havde fremsat (Bekehrung des norwegischen Stammes I. 130 f.) være imødegaaede.

opholdt sig en lang Tid i Skotland, og Egils Saga kalder ham af fædrene Slægt skotsk, af mødrene af Regner Lodbrogs Æt. Hans Hustru angives andetsteds som Konstantins Datter. Vi finde Olaf afveklende i Irland, Skotland og England, og efter at han endelig er fordrevet fra dette sidste Land, overtager han Kongedømmet i Dublin og regerer i en lang Aarrække. Hans Navne Olaf, Godfreds Søn, var Dublinernes Konge og døde paa sit Tog til Northumberland 941. Erik var vel derimod en Søn af Harald Haarfager. Heraf ses altsaa, at Kongestammen i Northumberland stadigt kommer fra Dublin, fra Kongerne af Ivars Æt. Om disse skulle betragtes som danske eller norske, vil jo til Dels komme an paa, om den Ivar, fra hvem de nedstamme, var en norsk Konge eller Ivar Benløs, Regner Lodbrogs Søn. Dette Spørgsmaal er endnu uafgjort¹⁾, men saa meget er vist, at Dublin i det 10de Aarh. ved talrige Forbindelser var knyttet til Norge og i alt væsentligt en norsk By, saa at Kongestammen vel ogsaa maa anses for norsk. —

Polemik. Da det fra dette Tidspunkt af vil være lettere at skjelne mellem hvad der udrettedes af Danske og af Nordmænd, i det baade Nordens og Udlandets Kilder begynde at tale tydeligere, vil det ikke være urimeligt her at omhandle nogle Punkter, der vedrøre denne Opgjørelse og som til Dels angaa den ældste Vikingetid. Jeg vil kortelig optage nogle af disse gamle Spørgsmaal for at svare Prof. Storm paa tvende Indlæg (i Norsk Historisk Tidsskrift 2den Række B. II, andet og tredie Hæfte S. 158—181 og S. 260—293). der ere fremkomne, siden jeg sidst skrev. Disse Afhandlinger give ikke Anledning til lang Drøftelse — des værre; Prof. Storms Arbejder vedblive at lide af den Ud-

¹⁾ Se Normannerne II. 121.

tværethed, som jeg tidligere har anket over, og hver ny Afhandling er ofte kun en berigtiget og modificeret Omarbejdelse af det forhen Udtalte. I sine sidste Indlæg beskæftiger Storm sig desuden i allerhøjeste Grad med Beskyldninger om at jeg misforstaar ham, citerer hans Ord urigtigt og ikke sætter mig ind i hans Mening. Sligt er trættende at læse for Udenforstaaende, og i Stedet for at rykke frem mod Spørgsmaalenes Løsning, spilder man Tid ved personlig Tvist. Imidlertid kan jeg ikke finde mig i, at Professor Storm vedbliver at rette sine urigtige Beskyldninger mod mig, og jeg skal derfor kortelig dvæle ved enkelte Dele af hans Polemik for at vise dens fuldstændige Ugrundethed.

For da at begynde med en Sag, som aldeles direkte vedrører den foran staaende Undersøgelse, da havde jeg (i Dansk Historisk Tidsskr. 4. R. VI. S. 486 og i Normannerne II. S. 377) gjengivet et Udsagn af Prof. Storm i „Bidrag til Vikingetidens Historie“ saaledes, at de Danske i det 10de Aarh. ikke gjorde Vikingetog mod Vest. I Norsk Hist. Tidsskr. S. 181 udtaler Prof. Storm sig med megen Vrede om denne Opfattelse af hans Fremstilling, og han skriver: „Ialfald har jeg Ret til at fordre, at man i Polemik mod mig citerer mine Ord ordret og i Sammenhæng, og at man sætter sig ordentlig ind i mine Meninger, førend man angriber dem“. Ordret¹⁾ lyder det vedkommende Sted i hans Bog saaledes: „Derimod omtales fra Danmark ingen Vikingetog mod Vest førend i Slutningen af 10de Aarh.“ I Følge Prof. Storms vidtløftige Kommentar til dette Udsagn skal det forstaaes saaledes:

1. at Vægten skal lægges paa „omtales“; der spørges ikke om Togene fandt Sted eller ikke, men om de „omtales“. — og dog lyder Overskriften over hans Undersøgelse saaledes: Seine-Normannernes Forbindelse med Norden i det 1ste Aarh. efter Bosættelsen;

2. „omtales ikke“ skal atter fortolkes indskrænkende og i Overensstemmelse med hvad Storm to Sider foran havde

¹⁾ Stedet er citeret aldeles ordret i min Afhandling S. 496.

sagt: „vi tager som sædvanligt vort Udgangspunkt fra de samtidige og troværdige Kilder“ (S. 211);

3. „tager vort Udgangspunkt“ skal atter forstaas saaledes, at der udelukkende tages Hensyn til samtidige og troværdige Kilder, jfr. Storms Kommentar S. 161: „hvad jeg her vil have udtalt er altsaa kun, at i de samtidige Kilder omtales ikke Tog udgaaede fra Danmark til England eller Frankrige osv.“ — og dog omhandler hin Undersøgelse Kilder, der ikke ere samtidige, saaledes Dudo († c. 1020) og Vilhelm af Jumiéges († c. 1080) (se S. 213);

4. „ingen Vikingetog mod Vest“, dette Udsagn skal i Følge Storms Fortolkning kun have England og Frankrig for Øje: „I min Undersøgelse om Seine-Normannernes direkte Forbindelser med Danmark laa der ingen Antydning af hvad jeg mente om de Danskes „Kolonier“ i Flandern og Frisland“, thi om dem indrømmer Storm nu i sin Afhandling, at der findes en samtidig og god Kilde — og dog var hans Studie en almindeligere Undersøgelse om, med hvilke samtidige nordiske Vikingetog og nordiske Kolonier man maatte sætte Seine-Normannerne i Forbindelse, og Storm vil netop søge at godtgjøre deres Forbindelse med Irland.

Enhver vil indse, at Prof. Storm her paa Skrue tvinger en Mening ind i sine Ord, som disse umuligt kunne have. End ikke ved haartrukken Tydning kan man lægge en saadan Forstaaelse ind i Storms Sætning. Lige over for Prof. Storms Krav til mig maa jeg derfor fremsætte den billige Fordring, at han en anden Gang vælger Udtryk, som gjengive hans Mening.

Imidlertid staar det altsaa lykkeligt fast, at Prof. Storm antager, at de Danske gjorde Vikingetog mod Vest paa Kong Gorms, Knud Danaasts og Harald Blaatands Tid. Hans Indvendinger mod Fortællingen om Knuds Død paa Vikingetog kunne rettes mod enhver af Saxo og Sagaerne meddelt Fortælling, og skulde en af disse saa vel afhjemlet Tradition — med de uundgaaelige Afvigelser i Enkeltheder — kastes over Borde, da var det jo aldeles spildt Møje, at Historikerne

beskæftigede sig med saa gamle Tider; der vilde ikke blive en Pind tilbage af den hele Sagatradition.

Ligesom det er mig uforstaaeligt, hvorfor Prof. Storm har givet denne Afhandling en saa skarp Form, saaledes forekommer det mig besynderligt, at hans Afhandling skal have Udseende af at hævde helt andre Standpunkter end mine. Thi hvor stor er vel Uenigheden i Hovedpunkterne? Jeg havde paavist, at der i det 10de Aarh. fandtes en dansk Koloni i Flandern; Storm indrømmer, at mit Bevis er rigtigt, dog med den Forskjel, at Guines ikke var „en dansk Koloni“, men derimod havde „en dansk Besætning“ (S. 162). For en saadan Nuances Skyld vil jeg sandelig ikke gaa i Ilden. Fremdeles havde jeg henledet Opmærksomheden paa den danske Koloni i Utrecht, og Prof. Storm berigtiger nu min Undersøgelse herom derhen, at „de Danske ikke havde slaet sig ned i Byen, men bemægtiget sig Dele af Bispedømmet, rimeligvis Kystegnene, hvor de fremdeles huserede“ (S. 174). Ogsaa om denne Nuance vil jeg her ikke disputere¹⁾; det er jo dog vel Hovedsagen, at det staar fast, at Danskerne vare i rig og fuld Virksomhed paa Tydsklands og Frankrigs Nordkyster og havde slaet sig ned her. Det har særlig Betydning derved, at det oplyser om, fra hvilke Egne de Flaader kunde komme, der hærgede England og Frankrig i Begyndelsen af det 10de Aarhundrede.

Jeg vender mig derefter til en Sætning, som nu heldigvis er slaet fast, nemlig at „Dani“ i de frankiske Annaler betyder Danske fra Danmark. Det var min Tro, at denne Sætning for første Gang var bleven bestemt hævdet og fastslaet af mig, medens man tidligere havde været tilbøjelig til at opfatte „Dani“ som Nordboer. Lige over for Storm havde jeg udtalt min Forundring over, at han, efter tidligere at have hyldet en anden Mening, nu billigede min Opfattelse,

---

¹⁾ Derimod skal jeg i Fjerde Bind af Normannerne udsørligt belyse Spørgsmaalet om Grev Sigfred af Guines og om Kolonien i Utrecht og da have god Lejlighed til at imødegaa Prof. Storms Bemærkninger til min Fortolkning af Kilderne.

og at han ikke selv havde bemærket sit eget Omslag. Storm udtaler nu i N. Hist. Tidsskr. 3. H. S. 288, at han om Dani altid har havt samme Mening som mig, at her er „et iøjnefaldende Exempel paa Steenstrups Maade at citere og fortolke Modstanderes Ord“, at jeg vist maa citere „efter Hukommelsen“ osv. Jeg har imidlertid her som andetsteds anført hele Storms Passus om dette Punkt; „den foregaaende Udvikling, som er for vidtløftig til her at citeres“ — saaledes siger Storm — har ogsaa jeg fundet det umuligt at optrykke i sin hele Længde. Det er højst beklageligt, at Storm atter i dette Tilfælde ikke kan angive, i hvilke bestemte Udtryk hans Antagelse skulde ligge udtalt. Naar Prof. Storm henviser til, at denne hans Opfattelse af „Dani“ allerede ligger til Grund for hans Afhandling om Ynglingetal af 1873, saa gaar det dog virkelig ikke an Gang efter Gang at henholde sig til Udsagn, som ikke lade sig citere. Man overleverer jo aldeles sin Modstander til Vilkaarligheden, naar man saaledes under Forsikring om sin høje Vrede forbeholder sig at have Ret uden at kunne udpege nogen Passus, hvortil Paastanden kan støtte sig; jeg vil ej tale om det Sørgelige i, at hans Paavisning har været ubemærket af alle Forskere. Dertil kommer, at det — rent ud sagt — er umuligt, at noget Saadant kan læses ud af eller ligge bagved denne Afhandling. Den omhandler jo nemlig Danske i deres Hjemland og berører kun lejlighedsvis Vikingetogene; den angaar i hvert Fald kun Tiden før 854 eller 873 — hvor kan der saa i den være Tale om eller underforstaas Noget om, hvad „Dani“ betyder med Hensyn til Nationalitet, naar det bruges om Vikinger i Almindelighed, om de Nordboer, der som Plyndrere vare spredte over hele det evropæiske Fastland? om hvad „Dani“ betyder i samtlige de franske Annaler og igjennem hele det 9de Aarhundrede? Jeg sætter ikke denne „Opdagelse“ saa uhyre højt, men lige over for Prof. Storms Klage nødsages jeg til at hævde, at han er uberettiget til at paastaa, at jeg misforstaar ham. En Anmelder, som dog vist maa siges i det Hele at have sat sig vel ind i Striden mellem os, siger da ogsaa, at

det er min Fortjeneste at have paavist, hvad „Normanni“ og „Dani“ betyde, og han tilføjer: „bägge delarne medgifvas numera af Storm“ (det Letterstedtske Nordiske Tidsskrift II. 290)¹⁾.

Prof. Storm gaar nu saa vidt i sine langvarige Paa-stande om mine Misforstaaelser af hans Ord, at jeg endog lastes med Beskyldninger i Anledning af Storms mærkværdige Fortolkning af Beretningen om hvorledes Ragnalls Søn slog sig ned paa Orknøerne. „Hr. Steenstrup har ikke givet sig Tid til at sætte sig ind i mit (kanske noget kortfattede) Ræsonnement, hvilket jeg for hans egen Skyld beklager, da derved hele det vittige Bombardement S. 314—16 bliver virkningsløst“. Nu er det saa, at Storms Fortolkning af denne Kilde kan benyttes som Paradigma paa selvmodsigende og urimelig Interpretation — og ogsaa i denne Sag vil Storm nu erklære sig skyldfri og lade Alt bero paa min „Misforstaaelse“! Det staar naturligvis ikke i min Magt at tvinge Prof. Storm til at erkjende sin kritiske Brøde, men jeg har god Grund til at citere, hvad hin Aumelder, som Storm næppe kan beskylde for at være ugunstigt stemt mod hans Studier, skriver herom i bestemte Udtryk: „Af kronologiska och andra grunder (se Steenstrups Normannerne II. 314 f.) är det emellertid solklart, att Ragnvald Mörejarl omöjligan kan vare densamme som det irländska fragmentets Ragnall, son af

---

¹⁾ I sin sidste Afhandling (S. 268) udtaler Storm paa ny „Steenstrup citerer urigtigt“. Jeg henstiller til min ærede Modstander, om denne Passus ikke bør stryges — blot for Retfærdighedens Skyld — og om der ikke i Stedet for bør læses: „Steenstrup har her, som paa saa overordentlig mange andre Steder i sin Bog, i Anmærkningen anført den latinske Kilde aldeles ordret, saaledes at Enhver kan efterse, om Forfatteren gjør rigtig Brug af sin Text“, hvilket saa meget mere fortjener at fremhæves, som Prof. Storm har gjort sig skyldig i — uagtet han har behandlet Spørgsmaalet om dette Kildestedes Forstaaelse tre Gange (i Nyt Norsk Tidsskr. S. 159, Krit. Bidrag S. 13 og Norsk Hist. Tidsskr. S. 267 f.) — ingen af Gangene at gjengive det latinske Kildested!

Albdann, och då Storm själf insett detta, såsom en not till ifrågavarande ställe (S. 171) upplyser, är det rent af obegripligt, hvad han menar med sin slutsats: „här hafva vi altså krönikans vikingar af Ragnvald den starkes ätt.“ (Nordisk Tidskr. II. S. 299.)

Med disse Bemærkninger slutter jeg Svaret paa Prof. Storms Beskyldninger om at jeg misforstaaer hans Ord. Det er altid beklageligt, at en Forfatter bliver misforstaaet, men naar Skylden ligger hos denne Forsker selv, naar han stadigt maa skyde sig ind under hvad der skal søges som andet og tredje Led bagved hans egne Udsagn, naar det hidtil ikke er timedes Nogen at forstaa hans Udtalelser saaledes som han vil det, bør han virkelig rette Klagen mod sin uheldige Pen, og det er Uret at lade Andre bære Ansvaret¹⁾.

Jeg gaar derefter over til ganske kortelig at drøfte nogle Udsagn i Prof. Storms „Vikingetogenes tidligste Udgangspunkter“, et Spørgsmaal, som nu for tredje Gang faar en udførligere Behandling af Storm og som jeg for mit Vedkommende i saa godt som alle Punkter maa anse for udebatteret. Med Hensyn til Spørgsmaalet om Fortolkningen af „Hæreøaland“ — hvilket jeg troede skrinlagt — er Storm nu fremkommet med nogle systematisk-textlige og sproglige Undersøgelser. Disse kunne ikke i fjærneste Maade lette de kritiske Bekymringer, som nødvendigvis maa nedtyngte Forskerens Sind, naar han læser det mærkelige Kildedet, som i Modsætning til næsten alle andre, gamle Kilder kjender ikke blot disse Vikings Nationalitet, men ogsaa det Landskab, hvorfra de kom. Dets to mærkelige Udtryk „Norðmanna“ og „Hæreøaland“ skulle kunne forklares ved at se hen til Textens Tilblivelsesmaade. Jeg kan med stor Beredvillighed følge Prof. Storm paa denne Vej; den fører aldeles

---

¹⁾ Hvor vanskeligt det falder Storm at formulere en almindelig Sætning, vil man se ved at forfølge hans Theses paa deres forskjellige Stadier og de tilhørende Kommentarer, smilgn. saaledes N. Hist. Tidsskr. I. 411 med Kritiske Bidrag 68 og N. H. T. II. 3. H. 287.

aabenbart netop til det, som var min Paastand: Textens Ubegribelighed.

Ved de nyeste Undersøgelser over Haandskrifterne af den Angelsaksiske Krønike er det nemlig slaaet fast¹⁾ — dog ere Resultaterne ikke aldeles sikre — at Haandskrifterne B. og C. give den bedste og oprindeligste Læsning, samt at deres Herkomst og oprindelige Stok og Stamme af Notitser maa søges i Canterbury, medens der til disse senere er knyttet vestsaksiske Optegnelser. Optegnelsen om Plyndringen af Vikinger fra Hæreðaland er nu aabenbart ikke gjort i Canterbury. Alle ere enige om, at den er en i senere Tid efter vestsaksiske Kilder nedskrevet Beretning derom (jfr. „første Gang“, der endog siges to Gange, og det vage i Udtrykket „i Kong Beorhtrics Dage“, samt Betegnelsen „Danske“). Haandskrifterne B. og C. have nu den geografiske Betegnelse „Norðmanna“, og Prof. Storm udtaler, at Stedet ganske vist er fra „en senere Tid“, da Daner vare de almindelige Vikinger i England, men „Traditionen har altsaa alligevel fastholdt, at de første Vikinger, som landede i Sydengland, vare Nordmænd“ (S. 273). Men maa man nu ikke undre sig over, at Traditionen har været saa vel underrettet, da man ellers aldrig paa de Tider kjendte Vikingernes Nationalitet? og maa man ikke undre sig over, at dette Udtryk „Norðmanna“, hvis det oprindeligt har været at finde i Haandskrifterne, ikke er gaaet over til de latinske Forfattere, som have benyttet disse Haandskrifter? Disse to Haandskrifter, som altsaa repræsentere Traditionen i Wessex, have nu oven i Kjøbet ikke „Hæreðaland“, som derimod findes i D., E. og F., der udmærke sig ved paa enkelte Steder at have Tillæg „fra samtidige og ægte northumbriske og merciske Annaler“ (S. 272). Altsaa skal man oppe i Mercia og Northumberland have husket, hvad man paa Gjærningsstedet havde glemt, at de Vikinger, som gjorde Indfald paa Sydkysten af Wessex, vare fra „hæreðaland“, og man skal her oppe have stukket dette

¹⁾ Se de i Normannerne II. S. 16—17 citerede Skrifter.

Ord (og ikke Andet eller Mere) ind i den vestsaksiske Notits! Dette er dog vel i Virkeligheden kun at samle nye Argumenter mod denne Kildes Brugbarhed! Nej, er her Noget bleven stukket ind i Texten, saa er det et forklarende Udtryk som „at overhærg Landet“, der højt savnes i den oprindelige Textform, og ikke en geografisk Notits, om hvilken Enhver maa spørge, hvorfra man vel kunde have Kundskab herom. I Stedet for at bringe Redning støder dette Forsøg os paa ny lige ud i den kritiske Malstrøm, som nu engang omhvirvler dette „Hæreðaland“.

Jeg gjorde den, som jeg mente, temmelig uskyldige Bemærkning, at „Hæreðaland“ ikke ret lignede noget nordisk Stednavn. Professor Storm, der er Sprogmand (i Modsætning til mig, om hvem han fastslaar, at jeg ikke er det ¹⁾), paaviser nu, at man maa skjelne mellem Tiden før Vikingetiden, da Angelsakserne temmelig „sprogrigtigt overførte“ det ene Sprogs Navne til det andet, og saa Vikingetiden, da man „gjengav efter Lyden uden Forsøg paa Overførelse eller uheldigt overførte“ de nordiske Navne (S. 274); i det her nævnte Tilfælde har Traditionen ikke des mindre fulgt den ældre Methode, den gjengav ikke det nordiske Navn, men „overførte“ det „sprogrigtigt“. En saa søgt Behandlingsmaade skal Kildens Ord altsaa undergives for at blive forklarlig. — Naar Prof. Storm endelig udtaler, at jeg ikke

---

¹⁾ Man behøver blot at aabne en af Prof. Storms Bøger for at se, at han er „Sprogmand“, men man vil tillige have god Grund til at minde Prof. Storm om Havamaals Ord:

Klog med Maade
hver Mand være,
overklog Ingen.

Filologiske Undersøgelser spille en fremragende Rolle for Storm, og altfor ofte bliver det historiske Spørgsmaal omsat i en sproglig Undersøgelse, der ikke i fjærneste Maade opklarer Sagen. Jeg har flere Gange havt Lejlighed til at vise, hvor urigtigt og utidigt Storm anvender sine sproglige Kundskaber (se saaledes Normannerne II. 152, 385), og mange andre Prøver ville blive givne i det Følgende.

har „tænkt paa, at de stakkels Krønikeskrivere fra 12te Aarh. ikke forstod det ubekjendte Navn og derfor kunde have god Grund til at udelade det eller rette det“ (S. 275). vilde jeg ønske, at Storm i Stedet herfor havde anført blot ét Exempel eller nogle Exempler paa, at en latinsk Forfatter har ladet en saadan geografisk Oplysning gaa fra sig, for ej at tale om en Parallel til dette mærkværdige Tilfælde, at et geografisk Navn sporløst er forsvunden ud af alle de senere historiske Kilder.

Disse Bemærkninger ere foranledigede af Prof. Storms nye Redningsforsøg, men med Hensyn til den hele Sum af Argumenter, som kan anføres mod dette Kildested, henviser jeg til min tidligere Undersøgelse ¹⁾.

Et af vore Tvistepunkter var endelig dette, om hvilke Kyster af Karl den Stores Rige Normannerne foruroligede. Storm havde paastaet, at hans Flaadeforsvar kun angik Kanalen og Kysterne ved Atlanterhavet, hvorimod Flandern og Frisland vare uangrebne og uforsvarede. Karls Rejse i Aaret 800 skal kun have havt til Øjemed at inspicere Kysterne i Vesten; han kom ikke længere Nord paa end til St. Riquier ved Somme i Nordfrankrig. I Modsætning hertil paaviste jeg, at Forholdet var lige stik modsat, at Karl aldeles ikke kom til de vestlige Kyster. Fra Aachen gik han imod Nord og Vest langs Flanderns og Østfrankrigs Kyster, og han kom ikke længere Syd paa end til St. Riquier ved Somme (og senere til Rouen). Denne Forstaelse hylder Storm nu ogsaa, men mærkværdigt nok ikke paa nogen som helst Maade, fordi jeg ved forskellige Argumenter har bevist, at Stedet umuligt kan forstaas anderledes, men fordi et Aktstykke af 26de Marts 800 viser, at Karl paa den Dag

---

¹⁾ Ovenstaaende vil ogsaa kunne tjene til Svar paa enkelte Bemærkninger, som ere fremsatte herom i: *The Columban clergy of North Britain, and their harrying by the Norsemen.* By Henry H. Howorth. Printed for private circulation. 1879 (S. 46). Mr. Howorth har ikke kjendt Prof. Storms eller mine Undersøgelser.

opholdt sig i St. Omer, altsaa netop i de Egne, om hvilke jeg havde udsagt, at han maatte være draget der igjennem paa denne sin Inspektionsrejse ¹⁾).

Saaledes turde man da vel nu endelig antage det for afgjort, at de Kyster, som trues af Normannerne og ved hvilke Karl ønskede sine Flaader liggende, vare Flandern og Østfrankrig. Men Nej! Det hedder i den nye Afhandling af Storm: „Baade Flandern og Frisland ere saaledes ved Udtrykket udelukkede fra at nyde godt af Karls Foranstaltninger fra Aar 800“ (S. 268). Denne Gaade kan jeg ikke løse. Jeg kan ikke tillade mig at tro, at Prof. Storm er uvidende om Frankrigs Geografi paa den Tid, og dog kan jeg ikke begribe, hvorledes man, naar man kjender den, kan nægte, at det netop var Flandern, Karl den Store vilde forsvare. Somme løber gjennem Ponthieu, men 5 Mil Nord for Somme ligger Quentovic, hvor Flandern begynder og hvorfra det strækker sig lige op til Schelde. I Flandern ligger ved Kanalens Kyst Boulogne og Nordost for denne By St. Omer (se Warnkönig, Flandrische Staats und Rechtsgeschichte I. 95, 98). Naar Karl altsaa rejser fra Aachen langs Havets Kyster til St. Riquier og passerer St. Omer, saa er Flandern, og det alene, Hovedmaalet for hans Rejse.

Flandern skal i Følge Storm ikke ligge ved det galliske Hav, men nok ved den galliske Kyst. Er der Mening heri? Betyder gallisk Hav da ikke hele Havet langs Galliens Kyst og det Hav, som i vore Dage hedder snart Atlanterhavet, snart Kanalen, snart den vestlige Del af Nordsøen? Vare Belgerne, Morinerne, Flandrerne da ikke Galler, og kaldtes deres Land ikke „gallisk“ langt ned i Middelalderen (se Warnkönig, l. c.; Zeuss, die Deutschen und die Nachbarstämme)?

---

¹⁾ Det er nu ganske mærkeligt, at det er dette Aktstykke, som har omstemt Storm og ikke mine Argumenter. Thi Brevet har en meget usikker Datobestemmelse, og Sickel (Urkunden der Karolinger II. 62) har først kunnet fastslaa Tiden for dets Udstedelse ved Hjælp af Annalerne, altsaa fordi efter den eneste rimelige Tolkning af disse Karl i Marts 800 opholdt sig i Flandern.

Vil Storm have, at Karl i hele denne Maaned kun har rejst paa den 5 Mil lange Kyst mellem Quentowic og Somme, og hvilke ukjendte Havne har Karl her udset til Flaadestationer? Bliver min Tydning ikke yderligere bestyrket ved at det netop var ved Boulogne og i Schelden, at Karl havde sine Flaader liggende 811? Jeg kan dog virkelig ikke finde endog saa meget som en Smugvej, hvorigjennem Storm kan frelse sin Paastand. —

Hermed skal jeg standse og overlade vore Læsere Dommen. Jeg er langt mere angst for Gjentagelser end min ærede Mødstander, hos hvem de samme Argumenter maa gjennemgaa pinlige Sjølevandring. Den hele, en Oktavside store Udvikling om Norges geografiske Nærhed ved Skotland og England gjenfindes saaledes i den nye Afhandling for tredie Gang trykt i ordret Udgave (for ej at tale om Særtrykkene) og det skjønt en (fjerde) Udgave findes i min Bog (II. S. 21), hvor ogsaa jeg har trykt den ordret i Skræk og Angst for at Prof. Storm skulde beskyldte mig for at misforstaa hans Ord. Jeg tvivler paa, at denne og lignende Udtalelser have vundet i Interesse ved at gjentages; deres Evne til at bevise kan ikke stige derved. Hellere end at trykke igjen, hvad jeg tidligere har udviklet, er jeg ganske beredt til at lade dette tale for sig selv.

Fjerde Kapitel.

Rigerne i Dublin og Waterford (914—951).

Ved at skildre Iernes Kampe med Nordboerne i det 9de Aarhundrede, da et nordisk Vælde grundlagdes paa Europas vestligste Punkter, kan det lade sig gjøre at behandle samtidigt Indfaldene paa de forskjellige Kyster, og der gives endog sjældnere Lejlighed til at dvæle særligt ved de enkelte Byers og Koloniers Historie. Nordboernes Magt var da koncentreret, og Dublin var Midtpunktet for Herskermagten, ligesom den var Sæde for de nordiske Konger. De andre Byer kunde en Gang imellem fremtræde med en vis Selvstændighed, men i Reglen hyldede dog Indbyggerne de nordiske Konger i Dublin. Helt anderledes var Forholdet i det 10de Aarh., da flere af de irske Hovedbyer, hvis Grundlæggelse skyldtes Nordboernes Virksomhed i det forrige Aarhundrede, bleve Sæde for Vikingeskarer under særegne Konger, som hævdede deres Uafhængighed lige over for andre Byer, indlode sig i Kamp med disse, vandt Overmagt og atter bukkede under. Navnlig fandtes der tre Hovedbyer, som spillede en fremragende Rolle. Dublin var Centrum for Landskaberne ved det irske Hav, over de sydlige Strande svingede Nordboerne i Waterford deres Herskerstav, og i Vest rejste Limerick

sig til stor Magt. I min Fremstilling af de Norskes Færd paa Irland har jeg derfor valgt at behandle hver Koloni for sig, for saa vidt det er muligt. I øvrigt har Stoffet her som næsten overalt, hvor der kun haves irske Kilder at bygge paa, noget vist mosaikagtigt i sit Væsen; enkelte Stykker kunne være glimrende nok, men naar det gjælder om at forbinde eller finde Overgange, nægter Materialet ofte sin Tjeneste.

De irske Kilder ville, som i Andet Bind af Normannerne (se S. 105 f.) blive citerede saaledes: A. Ult. = *Annales Ultonienses*, trykte hos O'Connor, *Rer. Hibern. Scriptores*, 4de Bind; Ulsterannalernes Optegnelser bære gjerne tvende Aars-tal; her citeres overalt kun det ældste. — Chron. Scot. = *Chronicon Scotorum*, ed. Hennessy. — Gaedhil = *The War of the Gaedhil with the Gaill*, ed. Todd. — *Fragm.* = *Three Fragments copied by Dulhaltach Mac Firbisigh*, ed. O'Donovan. — F. M. = *Annals by the Four Masters*, ed. O'Donovan. — *Tighernachs Annaler* (hos O'Connor II) have en beklagelig Lakune, saa at denne vigtige Kilde først kan benyttes fra Aar 975. — *Annals of Loch Cé*, som først begynde 1014, ed. Hennessy. — Ligesom tidligere skal jeg her fremhæve nogle Angivelser, der ville hjælpe til at berigtige den i de irske Annaler altid vaklende Aarsangivelse. Kampen mellem Niall og Nordboerne forefaldt den 15de Sept. og en Onsdag, altsaa 919, hvorfor følgende Notitser ere fra 919: A. Ult. 918; Chr. Scot. 918; F. M. 917. — En Maaneformørkelse fandt Sted 921; den noteres af A. Ult. 920. — A. Ult. 920: 4 idus Novembris die Sabbati ante festivitatem S. Martini passer kun paa 921; følgelig ere ogsaa F. M. 919 og Chron. Scot. 920 (som omhandle den samme Begivenhed) = 921. — Ulsterannalerne 925: quinta feria, quinto Kalendarum Januarii, passe kun paa 926; Kampen, som ogsaa nævnes af F. M. 924, forefaldt altsaa i dette Aar. — Heraf vil ses, at i Aarhundredets Begyndelse Ulsterannalerne og *Chronicon Scotorum* ere 1 Aar, de Fire Mestre i Reglen 2 Aar for sent i deres Angivelser. — For den følgende Del

af Aarhundredet er det vanskeligere at finde et Kontrolmiddel. Ulsterannalerne have ved 942, 943 en Datoangivelse: prima feria 4 Kal. Martii, hvorfor det rette Aarstal maa være 943, da den 26de Febr. faldt paa en Søndag; F. M. har samme Notits ved 941, men ved 26de Marts, hvilket af flere Grunde maa være en Fejlskrift; Chron. Scot. 942 uden Dato. — Chron. Scot., som lige til 967 er 1 Aar for sildigt, er ved 968 og følgende Opgivelser 2 Aar tilbage for den kristelige Tidsregning.

I. *Dublins Historie 917—941.*

Det første Punkt, som Nordboerne besatte efter den Fredstilstand, der havde udmærket Øen ved Begyndelsen af det nye Aarhundrede, var Waterford, saaledes som det alt er udviklet foran (S. 56).

Til Dublin have de ikke vovet sig strax; Ierne have ganske sikkert søgt saa længe som muligt at bevare dette vigtige Punkt, der tidligere havde været en saadan Svøbe for dem. Nordboerne havde paa den anden Side stadigt Tanken henvendt paa dette deres gamle Sæde og søgte at rykke det saa nær paa Livet som muligt.

Skæbnsvangert blev det, da Sihtric, Ivars Sønnesøn, med sin Flaade tog Bo og byggede en Fæstning ved Confey (i Baroniet Salt i Kildare)¹). Irlands Konge, Niall Glundubh eller Sortknæ, der ligesom sin Fader Aedh var en ivrig Forkæmper mod Nordboerne²), indsaa, at der i Tide maatte sættes Grænse for deres Frem-

¹) Gaedhil 35; A. Ult. 916; Chron. Scot. 916; F. M. 915 (at Ceannfuait in the east of Leinster). Det er dog usikkert, hvor man skal søge dette Sted; O'Donovan henlægger det til Kildare, hvad der synes rigtigere end med Dr. Todd (Gaedhil S. LXXXIX) at finde det i Carlow. ²) O'Curry, Manuscript Materials of Ancient Irish History 133. Normannerne I. 129 f.

rykken, og førte Nord- og Syd-O'Neillerne og Munstermændene til Kamp mod Hedningerne. Han slog Lejr paa Magh Feimhin, en Slette i Munster, den 22de August 917. Da de Fremmede samme Dag kom ind i Territoriet, anfaldt de Irske dem Kl. 9 om Morgenen, og da Kampen var endt om Aftenen, var der faldet over 1100 Krigere, men flere af de Fremmede end af Iernerne. Imidlertid var der under Anførsel af Ragnall, Dubhgalls Fører, draget Forstærkning ud fra de Fremmedes Fæstning, og Iernerne skyndte sig hjem til deres Lejr, førend denne ankom. Senere belejrede Niall de Fremmede i Ceannfuait i 20 Dage, førend en Kamp udspandt sig, men endelig sejrede Sihtric, og mange mægtige Leinstermænd faldt¹⁾. Dette Nederlag gav de Fremmede Nøglen til Dublin²⁾, som toges med Storm³⁾.

Anføreren for disse Erobrere hed Sihtric med Tilnavnet Caech, den Blinde, eller Gale, Heiten⁴⁾. De gave sig strax til at plyndre Kildare⁵⁾, og alle Irlands nordlige Stammer, navnlig i Meath, Tyrone og Down, hvor Herskerfamilierne havde Udsigt til at succedere i Monarchiet over Erin, og de, som vidste, hvor stor Tilbøjelighed Fyrsterne i Leinster og Ossory havde til at slutte sig i Forbund med Nordboerne i Dublin, stillede sig da under Niall for at umuliggjøre den nye Grundfæstelse af et nordisk Herredømme⁶⁾. Den store Hær kom dragende mod Staden, og ikke langt Syd for denne ved Cilmashogue stødte Skarerne sammen. Modet synes da næsten at have svigtet Niall ved Synet af de Fremmedes Tal, og han kvad:

---

¹⁾ A. Ult. 916; F. M. 915.   ²⁾ Se A. Ult. 916; Gaedhil 35.
³⁾ Chron. Scot. 916; Gaedhil 35.   ⁴⁾ Chron. Scot. 918: Imhar i e. Sitriuc Gaile; A. Ult. 917: Sitriuc h'Imair; F. M. 917: Imhar and Sitriug Gale; Gaedhil 35: Sitriuc und the children of Imar i. e. Sitriuc caech, grandson of Imar.   ⁵⁾ F. M. 916; Chron. Scot. 916, 917.   ⁶⁾ Dr. Todd, S. XCI.

Hvo et Skjold attraar med spraglet Bugle
 og et Sværd, som skærer dybe Vunder,
 og grønskafte Lanse, Nidings Bane —
 Byd ham gaa til Dublin aarle!

Nialls Skriftefader, som havde ægget ham til denne
 Kamp og til at holde Stand, gav ham Sakramentet, og
 Kampen begyndte. Frygteligt var da Mandefaldet mel-
 lem Ierne, og stort var de Danskes Held.

En Onsdag, rig paa Gru og Blod,
 da Skarer sank ved Skjoldes Fod;
 den huskes vil til Dømedag
 som Dublins Morgen-Nederlag!

Af dette Vers ses, at Slaget stod paa en Onsdag,
 og da Annalerne tillige angive som Dato den 15de
 September, er det sikkert, at Kampen fandt Sted 919.
 Annalerne navngive os tolv Konger, som da faldt, og
 desuden bukkede en Mængde fornemme og menige
 Krigere under ¹⁾).

Med Hyldest, som hued kun ringe,
 mig hilste de Fremmede tvende,
 som voge Kong Cearbhall og Niall.
 Ulf slog Cearbhall, et Storværk,
 men Olaf Niall Sortknæ!

Saaledes sang Nialls Hustru Gormlaith, som nu for
 anden Gang mistede en Ægtefælle for Nordboers Haand.
 Underlig ublid havde hendes Skæbne været, og bedre
 skulde den ikke blive i den følgende Tid. Gormlaith
 havde først været trolovet til Cormac, Munsters Konge,
 en af Irlands viseste og kyndigste Mænd, som forstod
 Hebraisk, Græsk, Latin, Brittisk, Angelsaksisk, Dansk
 og andre nordiske Sprog ²⁾); han betænkte sig imidlertid
 og traadte ind i den gejstlige Stand. Saa viedes hun

---

¹⁾ F. M. 917; A. Ult. 918.   ²⁾ O'Curry, Manners and Cu-
 stoms II. 104; Manuscript Materials 132.

til Cearbhall, Leinsters Konge, der krigede mod Cormac, og denne Konge og Biskop faldt for hans Vaaben. Cearbhall blev imidlertid selv saaret, og Gormlaith plejede ham omhyggeligt, men da han en Dag under Rekonvalescensen altfor hoverende beskrev, hvorledes Cormacs Legeme var bleven sønderhugget, klagede hun over, at en hellig Mand havde lidt saa haard en Medfart. Cearbhall sparkede hende da i sin Hidsighed og haanede hende, og hun flygtede til sin Fader. Denne vilde dog ikke hævne den Uret, hun havde lidt, og sendte hende tilbage, men hendes Slægtning Niall Glundubh drog med de nordlige Stammer ind i Leinster. Gormlaith ønskede kun at skilles fra sin Ægtefælle, og da Cearbhall derpaa dræbtes af Ulf¹⁾, kunde Niall ægte hende²⁾. Hendes sidste Dage efter Dublinkampen vare sørgelige; efter at have været tvende Kongers Viv tiggede hun fra Dør til Dør, svigtet af alle sine Venner og Tilhængere og glad over at kunne faa Hjælp af den simple Mand³⁾.

De Irskes Nederlag blev dog ikke uhævnet. Donnchadh, Flanns Søn og Nialls Efterfølger som Irlands Konge, rejste sig allerede Aaret efter til Kamp mod Hedningerne og slog dem i Cianachta-Breagh. Der bukkede da saa mange Norske under, at alene af Høvdinger og Ædlinge Tallet var lige saa stort som Tallet paa de Irer, baade Høvdinger og Menige, der vare faldne i den forrige Kamp⁴⁾, ja Nogle sige, at Halvdelen af den nordiske Hær blev opreven⁵⁾ og at kun saa Mange undslap, at det Skete kunde fortælles⁶⁾. Det er maaske som Følge af dette Nederlag, at Sihtric (af

¹⁾ F. M. 904. Altsaa en Nordbo, der var forbleven i Irland.

²⁾ O'Curry, Manuscript Materials 132—133. ³⁾ Se A. Clonmacnois i F. M. 917 jfr. 941. O'Curry, Manuscript Materials 134.

⁴⁾ A. Ult. 919; Chron. Scot. 919; F. M. 918. ⁵⁾ A. Clonm. i F. M. ⁶⁾ Gaedhil 37—39.

Ivars Æt) maa forlade Dublin ¹⁾; han drager over Havet og bemægtiger sig Davenport. Derefter kommer Godfred, som ligeledes er Ivars Sønneson, til at herske i Dublin ²⁾).

Vi finde Godfred strax i Virksomhed; han plyndrer Armagh paa Mortensdag 921 ³⁾, men han beskyttede Bedehusene, Sygehusene og Kirkerne, saa at kun nogle, som bleve antændte ved Uforsigtighed, brændte. Han plyndrede det hele Land, lige fra det ukjendte Labhraidhs Øland til Floden Bann (Lough Neaghs Udløb) i Ulster. Imidlertid blev Fjenden overrumplet af Muircheartach og slaaet, saa kun Faa undslap i Nattens Mørke ⁴⁾).

En Flaade paa 22 Skibe, anført af Olbh (Ulf), kom ind paa Lough Foyle i Ulster, og Eoghansø i Inishowen i Grevskabet Donegal plyndredes af dem; men Fearghal, Domhnalls Søn, angreb den, slog Mandskabet ihjel og ødelagde Skibene, ligesom han tog Byttet fra dem. Andre tyve Skibe landede ved Kinaweer i Kilmacrenan (i Grevskabet Donegal) under Anførsel af Uathmaran, Baridhs Søn, men de begik ingen Røverier ⁵⁾. Endelig plyndres Clonenagh i Queens County, Mochua's Bedehus og Ferns ⁶⁾, Ferrard (i Louth), Feara-Rois (i Oirghialla) og Lann Leire i Meath ⁷⁾. I Aaret 925 fange Dublinnormannerne Leinsterkongen med hans Søn ⁸⁾).

De irske Annaler optegne ved 927, at Sihtric, Ivars Sønneson, de sorte og hvide Fremmedes Herre, da døde ⁹⁾. Nu døde netop Yorkerkongen Sihtric i dette Aar, saa at der vel næppe er Tvivl om, at det er hans Død, som omtales. Men samme Aar forlade under An-

¹⁾ A. Ult. 919: *expulsus e Dublinio per potestatem divinam.*

²⁾ A. Ult. 920; Chron. Scot. 920; F. M. 919. ³⁾ A. Ult. 920; F. M. 919. ⁴⁾ A. Ult. 920; Chron. Scot. 920; F. M. 919; Gaedhil 37.

⁵⁾ F. M. 919; A. Ult. 920. ⁶⁾ F. M. 919. ⁷⁾ F. M. 921. ⁸⁾ F. M. 925; Chron. Scot. 924. ⁹⁾ Se foran S. 20.

førsel af Godfred de Fremmede i Dublin og i Linn Duachail Irland og komme igjen 6 Maaneder efter¹⁾; da vi véd, at der da gjordes et Indfald i Northumberland, er dette efter al Rimelighed udgaaet fra Sihtrics Slægt paa Irland. Godfreds Forsøg paa at vinde Northumberland mislykkedes, men Magten i Dublin beholdt han. Vi se ham i Aaret 930 med Dublinfremmede plyndre Gravene ved Kilkenny, ved hvilket Overfald 1000 Mand maatte bøde med Livet²⁾.

Godfred, Ivars Sønnesøn, døde 934³⁾, og som hans Efterfølger nævnes Olaf, Godfreds Søn, Ivars Ætling. Han plyndrer 935 Lough Gower i Meath samt Graven eller Hulen i Knowth ved Slane i Meath⁴⁾. Aaret efter plyndre Dublinfremmede Clonmacnois og bleve dér to Nætter, hvad der hidtil var uhørt⁵⁾, men Donchadh, Irlands Konge, brændte Dublin⁶⁾.

937 kuer Olaf sin Rival og Navne Olaf i Limerick (herom vil blive talt ved Limerickkoloniens Historie) og gaar saa til England for at kæmpe i Brunnanburhslaget, men 938 vender han atter tilbage. Han plyndrer Kilcullen (i Kildare) og fører 1000 Fanger bort. Donchadh og Muirheartach samlede imidlertid en stor Hær og drog modige mod Dublin for at belejre Byen. De plyndrede og hærgede alt det, som var under de Fremmedes Herredømme fra Dublin til Ath-Truisten (et Vadested ved Floden Greece sydligt i Kildare)⁷⁾. Under den fortsatte Kamp synes en Flaade at være løbet op til Donegal paa Irlands Nordkyst, hvor den plyndrer Inishowen; de fange den berømte Kong Muirheartach og føre ham til deres Skibe, men han undslipper⁸⁾. —

¹⁾ A. Ult. 926; Chron. Scot. 926; F. M. 925.   ²⁾ F. M. 928; A. Ult. 929.   ³⁾ A. Ult. 933; Chron. Scot. 933; F. M. 952.
⁴⁾ A. Ult. 934; F. M. 933.   ⁵⁾ A. Ult. 935; F. M. 934.   ⁶⁾ F. M. 934; Chron. Scot. 935.   ⁷⁾ A. Ult. 937, 938; Chron. Scot. 937; F. M. 936.   ⁸⁾ A. Ult. 938; Chron. Scot. 938; F. M. 937.

Vi komme nu til en Episode i Normannernes Historie, hvorover der ved Hjælp af en udførligere Kilde kan kastes et stærkere Lys, men inden vi gaa over til den, vil det være rettest at undersøge Dublins Forhold til andre Kolonier ved det irske Hav og ved Sydkysten.

II. Kolonierne ved Strongford Lough (Lough Cuan), ved Linn Duachaill og Carlingford Lough (Snamh Aighneh).

Strongford Lough hedder den Vig af det Irske Hav, som vestlig for Man skyder sig op i Irland og danner som en bred Indsø. Her havde der i forrige Aarhundrede oftere været en Koloni, som stod i et vist Afhængighedsforhold til Herskerne i Dublin¹⁾. En anden Koloni var dengang ogsaa bleven plantet ved Linn Duachaill i Louth (S. Ø. for Castle Bellingham) i Nærheden af Carlingfordfjord ved Floden Casan Linne²⁾. Disse to Byggepladse skulde nu paa ny tages i Besiddelse af Nordboerne.

Den normanniske Koloni paa Strongford Lough synes ankommet 924, hvad der dels fremgaar af Annalernes Tavshed forinden, dels af deres udtrykkelige Udsagn om Nordboernes Ankomst i dette Aar. Maelduin, Trounfølger i denne Provins, blev slaaet af dem³⁾. Fra Kolonien søgte en Del af Flaaden op til Lough Erne, den langstrakte Sø i Fermanagh (S. V. Ulster), og plyndrede dens Øer og tilgrænsende Landskaber. De forbleve paa Søen til den følgende Sommer og søgte først da til Havet. Imidlertid omkom 1200 af disse Fremmede i Rurys Lough, Udløbet af denne Indsø⁴⁾.

¹⁾ Normannerne II. 91, 124.   ²⁾ Normannerne II. 107, 108, 116.   ³⁾ A. Ult. 923; F. M. 922.   ⁴⁾ A. Ult. 923; Chron. Scot. 923; F. M. 922 (Oversættelsen ufuldstændig).

926 drager Flaaden Torsdag den 4de September derfra til Linn Duachaill under Anførsel af Halfdan (Albdann), Godfreds Søn, Aufer og Roilt, men da angreb Muircheartach og Ulstermændene den Torsdag den 28de December, og nu faldt 800 Nordboer foruden de nævnte tre Høvdinger. Den anden Halvdel af denne Hær blev alt belejret ved Ath Cruithne i Newry og led Nød og Hunger, indtil Godfred fra Dublin kom den til Hjælp ¹⁾. I dette Aar havde den samme Koloni plyndret Dunseverick i Antrim ²⁾.

I Aaret 927 forlade de Fremmede i Linn Duachaill Irland efter al Rimelighed for at følge Godfred paa hans Tog til York, hvorfra de ere komne tilbage et halvt Aar efter. I alt Fald findes 930 atter Normanterne, om ikke paa selve dette Sted, saa dog i Nærheden, i det Fremmede under Anførsel af Torolb (Thorulf) slaa Lejr i Omegnen af Lough Neagh, den store Sø i Ulster — de britiske Øers største — ved Rubha Mena (ubekjendt) ³⁾. Denne Torolbh Jarl blev to Aar efter dræbt af Muircheartach med Læderkappen og Dalraiderne ⁴⁾. 931 sejrer Conaing, Nialls Søn, og de Fremmede paa Lough Neagh over Ulstermændene; 1200 eller flere dræbtes ⁵⁾. 933 plyndre paa Mortensdag Olaf, Godfreds Søn, og de Fremmede fra Strongford Lough Armagh ⁶⁾. Desuden hærgede Mathodan med Ulstermændene og de Fremmede under Olaf Godfredssøn Provinsen saa vidt som til Slieve Beagh; men de bleve overrumplede af Muircheartach og slagne i Kampen.

---

¹⁾ A. Ult. 925 nævner kun Alpthann mac Gothbrith. Chron. Scot. 925 og F. M. 924 tillige Aufer og Roilt. ²⁾ A. Ult. 925; Chron. Scot. 925; F. M. 924. ³⁾ A. Ult. 929; Chron. Scot. 929; F. M. 928. ⁴⁾ A. Ult. 951 (Torulb jarla); F. M. 950. ⁵⁾ Chron. Scot. 952; F. M. 951. ⁶⁾ Chron. Scot. 952; F. M. 951.

200 Faldne mistedes foruden Fanger og Bytte ¹⁾. Kilclief ved Munden af Strongford Lough plyndres 937 af Baridhs Søn, medens Kirken brændtes og stort Bytte toges ²⁾. Ruaidhri sejrer over Cinel-Eoghain og de Fremmede paa Lough-Foyle og nedhugger 300 af de forenede Fjenders Hær ³⁾. Domhnall Ua Neill slaar de Fremmede paa Lough-Eathach med deres Konge ⁴⁾. Beboerne i Lecale (i Down) kæmpe en haard Strid med de Fremmede i Strongford Lough, og næsten Alle omkomme ⁵⁾.

Fremmede paa Carlingford Lough nævnes allerede 923, i det en Præst i Armagh Duibhlitir blev Martyr ved deres Haand den Gang de plyndrede Killeev (i Armagh) ⁶⁾.

---

¹⁾ F. M. 931; A. Ult. 932 (1200); Chron. Scot. (1200). Jeg henleder i øvrigt Opmærksomheden paa en saare mistænkelig Lighed mellem Annaloptegnelserne fra 921 og fra 933. Ligheds-punkterne ere de herefter nævnte; i Parantes mærker jeg nogle Afvigelser. (I) Godfred [Olaf, Godfreds Søn] (II) plyndrer paa Lørdag før Mortensdag [ved St. Mortensdags Tide] (III) Armagh; (IV) tillige plyndrer han Ulster (V) lige til Inis Labhradha i Vest (ukjendt) [lige til Sliabh-Beatha i Vest 3: Slieve Beagh paa Grænsen af Monaghan og Fermanagh] til Floden Bann i Øst [til Mucknoe i Monaghan; i samme Linie som Bann] til Magh Uillseann i Nord [ukjendt] (VI) men da overrumpled de af Muircheartach (VII) og Mange blive dræbte. Enhver af Optegnelserne indeholder Notitser, som ikke findes i den anden, dog modsige disse ikke hinanden. Imidlertid maa, saa fremt den ene Notits skal tænkes opstaaet af den anden, den af 921 aabenbart være den fejlstillede. Man kan tænke sig, at Forfatteren har villet knytte til Notitsen om Godfreds Overtagelse af Magten (921) en Bemærkning om hans senere Bedrifter, men fejlagtig har medtaget hans Søns; her benyttes i Virkeligheden ogsaa Ordet „senere“, der er bleven forstaaet som „senere paa Aaret“. Jeg gjør kun opmærksom paa disse Ligheder, uden at ville afgjørende sige, at Notitsen er bleven fordoblet. ²⁾ F. M. 935. Baridh var fra tidligere Tid et Navn paa Vikinger i Strongford Lough (se Normannerne II. 124); en Colla, Baridhs Søn, dør i Limerick 931. ³⁾ Chron. Scot. 942; F. M. 941. ⁴⁾ Chron. Scot. 944; F. M. 943. ⁵⁾ A. Ult. 942. ⁶⁾ A. Ult. 922; Chron. Scot. 922; F. M. 921.

Naar vi nu af disse Efterretninger skulle nærmere bestemme, hvilken Rolle de nordlige Kolonier have spillet og hvilket deres Forhold til Dublin var, maa vi sige, at de fremtræde med en vis Selvstændighed, for saa vidt som deres Krigere gjøre Togter paa egen Haand og have særegne Anførere. Disse kaldes imidlertid ikke Konger, men Jarler og Høvdinger, og da vi se, at Godfred fra Dublin kommer dem til Hjælp 926, og at de gjøre Togt sammen med Dublinkongen til England (927 og 937)¹⁾, maa man antage, at denne Koloni har været afhængig af Hovedbyen Dublin.

III. Waterfordkolonien.

Vi have fulgt Waterforderne paa deres store Togter i Aarhundredets Begyndelse, inden Dublin havde svunget sig op til sit gamle Vælde (se foran S. 56 f.). Efter denne glimrende Begyndelse sank Byen atter tilbage, og Dublin, der i Følge Traditionen, men især i Følge sin Beliggenhed maatte blive Hovedbyen, overtog igjen sin Rolle som den første By paa Østkysten. De Strejfplyndringer, der nævnes fra denne Koloni, ere ikke mange. Waterforderne hærge 919 Ferns og Taghmon i Wexford og Aaret efter Kells, hvis Kirke blev helt ødelagt og nedrevet²⁾. 921 løbe de op til Fugleøen i Fotharta-tire i Carlow, og 1200 Irer bleve slagne³⁾. Kildare hørte til disse Normanners Opland, og vi se dem derfor paa Plyndring her under Anførsel af Godfred eller hans Søn, ligesom det paa samme Tid blev hærget fra Dublin⁴⁾. 930 kæmper Stammen Ui Ceinn-

¹⁾ Se foran S. 74 Anm. 7.   ²⁾ F. M. 917, 918.   ³⁾ F. M. 920; Chron. Scot. 921.   ⁴⁾ Chron. Scot. 925, 927; F. M. 924, 926, 927. — Gaedhil 27 nævner som Høvdinger paa de Tider: Haconn, Cossa-Nara, Rolt Pudarill, Muraill (var.: Ascait Putrall, Smurull).

selaigh i Grevskabet Wexford med Accolb Jarl, og mange Fremmede falde ¹⁾. Nordboerne i Wexford hæv-
nede sig imidlertid 935 og slog ved et natligt Overfald
hin Stammes Herre Cinaedh ²⁾. Saaledes har der rime-
ligvis været en Koloni ved Wexford under en sær-
lig Jarl.

Om det er den nysnævnte Godfred eller Godfred
fra Dublin, som 931 falder ind i Ossory for at fordrive
Limericknormannerne fra Magh Roighne ³⁾, er uvist.
938 finde vi de Fremmede fra Waterford i Forbund
med Callachan, Cashels Konge; de plyndre viden om i
Meath ⁴⁾.

Der gaar nu en Menneskealder, hvor man Intet
hører om Kolonien i Waterford, men da den atter
dukker op, er den aabenbart et selvstændigt lille Konge-
rige. Om den har været det ogsaa paa de her nævnte
Tider, er det ikke muligt at afgjøre.

IV. Muircheartach med Læderkappen og hans Rund- gang om Irland.

Blandt de mange Fyrster, som vi have set kæmpe
mod Nordboerne, er der en Mand, hvis Navn er kommet
ofte igjen og som mange Gange har vundet smukke
Sejre over de Fremmede, nemlig Muircheartach, Nialls
Søn, Konge i Elagh (i Inis Eoghan inderst inde i Lough
Swilly). Han havde slaaet Godfred paa dennes store
Ulstertogt i 921, og i Aaret 926 havde han nedlagt en
stor Mængde Krigere og Høvdinger, derimellem Halfdan,
Godfreds Søn. 932 havde han dræbt Thorulf Jarl og
933 kæmpet heldigt med Olaf Godfredssøn. 938 havde

---

¹⁾ F. M. 928.   ²⁾ Chron. Scot. 954; F. M. 933.   ³⁾ F. M.
929.   ⁴⁾ F. M. 937.

han sammen med Irlands Konge Donchadh angrebet de Danske i Dublin, hvad der vist foranledigede, at Nordboerne Aaret efter hjemsøgte ham i hans Borg i Elagh og slæbte ham som Fange til deres Skibe. Imidlertid undslap han kort efter af deres Haand.

Muircheartach var som Konge af Elagh berettiget til Skat af Ulster, med Undtagelse af nogle faa frie Territorier. Paa Grund af sin Fødsel var han nærmest Arving til Irlands Trone efter Kong Donchadh, som da var en gammel Mand. Muircheartach ønskede at styrke Kongens Anseelse, men tillige vilde han bringe sig selv i Minde som en af de mægtigste Høvdinger og som den Fyrste, der var mest berettiget til at arve Irlands Kongestol. Tidlig paa Aaret 941 drager han med Mændene i Fochla (i Nord-Meath) og Breagh paa Plyndring ind i Territorierne Ossory og Decies og tvang deres Beboere til Underkastelse. Senere ruster han en Flaade og sejler til Hebriderne, hvor meget Bytte falder i hans Magt¹⁾.

Munsters Fyrste Callaghan var en tapper Krieger, men en af disse irske Høvdinger, hvem Magten over Andre var Hovedsagen og som ikke brød sig om, at de Midler, hvorved han vandt den, kun vidnede uheldigt om hans Fædrelandskjærlighed. Han havde plyndret Clonmacnois 936 umiddelbart efter at Dublinerne havde hjemsøgt det, og han havde med Waterforderne hærget Meath 938. Han fortørnedes nu over, at Decies havde underkastet sig Muircheartach; han drog ind i Landet og slog to Tusinde, derimellem mange Høvdinger. Muircheartach blev nu paa sin Side forbitret, og han besluttede at foretage et Togt, der skulde strække sig over hele Irland, og da han vilde komme uforvarende, valgte han dertil Vintertiden. For at beskytte sine

¹⁾ Chron. Scot. 940; F. M. 939.

Folk mod Kulden forsynede han dem med Læderkapper, hvad der forskaffede ham det Tilnavn ¹⁾, hvorved han senere blev berømt. Man har tidligere antaget, at Navnet skrev sig derfra, at hans Krigere fik Læderkøllerter til at dække sig med mod Saar og Stød; af det Digt, som nedenfor skal anføres, og som Cormacan digtede om Toget, ses det midlertid, at Krigerne aflagde Kapperne før Kampen og at de derimod brugte dem som Telte mod Vejrliget ²⁾.

Muircheartach udvalgte 1000 af sine bedste Krigere til at drage med sig ³⁾. En gammel fabelagtig Beretning fortæller om hvorledes Krigernes Mod blev prøvet. Ved Teltdøren havde Kongen paa den ene Side anbragt en rasende Hund og paa den anden en Mand med et Spyd. Den, som traadte ind, blev uforvarende angrebet af Hunden og Spydberen fra hver sin Side; om han nu skjævede derved, blev han forkastet som Deltager ⁴⁾. Dette er dog kun Sagnets Beretning, men vi besidde fra en paalidelig, samtidig Kilde en nøjagtig Beskrivelse af denne Rundgang, i det Cormacan Eigeas, som var Nord-Erins første Digter og en Ven af Kong Muircheartach ⁵⁾, hvem han fulgte paa hans Rundtog, har besunget den i et længere beskrivende Digt, der er skrevet umiddelbart efter Toget, medens Muircheartach endnu levede. Jeg skal heraf hidsætte Følgende.

Muircheartach drager frem mod Øst og Syd med venstre Haand til Havet. „Vi var en Nat i Oenach-cros (i Antrim); i Paradis kan ej være mere yndigt. Vi

¹⁾ Dette burde egentlig gjengives ved: Muircheartach af Læderkapperne.

²⁾ Se O'Donovans Fortale til The Circuit of Ireland, by Muircheartach mac Neill, a poem written in the year 942 by Cormacan Eigeas i Tracts relating to Ireland Vol. I.

³⁾ F. M. 939.

⁴⁾ Se O'Donovans Fortale S. 20.

⁵⁾ Cormacan døde 948. F. M. 946.

bragte Loingseach af Liné ud fra dette forjættede Lands Midte. Vi vare en Nat i Dunaghy (i Kilconway i Antrim) med vor hvidhaandede, krigerske Skare. Vi førte Ulsters Konge med os i den store Rundgang, vi gjorde om Irland . . . En Nat vare vi ved den klare Ath-Gabhla (et Vadested ved Boyne i Meath); om Morgenens drog vi over Breagh-Sletten (mellem Dublin og Drogheda).

Vi fandt Frost paa Sneen i den grønne
Magh Ealta's Dal, den herligtsmyktes,
Dublin gjæsted vi en Nat, den skjønnede,
hvad de Fremmede kun ilde tyktes.
I den stærke Fæstning var en Kvinde,
Nialls Søn var hendes Sjæl og Tanke,
og trods Nattens Kuld og skarpe Vinde
ud af Borg og Vold hun vilde vanke
Nialls Søn, Kong Muirheartach, at rede
fra de fyldte Kamre Skjænk og Bøde,
Skinker gode og finsigtet Hvede
og for udgydt Blod Guldstykker røde.
Ost og Kjød og anden herlig Vare,
dermed huldt den Skjønnede os betænkte,
hver en Høvding i vor stolte Skare
gavmild hun en farvet Kjortel skjænkte. .
Sitric da den Rige med vi toge,
mig det var betroet ham frem at føre;
vi ham ej i tunge Lænker sloge
eller lod med blanke Baand ham snøre.

Vi savne desværre Underretning om, hvem denne Dronning var, som her omtales og „hvis Sjæl Kong Nialls Søn var“ (V. 44). Derimod bekræfte de Fire Mestres Annaler (ved 939) Efterretningen om at „Sitriuc tigearna Ata Cliath“ (Dublins Høvding) førtes med som Gissel; nogen Konge har denne Sitric den Rige (egentlig „af Juvelerne“) altsaa ikke været, men en fornem Krieger eller maaske en yngre Prins, der imidlertid ikke omtales senere¹⁾. — Toget gik derpaa til Dunlavan (i

¹⁾ The Circuit of Ireland 34—35.

Wicklow), hvor Leinstermændene forsamlede sig mod dem, „men de vovede ej nærme sig, da den klare Dag kom. Vi vare en Nat ved det kolde Aillin (i Kildare). Sneen kom fra Nordost, og vi havde alle, Høvdinger og Krigere, ej andet Tag over os end vore stærke Læderkapper.“ I Ballaghmoon (i Syd Kildare) blev der sendt dem mange Gaver fra Ossorymændene. Derpaa drog de paa kryds gennem Decies og Cashel. „Vi tog med os Callaghan, den Retfærdige, Munsters Konge, som fik sin skyldige Ære, en Ring af 15 Unzer paa sin Haand og en Jærnkjæde ved sin stolte Fod“ (V. 115—118). „Vi vare en Nat paa Hy Cairbres Slette“ (i Grevskabet Limerick); derpaa gik det til Leth Cuinn, Erins nordre Halvdel. „En Nat ved Limerick, ved Azurstrømmen“ (V. 130), og derpaa drog de over Galway hjem¹⁾.

Det var et uhyre Bytte, som Muircheartach saaledes bragte hjem med sig, og med store Festligheder fejrede man den lykkeligt endte Krigsfærd. Men de fem Konger, der vare medtagne som Gisler, lod Muircheartach som en Hyldest føre frem for Donchadh, den gamle Konge over Erin. Da sagde Donchadh: „Modtag min Velsignelse, ædle Søn af Niall Glundubh! Du er nu Erins bedste Mand, og Ingen er din Lige. Gid Du maa indtage Taras Kongesæde, Du Fyrste af det klare Lough Foyle! Gid din Stamme maa besidde Magh Breagh og Tara, og Iernes Gisler være i dit Hus, o gode Søn, Muircheartach!“

Men Muircheartach overlevede ikke længe sin Hæder:

„Muircheartach med Læderkappen, Søn af Niall Glundubh, Herre af Elagh, Vest-Europas Hektor paa den Tid, dræbtes ved Ardee (i Louth) af Blacair (Blakkr),

¹⁾ A. Ult. 940; F. M. 939. Toget skete i Vinteren 941 (—42).

Godfreds Søn, Herre over de Fremmede, den 26de Februar 943. Det var i Veklage over hans Bortgang, at disse Linier digtedes:

Muircheartach de myrded, og i samme
Stund nedsteg ubodsom Skade,
Hævn og grum Fordærv at tage Stade
evigt hos Clann Cuinns Stamme.
Fra den dybt begrædte Konges Dage
faderløse Ierne sig klage.“

Og Dagen efter at Kongen var dræbt, plyndrede de Fremmede Armagh¹).

V. *Dublins senere Historie.*

Vi skulle nu nævne de senere Dublinkongers Historie.

Olaf Godfredssøn var fremdeles Herre over Nordboerne her, men han havde tillige Fordringer at gjøre gjældende paa Northumberland og drog derfor i Aaret 940 derhen, medens Blacair, Godfreds Søn, overtog Anførslen paa Irland²); han plyndrer 942 Clonmacnois og Kildare³), og det lykkes ham at dræbe Muircheartach, saaledes som nylig er fremstillet. Men frodigere end paa noget andet Sted voxer paa Irland Hævnen, og der gaar ikke lang Tid, før Lorcan, Leinsters Konge, plyndrer Dublin efter at have slaaet de Fremmede, af hvilke Mange faldt; senere bukker han selv under⁴).

I det Hele taget blev der gjort stærke Anfald paa Dublin paa de Tider. Conghalach, Arving til Irland, og nogle andre Fyrster drog mod Byen og ødelagde

---

¹) F. M. 941; A. Ult. 942; Chron. Scot. 942; A. Inisfall. Dublin. 943. Se foran S. 109 om Datoen. ²) F. M. 938. ³) A. Ult. 941; Chron. Scot. 941. ⁴) F. M. 941.

den, „det vil sige, dens Huse, Inddelinger (?), Skibe og alle Bygninger bleve brændte, Kvinder, Drengene og Tyendet førtes i Trældom; ved Mandsslet og Drukning, ved Brand og Fangenskab blev Byen aldeles lagt øde, og formindsket fra fire til én Mand; en lille Hob flygtede bort i faa Skibe og naaede Øen Dalkey ved Dublin“¹⁾. Herom sagdes det²⁾:

Dublin, skjønt sværd-omgjordet Stad,
saa folkefyldt og stærk ved Skjolde,
da maatte lide blodigt Bad
og Ynk Thors Stamme dér udholde.

„Blacair, en af de Fremmedes Høvdinge, blev da fordrevet fra Dublin, og Olaf forblev efter ham dér“³⁾, hvilket dog vist kun skal forstaas saaledes, at Olaf nu atter overtog Kommandoen. Vi finde i de følgende Aar begge Høvdinge i Virksomhed. Saaledes hærger Olaf Kvaran Kilcullen, skjønt med Tab af Mange, og ligeledes plyndre Dublinerne Clonmacnois og Kirker i Meath⁴⁾. 947 kæmper Conghalach med Olaf Kvaran og slaar ham, hvorpaa han for anden Gang plyndrer Dublin⁵⁾, og Aaret efter kæmper han her sammesteds med Blacair, Ivars Sønnessøn, Normannernes Herre; denne faldt i Kampen, og 1600 Mand mistedes som fanger eller saaredes⁶⁾.

Fra nu af begyndte de Fremmede at antage Troen og døbes⁷⁾.

Dublins Vælde maa ved disse ofte gjentagne Plyndringer — én Gang af Lorcan og to Gange af Congha-

1) F. M. 942; A. Ult. 945. 2) Om Thors Stamme se Normannerne II. 359. 3) A. Ult. 944; F. M. 943. Oversættelsen af denne Passus dog tvivlsom, se Dr. Todd S. 284. 4) A. Ult. 945; F. M. 944. 5) A. Ult. 946; F. M. 945. 6) A. Ult. 947 (1700); Chron. Scot. 947 (1000); F. M. 946. 7) Dette findes dog kun i A. Inisfall. Cod. Dubl. 948.

lach — nødvendigvis være blevet meget svækket, og Staden var bleven skatskyldig til Irlands Konge Conghalach. Hans Magt synes at have gjort Ruaidhri Ua Canannain skinsyg, og i en Kamp, der staar i Meath, omkommer Conghalach, og Ruaidhri opslaar sin Lejr 6 Maaneder i dette Landskab for at tvinge Meath og Breagh til Underkastelse. Der blev nu ogsaa fra ethvert Hold sendt ham alle de Ydelser, som tilkom Irlands Konge¹⁾ — ikkun Nordboerne i Dublin synes at have gjort Modstand. Da disse paa samme Tid brændte Klokketaarnet i Slane i Meath med alle dets Rigdomme, hvorved blandt Andet en herlig Klokke ødelagdes og en Del Klerker omkom i Ilden²⁾, var der yderligere Anledning for Ruaidhri til at gjøre sin Magt gjældende lige over for Dublinerne, og det kom paa St. Andreæ Apostoli Dag til en hæftig Kamp, i hvilken 2000 ansete Mænd, foruden Drengene og Trosknægte, skulle være faldne. Ivar, som var Tronfølger i Dublin, dræbtes; Godfred Sihtricssøn, som vist da var Dublins Konge, undkom med nogle Faa³⁾.

Dog mærker man Intet til, at de Fremmedes Magt er knækket. Godfred fører strax sine Nordmænd til Kells i Øst Meath, og medens han slaar Lejr, plyndrer han mange ansete Kirker rundt om, fører 3000 Personer i Fangenskab og tager Bytte af Guld, Sølv og allehaande Værdigjenstande⁴⁾. I øvrigt var der dette Aar megen Blodgang og anden Sygdom mellem Dublinerne⁵⁾. Godfreds Magt i Dublin varede dog ikke længe, i det han kort efter blev dræbt i Deisiernes Landskab (mel-

---

¹⁾ A. Ult. 949; F. M. 948.   ²⁾ A. Ult. 948; Chron. Scot. 949; F. M. 948.   ³⁾ A. Ult. 949 (2000); F. M. 948 (6000); Chron. Scot. 949.   ⁴⁾ A. Ult. 950; Chron. Scot. 950; F. M. 949; Gaedhil 45.   ⁵⁾ A. Ult. 950.

lem Lismore og Waterford i Syd-Munster) af Dalcassier og Eoghánachts; 100 af hans Folk faldt¹⁾.

Efter hans Død overtog Olaf Kvaran Magten; han var lige hjemkommet fra sit sidste Englandstog. Om hans Herredømme i Dublin skulle vi tale i det Følgende.

---

¹⁾ A. Inisfall. Dubl. 951; Dr. Todd (S. 279) har oversat denne Kilde.

Femte Kapitel.

Kongerne af Limerick.

Ved Siden af den blomstrende Koloni i Dublin rejste der sig i Begyndelsen af det 10de Aarhundrede en Medbejler i Vesten, som skulde tilvinde sig en temmelig betydelig Magt. Limerick¹⁾, der ligger, hvor Shannon falder ud i den brede Havvig, som Oceanet Vest fra skærer ind i Landet, havde i det 9de Aarh. ikke ret været noget fast Vikingestade, og navnlig synes denne Plads at have været forladt ved det her behandlede Aarhundredes Begyndelse, da der dels ikke omtales Vikinger paa den Tid, og da det udtrykkeligt siges, at de, den første Gang de plyndre, vare ny ankomne.

Tamar eller Tomrair, Elgi's Søn (Thor eller Thorer Helgesøn²⁾), Konge over en uhyre stor Flaade, landede ved den lille Ø Kings Island i Limerick Havn, paa hvilken en Del af det nuværende Limerick er bygget, og plyndrede Størstedelen af Munster, baade Kirker og Fyrstesæder. Aaret angives ikke bestemt;

---

¹⁾ Det gamle nordiske Navn for Byen er Hlymrek, se Landnámabók II. c. 21, 23: Hrafn Hlymreksfari. ²⁾ Gaedhil: Tamar mac Elgi. A. Inisfall. Bodl. 908: Tomrair m Elgi, Jarla do Gallai. A. Clopmacnois 922: Tomrair mac Alchi. Jfr. min Under søgelse i Normannerne II. 360.

det siges kun, at det var „efter“ eller „senere end“ en vis Kamp (der fandt Sted c. 920) og medens Lorcan var Cashels Konge; da han kom paa Tronen 922, og da andre af Tomrairs Kampe vitterligt forefaldt 922, er det vist sket i dette samme Aar ¹⁾).

Denne Viking løb med sin Flaade ind paa Lough Derg, den store Udvidelse af Shannon; paa den her liggende Ø Iniscaltra gik de i Land for at plyndre Abbediet, hvis hellige Skrin, Relikvier og Bøger „druknedes“. Derpaa maatte St. Regulus' Kloster paa Muckinis (Svineøen) i denne samme Sø lide en lignende Skæbne, og ligesaa Kirken i Derg. Endelig plyndrede de Terryglass i Tipperary, Lorrha i Lower Ormond, Clonfert i Galway og Clonmacnois i Kings County, Inis-cleraun og Inchbofin i Lough Ree, Vest-Meath og Syd-Connaught, og de dræbte Duach, Aidhnes Konge, og „ankom endelig sikkert tilbage til Limerick“ ²⁾). Det var saaledes et stort Tog, der bragte dem kosteligt Bytte og havde udstrakt sig over store Dele af Øen, ogsaa over saadanne, der hidtil havde været andre Normanners Opland.

---

¹⁾ Gaedhil 39 jfr. Fortalen XCIII. Naar Dr. Todd her uden mindste Tvivl og Tøven lader Elgi være identisk med den danske Konge Gorm den Engelske, fordi denne kaldes Gormo Enski, og Elgi atter skulde være en Forvanskning heraf, saa er det et Exempel paa de vilde Gisninger, hvortil denne ellers ædruelige Forsker en enkelt Gang kan forfalde. Elgi repræsenterer aabenbart det nordiske Navn Helge, og vilde man endelig tænke paa en dansk Konge, saa fandtes der jo netop da en Konge i Danmark Helge (i Følge Adam af Bremen I. 50, Sögbrot c. 1. S. 408) og eftersom han synes identisk med Helge Hvasse (se Munch, Norske Folks Historie I. 1. 406, 649), har han jo endog deltaget i Vikingetog i Frankrig. Dette er dog naturligvis Gisninger uden Værd. ²⁾ A. Ult. 921 (Mac Ailche); Chron. Scot. 921; F. M. 920; Gaedhil 39; A. Inisfall. Bodl. 908 (= 922); Inisfall. Dubl. 946 (= 922); Tomar Jarla Lochlannach. A. Clonmac. 921.

Disse Limerickboeres Indfald fortsattes stadigt. Saaledes bliver 923 paa en Ø ved Roscrea Flaithbheartach taget til Fange og ført til Limerick ¹⁾. 924 komme Fremmede ind paa Lough Ree under Anførsel af Colla, Baridhs Søn (Koll Baardssøn), der nu kaldes Herre af Limerick, og de slaa Eachtighearn, Herre af Browney, i Vest-Meath ²⁾. 925 bliver Tomrar, Tomralts Søn (Toror Toraldssøn), slaæet af Connamarabeboerne i Galway ³⁾. I Aaret 929 finde vi Limerickvikingerne inde paa Lough Corrib i Galway, hvis Øer de plyndre, og samme Aar viser en ny Flaade sig paa Lough Ree ⁴⁾. Aaret derpaa bleve de Fremmede, som opholdt sig paa Lough Corrib, slagne af Ierne ⁵⁾, medens Limerickboerne vedbleve at have fremskudte Forter i Magh Raighne, en berømt Slette i Ossory, under Anførsel af Harald ⁶⁾, og tillige ved Lough Ree ⁷⁾.

Olaf med Tilnavnet Ceanncairech (eller det skabede Hoved) havde ret gjort Roscommon-Landskabet ved Lough Rees vestlige Kyst til Gjenstand for sine Plyndringer; han vinder en Sejr ved Duibhthir i Athlon (S. Roscommon), hvor mange af de Fornemme af Ui-Maine bleve slagne ⁸⁾, og Aaret efter bliver hele Roscommon plyndret fra Boyle i Nord til Bjærgkjæden Slieve Baune i Øst ⁹⁾. 936 gik samme Konge fra Lough Erne i Ulster over Brenny ned til Lough Ree ¹⁰⁾. De naaede Julenat til Shannon og bleve 7 Maaneder dér

---

¹⁾ F. M. 921.   ²⁾ F. M. 922; Chron. Scot. 923.   ³⁾ F. M. 923.   ⁴⁾ F. M. 927; A. Ult. 927; Chron. Scot. 928.   ⁵⁾ F. M. 928; Chron. Scot. 929.   ⁶⁾ F. M. 928; at det var under Harald, fremgaar af F. M. 929, at Godfred vil fordrive ua n'Iomair fra Magh Raighne, og af F. M. 938, hvor Aralt ua h'Iomair ɔ: mac Sitrioca tigearna Gall Luimnig siges dræbt. Jfr. A. Inisf. Bodl. 914.   ⁷⁾ A. Ult. 931; Chron. Scot. 930; F. M. 929.   ⁸⁾ F. M. 931.   ⁹⁾ Chron. Scot. 933; F. M. 932.   ¹⁰⁾ Chron. Scot. 935; F. M. 934.

og plyndrede Magh-Aei i Roscommon ¹⁾ -- indtil deres Overmod blev knækket.

Den Dygtighed og Ihærdighed, som disse Limerick-boere havde lagt for Dagen, maatte nemlig nødvendigvis vække de øvrige Nordboeres Misundelse og Frygt, og disse vende derfor snart deres Vaaben mod de vestlige Frænder.

Saaledes havde allerede 924 Godfred, Ivars Sønesøn, ført en uhyre Hær fra Dublin til Limerick, hvor imidlertid Ailchis (Helges) Søn slog den totalt ²⁾. Ligesaa rykkede Godfred (fra Waterford?) 931 ind i Ossory for at fordrive Ivars Sønesøn fra hans foran nævnte Lejr paa Magh Raighne ³⁾. Endelig besluttede Dublinerne et nyt Tog mod hin Olaf 937. Der forestod nemlig et Tog til England, og Dublinerne vilde forinden sikre sig mod, at deres By blev overfaldet i deres Fraværelse, eller de vilde endog have disse Nordboere med paa deres Tog ⁴⁾. Olaf, Godfreds Søn, kom da paa Lamnasdag til Lough Ree og førte Olaf Ceanncairech og hans Fremmede som Fanger til Dublin efter at have sønderslaaet deres Skibe ⁵⁾.

Fra den Tid af er denne Kolonis Magt foreløbigt knækket, og vi høre kun sjældnere om dens Bedrifter.

Som Høvdinger for disse Vikinger i Limerick anføres Forskjellige, saaledes 922 Tamar, Elgis Søn, der dør 927 ⁶⁾, 924 Colla, Baridhs Søn, der dør

---

¹⁾ F. M. 934.   ²⁾ A. Ult. 925. A. Inisf. Bodl. 908 (= 924): Godfredus nepos Imari navigat mare occidentale occidentem versus, et obtinet obsides Australis Hiberniæ. Inde per mare usque Ros-siam peregrinorum. Til disse Kampe maa ogsaa regnes A. Inisf. Bodl. 911 (= 927): Waterforderne slagte af Muustermændene og de Fremmede fra Limerick ved Kirken Mochelloc.   ³⁾ F. M. 929.   ⁴⁾ Det sidste mener Dr. Todd, men det første er vel rimeligst.   ⁵⁾ Chron. Scot. 936; F. M. 935; A. Clonmacn. 931.

⁶⁾ Annales Clonmacn. 922 (= 927): Tomrair mac Alchi, king of Denmark, is reported to have gone to hell with his pains, as he deserved.

931 ¹⁾), endelig Haralt, Sihtrics Søn, Ivars Sønnesøn, der dør 940 ²⁾).

Fremdeles nævnes 925 Tomrar, Tomralts Søn, og 933—937 Olaf Ceanncairech, hvis Slægt intet Steds angives ³⁾).

De øvrige Togter, som vedrøre denne Koloni, skulle kortelig nævnes. 948 førte de Fremmede en Hær til Leyny i Connaught, og de brændte Bedehuset Leyny og 150 Personer i det ⁴⁾). 952 plyndredes Clonmacnois af Munstermændene med Limerickboerne i Følge ⁵⁾). 954 blive to Ulsterhøvdinge dræbte i Kamp med de Fremmede i Connaught ⁶⁾).

¹⁾ Chron. Scot. 931: Colla. h. Bairida (923: mac Bairid) ri Luimnig moritur. ²⁾ F. M. 938 (dræbt i Connaught); A. Clonmacn. 933; Chron Scot. 939 (dræbt af Connaughtmændene); A. Inisfall. 924. ³⁾ Dog nævner Gaedhil 49, at paa denne Tid ankom til Limerick Ivar, Ivars Sønnesøn, med sine tre Sønner Dubhcenn (Sorthoved), Cuallaid (Vild-Hund) og Harald. Olaf med det skabede Hoved synes passende at kunne have hørt til denne Familie. Jfr. Dr. Todd CIII. ⁴⁾ F. M. 946. Her staaer dog ikke, at det var Limerickdanske, og det er vist meget tvivlsomt, om det er Leyny i Connaught. ⁵⁾ A. Ult. 952; Chron. Scot. 952; F. M. 951. ⁶⁾ A. Ult. 954. — A. Ult. 959: Victoria parta de Cammano filio Amlafi, filii Gofredi, a clientela Muredachi filii Fergusii, qui magnam visitationem peragit Connachtiae.

Sjette Kapitel.

Kong Brian Borumha.

Der optræder nu en Mand paa Irland, som en kort Tid samler de mange spredte Riger under sit Herredømme og som indlader sig i alvorlige og afgjørende Kampe med Nordboerne. Havde vi kun de sædvanlige Kilder til Hjælp, vilde vi næppe nok kunne skildre hans Virksomhed og Betydning, men det er jo i Historien ikke usædvanligt, at den fremragende Mand bringer den store Historieskriver med sig. Vi besidde en omfattende Skildring af hans Bedrifter i Krøniken „The War of the Gaedhil with the Gaill“, en Fortælling, som vel lider af Overdrivelser og Svulst og i Tidens Løb har lidt betydelig Overlast ved Øgning og Tildigtning, men som dog i det Hele giver et paalideligt og anskueligt Billede af hans Kampe.

Forinden vi gaa over til at fortælle om disse, bør det imidlertid undersøges, i hvor høj Grad de Fremmedes Herredømme da kuede Ierne og hvori det bestod. Hin Krønike fortæller nu saaledes i en Skildring af Tilstandene i Munster, der maaske er noget overdreven, men hvoraf dog vist Meget kan have sin Rigtighed for mange Tidsrums Vedkommende. Limerickkongen tog Gisler og Børgen af alle Munsters Mænd, baade Ier

og Fremmede. Han satte Konger og Høvdinge, Fogeder og Gælkærer i hvert Territorium og i hvert Høvdingedømme, og han hævdede kongelig Afgift; ja, der var en saadan Undertrykkelse, at der var en nordisk Konge over hvert Territorium, en Høvding over hver Klan, en Abbed over hver Kirke, en Foged over hver By, en Kriger i hvert Hus, saa at ingen af Erins Mænd var berettiget til at give blot Mælk af sin Ko eller en Haandfuld Æg af en Høne til Hjælp til en Olding eller Ven, men maatte gjemme det til Fogeden eller til Kri-geren. Og om der kun var én mælkgivende Ko i et Hus, turde den ikke malkes til et nyfødt, nattegammelt Barn eller til en Syg. Selv om Fogeden eller Gælkæren var fjærnt fra Huset, turde hans Part ikke mindskes, og den eneste Ko, som fandtes i Huset, maatte slagtes til hans Behov. Den dueligste Mand i Familien maatte tage Hyre hos dem og dog forsynes med Proviant, som om han var hjemme. Ierne svarede en Unze Sølv i Afgift af hver Næse, hvortil senere kom kongelig Skat hvert Aar; hvo, som ej havde Evne til at betale, maatte gaa i Trældom¹⁾.

I. Mathgamhain og Brian kæmpe med de Fremmede i Limerick.

Den Stamme, som skulde have Fortjeneste af at afryste dette Aag, var Dalcassierne, der vare bosatte i den nordlige Del af Munster og som nedledte deres Herkomst fra en Søn af Oilioll Olum, medens Eoghanachterne (i Kerry) nedstammede fra en anden Søn, hvorfor de tvende Familier tidligere gjensidigt havde afløst hinanden i Herredømmet over Munster (Konge-

---

¹⁾ Gædhil 49—51.

dømmet i Cashel), medens nu Magten næsten altid var i Eoghannachternes Haand. Dalcassierne skulde forsvare Kongen i Cashel, uden dog at give ham Tribut, og navnlig skulde de hævde hans Ret lige over for Nord-Erin (Leth Cuinn); de vare berettigede til at have Têten, naar man drog ind i et fremmed Land, og udgjøre Arrieregarden, naar man drog tilbage¹⁾. Paa den Tid herskede over Dalcassierne Mathgamhain og Brian, Cennedighs tvende Sønner. Som den ældre var Mathgamhain den virkelige Høvding, medens Brian var hans udvalgte Efterfølger. Ingen af dem vilde finde sig i de Fremmedes utaalelige Tyranni, og de førte deres Krigere og deres Kvæg Vest paa over Shannon. Det kom til haarde Fægtninger med Nordboerne, som ikke gav Naade, hvad de ej heller fik, saa at Udfaldet var blodigt for begge Parter. Mathgamhain sluttede da tilsidst Fred med Høvdingerne over de Danske i Munster²⁾.

Brian vilde imidlertid ikke slutte Fred med de Fremmede; hvor ringe hans Styrke end var, vilde han kæmpe til det Sidste. Med en Del unge Dalcassierhøvdinge drog han atter tilbage til Skovene og Hederne i Nord-Munster, hvorfra han uophørligt hærgede mod Hedningerne. Gik der en Dag, hvor han ikke fik tilføjet dem Ondt, saa lykkedes det ham Natten derpaa eller den næste Dag. Hans Strejftog strakte sig fra Lough Derg (Shannons Udvidelse) til Floden Fergus (i Clare) og fra Boughtabjærgene (i Galway) til Tradry (Territorium Øst for Fergus)³⁾. Da besluttede Nordboerne at bygge en Skanse omkring Tradry og fra dette Støttepunkt efterhaanden at underkaste sig hele den nordlige Del af Munster. Imidlertid fortsatte Brian

¹⁾ Gaedhil 55; CVII.
61; CX.

²⁾ Gaedhil 59; CIX.

³⁾ Gaedhil

sine Kampe med dem og nedlagde snart to, snart tre, snart halve Snese og Hundreder, men han led dog ogsaa megen Nød og fik baade slet Føde og daarligt Natteleje i de fattige Hytter, hvori han boede; Hedningerne skulle, som Nogle sige, have ødelagt hans Hær i den Grad, at han tilsidst ikke havde mere end 15 Led-sagere tilbage ¹⁾).

Mathgamhain frygtede nu for, at Brian skulde blive nedhugget med sin Skare, og det kom til et Møde mellem de tvende Brødre. Der var nogen Spot i Mathgamhains første Spørgsmaal om hvorfor Brian kom med saa faa Led-sagere; men Svaret lød djærvt, at nogle Mænd havde han tabt i Kampen ved Craig-Lea, da Birnd (Bjørn) faldt med sine Folk, medens andre vare bukkede under ved Breintir, da den tapre Eodond (Audun) med 40 Kæmper segnede. Det havde og kostet ham gode Krigere, da Elius faldt med 30 andre Fjender, og 100 med Elgim (Helge?). Meget havde de døjet, og kun deres gode Lykke og deres Tapperhed kunde de skylde, at de endnu vare i Live, thi de havde ikke for Penge tilkjøbt sig Fred saaledes som Mathgamhain ²⁾). Kongen undskyldte sig med, at Mængden af Fjender var saa stor og disses Styrke og Udrustning saa overlegen, at Krigen vilde bringe Dalcassierne Undergang, som den havde bragt Brians Stridsmænd. Hertil svarede Brian stolt, at det var en Arvelod i deres Slægt, at de skulde dø, men det var ikke nedarvet eller naturligt for dem at underkaste sig Vanære eller Fornærmelse. Sligt havde deres Forfædre aldrig taalt af Nogen paa Jorden.

Det blev da Resultatet af denne Sammenkomst, at man skulde stævne alle Dalcassier til et Ting og æske deres Mening, om de vilde have Krig eller Fred med

¹⁾ Gaedhil 65.   ²⁾ Gaedhil 65—65; CXI.

Nordboerne. Her svarede nu Folket, Hundreder som én Mand, at de langt hellere valgte Død og Undergang i Kampen for Fædreland og Slægt, end de vilde overlade deres Eje til de Fremmede¹⁾. Imidlertid vilde Mathgamhain, at man skulde gaa til Cashel, som blev anset for hele Munsters Hovedsæde og Midtpunkt, hvilket Dalcassierne ogsaa fandt var et godt og klogt Raad. Paa Vejen til Cashel bragte de megen Ødelæggelse over de Fremmede, hvor de traf dem.

Da nu Ivar, Ivars Sønneson, hørte om denne Bevægelse hos sine Modstandere, fandt han, at det var dumdrstig Galenskab; han samlede alle sine Under-saatter, baade Irer og Nordboer, og besluttede at foretage et stort Tog mod de forbundne Fjender. Krigen skulde føres saa ødelæggende, at der ikke skulde blive en Mand til at føre en Hests Hoved over en Bæk og ikke en Abbed eller Klerk inden Munsters Grænser, uden at han skulde lide Døden eller som hans Under-saat betale Skat²⁾.

Blandt de Første, der faldt for hans Haand, vare nogle Høvdinger i Munster, der kun nødtvungent havde underkastet sig Ivar og som nu misbilligede hans Fremfærd og søgte at standse den; blandt disse kan nævnes Faelan, Konge af Decies³⁾. Rygtet om disse Gjerninger og om Ivars Fremrykken naaede Mathgamhain, medens han var lejret i Cashel, og han raadspurgte sine Høvdinger om hvad de skulde foretage sig. Man besluttede da sammen med de mange Hjælpeskarer, som stødte til dem, at drage til Sulcoit (nær ved Tipperary) og tilbyde Hedningerne Slag paa den aabne Slette. Nordboerne kom dragende med Ryttere i Harnisk, og en blodig Fægtning udspandt sig fra Gry til Middag, men

¹⁾ Gaedhil 69.   ²⁾ Gaedhil 75.   ³⁾ Gaedhil CXVII, 73; F. M. 964 nævner hans Død.

ved Kampens Ende flygtede hine til Gravene og Dalstrøgene og de øde Steder¹⁾. Iernerne forfulgte dem hæftigt baade Nat og Dag, indtil de trængte ind i deres Fæstning i Limerick og nedlagde dem paa Gader og Stræder. „Følgende bleve der dræbte af dem, nemlig Carran af Leinster, Stabbal, Søn af Sigmall, og Etlla Tretell [eller Eda Treteall o: Helten, eller Eda og Tretill Tuaidh] og Ruamond og Somarlid og Manus [Magnus Berna] af Limerick, Tolbarb [Toralbh], Infuit og tyve Hundrede Andre²⁾, og Fæstningen blev ødelagt af dem derefter. De førte deres Smykker og deres bedste Ejendele og deres skjønne, udenlandske Sadler bort; deres Guld og deres Sølv, deres skjønt vævede Klæder af alle Farver og alle Sorter; deres Atlask- og Silketøj, mangefarvet og smukt, baade skarlagen og grønt, og alle Sorter Klæde paa lignende Maade. De førte med sig deres blide, ungdommelige, skære, uforlignelige Piger, deres blomstrende, silkeklædte unge Koner og deres raske, stærke, velbyggede Dreng. Fortet og den gode Stad forvandlede de senere til en Røgsky og til rød Flamme. Samtlige Fanger bleve samlede paa Højderne ved Saingel, og hver, som var dygtig til Kamp, blev dræbt, men hver, som var egnet til Slave, blev gjort til Træl³⁾.“

Iernes Glæde over Sejren var stor. Mathgamhain uddelte til enhver Kriger den Lod, som kunde tilfalde ham efter hans Plads og Stand, hans Tapperhed og hans Gjæringer. Der foretoges derpaa en irsk Ceremoni, hvis Betydning ikke nærmere kjendes, men som beskrives paa følgende Maade: „da udførte de ogsaa Feradachs Søns Lege [Cathal, Søn af Feradach, havde deltaget ivrig i Kampen]: de Fremmedes Kvinder ord-

¹⁾ Gaedhil 77—79.   ²⁾ Se om disse Navne Gaedhil 79, 81.

³⁾ Gaedhil 79—81; jfr. A. Ult. 966; F. M. 965.

nedes i en stor Rundkreds paa Saingels Høje, og de stode bøjede med deres Hænder mod Jorden, og Hærens Trosknægte drev dem frem bagfra, til Held for Sjælene af de Fremmede, der vare dræbte i Kampen ¹⁾.“

Mathgamhain udstrakte nu sine Plyndringer viden over Munster og dræbte alle de Fremmedes indkvarterede Krigere, hvor de fandtes; ni Sejre vandt han over Nordboerne, og i den ene af disse bukkede endog Hjælpetropper fra Waterford under, i det disse i Forening med Limerickmændene vare dragne ud paa Hærgning og havde i to Dage ligget i Lejr ved Emly ²⁾.

„Mathgamhain brændte Limerick to Gange og banlyste Ivar fra Limerick over Havet, saa at han var et Aar i Østen, og ligesaa Olaf, Søn af Olaf. De gjorde et Forsøg paa at erobre Britannias Kongedømme (Wales), og Olaf blev imidlertid dræbt af Britannias Konge. Ivar, ledsaget af en stor Flaade, ankom igjen til Limericks vestlige Havn, og Beollan Littil og hans Søn dræbtes af dem. Da opslog han sin Bolig ved Limericks vestlige Havn, hvorfra han tog meget Bytte og leverede mange Slag“ ³⁾. En af disse Kampe forefaldt i Aaret 971, da Mathgamhain og hans Broder kæmpede med Ivar og hans Folk dels i Limerick selv, dels paa Øerne i Shannon og fordrev dem fra Inis Sibtonn ⁴⁾. Snart efter kom Maccus, Haralds Søn, med Lagmændene fra de skotske Øer i sit Følge til St. Senans hellige Ø (Scattery Island) ⁵⁾ og førte Ivar bort med sig ⁶⁾; denne maa dog snart efter være kommet tilbage. —

¹⁾ Gaedhil 83, CXXIII.   ²⁾ Gaedhil 83.   ³⁾ Gaedhil 85; A. Inisfall. Bodl. 953: Beolain Lilitil dræbt.   ⁴⁾ F. M. 969. A. Inisf. Bodl. 954: expulsio alienigenarum e Limerico et eorum arces combustæ.   ⁵⁾ F. M. 972: Imar . . carried off from the island, and the violation of Seanan thereby. A. Inisf. Bodl. 956: Imar clam aufugit trans mare et insula Aubtan expugnata iterum.   ⁶⁾ Se herom nærmere i 8de Kapitel.

Waterforderne begyndte nu at slutte sig til Mathgamhain. Ivar fra Waterford deltager i Forening med Munstermændene, med de to Stammer Ely (i Kings County og i Tipperary) og Deisierne i en Kamp med Murchadh, Herre af Offaly, der gjorde et Indfald i Ossory og Leinster (969) ¹⁾. Samme Aar førte Mathgamhain en Armee ind i Desmond og blev tre Nætter i Cork og tog Gisler ²⁾.

II. Mathgamhains Død. Brian bliver Munsters Konge.

Ved saadanne vældige Gjerninger havde Mathgamhain skaffet sig Magt og Hæder overalt, og Kongedømmet over Munster maatte tilfalde ham. I sex Aar var han ogsaa Landets Eneherre; da vaagnede Iernes Misundelse, der aldrig slumrer længe, og som sædvanligt benyttede Nordboerne sig af den uudslukkelige Skinsyge. Mathgamhain havde ikke kunnet tilrive sig Magten uden at krænke de to Eoghannachtstammer, der havde Privilegium paa at afgive Konger til Munster. Vel skulde efter en Bestemmelse af den fælles Stamfader Oilioll Olum Dalcassierne og Eoghannachterne skiftevis årve Kronen, men i de senere Tider havde Eoghannachterne, som havde udskilt sig i to særegne Stammer, fortrængt Dalcassierne fra denne Post. Donovan, Høvding for Hy Figheinte og Hy Cairbre i den sydlige Del af Grevskabet Limerick, og Maelmuaidh, Høvding for Clann Cuirc og Herre i Desmond, vare de to Repræsentanter for de tilsidesatte Stammer. Ivar i Limerick og hans Søn Dubhcenn tilskyndede dem til Opstand mod Mathgamhain ³⁾. Da Kongen engang opholdt sig i Donovans Hus, lod denne ham gribe mod Tro og Love og udleverede

---

¹⁾ F. M. 967; jfr. Dr. Todd 294.   ²⁾ F. M. 967.   ³⁾ Gaedhil 87.

ham til Ivar og Maelmuaidh; denne Sidste lod sine Mænd dræbe ham ¹⁾).

Dette Mord var dog aabenbart til liden Nytte, da Mathgamhains lige saa mægtige Broder jo naturligvis vilde arve Tronen, hvad ogsaa skete.

Brian Borumha ²⁾), der allerede da var en ældre Mand, gik strax mod de Fremmede i Shannon, som nu havde deres Hovedstade paa Scatterry Island, og især ved Hjælp af Stammen Ui'Domhnaill fra Corcabhaiscin ødelagde han deres Tilholdssteder og dræbte Ivar og hans to Sønner, Dubhcenn og Olaf eller Cuallaid ³⁾). Han hjemsøgte alle de Smaaøer, hvor de Fremmedes Hustruer, Børn og Fruentimmer (Serailler) ⁴⁾ vare; Guld, Sølv og allehaande Gods i rigelig Mængde faldt i deres Magt.

Harald var nu den eneste efterlevende af Ivars Sønner, og de Fremmede i Munster hyldede ham som Konge. Donovan saa, at han maatte slutte sig til ham, om han vilde være sikker. Han indbød Harald til sig, men Brian drog paa Togt ind i hans Territorium Hy Figeinte. indtog Fæstningen Cathair Cuan og dræbte Donovan og hans Forbundsfølge Harald, hvorefter han tog meget Kvæg til Bytte ⁵⁾).

---

¹⁾ Om de nærmere, dunkle Omstændigheder se Gaedhil S. 87 — 93, CXXVIII f.; F. M. 974; A. Inisfall. Bodl. 958. ²⁾ Dette Tilnavn, der ogsaa tilkom den Dalcassiske Stamme i Almindelighed, forklares paa forskjellig Maade, se Dr. Todd CVI. ³⁾ Chron. Scot. 975; Tighernach 977; F. M. 975. Jfr. foran S. 132. ⁴⁾ Gaedhil S. 103: „the wives, children and women“ [S. CXXXV: seraglios]. Om Normannernes Flerkoneri se min Udvikling i Normannerne I. 223 f. ⁵⁾ F. M. 976; Gaedhil 103. — A. Inisfall. Cod. Dubl. 977 har om det første Tog til Shannon: occisus est filius Haroldi cum duobus filiis suis et 800 Dani simul cum eis. Af de andre Kilder ses, at det var Ivar, som da dræbtes med sine to Sønner; Munch (I. 2. 200) har vist derfor Uret i at antage, at det var Maccus, Haralds Søn, Øernes Konge. Den samme lidet

Dernæst skulde det gaa ud over den anden af Mathgamhains Drabsmænd, nemlig Maelmuaidh. Han og 1200 Andre, baade Irer og Nordboer, faldt i en Kamp mod Brian ¹⁾).

Nu vendte Brian sig mod de andre Fremmed-Kolonier. Den dræbte Høvding Donovan skal have været gift med en Datter af en norsk Konge i Waterford, og hans Datter var gift med Ivar, Konge i denne By; der var derfor al Anledning for Brian til at vende sig mod Waterforderne. Deisierne (i den østlige Del af det nuværende Grevskab Waterford) stode i temmelig nøje Forbindelse med disse Fremmede, og de maatte da først undgjelde. Han plyndrede Deisiernes Land lige til Waterford, og Høvdingen Domhnall af Decies gjorde han fredløs. Hele Munster maatte give Gisler, og særligt maatte Provinsens Hovedkirker stille Borgen for at de ikke skulde give Oprørere eller Tyve Fristed ved Kirkernes Helligdomme ²⁾).

Det fortjener her at bemærkes, at Nordboerne i Waterford ³⁾ synes i høj Grad at have sluttet sig til de nærboende Stammer. De Norske maa have bosat sig i temmelig stort Antal imellem Stammen Ui-Ceinnsealigh i Grevskabet Wexford, thi — som det senere skal ses — nævnes der Flaader udrustede af denne Stamme ⁴⁾).

Brian havde, som alt foran paavist, faaet Nordboerne i Waterford til at hjælpe og lyde sig, men

paalidelige Kilde fortæller derpaa, at Donovan blev dræbt med sine Irer og Olaf med sine Fremmede. Men i Følge The War of the Gaedhil var det Harald, som dræbtes. ¹⁾ Gaedhil 107, CXXXVII; F. M. 976. ²⁾ Gaedhil 107; CXXXIX. ³⁾ Her bør det erindres, at Timoling i Carlow 953 blev plyndret fra Havet af Laraic (F. M. 951), hvilken Høvding i Følge nogle Forfattere skal have givet Waterford sit ældre Navn Port Lairge. Dette er dog vist en meget tvivlsom Antagelse. Nordmændene kaldte den Vedrafjörör. Jfr. Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene 396. ⁴⁾ Gaedhil 137.

ogsaa Maelsechlainn udstrakte sin Magt over dem. Han drager i Forening med Gluniarn, Olafs Søn og en Halvbroder paa mødrene Side til Maelsechlainn, mod Domhnall Claen og Ivar¹⁾, og Mange af de Fremmede og Iernerne faldt eller druknede, saaledes Gilla Padraigh, Ivars Søn²⁾.

Brian drog derpaa med sine Mænd til Ossory, hvis Høvding lagdes i Lænker og maatte give Gisler; han drog til Leinster, hvor de tvende Hovedkonger hyldede ham, saa at nu hele den sydlige Halvdel af Irland Leth-Mogha erkjendte ham som Herre³⁾. Nu sigtede han efter at blive hele Irlands Konge. En betydelig Flaade blev samlet paa Derg Deirc, og han førte 300 Baade med sig op ad Shannon til Lough Ree, hvorfra han plyndrede Meath, Leitrim og Cavan. En stor Skare drog til Connaught og udrettede onde Gjerninger, medens dog ogsaa mange af hans Forbundne faldt; paa dette Tog havde han Waterfordnordboerne med sig⁴⁾, eller det var med andre Ord disse, der ydede ham Skibe.

III. Kong Maelsechlainns Kampe med de Norske i Dublin.

Vi skulle nu se, at der ogsaa i andre Egne var blevet kæmpet alvorlige Kampe med Nordboerne, og at der paa Irlands Kongestol sad en Hersker, som ikke i Tapperhed stod tilbage for Brian. Først skulle vi dog fortælle den Dublinske Kolonis Historie efter 953, da Olaf Kvaran paa ny overtog Magten.

---

¹⁾ Denne havde Aaret i Forvejen plyndret Kildare. Tighernach 982; A. Ult. 981; Chron. Scot. 980; F. M. 981. ²⁾ Tighernach 983; A. Ult. 982; Chron. Scot. 981; F. M. 982; Dr. Todd CXLVIII; jfr. om forskellige Læsninger Dr. Todd 291. ³⁾ Gaedhil 107. ⁴⁾ Chron. Scot. 986; F. M. 987.

Vi have alt paa mange foregaaende Blade set denne Vikings Bedrifter. Vi have fulgt ham paa hans ihærdige Tog mod Angelsakserne og hørt om hans flere kortere Ophold i Dublin. De islandske Sagaer¹⁾ kjende ham ikke mindre vel end de irske Kilder, og begge give ham Tilnavnet Kvaran, det irske Ord for en Sandal²⁾. Om hans Giftermaal med Kong Konstantins Datter vide de nordiske Kilder Intet, hvorimod man baade i Norden og paa Irland véd, at hans (anden?) Hustru hed Gormlaith (om hende skulle vi senere tale³⁾), og i Norden, at hans Søster Gyda havde ægtet en mægtig Jarl i England, efter hvis Død hun forestod Landet. En anset Mand Alfwin havde da bejlet til hende, men hun havde svaret, at hun selv vilde vælge sin Ægtefælle, og havde sammenkaldt Ting i dette Øjemed. Hun valgte da paa Tinget en fremmed Kæmpe med et djærvt Udseende, hvilken senere viste sig at være Olaf Tryggvessøn. Forinden maatte denne dog bestaa en Tvekamp med Alfwin, som imidlertid blev overvunden. Olaf ægtede Gyda og opholdt sig afvejlende i England og Irland⁴⁾.

Olaf Kvaran var i en lang Række Aar Byens Herker, og der udførtes mange Hæretog under hans Ledelse. Som det første Tog anføres hans Plyndring af Inis-Doimhle (ved Waterford) og Inis-Uladh i Wicklow (Syd for Dublin)⁵⁾. Conghalach, Irlands Konge, var i Aaret 956 draget ind i Leinster og havde plyndret Landet og affholdt Markedet i Liffe med behørig Festlighed i tre Dage; der blev da hemmeligt sendt Bud af de Angrebne til Dublin, og Olaf kom dragende og

---

¹⁾ Thorgils Orraskjald opholder sig hos Olaf Kvaran i Dublin. Landnámabók I. c. 19.   ²⁾ Gaedhil CI.   ³⁾ Et tredie Ægteskab omtaler Mathæus Westmon. 940, nemlig med den northumberske Jarl Orms Datter, se foran S. 79 Anm. 4.   ⁴⁾ Snorre, Olaf Tryggvessøns Saga c. 33, 34.   ⁵⁾ F. M. 951.

lagde et Baghold for Conghalach, som kom af Dage med mange af sine Mænd¹⁾. Nogle Aar efter nævnes Carlus, Søn af Conn, Søn af Donchadh, som slaet af Nordmændene²⁾. Sitric Cam (den Krogryggede) var kommet fra Havet til Ui Colgain i Kildare, men Olaf med Dublinerne og Leinstermændene overvældede hans Skarer, saa at han efter at være saaret af et Pileskud i Læggen maatte lade sine Mænd i Stikken og flygte til Skibene³⁾. I Aaret 963 plyndrede Olaf med Dublinerne Kildare; mange gejstlige Mænd toges til Fange, men Niall, Erulfs Søn eller Ætling, fattede Medlidenhed med dem og løskjøbte dem⁴⁾. Samme Aar slog Ossorymændene Olaf og hans Følge, af hvilket Mange faldt, hvorimellem Bødvar, Niras Søn⁵⁾.

I Forening med Cearbhall, Lorcans Søn, gjorde Olaf et Tog ind i Kildare og dræbte Abbeden Muircadhach, men Cearbhall, som var Leinsters Tronfølger, blev kort efter dræbt, da han sammen med Olaf gjorde et Tog ind i Breagh⁶⁾. Irlands Konge Domhnall plyndrer nu Leinster vidt og bredt lige til Havet og fører et stort Bytte af Køer med sig; i to Maaneder varede denne hans Krig med de Fremmede og Leinstermændene⁷⁾. Næste Aar hærages Kells af Sitric, Olafs Søn, og af Leinstermændene under Muirchadh; men Domhnall slaar dem⁸⁾, hvorfor Olaf Kvaran drager med

---

¹⁾ A. Ult. 955; Chron. Scot. 955; F. M. 954.   ²⁾ F. M. 958; A. Ult. 959. — A. Ult. 962, Chron. Scot. 961: Godfred, Olafs Søn, dør; A. Clonmacn. 957: a very fair and homesome man. Paa denne Tid skal i Følge Kormaks Saga c. 19 Harald Graafeld have været paa Vikingetog i Irland. Jfr. Munch, Norske Folks Historie I. 2. 29.   ³⁾ F. M. 960 jfr. Dr. Todd S. 286.   ⁴⁾ A. Ult. 963; F. M. 962; Chron. Scot. 962.   ⁵⁾ F. M. 962 (Batbarr mac Nirae).
⁶⁾ F. M. 965.   ⁷⁾ A. Ult. 967; Chron. Scot. 966; F. M. 966.
⁸⁾ F. M. 967. Da Intet herom findes i Chron. Scot. og A. Ult., kunde det være en Fordobling af den følgende Notits, jfr. Dr. Todd S. 286.

Nordboer og Leinstermænd ind i Kells paa ny; han tog meget Kvæg til Bytte, men mistede en Del Folk, og senere sejrede han over Ui-Neill i Meath¹⁾.

Muircheartach, Søn af Irlands Konge, begynder nu at plyndre Louth og Conaille, og hans Fader ødelægger ved Saar og Brand en Hob paa 300, baade Mænd og Kvinder²⁾. Snart efter slaar Domhnall de Fremmede og de med dem forbundne Meathmænd og hærger disses Kirker og Forter³⁾. Nogle Aar efter slog Olaf Kvaran Muircheartach og Conghalach, de to Arvinger til Irlands Monarki⁴⁾. Ligesaa slaa de Fremmede Leinstermændene med deres Konge, Ugaire, i Syd-Kildare⁵⁾, og Olaf sejrer i Vest-Meath over Kong Domhnall⁶⁾.

Maelsechlainn besteg nu Irlands Kongestol og indviede sin Regerings første Aar med en Kamp og en Sejr over de Fremmede ved Irlands Kongesæde Tara.

Det var Olafs Sønner fra Dublin, med hvem han kæmpede, og en af disse, Ragnhall, maatte bøde med Livet; ligesaa faldt Conmael, Gille-Airris Søn⁷⁾, og Taleren fra Dublin⁸⁾. Det synes af Kilderne som om de

¹⁾ A. Ult. 969; Chron. Scot. 968; F. M. 968.   ²⁾ Chron. Scot. 968; A. Ult. 969 (350); F. M. 968.   ³⁾ A. Ult. 970; F. M. 969. Tighernach 975: Prima expeditio Maelsechnalli a Dublinio, in qua confregit et succidit silvam. Chron. Scot. 973: on which occasion he broke the Foreigner's leg. De andre Kilder Intet. ⁴⁾ Tighernach 977; F. M. 975.   ⁵⁾ A. Ult. 977; Chron. Scot. 976; F. M. 976; Gaedhil 47.   ⁶⁾ F. M. 976.   ⁷⁾ Chron. Scot. 978: Conamail mac Gille Airre (Tighernach 980, F. M. 978 ligesaa). A. Ult. 979: Conamhal mac airri Gall 3: Søn af de Fremmedes Underkonge (Air-ri). Gaedhil 86: Conmael mac Gilli ardri ele gall (en anden høj Konge over de Fremmede).   ⁸⁾ Chron. Scot. 978: (Arlabraid = Taleren) saaledes ogsaa Tighernach 980 og F. M. 978. Gaedhil 46 ikke dette Ord, men: ocus mati gall (and the nobles of the Foreigners). Hvis her virkelig skal læses „Taleren“ — hvad der er tvivlsomt —, maa der sigtes til en lignende Person som „Pulr á Salhaugum“ paa Snoldelev-Stenen. Jfr. Rosenberg, Nordboernes Aandsliv I. 98. II. 82.

Norske i Dublin havde faaet Hjælp fra andre Kolonier, især fra Hebriderne ¹⁾. Imidlertid faldt ogsaa mange Irer i Kampen. Maelsechlainn forenede sig nu med Ulsterkongen og drog mod Dublin, som belejredes i 3 Dage og 3 Nætter, hvorefter de befriede Erins Gisler og Domhnall Claen, Leinsters Konge, som havde været et Aar i deres Fangenskab ²⁾. Men ikke nok hermed, thi de Fremmede maatte give 2000 Køer ³⁾ og andet Gods og Guld, og de maatte tilstaa Ui-Neill Frihed lige fra Shannon i Vest til Havet uden Tribut eller Skat. Det var ved denne Lejlighed, at Maelsechlainn lod kundgjøre: „Lad enhver Irer paa de Fremmedes Grund, som er i Trældom og Vornedskab, drage til sit Hjemsted og nyde Fred og Lykke“. Saaledes gjorde Maelsechlainn Ende paa dette „babyloniske Fangenskab, hvis Lidelser vare omtrent saa store som Helvedes“ ⁴⁾. Olaf, Sitrics Søn, gik da som Pilgrim over Havet til Columbas hellige Ø (Jona), og her døde han efter helligt Levnet og Bod ⁵⁾.

Ni Aar efter vandt Maelsechlainn en ny Sejr over

¹⁾ A. Ult. 979: contra alienigenas Dublinii et insularum, in quo strages facta est alienigenarum orientalium et multitudinis alienigenarum aliarum Hiberniæ. Saaledes ogsaa Todd i Gaedhil S. CI. ²⁾ A. Ult. 979; Chron. Scot. 978; Tighernach 980; Gaedhil 47; F. M. 978, 979. ³⁾ F. M. 979: 2000 var Antallet af Gisler, hvad der ikke er rimeligt. ⁴⁾ Chron. Scot. 978; Tighernach 980; F. M. 979. ⁵⁾ Tighernach 980; Chron. Scot. 978; F. M. 979. Nogle Aar efter vinder Maelsechlainn i Forening med Gluniarainn, Søn af Olaf, en Sejr over Domhnall Cloen, Leinsters Konge, og over Ivar af Waterford; Mange druknede eller dræbtes, derimellem Gillapatraic, Ivars Søn. Tighernach 983; A. Ult. 982; F. M. 982 jfr. Dr. Todd S. 291. I Følge Maurer (Bekehrung I. 262) og Munch (I. 2. 205) var Gluniarainn Olaf Kvarans Efterfølger i Dublin. Dette er sandsynligt, hvorimod de Grunde, som disse Forfattere anføre for at han ikke var denne Olafs, men Olaf Godfredssøns Søn, ikke forekomme mig overbevisende, jfr. ogsaa Dr. Todd S. 288.

de Fremmede ved Dublin; han belejrede Fæstningen i tyve Nætter og Dage, saa at Besætningen intet Vand havde at drikke uden Saltvand. Tilsidst tilstod de ham hans fulde Fordring, saalænge han var Konge, og en Unze Guld af hver Grund i Dublin til Juleskud for altid¹⁾. I dette samme Aar mistede de Norske en af deres Høvdinge, i det Gluniarn (Jærknæ)²⁾, Olafs Søn, blev dræbt af sin egen Træl Colbain, medens denne var drukken³⁾.

Ligesom disse Sejre over de Norske maatte vække Brians Misundelse, saaledes havde en anden Daad af Maelsechlainn for altid vakt Dalcassiernes Harme. Han var i Aaret 982 draget ind i deres Land paa Hærgetog og havde i Foragt for Herskerstammen oprykket det store Træ paa den grønne Slette Magh Adhair, hvorunder Kongerne hyldedes⁴⁾.

IV. Brian bliver Irlands Konge.

Paa samme Tid, som Maelsechlainn havde vundet saa stor Magt over Nordboerne i Dublin, havde Brian skaffet sig det store Herredømme over Stammerne i Syden, hvorom vi ovenfor have fortalt. Det var da naturligt, at Dublinerne søgte Hjælp ved Forbund med Kong Brian. Imidlertid synes der i Dublin at have været nogen Uenighed om, til hvilket Parti man skulde slutte sig; heri maa man vist søge Grunden til de mange indre Uroligheder i denne By. Vi finde Nordboerne i 993 paa Plyndring i Ard-Brocain,

---

¹⁾ Saaledes enslydende i Chron. Scot. 987, Tighernach 989, F. M. 988. Jfr. foran S. 64 Anm. 1. ²⁾ Dette irske Navn overførtes senere af Nordboerne til England, se Florentius 1066: Glonieorn; Domesday 298: Glunier. ³⁾ Tighernach 989; A. Ult. 988; Chron. Scot. 987; F. M. 988. ⁴⁾ Tighernach 982; F. M. 981.

Domhnach-Padraig og Muine-Brocain, og kort efter bliver Ivar fordreven fra Dublin¹⁾. Aaret efter slaar Sitric, Olafs Søn, Gillacele, Arving til Leinster, men saa bliver det hans Lod at gaa i Landflygtighed²⁾. Ivar kommer Aaret efter til Dublin, og nu plyndre de Fremmede og Muircheartach Domhnach-Padraig (i Meath). Maelsechlainn rustede sig imidlertid mod dem; han brændte Nenagh (i Tipperary) og drev Brian og hans Munstermænd paa Flugt. Fra Dublinerne tog han Thors Ring og Carlus' Sværd. Ragnall blev slaaet af Leinstermændene³⁾. Ivar flygtede fra Dublin, og Sitric tog hans Plads⁴⁾; han er de islandske Sagaers Sigtryg Silkeskjæg⁵⁾. Snart efter plyndre Dublinerne Clonard og Kells⁶⁾.

Uagtet det afgjorte Held, hvormed Maelsechlainn havde kæmpet, begyndte han nu at frygte Brians Magt, og et Møde mellem de to mægtige Fyrster kom i Stand ved Plein-Pattogi (i Vest-Meath), hvor det bestemtes, at alle Gisler, som vare i Maelsechlainns Bevaring, skulde overgives til Brian, baade de Fremmedes og de, som vare givne af Stammerne i Leinster eller Munster, i Galway eller Connaught; paa disse Betingelser skulde Maelsechlainn erkjendes som Enehersker over Leth Cuinn (Erins nordre Halvdel)⁷⁾.

Imidlertid havde Leinstermændene begyndt at vise Ulydighed mod Brian og truede ham med Krig, hvorfor han besluttede sig til at drage mod dem med store Skarer. Han har rimeligvis antaget, at Nordboerne i

---

¹⁾ F. M. 992. Denne Ivar antages af Maurer og Dr. Todd for at være Ivar af Waterford; udtrykkeligt siges det dog intetsteds. ²⁾ F. M. 993. ³⁾ I A. Ult. 993 og A. Inisfall. Bodl. 977 nævnes Ragnall som Ivars Søn. ⁴⁾ Chron. Scot. 993; A. Ult. 993; Tighernach 995; F. M. 994. ⁵⁾ Ham besøger saaledes Gunlaug Ormstunge og kvæder for ham (se Sag. af G. O. c. 7). ⁶⁾ F. M. 996; A. Ult. 996. ⁷⁾ Gaedhil 109; CXLII.

Dublin vare Ophavsmændene til deres Modstandslyst, hvorfor han rettede sin Marsch mod Fæstningen i Dublin. Herfra var jo ogsaa nylig Kildare bleven plyndret, og Donchadh var bleven taget til Fange af Sitric, Olafs Søn, og af Leinsterkongen Maelmordha¹⁾. Leinstermændene sendte deres Familier og deres Kvæg til et Hjørne af Landet, som de Fremmede havde inde, og til nogle Byer, medens de selv drog Brian i Møde og stødte sammen med hans Hær ved Glenmama. Her stod den mindeværdige, blodige Kamp, der foreløbigt kuede de Fremmedes Magt og skaffede Brian den højeste Hæder. Faldt der end mange Dalcassier og Munstermænd, var det dog Intet i Sammenligning med Blodbadet paa de Fremmede fra Dublin og fra det øvrige Erin, og paa Leinstermændene. Dér blev Harald dræbt, Olafs Søn²⁾, Tronarving hos Erins Fremmede, og Cuilen, Echtigherns Søn³⁾, og 4000 med dem af de bedste af Nordboerne⁴⁾. Nu kunde Brian drage mod Dublin, som han plyndrede og ødelagde. Byttet var umaadeligt, og der fandtes mellem det en stor Mængde Guld, Sølv, Bronze, kostbare Stene, Bøffelhorn, skønne Bægere, Klæder af alle Farver. Det var ved Juletid, at Brian var kommet til Fæstningen, og han blev dér en hel Maaned⁵⁾. Han lod Thors Lund nedhugge og ryddede Passager og Gjennemgange. Sitric, Olafs Søn, flygtede fra et Sted til et andet, indtil han kom til Ulster. Brian sendte imidlertid Ordre om at Ingen maatte huse ham, saa at han ingen Beskyttelse fandt hverken hos Aedh, Konge

---

¹⁾ Chron. Scot. 997; F. M. 998.   ²⁾ Tighernach 998 har tillige: cum Artalaco f. Sitrici, hvilken Høvding de andre Kilder ikke nævne.   ³⁾ Tighernach 998: cum Cuileno f. Etigeni.   ⁴⁾ Gaedhil 111, 117; Chron. Scot. 997; A. Ult. 998; Brut 999; F. M. 998; Tighernach har Beretningen skilt ad ved 2 Aar (998 og 999); den forefaldt vel ved Aarsskiftet.   ⁵⁾ Gaedhil S. 117. S. 113 (to Uger). Jfr. Normannerne II. 360.

af Elagh, eller hos Eochadh, Konge af Øst-Ulster; et Fjerdingaar efter kom han da til Brians Hus og underkastede sig ham. Brian gav ham Fæstningen tilbage ¹⁾).

Det var aabenbart ren Politik, som bestemte Brian hertil, i det han nemlig havde Brug for denne Høvding for at kunne tiltvinge sig Magten over hele Erin. Den samme Grund bestemte ham til at benaade Leinsters Konge Maelmordha, der havde kæmpet mod ham ved Glenmama, men var flygtet og var bleven fanget i et Taxtræ; Brian tog mod Gisler af ham og indsatte ham som Leinsters virkelige Konge i Stedet for Domhnall Claen ²⁾).

Brian drog derpaa hjem til Kinncora, hans sædvanlige Residents ved Killaloe (hvor Shannon udvider sig som Lough Derg); men nu stod hans Hu kun til at vinde Taras Kongestol. Han besluttede at bringe en fuldstændig Sammensværgelse til Veje mod Maelsechlainn. Fra alle Stammer i Leth Mogha og fra de Fremmede kom der Krigere sammen, og i Spidsen for denne Hær gik han ind i Meath mod Tara. De Fremmede gik i Forvejen med Kavalleri til Magh Breagh, hvor Maelsechlainn angreb dem og slog dem i en hæftig Kamp, saa kun Faa slap bort. Brian rykkede frem til samme Sted, men indlod sig dog ikke i Slag ³⁾). Han slog Lejr ved Tara, i det han lod Udsendinge fordre af Maelsechlainn enten Gisler eller Kamp. Maelsechlainn forlangte en Maanedes Henstand for at kunne raadspørge Leth Cuinn, og dette tilstod Brian ham, i det han forblev i sin Lejr ⁴⁾).

Irlands Konge sendte nu Bud til de tre største

---

¹⁾ Gaedhil 119, CXLVIII; Chron. Scot. 998; A. Ult. 999; F. M. 998: the foreigners again at Ath-Cliaith and their hostages to Brian. ²⁾ Gaedhil 119, CXLIX. ³⁾ Chron. Scot. 998; Tighernach 1000; F. M. 999. ⁴⁾ Gaedhil 119.

Høvdingen i Nord-Irland, nemlig Aedh, Herre over de nordre Hy Neill, Eochadh, Herre over Øst-Ulster, Cathal, Konge i Connaught, om de vilde understøtte ham i en Kamp mod Brian. Allerede Aedhs Svar var afgjørende, i det hans Stamme ikke kunde tro, at Dalcassierne vilde bukke under for dem, de, som ikke vare flygtede for Lochlanns, ej heller for Danmarkerne, den tapreste Nation i Verden¹⁾, og de vilde kun mod Afstaaelser af Land slutte sig til Maelsechlainn, saaledes at denne, efter at have forhandlet med sine Høvdingen, strax besluttede at underkaste sig Brian. Han drog med en Garde af 12 Snese Ryttere uden Lejde til Brian og tilbød ham Underkastelse og Gisler. Brian svarede da: „Siden Du er kommet til os uden Lejde, uden Beskyttelse, uden Tilsagn, give vi Dig et Aars Henstand uden at fordre Pant eller Gissel af Dig.“ Brian gav desuden Maelsechlainn tolv Snese Heste, og denne vendte derpaa hjem med sine Mænd. Men Brian kunde denne Gang ikke drage videre mod Nord for at tiltvinge sig Underkastelse, i det hans Forraad var sluppet op²⁾.

Brian lod derpaa en Flaade sejle til Atlone i Ulster for at fordre Gisler³⁾. Selv om ikke Kilderne sagde det, vilde vi kunne forudsætte, at det var Nordboernes Skibe, under Anførsel af Sitric, Olafs Søn, i Dublin⁴⁾. Samtidigt gik Brians Hær i samme Ærende til Connaught. Brian mødte Eochadh og Aedh ved Dundalk, og der gaves dem et Aars Henstand og Betænkningstid, imod at de maatte love i den Tid ikke at anfælde Maelsechlainn og Brians Forbundne i Connaught⁵⁾.

Da et Aar var gaaet, udbød Brian alle sine Tropper fra hele Irland, der nu havde underkastet sig saa langt

---

¹⁾ Gaedhil 131.   ²⁾ Gaedhil 131—133, CLIII.   ³⁾ Gaedhil 133; A. Ult. 1001.   ⁴⁾ Tighernach 1002; F. M. 1001.   ⁵⁾ Gaedhil 133; Chron. Scot. 1000.

Nord paa som til Armagh. Mod en saadan Hær var jo al Modstand umulig, og Ulstermændene maatte give ham Gisler. Samtidigt var der indre Uroligheder i Ulster, og Aedh og Eochadh faldt i en indbyrdes Kamp, hvor mange Ulsterkrigere delte Skæbne med dem. Nu rykkede Brian gennem Meath til Armagh, hvor han paa Domkirkens Hovedaltar lagde tyve Unzer Guld; derfra gik han til Ulster, og han førte Gisler med sig fra Ulster, Dalriaderne og hele Norden undtagen fra Cinel Conaill (Donegal)¹⁾.

Saaledes kunde Brians Herredømme betragtes som sikret, og med Tanken om Muirheartachs berømte Rundgang om Irland vilde han foretage sig en lignende Eriksgate gennem alle de Provinser, han havde underlagt sig. Han drog da fra Killaloe Nord paa gennem Connaught til Sligo med venstre Haand til Havet over Duff til Moy (i Donegal), til Tyrone og til Down og Kells. Derpaa hjemforlovede Brian sine Tropper; de Fremmede gik til Søs til Dublin, Waterford og Limerick²⁾.

At en irsk Konge skulde gjøre Erobringer udenfor Erin, maatte vel kaldes noget uhørt i Irlands Historie, men Brian vilde ogsaa i denne Henseende staa som et lysende Exempel. Han samlede en Flaade, der hovedsageligt bestod af Skibe og Søkrigere fra Dublin og Waterford, men dog ogsaa fra Ui-Eathach i Munster (ved Grevskabet Corks sydvestlige Kyst) og fra Ui-Ceinnselaigh³⁾ i Grevskabet Wexford og af næsten alle

¹⁾ Gaedhil 135.   ²⁾ A. Ult. 1005; Gaedhil 135—137; jfr. F. M. 1005, S. 755.   ³⁾ Med Hensyn til Nordboernes Forhold til denne Stamme kan mærkes, at Diarmaid, dens Høvding, bliver forrædersk slaadet af Donndubhan, Ivars Søn, men da denne ogsaa dræber Ossorys Konge Gilla Padraig, fældes han af Leinstermændene (F. M. 995, Chron. Scot. 994, Tighernach 996). To Aar senere drager Ivar ind i deres Territorium, men mister den største Del af sine Heste og mange Krigere (F. M. 997).

de Erins Mænd, som kunde gaa til Søs¹⁾. De hævede nu kongelig Skat af Sakser og Waliser, af Lennoxmændene i Skotland og af Argyle, og toge tillige Gisler. Brian fordelte Byttet saaledes, at Kongen i Dublin fik en Trediedel, Krigerne fra Leinster og Ui-Eathach i Munster en Trediedel, den sidste Trediedel gav han til alle Udøvere af Kunster og Videnskaber og til Enhver, som var mest i Trang derfor.

Paa dette Tidspunkt maa vel de Fredens Aar under Kong Brians Regering være indtraadte, hvorom Traditionen har saa meget at berette, men som det er saa vanskeligt at finde Plads til mellem Annalernes stadige Udsagn om urolige Tider. Brian skal have beskyttet al Fredens Idræt, straffet og dræbt Tyve og Røvere og holdt Vikingerne i Ave, saa at der var fuld Tryghed for enhver fredelig Vandrer²⁾. Han lod Forter og Skanser bygge trindt om, anlagde Landeveje og opførte Broer; det skyldes ham, at flere Kirker og Klokketaarne byggedes, ligesaa at Lærde og Lærere understøttedes og at Bøger købtes paa den anden Side af Havet, fordi den største Part af Kirkernes Bøger vare blevne brændte eller kastede i Vandet af de nordiske Sørøvere³⁾.

V. *Oprør mod Brian.*

I et Samfund som Iernes flyve Spirerne til Splid og Komplot omkring i Luften, og ved den mindste Anledning slaa de ned med alle et Smitstofs ulykke-

---

¹⁾ Gaedhil 137, CLVIII. Det forekommer mig, at Dr. Todd har misforstaaet Textens Mening; det er ikke de to irske Stammer ved Cork og Wexford, som udruste Flaaden, men derimod de i disse Stammers Land bosatte Nordboer. Dette er den naturligeste Forstaaelse af Texten (ogsaa saaledes som Dr. Todd oversætter den) og desuden efter de bestaaende Forhold det rimeligste.

²⁾ Se Sagnet herom Normannerne I. 346.   ³⁾ Gaedhil 137—141.

bringende Virkninger. Det skulde ikke vare længe før mange af de Misfornøjede, som Brians Handlevis havde skabt, skulde vende sig mod ham.

Maelmordha, Leinsterkongen, havde en Gang ført tre Fyrretræsmaster til Kinnora som Hædersgave og som Tegn paa Underkastelse. Medens disse nu bragtes frem i et højtideligt Optog, hændte det, at Maelmordha, der var iført en prægtig Silkekappe med Guldbort og Sølvknapper, som Brian havde skjænket ham, fik en af disse Knapper afreven. Da Kongen kom til Kinnora, tog han Kappen af og gav den til sin Søster Gormflaith, Brians Hustru, med Anmodning om at hun vilde sy en Sølvknap i. Dronningen tog Kappen og kastede den i llden, i det hun bebrejdede sin Broder, at han vilde være Nogens Tyende, og ophidsede ham til aldrig at taale Trældom¹⁾. Næste Morgen sad Murchadh, Brians ældste Søn, og spillede Skak med en Slægtning. Maelmordha, som saa derpaa, gav Raad om et Træk, som bevirkede, at Murchadh tabte. Murchadh blev da vred og sagde: „Det var Dig, som gav de Fremmede Raad, da de bleve slagne.“ Maelmordha svarede: „Jeg vil paa ny give dem et Raad, og de skulle ikke tabe.“ „Saa maa Du selv holde Taxtræet rede,“ sagde Murchadh, i det han sigtede til, hvorledes Maelmordha havde reddet sig efter Kampen ved Glenmama²⁾. Da blev Maelmordha vred og trak sig tilbage til sit Sengerum, og han forlod Slottet uden at tage Afsked.

Brian sendte en af sine Mænd efter ham for at faa ham til at vende om og høre forsonende Ord. Sendebudet naaede ham ved Plankebroen ved Killaloe, da han steg til Hest, og en Samtale udspandt sig mellem dem. Vreden kogte imidlertid endnu i Leinsterkongen, og han gav Sendebudet et frygteligt Slag i Hovedet

¹⁾ Gaedhil 143.

²⁾ Se foran S. 151.

med sin Ridepisk. Han rejste derpaa hjem til sin Stamme og sammenkaldte de mægtigste Mænd. Ved sin Fortælling om hvad der var hændt ham ophidsede han dem til Modstand; ligesaa gik der Bud til mange af de misfornøjede Stammer, og de lovede Alle Hjælp ¹⁾).

Nu begyndte da rundt om Kampen mod Brian og hans Forbundsfæller. Flaherty O'Neill gav sig paa Plyndring i Meath og slog Osli, en Søn af Dubhcenn fra Limerick, hvem Brian havde gjort til Høvding og Drost²⁾, og mange Andre. Tvende Høvdinge gave sig i Kamp med Maelsechlainn, men de bleve slagne³⁾. Denne gik derpaa i Togt mod Nordboerne, hvis Egne han plyndrede lige til Howth; men Maelmordha og Sitric, Olafs Søn, med de Fremmede og Leinstermændene overrumplede en af hans trende Delinger, i hvilken Træfning 200 faldt⁴⁾. En stor Flaade Fremmede landede i Munster og brændte Cork, men Gud tog strax efter Hævn derfor, i det Olaf, Sitrics Søn, og Mathgamhain, Dubhgalls Søn, med mange Andre bleve slagne af Cathal⁵⁾).

De Fremmede og Leinstermændene foretog derpaa et stort Hærtog ind i Meath, og de plyndrede saa langt som til St. Fechins Kloster i Fore (Vest-Meath)⁶⁾. Nu var Maelsechlainns Taalmodighed gaaet tabt, og han sendte Bud til Brian, om han virkelig skulde udholde alt dette uden at faa Bistand. Brian maatte ruste sig

¹⁾ Gaedhil 147; CLXIII.   ²⁾ Gaedhil 147 (an officer of Brian and one of his high stewards).   ³⁾ F. M. 1012.   ⁴⁾ Gaedhil 149; Chron. Scot. 1011; F. M. 1012; Annals of Loch Cé 1014.   ⁵⁾ A. Ult. 1012 (Mathgamain f. Dubgillæ f. Amlaí); Chron. Scot. 1011; F. M. 1012. I Ulsterannalerne findes tillige følgende Notits, som jeg ikke véd at forklare: Gildas Mochonna, filius Fogartagi, rex australis Bregiæ, obiit in somno, in domo Maelsechlanni, postquam vi coegisset Alienigenas, ut ararent corporibus suis atque ut duo dentale trahentes, aratrum sequerentur.   ⁶⁾ Gaedhil 149.

og drog med Munster- og Connaughtmændene til Ossory og Leinster. Hans Søn Murchadh hærgede Leinster saa vidt som til St. Kevin ved Glendaloch (i Wicklow). Tilsidst naaede denne Sletten omkring Dublin, hvor Brian ogsaa kom med sine Krigere. „At angribe Dublin ved denne Lejlighed var ikke at anfælde en hullet Skanse. Det var som at stikke Haanden ind i en Grifs Rede for at angribe den“¹⁾. Den forenede Hær belejrede de Danske fra St. Ciarans Fest (9de Sept.) til Julen; men da var Brians Forraad sluppet op, og han maatte give sig paa Hjemvejen²⁾.

Næste Foraar ved St. Patricks Fest (17de Marts) mønstrede Brian paa ny sine Tropper og begyndte et Tog mod Dublin. Da sendte Nordboerne Bud allevegne rundt om og bad om Krigere og Understøttelse for at kunne møde Brian i Kamp.

Blandt de Lande og Landskaber, hvorfra Krigere strømmede til Dublin, maa nævnes Man, Skye, Lewis, Cantire, Argyle, Cornwall, St. Davids i Pembrokeshire; fra Syderøerne og Orknøerne kom de, ja endog fra Frankrig, Flandern³⁾ og selve Norden⁴⁾.

Njals Saga og de irske Kilder ere enige om at

¹⁾ Annals of Loch Cé 1014.   ²⁾ Gaedhil 151; F. M. 1012.

³⁾ Ademar af Chabannes II. c. 55 (Pertz IV. 140): Normanni cum innumera classe Hiberniam . . . ingressi sunt una cum uxoribus et liberis et captivis christianis quos fecerant sibi servos, ut Hirlendis exstinctis ipsi pro eis habitarent opulentissimam terram.

⁴⁾ Gaedhil 155. Annals of Loch Cé S. 5: and from Caer-Eighth [not identified] and from Caer-Goniath [probably Caer-Gwent. or Caerwent] . . and from the Renna and from the Britons and from the Flemings [By the name Renna (pl. of rinn, a point) are probably meant the Rinns of Galloway, in Scotland] . . and the merchants who had come from the lands of France and from the Saxons and from Britain, and from the Romans. I Gaedhil forekommer oftere Navnet Corndabliteoc snart om en Person, snart om et Sted. Et Haandskrift, som Skene anfører (Celtic Scotland I. 387), har Cor na liagog som Stednavn.

Sigurd Jarl fra Orknø drog til Irland¹⁾. Den islandske Saga beretter saaledes:

„Da kom der til Sigurd Jarl en Konge ved Navn Sigtryg fra Irland. Han var en Søn af Olaf Kvaran, men hans Moder hed Gormlød. Hun var overmaade smuk, og skikkede sig meget vel i Alt, hvor hun ikke havde sin egen Villie, men derimod hed det, at hun skikkede sig ilde med Alt, hvor hun raadte sig selv. Brian hed den Konge, som havde været gift med hende; nu vare de skilte ad. Han var en overmaade god Konge. Sine Landsforviste eftergav han den samme Forbrydelse tre Gange; men begik de den oftere, lod han dem dømme efter Loven. Deraf kan man noksom mærke, hvilken Konge han har været. Han havde sit Sæde i Kunjattaborg²⁾ paa Irland. Hans Broder Ulf Hræda var en stor Kæmpe og Kriger. Brians Fostersøn hed Kerthialfad, en Søn af den Kong Kylfe, som holdt mange Slag med Kong Brian og maatte flygte fra Landet for ham, og de forligedes. Da tog Kong Brian hans Søn Kerthialfad til sig og elskede ham mere end sine egne Sønner. Han var voxen paa den Tid, vi her tale om, og var en overmaade tapper Mand. Kong Brians ældste Søn hed Dungad³⁾, den Anden Margad, den Tredie Takt⁴⁾; ham kalde vi Tann. Han var den yngste, men Kong Brians ældste Sønner vare voxne og meget raske Mænd.“

„Gormlød var ikke Moder til Kong Brians Børn, og efter deres Skilsmisse var hun bleven ham saa gram,

---

¹⁾ Gaedhil 153: Siueraid, mac Lotair; F. M. 1013: Siehfrít mac Lodair jarla Insi horc. A. Loch Cé S. 5: Siograd Finn and Siograd Donn (den Brune), two sons of Lothar, Jarl of Innsi-h-Orc. Njals Saga c. 154. ²⁾ Dette Navn ligner mest Connaught, men skal jo være Cinnchora. ³⁾ Ikke ældst, se Dr. Todd CLXIII, men den, der fulgte ham paa Tronen. ⁴⁾ Denne kjendes vist ikke af irske Kilder.

at hun gjerne vilde have ham taget af Dage. Hun æggede meget sin Søn Sigtryg til at dræbe ham. Nu sendte hun ham til Sigurd Jarl for at bede ham om Hjælp“. Kong Sigtryg kom før Jul 1013 til Orknøerne. Sigurd Jarl lovede, efter nogle Vanskeligheder, sin Bistand paa det Vilkaar, at han skulde have hans Moder til Ægte og blive Irlands Konge, om de fældte Brian. Sigurd Jarl skulde komme til Dublin Palmesøndag. Gormlød var tilfreds dermed, men ønskede dog en større Styrke samlet.

Her bør nu indskydes den Bemærkning med Hensyn til Gormlød eller Gormflaith, at der, hvad enten vi holde os til de irske eller nordiske Kilder, er noget Uforstaaeligt i Beretningen om hendes Ægteskaber. Hun siges at have været gift med Olaf Kvaran, Mael-sechlainn og Brian, uden at det lader sig klare, i hvilken Rækkefølge disse Ægteskaber fandt Sted¹⁾. Forvirringen forøges ydermere ved at hendes tre Mænd vare samtidigt i Live og ved at hun ses at have opholdt sig ved Brians Hof, efter at hun var skilt fra ham.

Som alt sagt ønskede hun endnu flere Vikingers Bistand, og da hun havde bragt i Erfaring, at der ved Vestkysten af Man laa tvende Vikinger med 30 Skibe, Ospak og Broder, maatte Sigtryg ogsaa opsøge dem. Broder havde været Kristen og viet til Messedegn; men han havde svigtet Troen. Han dyrkede nu som Gudning hedenske Skytsaander og var en stor Troldmand. Ogsaa han fik Løfte om Herredømmet paa Irland og

---

¹⁾ Jfr. Dr. Todd i Gaedhil CLXI. F. M. 1030: Gormlaith, mother of the king of the foreigners i. e. Sitric died. It was this Gormlaith that took the three leaps of which was said:

Gormlaith took three leaps,
which a woman shall never take [again],
a leap at At-cliath, a leap at Teamhair,
a leap at Caiseal of the goblets over all.

Gormlød til Ægte; dog skulde dette holdes hemmeligt for Sigurd Jarl. Ospak var Hedning, men brav og forstandig; han vilde ikke kæmpe mod den gode Kong Brian, men stille sig paa hans Side. Flaaden blev da delt, og Ospak fik 10, Broder 20 Skibe.

De irske Kilder omtale ogsaa disse to Høvdinge¹⁾, nemlig „Brodor²⁾ Jarl og Olaf (Ascadal, Asgal), Søn af Kongen af Lochlann, d. e. de to Jarler af York og af Nordsaksernes Land“. Hvis Ospak virkelig er den sidstnævnte af disse Vikinger, har han ikke staaet paa Brians Side, saaledes som Sagaen angiver.

Blandt de andre Krigere, som droge mod Kong Brian, kan nævnes Goistilin Gall og Amond, Søn af Duibhghin, de to Konger fra Waterford³⁾; fremdeles de fire Kronprinser hos de Fremmede, Dubhgal, Olafs Søn, Gilla Ciarain, Søn af Gluniaraind, Olafs Søn, og Don-

¹⁾ Gaedhil 151. Et andet Haandskrift derimod: Brodur iarla Cairi h Ascadal mac ri Lochland ocus Ascadal iarla Cairi h Ascadal. Annals of Loch Cé: Jarla Caoire Eabroig. Et Digt: Brodar og Asgal, to Sønner af Lochlanns Konge. ²⁾ Nogle Forfattere have antaget, at denne Kriger havde et andet Navn og at „Broder“ skyldes en Misforstaaelse; han var Ospaks Broder (se Maurer, Bekehrung des norweg. Stammes I. 558, Dasent, Burnt Njal I. CLXXXIX). Dette kan dog vist næppe antages, for det Første fordi baade Sagaerne og de irske Kilder betegne ham saaledes, og dernæst fordi der gives et sligt nordisk Navn, der endog er temmelig almindeligt: Saxo 250 (Brodder) 178 (Broddo) 413 (Broderus) etc. Flateyjarbók I. 13 (Broddr) Kemble, Codex diplom., Nr. 735, 741 (1020—24: Broðor miles). — Naar dette staar fast, er der ingen Grund til yderligere at imødegaa Maurers lidt dristige Indfald — som han selv kalder det — at „Broder“ mulig kunde være den nordiske Kong Gutring, som Thietmar af Merseburg omtaler (VII. c. 27); han var opdraget i et Kloster i Verden, blev Diakon, men affaldt fra Troen. — Broder synes i øvrigt at have været dansk, se Chron. Scot. 1012: chief of the Danars, F. M. 1013: chief of the Danes of Denmark, A. Ult., Cod. Clarend. 1013 ligesaa. ³⁾ Gaedhil 207. Njals Saga nævner en Aamund den Hvide som Deltager i Kampen.

chadh, Sønneson af Erulf, Olaf, Søn af Lagmand, Godfreds Søn; „fire Smaakonger og Høvdinge for Skibe“ 0: Søkonger, nemlig Ottir Dubh, Grisin, Lummin og Snadgair¹⁾. Og blandt Heltene optælles end videre Carlus og Ebric (Elbric), to Sønner af Kongen af Frankrig eller af Lochlann²⁾, Anrat, Elbrics Søn, Plait, den tapreste Kæmpe blandt de Fremmede, Torbend Dubh, Sunin og Suanin; ligesaa Simond, Søn af Turgeis, og Sefraid, Søn af Suinin, Bernard, Søn af Suainin, Jon Baron og Ricard, de to Sønner af den røde Pige³⁾, Oisill og Ragnall, de to Sønner af Ivar, Ivars Ætling⁴⁾. Med Sigurd Jarl kom Thorstein, Siduhalls Søn, Hrafn den Røde, Haldor, Søn af Gudmund den Rige, og Erling fra Strømø⁵⁾.

Brian havde imidlertid ogsaa samlet sine Tropper, bestaaende mest af Folk fra Munster og fra Connaught; fra Meath vare ogsaa Mange mødte, men Brian stode ej ret paa dem⁶⁾. I stolt Marsch drog Hæren frem mod Dublin; 70 Bannere i alle Farver vajede over de fremrykkende Delinger. Da man naaede Dublin, blev hele Omegnen plyndret; tillige sendte Kongen nogle Delinger, anførte af Sønnen Donchadh, ud at hærge Leinster, hvis Krigere og Forsvarere jo vare samlede i Dublin. Saa saare Nordboerne i Byen saa Branden i Finn-Gall (et Distrikt nærmest ved Dublin), strømmede de ud paa Sletten og rejste højt Kampens Faner⁷⁾.

Kamppladsen hed Clontarfsletten, og Striden bar senere Navn af Slaget ved Clontarfs Fiskevær,

¹⁾ Gaedhil 165.   ²⁾ Gaedhil 153; 207 (Carlus og Ciarlus, to Sønner af Kongen af Lochlann); 165 (Elbric, Søn af Kongen af Lochlann); 259 (Ellric); CLXVII.   ³⁾ Se Normannerne I. 19.
⁴⁾ Gaedhil 165, 207. A. Loch Cé S. 5: Grisine, a knight of the Flemings, and Greisiam from the Normans, . . Suairtgair ocus Donnchad h. Eruillh . . Amlaib mac Lagmainn.   ⁵⁾ Njals Saga c. 158.   ⁶⁾ A. Loch Cé 7.   ⁷⁾ Gaedhil 155.

hvilket fandtes ved Udløbet af Floden Tolka, hvor nu Ballyboughbroen findes¹⁾. I Følge Njals Saga anførte Broder den ene Fløj af Fylkingen og Sigtryg den anden, medens Sigurd Jarls Tropper stode i Centrum. Den irske Kilde beretter derimod, at de nordiske Hjelpe-tropper vare opstillede paa Fronten under Anførsel af Broder, af Conmael „hans Moders Søn“ og af Sigurd Jarl. Som en Slags Arrieregarde bagved disse stode Dublinerne under Anførsel af Dubhgall, Gillaciarain, Donchadh og Olaf. Leinstermændene og Ui-Ceinnsealaigh stode endelig bagved Dublinerne under Anførsel af Maelmordha²⁾. I den nordiske Hær var der 1000 Mand i Brynjerustning³⁾. I Brians Hær stode Dalcassierne forrest under Anførsel af Murchadh, Brians ældste Søn, lige over for Vikingerne; Munsters og Connaughts Krigere udgjorde tvende andre Delinger⁴⁾.

Det siges, at nogle Vikingehøvdinge havde betalt deres Krigere Sold Natten før Kampen og vare dragne paa Hjemvejen saa langt som til Howth, da de saa Landet blive hærget og brændt. De havde af Frygt for Dalcassiernes store Mængde og Tapperhed tilbuddt Brian, dersom han vilde udsætte Branden til Solopgang, at de vilde rejse deres Master og sætte Sejl op for aldrig at vende tilbage igjen. Men da Branden nu begyndte, vendte de om, og de dannede i Forening med Leinsterfolket 7 store Delinger⁵⁾.

---

¹⁾ Dr. Todd S. CLXXXIV.   ²⁾ Gaedhil 165—165. A. Loch Cé S. 7: 6 Delinger, 1 forsvarer Fæstningen, 5 kæmpe med Irerne.
³⁾ F. M. 1013, men 3000 Faldne. Chron. Scot. 1012.   ⁴⁾ Gaedhil 167.   ⁵⁾ Gaedhil 157—159.

VI. Clontarf-Slaget.

De store Kampe suge Eftertidens Poesi og Sagn til sig. Det er gaaet saaledes med Clontarfslaget, baade hos Irer og hos Nordboer. I det Følgende kan kun meddeles enkelte af de digteriske Fortællinger og Legender, som smykke Beretningen om denne Kamp. Om Forvarsler før Slaget hedder det saaledes:

Natten før Slaget ved Clontarf saa Indeirghe, Brians Tjener, i et Syn, hvorledes mange Klerker kom mod Lejren syngende Psalmer og læsende højt, og Indeirghe spurgte, hvem de vare: „Det er St. Senan fra Scatterry Island,“ sagde Klerkerne. „Hvad har bragt ham hid fra hans egen Kirke?“ „Gjæld, som Brian er ham skyldig,“ lød Svaret, i det Brian jo nemlig i sine Kampe mod Ivar af Limerick havde krænket Øens Hellighed (se foran S. 141), „og han kommer for at kræve den.“ „Den vilde blive betalt ham hjemme,“ sagde Indeirghe, „om han end ikke var kommet her.“ „Imorgen er Forfaldstiden,“ sagde Klerken, „og St. Senan maa betales.“ Derpaa droge de bort. Indeirghe fortalte Brian Synet, og dennes Sind formørkedes af tunge Tanker ¹⁾).

Langfredag Morgen den 23de April 1014 oprandt, og den store Slagdag begyndte med en Enekamp, saa snart Solen var naaet over Horizonen. Aftenen forinden havde en Nordbo Plait, en af de bedste Kæmper mellem dem, ytret, at ingen Mand i Erins Hær var i Stand til at maale sig med ham, og denne Udfordring havde Domhnall, Eimhins Søn, Drost af Alba, optaget. Om Morgenen kom Plait frem foran Slagordenen og raabte tre Gange: Fueras Domhnall? det vil sige: hvor er Domhnall, i det den irske Kilde bestræber sig for at

---

¹⁾ A. Loch Cé 7—9. Diarmaid, som havde deltaget i Plyndringen af Scatterry Island, havde samme Drøm for 37 Aar siden.

tale Norsk. Domhnall svarede da: Her, dit Kryb. De kæmpede, og begge gik løs paa hinanden paa Livet. Deres Død var den, at de gjensidig stak Sværdet gennem hinandens Hjærter; de faldt om i tæt Omfavning, hver af dem med sin Modstanders Haar indfiltret i sin Haand¹⁾.

Nu lød Kampraabet fra begge Sider. Kilderne tale kun lidt om de store Bevægelser i Slagets Gang, men vel om Anfaldets Styrke, Tapperheden paa begge Sider, det uhyre Tab af Døde og de af Blod overskyllede Marker. Mangt et enkelt Træk have Kilderne dog bevaret, og heraf fremgaar, at Nordboerne paa mange Punkter havde god Fremgang i Kampens Begyndelse, hvor hæftig end Iernes Modstand var.

For Tilskuerne paa Dublins Volde saa det store Mandefald ud som naar Høstfolk meje en Havremark. Sitric, Olaf Kvarans Søn, stod paa Vagttaarnet med sin Hustru, Brians Datter, og han sagde til hende: „De Fremmede høste Marken vel; mangt et Neg kaste de til Side.“ „Ved Aftenstid vil Udfaldet ses,“ sagde hun²⁾.

Njals Saga fortæller, at Kerthialfad trængte haardt ind paa Sigurd Jarls Skarer, saa at han endog naaede frem til Mærkesmanden og vog ham. En Anden greb Mærket — det var det berømte Ravnebanner —, men han blev snart efter nedlagt. Da vilde Thorstein, Siduhalls Søn, bære det, men Aamund den Hvide raabte til ham: „Gjør det ikke; Alle, som bære det, falde!“ „Hrafn den Røde, bær Du Mærket,“ raabte Jarl Sigurd, men Hrafn svarede: „Bær Du selv din Djævel.“ Da sagde Jarlen: „Det er bedst, at Tiggeren og Posen følges ad,“ og han stak Mærket ind under sin Kappe.

Murchadh, Brians Søn, bemærkede Sigurd Lødværssen,

---

¹⁾ Gaedhil 175—177. Haandskriftet B. har: Fueris Domnall? Suna ar Domnall? ²⁾ Gaedhil 191.

Jarl af Orkney, midt i Dalcassiernes Skare dræbende og lemlæstende. Han fór ind paa ham og bibragte ham et dybt Hug i Halsen, og Sigurd faldt død om ¹⁾. Ellric, Kongen af Lochlanns Søn og en vældig Krieger, trængte imidlertid frem mellem de samme Hobe, og det skar Murchadh i Hjærtet, at saa Mange maatte falde for hans Haand. Han naaede hen til ham, og en forfærdelig Enekamp udspandt sig mellem dem. Murchadh fik Nordboen under sig og stødte Sværdet tværs gennem hans Bryst, men samtidigt stødte denne en Kniv ind i Bugen paa ham, saa at Indvoldene vældede ud. Murchadh tabte et Øjeblik Besindelsen, men huggede i det næste den Fremmedes Hoved af. Selv havde han dog faaet sit Banesaar og døde næste Morgen ved Solopgang efter at have nydt Herrens Legeme ²⁾.

Imidlertid havde Brian ikke selv personligt deltaget i Kampen; han var jo en Olding og holdt sig foreløbig tilbage, i det han ivrigt læste Bønner om Sejr for Sine ³⁾. Hans Tjener Latean havde Ordre om at se ud og fortælle ham Kampens Udfald. Tvende Gange havde Tjeneren meldt ham, at Alt gik vel, eller at Banneret dog stod urokket. Den tredie Gang meldte han imidlertid, at uhyre var Blodbadet, at kun faa Høvdinger vare ladte tilbage paa Iernes Side, og at Murchadhs Fane var faldet.

Da nærmede Broder og to Krigere sig. Tjeneren sagde: der er Folk, som nærme sig os! „Ve mig, hvad Art Mænd er det?“ Et blaat, stærkt nøgent Slags Folk, sagde Tjeneren. „Ak, da er det Fremmede i deres Rustning, og de komme næppe med gode Formaal,“ sagde Brian. Han rejste sig nu og trak sit Sværd af

---

¹⁾ Gaedhil 195, 258.   ²⁾ Gaedhil 197, 260.   ³⁾ Njals Saga c. 156: Brian vilde ikke kæmpe paa Fastedagen og holdt sig derfor tilbage; hans Folk dannede en Skjoldborg omkring ham.

Skeden. Broder gik forbi ham og tog ingen Notits af ham. „Cing, Cing (Konge)“¹⁾, sagde en af Broders Ledsagere, „det er Kongen.“ „Nej, nej, Prist, Prist (Præst)“, sagde Broder, „det er ikke ham, men en ædel Præst.“ „Paa ingen Maade,“ sagde Krigeren, „det er den store Konge Brian.“ Broder vendte da om og stod for Kongen med sin skinnende, dobbelte Kampøxe i Haanden. Brian stirrede paa ham, og med ét Hug af sit Sværd afskar han hans venstre Ben ved Knæet og hans højre ved Foden. Broder kunde dog naa at kløve Hovedet paa Brian, netop som denne dræbte en af hans Følgesvende²⁾.

Det havde været fuld Flodtid, da de Fremmede om Morgenen vare gaaede ud til Kamp, og Tidevandet var atter paa sit Højeste, da Kampen om Aftenen hørte op, saa at de Fremmede ikke havde andetsteds at flygte hen end i Havet; thi Iernes Hær havde afskaaret dem fra Brohovedet ved Dubhgalls Bro og havde ligeledes udelukket dem fra at komme til Skoven³⁾.

Connaughtmændene havde her anfaldet en Skare Norske med forfærdelig Kraft, og begge Partier vare omtrent blevne oprevne; af Connaughtmændene undslap kun 100, af de Fremmede fra Dublin kun 20. Den sidste Nordbo blev dræbt ved Dubhgalls Bro, nemlig Arnail Scot⁴⁾. Ved Havet samledes de da som en Flok Kvæg, naar det i Middagsheden jages af Spyfluer og slige stikkende Insekter. De Fremmede druknede i store

---

¹⁾ Ogsaa dette skal være Norsk. ²⁾ Gaedhil 203. A. Loch Cé 13: Conaing, Søn af Donnucuan, og Brian vare bag Hærordenen, syngende Psalmer, da en Danmarkier styrkede løs og dræbte dem, men faldt selv. ³⁾ Gaedhil 256. At Opgivelsen om Tidevandet stemmer med de virkelige Forhold paa den Dag, er bleven oplyst ved astronomisk Beregning, jfr. Dr. Todd XXV f. ⁴⁾ Gaedhil 185. Dr. Todd S. CLXXXI: maaske Arnljot, Jarl Sigurds skotske Drost.

Hobe i Havet og laa i Dynger i Hundredevis. Her var det, at Thordhelbhach, Murchadhs Søn, Brians Sønnesøn, forfulgte de Fremmede ud i Vandet; han blev af Strømmen kastet mod en Planke og druknede ¹⁾).

Brians Datter stod atter paa Taarnet, og hun sagde til Sigtryg: „Det synes mig, at de Fremmede nu have faaet deres Arvelod.“ „Hvad mener Du, Kvinde?“ sagde Olafs Søn. „De Fremmede søge til Havet, deres naturlige Arv; Heden jager Kvægflokkene i Vandet, men den vil vel nok blive malket!“ Olafs Søn blev harmfuld over hendes Tale, og han sparkede hende ²⁾).

Det var en af de største Kampe, som Nordboere hidtil havde stridt; 6000 Mand af de forenede Leinstermænds og Nordboers Hær laa faldne paa Valen ³⁾).

Donchadh var som foran sagt bleven sendt ud paa Plyndring i Leinster, og han vendte hjem med 28 Oxer, som alle bleve slagtede paa Sletten ved Dublin. De Fremmede, som vare i Byen, truede med at ville gjøre et Udfald, fordi det harmede dem at se deres Kvæg blive slagtet i deres Paasyn, men Donchadh lod svare, at han hidtil ikke havde været skatskyldig til Sigtryg og ikke agtede at svare Skat i Fremtiden; deres Fjendskab var desuden for Øjeblikket større end nogen Sinde. Oxerne bleve slagtede for de Fremmedes Øjne, og Hedningerne undlode at angribe ⁴⁾).

VII. Kampens Følger.

Allerede den næste Dags Aften udbrød der Uenighed mellem Ierne, i det Mændene fra Desmond, som saa Dalcassiernes ringe Tal og store Tab, begyndte at frem-

¹⁾ Gaedhil 195.   ²⁾ Gaedhil 195.   ³⁾ A. Ult. 1013. A. Inisf. Dubl. 1014.   ⁴⁾ Gaedhil 211.

komme med Fordringer. Efter at de havde marscheret sammen med Dalcassierne, om end i forskellige Delinger, saa langt tilbage som til Rath Maisten (i Kildare), skiltes de ad, og Cian sendte Bud til Donchadh og fordrede Gisler, i det han fremsatte den Paastand, at Herredømmet over Munster havde afvexlende tilkommet en af Oilioll Olums Ætlinge og derfor nu burde tilkomme Mændene i Desmond. Donchadh svarede imidlertid, at hine ikke frivilligt havde underkastet sig Brian og hans Broder, hvorfor han aldrig vilde give dem Gisler¹⁾.

Desmonderne greb nu til Vaaben og rykkede frem mod Dalcassierne. Brians Søn befalede, at de saarede og syge Mænd af hans Hær skulde indsættes i Rath Maisten og en Trediedel af Hæren forsvare dem, men de Syge og Saarede afslog det. De stoppede deres Saar med Mos, tog til Vaabnene og gik i Kamp. Denne Villieskraft forbavsede og forskrækkede Desmonderne, og de tøvede med at inlade sig i Slag, og da der samtidigt udbrød indbyrdes Strid mellem Anførerne om hvem der var mest berettiget, delte deres Hær sig i forskellige Hold²⁾. Denne Uenighed skulde ikke dø hen, og Høvdingen Cian faldt næste Aar i Kamp med sin Rival Domhnall³⁾, medens denne atter Aaret efter blev slaaet af Brians Sønner⁴⁾.

De saarede Dalcassier vare meget udmattede efter deres Rustning til Kamp, og endnu var man langt fra Hjemmet. Da man passerede den lille Strøm Barrow (i Kildare), lod man de Syge vaske og rense deres Saar i Vandet, og fortsatte derpaa Vejen gennem det fjendtlige Ossory. Donchadh, dette Distrikts Konge, vilde lægge dem Hindringer i Vejen og gjøre Fordring paa

¹⁾ Gaedhil 213.

²⁾ Gaedhil 215.

³⁾ A. Ult. 1013.

⁴⁾ A. Ult. 1015; F. M. 1014.

Herredømmet over Munster. Svaret, som Brians Søn gav, var djærvt, og de Syge vare atter beredte til Kamp, i det de blot fordrede nedrammede Pæle at støtte sig til. Ossorymændene forfærdedes over saadan Udholdenhed og opgav deres Fordringer. Men 150 af de Syge døde, og de bleve begravede dér, undtagen nogle af de fornemste, som førtes til Cinnchora¹⁾.

Uagtet alle de Lovtaler, hvormed Brians Biograf har overvældet denne Konge og hans Slægt, er der dog aabenbart et andet Navn, som skinner stærkt ved hans Side. Det er Irlands Konge Maelsechlainn. Allerede hans Opførsel, da han underkastede sig Brian, var ros-værdig og satte ikke nogen Plet paa hans Ære. Han havde troligt hjulpet Brian mod de fælles Fjender før Clontarfkampen, og i den havde han vist sig tapper; han havde ved Aftenstide forfulgt Resterne af Fjendens Armé og særligt Leinstermændene med stor Djærvhed lige til Dublins Volde²⁾.

Det følgende Aar drog han i Forening med de nordlige O'Neill til Dublin og brændte Fæstningen og alle Husene udenfor den. Senere hjemsøgte han Ui Ceinnselaigh (i Grevskabet Wexford) og plyndrede dette Distrikt, i det han tog mange tusinde Fanger og tillige Kvæg. Ligesaa plyndrede han Leinster og Ossory og tog Gisler og Bytte³⁾.

En naturlig Følge af Clontarfkampens Udfald og af disse Sejre var derfor den, at Maelsechlainn ind-sattes paa sin gamle Trone og stiltiende erkjendtes af Alle. Annalisten Tighernach, der skrev i det 11te Aar-hundrede, ignorerer endog fuldstændigt de 12 Aar, da

---

¹⁾ Gaedhil 217. Th. Moore har i *Irish Melodies* (Remember the Glories of Brien the Brave) besunget denne Bedrift, der i øvrigt er stærkt udsmykket af vor Kilde. ²⁾ F. M. 1013 S. 777. ³⁾ F. M. 1014 S. 783. A. Loch Cé 1015.

Brian havde tilranet sig Magten, og lader Maelsechlainn regere uden Afbrydelse¹⁾, hvad der naturligvis ikke er rigtigt.

Saaledes kunde Brians Tilhængere nok anse Slaget som et Tab for Brians Æt, og Mac Liag, hans Hofskjald²⁾, kunde synges sørgeligt om den gamle Hæderstid³⁾.

Den nordiske Hovedkilde om Brian-Slaget er Njals Saga, og i denne lyder os i Møde en af den oldnordiske Poesies mægtige og vilde Digtninge, Sangen om Darrad-Væven. Da om Langfredag en Mand paa Caithness ved Navn Darrad gik uden for sin Husdør, saa han nogle Skikkelser ride til en Stue, og da han fulgte efter og keg ind af en Glug, opdagede han derinde 12 Kvinder i Færd med at væve. Islætten saa vel som Rendegarnet var Mandstarme, og dette nedtyngedes af Mandehoveder, Sværd var Slagbord og Pil Skyttel. Med Sangens manende Ord vævede de nu Kampen i al sin Blodighed, med Marker røde af Blod, brudte Vaaben og stungne Menneskelig, og da de havde sunget til Ende, reve de Væven ned og rede bort hver med sit Stykke, sex i Syd og sex i Nord⁴⁾. Noget lignende hændte Brand Gneistisøn paa Færøerne, og mærkelige Syn og Forvarsler viste sig for mange Mænd paa Island, Orknøerne og Syderøerne.

Men mon da Slaget i sine Virkninger var saa mægtigt, at en af Oldtidens majestætiske Sange fortjener at

¹⁾ Gaedhil CXCVII. ²⁾ Han døde 1016 paa Inis-an-Gaill-duibh i Shannon. F. M. 1015. A. Inisf. 1016. ³⁾ O'Curry, manners and customs II. 125. Hardiman, Irish minstrelsy II. 197 f., 360 f. Om Ægtheden af disse Poesier tør jeg ikke udtale nogen Mening. ⁴⁾ I Fortællingen i Sagaen skjuler sig en Misforstaaelse, i det Darrad er et angelsaksisk Ord for Spyd, og man har altsaa mistydet Kvadets Titel (Spydsangen). Digtet sættes end videre vist med Urette i Forbindelse med Brianslaget. Jfr. Rosenberg, Nordboernes Aandsliv I. 376 f.

knytte sig til det? At nordisk Blod har flydt i Strømme og at rundt om i hele Norden og i alle de skandinaviske Kolonier Mange have begrædt faldne Venner og Slægtninge, derom er ikke Tvivl. Ønsker man derimod at vide, om Kampen havde store Følger for Nordboerne paa Irland, da kan man paa en vis Maade benægte det. Efter Slagdagen bestaa de norske Kolonier som forhen, og man mærker ingen Formindskelse i deres Magt; irske og norsk-irske Konger krige og hæрге, bukke under og sejre som forhen. Flere Forfattere have derfor nægtet aldeles, at denne Kamp havde nogen Virkning¹⁾. Nu maa det dog erindres, at den hele, gjennem mange Hundrede Aar varende Strid mellem Nordboerne og de Irske i Grunden er overordentlig ensformig. Det Resultat, som alt blev vundet midt i det 9de Aarhundrede, at Dublin, Waterford og Limerick besattes af Nordboerne, stod omtrent uforandret ved Magt i de følgende Aarhundreder. De Norskes Vælde var stundom noget større, stundom noget mindre, de Omraader rundt om Byerne, der hørte under dem, undertiden noget mere udstrakte end ved tidligere eller senere Tidspunkter, Forbundsfællerne snart faa, snart talrige. Ret som det er gaaet i nyere Tider med Ierne og deres Modstandere, at Kampene altid ere langvarige, at man kun uhyre langsomt naar til Resultater af afgjørende Natur, saaledes gik det ogsaa dengang. Naar vi imidlertid se paa Briankampen som et af de alvorligste Forsøg paa at kaste de Fremmede ud af Irland og som en af de kraftigste Anstrængelser fra disses Side for at grundfæste en større Magt over Ierne — de Danskes store Lykke i England har vel ogsaa været et fristende Forbillede — saa forekommer det mig, at denne Kamp

---

¹⁾ Saaledes Maurer, Bekehrung des norwegischen Stammes I. 551.

har en stor Betydning som den, hvorved de tvende Nationers Kræfter afvejes og udmaales lige over for hinanden og som viser dem, hvor langt der fra hver Side tør gaas. Senere blev der aldrig fra Nordboernes Side vovet noget større Angreb med mægtige Hære, hidkaldte langt borte fra. Dernæst lader det sig ikke nægte, at Kampene med Nordboerne fra nu af blive langt sjældnere; der er ikke denne evindelige Uro, end mindre en idelig Ankomst af nye Kræfter, og de fredelige Forbindelser mellem Irer og Kolonister tiltage. Endelig fortjener én Ting at nævnes. Det er meget rimeligt, at Brianslaget, hvorved paa et kritisk Tidspunkt og paa selve Kristi Lidelsesdag de nordiske Mænd lede et stort Nederlag, for disse har staaet som en endelig Afgjørelse af om Hedenskabet skulde herske eller Kristendommen; det er i hvert Fald vist, at de fra nu af med Iver og Kraft antage den kristne Lære og at i den næste Generation Bispedømmer grundlagdes i de norske Byer ¹⁾.

---

¹⁾ Todd, the War of the Gaedhil CXCVIII f. Dasent, the Story of Burnt Njal CLXXXIX. Cusack, the Student's Manual of Irish History 138.

Syvende Kapitel.

Angelsakserne og Nordboerne under Kong Edgars Regering.

Vi have skildret, hvorledes det nordiske Rige, der længst bevarede sin Uafhængighed i England, blev underkuet af Kong Edred. De danske og norske Kolonister vare for Fremtiden Undersaatter i det angelsaksiske Rige, og deres Hjemlands Folk gjorde i en Menneskealder intet nyt Forsøg paa at gjenerhverve dem Friheden. Vi skulle i dette Kapitel se, hvorledes deres Stilling var under fremmede Herskere og hvorfor der intet nyt Angreb paa England vovedes. Dette Fredens Tidsrum omfatter egentlig tre Kongers Regering, nemlig Edvis (955—959), Edgars (959—975) og Edwards (975—978), men Hovedinteressen knytter sig aabenbart til Kong Edgar. Denne Konges Regeringstid, som var saa karakteristisk i mange Retninger og navnlig betydningsfuld i kirkelig Henseende, blev ogsaa afgjørende med Hensyn til nordisk Indflydelse i England. Kong Edgar regerede desuden en temmelig lang Aarrække, og han var Landestyrer, førend han besteg Englands Kongesæde.

Kong Edvi, der var fulgt Edred paa Thronen, havde nemlig opbragt Undersaatterne mod sig dels ved at berøve sin Bedstemoder, den overalt højtagtede Eadgifu, sine Ejendomme, dels ved at inddrage de Benediktiner-

klostre, som nylig vare blevne oprettede. Der udbrød Opstand i Mercia og de østlige Landskaber, ligesom ogsaa i Northumberland¹⁾, og de Misfornøjede valgte Edgar²⁾ til Konge³⁾. Han opnaaede derved et Herredømme, som i Følge Johan af Wallingford strakte sig lige fra Themsen til Lothian og Edinburgh ved Firth of Forth⁴⁾; i sine Aktstykker betegner Edgar sig snart som Merciernes, snart som Angelsaksernes Konge.

Medens der nu under den store Mængde af Kong Edvis Diplomer, der endnu ere bevarede, saa godt som aldrig⁵⁾ findes et Navn af nordisk Herkomst, hverken blandt „duces“ eller „ministri“, se vi derimod baade Jarler og mere underordnede Mænd af nordisk Herkomst ved Siden af den merciske Konge⁶⁾. Det var vel til

1) Lappenberg I. 401.

2) For dog i det Mindste paa ét Sted at gjøre Rede for min Maade at gjengive de gamle Personnavne paa, vil jeg bemærke, at jeg som Hovedregel har fulgt at bevare den Form, som findes i de gamle Kilder. Dette gjælder i lige høj Grad de angelsaksiske og de irske Navne, som det gjælder de nordiske Navne, der gives os af Udlandets Kilder. Imidlertid har jeg fundet det urimeligt at bevare den ældre Form ved Navne, som endnu i vore Dage ere i Brug, om end i en moderniseret Skikkelse, og jeg skriver derfor Edvard (ikke Eadward), Edgar (ikke Eadgar). Imidlertid er Grænsen jo vaklende, og nogen Uregelmæssighed fremkommer derved.

3) Stubbs udtaler (Mem. of St. Dunstan S. LXXXIX), at Oprøret ikke kan sættes længere tilbage end til 958 i Foraaret. Imidlertid findes i det ægte Aktstykke, som Stubbs selv henfører til 958 (Kemble Nr. 471): secundo anno imperii mei.

4) Wallingford 542.

5) Kemble Nr. 472 er udstedt 958 af Edvi og har Urm og Gunner som Vidner; det bør imidlertid bemærkes, at ogsaa Edgar er mellem Vidnerne. Under Nr. 451 (956) findes Urm og Gunner som ministri. Disse ere vist de eneste Exempler paa Nordboere under Edvis Diplomer.

6) Kemble Nr. 471: Urm dux. Gunner dux. Thurkytel. Thurmod. 480: Oskytel dux. Ulfkytel. Rold. Dragmel. Sigeferd. Thurferð. Thurkytel ministri.

Dels ogsaa dette gode Forhold til Nordboerne, mellem hvilke Edgar (som vi strax skulle se) var bleven opdraget, der bragte Oprørerne til at vælge ham til Regent¹⁾. Snart efter døde Kong Edvi (den 1ste Oktober 959), og Edgar blev hele Englands Hersker.

I. Kong Edgars Styrelse af Landet. De nordiske Kolonisters Stilling.

Vi vende os først mod de to danske Landskaber for at se, hvad der var hændet dem, efter at de vare indlagte under Englands Krone.

Østangel havde en talrig dansk Befolkning²⁾ under

---

¹⁾ Følgende Udsagn kan ogsaa mærkes. Vita S. Dunstani (Memorials of St. D.) S. 35: Factum est . . . ut rex . . . penitus a brumali populo relinqueretur contemptus.

²⁾ Jeg maa her benytte Lejligheden til at advare mod en Vildfarelse, som jeg ganske sikkert burde have imødegaaet allerede tidligere; jeg havde ikke bemærket, at den var bleven fremsat igjen for nylig. Den gjælder det Tidspunkt, da Østangel begyndte at bebygges af Danske. A. D. Jørgensen udtaler i Den nordiske Kirkes Grundlæggelse S. 186: „alerede i første Halvdel af det 9de Aarh. træffes her nordiske Navne, som i Klostret Croyland ved Bugten the Wash i Øst-Angel, og deres Tal tager bestandig til.“ Jørgensen maa her støtte sig til Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene i England S. 169, jfr. ogsaa Den danske Erobring S. 69, 90. De danske Navne paa Personer og Steder, som Worsaae her paaberaaber sig, findes i Diplomer og Aktstykker, som vedrøre Croyland og som findes i dette Klosters Historie, der tillægges Ingulf. Den Mistanke, som man tidligere nærede mod Ingulf, er imidlertid ved de nyeste Undersøgelser bleven i høj Grad bestyrket, se især Riley i The Archæological Journal Vol. XIX. 32 f., 114 f., Duffus Hardy, Descriptive Catalogue of materials II. 58 f., og navnlig er det paavist, at de Aktstykker, som meddeles i denne Pseudo-Ingulfs Historie, ved en Mængde Termini og Formler, der først brugtes i 11te og 12te Aarhundrede, røbe sig som fabrikerede i en langt senere Tid. Man tør derfor Intet bygge paa disse Diplomers Efterretninger om Croylands Historie.

egen Lovgivning, og denne havde en enkelt Gang rejst sig til Kamp, naar der fra Northumberland gjordes Indfald paa det angelsaksiske Rige. Mærkeligt nok synes den første af Ealdormændene over det betvungne Landskab at have haft en Magt, der lignede den, de gamle danske Konger over Østangel besad. Han hed Æthelstan og havde angelsaksisk Fyrsteblood i sine Aarer; men ikke blot ved sin Rigdom og Herkomst, ogsaa ved sin Kløgt og Dygtighed havde han vundet stor Anseelse baade hos Engelske og Danske. Han var Kongernes betroede Raadgiver, og han betegnedes som „Halvkonge“¹⁾, en Titel, der jo netop fandtes hos vore Nordboer²⁾. De Kilder, som give os Underretning herom, meddele nu, hvor paalidelige de end ere, ikke nærmere Tidsbestemmelser for denne Mands Virksomhed, og disse maa vi da søge i Diplomerne. Æthelstan har været Vidne ved en stor Mængde Retshandler, og hans Navn

1) *Historia Rames. c. 3: Fuit in diebus Æthelstani totius olim Angliæ Basilei quidam orientalium Anglorum dux, Regiæ dignitatis consors et nominis, ab atavis Regibus præclara ingenuæ successionis linea transfusus, cui innatæ devotio liberalitatis apud conterminales multam gratiam comparavit, apud hostes patriæ nonnullam virtus bellica invidiam generavit. Qui, quia et nobilitate naturæ et opum affluentia terrenarum et prudentia seculari celebri æstimatione reddebatur insignis, præcipue vero quia ipsi regi adeo officiosa erat ejus impensa sedulitas, ut ad arbitrium ipsius cuncta Regni negotia tractarentur, idcirco ab universis Æthelstan Halfkyng, quod est semirex dicebatur. Vita S. Oswaldi 428: Dux autem Æthelstanus erat pater ejus [Æthelwini], quem semi-regem appellabant proceres omnesque populi qui tantæ potestatis extitit, ut regnum et imperium cum rege tenere sua ratione dicitur. Dette Vita er skrevet mellem 995—1005; Stubbs kalder det „an invaluable and almost unknown evidence for the reign of Edgar and Ethelred“. Det er netop nys bleven udgivet af Raine, *Historians of the church of York*; jeg vil i det Følgende ofte henvise til det.*

2) Se *Normannerne* I. 288, II. 118.

findes under Aktstykker lige fra Kong Æthelstans Tid (det er da vanskeligt at skjelne mellem ham og en Kollega Ælfstan) til Edgars Regering. Det sidste Brev, han har underskrevet, er fra Tiden 970¹⁾. Han staar i Begyndelsen ingenlunde øverst blandt „duces“; det er først ved Tiden 943, at han aabner Rækken af Ealdormen, hvilken Plads han ogsaa indtager under Edred (946—955), men navnlig er han under Edvi (955—959) i en Mængde af Breve den Ealdorman, som staar øverst. Under Kong Edgar nævnes derimod Ælfhere først, derefter Ælfeah og saa Æthelstan.

Northumberland blev erobret fra det engelske Rige 954, og det blev givet som Jarledømme til Osulf. Nogen Tid efter blev Landet delt mellem tvende Herrer.

Sagen var nemlig den, at Northumberland aabenbart var for stort til én Hersker. Det havde jo fra gammel Tid været delt i et Rige Bernicia og i et andet med York som Hovedstad, Deira. Endnu ved Tiden 925—26 saa vi, at Ealdred, Søn af Eadulf, beholdt sin gamle Herskermagt i Bernicia med Hovedstaden Bamborough (S. 65) Tyve Aar efter finde vi to Olaf'er samtidigt herskende i Northumberland og derpaa en Olaf og en Ragnvald (S. 80—81). Ogsaa i de følgende Tidsaldre skulle vi finde tvende Landsdele i Northumberland²⁾. Under Edgar var det nu saaledes, at Eadulf fik Landet fra Tees til Firth of Forth, medens Oslac sattes over York og Omegn³⁾.

¹⁾ Kemble, codex diplóm. Nr. 556 (969), 1270 (970).

²⁾ Se herom det Følgende.

³⁾ Johannes Wallingford, Gale, Scriptorum S. 544. Libellus de adventu, citeret af Skene I. 369: Deinde sub Eadgaro rege Oslac præficitur comes Eboraco et locis ei pertinentibus; et Eadulf, cognomento Yvelchild, a Teisa usque Myrcforth præponitur Northymbris. Om Myrkvisfjörðr som Nordboernes Betegnelse for Firth of Forth se Flateyjarbók II. 471, 508.

Navnene paa de hinanden succederende Jarler af Northumberland have vist altsaa været følgende. Efter Eadulf af Bamborough er fulgt Sønnen Osulf; han er som „dux“ Vidne under nogle af Æthelstans Breve fra 930—935 (Kemble Nr. 349, 351, 352, 364, 367) og under nogle af Edreds Breve, nemlig Kemble Nr. 411 (946): heahgerefa; 424 (949): ad bebb. hehgr.¹⁾; 425 (949): dux; 426 (949): Osulf bebb. Senere nævnes han ikke, men vi véd, at Northumberland efter Erobringen 954 blev overladt ham. Oslac dux findes som Vidne under et Aktstykke for Croyland af 948 (Kemble Nr. 420), hvilket der imidlertid er al mulig Grund til at mistænke. Han optræder ellers ikke før 963 (K. 504), men forekommer derpaa i en Række Aktstykker lige til 978.

Der mangler dog saaledes Oplysning om, naar Osulf døde — og det maa indrømmes, at Kilderne i det Hele frembyde Vanskeligheder. I Følge Simeon af Durham skal nemlig Osulf have taget til Medbestyrer Oslac. Johan af Wallingford beretter derimod, at Edgar paa en stor Forsamling i York efter Osulfs Død delte Landet mellem Oslac og Eadulf med Tilnavnet Yvelchild (o: Ond Fyrste). Den angelsaksiske Krønike véd kun, at Oslac 966 fik et Ealderdom. Lappenberg (I. 408) har løst denne Forvikling paa en besynderlig Maade, i det han lader Oslac faa York og Deira, Osulf Landet Nord for Tees og endelig Eadulf Kystlandet nedenfor Tees. Dette kan aabenbart ikke være rigtigt, baade fordi en saadan Sammenstøbning af Kilderne ikke synes kritisk tilladelig og fordi Northumberland aldrig vides at have været delt i tre Dele. Wallingford, som paa disse Punkter har selvstændige Notitser om Northumberland, synes her at være bedre underrettet end Simeon, og Skriftet Libellus

¹⁾ Formodentligt ad bebbanburh (Bamborough) heahgerefa. Jfr. Robertson II. 440.

de adventu bekræfter ogsaa hans Opfattelse. Freeman (I. 615) udtaler, at Wallingford urigtigt lader Osulf være død, da Landet deles, og at han nævner Adulf for Osulf; hertil kan nu bemærkes, at da Osulf allerede var Embedsmand 930 og han ikke forekommer i Aktstykker efter 949, kunde han meget vel være død ved Tiden 966. Hvad A.-S. Chronicle angaar, da er det vanskeligt at forstaa, hvad dens Notits ved 966 („Oslac feng to ealdordome“) egentlig sigter til, og der er det Mærkelige, at Oslac allerede nogle Aar før 966 nævnes som dux i ægte Aktstykker (Kemble Nr. 504 (963) jfr. Nr. 1254—56 (965)).

En skotsk Kilde beretter, at paa Kong Indulfs Tid (954—962) Edinburgh med tilhørende Omegn blev af Anglerne overdraget til Skotterne, som besidde den endnu den Dag i Dag ¹⁾. Det er nu i og for sig meget sandsynligt, at man paa samme Tid, som man ordnede Northumberlands Forhold, har foretaget denne Regulering og overladt Landet mellem Esk og Avon (to mindre Floder, der Syd fra kaste sig i Firth of Forth) med sin Hovedfæstning til Skotterne ²⁾, hvilke jo dog stadigt vilde forurolige det.

Wallingford véd endog god Besked om hvorledes det gik til hermed. Edgar var i York samlet med sine northumberske Stormænd og delte Provinsen, som det nys er sagt. Her fremsatte Kong Kenneth Paastand om Arveret til Lothian, og han kom senere til London, ledsaget af de to northumberske Jarler og Bisp Ælfsige af Lindisfarne, for at opnaa en Samtale med Kongen. Efter at han havde fremsat sine Krav, og efter at

¹⁾ Pictish Chron.: In hujus tempore oppidum Eden vacuatum est ac relictum est Scottis usque in hodiernum diem. Skene, Celtic Scotland I. 365.

²⁾ Skene I. 365.

Kongen derpaa havde raadført sig med sine Witan, fik Kenneth Lothian i Forlening og gjorde Hyldest derfor. Imidlertid maatte han love, at engelsk Ret og Sprog skulde blive opretholdt. „Saaledes blev den gamle Strid om Lothian bilagt, skjønt nye stadigt opstaa“¹⁾.

Den videnskabelige Splid herom synes i alt Fald ikke at skulle faa Ende. Wallingfords Fortælling er saa rimelig og naturlig og bekræftes saa godt af den skotske Kilde, at der næppe kan rokkes ved den. Roger af Wendover fortæller det Samme, kun med den Afvigelse, at Skotternes Konge skal have lovet at komme til Hove hvert Aar paa den store Fest, naar Kongen bar sin Krone. Der blev anvist forskellige Gaarde paa Vejen fra Skotland ned igjennem England, paa hvilke Kongen kunde faa Underhold undervejs²⁾. Der synes overhovedet kun at kunne gjøres én Indvending mod denne Beretning, og det er den, at Simeon af Durham henfører Lothians Afstaaelse til Skotterne til Aar 1016³⁾. Imidlertid er Simeon ofte en noget ukorrekt Fortæller, og det synes ikke rigtigt blot ved hans Udsagn at ville kuldkaſte de andre Forfatteres Beretning. Navnlig er der jo ikke det Mindste i Vejen for at antage, at der under Stridighederne med Skotland ved Tiden 1016 har fundet en ny Erhvervelse og en ny Forlening Sted⁴⁾.

Skotterne gjorde i øvrigt paa denne Tid et Indfald i Northumberland og ødelagde den nordlige Del deraf saa langt som til Stanmore, Cleveland og Sumpene i Deira, medens Kong Kenneth samtidigt opkastede Skanser

1) Gale, *Scriptores* XV, I. 544.

2) Roger af Wendover I. 416.

3) Simeon, de Ucthredo comite, Twysden, *decem Scriptores* 81.

4) Se om dette Spørgsmaal Robertson, *Scotland under her early kings* II. 590 f., Freeman, *Norman Conquest* I. Appendix B. S. 610 f., hvilken sidste Forfatters Argumentation synes afgjørende.

langs Forth, hvor Grænsen med Riget Strathclyde da var. Aaret efter falder han paa ny ind i England og røver Kongens Søn ¹⁾, hvad der vel vil sige en Søn af Eadulf af Bernicia.

Naar vi efter denne Undersøgelse af de danske Landskabers Stilling spørge, om de nordiske Mænd i øvrigt under Edgar spillede en fremragende Rolle, fortjener Følgende Krav paa Opmærksomhed. Som vi alt have set i det Foregaaende, bevirkede de stadige Forbindelser mellem Wulfstan, Ærkebisen af York, og de Danske, at Edred maatte lade ham forflytte til Dorchester. Ærkebisen af Canterbury hed Odo; hans Fader siges at være kommet til England med de Skarer, som fulgte Lodbrogssønnerne Ivar og Ubbe. Odo blev tidligt paavirket af den kristne Lære, og da dette naturligvis mishagede Familien, flygtede han. Han blev opdraget som Klærk og steg efterhaanden paa den gejstlige Rangstige, indtil han naaede Ærkebispesædet ²⁾.

Wulfstans Efterfølger paa Yorks Ærkebispesæde var Oskytel (955—970); han bærer et Navn, som først med de Danske kommer til England, hvorfor der er megen Sandsynlighed for, at han var dansk ³⁾. Dennes Eftermand Oswald synes ogsaa at være af dansk Familie, i det han baade betegnes som en Brodersøn af Ærkebisp Odo og som nærbeslægtet med Oskytel ⁴⁾. Altsaa

¹⁾ Skene I. 369; Pict. Chron.: Scotti prædaverunt Saxoniam ad Stanmoir et ad Clivam et ad Stang na Deram. Cinadius autem vallavit ripas vadorum Forthen. Post annum perrexit Cinadius et prædavit Saxoniam et traxit filium regis Saxonum.

²⁾ Langebek II. 402 f.; Vita S. Oswaldi S. 404.

³⁾ Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene S. 176.

⁴⁾ Vita S. Oswaldi S. 401: Odo . . ejus patruus; S. 420: Oswaldi propinquus terrena consanguinitate. Historia Ramesiensis c. 8. S. 391: parentibus Danicis tam nobilitate quam opum cumulo splendidissimis. Will. Malmesb. Gesta Pontif. III. § 115 S. 247: Odonis archiepiscopi nepos.

vare tre af de mægtigste Gejstlige Danske af Herkomst eller Æt¹⁾. Vi vide ikke noget Lignende om de verdslige Stormænd, men at selve Landets Hersker kunde være gunstigt stemt og vel fortrolig med de danske Forhold, er højst sandsynligt, efter som han som lille Dreng blev overgivet Alfwina, den østangelske Jarl Æthelstans Hustru, til Opdragelse, og saaledes fra Barnsben havde færdedes i det væsentlig danske Landskab²⁾.

Det lyder i det Hele som en Hovedindvending mod Edgars i øvrigt lykkelige og fredelige Regering, at han lod Fremmede have for fri Adgang til Landet og for stor Indflydelse. Tydske, Flandrere, ja endog selve de Danske — saaledes siger William af Malmesbury — kom hyppigt hid og bleve vel modtagne af Edgar, hvorfor Englænderne lærte raa Vildskab af Sakserne, Blødagtighed af Flandrerne og af Danskerne Umaadelighed i Drik³⁾. Den angelsaksiske Krønike bryder ud i et Digt over Kongens Regering, og skjønt ellers hans Ros lyder heri, hedder det dog tillige: „en ond Gjerning gjorde han dog altfor ofte, at han elskede fremmede Laster og var altfor rede til at bringe hedenske Sæder ind i dette Land, at han drog udlændiske Mænd herind og lokkede skadelige Folk til Riget“⁴⁾. Den fulde Betydning heraf vil dog først fremgaa af en følgende Undersøgelse om Edgars Love. Om den ved disse fremmede

1) Worsaae, Minder S. 176.

2) Histor. Rames. c. 3. Lappenberg, Geschichte Englands I. 403.

3) Will. Malm. Gesta Regum II. § 148 S. 236.

4) A.-S. Chron. 958:

Ane misdæde he dyde
 beah to swiðe.
 þæt he ælpeodige
 unsida lufode.
 and hæpene þeawas
 innan þysan lande

gebrohte to fæste.
 and utlændisce
 hider intihte
 and deoriende leoda
 bespeon to þysan earde.

store Reform af Kirken, som foregik under hans Regering med Bistand af hans tro Ven Dunstan, kunne vi her ikke tale, da dette falder udenfor dette Arbejdes Plan. Derimod kunne vi henlede Opmærksomheden paa et andet Punkt af hans dygtige Regering, nemlig hans store Forsorg for Landets Forsvar.

Hans Flaade bestod af 3600 stærke Fartøjer; hvert Aar efter Paaske samlede han en Eskadre paa 1200 Skibe fra Nord-England, 1200 fra de østlige og 1200 fra de vestlige Landskaber. Han sejlede da med den østlige Flaade Vest paa og derefter med den vestlige Flaade Nord paa og med den nordlige mod Øst, saaledes at han fik hele England omsejlet og at hans Folk lærte Farvandene at kjende rundt om Landet¹⁾.

Sandheden af denne Efterretning kan i alt Fald ikke modbevises derved, at Virkningerne af saadanne Foranstaltninger mangle. Der er næppe optegnet Efterretning om et eneste Anfald paa Landet under hans Regering, og den angelsaksiske Krønike udtaler ved hans Død, at ej var nogen Flaade saa forvoven, og nogen Hær saa stærk, at den i Anglernes Land tog noget fra den ædle Konge, saa længe som han herskede paa sin Kongestol²⁾. Da i Aaret 968 nogle Handelskibe, som kom fra York, bleve plyndrede af Indbyggerne paa Thanet, befalede Kong Edgar til Straf, at hele Thanet skulde hærges³⁾. Alle Fredens Sysler.

¹⁾ Flor. Vigorn. a. 975; Math. Westminster 975 har 4800 Skibe, 1200 fra hvert Verdenshjørne.

²⁾ A.-S. Chron. 975:

næs se fleota swa ráng	æs him gefétede
ne se here swa strang	þa hwile þe se æpela cyning
þæt on Angelcynne	cynestol gerehte.

³⁾ A.-S. Chron. 968: Plyndring af Thanet. Huntingdon: quia jura regalia spreverant. Ricardus de Cirecestria: snb eisdem diebus applicuerunt in insula Thanet mercatores ab Eboraco qui continuo ab insulanis illis capti sunt et bonis omnibus

blomstrede, og York har vist udfoldet sine rige Evner til at blive en fremragende Handelsstad. Det hedder i en Samtidig Beskrivelse, at denne Hovedstad i Northumberland engang havde været befæstet, men at dens Mure nu vare sløjfede; Byen, der var stærkt befolket og talte over 30,000 Indbyggere, var rig paa allehaande Varer, som bragtes hid af Kjøbmænd, der strømmede dertil allevegne fra, men mest dog fra Danmark¹⁾.

II. Edgars Forhold til Wales og de vestlige Øer.

Vilhelm af Malmesbury siger et Sted, at Edgars Opgave ikke var den at udvide sit Lands Omraade, men at herske sikrere²⁾. Imidlertid var den Sikkerhed, som han søgte at tilvejebringe ved Grænserne, vunden baade derved, at han skaffede sit Land en indre Vaabenstyrke, som maatte gjøre det trygt, og dernæst vunden ved det Herredømme, han tiltvang sig over de nærboende Folk. Allermest gjaldt dette Wales. Vi skulle i det Følgende gaa nøjere ind paa hans Forhold til dette Land, i det vi nemlig her træffe de nordiske Kolonier i det irske Hav som Hovedhjælpere ved hans Foretagender, og

---

spoliati. Unde rex E. ira commotus in raptos illos ita desævit, quod omnes a rebus habitis spoliavit, nonnullos vero vita spoliavit. Ligesaa Math. Westminster 974.

1) Vita S. Oswaldi 454: Est civitas Eboraca metropolis totius gentis Northanimbrorum, quæ quondam erat nobiliter ædificata, et firmiter muris constructa; quæ nunc est dimissa vetustati; quæ tamen gaudet de multitudine populorum, non minus virorum ac mulierum, exceptis parvulis et pubetinis, quam 30 millia eadem civitate numerati sunt; quæ inedicibiliter est repleta, et mercatorum gazis locupletata, qui undique adveniunt, maxime ex Danorum gente.

2) Gesta pontif. V. § 256 S. 409: Edgaro mortuo, qui se pluribus quam ullum progenitorum suorum dominari jactaverat non quod latius sed quod sæcurius imperitaret.

skjønt disse Kolonier ogsaa bøjede sig for hans Magt, vandt de dog selv en Indflydelse, som senere skulde blive saare farlig for hans Rige.

Til at forstaa disse Forhold vil det imidlertid være nødvendigt at give en Skildring af det gamle Wales.

Allerførst maa jeg dog gjøre Rede for Kilderne til det walisiske Folks Historie i denne Tidsalder.

De mest bekendte Kilder til Wales' Historie ere *Annales Cambriæ* og *Brut y Tywysogion*, udgivne i *Monumenta Historica Britannica* og i Rækken af *Chronicles & Memorials* (i disse ved Williams ab Ithel). Disse Annaler aabenbare sig klart som nær beslægtede med de irske Kilder; de ere lige saa paalidelige, men om muligt mere knappe og korte end disse, og deres Kronologi er noget mere usikker og ubestemmelig end de Irskes. Det vilde omtrent være umuligt af disse Annalers Tal og Navne at danne en walisisk Historie, da saa godt som intet Forbindelsesled findes, intet Aarsags- og Virkningsforhold angives. Nu have der ganske vist en Kilde, som i flere Henseender kan raade Bod paa disse Mangler, nemlig den saakaldte *Caradocs Wales' Historie* (følgende Udgave er her benyttet: *the History of Wales, written originally in British, by Caradoc of Lhancarvan, englished by Dr. Powell, and augmented by W. Wynne, London 1774*), der formodes skrevet i 12te Aarh. Denne Krønike, der har kjendt andre Kilder end de nys nævnte Annaler og har øst af Sagn og Tradition, er imidlertid meget romantisk og upaalidelig, saa at man hvert Øjeblik frygter for kun at høre om et løst Sagn, som skyldes den kymriske Fantasis Livlighed. Man sejler saaledes paa et vanskeligt Farvand, naar man skriver om Wales' Historie, i det man enten er prisgivet til de magre Notitser i Landets egne Annaler og de tilfældige Ytringer i engelske eller irske Kilder eller ogsaa maa lade staa til og betro sig til de smukke Sagnfortællinger.

Imidlertid synes man i alt for høj Grad at have overset en Aarbog, som danner et Mellemlid mellem de her berørte

Kilder. I „Archæologia Cambrensis, the Journal of the Cambrian Archæological Association Nr. 37 (1864)“ findes som Bilag meddelt „The Gwentian Chronicle of Caradoc of Llancarvan“. Denne mærkelige Krønike maa man opfatte som Caradocs egentlige Arbejde, medens den Bog, som hidtil er gaaet under hans Navn og som man kun har kjendt gjennem Humphrey Llwyds og Dr. Powells Oversættelser, er en af disse Lærde i høj Grad udsmykket og forøget Bearbejdelse (Arch. Camb. Fortalen S. XXIII).

At denne Kilde nu, uagtet den er skreven i en sen Tid og uagtet den gjør sig skyldig i en Del Misforstaaelser (flere af disse tror jeg dog skyldes en urigtig Oversættelse eller ukritisk Gjengivelse af Texten), er værd at raadsørge, turde for det Første fremgaa deraf, at den giver de sikreste og mindst romantiske Dele af den gamle Udgave af Caradoc og at den i det Hele ikke afviger i sine Opgivelser fra de sikre Annaler fra Wales. Men foruden at den giver hvad disse indeholde, lænker den tillige paa mange Steder Begivenhederne sammen paa en saa rimelig og naturlig Maade, at man uvilkaarligt faar Tiltro til dens Udsagn. Det strenge Bevis for at Kilden i det Hele er sanddru og god, vil kun kunne gives ved en Række Paaavisninger af hvorledes Kilden netop bekræfter det, som alt vides, forklarer det, som var dunkelt, og supplerer de Mangler, som vi alt ved vor tidligere Kundskab kunde se maatte være tilstede. Herom henviser jeg til en Mængde Anmærkninger og Sammenstillinger i det Følgende.

Denne Kilde har været omhandlet tidligere i mine normanniske Undersøgelser, nemlig paa Grund af dens Efterretning om et af de første Indfald i England og Wales (Normannerne I. 61, II. 25). Prof. Storm erklærede dens Notits for aldeles værdiløs, og uagtet jeg advarede ham mod en saa overilet Dom — jeg kjendte den Gang kun The Gwentian Chronicle af Citater hos andre Forfattere, medens Prof. Storm var bekjendt med den — har han nu fastholdt denne Opfattelse og har fremsat en ny Undersøgelse over hin Notits (i Norsk Historisk Tidsskrift 2den Række II. 265). Det er imidlertid

let at paavise, at dette nye Studium er i Bund og Grund forfejlet.

Den gwentiske Krønike omtaler ved 795, at de sorte Hedninger da kom først til Britannia, plyndrede i England, trængte ind i Glamorgan i det sydlige Wales, hvor de imidlertid bleve slagne af Kymrerne, og at de endelig gik til Irland. Denne Efterretning er baade sandsynlig og den stemmer i Enkeltheder med andre Kilder, saa at jeg har ment, at den maa staa til Troende, hvorimod den i Følge Prof. Storm er værdiløs og opstaaet paa følgende Maade. Den ældste kymriske Kilde, Annales Cambriæ i Haandskrifterne A., C. noterer kun: Hedningernes første Ankomst til Irland, men dette bliver senere udvidet til: Hedningernes første Ankomst hos Sydboerne i Irland (B.), og endelig misforstaas paa et tredie Stadium disse Ord, som om der sigtedes til Sydboerne i Wales.

Prof. Storm har atter her været altfor rask med at udkaste en Forklaring. Jeg kan ikke fremdrage nogen ny Kilde eller give ham et ubenyttet Citat, som viser, at hans Paastand er mislykket; jeg maa henvise ham til at læse sine egne Kilder om igjen. Og naar Professoren har læst Annales Cambriæ og Brut i Udgaven i Monumenta Britannica¹⁾, vil jeg for at han kan blive yderligere overbevist om sin Misforstaaelse, bede ham efterslaa Udgaven af disse Annaler i Chronicles & Memorials. Begge Steder vil Prof. Storm finde, at Annales Cambriæ aldeles ikke eksisterer i de Former, som han angiver, men derimod i følgende tre Former:

- A. Primus adventus Gentilium apud dextrales ad Hiberniam.
- B. Primus adventus Gentilium in Hiberniam.
- C. Gentiles venerunt ad Hiberniam.

Haandskriftet A. er det ældste, nemlig fra Tiden 1000; det betegnes endog som den egentlige Basis for Wales' Historie (Monum. Britannica, Preface S. 92, jfr. ab Ithel

---

¹⁾ Jfr. S. 830: Textus . . . codicem A. ad ipsa sphalmata representat.

S. XXVIII); B. og C. ere derimod fra Slutningen af det 13de Aarhundrede. Allerede i den ældste Form staa altsaa at læse, at Hedningerne gjorde Indfald hos „Syd-boerne“, og Storms hele Theori om en „senere Tilføjelse“, „en Udvidelse efter Haanden“ falder dermed til Jorden. Prof. Storm har med andre Ord gjort sig skyldig i en Fejl-læsning, hvilket naturligvis er meget uheldigt i et nyt Forsøg paa at forsvare gamle Urigtigheder; det er en Nemesis mod en talentfuld Forfatter, som i Stedet for at gjøre reelle Indsigelser i sin Polemik har fortabt sig i at beskyldte Andre for Fejltagelser (se foran S. 95—101).

Nu kan det jo være tvivlsomt, hvorledes man skal forstaa det slette Latin i Haandskriftet A., om derved menes „Syd-folket i Irland“¹⁾ eller at Vikingerne anfaldt baade Irer og Waliser (med manglende „et“) og at de altsaa fra Angrebet paa „Sydfolkene i Wales“ gik „til Irland“. Der er dog Grunde, som afgjørende tale for den sidste Fortolkning. Dels fandtes der nemlig ikke i Irland noget Folk, som særligt kaldtes „Sydboere“, dels gaves der netop i Wales et Folk, der betegnedes paa denne Maade, nemlig Beboerne af det sydlige Kongerige Deheubarth. Annales Cambriæ bruger denne Betegnelse for dem endog hyppigt, se a. 722: apud dextrales Brittones, 778: vastatio Brittonum dextralium, 991: dextralium Brittonum, fremdeles 1022, 1023, 1039, 1049²⁾. Hertil kommer endelig, at der intet Underligt er i, at dette Haandskrift A. har en særlig Efterretning fra Syd-Wales, da det efter al Rimelighed skriver sig fra St. Davids i Pembroke-

1) Denne Formodning kan i øvrigt umuligt være Prof. Storm kjærkommen. Man vilde herved faa Oplysning om, at de første Vikinger havde vendt sig mod Syd-Irland, skjønt Storm saa bestemt hævder, at de anfaldt Nordkysten, og Rechrú maatte da søges ved Dublin (hvor jeg søger den), ikke ved Irlands Nordpynt. Jfr. Storm, Kritiske Bidrag 10; Steenstrup, Normannerne II. 24.

2) Jfr. ogsaa som Parallel Ann. Cambriæ 1051: Classis Hiberniæ in dextrali parte periit (Brut: a fleet failed coming from Ireland to South Wales).

shire og desuden tager særligt Hensyn til hine sydlige Landskaber (se Mon. Brit. Pref. S. 92, ab Ithel S. XII). — Det vil saaledes ses, at The Gwentian Chronicle stemmer med de ældste, paalidelige Kilder.

Den, som vil læse om store Riger og et udstrakt Vælde med samlet Magt, skal ikke vende sig mod de keltiske Nationer. Hos dem kunne de mange Stammer, Klaner og Ætter vel slutte sig til hinanden, men om en Sammensmeltning eller usammensat Enhed er der ikke Tale. Lag har her formet sig uden om Lag, indtil en Stat er fremkommet just ikke af simpel Bygning. Det gamle Wales var netop et saadant Aggregat af Stater og Statsdele, af side- og overordnede Kongedømmer, og en stor Mængde Lag og Afdelinger lade sig paaavise.

For at faa Overblik over denne Mangfoldighed bør det da først bemærkes, at man skjelner mellem Nord-, Midt- og Syd-Wales, og at den midterste Del var den overvejende største. Der findes i øvrigt i Wales, som egentlig ikke bestaar af Bjærgkjæder, men er en hel Bjærgregion, ingen geografisk Grænse af særlig fremtrædende Betydning.

Det nordligste Kongerige var da Gwynedd eller Nord-Wales, hvis Bjærg have deres højeste Top i Snowdon; i Vest løber det ud i den lange Halvø Caernarvon, og tæt op til Nordvestpynten har Anglesey lagt sig. Dette Rige indbefattede saaledes foruden Anglesey Kystlandet langs Wales' nordlige Strande, nemlig Arfon eller Caernarvonshire og den største Del af Merionethshire med et stort Distrikt i Denbigh og Flint. Det var den Part af Wales, som Britterne senest tog i Besiddelse, vistnok først samtidigt med at Sakserne erobrede England; det var de Landskaber, mod hvilke Edvard den Første tidligst vendte sig (1277), da han lagde Wales under sit engelske Vælde. Hovedstaden

for dette Rige var Aberfraw paa Sydvestkysten af Anglesey, hvilken nu er en ringe Landsby.

Den midterste Del ville vi bedst kunne beskrive ved at gaa ud fra Montgomeryshire, der er ligesom det geografiske Centrum i Wales. Dette bærer ikke sit gamle Navn, men er opkaldt efter en normannisk Baron, og udgjorde paa den brittiske Uafhængighedstid et eget Rige, Midtlandets midterste, nemlig Powys Wenwynwyn. Nord for dette laa Powys Vadoc, der bestod af den østlige Del af Flint og Denbigh, af Dele af Merioneth- og Montgomeryshire og af Dele af Shropshire, og Syd derfor laa Mathraval, som indbefattede især Radnorshire og de nordlige Distrikter af Brecknock; det kaldtes i daglig Tale Landet mellem Wye og Severn, men dets Grænser varierede stadigt. Det sydlige Kongerige Dinefawr eller Deheubarth indbefattede de sex sydlige Shirer i Wales og var delt i sex Underriger, der omtrent svarede til disse. Deres Navne vare Ceredigion eller Cardigan, Dyfed eller Pembroke, Caermarthen, hvori Dinevor Castle laa, der var Residentsen for Syd-Wales' Fyrster, Morganwc eller Glamorganshire, Gwent eller Monmouthshire og Brecheinioc eller Brecknockshire ¹⁾.

Allerede tidligt havde imidlertid Herskere over snart et, snart et andet af disse Riger opkastet sig til Konge over Naborigerne eller over hele Wales. Rodri Mawr var saaledes i Midten af det 9de Aarh. Herre over hele Wales og havde delt det i tre Underriger mellem sine tre Sønner Anaraut, der fik Gwynedd med Aberfraw paa Anglesey som Hovedstad, Cadell, som herskede over Syd-Wales med Dinevor som Hovedby, og Mervyn, der i Mathraval regerede over Powys, men de to sidste skulde staa under Kongen i Gwynedd. Anaraut døde

¹⁾ Pearson, Historical Maps 20.

913; hans Søn Edwal Foel regerede efter ham og derpaa den berømte Howel Dda (den Gode), Søn af Cadell, Konge i Syd-Wales († c. 948). Efter hans Død begyndte en Strid mellem Descendenterne af Edwal Foel og af Howel Dda om Suprematiet i Wales¹⁾.

Lige over for England havde Wales efterhaanden begyndt at indtage en mere afhængig Stilling. Efter at Edvard havde bygget sine mægtige Borge og Æthelstan havde med Kraft overtaget Styrelsen af Riget, se vi saaledes Howel Dda, Wales' øverste Konge, og tillige Owen, Konge af Gwent, hylde den angelsaksiske Konge ved Eamont (se ovenfor S. 65). De lovede tillige en ikke ringe Tribut, nemlig 20 Pund Guld, 300 Pund Sølv og 2500 Stykker Hornkvæg. I Howel Ddas Love er Afgiften dog noget mindre, nemlig kun 63 Pund for hele Wales (III. 2. § 1)²⁾.

Vi finde, at Edgar allerede tidligt under sin Regering tillagde sig en Myndighed i walisiske Forhold og blandede sig i Fyrsternes Stridigheder, baade i de nordligste Landskaber og paa Sydkysten.

Owen, Søn af Howel den Gode og efter hans Død Konge i Dyfed, havde frataget Glamorgans Konge Morgan den Store nogle Distrikter. Da Edgar fik dette at vide, opkastede han sig til Dommer og erklærede, at Morgan havde Ret til disse Egne, i det de havde været under Glamorgans Herredømme fra umindelig Tid og laa i Teilos Bispedømme. Edgar sammenkaldte et Møde af Bisper og andre gejstlige og verdslige Herrer fra Wales og Mercia for at de kunde afgive Kjendelse i Sagen. Ved deres Dom blev det da afgjort, at disse Distrikter for altid skulde tilhøre Glamorgan. Kjen-

1) Skene, Four books of Wales I. 95.

2) Lappenberg, Geschichte Englands I. 375. Palgrave, English commonwealth I. 459.

delsen afsagdes og Brevet udstedtes for St. Teilos Alter i Llandaff med Forbandelse mod hver, som vilde bryde dette ¹⁾).

Til det nordlige Kongerige Gwynedd kom Edgar dragende i Aaret 962 med en angelsaksisk Hær, og han satte nordiske Mænd paa Anglesey, hvor de forbleve til Spot for Landets egne Indbyggere ²⁾. Denne Oplysning, som den gwentiske Krønike giver, vilde være ganske uforstaaelig, dersom ikke Krøniken selv og tillige andre Kilder fra Wales og Irland viste os, hvorledes Nordboerne nogle Aar forinden havde begyndt at lægge Haand paa Anglesey. Fra de skotske Øer vare Olafs Søn og Lagmændene komne og havde hærget Holyhead paa Anglesey frygteligt; Cybis hellige Kiste havde de taget med til Irland, hvor den forblev i 100 Aar. Derpaa gik de til Lleyn (et Distrikt i Caernarvonshire), som de ligeledes hærgede ³⁾. Disse Plyndringstogter have i det Hele strakt sig vidt.

De irske Kilder berette nemlig, at Olafs Søns og Lagmændenes Flaade kom til Irland og plyndrede Connaille og Edar (Halvøen Howth ved Dublin) saa langt som til den lille Irlandsø. Lagmændene drog end videre til Munster for at hævne deres Broder Oin og plyndrede Inis-Doimhle (vistnok ved Waterford), og ligeledes toge de Bytte i Lismore og Cork. Imidlertid bleve de i

---

¹⁾ Se herom Gwentian Chronicle 958 og Liber Landav. S. 237, 238 (de ældre Kilder have Intet). Caradoc 58, jfr. Haddan, ecclesiastical councils I. 285. Om Edgars Venskabsforhold til Morgan den Store se The Gwentian Chronicle 1001.

²⁾ Gwent. Chron. 962: Gwynedd was devastated by King Edgar and the Saxons; and he placed men from Denmark in the island of Mone, where they dwelt in spite of the men of the country. De andre Kilder have Intet, undtagen maaske Brut 961: Tywyn devastated by the pagans. Tywyn betyder egentlig Strand, og kan søges paa forskellige Steder.

³⁾ Brut 959; Gwent. Chron. 961.

Ui-Liathain (Barrymore ved Cork) slaaede af Maelcluiche og 365 Vikinger dræbte, saa at kun Mandskabet paa tre Skibe undslap. Det hedder end videre, at Olafs Søn førte Bytte med fra Irlands Ø til Britannia og til Anglesey¹⁾. Heraf synes det altsaa fremgaa, at Nordboerne paa de skotske Øer begyndte at slaa sig ned i Nord-Wales; Kong Edgar har da beskyttet denne Kolonisation som et yderligere Middel til at svække det urolige Wales.

Nogen Tid efter kom Edgar til Caerleon, der ligger ved Usk, som falder ud i Severnmundingen; Byen var Hovedstad i Gwent. Her blev der sluttet en fast Fred mellem ham og Morgan den Store, Fyrste af Glamorgan, der maatte love at yde en aarlig Afgift af 200 Køer, imod at Edgar paa sin Side beskyttede ham i Herredømmet over Glamorgan. Den øverste Konge i Wales Owen, Howel den Godes Søn, kom ogsaa til Stede og forpligtede sig til at betale den Tribut; som Howel den Gode i sin Tid havde tilsagt Æthelstan. Edgar drog derpaa mod Norden til Gwynedd og stævnedes Jago, Edwals Søn, for sig, i det han paalagde ham en Afgift af 300 Ulves Hoveder aarlig i Stedet for den, som han var ham skyldig efter den gamle Lov; han skulde have Ret til at nedlægge disse Dyr, hvør som helst han vilde i Britannia. Gwynedd betalte denne Afgift i mere end 45 Aar, indtil der ikke fandtes en Ulv mere. Angelsaksernes Konge omsatte den da atter i en Afgift af Guld, Sølv og Kvæg som tidligere²⁾.

1) F. M. 960: a prey was carried off by the son of Amhlaeibh from Inis-mac-Neasain to Britain and to Mon-Conain.

2) Alt dette i Gwentian Chron. 962. Anfaldet paa Gwynedd ogsaa omtalt i A. Cambriæ c. 966. Brut 965: the Saxons, headed by Aluryt, ravaged the kingdoms of the sons of Idwal. (Jfr. nedenfor 9de Kapitel I.) Se om Ulvene ogsaa Caradoc S. 56, Liber for 9de Hyda 183, Guill. Malmesb. g. Reg. II. § 155. men her kun 3 Aar; 45 Aar i Gwent. Chron. synes rimeligere.

Det kunde forudses, at den Koloni af Irer og Nordboere, som med Edgars Tilladelse var bleven plantet paa Anglesey, snart maatte komme i Strid med Kymrerne. Rhodri, Edwal Foels Søn, blev dræbt af disse „Irske“, og som Hævn herfor hærgede hans Broder Kong Jago Aberfraw, hvor Ierne boede, og slog dem desuden i alle deres Boliger paa Anglesey. Han fortsatte sit Forfølgelsestogt videre til de nærliggende Landskaber, til Arvon (Landet lige over for Anglesey), til Lleyn (den fremspringende Halvø af Caernarvonshire mellem Caernarvon-Bugten og Cardigan-Bugten) og Ardudwy (Øst herfor, i Merionethshire), og han jog de Irske ud af disse Egne, saa at de aldrig kom til at danne en Nation i Gwynedd. De Fordrevne flygtede Syd paa til Ceredigion, Dyfed og Gower (den vestlige Del af det nuværende Glamorganshire), men her bleve de angrebne og slagte af Owens Søn Enion, der ligeledes sejrede over de nordiske Mænd, som kom de Irske til Hjælp; der blev plyndret stærkt i Landskaberne omkring Floden Loughor, der løber paa Grænsen af Glamorgan- og Caermarthenshire og falder ud i Bristolbugten. Tilsidst maa Flygtningene vist have søgt Tilhold ude paa Halvøen Gower (der springer frem dér, hvor Bristolkanalen begynder), i det Enion endnu i Slutningen af Aaret kom derhen og ødelagde Huse og Lande, som tilhørte dem, der havde givet Ierne og de Vantro Tilhold ¹⁾).

Aaret efter kom Enion igjen til Gower under Paa-skud af at ville forfølge de Vantro, og han plyndrede det fuldstændigt. Owen, Morgans Søn, blev da forbitret,

---

1) Gwentian Chron. 966; Brut 966 har kun: Rhodri slaet, Aberfraw plyndret. A. Cambriæ c. 968: Rhodri dræbt. — I Forbindelse med disse Kampe staar vel følgende Hærtog, optegnet af A.-S. Chronicle 966: Her þored Gunneres sunu forbergode Westmoringaland.

drog imod ham og slog ham paa Flugt; alle Indbyggerne af Gower maatte sværge ham Troskab som i gamle Dage. I Følge sit Løfte maatte Edgar beskytte Landet; han kom til Carleon med en Flaade, og han bragte Kong Owen af Dyfed til at underkaste sig og til at hylde ham, hvorefter han vendte hjem til Bristol¹⁾.

Edgars næste Bedrift skulde angaa de nordlige Riger. Mellem Jago og Ieuaf, Howel Ddas Sønner, der hidtil havde regeret fredeligt sammen, var der udbrudt Krig, og Ieuaf blev fanget og blindet af sin Broder. Howel, Ieuafs Søn, drog da paa Plyndring ind i Jagos Lande. Aaret efter kom han igjen og var da understøttet af en hel angelsaksisk Hær. De plyndrede Lleyon og Anglesey og satte Saksere paa alle Jagos Lande med Adkomst til Jorderne. Fra den Tid skriver sig Angleseys Undergang; det gamle Mona var for stedse tabt for Waliserne og hed for Fremtiden Anglers-Ø. Jago blev fordrevet, og Howel overtog Styrelsen paa Grund af sin Faders Blindhed. Hans Onkel Meuryg blev fanget og Øjnene udstukne paa ham, til Hævn for at Jago var bleven blindet²⁾.

Kort efter kom Maccus, Haralds Søn, Konge over Man og andre Øer, til Anglesey og hærgede Penmon, den skønneste Plet paa Øen. Godfred, der ligeledes var en Søn af Harald, landede strax efter og hærgede Landet igjen, og Edgar gav da Godfreds Mænd Lov til at bosætte sig dér. Disse sammensvore sig med skinnsyge Naboer til Landets Ruin og forlod det aldrig; fra den Tid kunde man ingen Sinde holde Forræderi borte fra Øen. Men Edgar, som saa, hvorledes Sagerne gik, drog med store Skarer til Chester, angreb Jagos Til-

---

1) Gwent. Chron. 967. Brut 968: Enion plyndrer Gower.

2) Gwent. Chron. 968.

hængere og lod dem dræbe med Grusomhed i hele Wales¹⁾.

Af alle disse Beretninger fremgaar, hvorledes Kong Edgar efterhaanden vinder større Magt og Indflydelse i Wales og hvorledes et af hans bedste Midler hertil er at lade Nordboerne angribe dem fra Søsiden og bosætte sig paa mange Steder ved Strandene. Derimod har Edgar ganske sikkert aldrig gjort noget Tog mod Dublin, hvad dog et falsk Diplom og derefter nogle nyere Forfattere have udtalt. De engelske og de irske Aarbøgers overensstemmende Tavshed maa i dette Punkt være afgjørende²⁾. Imidlertid medførte dette gode Forhold til Nordboerne en Fare, som Edgar burde have forudset, nemlig at disse nu sloge saa faste Kløer i de vestlige Dele af Britannia, at de netop fra denne Side skulde blive allermest truende for det angelsaksiske Rige. Det vil snart vise sig, hvorledes Æthelred er nødsaget til at lade Cumberland hæрге, fordi de dér i stort Tal bosatte Nordboer begyndte at blive farlige, og hvorledes

1) Gwent. Chron. 968. Brut 969: Mark hærges Penmon. 970: Godfred hærges Anglesey og underlægger sig det. A. Cambriæ c. 969: Mon vastata est a filio Harald.

2) Robertson (Scotland under her early kings II. 387) protesterer bestemt imod at Edgars Flaadesamling 973 skal have gjældt Skotland, hvorimod den nok kan have været rettet mod Dublin, hvor Edgar „utvivlsomt“ har slaet Mønt. Saa vidt mig bekjendt haves der ikke nogen Mønt slaaet af Edgar i Dublin, men derimod Mønter, som tillægges hans Søn Æthelred. Hawkins, silver coins of England, sec. edition S. 150 siger omvendt for at forklare Æthelreds Mønter med Stednavnet „Dublin“, at Edgar jo har besiddet Dublin. Man har imidlertid næppe Andet at støtte sig til end et Diplom af 964 for Worcester, som Lappenberg (I. 407) ganske vist har benyttet, men som aldeles aabenbart er et Falskneri (Edgar skal have underlagt sig „omnia regna insularum Oceani cum suis ferocissimis regibus usque Noruegiam maximamque partem Hiberniæ cum sua nobilissima civitate Dublinia“). Kemble Nr. 514.

de Danskes Flaader, som ankomme til det irske Hav, i Kolonierne her finde Beskyttelse og i det svækkede Wales frit røve sig Føde og Underhold.

III. Edgars Kroning. Kongefærden paa Floden Dee.

En af de mærkeligste Begivenheder under Kong Edgars Regering var hans Kroning i Bath. I den selv og i de Forhold, som knytte sig nærmest til den, er saa meget uforklarligt, saa meget, der er mistydet og modsagt, at der er al Grund til at undergive dette Spørgsmaal en nøjere Undersøgelse.

I Aaret 973, efter at Edgar havde siddet 14 Aar paa Tronen og da han var 29 Aar gammel, blev han kronet i Bath af Dunstan. Hvad kunde vel bevæge den engelske Monark til et saadant Skridt? Krønikerne tie, og man kan kun ad Gisningers Vej hjælpe sig frem. Det er i denne Henseende bleven udtalt, at Kongens Pragtlyst i Forening med Dunstans Ønske om ved Salving at føre Landets Herre endnu nøjere ind under Kirken, har været de bestemmende Grunde¹⁾. Endnu sandsynligere er det maaske, „at Edgars Kroning i Bath var en højtidelig, symbolsk Forkyndelse af at den engelske Enhed var fuldbyrdet, at den var en Indvielse af en Konge over alle Englands Nationer; den udførtes af de to Ærkebisper, muligvis med særlig Instruktion eller Billigelse fra Rom, muligvis som Efterligning af den Kejserkroning, som var bleven Edgars tvende Slægtninge Otto I og Otto II til Del, maaske ogsaa som en Udtalelse om den engelske Krones kejserlige Karakter“²⁾.

¹⁾ Lappenberg I. 410.

²⁾ Dette er fremsat i en Afhandling af Robertson, *Historical Essays* 203–215, hvilken jeg ikke kjender, men som helt tiltrædes af Stubbs, *Memorials of St. Dunstan* CI.

Kong Edgar havde ladet Indbydelse udgaa viden om til alle Øvrighedspersoner, Hertuger, Bisper, Abbeder og Abbedisser om at møde ved Pintsetid i Bath. I et pragtfuldt Optog drog man til Kirken; tvende Bisper havde grebet Kongens Haand og ledede ham frem. Da Edgar var kommet for Højaltret, kastede han sig til Jorden og aftog Diademmet af sit Hoved. Dunstan istemede under Taarer: O, store Gud, vi love Dig! og da denne Psalme var sunget til Ende, hævede Bisperne Kongen op. Paa Ærkebispens Spørgsmaal aflagde Edgar derpaa Ed paa tre Ting, at han vilde værne om Kristi Kirke og om Kristi Folks sande Fred, at han vilde forbyde Alle, Høje og Lave, Rov og Uret, og at han i alle Domme vilde vise Mildhed og Retfærdighed. Nu salvedes Kongen, Ærkebispen bandt Sværdet ved hans Side, gav ham Sceptret i Haanden, satte Kronen paa hans Hovede og velsignede ham ¹⁾.

Umiddelbart derefter blev der holdt en stor Flaademønstring. Kong Edgar sejlede langs det nordlige Englands Kyster og kom til Chester ²⁾. Her mødte en stor Mængde Underkonger, som hyldede ham og svor, at de vilde hjælpe ham til Søs og til Lands. Kong Edgar satte sig derpaa i en Baad og blev nu, medens han selv tog Roret, af Kongerne roet op ad Floden Dee til Klostret St. Johannis. De Fyrster, som førte Aarerne, siges at have været Kenneth, Skotternes, og Malkolm, Kymrernes Konge, Ærkepiraten Maccus, der herskede over mange Øer, Dufnall, Konge af Strathclyde, Siferth, Jakob og Howel, Konger i Wales, og Juchil, Konge af Westmoreland. Bag efter fulgte i

¹⁾ Vita S. Oswaldi (Raine, the Historians of York I) S. 436—438.

²⁾ A. Cambriæ 973: congregatio navium in urbe Legionum a rege Saxonum Eadgar. Brut 971 har i flere Haandskrifter urigtigt Caerleon upon Usk; det var Caerleon upon Dee.

Baade Rigets fornemme og ansete Herrer. Efter at Gudstjenesten var holdt, roede man paa samme Maade tilbage til Chester¹⁾.

Imod dette Kongemøde paa Dee er der gjort de skarpeste Indvendinger af forskjellige Forfattere og da navnlig af skotske og kymriske Historikere, som have henregnet Fortællingen til de saakaldte „english claims“, Englændernes gamle og nye Krav paa Herredømmet over Skotterne²⁾. Vi skulle gennemgaa de fremkomne Anker.

Det siges da for det Første, at Historikeren Æthelwerd, der levede paa den Tid, Intet véd om denne Hylding. Hertil kan simpelthen svares, at denne Forfatter ikke giver sig til historisk at fortælle om Edgars Kroning; han berører den kun ganske kort i et Vers, hvormed han slutter sin Krønike. Den angelsaksiske Krønike omtaler de sex Kongers Hylding, om end ikke Sejladsen paa Dee, og det er vilkaarligt at kalde dens Notits for en senere Tilføjelse, dertil indeholder den for nøjagtige og detaillerede Opgivelser. Sejladsen paa Dee omtales allerede af Florentius, og hvor æventyrlig og besynderlig den lyder, synes den slet ikke at kunne ligge den Konge fjærn, der var saa pragtlysten og titelsyg som Edgar, saaledes som de bombastiske og højt flyvende Udtryk i hans Diplomer bevidne³⁾.

Lige saa lidt kunne de Afvigelser, som Kilderne

1) A.-S. Chron. 972: 6 Konger sværge, ingen Navne. Flor. 973: subreguli ejus octo Kynath scil. rex Scotorum, Malcolm, rex Cumbrorum, Maccus plurimarum rex insularum, et alii quinque Dufnall, Siferth, Huwall, Jacob, Juchill. Simeon, g. reg. 973. Will. Malmesb. II. § 148. Mathæus Westm. 974.

2) Robertson, Scotland under her early kings II. 386 f. T. Morgan Owen i Archæologia Cambrensis, Fourth Series Nr. 31. S. 257 f.

3) Jfr. Lappenberg I. 411.

frembyde med Hensyn til Aarstallet, svække Efterretningens Paalidelighed. Der kan kun være Tale om en Vaklen mellem A.-S. Chronicles Aar 972 og Florentius' 973. (Mathæus af Westminster (974) og Henrik af Huntingdon (970) kunne som senere og mere upaalidelige Kilder ikke komme i Betragtning mod dem), og da nu førstnævnte Chronicles Aar maa berigtiges til A. D. 973, i det den selv siger, at Kroningen foregik paa den 11te Maj og paa Pintsedag, hvad der alene passer paa Aaret 973, saa stemme altsaa de to afgjørende Kilder overens ¹⁾).

En Hovedskrøbelighed ved hin Efterretning vilde imidlertid komme for Dagen, dersom det kunde bevises, at de Konger, som Kilderne nævne, slet ikke herskede paa den omhandlede Tid.

Vi vende os da først til Skotternes Konge, Kenneth, mod hvis Hyldning af Edgar der naturligvis fra skotsk Side protesteres endog paa en vis afvisende Maade. Dersom Lothian og Edinburgh imidlertid ere blevne afstaaede til Skotterne paa Kong Edgars Tid, imod at deres Konge hyldede den engelske Hersker eller imod at han var til Stede ved de store Fester og Ceremonier, da er der ikke det Mindste besynderligt i at Kenneth var til Stede paa Dee. Og de Grunde, som afgjørende tale for at Forholdet netop var saaledes, ere blevne anførte ovenfor (S. 180).

Hvor Dufnall var Konge, nævner Florentius ikke, men Mathæus af Westminster anfører ham som Konge i Dyfed (rex Demetiæ). Dette er imidlertid aabenbart en Fejltagelse af denne Forfatter, og her bør læses Konge af Strathclyde, hvor der herskede en Kong Dunwallon, som drog i Pilgrimsfart til Rom og døde dér 975 ²⁾).

¹⁾ Simeon, de gestis reg. Angl., Twysden 159, har ogsaa 973.

²⁾ A. Ult. 974; Brut 974; Tighernach 975. Robertson II. 388 udtaler endog selv, at Dufnall egentlig ikke er et walisisk

Siferd er et mærkeligt Navn paa en Konge af Wales, da det ikke er kymrisk og vel egentlig snarest skandinavisk. Det sandsynligste er vist, at det er Navnet paa en Konge af nordisk Herkomst, som har hersket over Nordboer i Wales eller i Westmoreland og Cumberland. Der forekommer desuden som Vidner under et af Edred udstedt Aktstykke, som man ikke endnu har turdet erklære for uægte, følgende Mænd: Morcant regulus et Owen, Syferð et Jacob, Eadmund dux et Ædelmund¹⁾. En fornem Høvding med Navnet Siferd synes altsaa virkelig at have levet paa de Tider.

I dette Aktstykke møder os ogsaa Navnet Jacob, hvilket i Følge Florentius bares af en af de her omhandlede Konger. Mathæus af Westminster gjør ham til rex Galwalliæ (Galway), hvad der maaske er mindre rigtigt.

Howel nævnes dernæst (Florentius: Huwall; Mathæus: Howel, rex Walliæ), og det er uden Tvivl den Kong Howel af Gwynedd, som vi ofte have set paa Togt ledsaget af saksiske Hjælpetropper²⁾.

Juchill, eller som han hedder hos Mathæus: Jukil rex Westimariæ (Westmoreland) kjendes ikke andetsteds fra³⁾.

Om Malkolm „rex Cumborum“ bemærker Ro-

Navn, og tillige at Donald var Konge af Strathclyde under hele Edgars Regering, saa at hans Indvendinger mod denne Fyrste falde til Jorden. — I det Hele taget fandtes der i Vesten mange Kongedømmer, hvorom vi nu ikke ret have Klarhed, se saaledes Tighernach 997: Maelcolaim mac Domnall Ri Breatain Tuaiscert [Nord-Britterne] moritur.

¹⁾ Kemble Nr. 433 (955) uden den ominøse Stjerne, og Robertson indrømmer, at det er autentisk (II. 388).

²⁾ Gwent. Chron. 968, 978.

³⁾ Robertson II. 387: Siferth, Howel. and Jacob are unquestionably meant for Jevaf ap Idwal, his son Howel and his brother Jago, princes of North Wales. Den ovenfor fremsatte Tolking synes dog være naturligere.

bertson, at Skotlands Konge Malkolm ganske vist 945 fik Cumberland i Forlønning og fornyede sit Lensforhold ved Edreds Død, men ved hans egen Død maa Forholdet have været til Ende. Dette er dog vel nærmest en Paastand, og har der været en særegen Konge i Cumberland (Dufnall regerede, som vi alt have set, i Strathclyde), kunde han meget vel have baaret dette Navn eller snarere det lignende *Morcant*, som vi fandt under det nysnævnte af Edred udstedte Brev.

Endelig nævnes *Maccus plurimarum rex insularum* (eller hos Mathæus: *Maco, rex Monæ et plurimarum insularum*, hos Guill. Malmesbury II. c. 8: *Maccusius archipirata*). Med Hensyn til denne Fyrste er Tvivlen gaaet lige til, at *Maccus* virkelig var et Personnavn. Saaledes har Konrad Maurer fremsat den Gisning, at ved en Misforstaaelse det keltiske *mac o*: Søn var antaget for Mandens Navn og at vi i Virkeligheden ikke vide, hvad han hed¹⁾. Imidlertid kan der anføres saa mange Exempler paa at et saadant Navn existerer, at al Tvivl maa ophøre. Simeon af Durham anfører c. 950 en *Maccus filius Onlafi* (S. 687 Anm.), se foran S. 89. I et Brev om Frigivelser foran St. Petros Alter nævnes: *Maccos* (Kemble Nr. 981 IV S. 313). Et kymrisk Digt fra tidligst det 11te Aarhundrede anfører som Konge paa Anglesey i 10de Aarhundrede: *two halved Macwy* eller *Macwy the two halved* (Stephens, *literature of the Kymri* S. 214, 215). Blandt Brihtnoths Krigere forekommer i Sangen om ham ogsaa *Maccus* (se nedenfor). Af Hübner, *Inscriptiones Britanniae Christianae* ses, at der i Devonshire findes en Indskrift:

¹⁾ Maurer, *Bekehrung* I. 147. Munch havde i *Chronica regum Manniae* 41 ogsaa tvivlet om Navnets Rigtighed, men i sin *Norske Folks Historie* I. 2. 199 antager han dog, at det er et Personnavn.

Sarini filii Macco Decheti (Nr. 26, S. 10) og paa Anglesey en Indskrift: hic jacit Macco Deccetti (Nr. 154, S. 54).

Navnets Existents er saaledes sikker nok, og det vides, at det paa Edgars Tid har været baaret af en Konge over Man og andre Øer. Vi have jo set, at Maccus, Søn af Harald, hærger Penmon paa Anglesey¹⁾ og at han med Lagmændene fra Øerne plyndrer paa Irland²⁾.

Nogle falske Dokumenter af 966, 971 og 974 behøve slet ikke at drages ind i denne Sammenhæng³⁾. Ingen har et gunstigt Ord tilovers for deres falske Udsagn, og vi have Vidnesbyrd nok om Kongernes Tilværelse uden at behøve at bygge paa disse Aktstykker.

Saaledes tør det vel staa fast, at der ikke er Noget til Hinder for, at disse Konger have kunnet være til Stede paa Dee og vist Edgar Hæder. Mulig er et enkelt Navn forskrevet eller man har taget en enkelt Konge for meget med, men i det Hele kan man ikke nægte disse Fyrsters Existents, saa lidt som Edgars Herredømme over dem⁴⁾. Hvad der i den hele Ceremoni har størst Interesse for de Studier, som vi forfølge i dette Arbejde, er at vi deri se et Billede paa Edgars Magt navnlig over for Wales og over for Nordboerne paa de vestlige Øer.

1) Brut 969. A. Cambriæ (kun filius Harald).i.

2) F. M. 972 har Maghnus mac Araith, hvad der vilde være mærkeligt, da jo ellers Magnus den Gode skal være første Indehaver af dette Navn; men denne Form findes ikke i de ældre Kilder og er kun en lærd Forvanskning af Mac; Dr. Todd har derfor havt Uret i at adoptere den (S. 272). Jfr. i øvrigt næste Kapitel.

3) Kemble Nr. 519, 567, 584; Thorpe S. 218.

4) Se herom ogsaa det paalidelige Vita S. Oswaldi 425: quem pertimuerunt non solum insularum principes et tyranni; sed etiam reges plurimarum gentium ipsius audientes prudentiam timore atque terrore percussi sunt.

Til Slutning hidsetter jeg følgende Fortælling, som en kymrisk Forfatter, der er saare ivrig for at tage den nys behandlede Tradition af Dage, uforvarende kommer til at meddele. Da Gwaethvoed, Herre af Cibwyr og Ceredigion, af Edgar opfordredes til at ro hans Baad paa Dee, svarede han, at han „kunde ikke ro en Baad, og hvis han kunde, vilde han ikke gjøre det uden for at frelse et Menneskes Liv, være sig en Konges eller en Vasals“. Da han af et andet Sendebud blev bedt om dog at give et Svar, som man kunde melde Kongen, sagde han: „Sig til ham, at han skal frygte den, som ikke frygter Død!“ Hvis denne Fortælling indeholder nogen Sandhed, vidner den yderst uheldigt om at der virkelig har været ogsaa kymriske Traditioner om Sejladsen paa Dee, og at de, som findes i England, ikke helt ere spundne ud af anglonormanniske Hjærner. Man kan kun beklage, at der savnes Efterretning om, hvorledes de andre Kongers Svar have lydt eller om de ikke netop have svaret ved at give Møde efter Tilsigelsen. Forresten er der vel ikke Tvivl om, at Fortællingen ikke er af gammel Dato, men skyldes en sen Forfatters patriotiske, højsindede Tænkemaade, hvilket i øvrigt er Skade, da Gwaethvoeds Svar endnu den Dag i Dag er hans Ætlinges Motto ¹⁾.

To Aar efter døde Edgar 975, kun 32 Aar gammel, og med ham faldt Angelsaksernes stærke Vælde i England.

---

¹⁾ Archæol. Camb. Nr. 31 S. 238.

Ottende Kapitel.

Norske Kolonier paa de skotske Øer og Halvøer.

Medens England i det 10de Aarhundredes første Halvdel rummede nordiske Riger med store Landomraader inden for sine Grænser, og medens Irland i Reglen kun afgav enkelte Byer til Nordboernes Eje, udviste Skotland ligesom et Mellemstadium, i det det var Sædet for en Mængde mindre Kolonier, talrige som Øerne ved Landets Kyst og som Halvøerne, der skyde sig ud i Havet. Kildernes Mangelfuldhed gjør os det umuligt at forfølge disse Erobringers Historie i alle Enkeltheder eller endog at faa de store Træk helt udklarede; imidlertid synes det vist, at det Herredømme, som Nordmændene stundom tiltvang sig over de nordlige Landskaber i Skotland, ikke har været ringe i geografisk Udstrækning. Det var Landene paa den anden Side Floden Spey, som de Norske stundom toge i Besiddelse, og paa Orknøerne havde Herskerne deres Residents. Vest for Fastlandet ligge Hebriderne eller, som de da hed paa Nordboernes Maal, Syderøerne, og paa de Irskes Maal Insi-gall eller de Fremmedes Øer¹⁾. Caith-

---

¹⁾ Skene, *Celtic Scotland* (I. 345) tilføjer, at deres Beboere hed Gaillgaedhil (Fremmed-Gæler), men jeg har alt i en tidligere Anledning (Normannerne II. 128) gjort opmærksom paa, at

ness, den nordøstligste Halvø, delte som oftest Lod med Orknøerne, og Galloway, det sydvestligste Landskab, med Hebriderne.

Hvad enten Kilderne ere mindre godt underrettede eller der virkelig har bestaaet et venskabeligere Forhold mellem Nordboer og Skotter, er det sikkert, at det kun sjældent omtales, at Skotland i det 10de Aarhundrede blev hjemsøgt af Vikinger.

I Aaret 904 faldt Ivar, Sønnesøn af Ivar, med en stor Flaade i tre Afdelinger ind i Landet. Han plyndrede Dunkeld (i Perth) og mange andre Egne; Aedh, en piktisk Konge, blev dræbt af disse Vikinger. Imidlertid samlede Indbyggerne sig snart modigt mod dem, og der stod i det følgende Aar en Kamp ved Stratherne. Ierne stillede sig under Guds og St. Columbas Beskyttelse (se foran S. 59), og det lykkedes dem at forjage Nordboerne af Landet ¹⁾.

Fjorten Aar efter kæmpedes der en haard Dyst med Vikingerne ved Dunblane og ved Tynemoor, men herom er alt talt i det Foregaaende (S. 13—16, 58—59).

Derefter bliver det atter tyst i en Menneskealder;

denne Betegnelse først forekommer i en sen Tid; den findes vist næppe endnu paa det Tidspunkt, som her behandles. — Om de skotske Øer se i øvrigt Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene 277 f.

¹⁾ Pictish Chronicle (Skene, the Chronicles of the Picts and Scots S. 9): *cujus tertio anno Normanni predauerunt Duncalden, omnemque Albaniam. In sequenti utique anno occisi sunt in Sraitherni Normanni. A. Ult. 905: Imar filius Imari occisus a Pictis et strages magna suorum simul. Chron. Scot. 904: Ead, king of Cruithen-tuaith, fell by the 2 grandsons of Imhar and by Catel along with 500 men. Mon denne Catel er Wales-Kongen, Rodris Søn, som dør c. 909 (A. Cambr., Gwent. Chron., Brut)? Three Fragments 229: when Imhar Conung was a young man.*

kun ved den engelske Grænse staar der ofte Kampe, som det foran er fremstillet i Northumberlands Historie.

Over Skotterne herskede i Begyndelsen af det 10de Aarhundrede Konstantin (901—940), og i alle de Lande, som hørte under Orknøjarlerne, Einar, der gjærne kaldtes Torv-Einar, fordi han havde lært Indbyggerne at skære Tørv og bruge dem til Brændsel¹⁾. Efter Torv-Einars Død raadede hans Sønner Arnkel, Erland og Thorfin Hausakliuf (Pande-Kløver) for Landet²⁾. Paa den Tid kom Erik Blodøxe, der var fordrevet fra Norge, til Øerne og underlagde sig dem³⁾. Arnkel og Erland droge med ham paa Togt til England, hvor de faldt⁴⁾. Thorfin styrede derefter Øerne, dog under Eriks Sønner; thi disse vare med deres Moder Gunhild fra Northumberland dragne hid op og havde gjort Øerne skatskyldige til sig. Senere fór hun og Sønnerne til Danmark, og Thorfin overtog atter Magten⁵⁾.

Under Kong Indulf (954—962) gjordes der et Anfald paa Buchan (i Aberdeen) af „Somarliderne“, men de sloges tilbage⁶⁾. „Somarlid“ hører til den Art mærkelige Ord eller Navne, som ofte overrasker os i Vikingetiden. Der er ikke Tvivl om, at det, især i en senere Tid, var et Personnavn, som oven i Kjøbet havde sit tilsvarende „Vetrliði“. Men Sumarlið betegner tillige den Hær eller Lid, der virker om Sommeren og som om Vinteren opløser sig eller sidder kvær i sodet Hal⁷⁾.

1) Normannerne II. 518.

2) Olaf Tryggv. S. c. 97 (Fornm. Sg. I. 197).

3) Olaf Tryggv. S. c. 98 (Fornm. Sg. I. 201); Orkneyingasaga c. 1.

4) Se foran S. 89.

5) Snorre, Hakon den Godes Saga, c. 5, 10. Munch I. 1. 731.

6) Pictish Chronicle S. 10: Classi Somarlidiorum occisi sunt in Buchain.

7) Jfr. Normannerne I. 274. Munch, Chronica regum Manniæ 42.

Da her nu i den piktiske Krønike bruges Ordets Flertalsform, nødsages vi til den Slutning (som vi ogsaa ville komme til ved „Lagmand“, se nedenfor), at her er Tale om et Bestemmelsesord, ikke om et Navn. Et Vink om hvor disse Sommerplyndrere kom fra, gives os af Sagaerne, der udsige, at Erik Blodøxes Sønner sade paa Orknøerne og at deres Flaade hver Sommer hærgede paa Skotland, Syderøerne og Bretland ¹⁾.

Thorfin Hausakliuf havde en Søn Arnfin, der var gift med Ragnhild, en Datter af Erik Blodøxe og Gunhild. Arnfin overtog efter Faderens Død Magten, men Ragnhild voldte hans Død og ægtede derpaa Broderen Haavard den Aarsæle ²⁾. Tilsidst blev hun dog ogsaa kjed af ham og fik hans Søstersøn Einar Klining til at myrde ham. Denne Daad gjorde Einar forhadet af Alle, og Ragnhild nægtede, at hun nogen Sinde havde lagt Plan om sin Ægtefælles Død. Einar dræbtes da af en anden Søstersøn af Haavard, Einar Haardkjæft, hvem Ragnhild ligeledes havde fristet til dette Mord. Imidlertid vilde hun ikke ægte ham, men tog derimod Ljot, en tredie Søn af Thorfin, til Mand. Skule, den fjerde Broder, mente sig nu forurettet og drog til den skotske Konge, der gav ham Jarlsnavn og lod ham raade over Caithness, som han alt forinden synes at have besiddet. Hans Forsøg paa herfra at vinde Orknøerne mislykkedes, og Skule maatte flygte til Skottekongen, som sendte ham en Hjelpehær under Anførsel af en Høvding ved Navn Margbjod ³⁾. I den paafølgende Kamp sejrede imidlertid

1) Olaf Tryggv. S. (Fornm. Sg. I. 25) c. 16. Jfr. Skene, Celtic Scotland I. 365.

2) Fordi der under ham var lykkelig Aarvæxt, gode Tider.

3) I Følge Munch er Margbjod = Macbeth, hvorimod Skene (I. 375) antager ham for den Maelbrigdi, der af Tighernach 1020 nævnes som Broder til en Mormær i Skotland Finleik og som havde været Mormær før ham.

Ljot. Skule faldt og Margbjod flygtede; Ljot herskede nu over Caithness. Efter nogen Tids Fejde kom Margbjod tilbage og angreb Ljot, der vel sejrede, men fik saa svære Saar, at han snart efter døde. Saa blev den femte Broder Lødver Jarl paa Orknø og skal have hersket mægtigt¹⁾.

Efter hans Død indtog hans Søn Sigurd Jarlesædet. Han besad Caithness, og hver Sommer havde han Skibe ude paa Plyndring af Syderøerne, Skotland og Irland. En Sommer kom Jarl Finleik med en stor Hær og æskede Sigurd til Kamp ved Skidamyre paa Caithness. For at hverve sig tilstrækkeligt Mandskab hos Orknøboerne lovede han Bønderne, at de maatte faa al deres Odel tilbage; denne havde siden Torv-Einars Tid tilhørt Jarlerne. Harald Haarfager havde nemlig ladet kræve 60 Mark Guld i Skat paa Øerne, og da dette tyktes Bønderne altfor meget, tilbød Einar at betale Skatten alene, imod at de afstod ham Odelen. Heri indvilligede de, i det de Fattige kun ejede lidet Jord og da de Rige altid vilde kunne købe deres Odel tilbage²⁾.

Paa denne Maade fik Sigurd et betydeligt Antal Krigere og vandt en stor Sejr. Derefter underlagde han sig Sutherland, Ross, Murray og Dalene eller det senere saakaldte Argyle³⁾. Den nævnte Jarl Finleik er vist den Samme som Findlaec mac Ruaidhri, der nævnes i Tighernachs Annaler 1020 som Mormaer Moreb (Mormaer i Murray) og i Ulsterannalerne som Ri Alban (Konge af Alban), hvorefter man maaske tør udlede, at han krævede en vis Uafhængighed baade af Skotter og af Øernes Jarler⁴⁾. Saaledes adlode store Landstræk-

1) Munch, Norske Folks Historie I. 2. 132. Olaf Tryggv. Saga c. 97 (Fornm. Sögur I. 198 f.).

2) Olaf Tryggv. Saga c. 97 (Fornm. Sögur I. 197).

3) Njals Saga c. 86 (85). Skene I. 390. Munch I. 2. 133.

4) Skene, Celtic Scotland I. 389.

ninger i Skotland hans Herskermagt. Njals Saga nævner end videre, hvorledes en Jarl Gille paa Syderøerne betalte ham Skat og senere ægtede Sigurds Søster¹⁾.

Skotterne gjorde da et nyt Forsøg paa at afryste Aaget. To skotske Jarler Hundi og Mælsnati havde dræbt Sigurds Svoger Haayard i Thraswick (Threswick), og de holdt nu Havnene ved Pentlandsfjorden besatte for at intet Budskab derom skulde gaa til Orknøerne. Sigurd rustede sig mod dem og landede ikke langt fra Dungalsnipen (Duncansby Head) paa Caithness. I den hæftige Kamp blev han Sejrrherre, Mælsnati faldt og Hundi flygtede²⁾. Da imidlertid Malkolm, Finleiks Brodersøn og Mormaer i Murray, samlede en ny og overlegen Hær mod ham ved Duncansby, turde han ikke blive og vendte tilbage til Orknøerne; senere synes han ikke at have erobret nogen Del af Skotland tilbage. Nogle Aar efter, da Malkolm var bleven Konge i Skotland, sluttede Sigurd Forbund med ham og fik hans Datter til Ægte, vistnok for at faa Caithness og Sutherland i Forlening; disse Provinser bleve siden skjænkede den i dette Ægteskab fødte Søn Thorfin.

Vi have hørt om at Orknøjarlerne krævede Skat af Syderøerne; der staar endnu tilbage at berette om Orknøjarlernes Forhold til Norges Konge.

¹⁾ Njals Saga c. 85, 89 (84, 88).

²⁾ I denne Kamp deltog Njals Sønner. Deres Skibe vare paa Rejsen fra Island drevne i Land ved Skotlands Kyst, hvor to skotske Høvdinge Grjotgard og Snækolf, Sønner af Moldan paa Dungalsbø (Duncansby) og Frænder af Malkolm, den senere Skotlands Konge, gav dem Kaaret enten at forlade Skib og Gods eller at kæmpe. Njals Sønner valgte at strides, men de vilde være blevne overvundne, om ikke Kaare Salmundssøn, der vendte hjem fra Syderøerne med Skat, var kommet dem til Hjælp med ti Skibe. Skotterne bleve dræbte, deres Høvdinge faldt, og Skibene erobredes. De fulgte nu med Kaare til Sigurd Jarl og opholdt sig hos ham om Vinteren (c. 83, 84). Munch I. 2. 193.

Det synes sikkert, at Sigurd Jarl erkjendte Hakon Jarls Overhøjhed. I alt Fald bragte Kaare Salmundsson to Somre efter Slaget ved Dungalsgnipen Hakon Jarl Skat. Det er muligt, at det har været Skat af Syderøerne; men den overbragtes i alt Fald i Sigurds Navn. Hvor mægtig end Jarl Sigurd var, havde Olaf Tryggvesson dog tvunget ham til Underkastelse og til at antage Kristendommen. Paa et Tog langs Skotlands Kyster havde han lagt sig ind i Aasmundarvaag paa den sydøstlige Kant af Haaø (en af Orknøerne). Her laa nu netop Sigurd Jarl med et Skib, og da Olaf var ham saa langt overlegen, maatte Jarlen overgive sig. Olaf tog hans Søn Hvalp eller Hundi med til Norge og lod ham døbe under Navnet Lødver. Da Drengen imidlertid kort efter døde, frigjorde Sigurd sig fra dette Overherredømme ¹⁾).

Om Sigurd Jarls Hærfærd til Irland er talt foran. Han havde forinden sin Afrejse overladt Regeringen til sine ældste Sønner Sumarlide, Bruse og Einar Vrangmund; den yngste Thorfin, som han havde avlet med Kong Malkolms Datter, var endnu ganske ung og blev sendt til den skotske Konge. Da nu Efterretningen om at Sigurd var dræbt, kom til Orknøerne, tog man de tre Brødre til Jarler, medens den unge Thorfin Intet fik. Imidlertid overlod Malkolm ham Caithness og Sutherland (hvad allerede er sagt) og satte Mænd til at hjælpe ham med Styrelsen, indtil han blev voxen.

Vi vende os derpaa til Øerne ved Skotlands Vestside og i det Irske Hav. Den største Ø er Anglesey eller, som den dengang hed, Manige, der ligger tæt op til den nordvestlige Kyst af Wales og kun

---

¹⁾ Snorre, Olaf Tryggvessøns Saga c. 52; Olaf Tryggv. Saga, Fornm. Sögur I. 200 c. 98; Orkneyingasaga c. 1; Munch, Norske Folks Historie I. 2. 252.

ved et smalt Sund skilles fra Fastlandet. Den udgjorde i Forbindelse med Caernarvonshire og Merionethshire det nordligste Kongerige i Wales, Gwynedd (se foran S. 189). Denne Ø havde, som vi have set, ligesom det øvrige Wales været Gjenstand for normanniske Angreb, og Vikingerne fra de skotske Øer havde grundlagt varige Kolonier dér. Man¹⁾, der ligger som et Centrum midt i det Irske Hav og fra hvis Strande man i klart Vejr kan se England, Wales, Irland og Skotland, var dog det bedste Tilholdssted for Vikingerne og vistnok et Kongesæde²⁾.

Den første Gang, vi høre om Nordboer hjemme-hørende paa Hebriderne, er i følgende Fortælling. Kong Muircheartach havde, som vi alt foran have hørt, gjort et Tog til Skotlands Øer³⁾, og Ragnalls Søn plyndrer da til Gjengjæld Downpatrick, hvor Øst-Ulsters Kongeborg ligger. Hævnen herover kom dog hurtigt, i det Vikinger fra Havet overfaldt ham paa hans Øer, og han maatte fly til Ulster, hvor Kong Madudhan dræbte ham otte Dage efter at han havde plyndret⁴⁾.

Om denne Ragnall og hans Søn haves i øvrigt ingen Oplysning. Snart efter træffe vi paa sikker Under-

1) Jeg benytter her Lejligheden til at rette en Fejltagelse i Andet Bind af Normannerne. Món, Monia, Monige er det gamle Navn paa Anglesey, Manige, Mannan og Mannia derimod paa Man. Denne Navnelighed, der let volder Forveksling og stundom Tvivl (se næste Kapitel ved Aarene 994 og 1000), har foranlediget, at der paa S. 125 L. 21 læses Man i Stedet for Anglesey; S. 145 L. 3 bør Ordene „Man og tilsidst“ udgaa.

2) Jfr. om Man Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene 347 f.

3) Se foran S. 120.

4) Chron. Scot. 941, A. Ult. 941 (e partibus transmarinis), F. M. 940 (foreigners came across the sea). Dr. Todd S. 272. — Jfr. i øvrigt om en Konge Galeachan foran S. 74 Anm. 7.

retning om en paa Øerne hjemmehørende Konge og Kongefamilie, nemlig i Beretningen om Haralds Sønner Maccus og Godfred med Lagmændene fra Øerne. Vi have i de foregaaende Kapitler hørt om deres Plyndringer paa Irlands forskellige Strande (S. 192), deres Tog til Limerick (S. 139) og deres stadige Hæretog til Wales (S. 192—196, jfr. ogsaa i det Følgende S. 219—221).

Ikke faa Grunde synes tale for en Forbindelse mellem Øernes Konger og Herrerne af Limerick. Foruden at de samme Navne gjenfindes i de tvende Kongefamilier, have vi i forrige Kapitel set, hvorledes paa det store Plyndringstog 962 Olafs Søn og Lagmændene ikke vende sig mod Limerick, men derimod hjemsøge de sydlige og østlige Dele af Irland, og vi faa at vide, at Broderen Oin var faldet i Munster. En Olafs Søn (se foran S. 192—93) angives som Skibenes Høvding, og vi finde senere netop en Olaf Olafssøn i Limerick. Vi have set, at Ivar af Limerick maa flygte fra sit Rige og at han er et Aar borte, i hvilket Tidsrum han gjør et Indfald i Wales og forsøger at erobre det; hans Ledsager Olaf Olafssøn falder dér (se foran S. 139). Dr. Todd (S. CXXIV) udtaler, at denne Begivenhed ikke kjendes andetsteds fra, men her giver netop den Gwentiske Krønike os fornøden Oplysning ved sin Beretning om, hvorledes Maccus og Godfred paa den Tid med Understøttelse af Edgar angribe Anglesey. Saaledes hjælpe altsaa Limerickboerne Vikingerne fra de skotske Øer paa deres Hæretog. Hvorfor Maccus derimod fører Ivar bort fra Limerick (c. 971 S. 139), om det er for at redde ham eller som Fange, lader sig ikke afgjøre paa Grund af Kildernes Dunkelhed. Hvad „Lagmainn“ angaar, kunde man være i Tvivl, om derved forstaas et Personnavn eller Betegnelsen for en Stilling;

men da Kilderne flere Gange give en Pluralisform, synes derved bestemt hentydet til det sidste ¹⁾.

Maccus have vi alt truffet som Deltager i Kongefærden paa Dee. Det er jo forstaaeligt nok, at han hyldede Edgar, eftersom denne beskyttede hans Magt paa Anglesey. Efter ham herskede hans Broder Godfred Haraldssøn ²⁾, og da han i Aaret 989 blev dræbt paa Dalriadernes Kyst ³⁾, har vistnok Ragnall, Godfreds Søn, overtaget Magten; hans Død optegnes 1004 ⁴⁾. Det lader i øvrigt til, at disse Konger maa svare Skat til nordiske Herrer. Om et Lydighedsforhold til Kongerne i Dublin er der ganske vist aldrig Tale, og naar Øernes Vikinger 979 hjælpe Nordboerne i Dublin i deres Kampe mod Maelsechlainn ⁵⁾, skyldes dette vist frivillig Hjælp. Derimod berette de nordiske Sagaer, at Skat ydedes baade til Orknøjarlen og til Norges Konge.

Sigurd Jarl af Orknø drog paa sine Hærgetog endog saa langt Syd paa som til Man. Med Indbyggerne sluttede han Forlig om at de skulde betale en vis Sum for at undgaa videre Plyndring, og han indsatte nogle Mænd for at oppebære Skatten, der skulde udredes i brændt

¹⁾ F. M. 960: Loingeas meic Amlaf & na ladgmainn; 972: co llagmannaib. At det imidlertid ogsaa bruges som Personnavn, fremgaar af, at en Olaf mac Lagmain deltager i Brianslaget. Gaedhil 165 har Amlaib Lagmaind mac Gofraid, men det er vist urigtigt, se S. 207: Amlaibb mac Lagmain. A. Ult. 1014: Amlaim mac Ladmaind. A. Loch Cé S. 10: Amlaib mac Lagmairn. I Gaedhil 40 nævnes ogsaa: loinges Lagmuind (Lagmands Flaade). Dr. Todd S. 272 har vist Uret i at danne en Person Olaf Lagmand, blot støttet til Gaedhil S. 165.

²⁾ Om Njals Sønners Angreb paa Man se Sagaen c. 86 og næste Kapitel S. 223.

³⁾ A. Ult. 988. Tighernach 989. Chron. Scot. 987.

⁴⁾ Chron. Scot. 1003. A. Ult. 1004: Ragnall mac Gofraigh ri na n insi.

⁵⁾ A. Ult. 979. F. M. 978. Gaedhil CI. Jfr. foran S. 147.

(rent) Sølv. Han sejlede derpaa hjem, men da hans Skattekrævere droge tilbage, overfaldtes de af Storm og lede Skibbrud paa en Ø ved Irland. Islændingen Thorod, der kom fra Dublin, frelste dem og overlod dem sin Baad imod at faa en betydelig Del af deres Skat; de arbejdede sig derpaa i Baaden frem til Orknøerne. Thorod fik heraf Tilnavnet Skattkaupandi¹⁾.

Medens Øerne saaledes i alt Fald stundom betalte Skat til Orknøjarlen, er det paa den anden Side ogsaa vist, at der stundom krævedes Skat til Norges Konge. Hakon Jarl sendte saaledes Islændingen Thorgils Thordsøn, kaldet Ørrabeinsstjup, ud til Syderøerne for at inddrive den Skat, der nu resterede alt paa tredie Aar. Thorgils og hans Ven Thorstein Hvide fra Sogn drog afsted paa to Skibe, men med faa Mænd. Af Skat fik de Lidet og strandede paa Caithness; kun Skibenes Besætning reddedes. Hos en Jarl Olaf fik de venlig Modtagelse, og Thorgils gjorde sig fortjent ved i Holmgang at nedlægge en frygtelig Viking, der bejlede til Jarlens Søster Gudrun. Efter Lovene for Holmgang tilfaldt alt den Dræbtes Gods Sejrherren, og da Thorgils saaledes var bleven rig, gav Jarlen ham Gudrun til Ægte. Thorgils gjorde derpaa i den følgende Sommer et nyt Tog til Syderøerne og var nu mægtig nok til at tvinge Beboerne til at betale Skatten, som han derpaa bragte hjem til Hakon Jarl²⁾. —

Noget klart Billede af hvorledes den nordiske Herskermagt var fordelt paa de vestlige Øer, kan det saaledes ikke lykkes at tegne. Der gives os forskellige Vink, men vi kunne ikke skarpt se, hvor det enkelte Kongedømmes Grænser ere og hvor mange Jarle- eller

¹⁾ Eyrbyggjasaga c. 29. Munch I. 2. 134.

²⁾ Munch I. 2. 136—37. Flóamannasaga c. 15—16.

Lagmandsdømmer der fandtes under det¹⁾. Der har aabenbart været mange Landskaber paa de smaa Halvøer i Skotland, ja endog i Wales, der langt snarere vilde lystre „Øernes Konger“ end de kymriske eller skotske Herskere. Derfor kommer der fra alle disse Landskaber Krigere dragende for at hjælpe Nordboerne i Dublin, da den store Kamp med Brian forestod²⁾.

---

1) Jfr. i øvrigt ogsaa Njals Saga c. 158 (157). Skene I. 390.

2) Se foran S. 157.

Niende Kapitel.

Svend Tveskjægs og Jomsvikingerne Hærtog til England.

Vi ere nu naaede frem til de Togter og Erobringer, der grundlagde det største Vælde, som nordiske Mænd nogen Sinde have vundet paa de brittiske Øer. Kong Svends og Jomsvikingerne Hærtog til England indlede en ny Periode i Vikingetiden. Angreb voves fra nye Kanter, Vikingerne finde nye Vaabenfæller og erhverve sig en saadan Tilslutning hos Landets Befolkning, som hidtil var uhørt. Nu timedes ogsaa England den Ulykke, at det fik en slet Hersker, som i 28 Aar sad paa Tronen. Dette var for Angelsakserne Ulykken i en ny Skikkelse, thi det fortjener vel at mindes, at hvor stærkt end det engelske Rige gik sin Undergang i Møde, har man hidtil ikke kunnet kaste Skylden derpaa, at Kongestammen var vanslægtet. Alfreds Æt havde tvært imod været rig paa dygtige Herskere, som vare Stamfaderen værdige. Kong Edvard havde med Kraft og Klogskab forsvaret og været sine Landsdele, og samtidigt hans Søster Æthelfled med lige saa megen Energi og Omsigt styret Mercia. Æthelstans Berømmelse knytter sig især til Brunnanburhslaget, men forklares dog ogsaa ved hans hele lykkelige Styrelse af Riget. Kong Edmund

havde kuert Femborgene og Kong Edred gjenvundet Northumberland; Edgars Dygtighed som Lovgiver og Hersker omgav hans Regeringstid med en saadan Anseelse, at den blev anset for Norm og Mønster for følgende Tider. Allerede under hans Søn, den unge Kong Edvard (975 - 978), bleve imidlertid mange af Faderens gode Foranstaltninger kuldcastede, den dygtige Jarl Oslac forjoges fra Northumberland „over Havet“, og mange af de energiske Regler om Klostreneres Reformere opgaves. Da Edvard kort efter faldt for Morderhaand, fulgte hans Broder Æthelred med sit sørgelige Tilnavn „den Raadvilde“ paa Tronen. Skjændslen steg da med hvert Aar, og Ulykken fulgte som tro Stalbroder, indtil Kong Alfreds Rige sank i Grus, og indtil alene Edmund Jærnsides tapre Kampe gav Undergangen et tragisk Skjær, der endnu kastede Glans over det synkende Vælde.

I. Nye Uroligheder i Wales.

Vi have i syvende Kapitel set, hvorledes Howel var bleven Konge af Gwynedd efter at have fordrevet sin Onkel Jago. Denne synes dog atter at være kommet til sit Herredømme, eller dog en Del deraf, og at have forjaget Howel, som imidlertid faldt ind i Landet ledsaget af en stor Hær af Saksere; han plyndrede i Caernarvonshire Lleyn (den vestlige Halvø) og Celynog¹⁾, gjorde stor Skade paa Kirkerne og lod mange af de med Jago Forbundne blinde. I disse Aar er i det Hele Howel Helten, og han bekrieger ikke mindre de Danske end Wales' samtlige Fyrster. Snart efter blev endog Jago

---

¹⁾ I Brut 977 læses anderledes: the grove of Celynog the great.

fanget af den oprørske Brodersøn, som bemægtigede sig hans Lande og hærgede Lleyn og Anglesey.

Imidlertid kom den fangne Jagos Søn Konstantin den Sorte til Anglesey, ledsaget af en Skare Fremmede fra Øerne, anførte af Godfred, Haralds Søn. Derfra drog de forenede Hære saa til Lleyn, som ligeledes hærgedes; men da gik Howel mod dem, og i den haarde Kamp, som stod ved Hirbarth, faldt Konstantin ¹⁾.

Efter at disse Fjender vare nedlagte, drog Howel ledsaget af en stor Hær af Saksere til Enions, Owens Søns, Rige i Syd-Wales, hvor et betydeligt Slag fandt Sted ved Llanwenog. Godfred, Haralds Søn, kom, da han hørte herom, til Dyfed, den sydvestligste Provins, og ødelagde dette Land og brød ind i en berømt Kirke tæt ved Menevia, der var viet St. David, hin Helgen, som var Patron for Wales, ligesom St. Georg var det for England, St. Patrick for Irland og St. Andreas for Skotland ²⁾.

Howel ledede i det følgende Aar sine Krigere videre Øst paa. Ledsaget af den angelsaksiske Ealdorman Ælfhere faldt han ind i Enions Lande og naaede frem til Brecknock, men Enion og Mændene i Dyfed drog mod dem. Der blev anrettet stort Blodbad paa Sakserne, og selv af de Flygtende bleve mange nedhugne ³⁾. Men dette var Enions sidste Held. Han drog Aaret

¹⁾ Gwent. Chron. 978, bekræftet næsten i Alt af A. Cambriæ 979. 980. Brut 977—979, Caradoc 60.

²⁾ Gwent. Chron. 980; A Cambriæ 982: Godfred hærger Dyfed og Menevia. Brut 981 tillige: Kamp ved Llanwenog. Caradoc 61.

³⁾ Gwent. Chron. 981. Brut 982 og A. Cambriæ 983 have det Samme og tillige, at Angelsaksernes Anfører hed Alfre (Aluryt). Hvis han er Ælfhere af Mercia, véd Will. Malmesb. Gesta Reg. II. § 162, at han dør af Lusesyge omtrent paa denne Tid. Han er sidste Gang Vidne under Diplomer af 983 (se Kemble Nr. 636—640). Lappenberg I. 420.

efter til Gorwennydd, og det kom til Kamp ved Pencoed Colwynn, hvor Enions Mænd bleve drevne mod Søkysten. Her sloge Glamorgan- og Gwentmændene dem, og Enion faldt. Meredydd, hans Broder, overtog da Regeringen¹⁾. Omtrent paa samme Tid faldt ogsaa Howel. Han var draget ind i England efter de Saksere, der havde kæmpet paa hans Onkel Jagos Side, og dér maatte han bøde med Livet. Cadwallon, Jevafs Søn, overtog derpaa Regeringen i hele Gwynedd. Sakserne og de sorte Fremmede anfaldt hans Land under Anførsel af Ionawal, Meurygs Søn, hans Fætter, og Ionawal faldt²⁾.

Den foranstaaende Fremstilling af Begivenhederne i Wales har været rig nok paa Blodsudgydelse, Skæbnens Omskiftelser, Grusomheder og Forræderi, og vi skulle et Øjeblik standse vor Fortælling derom; dog maa her endnu berettes om et Slutningsdrama. Havde det tidligere været Gwynedds Herskere, som gjorde Indfald i de sydlige Lande, saa vendte Bladet sig nu. Meredydd faldt ind i Gwynedd, og i en Kamp med Cadwallon og hans Broder Meuryg faldt Cadwallon; og Meredydd tog Gwynedd i Besiddelse. Han indsatte ligeledes en Landestyrelse paa Anglesey, i Arvon og Merioneth, hvor der længe ikke havde været nogen egentlig Regering³⁾. Da bragte Jevafs Parti for tredie Gang Godfred, Haralds Søn, til Anglesey. Med disse Hjælpetropper angreb de Llywarch, Owens Søn og Meredydds Broder. Han blev fanget med 2000 af sine Mænd, og Øjnene bleve udstukne paa dem. Senere blev ogsaa Meredydd tvunget til at flygte fra Gwynedd til Cardigan,

1) Gwent. Chron. 982. A. Cambriæ 984: Eynan dræbt. Brut 983: through treachery by the nobles of Gwent.

2) Gwent. Chron. 984. A. Cambriæ 985, 986. Brut 984.

3) Gwent. Chron. 985. Ligesaa A. Cambriæ 986, Brut 985.

hvor han forsvarede sig selv og sit Land med stor Tap-
perhed mod Danske, Saksere og Mændene i Gwynedd¹⁾.

II. De Danske plyndre i det Irske Hav.

Der var i England længe ikke hørt Noget om uro-
lige Kyster, om farlige Krydsere ved Strandene og om
Sværds slag mod Vikinger, men da vaagner pludselig den
gamle Pirattid op paa ny saa frisk og uforandret, som
om der slet ikke havde været en Række Fredens Aar.

I Aaret 980 blev Byen Southampton, der ligger ved
en Havbugt, som Nord for Wight gaar op i Landet,
ødelagt af danske Vikinger paa syv Skibe, og Byens
Borgere bleve dræbte eller fangne. Ikke længe efter
plyndrede vistnok de samme Skarer Thanetland, medens
Chester blev hærget af en Skibshær, der kom Nord fra
og altsaa rimeligvis bestod af Norske²⁾.

De samme Vikinger, som havde ødelagt Southamp-
ton³⁾, gik derpaa mod Vest til Cornwall og Petrock-
stowe⁴⁾. Aaret efter (982) sejle tre Skibe paa egen
Haand paa Hærgetog til Dorsetshire og Portland⁵⁾.

I Aarene 986 og 987 er aabenbart det irske Hav
fuldt af Vikinger, som hjemsøge alle dets Kyster. Af
irske Kilder faa vi saaledes at vide, at Danske kom
til Dalriadernes Kyst i Skotland i 3 Skibe; Vikingerne

1) Gwent. Chron. 985. A. Cambriæ 987 (Gothrit filius Haraldum cum nigris gentilibus). Brut 986 (with the black host). Anglia Sacra II. 648.

2) Se Modsætningen i A.-S. Chron. 980 mellem: fram scipherige . . og: fram norð scipherige. Florentius 980: a Danicis . . a Norwegenensibus. Freeman, Norman Conquest I. 296.

3) Dette synes Forholdene tilsige, og Florentius siger det udtrykkeligt.

4) A.-S. Chron. 981.

5) A.-S. Chron. 982.

bleve dog paa deres Landtogt afskaarne fra Stranden, og 7 Snese skulle være blevne hængte eller omkom paa anden Maade. I selve Julenat plyndrede de Danske Jona og dræbte Abbeden og femten af de ældste Munke¹⁾. Aaret efter rammedes dog Danerne af Hævenen; 360 af de Krigere, som havde plyndret Jona, bleve dræbte ved Guds og Columcilles Mirakel²⁾. Paa den Tid angrebe de ogsaa Man og kæmpede med Godfred, Haralds Søn³⁾.

Til dette Tidspunkt maa man ogsaa henføre en mere legendarisk Fortælling om hvorledes Manderus, Kongen af Danmarks Søn, med en Vikingeflaade kom til Nord-Wales og Jona, paa hvilken hellige Ø han endog gravede i Jorden for at finde skjulte Skatte. De fandt da ogsaa Skrinet med St. Columbas Ben, som de tog om Bord, men da de under Vejs aabnede det og ikke fandt Andet deri end Ben og Aske, kastede de det i Havet. Af Bølgerne førtes det i Land ved Downpatrick (ved Strongford Lough). Med Hensyn til denne Beretning er i det Mindste saa Meget sikkert, at i den følgende Tid St. Patricks Skrin ansaas for at være i Downpatrick⁴⁾.

De walisiske Kilder fortælle os, at Mænd fra Danmark kom med Flaader til Severnmundingen. De hjem søgte baade de nordlige og sydlige Kyster, Cornwall, Devonshire og Somersæt og ligesaa Gower, hvor de brændte Cennydds Kirke og andre Kirker⁵⁾. I det følgende Aar kom de igjen, landede i Cardigan og

1) F. M. 985; Chron. Scot. 984; A. Ult. 985.

2) F. M. 986; A. Ult. 986.

3) A. Ult. 986.

4) Colgan, Trias Thaum. 446. Skene II. 334.

5) Gwent. Chron. 986. Stephens, Literature of the Kymry 222 omtaler et Digt, hvis 12 sidste Vers angaa Plyndringen af Klostret Llandudoch paa den Tid.

plyndrede Llanbadarn (ved Aberystwyth) og Llanrhystud, og i Pembrokeshire ved Teifi Llandudoch. Derpaa sejlede de til Menevia, hvis Kirke blev berøvet sine Prydelser, og langs Severn til Glamorgan, hvor Sankt Illduds, Cyngars og Llandaffs Kirker foruden andre af de bedste Gudshuse maatte undgælde. Kornet blev brændt og Kvæget nedstukket, saa at en frygtelig Hunger paafulgte og Mange døde¹⁾. Følgen heraf var, at Merydydd maatte betale en Skat til Vikingerne, nemlig en Penning for hver Mand i Landet; andre Kilder sige dog, at det kun var en Penning i Løsesum for hver fangen Kriger²⁾.

I de engelske Kilder finde vi Bekræftelse paa disse Vikingers Nærværelse, i det Watchet (i Devonshire) paa Bristolkanalens Sydside blev hærget og Theggen Gode og den tapre Strenwold dræbtes; imidlertid synes de Engelske dog at have vundet en afgjort Sejr, der i flere Aar holdt Vikingerne borte fra Landet³⁾.

Endelig fortælle nordiske Kilder, at Njals Sønner Helge og Grim sammen med Kaare Salmundssøn paa den Tid hæрге i den irske Kanal; paa Man tage de Bytte efter at Kong Gudrød er bleven slaaet af dem, og senere hæрге de paa Anglesey, Syderøerne, Cantire,

¹⁾ Gwent. Chron. 987.

²⁾ Gwent. Chron. har Intet herom. A. Cambriæ 989: redemit captivos a gentilibus nigris nummo pro unoquoque dato. Brut 988: paid to the black Pagans a tribute of a penny for each person. Caradoc S. 66 en Skat kaldet Glwmaem 3: Tribut til den sorte Hær.

³⁾ A.-S. Chron. 987, 988. Florentius 988: Angli loco funeris dominantur. Vita S. Oswaldi S. 456: ceciderunt plurimi ex nostris, pluriore ex illis. Hertil maa sigtes i Gwent. Chron. 986: the men of Denmark were slain by the Saxons in one night, who thereby acquired the superiority for a long time after. Danskerne kom ikke heller til England før 991.

Bretland (Wales) og atter paa Man, hvor de paa ny kæmpe med Kong Gudrød og dræbe hans Søn Dufnjal¹⁾.

Hvis man nu ret turde stole paa Tidsregningen i denne Saga, skulde altsaa Norske have deltaget i Vikingetogene til det Irske Hav i disse Aar. Imidlertid kan det fastslaas som aldeles sikkert, at disse Hære hovedsagelig vare fra Danmark. Dette skal jeg ikke bygge derpaa, at The Gwentian Chronicle betegner dem som kommende fra Danmark; thi Krøniken er redigeret i en sen Tid, og den synes formode, at Normannerne i Wales saa godt som altid kom fra dette Land. Derimod fortjener det Opmærksomhed, at ogsaa Annales Cambriæ og Brut y Tywysogion betegne disse Hedninger som sorte Fremmede²⁾.

Dernæst vil jeg henvise til de irske Annaler, i det det atter paa dette Punkt vil kunne hævdes, at der i Virkeligheden ikke er saa stor Vagthed i Angivelsen af Vikingernes og Kolonisternes Nationalitet, som man har paastaet. I og for sig var det naturligt og rimeligt, at man paa Irland havde en fast og staaende Betegnelse for Indbyggerne i de store Hovedbyer; da disse jo vistnok i de fleste Tilfælde ikke vare Nyankomne fra Norden, men havde opholdt sig paa Øen i to eller tre Generationer, vilde Betegnelsen „Fremmede“ (Gaill) være meget naturlig. Dette er nu ogsaa den almindelige og saa godt som den eneste Betegnelse for Nordboerne paa Irland. Gjennemgaar man nemlig Tighernachs Annaler fra 975 (se foran S. 108) indtil Brianslaget, vil man ikke finde anden Betegnelse end denne. Det Samme gjælder de Fire

1) Munch (I. 2. 194, 200) henfører Togene til 987 og 989. Njals Saga c. 86 (88).

2) Brut og A. Cambriæ kalde i Tidsrummet fra 900—1035 Vikingerne gentiles, kun ved Aarene 986—88: nigri gentiles.

Mestres Annaler, Ulsterannalerne og Chronicon Scotorum i det hele Tidsrum lige fra 950 til Clontarfslaget — kun med den Undtagelse, at de Fire Mestre berette, at Cárus, Søn af Conn, blev dræbt 960 af Nortmanni, medens Ulsterbogen kun véd, at han dræbtes i Dublin (se foran S. 145); Chronicon Scotorum har Intet herom og ej heller de andre Kilder. Vi kunne nu enten tænke os, at de Fire Mestre sigte til, at hans Banemænd vare Indvaanerne i Dublin, og vi faa i saa Fald den Oplysning, at disse vare Norske, hvilket er meget rimeligt; dog har Kildens Vidnesbyrd i denne Henseende ikke stor Vægt, da den er redigeret i en sen Tid. Snarere ville vi tro, at han er bleven dræbt af nyankomne Norske.

Derimod have alle de gamle irske Kilder Underretning om at Daner plyndre i det Irske Hav ved Tiden 986. Det er saaledes „Dæner“, der komme til Dalriadernes Kyst, „Dæner“, som hæрге Jona ¹⁾, „Dæner“, som angribe Man og kæmpe med Haralds Søn ²⁾, og for nu at gaa nogle Aar frem i Tiden, er det „Dæner“, som 990 hæрге Londonderry paa Irlands Nordkyst ³⁾. Det hedder, at Columcilles Efterfølger Maelciarain led gruelig Martyrdød ved Dublin af de Danske ⁴⁾, og det er højst rimeligt, at disse ere de samme overalt paa Kysterne huserende Vikinger. De Fire Mestre omtale endog et Tog foretaget 990 af Leinstermændene, de Fremmede og de Danske helt ind i Meath saa langt som til Lough Ainnin ⁵⁾, saa at her Danskerne nævnes jævnsides med de Fremmede. I øvrigt betegnes ellers

¹⁾ Se foran S. 222 Anm. 1 og 2.

²⁾ Se foran S. 222 Anm. 5.

³⁾ A. Ult. 989.

⁴⁾ F. M. 985; Chron. Scot. 984.

⁵⁾ F. M. 989.

paa samme Tid og i hele Tiden derefter Nordboerne som Gaill. Saaledes maa det vist staa fast, at ved Daner forstaas Vikinger, der ikke ere bosiddende paa Irland, og i Følge de irske Kilders gode Kundskaber for denne Tids Vedkommende tør man vist slutte, at Daner betyder Mænd fra Danmark ¹⁾).

Naar først dette staar fast, kan man ikke nægte, at et Lys falder i alt Fald paa ét Punkt af den romantiske Jomsvikingesaga; nemlig dens Fortælling om de danske Vikingehøvdingers Forbindelser med Wales og det vestlige England. Den fynske Høvding Palnatoke var paa Vikingetog kommet til Jarl Stefners Lande i Bretland (hvorved Sagaerne betegne Wales). Da han beredte sig til at hærge Landet, besluttede Stefners Broder Bjørn den Bretske og hans Datter Oløf, der var en forstandig og vennesæl Kvinde, hellere at byde Palnatoke til et Gilde og forsøge at afholde ham fra Plyndring ved at vise ham Hæder og love ham et sikkert Tilholdssted i Landet. Palnatoke, som tog mod Indbydelsen, friede ved Gildet til Jarlens Datter og fik hende til Ægte samme Aften. Der blev givet ham Jarlsnavn og det halve Rige, med Tilsagn om at arve Alt, naar Stefner døde. Da Palnatoke næste Vaar drog hjem til Danmark, gav han Bjørn det Hverv at hjælpe sin Svigerfader, der nu begyndte at blive gammel, med at styre Landet, og hvis han døde, at varetage Palna-

---

1) Jeg advarer imod, at man drager Slutninger af de moderne Oversættelser af de irske Annaler, hvor Gaill meget ofte gjen-gives ved Dani. Freemans Bemærkning (I. 312), at de foran omtalte Plyndrere langt snarere vare Norske fra Irland end Danske fra Danmark, maa vel være imødegaaet ved foranstaaende Undersøgelse. Jeg har i dette Punkt endog Munch paa min Side, i det han skriver om de Hedninger, der plyndre Jona og Man, „at de i de irske Annaler udtrykkeligt kaldes Daner, medens Nordmændene i Almindelighed kun kaldes „de Fremmede.“ (I. 2. 201.)

tokes Tarv, indtil han kom did over. Derpaa rejste han med Oløf til sine Gaarde paa Fyen og dvælede hjemme en Tid ¹⁾).

Kong Harald havde med en fynsk Bondepige Æsa faaet en Søn Svend, der opfoستredes sammen med Palnatokes og Oløfs jævnaldrende Søn Aage. Da Svend var bleven atten Aar gammel, sejlede Palnatoke til Bretland, og Svend hærgede paa sin Faders Lande.

I de følgende Aaringer opholdt Palnatoke sig afvexlende i Bretland og Fyen, men drog ogsaa tidt paa Vikingetog. Da Palnatoke laa paa sit Dødsleje, gav han sin Sønesøn Vagn Aagesøn det halve af det bretske Rige til Eje og Bestyrelse i Forening med Bjørn den Bretske; men efter Slaget i Hjørungevaag drog Vagn til sine Godser i Fyen, medens Bjørn styrede Jorderne i Bretland, saa længe han levede ²⁾).

Det er bekjendt, at Jomsvikingsaga hører til de mere romanagtige af de nordiske Sagakilder; vor Agt er derfor her kun at henvise til, hvorledes dens Opgivelse om de Danskes Forbindelser med Landsdele i Wales stemmer vel med de kymriske Kilder. I øvrigt maa det vække Opmærksomhed, at en Ealdorman Pallig eller Palnig, som siges gift med Kong Svends Søster Gunhild, paa de Tider begunstigedes af Kong Æthelred og af ham fik Jordegods til Skjænk; man har troet deri at finde en Slægtning af den berømte Viking eller muligvis denne selv ³⁾, tilmed ⁴⁾ da hans Forleninger netop synes ligge i Vest-England ⁴⁾).

1) Jomsvikinge Saga c. 16.

2) Jomsvikinge Saga c. 20—23, 33, 48.

3) Munch I. 2. 73. Worsaae, Den danske Erobring 241.

4) Pallig kommer dragende og slutter sig til Vikingerne, da de hæрге Devonshire (se nedenfor, 1001). Jeg maa i denne Sammenhæng gjøre opmærksom paa et Aktstykke fra Severnlandet og Worcestershire; foreløbig peger jeg kun derpaa; jeg

III. Gudmund, Justin, Olaf Tryggvesson og Svend Tveskjæg paa Hærtog i England (991—995).

Efter tre Aars Tavshed kom der nye Gjæster til England. Anførerne vare Gudmund, Stegitans Søn, Justin og Olaf Tryggvesson, den senere norske Konge¹⁾. Med 390 Skibe kom de til Staines ved Themsen og hærgede deromkring, senere droge de til Sandwich paa Kentkysten og derefter mod Nord²⁾. De ankom til Ipswich ved Orwell (i Suffolk), som plyndredes, og der-

vover ikke drage nogen Slutning af det. I et (uomtvistelig ægte) Brev, som er udstedt mellem 1046—60 af Bisp Ealdred af Worcester (Kemble IV. 158 Nr. 805) giver denne en Jord i Teddington til St. Marie Kirke i Worcester. Denne Jord havde „Toki præpotens et dines minister regis“, der besad den „jure hæreditariæ successionis“ testamenteret ham; men „filius suus Aki nomine, potens et ipse minister regis“ havde anfægtet Gaven. Saaledes finde vi her i det af Danske godt besatte Worcestershire (jfr. Kemble Nr. 804: ealla ða yldestan begnas on Wigeraceastrescire Denisce and Englisce) en mægtig Mand Toke, der har en Søn Age, og blandt Vidnerne under Brevet en Wagen minister og en Atsor minister (Ærkebisp Adser af Lund nedstammede som bekjendt fra Vagn Aagesøn) — altsaa i det Mindste Navne, som høre hjemme i den palnatokiske Ætsaga.

- 1) Florentius 991: Justin et Guthmund filius Stercani (var. Steitan). Hist. Eliensis II. c. 6: Justinus et Guthmundus filius Stectani. Æthelreds Forlig hos Schmid, Gesetze der Angelsachsen 204: Anlaf, Justin og Gudmund, Stegitans Søn. Justin synes svare til Jostein; nærmere er dog Justin, som findes paa svenske Runestene, se Dybek Nr. 124, Liliégren 485, 489. At Olaf var med allerede paa Togtet 991, er baade rimeligt og fremgaar af A.-S. Chron. 993, se Anm. 2.
- 2) Dette findes i Haandskr. A. af A.-S. Chron 993. Aaret er urigtigt, thi Krøniken fortæller strax derpaa om Maldonslaget (991), men Oplysningerne ere uforkastelige. Ligesom ved Aar 1001 giver dette Haandskrift her Supplemeneter til de Andres Fortælling. Paa det sidste Sted har Freeman (se nedenfor) benyttet det; men han har helt oversat dets Oplysninger om dette tidligere Tog (I. 298).

paa sejlede de Syd paa til Essex og op ad den smalle Blackwaterbugt eller, som den da hed, Panta. Østangels Ealdorman var dengang den tapre og højt ansete Brihtnoth, der ikke vilde lade Landet uværnet falde i deres Vold, men opildnede til et modigt Forsvar ¹⁾).

Med sine Hustropper og de Krigere, han i øvrigt kunde samle, drog han mod Vikingerne. Disse havde taget Stade ved Maldon. Denne By ligger paa en Høj, og ved dens Fod løber en Arm af Havvigen Panta, hvorover der er en Bro, medens en anden Arm gaar i nogen Afstand i nordlig Retning. Vikingerne synes at have staaet i Rummet mellem de to Floder, medens Brihtnoth kom Nord fra og havde begge Strømme mellem sig og Byen. Man ventede, indtil Tidevandet var sunket, og sendte kun Pile mod hinanden; men endelig gik Danskerne over, og nu begyndte Kampen. I denne blev alt tidlig Brihtnoth saaret og døde. Nu flygtede enkelte Fejge, hvad der bragte Uro i Slagordenen, men Brihtnoths tapre Husstand holdt ud, indtil den helt var segnet rundt om sin Herres Lig. Ved Slagets Ende vare de Danske Sejrherrer. Ealdormanens Lig blev bragt i Sikkerhed til Klostret Ely og jordet dér; men hans Tapperhed og Uforfærdethed lever i Mindet, og et smukt angelsaksisk Digt har bevaret hans Hæder til Efterverdenen. En Fremstilling af hans modige Kamp, som hans Enke syede paa Lærred og skjænkede hint Kloster ²⁾, er derimod gaaet tabt.

1) Vita S. Oswaldi S. 456: *Quam gloriose, quamque viriliter, quam audacter incitavit principes belli suos ad aciem, quis urbanitate fretus potest edicere? Stabat ipse statura procerus, eminens super cæteros. Hist. Eliensis II. c. 6: sermone facundus, viribus robustus, corpore maximus.*

2) Hist. Eliens. II c. 7. Jfr. i øvrigt Freemans Fremstilling I. 296—303.

Jeg giver i det Følgende en ordret Oversættelse i Prosa af dette smukke Digt, da det indeholder en udførlig og paa-lidelig Beretning om Kampen og i mange Enkeltheder kan belyse Vikingernes Færd i det Hele, hvorfor jeg oftere vil have Leilighed til at henvise til det. Originalen er trykt i L. C. Müllers *Collectanea Anglo-Saxonica*, 1835, S. 49—62, Thorpes *Analecta Anglo-Saxonica*, 1846, S. 131—141, Greins Bibliothek der angelsächsischen Poesie I. Text 1. S. 343—352. Conybeare har i *Illustrations of Anglo-Saxon Poetry* S. LXXXVII—XCVI givet en engelsk Oversættelse af Digtet, men denne er i mange Punkter urigtig. Senere har Ingen forsøgt at oversætte det, og da mange Vers endnu ere utydede og mindre klare, føler jeg vel det Vovelige i at meddele en Oversættelse; med Hensyn til Gjengivelsens Rigtighed bør jeg derfor tage alt muligt Forbehold. Jeg har benyttet Conybeares Oversættelse og Greins værdifulde Glossar (dets Tydning har jeg dog ikke fulgt overalt) samt endelig Freemans Bemærkninger i *Norman Conquest*. Digtet mangler Begyndelse og Slutning.

„... bød han da Ynglingerne en Stund stige af Hestene og ile vidt og styrte frem ...

Offas Slægtning fornam først, at Jarlen ikke vilde taale Elendighed; han lod da hellere Høg flyve sig af Hænde mod Skoven og gik til Dysten, for at man kunde forstaa, at Helten ikke vilde være veg i Kampen, naar han greb sit Vaaben. Ogsaa Eadric vilde følge sin Herre til Kampen, han begyndte da at bære Spyd til Striden; han sagde Gud Tak for saa lang en Tid, som han maatte fatte Skjold og bredt Sværd med Haanden, og sit Løfte holdt han, da han skulde kæmpe næst ved sin Herre.

Da begyndte Brihtnoth at opmuntre sine Krigere og gav dem Raad og Vejledning. Han lærte sine Mænd, hvorledes de skulde staa fast og holde Stand, og han bød dem med faste Tag føre Skjoldene ret for sig og ræddes for Intet. Efter at han havde smukt opmuntret Folket, sprang han af Hesten med de Mænd, som vare ham kjærest, med dem af sine Hustropper, som han vidste sig huldest. Da kom til

Stede Vikingernes Herold [wicinga ar], raabte bydende og mælede med Ord, meldte med Trusel Søkrigernes Budskab til Jarlen, som han stod der paa Bredden ¹⁾: „Snilde Sømænd sende mig til Dig og byde mig sige, at Du hurtigt maa skikke os Ringe [Skatte] til Sikkerhedspant; bedre er det Eder, at I bortkøbe Vaabendysten med Afgift, end at vi skulle prøve saa haard en Strid. Intet gavner det, at vi dræbe hinanden. Hvis I billige det, ville vi med Guldets fastsætte Freden [grið fæstnian]. Dersom Du sørger for, Du som er Høvding, at Du vil frelse Folket og give Sømændene efter deres egen Bestemmelse Gods for Venskab og holde Fred med os, da ville vi med den vundne Skat gaa til Skibene, fare til Havet og evig holde Fred.“ Brihtnoth svarede, holdt sit Skjold til sig, rysted vred sit sveje Spyd, mælte med faste Ord og gav ham Tilsvær: „Hør Du Sømænd [sæ-lida], hvad dette Folk siger! det vil i Afgift give Eder Vaaben, Æggen af Spyd og gamle Sværd, slige arvtagne Hærvaaben, som ikke ville gavne Eder i Kampen. Du Sømændenes Udsending — saa bød han atter — sig dine Fæller den harmfulde Tale, at her staar ukuet en Jarl med sine Tilhængere. De ville forsvare dette Land, min Herre Æthelreds Jord, hans Folk og Landomraade. Hedninger skulle falde i Dysten! Altfor fejgt synes det mig, om I uden Kamp skulle gaa til Skibene med vore Rigdomme. Siden I ere naaede saa vide ind i vort Land, skulle I dog ej saa blidelig vinde Eder Skatte. Od og Æg skal først forlige os i den grumme Leg mellem os, førend vi betale Skat ²⁾.“ —

Han bød dem gribe Skjoldene og lod Krigerne drage frem, indtil de Alle stode ved Vadestedet. Ej kunde dog Skaren naa over til de Andre, eftersom Floden var kommet efter Ebben. Vandstrømmen spærrede for dem, medens det tyktes dem altfor længe, inden de kunde møde Vaaben med Vaaben. Her stod tæt samlede om Strømmen Panta Østsaksernes Fylking og Æskhæren [se æschere]; Ingen kunde

¹⁾ Müller S. 55; Thorpe S. 132; Grein v. 28.   ²⁾ Müller S. 54; Thorpe S. 133; Grein v. 61.

saare den Anden, uden naar Nogen ved Pilens Flugt fuldbyrdede Mandens Fald.

Floden trak sig tilbage; da stod der mange Vikinger [wicinga fela] kampberedte. Høvdingen, sine Stridsmænds Skjærmer, bød da en Kriger, haard i Kamp og stolt i Hu, at holde Broen, hans Navn var Wulfstan, Ceolas Søn. Han skød med sin Lanse den Første, der med Tapperhed traadte op paa Broen. Ved Wulfstans Side stode de frygtløse Kæmper Ælfere og Maccus, de stolte Tvende, der ikke vilde fly fra Vadestedet, men fast forsvare det mod Fjenden, saa længe de mægtede at bære deres Vaaben. Da de saa og iagttog med Glæde, at de fandt Brovogterne haarde, begyndte de onde Gjæster at trænge paa og føre Tropperne frem. Imidlertid tillod Jarlen i sit overvættes Højmod Fjenderne at naa op paa Landet uskadt.

Byrhthelms Søn raabte da over den kolde Strøm, og Krigerne lyttede: „Nu gives Eder Plads; kom hurtigt over til os til Kampen, Mænd! Gud ene véd, hvo af os der skal beholde Valpladsen.“ Kampulvene, Vikingernes Skare, vadede da (uden at ænse Vandet) Vest over Pantas klare Vande. Lidmændene [lidmen] bare deres Skjold til Lande. Dér stod Brihtnoth med sine Kæmper kampberedt mod disse Gramme. Han bød, at de byggede Kampgærdet med Skjoldene, og at Skaren skulde holde ud lige over for Fjenden¹⁾.

Kampen stod for Haande, og Hæderen ved Dysten. Den Tid var kommen, da de fejge [dødsbestemte] Krigere skulde falde. Et Skrig opløftedes, som hidkaldte Ravne og aadselgridsk Ørn; et Raab lød over Jorden. De filhaarde Spyd kastedes fra Haande, de skærpede Pile tog Flugt, og travle vare Buerne. Skjold tog imod Od, og bitter var Kampgnyet. Kæmper laa paa begge Sider, og unge Mænd faldt til Jorde. Wulfmær, Brihtnoths Frænde, hans Søsters Søn, søgte sit Dødsleje; han blev med Sværd haardelig hugget. Men Vikingerne blev der givet Gjengave. Jeg hørte, at Edvard slog en Mand, hæftigt med sit Sværd; ej holdt han inde med Hug, før den

¹⁾ Müller S. 55; Thorpe S. 134; Grein v. 103.

dødsdømte Kæmpe [fæge cempa] faldt ham for Fode. Den Kammersvend sagdes der Tak af hans Herre for det heldige Udfald. Saaledes holdt de modigt tænkende Ynglinger Stand i Kampen, meget bekymrede efter hvo der først med Od kunde røve fejj Mand hans Liv og fælde ham med Vaaben. Skarer faldt til Jorden, men man holdt mandig Stand, og Brihtnoth opmuntrede dem og bød, at hver Yngling havde sin Hu rettet paa Dysten, hver den som vilde tilkæmpe sig Sejr over Danskerne. Den kamp-tapre, rasende Høvding [for de Danske?] hævdede sit Vaaben, sit Skjold til Værg og gik mod Kæmpen. Men Jarlen gik standhaftig mod Ceorlen. Hver af dem tænkte ilde mod den anden.

Søhøvdingen [se sæ-rinc] sendte en Pil mod Syd, saa at Krigernes Herre blev saaret; han bød med Skjoldet, saa at Skæftet brast og Spydet fór tilbage. Høvdingen forbitredes og stak med Lansen den hoverende Viking, som gav ham Saaret. Dygtig var Helten; han lod sin Lanse trænge gennem Ynglingens Hals; han rettede sin Haand, saa at han kunde tage Livet af den pludselig indfaldende Røver. Derpaa udskød han hurtigt en anden, saa at Brynjen brast, og han saarede gennem Ringkjæden i Brystet, hvor den giftige Od stod ham i Hjærtet¹).

Jarlen, den modige Mand, var glad og lo og sagde Gudherren Tak for dette Dagværk, som Herren gav ham at øve. Da lod en af Fjenderne [drenga sum] en Lanse flyve sig af Hænde, saa at den fór gennem Æthelreds ædle Pægn [Brihtnoth]. Ved hans Side stod i Kamp en ikke fuldvoxen Mand, en Dreng, som hurtigt drog af Helten det blodige Vaaben. Wulfmær, Wulfstans Søn, den Unge, lod det haarde Spyd atter flyve, saa at det fældede til Jorden den, som haardt rammede hans Herre. En rustet Mand gik da hen mod Jarlen og vilde tage Heltens Klenodier, hans Kjortel og Ringe og hans smykkede Sværd. Brihtnoth drog da sit brede og brunæggede Sværd af Balgen og slog ham paa Brystpladen; da forlod denne Lidman [lidmanna sum] ham hurtigt, Jarlens

¹) Müller S. 57; Thorpe S. 136; Grein v. 147.

Arm standsede ham. Men hans gyldenhjaltede Sværd faldt til Jorden; han mægtede ikke holde den haarde Klinge eller bruge Vaabnet. Den graahærdede Helt¹⁾ søgte at udtale det Ord og bede bolde Kæmper gaa frem. Da kunde han ikke længere staa fast paa Foden, og han saa til Himlen: „Jeg takker Folkenes Gud for al den Lykke, jeg erfór paa Jorden. Nu har jeg, milde Skaber, mest Behov, at Du under min Aand vel, at min Sjæl maa drage til Dig, til dit Vælde, Englenes Herre, og faa Fred hos Dig! At Helvedes Aander ikke maa ødelægge den, derom bønfaller jeg Dig!“ Da nedhuggede de hedenske Krigere ham²⁾, og de sloge ligesaa de tvende Helte, som stode ved hans Side, Ælfnoth og Wulfmær; tæt ved ham mistede de Livet. Fra Striden flygtede nu de, der ikke vilde blive. Godric, Oddas Søn, var den Første paa Flugt fra Kampen; han forlod den Gode, der ofte havde skjænket ham mangen Hest; han løb fra det Eje, hans Herre besad, og fra hans Gods, skjönt Uret var det. Hans Brødre Godrine og Godvig løb begge, brød sig ej om Kampen, men vendte sig fra Striden. søgte Skovene og flyede til Fortet, bjærgende deres Liv. Og end flere af dem, der vare med, hvis de mindedes de Fortjenester, som han havde gjort dem til Gavn . . . Saalunde sagde Offa en Dag forgangen til ham, da han havde Ting i Raadssalen, at Mange talte tapperligt, som ikke turde holde ud i Faren³⁾.

Saaledes faldt Folkets Høvding, Æthelreds Jarl; hans Hirdtjenere saa nu, at deres Herre laa vogen. Da gik alle tapre Thegner og modige Mænd frem. De vilde Alle — uden to — Liv fortabe eller Herren hævne. Saaledes opmuntrede dem Ælfrics Søn, den af Vintre unge Kæmpe Ælfwine talte da — om Heltegjerninger mælte han: „Husker de Udsagn, som vi ofte talte ved Mjødets, naar vi Kæmper paa Bænke

¹⁾ Vita S. Oswaldi 456: non reminiscens cigneam canitiem sui capitis. ²⁾ Jfr. Historia Eliensis II. c. 6: caput pugnantis vix cum magno labore secuere, quod inde fugientes secum in patriam portaverunt. ³⁾ Müller S. 58; Thorpe S. 137; Grein v. 201.

Løfter gave om haard Dyst. Nu maa det kjendes, hvo dristig er. Jeg vil forkynde Alle min ædle Byrd, at jeg var af stor Æt blandt Myrkerne. Min Stamfader hed Ealhelm, en vis Ealdorman, lykkelig i Verden. Ikke skulle Thegner hos dette Folk bebrejde mig, at jeg vilde flygte fra dette Togt og søge mit Hjem, nu da min Høvding ligger fældet i Kampen. Mig er det den største Harm, eftersom han baade var min Slægtning og min Herre.“ Da gik han frem pønsende paa Hævn og paa at han med Sværdsod kunde naa Nogen af Søfolket, fælde ham til Jorden, dræbt ved Vaaben. Og han begyndte at mane Venner, Frænder og Fæller. at de gik fremad. Da mælte Offa og rystede sin Asketræs Lanse: „I Sandhed, Ælfwine, Du har opmuntret os Alle, os Thegner, til Behov, nu da vor Høvding og vor Jarl ligger paa Jorden. Vi behøve Alle. at Enhver af os opmuntrer den Anden til Kamp, saa længe han bærer Vaaben og maa have og holde haard Klinge, Spyd og godt Sværd. Godric, Odda's fejge Søn, har os Alle sveget. Thi saare mange Mænd vendte sig fra Kampen, da han red paa den stolte Hest fra Dysten, som om det havde været vor Høvding ¹⁾). Derfor blev Folket adspredt her paa Marken og Skjoldborgen brudt; lad hans slette Plan være spildt, hvorved han bragte saa mange Mænd til at fly.“

Leofsune mælte og hævdede op sit Lindetræs Skjold til Forsvar; han svarede Krigeren: „jeg lover Dig det, at jeg ikke vil fly en Fodsbred herfra, men vil gaa frem for at hævne i Kampen min elskede Høvding. Ikke skulle ved Floden Stour de standhaftige Helte bebrejde mig med Ord, at jeg nu. da min elskede Herre faldt, herreløs sidder hjemme eller vender mig fra Kampen, og Vaaben, Od og Jærn skal modtage mig.“ Han styrtede frem, fuld af Raseri, fægtede haardt og foragtede Flugt ²⁾). Dunhere, den gamle Ceorl, talte da, svingede Lansen, raabte over Alle og bad, at hver Kæmpe skulde hævne Brihtnoth: „Den Mand maa ikke frygte eller bekymres for Livet, som tænker hævne sin Herre paa Folket.“

¹⁾ Freeman S. 301 formoder, at han er redet bort paa Brihtnoths egen Hest. ²⁾ Müller S. 60; Thorpe S. 139; Grein v. 254.

De gik frem, lidet ænsende Livet. Hirdmændene begyndte den haarde Kamp, bærende med Harm deres Vaaben og bade Gud, at han vilde hævne deres elskede Høvding og kaste Had paa deres Fjender. Et Gissel, Æscferd, Eglafs Søn, af Northumbrernes tapre Stamme, søgte stolt hjælpe dem; han var ikke ræd i Krigslegen og kastede rundelig sine Pile frem, stundom skød han paa Skjold, stundom stak han gjennem Mand, Gang efter Gang gav han Saar, saa længe han kunde holde Vaaben. Da stod endnu i Rækken Edvard den Lange, kampberedt og standhaftig. Han talte i høje Ord; at han ikke vilde fly et Fodsbred Jord og ikke vende Ryggen, hvor hans Herre laa fældet. Han brød gennem Skjoldmuren og kæmpede med Fjenderne, indtil han værdigt hævnede sin løngivende Herre paa Sømændene [on þam sæmannum] og selv laa paa Valen. Saa gjorde og hans ædle Fælle Ætheric, Sibyrhts Broder, som hidsig og kampbegjærlig fægtede stoltelig, saa og mange Andre. Dristigt kløvede de Skjolde, Skjoldrandene søndredes og Rustningerne sang en Rædselstone ¹⁾).

Da kastede Offa Søliden [þone sælidan] paa Flugt, saa at den styrtede til Jorden, og dér fandt denne Godda's Frænde sin Grav. Pludselig blev han hugget ned i Kampen; imidlertid havde han indløst, hvad han loved sin Herre og tilsagde ham, sin Ringgiver, at de skulde begge ride til Borgen, uskadte til Hjemmet, eller omkomme for Hæren paa Valpladsen, døende under Saar. Han laa som god Thegn næst ved sin Herre. Da lød Skjoldebrag, Sømændene gik frem, saa som Striden havde gjort dem grumme, og Spydet gennemstak ofte den Dødsbestemtes Livshjem. Wistan, Thurstans Søn ²⁾, drog disse Hobe i Møde og kæmpede med dem. Han var i Krigstumlen disse Tres Bane, førend Vigelines Søn fælded ham til Jorden. Det var et alvorligt Møde; Kriegerne stode faste i Kampen, fægtende sank de, trætte af Vunder; døende Krigere

¹⁾ Müller S. 61; Thorpe S. 140; Grein v. 285.   ²⁾ Jeg kan i Modsætning til tidligere Fortolkninger kun forstaa det saaledes, at denne var en dansk Mand.

faldt til Jorden. De to Brødre Oswald og Eadwald ordnede imidlertid Kæmperne, deres Venneskarer; de opfordrede dem til, at de skulde holde ud og tappert bruge Vaabnene. Byrhtwold, den gamle Vasal, holdt sit Skjold fast, svingede sin Asketræs Lanse og tiltalte mandeligt Krigerne: „Vor Aand skal blive dristigere, vort Hjærte frejdigere, vor Sjæl større, jo mere vor Styrke mindskes. Her ligger vor brave Høvding sønderhugget i Støvet. Evig skal den beklage sin Skam, som tænker fly fra Vaabendysten. Jeg er gammel af Legeme, men ikke vil jeg herfra og tænker ligge ved Siden af min Herre, ved saa kjær en Mand.“ Saa opmuntrede og Æthelgars Søn Godric Alle til Kampen. Ofte kasted han sin Lanse og sendte Kampspydet gennem Vikingerne. Forrest gik han i Folket, hugged og slagted, til de i Kampen faldt. Ej var han den Godric, som flygtede fra Kampen¹⁾ . . .“

Hvor nedslaaende Nederlaget ved Maldon og de foregaaende Plyndringer maa have virket, fremgaar deraf, at det nu for første Gang²⁾ blev besluttet, at man skulde give Danegjæld, nemlig 10,000 Pund, og Historikerne have gjemt Navnene paa dem, som raadede

1) Nemlig Godric, Oddas Søn, se foran S. 234.

2) Blandt det meget lette Skyts, som strax efter at første Del af „Normannerne“ var udkommet, udkastedes mod min Opfattelse af Vikingehærenes nationale Bestanddele og de Danskes Overvægt i disse, var ogsaa Følgende: „Og hvorledes vil han forklare det Faktum, at den første Vikingeflaade, der udpresede „Danegjæld“ i England, var anført af Olaf Tryggvesson. en norsk Kongesøn?“ („Nordmænd eller Danske i Normandie?“ S. 13—14.) Hertil kan svares, at den Hær, hvori Olaf var Høvding og Flaadeanfører, ellers i sine Bestanddele var dansk, og dernæst at vedkommende Polemiker gaar ud fra den urigtige Antagelse, at Betegnelsen „Danegjæld“ for første Gang kommer frem, da der betaltes Skat 991. Sandheden er den, at dette Navn ikke forekommer før henved et Aarhundrede senere, nemlig for første Gang i Domesdaybook, saaledes som Freeman allerede 1868 har paavist (Norman Conquest II. 574. Bilag K).

dertil, nemlig Ærkebisp Sigeric og de tvende Ealdormen Æthelwerd og Ælfric¹⁾ Der blev ogsaa afsluttet et Forlig, som endnu er bevaret og hvori de Vilkaar og Betingelser opsættes, hvorunder Samkvemmet mellem de to Nationer kunde finde Sted. Dets Regler skulle blive behandlede i det Følgende, hvor Samkvemsforholdene mellem Danske og Engelske fremstilles. Af Forliget fremgaar i øvrigt, at Hæren skulde forsynes med Proviant indtil videre og at dens Afrejse ingenlunde var nær forestaaende.

Om de Danskes Beskæftigelse i den nærmeste Tid efter Forliget synes vi at faa Oplysning ved at læse nogle Blade af Wales' Historie.

Edwin, Enions Søn, ret Arving til Syd-Wales, kom med sine Folk og med Understøttelse af en saksisk Fyrste Edelisi eller Adelf²⁾, der dog synes ogsaa at have anført Nordboer, til Meredydds Lande paa Hærgetog; det gik ud over Ceredigion, Dyfed, Menevia, Lower

¹⁾ A.-S. Chron. 991; Florentius 991; Schmid, Gesetze, Æthelred II. At Forliget maa henføres til dette Aar, se Afsnittet Danelagen.

²⁾ A. Cambriæ (c. 993): Guyn f. Eynaun duce Edelisi Anglico, dextralium Britonum adjumento, regiones Maredut . . devastat. Brut 991: Eclis uawr tywyssawc Seis y ar voroed y deheu [æ: Eclis the great a Saxon prince from the seas of the south; ét Haandskrift har i Stedet derfor: Edylfi seis]. Gwent 991: Adelff tywyssawg o Sais. Der kan vel ikke være Tvivl om, at Bruts Text er forkastelig og at man maa rette den, hvad dog ikke hidtil er forsøgt. Det forekommer mig højst sandsynligt, at her skal læses: Eclis kom til de sydlige Have, til Deheubarths Kyster. Ved 987 har nemlig the Gwentian Chronicle temmelig parallelt hermed: daeth y Daeniaid i foroedd Deheubarth (the Danes came to the seas of South Wales). Denne Læsning af Brut vilde ogsaa den følgende Passus fuldstændig forsvare, eftersom de plyndrede Landskaber netop laa i Syd-wales. At denne Høvdning til Dels maa have anført Nordboer, fremgaar af Brut: Maredudd hired the Pagans willing to join him; jfr. ogsaa nedenfor S. 239 og Gwent. Chron. 995.

Gower og Cydweli i Caernarvonshire. Da netop paa samme Tid Meredydd var faldet ind i Ithels Lande i Glamorgan, blev der sluttet Fred mellem Edwin og Meredydd, og de droge i Forening paa Plyndring af Glamorgan. Howel, Ithels Broder, erklærede da for Landets Folk, at han vilde stille sig i Spidsen for dem, naar blot to vilde ledsage ham. Befolkningen tyede til ham, baade Mænd og Kvinder, Ynglinge og Piger med saadanne Vaaben, som de kunde overkomme, og nu bleve de forenede Hærgningsmænd Meredydd og Edwin slaaede paa Flugt og berøvede Byttet. I Slaget ved Cors Einion i Gower faldt Mange, saaledes Cadwallon, Meredydds Søn¹⁾.

De sorte Danske kom til Anglesey paa Kristi Himmelfartsdag 992 og ødelagde Øen som de lystede, da Gwynedd paa den Tid havde hverken noget Overhoved eller nogen Styrelse, som kunde forsvare Landet mod de Fremmede²⁾. De indfødte Kymrere toge derfor Edwal, Meurygs Søn, til Konge, i det de fik Understøttelse af Ithel, Fyrste af Glamorgan, og nu bleve de Danske slagte under stort Blodbad. Edwal regerede som en klog Fyrste; hans Lærer havde den vise Mand Howel været paa den Tid han var i Landflygtighed ved Ithel, Fyrsten af Glamorgans Hof og da baade Enion, Meredydd, de Danske og Sakserne havde efterstræbt hans Liv. Meredydd gjorde vel et Forsøg paa at tilbagecrobre Gwynedd, men Edwal slog ham ved Llangwm (i Denbighshire, paa Grænsen af Merionethshire)³⁾. —

Den Fred, der var bleven sluttet med de Danske, forhindrede dog ikke Kong Æthelred i at tænke paa at

¹⁾ Gwent Chron. 991, bekræftet i de fleste Punkter af A. Cambriæ og Brut.

²⁾ Gwent. Chron. 993; Brut 992.

³⁾ Gwent. Chron. 993; A. Cambriæ c. 994; Brut 993; Caradoc 67.

overrumple dem. Med sine Witans Raad lod han alle de største Skibe fra hele England sammenkalde til London. Han udrustede dem med udvalgte Krigere og satte Ealdormanen Ælfric, Thored Gunnarssøn, og Bisperne Ælfric og Æscwin til Anførere med Befaling om navnlig at søge at fange de Danske i en eller anden Havn. Ealdormanen Ælfric forraadte imidlertid Fjenden Dagen, da Angrebet skulde finde Sted; han løb selv Natten forinden over til dem og tog Flugten sammen med dem, saa at de Engelske kun fik et eneste Skib i deres Vold. Imidlertid mødte de Flygtende Skibene fra London og fra Østangel, og i den Kamp, som opstod, faldt en stor Mængde Danske. Ælfrics Skib blev taget med hele sin Besætning; Ealdormanen var selv flygtet¹⁾. Han blev erklæret fredløs, og hans Godser forbrødes til Kongen; hans Søn Ælfgar blev blindet²⁾.

Aaret efter tog den samme Hær Bamborough med Storm og bragte Alt, hvad der fandtes i Byen, med i sine Skibe. Derpaa sejlede den Syd paa til Humbermundingen og hærgede baade i Lindesey og Northumberland, brændte Byer, dræbte Mennesker og tog Bytte. Beboerne af disse Landsdele samlede sig skyndsomst imod dem, men netop som Kampen skulde begynde, toge Anførerne Flugten, nemlig Fræne, Godwin og Frithegist, i det de af fædrene Herkomst vare Danske³⁾.

I Aaret 994 kom Olaf Tryggvessøn og Svend Tveskjæg til London paa Mariæ Fødselsdag den 8de September med 94 Skibe. Deres voldsomme Angreb og Forsøg paa at stikke Byen i Brand mislykkedes imid-

¹⁾ A.-S. Chron. 992; Flor. 992.

²⁾ A.-S. Chron. 993; Flor. 993.

³⁾ A.-S. Chron. 993; Flor. 993. Fræne og Fryðegist ere Vidner under forskellige af Kong Edgars Diplomer, saaledes Thorpe S. 239, Kemble Nr. 568, 575, 579.

lertid lige over for Bymændenes tapre Forsvar, og de vare nødte til at trække sig tilbage med ikke ringe Tab. Nu maatte Søkysterne undgjelde, og ved Mandslæt og Brand lede Essex, Kent, Sussex og Hampshire betydeligt. Tilsidst skaffede de sig Heste og gjorde meget Ondt paa deres hurtige Farter, paa hvilke baade Gamle og Unge, Mænd og Kvinder maatte bukke under for deres Sværd. Da besluttede Kong Æthelred efter sine Witans Raad at sende Gesandter til dem og love Skat og Afgift imod Plyndringernes Ophør. De modtog Tilbudet og gik til Skibene; hele Hæren samledes ved Southampton, hvor den overvintrede.

Der blev nu fra Wessex givet dem Kost og Fødemidler, medens alle Englands Provinser vare fælles om at udrede de 16,000 Pund, der skulde betales i Skat¹⁾. Bisp Ælfeah af Winchester og Ealdorman Æthelwerd droge efter Kongens Bud til Olaf og bad ham komme til sig. Olaf efterkom denne Opfordring, efter at der var stillet Gisler til Skibene, og førtes med stor Højtidelighed til Andover, hvor Kong Æthelred modtog ham af Bispens Haand, nemlig som Fadder ved hans Konfirmation; han var alt tidligere bleven døbt paa Scillyøerne²⁾. Olaf lovede Kongen, der antog ham som Søn

¹⁾ A.-S. Chron. 994; Flor. 994. Freeman 317 fremhæver Mod-sætningen mellem de tota West Saxonia — de tota vero Anglia.

²⁾ Det har været omtvistet, om Olaf blev døbt eller konfirmeret; Sagaerne (Snorre, Olaf Trygvessøns Saga c. 32, Theodoric Monachus c. 7) fortælle som bekjendt, at Olaf var bleven oplært i Kristendommen og døbt paa Scillyøerne, og med dem vilde det derfor stemme bedst, at Olaf 994 konfirmeredes. Lappenberg (I. 427), Freeman (I. 318), Munch (I. 2. 242) og Maurer (I. 277) henholde sig til Florentius' Udsagn: confirmari ab episcopo fecit, i det enkelte af disse Forfattere dog bemærke, at A.-S. Chronicles Ord ere tvivlsomme. A. D. Jørgensen (Nord. Kirkes Grundl. 310) opfatter derimod Kilderne saaledes, at Olaf da blev døbt; „hos den Voxne foretoges

og gav ham kongelige Gaver, at han ikke mere vilde drage til England paa Hærtog. Da Sommeren nærmede

Daab og Konfirmation næsten samtidig“, derfra skriver sig Florentius' Udtryk. — Det forekommer mig dog utvivlsomt, at Olaf da alt var døbt og kun blev konfirmeret; Kilderne synes være i indbyrdes Overensstemmelse. For det Første maa det fastholdes, at vi kun have to Kilder at holde os til, nemlig Florentius, der har særdeles gode og selvstændige Kundskaber for dette Tidspunkts Vedkommende (Munch har ikke ret forstaaet Florentius' Selvstændighed) og A.-S. Chronicle; at Vilhelm af Malmesbury og andre senere Forfattere have „baptizare“ er ligegyldigt. I A.-S. Chronicle hedder det nu saaledes: se cyng Ædelred his anfeng at biskopes handa and him cynelice gifode. Søge vi nu om Paralleler, finde vi ved Aaret 878 en lignende Daab omtalt: his se cyning onfeng þær æt fulwihte and his crismlising wæs æt Wedmor (jfr. a. 661), og ligesom her altsaa bruges et forskjelligt Udtryk og en Terminus, som peger bestemt paa Daab, saaledes synes de to Termini, som vi nu have fundet, ved A.-S. Chron. 943 at være stillede ved Siden af hinanden som Modsætning eller dog som forskjellige: se cyning onfeng þa Anlafa cyning æt fulhwite . . and he onfeng Regnalde cyninge æt biseopes handa. Onfôn æt fulhwite er altsaa at staa Fadder og onfôn æt biseopes handa at deltage i Konfirmationen. Dette bestyrkes fuldkomment for det Første af Florentius, som gjengiver A.-S. Chron. 943 saaledes: de lavacro sanctæ regenerationis suscepit . . Reignoldum Northanhimbrorum regem dum ab episcopo confirmaretur, tennit, og dernæst af Knud den Stores Love I. 22: ne he nâh mid rihte oðres mannes tô onfônne æt fulluhte, ne æt biseopes handa þê mâ, âr he hit geleornige, þæt he hit well cunne. Her skilles atter disse to Ting ud fra hinanden, og Vetus Versio af disse Love gjengiver det saaledes: nec ad eum pertinet aliquem in sancto baptismo suscipere, nec a manibus episcopi in confirmatione et datione Spiritus Sancti, antequam etc. Ved Konfirmationen, der væsentlig bestod i Haandspaalæggelse og Salving af en Biskop, vare nemlig ogsaa Fæddere nødvendige som Deltagere i Akten (Augusti, Denkwürdigkeiten der christlichen Archæologie VII; Bachmann, die Confirmation). Saaledes tror jeg at have paavist, at de to afgjørende Kilder stemme overens.

sig, sejlede han bort til sit Fædreland¹⁾ og holdt vel sit Løfte.

IV. Vikingerne vende sig mod Wales og mod Saksland. Nye Anfald paa Syd-England.

Hvad blev der nu af denne Vikingehær? Florentius af Worcester siger, at Olaf forlod Landet, men at der var mange Vikinger tilbage, og da han 3 Aar efter gjenoptager Fortællingen om Plyndringerne, omtaler han, at „den Hær, som var bleven tilbage“, sejlede omkring Devonshire²⁾ og plyndrede ved Severn (997). Hvad har da denne Hær foretaget sig i de forløbne tre Aar, og hvor har den opholdt sig?

---

¹⁾ A.-S. Chronicle indeholder Intet om, naar Olaf vendte hjem; derimod Florentius: „æstate immanente ad patriam devectus“. Da det Foregaaende er sket om Vinteren, maa her sigtes til Sommeren 995; af Sagaerne ses, at han ankom til Norge i Efteraaret 995 eller i Foraaret 996, se Bjørn Olsen i Aarbg. f. N. Oldk. 1878 S. 37. A. D. Jørgensen lader Olaf „opholde sig et Par Aar i eller ved England, før han i Aaret 997 drog tilbage til sit Fædrenerige“ (Nordiske Kirkes Grundlæggelse S. 310), men denne Kronologi holder ikke Stik lige over for Sagaerne, og Jørgensen (i øvrigt ogsaa Bjørn Olsen) maa have overset Florentius' Beretning om Tiden for hans Affart. Især fortjener det Berigtigelse, naar Jørgensen i Aarbg. f. N. Oldk. 1869 S. 297 lader ham opholde sig paa denne Tid hos sin Svoger Olaf Kvaran; dette sige ganske vist Sagaerne (saaledes Snorre, Olaf Tryggvessøns Saga c. 52), men denne Konge var død allerede ved Tiden 980 (se foran S. 147), jfr. ogsaa Munch, Norske Folks Historie I. 2. 242.

²⁾ Indirekte ligger det jo ogsaa i A.-S. Chronicle 997: her on pissum geare ferde se here abutan Defenanscire into Sæfern muðon. Fra et af Aarene mellem 995—1002 er det mærkelige Aktstykke Kemble III. 314 Nr. 704, Thorpe S. 541 (her 997) (jfr. Freeman I. 354), hvori det hedder: ealle ða þegnas ðe ðær wídan gegaderode wæron ægðer ge of West-Sexan, ge of Myrcean, ge of Denon, ge of Englon.

Da de angelsaksiske Kilder Intet melde herom, maa vi ty til de walisiske, og de sige os, at Svend, Haralds Søn, kom med de Danske til Gwynedd; han hærgede Anglesey, og ved Penmynydd (et Kirkesogn paa Anglesey) stod der et Slag, i hvilket Edwal, Søn af Meuryg, Fyrste af Gwynedd, blev slaaet. Matharn blev paa samme Tid hærget og brændt af Sakserne¹⁾. Ithel, der regerede i Glamorgan, havde en Søn Jestin, der var et uroligt Hoved og som vilde erobre Meredydds Lande, efter at denne Fyrste var død. Han indbød de Danske, som kom til Ceredigion og brændte Narberth²⁾. To Aar efter lokkedes de Danske til Dyfed, og de brændte Menevia og slog Morgeneu, Biskop af St. Davids³⁾. Saaledes har Wales maattet bøde, fordi Vikingerne vare bortkjøbte fra England.

Men vi kunne aabenbart læse om de samme Vikingers Bedrifter ogsaa i et andet Lands Krøniker. Alleerede forinden det sidste Anfald paa England i Efteraaret 994 havde Danske og Svenske gjort et dristigt Togt ind i Saksland. De saksiske Stormænd, nemlig Greverne Henrik, Odo og Sigfred, der vare Sønner af Grev Henrik af Stade, samlede strax en Hær til Modstand og angreb d. 23de Juni Normannerne, som havde forladt deres Skibe ved Stade. Sakserne bleve dog efter en tapper Modstand fuldstændigt slaaede. Grev Odo dræbtes, og hans Brødre Sigfred og Henrik tillige med Grev Ethelgar

1) Gwent. Chron. 994. A. Cambriæ 995: Eumoniam vastavit. Brut 994 (Man).

2) Gwent. Chron. 994, af hvilken Kilde den hele Sammenhæng fremgaar; Arberth var netop det ældre Navn for Byen Narberth, se Celtic Remains S. 18 i Archæol. Cambr. Fourth Series Nr. 16. Brut 994: Arthmarcha was devastated and burnt; i Udgaven i Mon. Brit. forklares dette ved Hjælp af Tighernach 995, A. Ult. 995 om at Lynet slaar ned og brænder Armagh Kirke paa Irland, hvilket aabenbart er urigtigt.

3) Gwent. Chron. 996. Brut 998. A. Cambriæ 998. Caradoc 68.

fangedes og førtes bagbundne til Skibene¹⁾. Hertug Bernhard sendte strax Bud til Sørøverne for at tinge om de fangne Grevers Udlevering, og baade disses Slægt og Kongen bragte den store Løsesum til Veje. Da derpaa Grev Henrik havde stillet sin Søn Sigfred med to andre Mænd Gareward og Wolfram som Gisler, og da Ethelgar ligeledes havde stillet sin Onkel Thiedrik og sin Fætter Olef, tillod Piraterne dem at forlade Skibet for hurtigere at bringe Løsepenge til Veje. Kun Grev Sigfred blev i deres Vold. Da lykkedes det ham den 28de Juni om Morgenen tidligt, medens Vikingerne endnu laa berusede af Vin, som man paa hans Foranstaltning havde bragt dem, at undslippe i en Fiskerbaad. Normannerne satte efter ham og hærgede Stade, men da de ikke kunde naa ham, lemlæstede de paa det Grusomste de øvrige Gisler, som de derpaa lode løbe²⁾. Senere skal Hertug Bernhard og Grev Sigfred have aldeles tilintetgjort de ved Stade landede Normanner³⁾.

En anden Del af Ascomannerne var løbet op ad Weser og havde hærget Landet fra Hadeln til Liestmona og ført Indbyggerne i Fangenskab. Ved Mosen Glinstermoor førte imidlertid en Ridder ved Navn Herward Hedningerne paa Vildspor, og Sakserne bibragte dem et stort Nederlag, hvorved der efter Adam af Bremens Angivelse skal være faldet 20,000 Mand⁴⁾.

Kampen i disse Egne fortsættes i de følgende

¹⁾ Ann. Hildesheim. cont., Lamberti ann. cont. (Pertz III. 90): pyratæ. A. Quedlinburg. cont. 994 (Pertz III. 72): Nordemanni. Thietmar: piratæ. Adam. Brem.: Ascomanni . . Sueones et Dani. Jfr. Wilmans, König und Kaiser Otto der Dritte S. 77.

²⁾ Thietmar IV. 16 (Pertz III. 774), jfr. Adam af Bremen.

³⁾ Det sidste efter Ad. Brem. II. 30.

⁴⁾ Adam af Bremen II. 30.

Aar. Thangmar beretter i Vita Bernwardi om et andet Nederlag fra denne Tid. Bernward var i Aaret 993 blevet ordineret til Bisp af Hildesheim og erhvervede sig store Fortjenester af Landet ved at skaffe det Ro for Barbarerne. Disse ødelagde nemlig stedse Landet, og skjönt Bernward snart alene, snart med andre Fyrster bekæmpede dem, vare dog begge Bredder af Elben i deres Vold og derved tillige alle Skibe, saa at de fore op ad Floderne lige til Landets Midte, ja endog truede selve Hildesheim. Biskoppen lod derfor en Fæstning bygge ved Ockers Udløb i Aller til Landets Beskyttelse, og da Hedningerne nu saa meget desto ivrigere kastede sig over andre Dele af Landet, byggede han en Borg i Vorinholt¹⁾, der var et Tilflugtssted for deres Skibe, og hvorfra de foretog deres Togter. Dette havde saa gode Virkninger, at Bernward endog i Vorinholt kunde bygge en Kirke for den hellige Lambert²⁾. Thangmars Beretning om „Barbarerne“ kan næppe angaa andre Folkeslag end de nordiske Vikinger. Paa samme Tid hærgedes Slesvig, Staden blev indtaget og Bisp Eccehard fordreven. Da i Aaret 1000 Ærkebisen af Mainz traf Eccehard paa et Bispeting i Gandersheim, hvor han handlede som Fuldmægtig for Bisp Bernward, bebrejdede han ham, at han blandede sig i en fremmed Retssag i Stedet for at varetage sin egen Kirke; men Eccehard svarede, at hans Kirke og hans By vare hærgede og ødelagte af Pirater og at det var ham umuligt at opholde sig dér³⁾.

Det er altsaa sikkert, at Slesvig nogle Aar før

---

1) Wilmans S. 79 véd ikke, hvor det er beliggende.

2) Alt dette i Vita Bernwardi ep. Hildesh. c. 7, 20, 33; Pertz IV. 768.

3) Wolfheri vita Godehardi episcopi c. 21. Pertz XI. 183. Jfr. herom i øvrigt Jørgensen, Nord. Kirkes Grundl. 241, 391.

Annø 1000 er bleven hærget af Vikinger, og det er højst sandsynligt, at det er af de samme Vikinger, som da laa ledige i England. Mærkeligt nok findes der nogle Runestene, som efter al Sandsynlighed sigte til disse Kampe om Slesvig. Paa Hedeby-Stenen hedder det: „Tholf, Svends Hjemfælle, rejste denne Sten efter Erik, sin Stalbroder, der døde, da Helte sade om (belejrede) Hedeby, men han var Styriman, en saare god Helt“ ¹⁾. At det var en af Svend Tveskjægs Krigere, kan næppe være tvivlsomt og bestyrkes yderligere ved Dannevirke-Stenens Indskrift: „Svend Konge satte Sten efter Skarde sin Hjemfælle, der var faren vesterpaa, men nu døde i Hedeby“ ²⁾. Her synes aldeles bestemt hentydet til en Krieger, som havde fulgt Svend paa hans Hærfart i Vesten og senere var draget med ham til Sønderjylland paa hans Tog med eller mod de Vikinger, som vitterligt netop paa denne Tid hærgede Hedeby. Man har hidtil udtalt, at ingen Begivenhed kjendes, hvortil de to sønderjydske Stene kunde hentyde, men man har da overset de tyske Kilders Udsagn om Urolighederne ved Slesvig og om Plyndringen af denne By netop paa denne Tid og netop efter Svends Tog til England.

Snart skulde Vikingerne dog paa ny aabne Hærfarterne til deres mest taknemlige Opland, England.

I Aaret 997 gik Hæren rundt om Landsend og op ad Severn, hærgende snart i England, snart i Wales; saaledes blev Watchet atter plyndret. De sejlede tilbage til Kanalen og gik op ad Tamarfloden lige til Lidford. Ihvorvel mange Steder gik op i Lue, vakte Intet maaske saa stor Sorg som Branden af Klostret i

1) Se den lange og oplysende Kommentar i Thorsens Runemindesmærker I. 142—160.

2) Thorsen, Runemindesmærker I. 92—104.

Tawistock. Med Bytte i stor Mængde gik de til deres gamle Vinterplads¹⁾. Aaret derpaa gik de atter mod Vest, hjemsøgte Dorsetshire ved at løbe op ad Frome, og de havde nu saaledes gjort det til Vane at tage deres Underhold i Provinserne ved Sydkysten, at de gjorde deres Strandhug, naar de havde noget Behov, og atter vendte hjem igjen til deres Vinterkvarter paa Wight.

Der samlede sig ofte Hære mod dem, men det hændte stadigt, at hver Gang Kampen skulde begynde, de Engelske enten paa Grund af lagte Baghold eller et eller andet Uheld maatte vende Ryggen og Fjenderne beholdt Valpladsen²⁾. 999 sejlede de paa ny til Themsens Munding og op ad den lille Flod Medway til Rochester, som de belejrede i nogle Dage. Kentmændene samlede sig vel mod dem, men efter den haarde Kamp, hvor Mange faldt paa begge Sider, beholdt de Danske dog Valpladsen. Paa Heste, som de derefter skaffede sig, gjennemfore de Kents vestlige Landskaber. Kongen og hans Witan besluttede at ruste Hær og Flaade mod dem; men da Skibene vare samlede, udsatte Hærførerne Kampen fra Dag til Dag, hvorved de jo plagede det stakkels Folk baade med Spild af Tid og Tab af Gods, saa at Intet udrettedes „uden Folkenød og Pengespild og Fjenders Hovmod“³⁾.

I Aaret 1000 sejlede den danske Flaade til Normandie. Kong Æthelred blev da pludselig krigersk og lod hele Cumberland hæрге. Aarsagen til dette Hærtog angives forskjelligt. I Følge Johannes Fordun vilde Malkolm ikke betale Danegjæld; paa Æthelreds Opfordring svarede han, at han ikke var pligtig at betale

1) A.-S. Chron. 997; Flor. 997.

2) A.-S. Chron. 998; Flor. 998.

3) A.-S. Chron. 999.

Skat, og at han derimod var rede til at gribe til Vaaben, men dette udlagdes som om han begunstigede de Danske. En anden Grund angiver Henrik af Huntingdon, at Kongen nemlig vilde kue de i hin Landsdel i Mængde bosiddende Danske. Begge Grunde have vist været til Stede. For det Første passer Malkolms Svar om at han ikke vil betale Danegjæld, men vel forsvare Landet, saa mærkelig godt med hvad vi ellers have hørt om den skotske Konges Forpligtelsesforhold¹⁾. Men at Hærtoget ogsaa var anlagt paa at knække de Danske, synes fremgaa deraf, at den engelske Flaade, som ved Storm var forhindret fra at naa op til Cumberland, gav sig til at hænge Man, der som bekjendt beherskedes af nordiske Konger²⁾.

I det følgende Aar (1001) kom Armeen tilbage fra Normandie; den drog til Hampshire og havde et Sammenstød med Provinsbefolkningen ved Æthelingadene (ukjendt), hvor flere højtstaaende Angelsaksere faldt; de Danske mistede dog end flere Krigere, men beholdt Valpladsen³⁾. Senere sejlede de en dansk Mils Vej op ad Teignton i Devonshire og brændte Kingsteignton. De gik derpaa op ad Floden Exe og begyndte at belejre Exeter, men deres Angreb blev slaaet tilbage af Indbyggerne; vi have jo set, hvorledes Æthelstan havde

¹⁾ Freeman I. 328. Jfr. foran S. 62—63, 82, 181.

²⁾ A.-S. Chron. 1000 (Monige, Mænige); Flor. 1000 (Monege); Thorpe og Freeman oversætte Stednavnet som „Man“, Sharpe og Lappenberg som „Anglesey“. Jfr. foran S. 212. — St. Berchans Spaadom omtaler maaske ogsaa dette Tog: he [Malkolm] will scatter hosts of the Saxons, after the day of battle he will possess. Skene I. 382.

³⁾ Dette i Følge Haandskriftet A. af A.-S. Chronicle 1001, der maa antages at supplere de andre Haandskrifter, jfr. Freeman I. 337. Der synes dog næppe Grund til, saaledes som Freeman vil, at lade dette Togt være foretaget af Vikinger, der ere forblevne i England.

omgærdet Byen med stærke Mure (S. 45). Med Baal og Brand gik de da videre gennem Devonshire. Befolkningen i denne Provins og i Somerset stødte sammen med den nordiske Hær ved Pinho lidt N. Ø. for Exeter, men Englændernes i øvrigt talrige Skare maatte strax tage Flugten, og de Danske tændte Pinho og the Clists i Brand og anrettede stort Blodbad. Nu skaffede de sig Heste, gennemfore de nærliggende Egne og slæbte umaadeligt Bytte til Skibene. Derefter optog de atter deres gamle Stade paa Wight, men stadigt kom deres Strejfskarer over paa Fastlandet¹⁾, og den hele omliggende Søkystr bar Spor af Flammernes og Sværdenes Gjæringer. En dyb Sorg over den uhjælpelige Nød greb baade Konge og Folk²⁾.

Vi have foran nævnt Pallig, en Ealdorman, der var gift med Gunhild, en Søster til Kong Svend³⁾. Skjønt han af Æthelred var bleven forlenet med Jorder og Grunde, kunde heller ikke han forblive tro. Da de Danske vare paa hint Tog i Devonshire, kom Pallig sejlene dem i Møde med alle de Skibe, han kunde faa fat paa, og sluttede sig til dem⁴⁾.

Kongen og hans Witan kunde ikke se anden Udvej end at købe sig løs paa ny. Ealdorman Leofsige drog til Flaaden for at forhandle med Vikingerne, og det

¹⁾ Paa denne Tid forefalder ogsaa et Tog til Dyfed; A. Cambriæ 1002: Gentiles vastaverunt Demetiam; Brut 1000.

²⁾ A.-S. Chron. 1001; Flor. 1001. Om Lokaliteterne se Earle's Udgave af A.-S. Chron. 354. — Æthelred giver 1001 Nonnerne i Shaftesbury i Dorsetshire Jord i Bradford i Wiltshire ved Avon: adversus barbarorum insidias . . . refugium. Et adepto postmodum, si dei misericordia ita prouiderit, pacis tempore, rursus ad pristinum revertantur statum. Kemble Nr. 706.

³⁾ Will. Malmesb. II. 177. Jfr. foran S. 227.

⁴⁾ Haandskr. A. af A.-S. Chron. 1001.

Forlig kom i Stand, at de skulde have Kost af Riget og 24,000 Pund udbetales dem, hvilket ogsaa skete. Paa den Tid dræbte samme Leofsige Æfic, Kongens Highrefa, hvorfor Kongen gjorde ham fredløs¹⁾. —

Vi standse her et Øjeblik. En mærkelig og vidt berygtet Begivenhed staar for Døren, men forinden ville vi kaste et Blik tilbage paa denne lange Række Togter. I ti Aar havde omtrent uden Afbrydelse denne Vikingehær suget Englands Kræfter. Olaf Tryggvessøn var vel bleven bortkjøbt, og det var saa heldigt, at en Krone i et fjærntliggende Rige ventede ham og holdt ham borte fra England for Fremtiden. Men Svend Kønge og en stor Del af hans Hær blev tilbage og fortsatte deres utrættelige Angreb paa Landet. Der var ved disse Kampe ikke Tale om at Vikingerne vilde sikre sig de gamle danske Landskaber; det maa have forekommet dem som en givet Sag, at Befolkningen i disse vilde være dem tro. I Modsætning til Togene i Aarhundredets Begyndelse gjælde Angrebene nu fremfor Alt de sydlige og vestlige Egne af England. Vel havde man 993 taget Bamborough med Storm, men Byen var jo dog den engelske Konges Fæstning; vel havde man plyndret i Humbermundingen, men da det i Øst-Angel kom til Slag, toge de nordiske Beboere hurtigt Flugten. Hovedformaalet er aabenbart det at kue Syd-England. Resultaterne havde ogsaa været frygtelige. Gang efter Gang maatte Vikingerne kjøbes bort; ikke en eneste Sejr smykkede de angelsaksiske Vaaben. Rigtignok havde de Danske maattet opgive Belejringen af London, og Englænderne havde i et enkelt Slag bibragt de Danske store Tab, men dog ikke yderligere end at disse beholdt Valpladsen. Som oftest havde Sammen-

¹⁾ A.-S. Chron. 1002; Flor, 1002.

stødene vidnet om Fejghed, Vankelmodighed, Forræderi og Mangel paa Sammenhold, og Resultatet havde været Landets Ruin.

***V. Blodbadet paa de Danske St. Briccii Dag 1002.
De paafølgende Hævntog 1003—1012.***

I Aaret 1002 forefalder da den berømte Begivenhed, som bragte de Danskes Anfald paa England ind paa en ny Bane. Kong Æthelred lod alle Danske i England myrde. Denne Daad er bleven fremstillet og bedømt saa højst forskjelligt, at det fortjener nærmere at paa-vises, hvilken dens Karakter var.

Den paa Wight kantonnerende Hær havde faaet Danegjælden udbetalt, men der er ingen Grund til at antage, at den derfor drog bort. Den Forpligtelse, som den havde paadraget sig, lød kun paa ikke at plyndre mere. Saaledes havde jo ogsaa 994 efter Udbetalingen af Danegjælden Hæren slaaet sig til Ro ved Kysten. Florentius og A.-S. Chronicle antyde ikke heller, hverken at Armeen drager bort, eller at den er ny ankommet, da den vender tilbage. Man kan ogsaa bedre forstaa, at Exeter er det første Punkt, som angribes paa Hævntoget, naar vi antage, at Hæren fremdeles stadigt har sit Tilhold paa Wight¹⁾.

Det var kommet Kongen for Øre, at de Danske i England havde sammensvoret sig om at tage ham og alle hans Stormænd af Dage. Han besluttede da at

---

¹⁾ Lappenberg (I. 433—435) og Freeman (I. 343) synes forudsætte, at kun enkelte af Krigerne ere blevne tilbage, medens det derimod vist maa hævdes, at Hæren for en stor Del in corpore blev siddende. Jfr. ogsaa Worsaae, Den danske Erobring 260.

komme de Fremmede i Forkjøbet og lade alle i England bosiddende Danske dræbe ¹⁾).

I Følge en Fortælling, som Henrik af Huntingdon i sin Barndom har hørt af gamle Mænd, udgik der Stikbreve til alle Englands Byer — og paa St. Briccii Dag (13de November) overfaldt man de Danske med Ild og Sværd. Hovedsagen var aabenbart den, at faa dræbt alle de Mænd af dansk Herkomst eller Fødsel, der indehavde vigtige Embeder og som nu viste sig svigefulde eller upaalidelige, saaledes som de tre Hærførere i Kampen 993 eller saaledes som Pallig; imidlertid fremgaar det af Kilderne, at baade Mænd og Kvinder maatte bøde med Livet ²⁾. Derimod skyldes det de senere Kilders Overdrivelse ³⁾, naar de lade Angelsakserne mishandle deres Ofre, afskære Kvindernes Bryster eller naar de lade Hundene sønderslide dem osv. ⁴⁾. Blandt de Myrdede vare Pallig og hans Hustru

¹⁾ A.-S. Chron. 1002: þe on Angelcynne wæron. Flor. 1002: omnes Danos Angliam incolentes.

²⁾ Florentius 1002: majores et minores utriusque sexus occidi jussit. Naar Freeman I. 341 paastaar, at Kvinder ikke myrdedes, fornægter han her Florentius, hvem han ellers er tilbøjelig til at følge i Smaat og Stort.

³⁾ Sligt have Angelsakserne aabenbart dels ikke vovet, dels ikke havt Tid til. Will. Malmesbury II. 165; Wallingford, Gale I. 547; Roger af Wendover I. 444; Will. Gemmet. V. 6. Freeman har paavist, hvorledes de senere Kilder stadigt forøge Rædslerne.

⁴⁾ Den nyeste danske Fremstilling af dette Overfald paa de Danske — i A. D. Jørgensens den nordiske Kirkes Grundlæggelse S. 400 f., jfr. Aarbøger f. N. Oldkyndighed 1869 S. 309 — kan jeg i flere Punkter ikke billige. Naar Jørgensen saaledes vil sætte dette Nederlag i Forbindelse med Svolderslaget, som i Følge denne Forfatter skal have staaet i Aaret 1002, kun to Maaneder tidligere, da kan jeg for det Første ikke være enig i, at Svolderslaget skal henføres til dette Aar, og jeg tror ikke, at Jørgensens Antagelse herom (som blev fremsat allerede 1869) er bleven tiltraadt af nogen Forsker,

Gunhild, som var givet til Gissel og som maatte miste Livet i sin Søns og sin Mands Paasyn ¹⁾).

De Danske ruste sig strax til et Hævntog. Kong Svend kommer dragende og begiver sig til Exeter. Denne By var tilfaldet Æthelreds Hustru, den normanniske Dronning Emma, i Morgengave, og hun havde indsat til Høvding en Norman Hugo ²⁾. Han forraadte imidlertid denne stærke Fæstning til Kong Svend, som ødelagde dens Mure og røvede sig Bytte. Armeen drog

se ogsaa Bjørn Olsens Undersøgelse om Tidsregningen i Olaf Tryggvessøns Regering i Aarb. f. N. Oldk. 1878 S. 1 f. Selv om Olaf virkelig var faldet 1002 (og ikke 1000), forekommer det mig lidet stemmende med Æthelreds Karakter, at Efterretningen om denne de Danskes Sejr skulde have bragt ham til at gjøre et yderste Anfald paa de Danske; langt snarere vilde jeg tro, at et Nederlag, som var hændt dem, kunde have formaaet ham dertil. Jørgensen har rigtigt indset, at Hæren bliver siddende tilbage i England, men han giver Overfaldet for vid en Udstrækning, naar han lader det ramme „alle dansksindede Mænd over hele England, for saa vidt man kunde overkomme at faa dem ryddede af Vejen“; det er usandsynligt, at dette Anfald har strakt sig ind over Danelagen alene af den Grund, at en Sømmensværgelse her, hvor de nordiske Mænd vare saa mange, strax vilde blive røbet og desuden gruelig hævnnet. Endelig anfører J. for at karakterisere Overfaldet, nogle Udtalelser, som findes i et Brev udstedt af Æthelred og som J. citerer som Regesta Diplomati. Nr. 34. Dette Aktstykke er trykt hos Kemble Nr. 709 (III. 327); det er af ham mærket som mistænkeligt, og det er aldeles aabenbart et Falskneri. Blodbadet paa de Danske 1002 er i dette Brev sat i Forbindelse og sammenblandet med en Begivenhed, der forefaldt i Oxford 1015, jfr. herom Freeman, Norman Conquest I. 411 Anm. 3. Se nedenfor ved 1015.

¹⁾ Wil. Malmesb. II. 177.

²⁾ A.-S. Chron 1003: *ƿuruh þone Franciscan ceorl Huga*, i alle Haandskrifter. *Florentius: comes. Henricus: vicecomes.* Hvis der her skal læses *ceorl*, maa dette vel forstås som Spot; A.-S. Chron har for disse Aar en vis ironisk Tone. Jfr. i Sangen om Brihtnoth: *eorl to þam ceorla* (se foran S. 253 L. 11).

nu ind i Wiltshire, og fra dette og Hampshire samlede Beboerne sig modigt til Modstand. Ealdorman Ælfric, den gamle Forræder, der 11 Aar tidligere havde forraadt Landet, var atter kommen til Ære og Værdighed af ubegribelige Grunde og skulde anføre disse Skarer. Men netop som Angrebet skulde begynde, fandt han paa sine gamle Kneb, anstillede sig syg, lod som om han kastede op og forsømte Angrebet. Tropperne gik da atter fra hinanden, og Svend kunde uhindret føre sine Folk til Wilton, hvor Borgen plyndredes og brændtes, og derefter til Salisbury. Derfra gik han atter „til Havet og sine Søheste“¹⁾.

Aaret efter (1004) besluttede Flaaden at vende sig mod et Landskab, som i nogen Tid var ladet i Ro, nemlig Østangel. Svend sejlede op ad Yare til Norwich, som blev brændt og hærget. Vikingeflaaden var som sædvanlig kommen uventet, og Ulfkytel, der ellers var Provinsens tapre Forsvarer²⁾, kunde kun naa at faa Witan sammenkaldt. Denne Høvding, som vore Sagaer kjende som Ulfkel Snilling³⁾, vilde aabenbart være beredt til Forsvar til det Yderste, men Witan besluttede at bortkjøbe Hedningerne. Tre Uger vare ikke gaaede efter Freden, førend Hæren stjal sig bort og gik til

¹⁾ A.-S. Chron. 1003; Flor. 1003.

²⁾ Freeman bemærker, at denne Mand i Diplomerne aldrig nævnes som dux, kun som minister. uagtet Krønikerne dog ere enige om at betegne ham som Jarl eller Ealdorman af Østangel. Hertil kan bemærkes, at det Samme gjentager sig i flere andre Tilfælde. Wulfgeat, der var Kongens Raadgiver og vist havde et af de højeste Embeder, findes i Diplomerne kun som minister (se Freeman 355; en Undtagelse er Kemble Nr. 1291). Æthelstan, besvogret med Æthelred, kaldes kun minister (Freeman 378). Wulfric, der af Andre kaldes consul og comes, underskriver altid som minister (l. c. 379).

³⁾ Olafs Saga hins Helga c. 10, Olafs Saga, Fornm. Sög. S. 31, c. 266, Jomsvikingasaga c. 51, Knytlingasaga c. 15.

Thetford. Saa saare Ulfkytel fik Underretning om deres Tog, gav han Ordre til at ødelægge deres Skibe, men den Styrke, som han udsendte i dette Øjemed, svigtede ham. Han samlede selv i Hast en Del Tropper og drog mod de Danske i Thetford, hvilken By efter en Nats Plyndring i Morgenstunden var bleven stukket i Brand. Ulfkytel mødte dem, da de vilde vende tilbage til deres Skibe. Kampen var saa hæftig, at de Danske sagde, at de ikke tidligere havde bestaaet en saa haard Dyst, men i øvrigt var Sejren hverken paa dansk eller engelsk Side. Som ved Maldon og ved Æthelunga-dene synes det især at være gaaet ud over de fornemme Angelsaksere ¹⁾).

Det følgende Aar hjemsøgte en stræng Hungersnød England, og Kong Svend maatte vende tilbage til Danmark ²⁾).

Havde Æthelred været en Konge med Energi og Omsigt, da vilde denne de Danskes Flugt — ikke for en Fjendes Overmagt, men for en ægyptisk Landeplage — have været ham højst belærende. En saadan Hersker vilde maaske af Vikingernes tidligere Historie have kunnet mindes, hvorledes de i Aaret 894 af Kong Alfreds Hær vare blevne tvungne til at forlade Chester og gaa til Wales, fordi de engelske Tropper havde brændt og ødelagt Egnen rundt om denne By ³⁾), eller hvorledes en Hungersnød i Frankerriget 892 formaaede mere end alle Kampe og Anfald og jog Vikingehæren over til Kent ⁴⁾). Men en slig vovelig og dog klog Daad laa ligesaa fjærnt for Æthelreds Tanke, som et hurtigt besluttet Raad. Da den store Landestyrer Vilhelm

¹⁾ A.-S. Chron. 1004; Flor. 1004.

²⁾ A.-S. Chron. 1005; Flor. 1005; jfr. Chron. Scot. 1004.

³⁾ Normannerne II. 81.

⁴⁾ Normannerne II. 282.

Erobreren havde vundet England, tog han ikke i Betænkning at udrydde den sidste Modstand og for altid at skræmme de Danske bort fra Landet ved at forvandle Northumberland til et øde Landskab.

De foregaaende Aars Tog, der havde ført de Danske saa langt ind i Landet, burde have lært Angelsakserne at frygte og at berede sig paa en haardnakket Modstand. Dette skete imidlertid ikke, og det var kun Løn som forskyldt, at de danske Tog i det følgende Aar kunde strække sig saa vidt ind i Riget. Den værgeløse Tilstand maatte ogsaa lokke andre Naboer til Angreb. Den skotske Konge Malkolm, Kenneths Søn, samlede paa de Tider en Styrke fra hele Skotland og faldt ind i Northumberland, som han hærgede med Baal og Brand, og han belejrede Durham. Biskop Ealhðun førte Befalingen her, medens Waltheof, Northumberlands Jarl, indesluttede sig i Bamborough, da han var for gammel til at foretage noget virksomt mod Fjenden. Bispens Datter Ecgfrida var gift med Waltheofs Søn Uhtred, og denne tapre og krigskyndige Yngling samlede en stor Skare Northumbriere og Yorkere og befriede Durham, hvorefter han aldeles ødelagde Malkolms Hær, saa at endog Kongen med Nød og næppe slap bort¹). Han huggede Hovederne af et stort Antal af de bedst udseende Skotter og stillede dem paa Stænger rundt om paa Durhams Mure²).

Omtrent samtidigt med dette skotske Indfald ankom i Juli Maaned en umaadelig dansk Flaade til England.

1) Simeon, de obsess. Dunelm., ved 969, hvad der, som Freeman paaviser (I. 357), nødvendigvis maa være 1006. Skene (I. 586) og Robertson (I. 92 f.) gjøre yderligere opmærksom paa, at A. Ulton. 1005 ogsaa bekræfte det: stor Kamp mellem Albas Mænd og Sakserne, hvor de Første tabte og mange Fornemme faldt.

2) Jfr. foran S. 61.

Efter at de vare landede ved Sandwich og havde hærget med Mord og Brand snart i Kent, snart i Sussex, samlede Kong Æthelred en Hær mod dem fra Mercia og Wessex, men Vikingerne undgik Kamp og fandt større Fordel ved gennem hele Efteraaret at foretage krydsende Strejftog, hvorefter man vendte tilbage til Skibene. Kongens Hær derimod gjorde kun allehaande Skade¹⁾. Kongen drog hjem, og Hæren opsøgte efter Mortensdag sit gamle Fristed paa Wight. Ved Midvinter forskaffede de Danske sig hvad de havde Behov, i det de foretoge et langt Tog til deres sædvanlige „fulde Forraadskammer“, det vil sige de gik gennem Hamp- og Berkshire til Reading og op ad Themsdalen til Wallingford og Cholsey. De kom til Cuckamsley, om hvilken Høj en lokal Tradition sagde, at om de Danske kom saa langt fra Havet, da vilde de ikke vende tilbage til det mere. Men Vikingerne klatrede op ad Højderne og viste Traditionens Urigtighed. Ad en anden Vej droge de tilbage til Skibene. En lille Styrke mødte dem ved Kennet (nu Marlborough), men den blev lettelig slaaet, og de førte deres Bytte til Søn. Det var ved Winchester de gik om Bord, og Byens Beboere maatte se, hvorledes de frygtløse Krigere havde hentet sig Føde og Skat 50 (engelske) Mil fra Havet. Kongen var imidlertid gaaet over Themsen til Shropshire, hvor der i Shrewsbury ved Juletid blev holdt et stort Witenagemot. Man maatte under Trykket af disse frygtelige

---

¹⁾ A.-S. Chron. 1006: se fyrding dyde þære landleode ælcne hearu, þet him naðor ne dohte, ne innhere, ne uthere. Fyrding vil i Følge den sædvanlige Sprogbrug sige den angelsaksiske Ledingshær i Modsætning til den danske Hær (se Normannerne II. 82). Ved innhere synes dog at være forstaaet Fyrding og ved uthere Vikingeskaren se a. 1009 (S. 258): pisne eard healdan wið ælcne uthere (forsvare Landet mod enhver fremmed Hær).

Ødelæggelser opgive al Tanke om Modstand. Kongen sendte Bud til Vikingerne, og man sluttede Fred med dem mod at love 36,000 Pund; desuden bleve de forsynede med Fødemidler fra hele England ¹⁾. Summen blev betalt næste Aar ²⁾.

De følgende to Aar ere nærmest mærkelige ved tvende Love, der i det Hele karakterisere denne Tidsalder, men af hvilke her kun skal mærkes Bestemmelserne om at en Flaade skal udrustes og samles hvert Aar efter Paaske, ligesom ogsaa at strænge Straffe ifalde dem, der forsømme Leding ³⁾.

Da man for første Gang efter denne nye Lov samlede Flaaden ved Sandwich, løb dette uheldigt af, i det der opstod stor indbyrdes Uenighed. En Høvding Brihtric havde anklaget Wulfnoth Child fra Sussex for Kongen, og den Beskyldte flygtede og førte Mandskabet paa 20 Skibe med sig; disse toge ikke i Betænkning at plyndre Sydkysten. Brihtric havde faaet Haab om at fange sin Modstander og forfulgte ham med 80 Skibe, men i en Storm lede disse alle Skibbrud og kastedes mod Stranden, hvor Wulfnoth kom og brændte dem. Dette var en saa afgjørende Ødelæggelse for den store Flaade, at Alle tabte Modet. Kongen og Witan begave sig hjem, og Matroserne maatte føre Skibene til London ⁴⁾.

Strax efter finde vi nye danske Flaader i Opsejling. Først kom en stor Flaade kommanderet af Jarl Thorkil til Sandwich, og snart efter i Avgust Maaned en anden anført af Hemming og Eglaf. Saaledes kaldes Anførerne i de engelske Kilder, medens Jomsvikingsaga (c. 50) og andre nordiske Kilder, der ogsaa kjende disse to

¹⁾ A.-S. Chron. 1006; Flor. 1006.

²⁾ A.-S. Chron. 1007; Flor. 1006, 1007.

³⁾ Schmid, Gesetze der Angelsachsen 220 f., Freeman I. 363 f.

⁴⁾ Flor. 1008; A.-S. Chron. 1009.

Høvdinge, betegne den sidste som Eilif, Thorgils Sprakaleggs Søn, der var i Følge med Jarl Hemming, Thorkil den Højes Broder.

Paa Thanet forenede Hærene sig og droge i Forening mod Canterbury, søm de vilde have taget lettelig, naar dens Borgere ikke havde løskjøbt sig tillige med Østkenterne; de betalte tilsammen 3000 Pund. De Danske sejlede nu tilbage til deres Kvarterer paa Kent og begyndte at plyndre Sussex, Hamp- og Berkshire¹⁾. Kongen udbød al Folket og samlede en stor Hær, men den var ikke i Stand til at hindre Plyndringerne. En Gang havde Kongen dog ved en Skare paa mange Tusinder afskaaret dem, da de vilde gaa til Skibene, men Eadric med Tilnavnet Streona²⁾, der fra en lav Stilling havde svunget sig op til at være en mægtig Mand, til hvis Raad Kong Æthelred gjerne lyttede, gav ham det forræderiske Raad ikke at angribe, og Danskerne gik uskadte til Stranden. Efter Mortensdag vendte de tilbage til Themsen og toge Vinterkvarter dér, i det de skaffede sig Underhold ved Plyndringer i Essex, Kent og Shirene der i Nærheden. De anfaldt flere Gange London, men Byen holdt tappert Stand. Efter Julen droge de længere frem i Landet gennem Chiltern helt op til Oxford og brændte Byen. Derpaa vendte de tilbage i to Delinger, men efter et Forsøg paa at

¹⁾ A.-S. Chron. 1009; Florentius 1009.

²⁾ A. D. Jørgensen gengiver hans Tilnavn Streona ved „den stærke“ (S. 452), hvilket var tillagt ham paa Grund af hans hensynsløse Energi (S. 456). Denne Fortolkning beror dog vist paa en Misforstaaelse, se Greins Glossarium og Bosworths Anglo-Saxon Dictionary. Streona betyder Erhververen, hvad der passer fortræffeligt med Udsagnet om ham i Vita S. Elphegi (Langebek II. 445): cui lingua divitias et nobilitatem comparaverat. Freeman gengiver det med „the Gainer“ (I. 354), Lappenberg ved „der Erwerber“ (I. 456), „der Emporkömmeling“ (S. 460).

angribe London maatte de give Afkald paa denne Erobring, da de saa, at der blev samlet en Skare imod dem, og den nordre Hærdeling satte da over Themsen ved Staines (N. Ø. for Windsor). Derpaa gik de gennem Surrey til deres Skibe og tilbragte Foraaret i Kent med at reparere dem¹⁾.

Efter Paaske sejlede Flaaden bort og anfaldt Øst-
Angel. De landede ved Ipswich ved et Sted kaldet Ringmere²⁾. Her ventede imidlertid Ulfkytel med Øst-
anglerne dem, og en Kamp udspandt sig (5te Maj)³⁾, men efter at en Thegn af dansk Herkomst Thurkytel Myranheafod (Hoppes Hoved) havde givet Tegnet til Flugt, veg ogsaa hele den øvrige Hær tilbage kun med Undtagelse af Mændene fra Cambridgeshire, som holdt tappert Stand. Blandt de Faldne vare Æthelstan, en Svigersøn af Kongen, og flere andre ansete Mænd.

Nu drog Vikingehæren ud over hele Østangel og hærgede og brændte i tre Maaneder⁴⁾; den naaede saa langt frem som ud i Marskerne, slog baade Mennesker og Kvæg og brændte Thetford (som for 6 Aar siden) og Cambridge. Senere drog man Syd paa, og Hestfolkene søgte til Skibene, men kastede sig saa pludselig

¹⁾ A. S. Chron. 1009; Florentius 1009, 1010.

²⁾ Flere Sagaer (legend. Olafs Saga c. 12, Fagrskinna c. 86) omtale en Kamp paa Ringmare, men efter Svends Død og kæmpet af Olaf den Hellige, ikke af Thorkil.

³⁾ Florentius: tertio nonas Maii = 5te Maj. A.-S. Chron.: prima ascensio domini. Der fandtes tvende Dage, som betegnedes ved ascensio domini, nemlig 5te Maj som fast Mindedag om Kristi Himmelfart, og saa den hvert Aar vekslede Kristi Himmelfartsdag. Denne indtraf i Aaret 1010 paa 18de Maj, og Freeman (I. 378) sætter derfor Slaget til denne Dag. Men ved Tillægsordet Prima synes A.-S. Chron. bestemt antyde, at det var den første af disse Dage, og det Samme udsiger jo ogsaa Florentius, saa at 5te Maj aabenbart er rette Dato.

⁴⁾ Freemann har urigtigt „Uger“.

Vest paa til Oxfordshire og til Buckinghamshire, derpaa langs Ouse til Bedford og Tempsford, hvorpaa de atter vendte hjem. Disse hurtige Bevægelser bragte Englænderne aldeles til Fortvivelse, og deres Styrke var aldrig til Stede dér, hvor Angrebet fandt Sted; „naar hine vare i Nord, da sendte man Styrken mod Syd, og naar de vare i Vest, da vare vore Tropper i Øst.“ Witan samlede sig og opkastede Raad om hvordan man skulde forholde sig, men en Plan blev kun overholdt ganske kort Tid, og der var ingen Høvedsmand, man kunde følge; ej heller vilde det ene Shire komme det andet til Hjælp. I Slutningen af November kom Vikingerne til Northampton, som blev brændt, hvorefter de plyndrede Omegnen. Derefter gik de over Themsen ind i Wiltshire og endelig tilbage til deres Skibe ved Midvinter ¹⁾).

Hærgningerne havde i disse Aar strakt sig over omtrent det hele England, og kun Northumberland og de vestlige og nordlige Shirer af Mercia vare endnu slupne fri. Krønikerne opregne nøjagtigt, hvorledes Østangel, Essex, Middlesex, Oxfordshire, Cambridge- og Hertfordshire, Buckingham-, Bedford-, halve Huntingdon- og meget af Northamptonshire, ligesom ogsaa Syd for Themsen Kent, Surrey, Sussex, Hastings, Hamp- og Berkshire og meget af Wiltshire havde maattet ligge under for Vikingerne ²⁾). Kongen og hans Witan sendte Bud til Hedningerne om de vilde høre op med Plyndringerne imod at de fik en Pengesum og Fødemidler, og det blev opfyldt, da man lovede dem 48,000 Pund.

¹⁾ A.-S. Chron. 1010; Flor. 1010.

²⁾ A.-S. Chron. 1011; Flor. 1011; Annales de Burton (Ann. monastici I. 184) 1011: Cantia vastata est a Dacis. Liebermann, Anglo-norm. Geschichtsquellen 71. Ricardus de Cirencestria II. 140.

Den Stilhed, som derefter indtraadte, benyttede Eadric til fra sit Ealdordom i Mercia at gjøre et Indfald i Wales. Grunden kjende vi ikke, men det er jo højst rimeligt, at Waliserne ved at se, i hvor høj Grad England trykkedes af de Danske, have benyttet Lejligheden og vægret sig ved at betale Danegjæld¹⁾. Eadric og en Medanfører Ubis (Umbrich) droge med Hæren saa langt frem i Syd-Wales som til Saint Davids og plyndrede²⁾.

Uagtet den afsluttede Vaabenhvile begyndte de Danske midt i September at belejre Canterbury³⁾, og paa den tyvende Dag lykkedes det Hedningerne at trænge ind i Byen ved Forræderi af en Præst Ælfmær, hvis Liv Byens gejstlige Overhoved Ærkebisp Ælfheah dog engang havde reddet. En Del af Byen tændtes i Brand, og utallige baade gejstlige og verdslige Store samt Nonner toges til Fange. Skildringen af denne Storm er bleven stærkt farvet i Tidernes Løb, og medens den angelsaksiske Krønike ikke omtaler særlige Blodsudgydelser, have Helgenlegenderne kunnet fortælle om hvorledes Kvinderne bleve skjændede, Fangerne pinte og styrtede ned fra Murene osv. Denne Bedrift gav nemlig Anledning til at Kirken fik en ny Helgen. Ærkebisp Ælfheah, den samme Mand, som havde konfirmeret Olaf Tryggvesson, blev ført bort til Skibene og blev holdt fangen her i 7 Uger, i hvilke man ventede paa at Løsepenge skulde blive betalte; men de udebleve, ligesom ogsaa Løsepengene fra hele Landet.

De Danske havde Lørdag efter Paaske den 19de

---

¹⁾ Lappenbergs Gisning I. 443; jfr. i øvrigt Freeman I. 383.

²⁾ Brut 1011: Menevia devastated by the Saxons to wit by Entris & Ubis. A. Cambr. 1012. A. Menevia 1011 (Edrich & Umbrich).

³⁾ Om Kilderne til denne Episodes Historie, se Freeman I. 384 f.

April¹⁾ fejret en stor Fest, og i deres Drukkenskab — thi Vin var bleven bragt dem Syd fra²⁾ — havde de kaldt Ælfheah for sig og fordret, at han skulde betale Løsepengene. Da han afslog det, førte de ham til deres Husting. Thorkil søgte at frelse ham og tilbød Vikingerne Guld og Sølv og alt sit Eje undtagen sit Skib³⁾, men det hjalp Intet, og nu begyndte de at overdænge Ærkebisen med Sten, Træstykker, Ben og Lignende.

En Viking Thrym, som Ælfheah havde omvendt fra Hedenskabet og hvem han Dagen før havde konfirmeret, forbarmede sig dog tilsidst over ham og kløvede af Medlidenhed hans Hoved med en Øxe; hans hellige Blod faldt paa Jorden, „men han sendte sin sejrrie Sjæl til Guds Rige“⁴⁾. Næste Morgen blev hans Legeme ført til London, og Bisperne Eadnoth og Ælfhun modtog det med skyldig Hæder og begravede det i St. Pauls Kirke, hvor Gud snart ved Mirakler aabenbarede Mandens Hellighed.

Derefter bleve de 48,000 Pund betalte og Fredsederne svorne. Hæren spredte sig viden om til de Egne, hvorfra den var kommen; kun 45 Skibe under Anførsel af Thorkil gik i engelsk Tjeneste og lovede at forsvare Landet, imod at Kongen skulde føde og klæde dem⁵⁾. Han har formodentlig taget Stade i et eller

1) Freeman S. 388 urigtigt Maj.

2) „Pær wæs gebroht win supan.“

3) Thietmar VII. 30: aurum et argentum et omne quod hic habeo vel ullo modo acquirere possum excepto navi sola . . . . trado.

4) Vita S. Elphegi, Langebek II. 450 f.

5) A.-S. Chron. 1012. Encom. Emmæ I. (Langebek II. 475): fraudamur sociis et 40 puppibus quas secum duxit onustas de Danorum bellatoribus primis.

andet mere dansk Landskab; William af Malmesbury udtaler, at han havde Østanglerne under sig ¹⁾).

Men det fortælles, at Guds Vrede over Mordet paa den hellige Bisp kundgjorde sig snart efter. En Jarl Hakon omkom ved sine egne Vaaben, og da de Danske kort efter udskibede sig, blæste der en forfærdelig Storm op, hvorved 160 Skibe sank i Dybet. Over 60 Skibe dreve i Land paa fremmede Strande, og dér blev da Besætningen dræbt ²⁾. Denne Beretning er maaske overdreven i den legendariske Kilde, men at Svend virkelig da maa have lidt et Skibbrud af større Omfang, bekræftes af en walisisk Annal ³⁾.

VII. Tilbageblik. Landets ulykkelige Tilstand og Grundene dertil.

Præcipue vero ea ergo dominum
infidelitas apud nos in usu est,
qua contra vitam ejus insidiæ
struantur.

Sermo Lupi ad Anglos c. 9.

Paa dette Tidspunkt er i Grunden Englands største Fornedrelse indtraadt. De følgende fire Aars Begiven-

¹⁾ II. § 176: habebat Orientales Anglos suæ voluntati parentes. Freeman I. 391. Jfr. hermed hvad Vita S. Elphegi siger om Thurkil og Eadric, som delte Landet.

²⁾ Vita S. Elphegi, Langebek II. 453: Sed mox ut in altum spumantibus remis eductum fuisset, centum sexaginta naves adversis ventorum flatibus actæ in profundo maris summer sæ sunt. Quadraginta vero, itemque viginti quinque, ad exteras atque ignotas regiones appulsæ, et quasi quæ insidiarum gratia venissent, ab eisdem miserabiliter interemptæ.

³⁾ A. Cambriæ 1012: Naufragium Sweyn patris Knut. Her er saaledes et karakteristisk Exempel paa, hvorledes en legendarisk Kilde kan indeholde en sand Beretning, uagtet ingen af de mange og vigtige Kilder, hvor man kunde vente en

heder bringe ganske vist England under dansk Vælde, men Dødshugget var ført allerede nu. Æren for de store Bedrifter og for det heldige Udfald tilkommer Kong Svend. Ingen kan tvivle om, at hans Hærtog have været udførte med al mulig Energi, med usædvanlig Dygtighed og Tapperhed, og at Angelsakserne havde største Grund til at kalde Svend „Tyran“¹⁾ og „Englændernes Fjende eller Djævel“²⁾. Ikke des mindre er det vist³⁾, at Opmærksomheden snarere drages hen paa Angelsaksernes exempelløse Fejghed, Uhæderlighed og store Ulykker end paa de nordiske Mænds ofte let vundne Sejre.

Fortællingen om de foregaaende Aars Historie maa alt have vist, hvor ødelagt Landet var og hvorledes Ulykken var i stigende Fremgang. Den kan paa en vis Maade anskueliggjøres ved Tal, naar man erindrer, hvorledes der var bleven udredet til Vikingerne

i Aaret 991	10,000	Pund
„ „ 994	16,000	„
„ „ 1002	24,000	„
„ „ 1007	36,000	„
„ „ 1009	3,000	„
„ „ 1011	48,000	„

Oplysning om samme Begivenhed, have den mindste Notits derom, medens en saadan findes i et fjærnere Lands Annaler. Hverken Freeman, der dog har særlige Undersøgelser om Ælfheahs Historie, eller Lappenberg (I. 446) og Munch (I. 2. 474), der i Anledning af A. Cambriæ udtaler den Formodning, at Svend maaske har lidt Skibbrud paa et Forsøg paa at drage til England, have set disse Kilders Overensstemmelse.

¹⁾ Florentius 1014; Will. Malmesb. II. § 179. Jfr. Freeman I. 401.

²⁾ Knytlinga Saga c. 6: hann kölluðu þeir fjanda Engla.

³⁾ Om Svends Karakter se P. G. Thorsen, Runemindesmærker I. 119 f., A. D. Jørgensen, Nord. Kirkes Grundlæggelse 404 f., Freeman, Norman Conquest I. 400 f.

I Løbet af 20 Aar udbetaltes der altsaa 137,000 Pund, og dog skulde der snart yderligere betales 21,000 Pund (1014), og efter at Kong Knud havde endelig underlagt sig Riget 72,000 Pund (1018). Desuden havde England samtidigt maattet underholde Vikingehæren indenfor sine Grænser. Landets elendige Stilling var saaledes vitterlig nok. Men hvor skal man vel søge Grunden til al denne Ødelæggelse? Det tør siges, at den hele Samfundsbygning da var faldefærdig nok saa meget ved indre Raaddenskab, som ved Angrebene udenfra.

Om Manglerne ved Statens Organisation og især ved Ledingsvæsnet vil der bedre kunne blive talt andetsteds; her skulle vi kun berøre nogle enkelte Punkter. Saaledes viser det sig klart, at den gamle Mangel ved den angelsaksiske Hærordning¹⁾, at de enkelte Landsdele kun vilde forsvare sig selv og ikke hjælpe andre Egne — en Fejl, som dog var afhjulpen paa Kong Edwards Tid, da det gjaldt Anlægget af de nye Fæstninger (se foran S. 47) — atter kommer for Dagen. Det vidner ogsaa om uheldige Ledingsforhold, at Hærene stadigt forlange en eller anden højerestaaende Mand som Fører; falder eller svigter han, formaar Skaren Intet. Endelig er det betegnende, at Nederlagene især medføre de Fornemmes (de „Ældstes“) Fald²⁾, og at der viser sig en Vrangvillighed ved at efterkomme Ledingspligten, naar der udbydes paa usædvanlige Aars-tider³⁾.

Mere end den mangelfulde Samfundsorden havde dog det at betyde, at de indre sociale Forholds Kraft i det Hele var svækket og i Forfald.

---

¹⁾ Se Normannerne II. 339.

²⁾ Freeman I. 352—53.

³⁾ Se nedenfor ved Aar 1016.

I den Præken, som Præsten Wulf skrev for sine Landsmænd, tegner han et Billede af Landets Tilstand saa sørgeligt, som det vel kan læses. Samtidigt med at Landet hjem søges af Sygdomme og Pest, gaa allehaande Forbrydelser i Svang, baade Tyveri, Røveri og især svigefulde Gjæringer. Uden Skaansel sælger man de Fattige og Smaabørn til Fjenden. Faderen afhænder sin Søn, Broderen sin Broder, Sønnen sin Moder; Trællene flygte bort fra deres Herrer og kæmpe i Slaget mod dem. Ej heller findes der nogen Ærefrygt for Kirker eller for Præster, og Gejstligheden mister sine Indtægter, medens man derimod udøser sine Penge ved Hor og andet daarligt Levnet¹⁾.

At heri skulde være noget i høj Grad overdrevent, synes Kilderne ikke at godtgjøre. Det har i hvert Fald ikke mange Sidestykker i Historien, at et Land er bleven saa ofte og saa grundigt forraadt af sine egne Undersaatter som Angelsaksernes paa dette Tidspunkt, og det skjønt der ikke var Strid mellem forskellige Kongestammers Ret, hvad der saa ofte har forskjønnet et Landsforræderi med falske Farver eller kastet et Tilladelighedens Skjær derover. De tre fejge Mænd Godric, Godrine og Godvig, der flygtede fra Slaget ved Maldon og derved bragte saa megen Vaklen ind i de saksiske Rækker (S. 234), vare Forløbere for et stort Antal Mænd, der med samme Troløshed svege deres Fædreland. Vi have hørt om Ealdormanen Ælfric, som i Aaret 992 røbede Vikingerne sine Landsmænds Planer og sluttede sig til dem (S. 240); vi have set, at Aaret efter Fræne og to andre Anførere toge Flugten, saa snart Kampen skulde begynde; deres Undskyldning var den, at de som Danske ikke vilde kæmpe med Lands-

1) Trykt i latinsk Oversættelse hos Langebek II. 463—471. Paa Angelsaksisk hos Hicckes, dissertatio epistolaris 99—106.

mænd, og den samme Undskyldning havde Thurkytel Mærshoved, der gav Tegnet til Flugt ved Ringmare, men derimod ingenlunde de andre flygtende Høvdinger. I Aarene 998—999 viser der sig altid at være Noget i Vejen for at begynde Kampen i rette Tid, eller for at føre den til Ende. Efter at hin Forræder Ælfric mærkværdigt nok atter var kommen til Magten, fik han i Aaret 1003 Lejlighed til paa ny at forraade sit Fædreland. Aaret efter svigtes den tapre Ulfkytel af de Tropper, som han sender ud mod de Danske, og i Aaret 1011 forraades Canterbury af en Præst. Og stadigt findes Eadric Streona som den falske og slette Raadgiver ved Kongens Side.

Denne sørgelige Opregning af skjændselfulde Gjerninger er bygget paa Aarbøgerne, men af Diplomerne fra den Tid bliver det Samme bekræftet og bestyrket. Vi høre af disse om en Ætheric af Bocking, der var beskyldt for at have den onde Plan at ville modtage Kong Svend i Essex, naar han kom derhen med en Flaade¹⁾. Vi læse om en Wulfgeat, der i Samraad med Fjenderne lagde Snarer mod sine Landsmænd og derfor mistede alt sit Eje²⁾. Denne Straf overgaar ogsaa en Leofric, der havde vist slet Adfærd og Ulydighed mod sine Overordnede under Leding og øvet andre Ugjerninger³⁾. Der er i det Hele stadigt Skinsyge og Uenighed mellem de angelsaksiske Stormænd. Leofrics Snigmord paa Kongens Highrefa Æfic (se foraa S. 251) i dennes eget Hus, hvilken Gjerning Kong Æthelred selv betegner som „en Udaad baade hos Kristne og

1) Thorpe, *Diplom. Anglic.* 539, Kemble, *Codex Diplom.* III. 314, Nr. 704.

2) Kemble, *Codex Diplom.* VI. 160, Nr. 1510, *Historia Monast. de Abingdon* I. 426, jfr. A.-S. Chron. 1006.

3) *Hist. M. de Abingdon* I. 425.

Hedninger“¹⁾, var ikke enestaaende. Om den skjændige Strid mellem Wulfnoth og Brihtric og om de Ødelæggelser, som derved foraarsagedes paa Englændernes Flaade, er saaledes talt.

Disse sørgelige Forhold i det Indre maatte i største Grad tjene Fjendernes Hensigter. Der fandtes dog et andet Forhold, som højligt har begunstiget de Danske, nemlig deres gode Forbindelser med Normannerne. Det fremgaar af mange Fakta, at Vikingerne havde en sikker Støtte hos deres danske Frænder i Normandiet.

Allerede i Aaret 991 var der opstaaet Uenighed mellem Hertug Rikard og Kong Æthelred. Vi have desværre ikke Oplysning om denne Strid i nogen samtidig Kilde, kun i William af Malmesbury's Fortælling, der tillige meddeler et Pavebrev, som skulde være udstedt i den Anledning. Pave Johan den Femtende, der havde hørt om hin Tvist, sendte Bisp Leo af Trier til England for at forsøge en Udsoning. Kong Æthelred lod sig bevæge til at sende Bisp Æthelsige af Sherborne, Leofstan, Ælfwolds Søn, og Æthelnoth, Wistans Søn, til Rouen, hvor de mødtes med Rikards Delegerede. Et fast Forlig kom i Stand derom, at der skulde bødes for enhver Krænkelse fra den ene eller den anden Nations Side. Hertug Rikard skulde dernæst ikke modtage nogen af Kongens Mænd og ej heller nogen af hans Fjender, med mindre de bragte hans Segl (og Brev)²⁾, og det Samme skulde gjælde fra engelsk Side³⁾.

¹⁾ Kemble, Cod. Diplom. III. 356, Nr. 719.

²⁾ Vilhelm af Malmesbury er den eneste Forfatter, som melder Noget derom, men at hans Oplysninger ikke kunne forkastes, se Freeman I. App. E.

³⁾ Guill. Malmesb. Gesta Regum Angl. II. § 166. S. 270: ut, si aliquis eorum vel ipsi injuste aliquid contra alterum perpetraverint, digna emendatione purgetur . . . Et de hominibus regis vel inimicis suis nullum Ricardus recipiat, nec rex de suis, sine sigillo eorum.

Ikke des mindre se vi, at den danske Flaade i Følge Annalernes udtrykkelige Udsagn i Aaret 1000 sejler til Normandie i et midlertidigt Ophold. Dette var jo egentlig en Krænkelse af Forliget. I Følge Vilhelm af Jumiéges' Fortælling skal Kong Æthelred derfor ogsaa have sendt en Flaade over til Cotentin for at plyndre og ødelægge, hvilket dog løb saare uheldigt af, i det Nigel, Vicomte af Saint Sauveur, i Hast samlede sine Folk og slog dem, saa at kun Faa undkom¹⁾. Hele denne Beretning er farvet af nationalt Praleri, og Kronologien er meget usikker, men det er kritisk urigtigt at ville antage denne Efterretning for opspundet²⁾. Vilhelm af Jumiéges er ikke en Forfatter, hvis Notitser man saaledes helt kan forkaste; Nigel er en fra andre Kilder bekjendt dygtig Stridsmand og Landestyrer³⁾, og Fortællingen passer altfor vel baade med Situationen paa disse Tider og med Æthelreds Karakter til at den ikke skulde være sandsynlig. Hvad besynderligt skulde der f. Ex. være i, om den samme Flaade, som Æthelred udsender mod Cumberland og mod Man, havde faaet Ordre om lejlighedsvis at plyndre paa Kanalens Sydside?

Vi se fremdeles, at da Exeter i Aaret 1003 overgiver sig til Kong Svend, findes Skylden hos Normannen Hugo. Hvorfor mon Vikingerne stadigt vælge Wight til Vinterstade og Udgangspunkt for deres Plyndringer uden fordi den netop laa saa nær ved det

¹⁾ Vilhelm V. 4, se Normannerne I. 170.

²⁾ Dette falder derfor heller ikke Lappenberg (I. 422) eller Freeman (I. 635) ind, hvorimod Prof. Storm i sin Uvillie mod Forbindelser mellem de Danske og Normannerne udtaler, at Beretningerne herom og om Svends Besøg hos Rikard „ere rimeligvis enten helt opdigtede eller ialfald stærkt forstørrede“ (Kritiske Bidrag S. 216).

³⁾ Se hvad Léopold Delisle beretter om denne Mand i Histoire du chateau et des sires de Saint-Sauveur-le-Vicomte S. 2—3.

danske Landskab La Hague? Der er al Rimelighed for, at de have faaet mange andre Fornødenheder fra de Egne, hvorfra de fik den Vin, hvori de berusede sig (se foran S. 264). Det er jo desuden vist, at Hertug Rikard uagtet sin Søsters Giftermaal med Kong Æthelred ikke i mindste Maade vilde hjælpe sin Svoger. Henrik af Huntingdon har bevaret Efterretningen om, at Æthelred i Aaret 1009 sendte Mænd til Normandie for at ansøge om Hertug Rikards Bistand; at det var frugtesløst, viser Historien.

Endelig meddeler Vilhelm af Jumiéges, at Svend paa sit sidste Tog — da Vilhelms Kronologi er usikker, kan Fortællingen henhøre til et tidligere Tidspunkt — drog til Hertug Rikard i Rouen og sluttede Forbund med ham om at alt Bytte frit kunde sælges i Normandie og at Syge og Saarede skulde blive plejede i dette Land ¹⁾.

---

¹⁾ Vilh. Gemmet. V. c. 7; Normannerne I. 170—171, om Tidspunktet se Freeman I. 372.

Tiende Kapitel.

Knud den Stores Erobring af England.

Oves tuas, pastor pie,
passim premunt angustiae,
mucrone gentis barbarae
necamur en Christicolae.

Offer sacerdos hostias
Christo precum gratissimas,
quibus placatus criminum
solvat catenas ferreas,

per quas Anglorum terminis
ecclesiaeque filiis
et nationes perfidae
pestesque cedant noxiae.

*Af en Hymne til St. Dunstan, fra
Begynd. af det 11te Aarh.*

Vi skulle i dette Kapitel skildre de Begivenheder, som lagde England under Knud den Stores Scepter. De begynde med et Hærtog, som foretoges af Kong Svend, men i hvilket den unge Knud tog Del. Vel tør vi ikke tillægge Knud nogen særlig Fortjeneste ved de Kampe og Sejre, som forefaldt inden Svend Tveskjægs Død, men disse staa saa nøje i Forbindelse med den følgende Række Togter, at vi her have valgt at behandle dem i Sammenhæng med Knuds Kampe. Knud erhver-

vede i Virkeligheden England som en Arv efter sin Fader, om Riget end ikke var fuldt erobret ved dennes Død, og Svends sidste Hærtog indsætter ham saa at sige i Arven. —

I Juli Maaned 1013 kommer Svend Tveskjæg sejlene over Havet med en stor Flaade. Til de mange Grunde, som hidtil havde maattet fremskynde Danskerne til de udholdende Angreb paa England, der saa sikkert lovede dem engang at vinde Riget, kom nu aabenbart ogsaa dette, at om Kong Svend ikke selv vandt Landet, vilde den danske Høvding Jomsvikingen Thorkil, der var traadt i engelsk Tjeneste, have god Udsigt hertil¹⁾.

Den gamle Kilde, som bærer Titlen „Lovtale over Dronning Emma“, fortæller, hvor rigt denne Flaade var udstyret. Skibssiderne prangede med Figurer eller med brogede, pyntelige Farver, paa Masterne saas Fugle flyve, hvilke angav Vindens Retning, eller der fandtes Drager, der spyede Ild af Næseborene. Paa Stævnen kunde der ses menneskelige Skikkelser af Guld og Sølv, Tyre med fremstrakt Hals i en Stilling, som om de brølede, Delfiner og Kentaurer²⁾. Flaaden landede ved Sandwich, men snart efter styrede man til Humber og sejlede op ad Floden Trent til Gainsborough. Kong Svend har rimeligvis strax ved Sandwich faaet god Understøttelse fra engelske Undersaatter; i alt Fald underkastede Uhtred af Northumberland sig kort efter med hele Folket i denne Provins saa vel som paa Lindesey, tillige med Femborgene og hele Hæren Nord for Wætlingastreet. Efter at have faaet for hvert Shire Gisler og Sikkerhed for at Alle vilde adlyde ham, lod han Befaling udgaa om at Heste og Føde skulde ud-

1) Encomium Emmæ, Langebek II. 475.

2) Enc. Emmæ S. 476.

redes, og derpaa drog han Syd paa, i det han lod sin Søn Knud vogte Skibene og Gislerne ¹⁾).

Saa saare Svend kom over Wætlingastreet Syd paa, begyndte hans Plyndringer i største Omfang; der var givet Ordre til at ødelægge Markerne, brænde Byerne, plyndre Kirkerne, myrde Mænd og røve Kvinder ²⁾). Saaledes naaede han til Oxford, hvis Beboere strax underkastede sig ham og gave Gisler; Winchester bøjede sig ligeledes, og derpaa gik Vejen til London. Denne By forsvarede imidlertid tappert af Thorkil den Høje, og nu for fjerde Gang under Æthelreds Regering bleve de Danske slaaede tilbage fra Belejringen af denne By ³⁾). Imidlertid vare mange Danske druknede i Themsen, da de ikke passede paa at holde sig til Broerne eller Vadestederne. Svends Hær vender sig derpaa mod Wessex, til Wallingford og til Bath, hvor Hæren slog Lejr. Al Tanke om Modstand var opgivet. Ealdorman Æthelmer af Devonshire og alle de vestlige Thegner underkastede sig ham og gave Gisler. Saaledes kunde Svend betragte sig som hele Englands Hersker; i alt Fald ansaa Nationen ham nu for „fuld Konge“, i det omtrent alene Hovedstaden gjorde ham Modstand. Han drog da tilbage Nord paa til sine Skibe ⁴⁾).

Under disse Forhold maatte da endelig ogsaa Besætningen i London opgive al Tanke om Modstand. Svend gav Befaling om at man skulde yde ham fuld Underhold af Landet ⁵⁾), og det Samme paabød Thorkil

¹⁾ A.-S. Chron. 1013.

²⁾ Det paa S. 273 anførte Vers skriver sig fra Svend Tveskjægs Tid; Aaret kan næppe angives bestemt; det findes trykt i Latin Hymns of the Anglo-Saxon Church 98, Memorials of St. Dunstan 441.

³⁾ Freeman I. 396 (992, 994, 1009, 1013).

⁴⁾ A.-S. Chron. 1013.

⁵⁾ Heremanni Mirac. S. Eadmundi § 8 (i Liebermanns nylig udkomne Anglo-normannische Geschichtsquellen S. 234): Ubi

med Hensyn til den Hær, som laa i Greenwich, til hvilken Æthelred og Thorkil vare dragne. Dronning Emma flygtede over til sin Broder i Normandie, og ligesaa droge hendes to unge Sønner derover. Æthelred selv rejste ved Midvintertid til Wight og satte senere over til Normandie, hvor han opholdt sig, indtil Kong Svend døde¹).

Saa nær var nemlig Kong Svend ved at erhverve Englands Rige, da han hensov den 3die Februar 1014 i sin Seng, medens han opholdt sig ved Gainsborough²); det sagdes, at Sankt Edmund dræbte ham paa samme Maade som Sankt Mercurius dræbte Julian den Fra-faldne.

I Danmark valgte man hans Søn Harald, men i England kaarede Hæren hans anden Søn Knud til Efterfølger. De angelsaksiske Witan vilde imidlertid ikke saa villigt underkaste sig den unge Høvding og kom sammen i et stort Møde. Baade Gejstlige og Lægmand bleve da enige om at gjenindsætte Æthelred, og de

locis in quibusdam (i Østangel), ut nobis Aelfwen religiosa reclusa quedam apud Sanctum Benedictum in Holm solitarie vivens memorate etatis reminiscens, nec tributum concessum nec collectum, in quibusdam, ut in regione, que dicitur Flec, congregatum ac Teotfordi a patre predicte recluse, Thurcytel nomine, deportatum sed minime persolutum, potius regis intellectu fine, redditum unicuique suum fuisse.

¹) A.-S. Chron. 1013; Flor. 1013; Will. Malmesb., Gesta Pontif. II. 177.

²) A.-S. Chron. 1014: to Candelmæssan III. Nonas Februarii. Florentius 1014: tertio Nonas Febr. (3die Febr.). Uagtet Kyndelmesse (2den Febr.) kun nævnes, fordi Svend døde omtrent paa denne Tid, have dog flere Forfattere, saaledes Suhm (III. 411) og Kønigsfeldt (Genealog. Tabeller), ja endnu Liebermann (I. c. 234) 2den Febr. som Dødsdagen. Lappenberg (I. 449) har endog Lichtmessesontag 2den Febr., hvilket er en Umulighed, da 2den Febr. 1014 var en Tirsdag.

sendte Bud til ham om at Intet vilde være dem kjærere end atter at lyde deres lovlige Herre, naar han blot vilde herske retteligere end før. Æthelred svarede herpaa ved at sende sin Søn Edvard over Kanalen med Bud og Løfte om at han vilde være dem en god Herre, afhjælpe alle Onder og tilgive, hvad de havde forbrudt, naar de kun vilde være ham tro og lydige. Løfter bleve saaledes gjensidigt givne, og derpaa erklærede man enhver dansk Konge for utlah (fredløs) i England ¹⁾.

Kong Knud sad imidlertid ved Gainsborough og havde gjort Aftale med Beboerne af Lindesey om at de skulde forsyne ham med Heste. Da disse vare komne til Stede, drog han ud paa Hærtog ²⁾. Æthelred førte sin hele Hærstyrke ud mod dem, brændte og slog. Knud maatte sejle bort med sin Flaade og prisgav saaledes Østanglerne til Æthelred. Vikingerne styrede mod Sandwich og landsatte her de Gisler, som engang vare blevne givne Kong Svend, efter at Næserne, Ørerne og Hænderne vare skaarne af dem. Den Hjælpeflaade, som laa ved Greenwich, maatte Kong Æthelred give 21,000 Pund, i hvilken Anledning Skat blev udskrevet ³⁾; det var jo omtrent de eneste Krigere, som vilde forsvare Angelsaksernes Rige.

Svends Lig blev eftersøgt af Angelsakserne, men nogle Kvinder reddede det til York og førte det senere til Roeskilde ⁴⁾.

Efter at der saaledes var skaffet nogen Ro i Landet,

¹⁾ A.-S. Chron. 1014; Flor. 1014.

²⁾ Knytlinga Saga c. 8 omtaler som Knuds første Slag i England (rigtignok efter at han er draget did paa egen Haand efter Svends Død) en Kamp paa Lindesey, hvorefter Hemíngaborg indtages, se Ottars Vers.

³⁾ A.-S. Chron. 1014; Flor. 1014 (30,000).

⁴⁾ Enc. Emmæ S. 480; Thietmar VII. c. 26; Vilh. af Jumiéges V. 8.

besluttede man at sammenkalde et stort Møde i Oxford, og her samledes da en Mængde Stormænd baade Nord og Syd fra. Blandt disse vare Sigeferth og Morkere, Sønner af Arngrim, de ældste Thegner i Syvborgene. Eadric Streona indbød disse Mænd til et Gilde i sit Hus og myrdede dem¹⁾. Flere af Jarlernes Følge vilde hævne deres Herrer, men de maatte flygte og søgte Ly i Taarnet ved Domkirken. Her kunde man ikke komme dem til Livs paa anden Maade end ved at stikke Ild paa Taarnet og brænde det ned over dem²⁾.

Æthelred lod derefter de dræbte Høvdingers Gods inddrage, og han gav Befaling til at man skulde bringe Ealdgyth, Sigeferths Enke, som Fange til Malmesbury. Her fik hans Søn, Æthelingen Edmund, Lejlighed til at se hende, og han blev saa indtaget i hende, at han uden at spørge om Faderens Forlov tog hende til Ægte, hvorpaa han tillige af Faderen fordrede, at han skulde give ham Sigeferths Embedsstilling³⁾. Da Æthelred ikke vilde gaa ind herpaa, drog han til Syvborgene, tog baade Sigeferths og Morkeres Gods i Besiddelse og lod alle Mændene i disse Borge underkaste sig ham⁴⁾.

Knud var imidlertid sejlet til Danmark, og han siges at have gjort sin dér regerende Broder Harald det Forslag, at de skulde dele Magten over Danmark mellem sig og gjøre et Togt i Forening mod England. Harald vilde dog ikke afstaa Noget af sit Rige, hvorimod det synes som om Knud i det Mindste har faaet

1) A.-S. Chron. 1015; Flor. 1015.

2) Will. Malmesb. II. § 179. Jfr. Freeman I. 411 og foran S. 254 Anm. 4.

3) William Malmesb. er her udførligere end A.-S. Chron. 1015 og siger: comitatum Sigeferdi qui apud Northanhimbros amplissimus erat.

4) Se om disse Borge Afsnittet om Danelagen.

Harald overtalt til at sende Krigere paa Toget¹⁾. Da nu ogsaa Thorkil kom sejlene fra England med 9 Skibe og sluttede Fordrag med Knud og opfordrede ham til Leding²⁾, var det muligt at sende en anselig Flaade derover.

Efter at Knud endelig havde faaet Understøttelse fra sin Stedbroder, den svenske Kong Olaf, sejlede han med mindst 200 Skibe³⁾ over Vesterhavet; Thietmar angiver, at der var 340 Skibe i Flaaden og at hvert Fartøj rummede 80 Mand⁴⁾. Encomium Emmæ anvender atter sine glødende Farver paa at beskrive denne Flaades Udrustning med straalende Guld, med Sølv og Purpur; der skal ikke have været funden nogen Træl, nogen Frigiven, nogen Vanbyrdig paa den, men Alle vare ædle, kampberedte Krigere og saa hurtige og adrætte, at de kun lidet brøde sig om det fjendtlige Rytteri⁵⁾.

Sandwich i Kent var det Punkt, hvorfra Knud var draget over til Danmark; det havde mangan Gang været det første Punkt, som en dansk Vikingeflaade anløb (S. 228, 259, 274), og mod dette styrede nu ogsaa Knud. Han drog derfra langs Kentkysten til Wessex, indtil han kom til Munden af Frome og plyndrede i Dorset-, Wilt- og Somerssetshire. Imidlertid udskrev Edmund Folk i sit Grevskab og Eadric ligeledes i sit, men da de

1) Enc. Emmæ S. 479. — Om den mulige Anledning til Thorkils Omslag, se A. D. Jørgensen 437, Freeman 407 f.

2) Enc. Emmæ S. 480—481. Til dette Tidspunkt hører en Fortælling i Jomsvikingesaga c. 51, 52 om et Overfald paa Tingmændene i London og Slessvik, hvorved Hemming faldt og Ejlif kun med Møje undslap.

3) Enc. Emmæ S. 481 (200); Adam af Bremen II. 50 (mille naves magnæ); Chron. Roesk. I. 376; Jomsvikingesaga c. 52 (800).

4) Thietmar VII. c. 28 (Pertz III. 849).

5) Enc. Emmæ 481: omnes tantæ velocitatis, ut despectui eis essent equitantium pernicitates.

to Høvdinge kom sammen, vilde Eadric overliste Edmund og derfor skiltes Hærene atter. Der var nu ikke Andet at gjøre for Eadric end at gaa over til Knud, og han lokkede med sig 40 Skibe, rimeligvis af den danske Flaade, der i de foregaaende Aar havde ligget i og var bleven benævnet efter Greenwich¹⁾.

Nu underkastede Wessex sig Knud. Der blev givet Gisler; Hæren forsynedes med Heste og forblev dér Vinteren over. Tidligt i næste Aar drog Tropperne under Knud og Eadric over Themsen ved Cricklade og rykkede frem i Mercia. Endnu i den haarde Vinter plyndrede de i Warwickshire, hærgede og brændte. Edmund begyndte at samle Tropper mod dem, men disse vilde ikke kæmpe, førend man kunde faa Kong Æthelred og Tropperne i London med. Da det ikke skete, gik hver Mand til sit. Men efter Midvintertid, da Ingen rettelig kunde vægre sig mod Udskrivning²⁾, lod Edmund en betydelig Hær udbyde med strænge Straffe for Udeblivelse, og han sendte Bud til sin Fader i London, at han maatte møde med sine Folk. Hæren samlede sig da ogsaa, og Krigerne fra London stødte til, men da blev det bragt Æthelred for Øre, at der i hans egen Hær vare Forrhædere mod ham, hvorfor han forlod Hæren og atter drog tilbage til Hovedstaden. Æthelingen Edmund red da til Jarl Uhtred i Northumberland, og Alle troede, at de vare i Færd med

1) A.-S. Chron. 1015: 40 Skibe. Flor.: de regia classe 40 naves Danicis militibus instructas. Vita S. Ædwoldi, Monast. Anglic. II. 625: Canutus, spoliato monasterio Cerneliensi (Cernel Abbey, Dorsetshire) contulit se ad Portum Frome mutham.

2) Det synes fremgaa af A.-S. Chronicle 1016, at man ikke havde Ret til at fordre Mandskab ud om Midvinter: innan þære middanwintres tide . . . geswicon þa þære fyrding and færðe ælc mann him ham. Þa æfter þære tide. þá bead mann eft fyrde be fullum wite. Þæt ælc man þe fere wære forð wende.

at samle en stor Hær mod de Danske, men i Stedet for gave de sig til at hæрге Stafford-, Shrop- og Cheshire, der ikke havde villet stille Krigere mod Danskerne, medens Knud paa sin Side plyndrede ved Buckingham, Bedford, Huntingdon, Northampton og drog over Stamford gennem Lincolnshire og Nottinghamshire til York. Uhtred nødsagedes til at holde op med sine Hærgninger og underkastede sig; hele Northumberland gav Gisler¹⁾. Saaledes var Knud Herre over hele England med Undtagelse af London tillige med de Egne, som denne By forsvarede.

Uhtred kom for at hilse paa sin nye Herre paa et Sted, der kaldes Wiheal, men her var der lagt Baghold for ham; et Tapet eller Gardin blev draget til Side, væbnede Mænd styrtede frem og sloge Jarlen og 40 af hans Følgesvende, blandt hvilke særlig nævnes en Thorkytel, Nafenas Søn²⁾. Knud gav derefter Northumberland til den norske Jarl Erik, der havde ægtet Knuds Søster Gyda og som havde bestyret Norge under Svend³⁾. Derpaa drog Knud ad en vestlig Vej Syd paa, og endnu før Paaske var han naaet tilbage til Skibene. Imidlertid var Edmund flygtet til sin Fader i London, og han stod ved Æthelreds Leje, da denne døde den 23de April 1016.

1) Knytlinga Saga c. 10, jfr. c. 8, meddeler et Vers af Ottar Svarte, hvori der sigtes til en Kamp i Northumberland ved Tees, der forefaldt umiddelbart før Skorsteinslaget:

Úngr fylkir læztu Engla
allnær Thesu falla
flæði djúpt of dauða
dík Norðimbra líkum.

2) A.-S. Chron. 1016; Florentius 1016; Simeon, Twysden, decem scriptores 80.

3) Se videre Snorre, Olaf den Helliges Saga c. 139, Munch I. 2. 480.

De Stormænd, som vare til Stede i London, ligesom ogsaa Forsvarerne af Borgen, kaarede da Edmund til Konge; men udenfor Hovedstaden var man lige saa enig om at vælge Knud. Alle høje og fornemme Angelsaksere, Gejstlige og Verdslige, kom sammen til Southampton og hyldede Knud, ligesom de afsvor al Æthelreds Afkom; den danske Hersker lovede dem, at han vilde være dem en tro Herre¹⁾.

Den 7de Maj ankom den danske Flaade til Greenwich. Tropperne gik til London og gav sig til at grave en stor Grav paa Sydsiden af Byen, saa at Skibene kunde drages uden om Byen og Broen til den vestlige Side. Derpaa lod Knud grave en anden stor Grav dér hvor Byen endnu var landfast, saa at denne helt var omflydt og Ingen kunde passere ud eller ind. De kæmpede adskillige Gange med de Belejrede, som holdt tappert Stand. Imidlertid var Edmund, endnu forinden Byen var bleven helt indesluttet, flygtet bort til Wessex, hvor han fik megen Tilslutning.

Knud besluttede da at opgive Belejringen og drog efter Edmund. Det første Slag kom til at staa ved Pen (og Skoven Selwood) i Somersetshire den 9de Juni²⁾, og her var Sejren Englændernes. Kort efter Midsommer stod den næste Kamp ved Sherstone i Wiltshire (paa Grænserne af Wessex og Mercia). Paa dansk Side anførte Knud og Eadric, Ealdormanene Ælfmær Darling og Ælfgar, Meaws Søn, og under dem stode en stor Mængde Hampshire-, Southampton- og Wiltonmænd; man havde stillet de bedste Krigere forrest, de ringere Tropper i Arrieregarden. Efter at Knud havde opmuntret Krigerne og Tegnet til Kamp

¹⁾ Florentius 1016.

²⁾ Liber de Hyda 261: quinto Idus Iunii. Se om Stedet Freeman I. 423; Opgivelsen om Dagen har Freeman oversat.

var givet, gik man løs paa hinanden med Lanser og Sværd. Edmund kæmpede saa tappert som den bedste og var derhos en dygtig Anfører. Da Natten faldt paa, var Kampen uafgjort, men den næste Dag vilde Kong Edmund have slaaet de Danske, om ikke Eadric havde benyttet et Krigspuds, da Kampen var haardest; han lod et Hoved, som var hugget af en Englænder, der i høj Grad lignede Edmund, løfte i Vejret og opfordrede Modstanderne til at fly nu da de vare herreløse¹⁾. Dette Syn gjorde en øjeblikkelig, lamslaaende Virkning, men Englænderne fattede sig dog, og ogsaa denne Dag var Kampen uafgjort. Hen paa Morgenstunden lod Knud imidlertid sine Tropper bryde op i største Tavshed og drog til London for at fortsætte Belejringen²⁾.

Edmund drog til Wessex for at samle nye Tropper. Da besluttede den troløse Eadric at gaa over til ham; han tilsvor ham Troskab, og Edmund var svag nok til at tage mod ham. Saa gik Edmund mod London og tvang i et tredie Slag de Danske til at hæve Belejringen og gaa til deres Skibe. To Dage efter kæmpede han en ny Kamp ved Brentford, hvor de Danske igjen bleve slagne; men mange Englændere, som vare dragne i Forvejen for at tage Bytte, omkom og druknede i Floden ved egen Forsømmelse. Vel vare Danskerne saaledes foreløbigt fordrevne fra London, men da Edmund kort efter gik ind i Wessex for at samle nye Tropper, rykkede Knud for tredie Gang foran Byen og anfaldt den baade til Lands og Vands, dog uden Resultat³⁾.

¹⁾ Knytlinga Saga c. 10 lader ogsaa Antagelsen om at Edmund er falden have Indflydelse paa denne Kamps Udfald.

²⁾ Flor. Wig. 1016 (S. 591—592) har disse Detailler. Encomium Emmæ 482: 40 Skibes Mandskab deltager i denne Kamp, som Thorkil strider i Knuds Fraværelse.

³⁾ A.-S. Chron. 1016. Knytlinga Saga c. 12 omtaler en sejrrig Kamp ved Brandfurða.

Da fattede Danskerne Plan om at foretage et langt Plyndringstog. De styrede langs Essexkysten til Floden Orwell (i Østangel), ad hvilken de roede op, og derpaa spredte de sig over Østangel og Mercia og ødelagde og brændte, hvor de kom frem. Det rige Bytte blev paa Skibe ført op ad Medway til Rochester. Edmund kom med sine nye Tropper dragende efter dem og satte over Themsen ved Brentford; Slaget kom til at staa inde i Kent ved Otford, og de Danske maatte trække sig tilbage til Shepey. Kong Edmunds Hær havde slaaet saa mange Danske, den kunde overkomme, og vilde have forfulgt sin Sejr yderligere, om ikke Eadric havde givet det onde Raad, som Kongen fulgte, at standse Forfølgelsen og blive i Aylesford¹⁾.

Nu var imidlertid de Danskes Stilling saare betænkelig²⁾, og Edmund maatte kunne samle Skarer fra en stor Del af England. I den Hær, som Edmund bragte paa Fode, finde vi da ogsaa Folk fra Herefordshire og Faldormanen over Lindisfarerne, foruden Folk fra de sydlige Landskaber³⁾. De Danske have da aabenbart begyndt at mangle Føde og gik paa Plyndring til Essex, ja endog til Mercia. Da de vendte tilbage, fandt et Sammenstød Sted⁴⁾ med den engelske

¹⁾ A.-S. Chron. 1016.

²⁾ Knytlinga Saga c. 15 omtaler paa dette Tidspunkt tvende Sejre af Erik Jarl, den sidste paa Ringmarahede. Munch lader derfor en ny Kamp finde Sted paa denne Hede (I. 2. 481), hvad denne Forfatter næppe vilde have fremsat, om ikke Eriks Kamp var støttet ved et af de saakaldte ægte Vers; kun hvor disse findes, holder Munch strengt paa Sagaens Beretning. Se i øvrigt en Excurs i det Følgende om de islandske Kilders Brugbarhed for denne Periodes Vedkommende.

³⁾ Freeman I. 428.

⁴⁾ Datoen angives til 18de Oktober af Roger af Wendover I. 457: die S. Lucæ evang.; til 19de Oktober Monast. Anglicanum

Hær ved Assandun (Ashington ved the Crouch i Følge Freemans rimelige Antagelse).

Edmund havde opstillet sine Tropper i tredobbelt Slagorden og havde selv indtaget den Plads, som tilkom ham, mellem den saksiske Drage og den Fane, som hedder Standard. Kong Knud havde dog ikke Lyst til at indlade sig i Kamp, i alt Fald ikke paa Højderne, hvor Edmund stod; men da nu Ravnen paa det danske Mærke flagrede med Vingerne, maatte Stedet vel være heldigt¹⁾, og Slaget blev nødvendigt, da Edmund i et heftigt Anfald kom ned paa Sletten mod ham.

De Danske holdt i Begyndelsen Stand, men efterhaanden maatte de vige og vare snart nær ved at give tabt, da Eadric efter Aftale med Knud begyndte den skammelige Flugt med den Hær, han førte. Kampen varede ved til Aftenen og endnu medens Maanen skin-nede, men da blev Sejren ogsaa endelig Danskernes²⁾. Mange af de fornemste og mest ansete Angelsaksere laa da slagne paa Marken³⁾, og dér faldt ogsaa den tapre Ulfkytel Snilling.

Danskerne begrove den næste Dag deres Døde; de samlede Bytte hos deres faldne Fjender og lode Ligene ligge for Himlens Fugle og Markens Dyr. Knud gik derpaa til Skibene og sejlede til London.

II. 566 og Annales Winton 1016 (Liebermann, Anglo-norm. Geschichtsquellen 71): 14 kal. Nov.

¹⁾ Encomium Emmæ S. 487. — Til dette Slag kan maaske henføres Tymmo Sjælandsfars bekendte Bedrift, fortalt af Saxo S. 510. Se Normannerne I. 284.

²⁾ Dette var den sidste af den Række Kampe, som skaffede Knud England. Knytlinga Saga c. 8—15 anfører ligesom de engelske Kilder en hel Rækkefølge af Kampe paa efternævnte Steder: Lindesey (se foran S. 277), Hemingaborg, Skorstein (se S. 282), Brandfurða (S. 283), Assatún (S. 285), Norðvík, Lundúnaborg, Hríngmaraheiði (S. 284).

³⁾ Se især Encomium Emmæ 486.

Edmund havde imidlertid for syvende Gang samlet en Hær i Nordengland, og Knud drog frem til Gloucestershire. Da besluttede Witan og Eadric at forsone de to kæmpende Konger, der vare rykkede mod hinanden fremad mod Severn, og det bestemtes, at de skulde mødes paa en Ø i Floden, Olney ved Deerhurst¹⁾.

Resultatet af Overenskomsten var, at de sluttede Fred og indgik Broderskab og dernæst delte England mellem sig, saaledes at Knud fik Mercia og Edmund Wessex, Essex, Østangel og London samt Provinserne Syd for Themsen; han skulde tillige være og kaldes Englands Konge. Ligesaa lovedes der de Danske den nødvendige Pengesum²⁾.

Knud vendte nu tilbage til Skibene, der sejlede til Themsen. Borgerne i London sluttede frivilligt Pagt med dem og gavedem Penge, hvorefter de fik Tilladelse til at tilbringe Vintertiden i Byen³⁾.

Da døde Edmund den 30te November 1016. Dødsarsagen er ukjendt; men ingen af de ældre Kilder antyder med et eneste Ord, at Kongen ikke skulde være død en naturlig Død, hverken A.-S. Chronicle, Florentius eller Encomium Emmæ. Senere Kilder berette derimod, at han svigefuldt blev myrdet af Eadric Streona og paa Knuds Tilskyndelse⁴⁾.

1) Heraf er det Sagn senere opstaaet, at Knud og Edmund have fægtet en Enekamp, se allerede Henrik af Huntingdon 1016.

2) A.-S. Chron. 1016 (C., E.): and feng Eadmund cing to Westsexan and Cnut to Myrcan (D.: Cnut to þam norð dæle). I Florentius er en Lacune, som maa suppleres ved Hjælp af Roger af Wendover, se Thorpes Florentius I. 178.

3) A.-S. Chron. 1016. Encomium Emmæ 484 har derimod, at Knud vel indlodes i London, men af Mistillid overvintrede paa Shepey.

4) Første Gang maaske i Heremanni Mirac. S. Eadmundi, se Liebermann, Anglo-normann. Geschichtsquellen 235. Se om

Til Julen 1016 eller i Begyndelsen af Aaret 1017 lod Knud sammenkalde en stor Forsamling i London af hele Rigets fornemste Mænd, af Bisper, Jarler, Ealdormænd og de øvrige af Landets Store¹⁾. Her skulde det nu afgjøres, hvem der skulde arve Edmunds Lande. Der er visse Resultater i Historien, som ere modne længe før de træde ud i Virkeligheden; kun et Tæppe skal løftes for at vise, hvad der alt er sket. Ingen kunde paa dette Møde være i Tvivl om hvad Udfaldet vilde blive. Spørgsmaalet om Knuds Ret til den ledige Arv maatte synes ganske at træde i Baggrunden for Forholdenes tvingende Magt, der maatte skyde Andres Krav langt tilbage og derimod paakalde den danske Konges Hjælp. I Landets nordlige Halvdel herskede en dygtig og kraftig Konge, om hvis Styrelse man næppe kunde sige Andet end Godt og som det vilde være umuligt for Englænderne at drive bort, da han tilmed i et mægtigt Hjemland havde Støtte for sin Magt. Hele England følte sig ved den trufne Deling uheldigt splittet i tvende Stykker og maatte for Alles Skyld ønske en Sammensmeltning. Edmund havde besiddet sin Rigspart snarere som et selverhvervet Land end som sin Faders Arvetager, thi Æthelred havde været en svag og slet Konge uden Sympathi og Tilslutning hos Folket, en Rigets Øder; det var Sønnens personlige Egenskaber, der havde vundet det halve Land tilbage for den gamle Kongestamme. Men netop derfor maatte man snarere spørge om dens Magt, der skulde være hans Arvetager, end om hans Ret. Hvilke vare da nu de Arvinger, hvorom der kunde være Tale? Paa Umyndige kunde Valget ikke falde; det var en

---

hans Død i senere Kilder: den korte Olaf Tryggv. Saga c. 9, Snorre, Olafs Saga c. 24, Knytlinga Saga c. 16.

¹⁾ A.-S. Chronicle 1017. Florentius 1016.

Sætning, der var anvendt ofte i England som i Norden og som maatte fremtræde som saa meget mere bydende og ufravigelig, jo mere Forholdene krævede en kraftig Styrer. Saaledes maatte Edmunds to Børn, de tvende Dreng, der vare fødte ham i Ægteskabet med Sigerferths Enke Ealdgyth, være udelukkede fra alt Krav paa Riget. Men der var fremdeles i Live Børn af Æthelred, nemlig dels Sønner af hans to første Hustruer, dels Emmas Børn. Nogle af disse maatte imidlertid være smaa, og ingen af dem havde særligt tiltrukket sig Folkets Opmærksomhed eller Yndest, saa at han kunde have Udsigt til at sætte sine Krav igjennem.

Spørgsmaalet om Arvefølgen skulde forelægges paa det Møde, der samledes i de første Dage af Aaret 1017. Men det følger af sig selv, at det var temmelig formelt, at man her forhandlede det juridiske Spørgsmaal, hvem der var arveberettiget. Man vilde imidlertid have Oplysning om hvad Edmund i Sammenkomsterne mellem ham og Knud havde udtalt om hans Sønners og Brøders Arveret. Nu kom Vidnerne frem og begyndte at udtale, at de visselig vidste, at Kong Edmund „ikke havde betroet sine Brødre nogen Del af Riget, hverken medens han levede eller efter hans Død, og at de vidste, at Kong Edmund ønskede, at Knud skulde være hans Sønners Værge og Beskytter, indtil de bleve gamle nok til at kunne regere“. I Henhold hertil vilde Knud da forlange Troskabsed af de forsamlede Stormænd, men disse svore at de vilde vælge ham til Konge, ydmygen adlyde ham og give hans Hær Skat. Da Knud derpaa med blottet Haand havde givet dem sit Tilsagn, og de danske Høvdinge havde svoret derpaa, brøde de sig aldeles ikke om Edmunds Sønner og nægtede, at de vare Konger ¹⁾).

---

¹⁾ Florentius 1016.

Saaledes lyder Beretningen hos den eneste Forfatter, der giver noget udførligere Meddelelse om dette Møde. Skjønt Fortællingen ikke er helt klar, synes det dog sikkert, at hvad Knud især havde ønsket udtalt, var dette, at Edmunds Brødre skulde udelukkes. Af hans Sønner havde han Intet at frygte, allermindst naar han blev deres Værge. Da han nu fordrer Hylding af Stormændene, have disse foretrukket strax at overdrage ham en Magt, som dog faktisk snart vilde blive hans, og de have helt udelukket Edmunds Sønner ¹⁾).

Om den Erklæring, som hine Vidner afgav, har været svigagtig, saaledes som den gamle Beretning paa-
staar, kan ikke afgjøres nu; men det lader sig næppe nægte, at Knud derefter besteg Tronen med fuldkommen formel Ret, efter et foregaaet Valg og efter at man havde erklæret de andre Arvinger udelukkede ²⁾).

---

¹⁾ Denne Fortolkning, som alt er fremsat af Lappenberg I. 461—62, forekommer mig naturligere end Freemans. Denne Forfatter mener, at der endnu forbeholdtes Edmunds Sønner nogen Ret, men Florentius, der i dette Punkt giver en rimelig og klar Fortælling om det Skete, synes nægte dette.

²⁾ Freeman, Norman Conquest I. 446: no royal election was ever more regular in point of form.

Ellevte Kapitel.

Knud den Stores Regering.

Med Knud den Stores Bestigelse af Englands Trone udmunde Vikingetogenes uendelige Strømme i et stort Hav. Betragteren af denne Tidsalder vil, i Stedet for den lange Sejlads forbi de evindeligt skiftende Bredder og den korte Sevidde, kunne glæde sig til et Blik over den frie Havflade. Man øjner nu en Afslutning paa de mange Muligheder og Omvæltninger; der bliver Ro og Hvile, og Forholdene i England finde den Løsning, som man længe havde anset for den ene mulige.

Hvor underligt alligevel, at man om en Konge som Knud ikke skal kunne fortælle bredt og fyldigt, og med en dyb Indsigt i hans Karakter og Bevæggrundene for hans Handlinger! Jo længere Forskningen er skredet frem, jo mere har den fundet af tiltalende og elskværdige Egenskaber hos denne Konge; jo mere har den kunnet udviske paa hans Skyldtavle. Men uagtet al den Flid, der er anvendt paa Forstaaelsen af Kilderne, tale disse dog endnu temmelig ordknapt om Kongens egne Forhold og om mange af hans Regeringshandling. Hvad der findes om Knud og hans Styrelse i Anglo-Saxon Chronicle kan skrives op paa en Oktavside. Florentius af Worcester giver noget Mere, men dog kun Lidet i Forhold til Kongens Betydning. I Nordens

Kilder ere Efterretningerne ret udførlige, men falske Sagn ere blandede ind i sande Traditioner eller disse ere blevne farvede af Sagnenes Nærhed. Saxo er saa mærkværdig fejlfuld, at han kun bidrager i ringe Grad til at tegne det rette Billede, og ofte staar hans Beretning som en stor Gaade. Ikke des mindre bør Fortællingen nu tage et andet Udseende og bevæge sig friere over sit Emne, Skildringen af Knuds Styrelse, hans Sejrvindinger og Tab.

I. Kong Knuds Forsoningspolitik.

Der var ikke forhen i Normannernes Historie bleven stillet en Erobrer saa stor en Opgave som den, der nu forestod Kong Knud. Det skulde nu vise sig, om de Danske besad Herskerevner i lige saa stor Grad som de vare tapre Erobrere. Fremdeles stod den Opgave at løse, hvorledes Danske og Angelsaksere kunde sammensmeltes til ét Folk; eller om de to Elementer ikke skulde sammengydes, skulde dog de skarpe Modsætninger fjærnes. End vanskeligere maatte Opgaven blive derved, at Knud maatte hævde sin Herskerstilling over de Høvdinger, som havde hjulpet ham til Magten, hvad enten disse vare danske Vikingehøvdinger eller engelske Stormænd, som havde vist sig utro eller i hvert Fald lunkne mod deres rette Herre.

Knud delte da sit Rige i fire store Landeparter, en Deling som hidtil havde været ukjendt¹⁾, og medens

¹⁾ Freeman (I. 448) har aabenbart Uret i at se denne naturlige Firdeling allerede antydet i et Diplom af Æthelred (Kemble III. 314—16), hvori det hedder: „ægder ge of West-Sexan, ge of Myrcean, ge of Denon, ge of Englon“. Her er dog ganske sikkert ikke lagt Vind paa at nævne 4 Dele, kun paa at nævne alle Rigets Beboere; thi 1) Østanglerne kaldes næppe andesteds særligt Englan, saa lidt som 2) Northumberne særligt

han selv beholdt Rigets gamle Hoveddel, det sidst erhvervede Wessex, gav han de tre andre Dele til sine tre mægtigste Mænd. Hans Svoger Erik Hakonsen beholdt Northumberland, Østangel tilfaldt Thorkil den Høje, og Mercia gaves til Eadric, der saaledes kom tilbage til sit gamle Jarledømme¹⁾.

Dernæst maatte Knud vælge sit Standpunkt med Hensyn til de mulige Tronforrere af den gamle Kongestamme, og han maatte udrense fra Stormændenes Kreds de farligste Elementer. Uden enkelte haarde Handlinger kunde han ikke sikre sit Kongesæde; der maatte ryddes op i en saadan Grad, at Tilstanden ikke senere avlede Tvedragt. Det er i disse første Aar, og saa godt som alene i disse, at Kong Knud gjør sig skyldig i haarde Handlinger, eller at han, som det kaldes af enkelte Hjemmelsmænd, optræder grusomt. Vi skulle se, hvorledes hans Handlevis her bør bedømmes.

Saaledes lod Knud paa det nysnævnte Julemøde, der varede ind paa Aaret 1017, Kong Edmunds Broder Eadwig landsforvise. Det synes dog som om han snart er kommet tilbage rimeligvis i Haab om at blive skaanet, naar han levede i Stilhed. Han døde i alt Fald i et Kloster i England ikke længe efter, men Mange sagde, at han var bleven dræbt paa Knuds Foranstaltning²⁾.

En anden Mand af samme Navn Eadwig og med

Denan, og 3) vi se jo flere andre Steder Denan stillet ved Siden af Englan for at betegne begge de to Folk, som udgjorde Landets Beboere.

¹⁾ A.-Saxon Chronicie 1017.

²⁾ A.-S. Chron. 1017; Florentius 1016, 1017; William af Malmesbury, Gesta Regum II. § 180 S. 303 har følgende Fortælling: *diu terris jactatus et alto, angore animi ut fit corpus infectus dum furtivo reditu apud Anglos delitescit defungitur, et apud Tavistokium tumultatur.*

Titlen Husmandskongen (ceorla cing) blev ligeledes forvist¹⁾; dog skal han senere have forsonet sig med den danske Konge.

Men inden Aaret var omme, maatte Knud gaa videre i sin Udrensning af de farlige Elementer. Paa Julemødet ved Udgangen af Aaret 1017 lod Kong Knud Eadric Streona dræbe. Et saadant Drab frister ikke den historiske Forsker til mange Betragtninger, eftersom Intet er vissere end at den Død, som traf ham, hvad enten den fulgte paa en Proces eller ikke, var saa vel fortjent, en saa moden Frugt paa et forbryderisk Liv, at man mindre spørger efter en særlig Grund eller en formel Berettigelse. Derfor finde end ikke de Kilder, der ere fjendtlig stemte mod Knud, nogen Anledning til Dadel, og den angelsaksiske Krønike, som ellers holder sig ret upartisk, siger, at han dræbtes „med saare god Grund“²⁾. Det maa end videre fra Knuds Standpunkt have været en Nødvendighed, at han skilte sig af med denne Mand, som havde været et af de Redskaber, hvorved han var kommet til Magten. Eadric havde jo gaaet ind og ud mellem Englændere og Danske altid til sit Fædrelands Fordærv. Hans Raad til Kong Æthelred havde frelst Danskerne 1009; han havde lagt Baghold for Edmund Jærnside 1015 og da været nødt til aabenbart at gaa over til Knud, for dog allerede Aaret efter at hylde Edmund paa ny og derpaa svigte ham i den sidste Kamp med de Danske³⁾. Det vilde have været en Skjændsel for de ordholdende Danske og utaaaleligt for de besejrede Angelsaksere, om en saadan Mand skulde vedblive at være Knuds Støtte.

¹⁾ Forvisningen i A.-S. Chron. 1017 (C. 1020) Forsoningen hos Florentius 1017.

²⁾ A.-S. Chron. 1017: swyðe rihtlice.

³⁾ Se foran S. 260, 280, 283, 285.

Det Paaskud, som Knud har benyttet for at tage ham af Dage, kjende vi ikke. Han blev dræbt ved Juletid, vistnok medens de Store saaledes som Aaret forud vare samlede, og han blev ikke dræbt alene. „Med ham — siger Florentius — blev dræbt uden Skyld Ealdorman Norðman, en Søn af Ealdorman Leofwine, en Broder til Ealdorman Leofric, og Æthelwerd, en Søn af Æthelmer Ealdorman, og Brihtric, en Søn af Ealdorman Ælfheah af Devonshire“.

Om Grunden til deres Død er intet Sikkert bekjendt, men der ligger allerede i de anførte Ord en Meddelagtighed antydet. I samme Retning pege andre Oplysninger. Pseudo-Ingulph, der ganske vist ikke er en god Kilde, véd saaledes om Norðman, at han var en særlig Tilhænger af Eadric¹⁾. Æthelwerd, der i Chronielen kaldes en Søn af Æthelmer den Store, hvilken Mand i øvrigt ikke kjendes, er ganske sikkert den Æthelwerd, som omtales i Anledning af Eadwigs Død. Knud skal, som Florentius fortæller, have opfordret Eadric til at dræbe denne Kongesøn, men Eadric gav ham Anvisning paa Æthelwerd som den Mand, der lettere vilde have Lejlighed dertil. Nu blev Æthelwerd kaldt ind for Knud, og da denne lovede ham alle hans Forfædres Embeder og Værdigheder, skal han have givet Kongen Tilsagn om at udøve Drabet. Men han udskød Sagen og undskyldte sig²⁾.

1) Fell, *Rerum Anglic. Scriptores* I. 57: cum quo [Edrico] plurimis satellitum suorum similiter occisis, etiam inter eos precipuus et primus Normannus occisus est, cujus terras, cum rex fratris sui aliquantulum satisfaceret universas concessit. Freeman, *Conquest* I. 456—57.

2) Florentius 1016. Noget anderledes lyder det hos Mathæus Westmon. 206: lictori cuidam nomine Æthelwardo illum tradidit ad necandum. Sed vir ille juvenem diligens in quadam abbattia illum abscondit et ad tempus a mortis periculo liberavit.

De alt anførte Omstændigheder tyde hen paa en Forbindelse mellem Eadric og de Dræbte, men vi kunne anføre andre Grunde i samme Retning. Disse Mænd synes saaledes at høre hjemme i Edmund Jærnsides gamle Lande og i Vest-England, Norðman i Hwiccas (Severnlandet)¹⁾, Brihtric i Devonshire. Men er dette Tilfældet, da er vel ogsaa Æthelmer, Æthelwerds Fader, den Ealdorman af Devonshire, som underkaster sig Svend 1013²⁾. Det kan ogsaa mærkes, at vi finde som Vidner under et Diplom af 1017: Eadric dux, Leofwine dux (Fader til Norðman), Norðman minister og Ægelwerd minister³⁾, altsaa tre af de nævnte paa samme Tid dræbte Mænd og Faderen til den ene af disse — hvad der maaske igjen turde være et Vidnesbyrd om at de stod i nøje Forbindelse med hinanden. I Annales Wintoniensis staar endelig, at Eadric og „hans Fæller“ blev dræbte⁴⁾. Dette er en saadan Sum af virkelige Beviser og Antydninger, at det vist tør anses for godtgjort, at de Myrdede ere Eadrics Medskyldige, eller at Kong Knud har vendt sig mod et Komplot, der var stiftet mod ham.

Endelig fortjener det Opmærksomhed, at Henrettelsen af disse Personer ikke har nogen Indflydelse paa Knuds Stilling til deres nærmeste Slægt. Saaledes blev Leofric, den dræbte Norðman's Broder, Jarl af Mercia i Stedet for Eadric⁵⁾, og Æthelnoth, som Knud ind-

¹⁾ Leofwine nævnes i alt Fald 997 som „Wicciarum Prouinciarum dux“. Kemble III. 304.

²⁾ Se foran S. 275.

³⁾ Kemble VI. 177.

⁴⁾ Liebermann, Geschichtsquellen 71: (1017) occisio Eadrici ducis et sociorum ejus.

⁵⁾ Florentius 1017: Leofricum pro Normanno germano suo rex constituit ducem et eum postmodum valde charum habuit. Freeman I. 461.

sætter til Ærkebisp af Canterbury tre Aar efter og som var Kongens gode Ven og Raadgiver, synes at have været Broder til den dræbte Æthelwerd ¹⁾).

I øvrigt høre vi Intet om, at der er overgaaet de Skyldige en Proces, og Hovedmanden blev i hvert Fald myrdet pludseligt. Der er forskellige Beretninger om Maaden, hvorpaa Eadric blev taget af Dage; men sandsynligst synes den Fortælling, at Knud lod Erik Jarl nedhugge ham ²⁾). Mulig er der ogsaa tilføjet hans døde Legeme forskellige Fornærmelser, hvad enten det nu er bleven kastet ud over Londons Mure for at ligge ujordet ³⁾ som én Beretning lyder, eller det skulde være sandt, hvad ogsaa siges, at Forræderens Hoved har maattet prange paa en Stang fra Borgens Tinder ⁴⁾).

Nu blev da ogsaa en betydelig Danegjæld udredet, nemlig den som man var bleven enig om i November 1016 ved Mødet paa Olney ⁵⁾ og som senere formodentlig er blevet stadfæstet af de Store under Knuds Regering ⁶⁾). Der blev i Aaret 1018 udredet af London 10,500 Pund ⁷⁾, og af det øvrige England 72,000 Pund, hvorefter man sendte Flaaden tilbage til Danmark, og kun 40 Skibe forbleve hos Knud. Vi skulle nu paavise, hvorledes

¹⁾ Freeman I. 484.

²⁾ Encom. Emmæ (Scr. II. 489. Denne Kilde har Freeman netop oversat i sin Excurs om dette Spørgsmaal, se Jørgensen 441.

³⁾ Florentius 1017.

⁴⁾ Freeman, Excurs G. I. 647. Mathæus Westmon. (Flores 206) siger, at der er forskellige Beretninger: *faucibus suffocatus et in Thamesin flumen per fenestram præcipitatus . . . jussit eum decapitari et caput in stipite fixum super Turrem London auibus apponi.*

⁵⁾ Se foran S. 286.

⁶⁾ Freeman har vist Ret i at den nu betalte Sum var den, der var fastsat paa Olney og paa Julemødet 1016—17 (I. 446, 462).

⁷⁾ I Følge to Former af Chroniclen 11,000 Pund.

man er i Stand til at gjøre sig en vis Forestilling om hvorledes denne Skat blev beregnet. Under Hardeknud blev der nemlig to Gange udredet i Afgift til Flaaden 8 Mark for hver Aaretol paa Skibet, og der var 62 Skibe; men det tilføjes i Krøniken, at paa Kong Knuds Tid havde man kun underholdt 16 Skibe med 8 Mark for hver Aaretol ¹⁾. Vi vide tillige, at Kong Knud var kommen over til England med 200 Skibe og at der senere var stødt 40 Skibe til ²⁾. Hvis vi nu antage, at Skibene havde 86 Hamler eller Aaretolle, saaledes som paa Hardeknuds Tid, da har der paa 240 Skibe været 20.640 Hamler og til disse været betalt 165,120 Mark = 82,560 Pund — og i Følge den ovennævnte Opgivelse blev der netop udredet 82,500 Pund. Herved synes Rigtigheden af vor Antagelse godtgjort. At Beregningen stemmer endog til Punkt og Prikke, kan vel derimod anses for mere tilfældigt, og det er maaske sandsynligt, at Knuds Flaade har været noget større, men Hamlernes Antal til Gjengjæld noget mindre. Men af det Beviste kunne vi uddrage den Slutning, at der under Kong Knud har været givet i de første Aar Danegjæld til 40 Skibe og senere, da Forholdene tillode ham at formindske Flaaden, til 16 Skibe. I Begyndelsen af Knuds Regering har der da været udredet i Skat 25,920 Mark, senere 11,000 Mark.

Hvor stor Del af den saaledes udredede Skat der faldt til Knuds egen Kasse, opgives ikke, men der er ikke Tvivl om at Kongen vidste at skaffe sig en betydelig Indtægt og Pengebeholdning. Vi skulle saaledes snart høre Kongen omtale „sine Skatte“ og Maaden hvorpaa han har benyttet dem; det omtales ogsaa lejlighedsvis, at en Bisp paa Orkneyøerne havde været

¹⁾ A.-S. Chron. 1039, jfr. nedenfor.

²⁾ Se foran S. 279 f.

Kapellan hos Knud og bragt „hans Skatte“ til Danmark¹⁾.

I Aaret 1018 blev ogsaa det vigtige Spørgsmaal afgjort, efter hvilke Love England skulde styres, om efter den ældre engelske Ret eller om der skulde indføres nye Lovbud. Men Danske og Engelske bleve enige i Oxford om Edgars Love, staar der i Krøniken; herved betegnedes efter den gængse Talebrug den bestaaende engelske Ret og særligt den Del af den, der skyldtes den nævnte store Lovgiver²⁾.

Ved en anden Handling bragte Knud sig i mærkelig nøje Tilslutning til den gamle Fyrsteslægt og desuden til Normandiet. Han indgik Ægteskab med Æthelreds Enke, Hertug Rikards Datter Emma.

Der er en vis tør Ironi i den Maade, hvorpaa A.-S. Chronicle omtaler denne højst mærkelige Begivenhed. „Og i Aaret 1017 før August Maaned lod Knud hente Æthelreds — den forrige Konges — Enke til sig som Hustru, Rikards Datter“. I og for sig er det jo nok mærkeligt, at den overvundne Konges Ægtefælle kaster sig i Armene paa sin Mands værste Fjende og Betsvinger, tilmed saa kort Tid efter Ægtefællens Død. Dertil kommer, at Emma mindst var en halv Snes Aar ældre end Knud, som da ikke var meget over 20 Aar gammel. Paa den anden Side var det ikke ukjendt i den nordiske Historie, at Sejrherren havde taget sin dræbte Fjendes Hustru til Ægte. Dernæst synes Emma i ethvert Fald at have været en ikke ubetydelig Kvinde, om hun end kun udelt beundredes af de Gejstlige, som hun beskyttede. Hun har sikkert ikke agtet sin afdøde

1) Adamus Bremensis IV. c. 8: Heinricus . . sacellarius Chnud regis . . cujus thesauros in Daniam perferens luxuriose vitam exegit.

2) A.-S. Chron. 1018.

Husbond synderlig højt, lige som hun ikke lægger nogen stor Kjærlighed for Dagen for de Børn, som hun havde af sit første Ægteskab ¹⁾. Da nu Knud desuden synes at have truffet sammen med hende ved en tidligere Lejlighed ²⁾ og saaledes havde kjendt hendes Væsen og Personlighed, har dette Skridt maaske dog noget mindre Karakter af en Forretning eller et Regeringsforetagende end det ved første Øjekast og efter Krønikens Berette- maade kunde have Udseende. Hvad endelig Hastig- heden angaar, hvormed hun indgik sit nye Ægteskab, da er det ganske karakteristisk, at Kong Knud netop var den, der i England efter den romerske Rets Ex- empel indførte et Sørgeaar for Enken (jfr. nedenfor), men denne Ventetid havde Emma i Virkeligheden ogsaa efterkommet, thi Æthelred døde i April 1016 og hendes Bryllup med Knud fandt Sted i Juli 1017. I den Hen- seende var der altsaa efterkommet saa Meget, som Sømmelighed kunde fordre. Endelig kan vel dette Ægteskabs lykkelige Fremtid forsvare dets Stiftelse, thi saa meget er sikkert, at Knud og Emma oprigtigt elskede hinanden eller i hvert Fald levede et lykkeligt Samliv.

Ved Brylluppet skal det efter Emmas Fordring ³⁾ være bestemt, at Knuds og hendes Børn skulde være arveberettigede i England med Udelukkelse af Emmas Børn af det første Ægteskab. Ikke længe efter ⁴⁾ havde hun den Lykke at føde en Tronarving til det mægtige

¹⁾ Det er karakteristisk, at hun af hendes Lovtaler nævnes som virgo før Giftermaalet med Knud. Freeman I. 454. Om Emmas Forkjærlighed for Knud og hendes Børn med ham, se William Malmesbury II. 196.

²⁾ Under Forhandlingerne om Londons Overgivelse 1016, Freeman I. 422, 452.

³⁾ Encom. Emmæ S. 490.

⁴⁾ Encom. Emmæ (S. 491): non multo post (altsaa vist 1018).

Rige. Han fik et dansk Navn¹⁾, der havde Lighed med Faderens, nemlig Hardeknud, et Navn, som allerede tidligere var bleven baaret af en dansk Konge i England²⁾. —

Men kunde Knud i Virkeligheden indgaa et lovligt Ægteskab med Emma, og maatte han herved ikke bryde en tidligere indgaaet Forbindelse? Knud maa paa et temmeligt tidligt Tidspunkt under sit Ophold i England være traadt i Forhold til eller have indgaaet en vis Forbindelse med en Kvinde Ælfgifa. Man har sikkert Uret i at fremstille det saaledes, at Knud havde

1) Hardeknud betyder i Følge Encom. Emmæ S. 491 den hurtige eller stærke Knud (Harde . . . velox vel fortis); det Sidste er vel rigtigst, jfr. Historia Norvegiæ: Canutus cognomine durus. Storm og Bugge have udtalt, at denne Oversættelse er urigtig (Aarbøger f. Nord. Oldk. 1873 S. 9 og 365), i det Ordets rigtige Form findes i de islandske Sagaer: „Hördaknútr“, det er Hardernes Knud „þvíat þar heitir Hörð á Jótlandi sem hann var föðdr“, som der staar i Fornmanna Sögur I: 114 om den ældre Hardeknud. Storm har senere forladt denne Antagelse; i Udgaven af Hist. Norvegiæ (Monumenta Hist. Norv. 123) erklærer han i en Anmærkning den latinske Forklaring (durus) „rigtigere, hvilket fremgaa af det alemaniske Navn Hartchnuz (Förstemann, Namenbuch I. 607).“ At Hardeknud, i hvilken Form Navnet findes i Dansk, Engelsk og Tydsk, er rigtigere end Hördeknud, derom kan vist ikke være Tvivl; men eftersom man hidtil kun har fundet Hartchnuz i Tydskland i et eneste Tilfælde og en Stund efter Vikingetidens Begyndelse (nemlig Aar 874) og nordiske Navne da kunde være og ere trængte op i Rhineggen, er det meget tvivlsomt, om det her forekommende Hartchnuz ikke er en nordisk Indvandrer. — Det fortjener her at erindres, at man i Flandern i Slutningen af 11te Aarh. og efter Hardeknuds Ophold herovre træffer Navnet Hardeknud: Cartulaire de l'abbaye de St. Trond S. 25 (1080): Hartcnuth, S. 27 (1088): quidam nobilis Hardeknund . . . Hardeknut. S. 29 (1095): Hardecnuth. S. 33 (1108): Hartcnut. — Rodulfus, gesta abb. Trudon., Pertz X. 286: homo nobilis Hardechunut, 291: Hardechenut. Ifr. en Liste i Danelag § 30.

2) Se min Undersøgelse i Normannerne II. 99 f., 101.

ægtet hende¹⁾; det er kun meget sene Kilder, der kalde hende Hustru, de fleste sige Slegfred eller Concubine²⁾. De islandske Sagaer betegne ikke heller Ælfgifa som Knuds Hustru, kun søm Moder til Knuds Søn, og samtlige Kilder omtale hende i det Hele paa en lidet smigrende Maade. Dernæst er der ikke én af Kilderne, der finder det anstødeligt, at Knud ægter Emma, eller som antyder, at her skulde foreligge Bigami.

Ælfgifa var en Datter af Ælfhelm³⁾, der havde været Ealdorman af Deira omtrent i Tiden 993—1006⁴⁾. Han maa have vakt Kong Æthelreds Vrede, thi han blev myrdet 1006 paa en skammelig Maade af Eadric. Denne havde indbudt ham til en stor Fest ved Shrewsbury, hvor han modtog ham paa den venligste Maade, men paa den tredie eller fjerde Dag, da han var ude paa et Jagtparti med Eadric, lod denne ham myrde ved

¹⁾ Saaledes A. D. Jørgensen, Nordiske Kirkes Grundlæggelse S. 441.

²⁾ A.-S. Chron. 1035 (D.): sunu Ælgyfe pære Hamtunica (E): Ælfgiue Ælfelmes dohtor ealdormannes. William Malmesb. Gesta Reg. II. § 188 S. 318: Haroldus quem fama filium Cnutonis ex filia Elfelmi comitis loquebatur. Saxo 510: Alwium . . . stupro petiit. Encom. Emmæ, Langebek II. 490: dicebatur ab alia quadam rex filios habuisse; 496: concubina . . . concubina. Chron. Erics Regis I. 159: Haraldus spurius . . . Sweno spurius. Adam Brem. II. 72: Suein et Harold a concubina geniti erant. Sagaerne synes kun have det Udtryk, at Svend var „son Knúts konungs ok Alfífu dóttur Álfrúns jarls“; Snorre c. 252. Roger af Wendover I. 462: uxor, men kort efter om Svend og Harald „licet alii dicant eos ex fornicatione generatos.“ Bromton 906: concubina; 934: prima uxor sive amasia. Liber Hydæ 267: regina.

³⁾ De islandske Sagaer synes sammensmelte Ælfhelms og Wulfruns Navne, Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 252: Álfrún jarl; hist. Ol. d. Hell. Saga c. 239: Alfrun eller Alfrim; Flateyjarbók II. 369: Alfinnr jarl.

⁴⁾ Freeman I. 293 Note, 356, 453. I Aktsstykket hos Kemble III. 304 kaldes han „Nordanhumbrensium Provinciarum dux“.

en Bøddel eller Blodhund, Godwin Porthund¹⁾, som Eadric havde lejet dertil ved store Gaver og som nu styrtede frem af et Baghold. Kort derpaa bleve Ælfhelms to Sønner paa Kong Æthelreds Befaling blindede.

Florentius nævner fremdeles som hendes Moder „nobilis matrona Wlfruna“²⁾. Vi skulle nu paavise, at denne Kvinde Wlfruna kjendes andetsteds fra, hvad man hidtil har overset. Da Olaf Kvaran 943 opkastede sig til Konge i York, gjorde han, som foran er fortalt, et Tog ned til Northampton og derpaa til Tamworth; der blev taget meget med paa dette Plyndringstog, og — siger Anglo-Saxon Chronicle — paa denne Færd blev „Wulfrun“ hærtagen³⁾. Nu er det for det Første vist, at Wulfrun maa være et Kvindenavn, thi som saadan forekommer det baade i Tydskland, i Norden og i England⁴⁾, og dernæst kan der vel ikke være Tvivl om, at denne Wulfrun, som ikke faar nogen yderligere Betegnelse, maa have været en bekjendt Personlighed. Fremdeles bliver Wulfrun taget paa et Tog ned til Northampton, og da nu Ælfgifa i Kilderne betegnes som

1) Florentius 1006: Godwinus Porthund, i. e. oppidi canis. Her oversætter dog sikkert den gode Florentius urigtigt, thi da port paa Angelsaksisk findes benyttet baade om en Port (porta) og om en Havn, en By (portus), ligger det langt nærmere at forstaa dette Navn som: Hunden ved Porten.

2) Florentius 1035.

3) A.-S. Chron. 943: Her Anlaf abræc Tamewurþe and micel wæl gefeol on ægbra hand and þa Denan sige ahton and micle herehupe mid him aweg læddon. Þær wæs Wulfrun genumen on þære hergunge. Denne sidste Notits har Simeon af Durham (939) ikke, men derimod, at Olaf først „Hamtonam obsedit“ dernæst „vertit exercitum ad Tameweorde. Ifr. foran S. 79.

4) Förstemann, Namenbuch; Vigfusson, Sturlunga VII. 1. S. 194: hennar móðir Úlfrún Játmundar dottir Englakonungs, samt Registret.

„den Northamptonske“ ¹⁾, er der Grund til at tro, at denne By har været Familiens Sæde. Saxo har en Fortælling, som ser meget usandsynlig ud, nemlig at Ælfgifa tidligere skal have staaet i et lignende Forhold til Olaf den Hellige som det hun kom til at staa i til Knud, hvorfor Olaf vredes og drager bort ²⁾).

Med Ælfgifa havde Knud to Sønner Harald og Svend; men Rygtet sagde, at de vare underskudte og hverken havde Knud til Fader eller Ælfgifa til Moder ³⁾). I Følge Florentius' Fortælling skal Ælfgifa, der selv var ufrugtbar, have udgivet tvende Børn for at være hendes og Kong Knuds; dette var imidlertid falskt, den ene var Søn af en Skomager, den anden af en Præst ⁴⁾).

Ælfgifa var, som vi senere skulle se, en meget bestemt og virkelysten, maaske herskesyg Natur. Knud har sikkert fjærnet hende fra Landet, saaledes som han fjærnede saa mange Andre, der nu maatte være ham ubehagelige eller kunde være farlige for hans nye Regimente. Vi træffe da ogsaa senere Ælfgifa og hendes Børn udenfor England i Venden, Danmark og Norge.

Vi skulle ved Slutningen af disse Undersøgelser om Knuds Forsoningspolitik undersøge et Punkt, som vi hidtil have skudt til Side, nemlig hvorledes Knud behandlede de unge Sønner af Edmund Jærnside, hvis Ret han mest havde krænket ved at bestige Englands Trone.

Vi have i det Foregaaende (S. 278) havt Lejlighed til at omtale en Kjærlighedshistorie, der lokkede Edmund til Ægteskab imod Kong Æthelreds Ønske. Eald-

1) A.-S. Chron. (D.) 1035: sunu Ælgyfe þære Hamtunisca. Florentius 1035: filius Northamtunensis Alfgivæ.

2) Saxo 510: Alwiuam, ab Olavo adamatam, Canutus eximi^u matronæ specie delectatus stupro petiit.

3) A.-S. Chron. 1035: þeh hit soð nære.

4) Florentius 1035.

gyth, Jarl Sigeferths Enke, var bleven hans Hustru. Med hende havde han to Sønner, som endnu vare ganske smaa. Kong Knud maatte skille sig ved dem eller gjøre dem uskadelige; thi de vare altfor farlige for hans Dynasti. Det hedder nu i Kilderne, at Eadric skal have givet ham det Raad at lade dem dræbe, men Knud blev ræd for at lade dette ske i Landet og sendte dem til de Svenskes (Svevernes) Konge, for at han kunde tage dem af Dage. Skjønt denne stod i Venskabsforhold til Kong Knud, vilde han dog ikke indlade sig derpaa, men sendte dem til Salomon, Ungarns Konge, for at frelses og opdrages; dér døde den ene af dem, den anden ægtede Agathe, en Datter af Kejser Henriks Søster, og ved hende blev han Fader til tre Børn, af hvilke den ene var Dronning Margrete af Skotland¹⁾.

Naar man nu skal prøve denne og nogle andre lignende Beretninger, møder man den samme geografiske Usikkerhed, som ellers forefindes, naar Talen paa de Tider er om fremmede Lande, og som gjorde, at Navne huskedes og nedskreves urigtigt og at et rigtigt nedskrevet Land hurtigt kunde af Skriverne blive ændret til et urigtigt. Maaske kan man dog komme paa det Rene om enkelte Punkter af disse Børns Historie under deres Ophold i Udlandet.

Det maa vist for det Første antages, at deres egentlige Tilflugtssted og det Land, hvor de især levede, var Ungarn. Den angelsaksiske Krønike og Florentius samt

---

¹⁾ Saaledes Florentius 1017. A.-S. Chron. 1057 har noget lignende: þisne æþeling Cnut cyning hæfde forsend on Ungerland to beswicane, ac he þær geþeh to godan men, swa him God nðe and him well gebyrede swa þæt he begeat þæs caeres mága to wife and bi þære fægerne bearnteam gestrynde. Seo wæs Aghates gehaten. William Malmesb. l. II. § 180: missi ad regem Swevorum, ut perimerentur, sed miseratione ejus conservati Hunorum regem petierunt.

William af Malmesbury, Geffrei Gaimar og Bromton nævne Ungarn og Hunnerne.

Afvigende er kun Adam af Bremen, som siger, at de bleve sendte til „Ruzzia“¹⁾. De forenede engelske Kilder synes dog her at vide bedre Besked end Adam, og det fortjener at erindres som Prøve paa hvad man kunde forstaa ved Ruzzia, at i Hildesheimer Annalerne en af Kong Stephan af Ungarns Sønner bliver kaldet „dux Ruizorum“ og at Ruzzia et Sted hos Wippo og nogle andre Forfattere synes betyde Ungarn²⁾. Naar Florentius siger, at Ungarerkongen hed Salomon, er dette urigtigt, da denne Konge først begyndte at regere 1063³⁾. Her er en Forvexling med Stephan, hvilket jo imidlertid let kan ske; man kan jævnføre, hvorledes alle engelske Annaler haardnakket kalde Harald Haardraade Harald Haarfager³⁾.

Det næste Punkt i Undersøgelsen bliver da dette, hvor Børnene først bleve sendte hen af Knud, forinden de droge til Ungarerlandet. Florentius siger, at de sendtes „ad regem Suuavorum“⁴⁾, William af Malmesbury „ad regem Swevorum“, hvilket altsaa maatte være

1) Adam Brem. II. 51: filii [Emundi] in Ruziam exilio dampnati.

2) Palacky, Geschichte von Böhmen I. 269. Roepell, Geschichte Polens I. 165. Breszlau, Jahrbücher, Konrad der Zweite I. 101.

3) Munch (Norske Folks Hist. I. 2. 482) tænker paa Rusland, fordi Olaf Svenskes Datter Ingegerd blev gift med Kong Jaroslav og der altsaa var en Forbindelse mellem Sverrick og Rusland, men ikke med Ungarn. Udgangspunktet for hans Antagelse er dette, at Børnene først kom til Sverrick, hvad der som det ses af det Følgende ikke er holdbart.

4) Florentius 1017: parvo elapso tempore ad regem Suuavorum occidendos misit. Qui licet fædus esset inter eos precibus illius nullatenus voluit acquiescere sed illos ad regem Hungarorum . . misit.

Olaf, en Søn af Erik Sejrsæl og Sigrid Storraade, Knuds Stifmoder. Herved er imidlertid at mærke, at „Suavi“ af Florentius og af nogle andre Kilder — saaledes som det strax skal vises — paa et andet Sted er blevet brugt for „Sclavi“, hvad enten det nu skyldes en Fejlskrift eller virkelig var en almindelig og fejlagtig Sprogbrug. Saaledes kunde det være, at der ved „Suavi“ var ment „Sclavi“ og at Børnene vare sendte til et slavisk Land ¹⁾). Herfor taler nu ogsaa den Omstændighed, at der næppe var noget Land, til hvilket Knud paa saa mange Maader var knyttet som det slaviske Polen, og at han selv besad slaviske Lande i Venden. Om dette Sidste vil der blive talt i næste Afsnit; men om hans Familieforbindelser kunne vi allerede her minde. Knuds Søster var saaledes gift med en vendisk Fyrste; en Prinsesse af Knuds Familie blev gift med Venderkongen Godskalk, der opholdt sig hos Kong Knud. Knuds Moder var Gunhild; hende havde Knud og Broderen Harald efter Svend Tveskjægs Død hentet i „Sclavonia“, hvor hun levede hos sin Fader Miesko, efter at Svend havde forskudt eller forvist hende ²⁾). I Knuds første Regeringsaar var den mægtige Boleslav Chrobri, en Broder til Gunhild, Konge i Polen, og han efterlod Riget til sin Søn Mecislav (1025). Maaske er det netop denne Fyrste, der sigtes til, naar det i Edvard Bekjenderens Love hedder, at Edmunds Børn vare flygtede til Rugernes (var. Dogernes) Land, som vi kalde Russeia, til

---

¹⁾ En noget afvigende Tradition findes hos Bromton (ed. Twysden 907) og endnu udførligere hos Geffrei Gaimar v. 4503 f., hvorefter en dansk Høvding Walgar skal have paataget sig Børnenes Opdragelse i Danmark; senere sendte han dem til Sveverne eller Ungarerne.

²⁾ Encom. Emmæ, Langebek II. 479; Thietmar I. VII. Pertz III. 848.

Kong Malesclodus (var. Malescoldus)¹⁾, hvilket Navn kommer Mec esclavus temmelig nær.

Det fortjener fremdeles at erindres, at der mellem Mecislav og Stephan af Ungarn, hos hvem Børnene omsider ere havnede, var Forbindelser af mangehaande Art. Saaledes var Mecislavs Fader Boleslaus gift med Kong Stephans Søster, og senere udbryder der Krig mellem Stephan og Mecislav; den Første indtager alle Lande mellem Donau og Karpatherne samt Mähren og beholder dem for sig. Saaledes kunne Edmunds Børn baade under Krigens og Fredens Forhold være komne fra Polen til Ungarn²⁾.

Kilderne omtale senere, at den ene af Sønnerne Edvard indgik Ægteskab med Agathe af den tyske Kejserslægt, hvad der bringer Tanken til at mindes, at Stephan af Ungarn var gift med Kejser Henrik den Andens Søster Gisela. Florentius siger: „Eadwardus vero Agatham, filiam germani imperatoris Henrici, in matrimonium accepit“. Dette bør nu næppe forstaaes om „den germanske Kejser“³⁾, snarere om en Broder „germanus“ af Kejseren, og allersnarest bør maaske dette Ord rettes til „germana“ Kejserens Søster⁴⁾, hvilket med andre Ord vil sige en Datter af Kong Stephan og Dronning Gisela. At disse have havt flere Børn, er vist⁵⁾, men noget nærmere om dem vides ikke.

¹⁾ Leges Edvardi Conf. c. 35.

²⁾ Palacky, Geschichte von Böhmen I. 269; Roepell, Geschichte Polens I. 165.

³⁾ Dette har allerede Suhm (III. 726) og Lappenberg (I. 464) indset.

⁴⁾ Breszlau (Konrad II. 102) foreslaar dette. William af Malmesbury II. 180 har „reginæ [Hunorum] sororem“. A.-S. Chron. har Kejserens „mage“, hvad der ikke kan betyde Datter, men vel Søsterdatter (saaledes ved 1045).

⁵⁾ Af et Diplom udstedt af Kong Stephan 1025 ses, at han da havde flere Børn, se Fejér, Codex diplom. Hungar. I. 312.

Edvard Bekjenderen kalder senere denne Brodersøn hjem til England, hvilket sker ved at et Gesandtskab sendes til Tydskland, som skal formaa Kejseren til at sende Udsendinge til Ungarn ¹⁾).

II. Forandring i Knuds politiske Holdning. Hans Tog til Danmark (1019–1020). De danske Høvdinge forjages fra England.

To Aar efter Kong Knuds Tronbestigelse indtræder der en Forandring i hans Styremaade. Naar han hidtil havde villet forsone de to Nationaliteter og søge at bringe Ligevægt til Veje mellem dem, da tvinges han nu ind paa en Bane, hvor han bestemtere maa erklære sig for, om han vil være den danske Hersker over lige-stillede Danske og Engelske eller Angelsaksernes Konge med engelske Stormænd ved sin Side. De nye Forviklinger opstod sikkert ikke deraf, at Kong Knud var bleven Konge af Danmark tillige, men de stode dog i Forbindelse dermed, og derfor bliver det nødvendigt her at omtale denne Tilvæxt i hans Vælde.

Da Kong Knud drog paa sit store Erobringstog, havde han vel faaet Understøttelse af sin Broder Harald ²⁾, men denne var ikke selv fulgt med over Havet. Han sad tilbage i Danmark og styrede Riget, og han er næppe nogen Sinde kommen til England; i Aaret 1018 døde han ³⁾, knap nok en Snes Aar gammel.

Flere nyere Forskere have dog ment af gamle Kilder at kunne slutte, at Harald deltog personligt med

¹⁾ Freeman II. 372, 620; Florentius 1054.

²⁾ At Knud var ældre end Harald, siges af Encom. Emmæ, Scriptorum II. 475 og 476. Jørgensens Mistanke imod denne Oplysning er næppe begrundet.

³⁾ Hans Dødsaar angives dog ikke bestemt i nogen Kilde, se en Excurs ved Bogens Slutning.

Knud i Englandstoget eller at han i alt Fald er kommen derover i Besøg 1016 eller 1017¹⁾). Men de Grunde, som kunne komme i Betragtning i denne Henseende, ere saa svage og opvejes saa stærkt af Modgrunde, at denne Antagelse næppe kan anses rigtig. Saaledes er den Tiltro, som Thietmar fortjener, alt for ringe, til at hans Udsagn om, at Knud og Harald i Forening havde belejret London²⁾, kan opveje Beretningen hos Emmas Lovtaler om at Knud ved at drage til England siger sin Moder og Broder Farvel³⁾. Endnu et andet Vidnesbyrd anføres, men det har, vel beset, lige saa liden Vægt. I en prægtig forgyldt Evangeliebog, der tilhører Kristkirken i Canterbury findes paa et rent Blad skrevet:

Her is awriten Cnutes kinges nama þe is ure leofe Hlaforð for worulde and ure gastlica broðor for Gode and Harold ðæs kinges broðor.

þord ure broðor. Kartoca ure broðor. Thuri ure broðor⁴⁾).

Saaledes er Kong Knud efter Erobringen blevet optaget i Præsternes Broderskab, og sandsynligvis ogsaa Harald, skjønt han kun staa nævnt som Kongens, ikke som Præsternes Broder. Men fordi Kong Knud lader Haralds Navn saaledes indskrive i et Broderskab, er det jo aldeles ikke sagt, at Harald var til Stede i England. Lige som altsaa disse Argumenter ere særdeles

¹⁾ Saaledes Langebek (Script. II. 481); Suhm (III. 485); Munch (I. 2. 671).

²⁾ Thietmar VII. c. 28. Pertz III. 849: prædicti fratres Harald et Cnut ac cum duce suimet Thurguto cumque 340 navibus egressi urbem quandam nomine Lundunam . . . circumdant et naves singulas 80 viros habentes per flumen, quod Timisi vocatur, ducentes 6 menses eandem impugnant,

³⁾ Encom. Emmæ II. 481: valedicens matri ac fratri.

⁴⁾ Hicke, Thesaurus II. 181.

lidet overbevisende, saaledes forringes deres Bevisevne yderligere derved, at ellers ingen engelsk Kilde kjender noget til at Haarald har opholdt sig i England.

I alt Fald kan saa meget anses for sikkert, at Harald var i Danmark, da han i Aaret 1018 døde. Ingen Historiker har sat ham et Eftermæle, saa at man kan tale om ham anderledes end om et af de Tusinder af Navne, som Historiens Annaler rumme uden at nævne deres Værd. Ganske vist siger en historisk Kilde, at han var blødagtig, men det er tvivlsomt, om denne Betegnelse er bleven anbragt ved den rette Kong Harald¹⁾, og naar en anden Krønike kalder ham inutilis, da erhverves saadant Navn jo let, naar en Konge kun regerer 4 Aar og i disse ikke forøger sit Rige, medens hans Broder fortsætter Erobringen af fremmede Lande. En saadan Betegnelse rammer, som det franske fainéant, snarere Kongens faktiske Stilling end hans Karakter²⁾. Af det Lidet, der fortælles om Harald, har man ikke særlig Grund til at anse ham for sløv; han sender Skibe med paa Erobringstoget og sammen med sin Broder opsøger han Moderen, som af Svend Tveskjæg var hjemsendt til Polen, og fører hende tilbage til Danmark³⁾.

Knud maatte nu tænke paa at besøge sit oprindelige Fædreland. Vel kan der ikke være Tale om at nogen Anden end Knud kunde arve Riget, men efter

¹⁾ Se herom Excurs ved Bogens Slutning.

²⁾ Exempler paa dette Tilnavn hos Merovinger og Karolinger ere velbekjendte; mindre bekjendt er det, og derom kan her passende mindes, at Kong Knuds Samtidige, den af Vasallerne knækkede Kong Rudolf den Tredie af Burgund fik dette Tilnavn. Martin, Histoire de France, 4e édition III. 28. At den sidste Karolinger, Ludvig V. Fainéant, bar dette Tilnavn med Urette, se bl. A. Kalckstein, die ersten Capetinger I. 383.

³⁾ Encom. Emmæ II. 479.

fire Aars Fraværelse var der ogsaa god Grund for ham til at besøge sit Hjemland og til at hyldes personligt af Folket. Der synes tillige at have vist sig nogen Urolighed i England, i det de Danske have havt Vanskelighed ved at lade sig nøje med en med Angelsakserne sideordnet Stilling, saaledes som Knud havde tiltænkt dem i Følge den Politik, som han havde valgt. Dette fremgaar af et nyligt fundet Brev fra Knud den Store, hvilket han skriver kort efter sin Tilbagekomst til England (1020) til alle de verdslige og gejstlige Store. Heri udtaler han, at han uden at tage Hensyn til sine Rigdomme eller sin Formue har skaffet det til Side, der truede med at forstyrre Angelsaksernes Fred, og at han drog til Danmark med de Mænd, som havde fulgt ham til England. Han har sørget for at der for Fremtiden ikke skal komme nogen Ufred derfra, om Angelsakserne vise sig velvillige mod de Danske i England. Skjønt Brevet lader nogen Tvivl tilbage i enkelte Udtryk, synes saa meget at være vist, at Knud har ført de urolige Elementer tilbage til Danmark. Da her tales om at Knud „med sine Skatte“ dæmper en Urolighed, maa derved vist forstaaes, at Knud har udløst og hjemsendt en Del af de nordiske Krigere.

Man maa for at forstaa de Danskes Urolighed i disse Aar vel erindre, hvilken overordentlig Forandring der maatte indtræde i Nordboernes Stilling nu da de skulde være fredelige Landbesiddere, ikke erobrende, men kun krigsberedte Undersaatter. Her var meget Vildt, der skulde nedslaaes, blussende Vikingeblood, der skulde afkøles, hidsig Trods, der skulde falde til Føje. Dertil er kommet Uroligheder i Danmark, hvor man syntes at ville vægre sig ved at staa under Knud eller dog at rejse Modstand imod hans Forbliven i England ¹⁾).

---

¹⁾ Dette fremgaar af følgende vigtige Kilde, Vita S. Edwardi ed.

Saaledes havde Knud flere og forskellige Øjemed med sin Rejse til Danmark. Han skulde sikre sig den danske Krone, føre en Del urolige Krigere bort fra England og ordne det fremtidige Forhold mellem de to Riger.

Om Udfaldet og Betydningen af dette Tog til Danmark faa vi mest at vide af det nysnævnte, efter Knuds Tilbagekomst udstedte Brev¹⁾. Det er et historisk Aktstykke, der er fuldt saa mærkeligt som det velbekjendte Brev, som Kongen skrev paa sin Romerrejse, i dem begge ligger hele hans Regeringssystem klart for Dagen. Originalen er paa Angelsaksisk, og Tanken synes ikke altid at have fundet det klareste Udtryk; vi gjengive det her paa Dansk med Benyttelse af de Oversættelser paa Tydsk og Engelsk, der alt foreligge²⁾; vi formode dog, at enkelte Udtryk ere blevne tolkede rigtigere³⁾.

Luard S. 392: *vocantibus autem quibusdam regni competentibus negotiis regem in gentem suam — absenti enim rebel-lare paraverant collo effreni ejus abicientes potentiam — ad-hæsit comes individuus per omnem viam. Hic ejus prudentiam, hic laborum constantiam, hic virtutis militiam, hic at-tentius expertus est idem rex tanti principis valentiam, quam profundus eloquio et si eum sibi artius astringeret quovis de-centi beneficio, quantæ commoditatis sibi foret in noviter ac-quisito Anglorum regno.*

- 1) Dette Brev blev først trykt 1874 af Pauli i „Forschungen zur deutschen Geschichte“ XIV. 392 f. og det har derfor ikke kunnet benyttes af Freeman i Norman Conquest. Det har heller ikke været benyttet i andre Fremstillinger af Knuds Regering.
- 2) Af Pauli l. c. og af Stubbs i Selected Charters.
- 3) Brevet er udateret, men maa sikkert henføres til Foraaret 1020. Knud kommer hjem til England i dette Aar og holder alle-rede ved Paasken 1020 i April Maaned et Witenagemot. Brevet maa efter sine egne Udtryk være udstedt umiddelbart efter Hjemkomsten. Dertil kommer nogle andre Grunde. Thorkil er i Brevet endnu Knuds Jarl, men 1021 fordrives han fra England. Ærkebisp Lyfing af Canterbury omtales, men han døde i Aaret 1020, og hvis han var død allerede da

„Knud Konge hilser venlig sine Ærkebiskopper og Lydbisper og Thorkil Jarl og alle sine Jarler og hele sit Folk, Tolvhundred-Mænd og Tohundred-Mænd¹⁾, Klerke og Læg i England, og jeg forkynder Eder, at jeg vil være en huld Herre og ikke svigte Guds Ret eller ret verdslig Lov. Jeg droges til Minde de Brevskaber og de Ord, som Ærkebisp Lyfing²⁾ bragte mig fra Paven i Rom, at jeg skulde overalt hævde Guds Pris og bortlægge Uret og bringe fuld Fred til Veje med den Magt, som Gud vilde give mig. Jeg tog da ikke Hensyn til mine Skatte saa længe Ufred stod Eder for Haanden. Medens jeg bragte det til Ophør med mine Skatte ved Guds Hjælp³⁾, da forkyndte man mig, at

---

Brevet udstedtes, vilde han sikkert være nævnt med et Udtryk som „hvis Sjæl nu Gud haver“ eller lignende. Pauli henfører Brevet til Mødet i Ashington i November 1020, men da var Lyfing vist død, idet Kirkevielsen besørges af Ærkebisp Wulfstan i York, vistnok under Vacancen (som Freeman antager S. 171).

- 1) En almindelig Betegnelse for Stænderne i England, eftersom der for Vedkommende skulde gives 1200 eller 200 Skilling i Mandebod, se Danelag § 19.
- 2) Denne maa ikke forvexles med Bisp Lyfing af Crediton (senere Worcester), der ledsager Knud paa en Del af Romerrejsen; han var da Abbed af Tavistock. Will. Malm. Gesta Regum. I. 308.
- 3) Denne vanskelige Passus lyder saaledes: Nu ic mid Godes fultume thæt totwæmde mid minum scattum, tha cydde man me thæt us mara hearm to fundode, thonne us wel licode. and tha for ic me sylf mid tham mannum the me mid foron into Denmearcon the eow mæst hearm of com, and thæt hæbbe [ic] mid Godes fultume forene forfangen, thæt eow næfre heononforth thanon nan unfryth to ne cymth, tha wile the ge men rihtlice healdath and min lif byth. At ovenstaaende Oversættelse af „thæt totwæmde mid minum scattum“ er rigtig, turde fremgaa af følgende Paralleler; i Knuds Love I. c. 17 § 2 hedder det: beo eallum cristenum mannum . . . ælc sacu totwæmed (jeder Rechtstreit sei aufgehoben) og i en gammel Notits om Knuds Love: þæt wæs gewordon sôna swâ

større Harm forestod os end vi vel tyktes om, og da fór jeg selv med de Mænd, som fore med mig, til Danmark, fra hvilke mest Harme kom over Eder. Og dette har jeg for Fremtiden forhindret, at efterdags nogen Ufred skal komme til Eder derfra, saa længe I holde Mændene retteligt og mit Liv varer. Nu takker jeg den almægtige Gud for hans Hjælp og Mildhed, at jeg saaledes har beroliget den store Harm, som truede os, saa at vi ikke behøve for Fremtiden at frygte nogen Harm, men vente os fuld Hjælp og Redning, hvis det er nødvendigt.

Nu vil jeg, at vi alle ydmygeligen takke den almægtige Gud for den Naade, han til vor Hjælp har ydet os. Jeg beder mine Ærkebisper og alle mine Lydbisper, at de alle ere omsorgsfulde for Guds Ret hver ved den Landsende, som er ham anyist, og ogsaa mine Ealdormen beder jeg, at de ville yde Bisperne Bistand til Hævdelsen af Guds Ret, mit Kongedømme og alt Folkets Tarv. Hvis Nogen er saa dristig, Klerk eller Læg, Dansk eller Engelsk, at han gaar mod Guds Lov og mod min kongelige Magt eller mod verdslig Ret og ikke efter mine Bispers Anvisning vil bøde eller rette sig, da beder jeg Thorkil Jarl, og jeg befaler ham ogsaa, at han bøjer denne Uretvise til Ret, om han kan. Kan han ikke, vil jeg med Begges Magt, at han skal tilintetgjøre ham i Landet, eller jage ham af Lande, hvad enten han er fornem eller ringe. Og jeg byder alle mine Gerefer, under Tab af mit Venskab og af alt det de eje og ved deres eget Liv, at de overalt holde mit Folk retteligt og dømme rigtige Domme efter Shirebispernes Vidnesbyrd og at man viser saa megen

---

Cnut Cynge mid his witena geþeapt frið and freóndscipe betweox Denum and Englum fullice gefæstnode and heora ærran saca ealle getwæmde (Schmid, Gesetze S. LV).

Naade derved som der synes Bispen ret og som man kan naa til.

Og om Nogen giver en Tyv Fred eller lader ham løbe, skal han være samme Straf skyldig som Tyven, med mindre han med fuldt Bevis formaar at rense sig.

Og jeg vil, at alt Folket, Klerk og Læg skal holde nøje Edgars Love, som alle Mænd have valgt og svoret paa ved Oxford, fordi alle Bisper sige, at det skal bødes svarligen mod Gud, om man bryder Eder eller Borgen. Og fremdeles lære de os, at vi skulle med al Magt og af al Formue ligeledes søge at elske og ære den evige, milde Gud og undgaa al Uret, det er Frændedrab, og Mord, og Mened, og Hexeri, og Trolddom, og Ægteskabsbrud og Utugt. Og ogsaa byde de i Guds den Almægtiges og alle hans Helgeners Navn, at ikke nogen Mand er saa dristig, at han tager en hellig Nonne eller kristviet Kvinde til Ægte. Og hvis Nogen har gjort det, være han fredløs for Gud og banlyst fra al Kristendom, og lige over for Kongen bøde han alt det han ejer, med mindre han snarere giver efter og bøder end svarere mod Gud. Og fremdeles paaminde vi Eder, at man holder Søndagen fredhellig af al Magt og at man overholder det fra Lørdag Aften til Mandag Daggry, og Ingen maa vove enten at drive Handsel eller søge noget Ting paa den hellige Dag. Og alle Mænd, Fattige og Rige, skulle søge deres Kirke og bede for deres Synder og overholde villig hver paabuden Faste og ære gjerne de Hellige, som Messepræsterne skulle paabyde os, paa det at vi alle sammen kunne og maa ved den evige Guds Mildhed og ved Helgenernes Mellemkomst komme til Himmeriges Glæde og dvæle hos ham, der lever og regerer altid uden Ende.“

Man har her som et Program for Kong Knuds følgende Regering. Et nøje Forbund med Kirken under stadig Henvisning til hvad Paven og Bisperne havde

raadet og paabudt, en kraftig retshævdende Haand bag ved megen Mildhed, en fuldstændig indre Ro, en stærk Indskærpen af Reglerne om Ejendomsrettens Ukrænkelighed, saaledes som den gjenfindes i mange normanniske Stater — det var de Principer og Tanker, der skulde lede Knud under hans følgende Regering. Hertil kom saa, hvad der allerede har givet sig Udtryk i de Handlinger af Kong Knud, som han omtaler i Begyndelsen af Brevet, at han stadig bestemtere vil hævde, at England skal styres af Indfødte ikke af Danske. Dette aabenbarer sig snart i nye Skridt.

Det Første, som berettes om Knuds Handlinger efter hans Hjemkomst, er at han paa en Herredag, der holdtes ved Cirencester ved Paasketid, lod en Ealdorman Æthelwerd erklære fredløs (utlah)¹⁾. Grunden til dette Skridt angives ikke, saa at vi kun kunne formode, at Æthelwerd har vist sig utro under Knuds Fraværelse. Men snart skulde en lignende Skæbne ramme en mægtigere Mand.

Thorkil den Høje havde indtaget en betydelig Stilling i Riget som Kongens mest betroede Høvding. Han havde jo været en mægtig Hjælper til Landets Undertvængelse og indehavt en halvt selvstændig Stilling ved Svends og Knuds Side. Hans Magt og særlige Post ses af det nys anførte Brev: „Knud hilser sine Ærkebisper, Lydbisper og Thorkil Jarl og alle sine Jarler“, „jeg beder Thorkil Jarl og jeg befaler ham endog“ — man føler, at Thorkil er som Knuds højre Haand. Det samme Indtryk faar man af et andet Brev udstedt af Knud „med Ærkebispens Vidnesbyrd og med Thorkil Jarls og med mange gode Mænds“²⁾, ja af samtlige

¹⁾ A.-S. Chron. 1020. Florentius.

²⁾ Diplom. Anglic. 308 (1018—1020): on þæs arcebisceopes gewitnyse and on Thurkilles eorles and on manegra goddra manna ðe me mid wæron.

Breve fra disse Knuds første Aar, under hvilke altid Thorkil er det første Vidne næst efter Ærkebisperne¹⁾. Vi høre ogsaa om hvorledes der i Efteraaret 1020 efter Knuds Hjemkomst blev holdt et stort Møde i Assandun og at da den Kirke blev indviet, som Knud og Thorkil i Fællesskab havde ladet bygge til Minde om den skæbnesvangre Sejr 1016; herom skulle vi tale i en anden Sammenhæng.

Næppe var imidlertid et Aar gaaet, før end Knud besluttede, at ogsaa denne danske Høvding skulde forlade Landet. Det hedder herom i den sædvanlige Stil: Kong Knud erklærede Thorkil utlah²⁾. Det var saaledes Knuds faste Formaal at lade Engelske regere Engelske og at befri sig fra de danske Stormænd i England. Det er derfor karakteristisk, at den, som arver hans Plads, er Englænderen Godwin. Vel bliver han ikke Jarl af Østangel; men med den Stilling, som Godwin havde erhvervet for nogle Aar siden som Jarl over Mercia³⁾, forbinder han den at være Kongens særlige Raadgiver⁴⁾.

1) Kemble Nr. 727 (hcr dog: Haldenne, princeps regis, Thorkillus, hvorimod i Nr. 729 Halfdan dux længere nede i Rækken) 728, 729, 730; Thorpe Dipl. 304, 311.

2) A.-S. Chron. 1021: Cnut . . . geutlagode Thurcyl eorl. Florentius 1021: ante festivitatem S. Martini . . . cum uxore sua Edgitha. Med denne Fremhæven af at hans Hustru tillige forvises, kan sammenholdes Beretningen i Jomsvikingsesaga c. 52 om at Knud følte sig bedraget af Thorkil „í kvenna skipti ok ræd þorkeli fyrir þá sök bana“.

3) Kemble Nr. 728 (1018) IV. 3.

4) Freeman (S. 470—471) har af de oven anførte Grunde næppe Ret i at denne Stilling var ukjendt før Godwins Tid. Den eneste Kilde, som særlig betoner den for Godwins Vedkommende, er Vita St. Edwardi (ed. Luard) 392: taliter ergo diutius probatum ponit eum sibi a secretis dans illi in conjugem sororem suam. Unde cum repatriaret in Angliam, feliciter actis omnibus, totius pæne regni ab ipso constituitur dux et

Man er i Forlegenhed, naar man skal opgive, hvorfra denne Godwin kom, som saa hurtigt svang sig op til de højeste Stillinger, som spillede den mest fremragende Rolle under Kong Knud, hans Sønner og Edvard Bekjenderen og hvis Søn Harald arvede Englands Trone. Underligt nok vide vi Intet om Godwins Slægt i opstigende Linie, undtagen at vi kjende Navnet paa hans Fader Wulfnoth; om denne har været en Bonde eller en højtstaaende Mand, lader sig dog ikke udfinde. Begge Dele fortælles nemlig, og Traditionerne veje med Hensyn til Troværdighed omtrent op mod hinanden, saa at Resultatet er Uvished ¹⁾.

Her skulle vi kun minde om at Knytlingasaga (c. 11) indeholder en romantisk Fortælling om at Ulf Jarl, efter at være faret vild efter Kampen ved Sherstone under Forfølgelsen af Englænderne, kom til en Bondedreng, der drev Kvæg, og fandt Husly og Underhold hos dennes Fader, en velstaaende Bonde, som tillige hjalp ham til at komme uskadt til Skibene. Til Løn herfor tog Ulf sig af Drengen, anbefalede ham til Kong Knud og gav ham sin Søster til Ægte.

Dette Sidste er i alt Fald rigtigt, og Godwin maa hurtigt have hævet sig til de højeste Stillinger i Riget ²⁾.

---

bajulus. Hvad Tiden angaar, siges her jo ikke, at Knud umiddelbart efter Hjemkomsten 1020 satte ham til denne høje Stilling, og det er derfor langt rimeligere, at det skete Aaret efter, samtidig med at Thorkil fjærnes.

- 1) Se den lange Redegjørelse i Freeman, Norman Conquest. Appendix F.
- 2) Denne Godwins Stilling fremgaar paa det mest utvetydige af Vidneanførslen paa Brevene. Godwins Navn findes en Snes Breve, udstedte af Knud og hans Sønner. Tre af disse (fra 1018—1019) have tillige Thorkil Jarls Navn, og da er han Nr. 1. Erik Jarl er i de nævnte Aar en enkelt Gang Nr. 1, men fra 1023 indtil 1042, ja indtil Godwins Dødsaar 1053 er ingen Sinde Nogen stillet foran ham. Om Nr. 740 se nedenfor S. 322.

Men han var ogsaa et fremragende Snille; skarpsindig og kundskabsrig, tiltalende i Omgang og karakterfast¹⁾. Hans Tapperhed var bleven prøvet i Krigen²⁾, og gjaldt det at sejre i Freden, da besad han en Veltalenhed og en Evne til at overtale som kun Faa³⁾.

Snart fik ogsaa de andre nordiske Høvdinge Engelskmænd til Afløsere. Den danske Ranig beholdt det mindre Jarledømme over Magesæterne, men Godwin og Leofric vare de Øverste i Midt- og Syd-England, og efter Eriks Død, som vi strax skulle omtale, kom de gamle Jarler af Northumberland igjen til Magten.

Her maa nu imidlertid en almindeligere Bemærkning om disse Landsforvisninger finde Plads. De opfattes nemlig af mange Forfattere som Handlinger, der vidne om stor Vilkaarlighed, og det antages, at der er overgaaet de Forviste den haardeste Straf eller omtrent Dødsstraf. Men man bør gjøre sig Rede for, hvilket Indhold Straffen i disse Tilfælde havde og dernæst for at hver Tidsalder taler i sit Sprog, men har samme Mening med sin Tale. Fredløsheden kunde i den gamle Lovgivning være det Samme som Dødsstraf, og den Domfældte umiddelbart være overgivet til den Fornærmedes Hævn eller Tingalmuens Haandhævelse af Retten. Men Fredløsheden kunde ogsaa fremtræde i den Form, at der gaves den Dømte endog rundelig Tid til at unddrage sig Straffen eller til at drage af Lande⁴⁾. og i saa Fald blev den i Virkeligheden kun en Udvisning af Landet. Naar Kong Knud og de Stores For-

¹⁾ Freeman I. 450.

²⁾ Se ogsaa nedenfor Stykke III.

³⁾ Denne Evne omtales baade i Vita Edwardi (ed. Luard) 392 (se oventor S. 312) og i Knytlingasaga c. 11: Guðini var enn fridasti maðr sýnum ok vel at orði farinn.

⁴⁾ Godwin tilstaas der saaledes 5 Dage, da han forvises (A.-S. Chron. 1048). Jfr. i øvrigt Danelag §§ 36, 39.

samling derfor strax efter hans Regerings Tiltrædelse erklære Medlemmerne af den gamle Kongestamme for utlah — ligesom Æthelred tidligere havde erklæret enhver dansk Konge for utlah i England (se foran S. 277) — da har man ikke Grund til at opfatte det paa anden Maade, end naar den lovgivende Forsamling i Frankrig 1830 erklærer, at Karl X og alle Medlemmer af den ældre Linie af den bourbonske Familie strax skulle forlade fransk Jordbund, eller naar Nationalforsamlingen 1848 lader udgaa et Forvisningsdekret mod Ludvig Filip og hans Familie „for at frelse Landet for urimelige Forsøg og knuse i selve Principet brødefulde Forhaabninger.“

Og naar fremdeles under Knud andre Mænd end netop Kongehusets Medlemmer forvises, naar Budet til Ex. rammer en Mand, der betegnes som „Bøndernes Konge“, hvad er det Andet end naar lignende Udvisning til Ex. 1814 rammede Napoleons Generaler og Ministre, eller naar under Napoleon III ved direkte eller mere indirekte Udvisningsbud Folkets Mænd som Viktor Hugo, Louis Blanc og Ledru-Rollin tvinges til at flygte over Grænsen.

Mangen saadan Erklæring, som Knud, lader udgaa, er derfor kun Datidens Form for den politiske Forvisning, og den har desuden ofte kun strakt sig til Knuds engelske Rige, men ikke gjældt Opholdet i Danmark.

Eadric var dræbt, Thorkil forjaget, — af de tre store Høvdinge, som sammen med Knud havde overtaget Styrelsen af det firdelte England, var saaledes kun Erik tilbage, og hvad mon hans Skæbne skulde blive? Om man ikke havde Kildernes Udsagn herom, kunde man fristes til en analogisk Slutning og sige, at Knud sikkert ogsaa havde jaget ham af Lande. Dette fortælles nu virkelig i enkelte Kilder, men disse ere saa sene, at man netop fordi en Vildfarelse ad Analo-

giens Vej ligger nær, maa forkaste dem. Medens saaledes de bedste og ældste Kilder som A.-S. Chronicle og Florentius Intet melde om hans Skæbne, vide derimod Henrik af Huntingdon og William af Malmesbury, at han fordrives¹⁾. Men i disses Beretning kommer netop den formentlige analogiske Skæbne, som overgaar Knuds gamle Høvdinger, saa stærkt frem. Der kunde desuden være Grunde nok til at undtage Erik fra de andre Høvdingers Skæbne, bl. A. den at han herskede over det danske Northumberland.

Imidlertid ville vi dog antage, at der ligger noget Sandt til Grund for denne Beretning, og at Erik har været bortrejst eller at han døde, medens han beredte sig til at rejse udenfor Landet. Derved ville vi nemlig faa Overensstemmelse med de islandske Sagaers Beretning, skjønt disse atter afvige fra hinanden. Nogle berette saaledes, at Erik Jarl nogle Aar efter Knuds Tronbestigelse agtede sig paa Rejse til Rom, men da døde af Blodstyrting²⁾; Andre udsige, at han var kommen tilbage fra Rom, og de vide, at Forblødningen hidrørte fra, at han havde ladet sin Drøvel skære, men at Operationen mislykkedes³⁾. Men ogsaa blandt Sagamændene findes Saadanne, som se Kong Knuds Villie og Ønske bag ved Alt, og de paastaa, at Lægen af Kongen havde faaet Opfordring til at skære for dybt. Dette Sidste

¹⁾ Henric Huntendun (1017): rex vero Cnut Edricum occidit, Thurchillum exulavit, Hyrc fugere compulit, præterea summos procerum aggressus etc. William af Malmesbury fører Analogien nærmere hen mod Thorkil, Gesta Regum II. § 181: succedente tempore Turkillus et Iricius ab Anglia captatis occasionibus eliminati, natale solum petierunt; men dermed standser hans Kundskab om Eriks Skæbne.

²⁾ Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 23.

³⁾ Fagrskinna c. 85; Theod. Monach. c. 14; Storm, Monumenta S. 25; Agrip 41.

er nu aabenbart Bagvaskelse ¹⁾. Hvorom Alting er, saa forsvinder Erik fra Knuds Omgivelser snart efter, og der er vel saaledes Rimelighed for at han da døde ²⁾.

III. Kong Knud drager til Venden. Han forsoner sig med Thorkil Jarl.

Visse Efterretninger, der i en ordnet Sammenhæng vilde staa som et naturligt Resultat af Begivenheder i den næst foregaaende Tid, maa nødvendigvis, naar de meddeles uden Bistand af Forbigangent og Efterfølgende, vække allehaande Gisninger. En saadan Optegnelse er følgende i Anglo-Saxon Chronicle ved 1022:

her Cnut cyng for út mid his scipum to Wiht (var. Wihtlande).

Det er en Optegnelse, som hidtil ingen Forfatter har forklaret, ja, man har end ikke ment, synes det, at en Tolkning var fornøden. Nu vilde det dog vist være Tilfældet, at om i vore Dage et Telegram havde bragt en lignende kort Meddelelse om at den engelske Flaade var samlet ved Wight under Regentens egen Kommando, dette vilde afføde en stor Mængde Gisninger. Krønikens Meddelelse synes endog at maatte besidde mere

¹⁾ Jfr. Saga Olaf Tryggv. c. 266 (Fornm. Sögur III. 51), som tilføjer, at Flere udsige, at Raadet var givet af en af Olaf Trygvassøns Mænd.

²⁾ I Diplomerne findes den sidste Underskrift i Codex Diplom. IV. 26 (Yrik dux). I Aktstykket Nr. 740 forekommer „Huc dux“; dette skal være Iric, hvad man vil overbevise sig om ved at sammenholde det med Nr. 735, hvor hele den lange Række Vidner er den samme og i samme Orden, men hvori læses „Iric“. Yric eorl forekommer ogsaa i et Aktstykke, som Thorpe daterer 1032 (S. 324—327), men det er sikkert urigtigt; Ulf eorl og Eglaf eorl og nogle andre af disse Vidner forekomme kun i Aktstykker fra før 1024.

Værd og Vægt end et saadant Telegram, eftersom man i Stedet for det forbifarende, hastige Ord har for sig en fæstnet Bestanddel af den historiske Beretning. Nogen Mening og Betydning maa man i hvert Fald lægge ind i denne Notits.

Den Forklaring frembyder sig da hurtigt, at Knud har foretaget en Flaadedemonstration. Han har villet skræmme en og anden Fjende og vise, at han var beredt til Krig; derfor har han udkommanderet Flaaden til Wight. Heri kunde man føle sig særlig bestyrket ved at sammenholde Kilden med andre Optegnelser i Anglo-Saxon Chronicle. Ved 1046 hedder det saaledes, at „Edvard samlede en stor Skibshær ved Sandwich paa Grund af Trusler fra Kong Magnus af Norge; dennes Krig med Kong Svend af Danmark hindrede, at han kom her over“. Fremdeles kunde herfor anføres Optegnelsen ved Aaret 1043 „i det samme Aar fór Kongen ud til Sandwich med 35 Skibe“, altsaa en lignende Demonstration, som Edvard anser for nødvendig umiddelbart efter at han er kommen paa Tronen.

Ved denne Fortolkning vilde jeg være bleven staaende, om ikke et andet Kilsted havde kastet store Tvivl ind i Sindet. Thi i den Form af Chroniolen, som benævnes efter Abingdon, hedder det videre ved 1023: „her Cnut cyning com eft to Englalande and Thurcil and he wæran ánræde and he betæhte Thurcille Denemearcan and his sunu to healdenne and se cyning nam Thurcilles sunu mid him to Englalande.“ Hver eneste Sætning i denne Notits synes bestræbe sig for at gjøre den tidligere Tolkning dunkel. Thi kan man kalde det at „komme tilbage til England“, at man sejler hjem fra Wight? Hvorledes kunne Thorkil og Kongen blive forsonede paa Wight¹⁾, da vi jo vide, at Thorkil var for-

¹⁾ Saaledes siger A. D. Jørgensen, Nord. Kirkes Grundlæggelse, 442.

vist til Danmark? Det vilde ogsaa være langt rimeligere, om Knud under et Ophold i Danmark havde indsat Thorkil til Landestyrer og til Værge for sin Søn. Naar der derfor paa Forhaand maa være en vis Formodning om at Knud var til Stede i Danmark, bliver dette til Vished, naar det hedder at „Knud tog Thorkils Søn med sig til England“. Saa mange Tegn og Vink pege hen paa, at Knud har været i Danmark paa dette Tog, og saa mange Forhold aflægge Vidnesbyrd imod, at der ved Wiht eller Wihtland kan forstaaes Wight, Øen ved Englands Sydkyst. Imidlertid ere disse to Navne netop de staaende Betegnelser i Anglo-Saxon Chronicle for dette Øland, og aldrig har nogen Forfatter eller Fortolker oversat den nævnte Sætning paa anden Maade.

Ikke des mindre mener jeg, at de ovenfor nævnte Indvendinger nødvendigvis maa opfordre til at finde en anden Løsning, og Wiht maa henlægges paa et saadant Sted, at Kong Knud paa Toget did kommer udenfor England og i det Mindste paa Vejen passerer Danmark. Et saadant Land findes nu ogsaa, naar vi efterse Wulfstans bekjendte, til Kong Alfred fortalte Rejse, hvor han meddeler om, hvad der i Østersøen ligger til Styrbord, naar han har Bornholm og Gulland til Bagbord:

and Weonodland wæs us ealne weg, on steor-bord, oð Wisle-mūðan. Seo Wisle is swyðe mycel éa, and hio tolið Witland, and Weonodland; and ðæt Witland belimpeð to Éstum; and seo Wisle lið út of Weonodlande, and lið in Éstmere, and se Éstmere is huru fiftene mila brád.

og Vendland var os hele Vejen paa Styrbord lige til Weichselmundingen. Weichselen er en meget bred Flod, og nær ved den ligger Witland og Wendland og Witland hører til Esterne¹⁾, og Weichselen løber ud af Wendland og falder i det Frische Haff, og dette Haff er mindst 15 Mile bredt.

Paa den Maade lære vi, at Witland ogsaa er Benævnelsen paa et Land tæt ved og Øst for Weichselens Munding eller med andre Ord en Del af det gamle Samland. Han er ingenlunde den eneste Forfatter, som omtaler det; saaledes nævnes i en langt senere Kilde: „erant autem . . . in illis partibus quinque . . . provinciæ paganorum acquirendæ: ista videlicet de qua agitur, Prutia, Curlandia, Lethonia, Withlandia et Sambria“²⁾.

Jeg tror, at man vil indrømme mig, at der her frembyder sig et Witland, som kan benyttes i denne Sammenhæng, især da vi vide, at Kong Knud gjorde Erobringer paa Østersøens Syd- og Østkyst og netop i sine første Regeringsaar. Men vi skulle undersøge nøjere, i hvilket Forhold Kong Knud i det Hele stod til disse østlige Folk.

At Jomsborg var en dansk Forpost, er sikkert nok. Den har oprindelig været grundet af danske Konger, men var senere gaaet over til at blive en halv uafhængig Vikingekoloni³⁾. Ogsaa paa Knuds Tid har denne Borg været ham underlagt. Snorre beretter saaledes, at Svend Alfifasøn havde været sat til Høvding i Jomsborg og at han kaldtes bort herfra for at samle en Hær i Danmark og drage til Norge⁴⁾.

Men de Danske havde Magt over større Landstrækninger end over Egnene ved Odermundingen. Ogsaa ved Weichselens og Dünas Munding har der været danske Kolonier.

¹⁾ Saaledes oversætter jeg, uagtet Voigt (Geschichte Preussens I. 210) forklarer det som: ligger op til, grænser til. Se om dette Udtryk Danelag §§ 6, 7.

²⁾ Rask's Saml. Afhandlinger I. 376. Bosworths Folio-Udgave af Rejsen S. 19.

³⁾ Se om Jomsborg N. M. Petersen, Samlede Afhandlinger II. 23 f. Ræder, Danmark under Svend Estridsen 42 f.

⁴⁾ Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 252.

Det er i de første Bind af Normannerne bleven paavist, hvorledes det gjennem forskjellige usikre Traditioner kan spores som noget aldeles sikkert, at der fra Norden og særlig fra Danmark har fundet en Udvandring Sted til Østersøens nordligere Kystland, til Semland, Lifland, Estland, i Løbet af det 9de og 10de Aarh. ¹⁾). Den af disse Efterretninger, som med Hensyn til Tidsbestemmelsen kommer Knuds Tid nærmest, er Beretningen om hvorledes Hagen, en Søn af Harald Blaatand, grundlægger sig et Rige ovre i Semgallen ²⁾). Kong Knud har sikkert villet hævde denne Besiddelse som dansk, efter at hans Farbroder var død; men han har tillige villet opkaste sig til Herre over nærliggende Egne. Der er mange Efterretninger om et saadant Tog og om Knuds Erobringer, men de ere alle tilfældige og temmelig kortfattede. Saaledes siger Saxo, at Knud strax efter sin Tronbestigelse, forinden han sejler til England, udruster en Flaade og drager til „Sclavia“ og „Semia“ og underlægger sig disse Lande ved store Sejre ³⁾). Heri er nu ganske sikkert den Fejl, at Toget skulde være sket strax efter Knuds Tronbestigelse; alle andre Kilder vise os, at han da var beskæftiget i England, og vel sejler han sammen med sin Broder Harald over Østersøen for at hente Moderen tilbage, men til et Krigstogt bliver der næppe Tid eller Lejlighed. Derimod kan Saxo have Ret i, at Toget fandt Sted paa et tidligt Punkt af hans Regering; derfor tale i alt Fald andre Kilder.

Af de mange Vidnesbyrd om Knuds Erobringer i de slaviske Lande kan først mærkes den Titel, der tillægges ham flere Steder. Saaledes staar der i den

¹⁾ Normannerne I. 195—199.

²⁾ Saxo 485.

³⁾ Saxo 508—509.

danske Witherlog: „Gambla Knut war konung i Danmark oc Ængland oc Norghe oc Samland“, og i den latinske Text, at han besad: „Angliam, Norvagiam, Sclaviam, Finlandiam¹⁾. I tvende Breve omtaler ogsaa Knud sig som „rex totius Angliæ et Denemarcie et Norreganorum et partis Suavorum [o: Sclavorum]“²⁾; det ene af disse er udstedt paa hans Romerrejse 1027, og hans Erobringer maa altsaa være ældre end denne Tid. Et islandsk Fragment af en dansk Krønike udtaler med særlig Henvisning til danske Hjemmelsmænd: Sva segia Danskir menn, at Knutr Konungr vann under sek Æistland³⁾. Den Kilde, som lader hans Erobringer faa det største Omfang, er endelig Bisp Vilhelms Genealogi: „Roanos quoque, Pomeranos, Sclavos, Herminos et Samos omnes paganis ritibus deditos sibi fecit tributarios“⁴⁾.

Efter alle disse Oplysninger spørge vi dernæst om, over hvilke slaviske Lande det da var, at Kong Knud herskede. Der er maaske mindre Sandsynlighed for at Knud — som Vilhelm vil — har hersket over Pomeranerne, i alt Fald havde Boleslaus Chrobri gjort Hærgetog og erhvervet sig en vis Højhed over deres Land. Over Samland har Knuds Magt ganske sikkert strakt sig, men Sambernes Land eller Sambia er desværre et vagt Begreb, nærmest dog svarende til

---

¹⁾ Rosenvinge, Gamle Love V. 2, 9.

²⁾ Florentius 1031 (S. 596); ligesaa et Brev (vist nægte) for Croyland 1032, Kemble IV. 41.

³⁾ Langebek. Script. II. 427.

⁴⁾ Script. II. 156. I Anledning af denne Kilde bemærker Hirsch og Breszlau (Jahrbücher d. deutschen Reichs unter Heinrich II., III. 185—186) at en Del af de nævnte Erobringer dog i hvert Fald først kunne være vundne efter Boleslavs Død, da denne var beslægtet med Knud og opretholdt sit Herredømme i Pommern med stærk Haand.

Preussen¹⁾); da nu Toget gik til Weichselmundingerne og Ermeland ogsaa fandtes tæt Øst for disse, er det snarest Landene langs med Frische Haff, at Knud har underlagt sig²⁾. — Til dette Tog til Slavernes og Vendernes Land kan man med Grund henføre de Bedrifter, som af engelske Krønikeforfattere tillægges Godwin. Henrik af Huntingdon fortæller, at Knud førte en Hær af Englændere og Danske mod Venderne. Da han nu stod lige over for disse og et Angreb var i Vente den følgende Dag, førte Godwin, uden at Kongen anede det, en Del af Hæren mod Fjenderne ved Nattetid og slog dem fuldstændigt, i det de ikke vare forberedte paa Angreb. Da Kongen den næste Morgen ikke kunde blive den engelske Afdeling vár, trøede han, at den var gaaet over til Fjenden; men da han gik mod Fjendens Lejr, fandt han dér kun Lig, Blod og Bytte. Da maatte Kong Knud agte Engelskmændenes Tapperhed og vurdere dem lige saa højt som de Danske³⁾. —

1) Voigt, Geschichte Preussens I. 300 f.

2) Et mærkeligt Vidnesbyrd om de Danskes Tilhold i disse Landskaber findes i Beretningen om de Kampe, som Fyrst Maslaus af Masovien bestaar med Kasimir af Polen; Maslaus har til Hjælpetropper „Dani“. Pertz XIX. 559. Voigt l. c. 514. Roepell, Geschichte Polens I. 183.

3) Henrik af Huntingdon 1019 (S. 757). Vilhelm af Malmesbury II. § 181, S. 307 og Roger af Hoveden henføre denne Godwins Bedrift til Kampen mod Svenskerne 1026, men da denne var uheldig, synes Henrik i dette Tilfælde at burde følges, jfr. Freeman I. 466. Baade Hirsch (Heinrich II., III. 185—186) og Breszlau (Konrad II., I. 101.) udtale om denne Beretning, at den synes troværdig, om end overleveret i en noget sagnagtig Form. Jfr. fremdeles Voigt, Geschichte Preussens I. 297—298. Naar Geffrei Gaimar ved en senere Lejlighed siger om nogle af Godwins Skatte, at han havde taget dem fra Swavernes Konge (v. 4897—98),

Li quens Godewine les conquest
del rei de Swave, k'il oscist

Hermed afslutte vi disse Undersøgelser over Kong Knuds Erobringer i Østen, som vi haabe at have bragt ind paa en rigtigere Bane. Men i denne Sammenhæng bør omtales en Tradition, som er opstaaet i den nyeste Tid og som gaar ud paa, at Kong Knud skal have erobret og besiddet Dele af Sverrig¹⁾. Saaledes antager endnu Jørgensen, at Kong Knud skal have stillet sig i et vist overordnet Forhold til sin Stifmoders Søn Olaf Skotkonge eller tillagt sig en Højhedsret over Sverrig²⁾. Det er dog ikke muligt at se, hvorpaa denne Antagelse med Rette kan bygges.

Hvad der først og fremmest har givet Anledning til denne Anskuelse, er den Titel, som Kong Knud tillægger sig i tvende Breve: „rex totius Angliæ et Dene-marchiæ et Norregiæ et partis *Suavorum*“³⁾. Som alt foran sagt, maa denne sidste Betegnelse rettes til *Sclavorum*. Disse Breve ere ikke Knuds Originaler, som efter al Rimelighed have været udstedte paa Angelsaksisk, og dette, i Forbindelse med Brevenes øvrige Form, giver ingen Anledning til at være nænsom med Rettelser. Der findes jo desuden Kilder nok, som angive Raaderummet for Knuds Herskermagt, og Alle ønske at gjøre denne saa stor som mulig, men ingen af dem tillægger Kong Knud Magt over Sverrig⁴⁾. Saa-

---

sigtes vistnok til samme Kamp, og man kommer i Tanker om ikke Forvexling af Sclavi og Svavi ogsaa her har spillet en stor Rolle i Retning af at overføre en Bedrift fra det ene Land til det andet.

1) Saaledes Worsaae, den danske Erobring 325, hvorfra det er gaaet over i flere populære Skrifter.

2) Nordiske Kirkes Grundlæggelse 455.

3) Se foran S. 327. Munch I. 2. 728: „Svaverne“ er snarere Slaverne eller Venderne, end Sviarne.

4) Mærkes maa dog, at den højst uheldige Chronicon Erics regis (Langebek I. 159) siger om Gamele Knut, at han „Estonicam gentem subdidit“ og herskede over „tria regna Danorum,

ledes lyder Knuds Titel i hans gejstlige Love: „Cnut cyningc, ealles Engla-landes cyningc and Dena cyningc and Nordrigena cyningc“. Encomium Emmæ siger, at han herskede over fem Riger: Danmark, Anglia, Britannia (Wales), Skotland, Norge¹⁾, og Vilhelms Genealogi opfører tre Riger Danmark, Norge og England og desuden de slaviske Lande²⁾. Da vi nu desuden vide, at Kong Knud førte en Krig med Sverrig, som var uheldig, maa al Berettigelse til at slutte om mulige Erobringer i Sverrig være udelukket, og det svage Vidnesbyrd, som den nævnte Titel kunde give, være opvejet ved langt stærkere Modbeviser.

Der er imidlertid et andet Faktum, som har givet ny Impuls til den nævnte Antagelse. Der findes nemlig Møntformer — de ere repræsenterede ved nogle faa Exemplarer — hvilke bære den mærkelige Indskrift paa Aversen: „Cnut rex Sv.“ og paa Reversen: „Thor-mod on Siht“. En engelsk Møntmester, som tjente Anund Jakob — thi hans Navn kjendes fra andre Mønter — har altsaa slaet Mønt for en Rex Sveonum Cnut, og da en svensk født Konge med dette Navn ikke findes, maa det være den danske Kong Knud.

Vi ville begynde med at gaa ud fra at Knud den Store virkelig har slaet en saadan Mønt med et blandet svensk-dansk Præg. Skulde da virkelig en saa ubetydelig Gjenstand kunne bevise den store Kjendsgjerning, at Kong Knud havde erobret Dele af Sverrig eller opkastet sig til Overherre over dette Land³⁾, naar, vel at mærke,

---

Anglorum et Norvegiæ“; men om Harthecnut, at han „regnavit super Daciam, Sveciam, Slaviam & Angliam“.

¹⁾ Encom. Emmæ II. 492.

²⁾ Script II. 156. Se foran S. 327.

³⁾ Jørgensen støtter sig endog alene til disse Mønter (S. 455), thi Titlen i Brevet (rex Suavorum) fortolker han, lige som jeg, som rex Slavorum, se S. 445 Anm.

samtliges Kilder i øvrigt tie aldeles stille om at Knud skulde have udstrakt sin Magt over Landet, ja, naar det eneste vi vide om hans Forhold til Anund Jakob er dette, at Kong Knud kæmpede en uheldig Kamp med ham? Mon ikke det højeste, som man med nogen Ret vil kunne slutte, er at Kong Knud tillagde sig Præ-tensioner paa Sverrig?

Det var med meget forsigtige Udtryk, at Rigs-antikvar B. E. Hildebrand, som først beskrev denne Mønt, omtalte dens Forstaaelse¹⁾. Det er da ogsaa nylig i en anden Anledning af en grundig Kjender af den Tids Mønter bleven udtalt, at hin Mønt umulig kan betragtes som slaaet af Kong Knud, men uden Tvivl skriver sig fra Anund Jakob og hans velbekjendte Møntmester Thor-mod i Sigtuna. Samme Forsker gjør opmærksom paa, hvorledes andre Mønter fra samme Tidsalder fremvise lignende Gaader. Saaledes findes paa en Mønt Kong Æthelreds Navn og som Møntmester Othinkar i Lund, medens dens hele Præg gjør det sandsynligt, at den er fra Kong Hardeknuds Tid, og paa en anden Mønt læses Magnus Rex og som Møntmester Lefwine i Lincoln, skjønt Magnus den Gode aldrig har hersket i England. Lefwine var derimod Møntmester hos Magnus's For-gænger Hardeknud og er vel derpaa senere traadt i Magnus's Tjeneste²⁾. Saaledes ere disse Mønter i Virke-ligheden at betragte som Misdannelser og Abnormiteter, fremkomne ved Vilkaarlighed eller Tankeløshed, og de kunne umuligt bevise Noget, som ikke støttes af histo-riske Kilder.

Vi have saaledes udførligt dvælet ved dette Vit-

¹⁾ Anglosaxiska mynt 148—149.

²⁾ Se C. F. Herbst: „Some further notes upon „Penny of Cnut the Great: a rectification“. Numismatic Chronicle XX. 226—231, jfr. Third Series I. 65—66.

landstogt og ved forskellige Spørgsmaal, som dermed stode i Forbindelse. I den Krønikenotits, som ledte os ind paa dette Togt, var tillige fortalt, at Kong Knud da havde Lejlighed til at forsone sig med Thorkil den Høje, at han gav ham Danmark i Forsvar¹⁾ og satte ham til Fosterfader for sin Søn, hvorimod Knud fik Thorkils Søn med sig til England²⁾. —

Nogle Kilder fortælle, at Thorkil døde en voldsom Død. Jomsvikingsaga c. 52 siger, at Knud havde Andel i hans Drab, i det han følte sig bedraget af ham i sin Tid ved Valget af en Hustru. De Kilder, som især ere begjærlige efter at fortælle hvorledes Ærkebisp Ælfheahs Mord blev hævnnet paa den Skyldige, fortælle at Knud sendte Thorkil paa Grund af forskellige onde Handlinger, han havde udført, med kun sex Skibe til Danmark og at han her ikke kunde vinde Tiltro hos Landets Høvdinge, som frygtede for, at han tænkte paa Oprør. Han drog derfor fra det ene Sted til det andet, indtil det lavere Folk tilsidst dræbte ham³⁾.

Knuds Svoger Ulf er formodentlig blevet indsat til Jarl i Venden. Først paa denne Tid bringe Sagaerne nogen Efterretning om hans Historie; om hans tidligere Færd sige de Intet; men der er megen Sandsynlighed for, at han er en Ulf Jarl, som i Begyndelsen af Knuds Regering nævnes som Vidne under forskellige Aktstykker paa en temmelig fremragende Plads mellem andre Medlemmer af Knuds Familie og ved Siden af Eglaf Jarl, som jo var hans Broder⁴⁾.

¹⁾ Munch (I. 2. 484 Anm.) har Uret i at paastaa, at Thorkil her er forvekslet med Ulf, der i Følge Sagaerne blev Statholder i Danmark.

²⁾ A.-S. Chron. (Abingd.) 1023. Knud kom hjem før Juni Maaned.

³⁾ Vita S. Elphegi, Langebek II. 453; noget lignende hos Will. Malmesb. Gesta Regum II. § 181.

⁴⁾ Kemble Nr. 735, Thorpe 305—307, (1020—1023) har følgende

Da han nu tilmed af Adam af Bremen betegnes som „dux Angliæ“¹⁾, og da Navnet Ulf ikke findes efter denne Tid imellem Knuds Mænd, er der vel ikke liden Sandsynlighed for at han paa dette Tog er bleven indsat som Høvding i Venden.

IV. Kong Knuds Forhold til Kirken.

Om nogen Sinde en Tidsalder har været gjennemstrømmet af en almindelig og uimodstaaelig Bevægelse, da var det Tiden, der indfaldt Tusind Aar efter Kristi Fødsel og Virken paa Jorden. Med en Kraft, som kun Faa kunde modstaa, følte Fyrster og Folk Trang til at vandre om ikke i egentlig Forstand kristelige, saa dog Kirkens Veje. Naar man i Tanken flytter sig tilbage til Tiden omkring det nye Aartusindes Fødsel, bliver Øret fyldt som af en Klokkeklang, stærkere eller svagere, der lyder midt under alle de mange Stridigheder og Kampe, som Tiden i øvrigt kan have at fortælle om. Naturligvis spores denne Bevægelse mindre i det endnu halvt hedenske Norden, men da under Kong Knud Kristendommen endelig sejrer og da han har overtaget Styrelsen af et gammelt kristent Rige, mærker man fuldt ud Tidens Retning.

Vidner: Iric dux (Erik Jarl), Godwinus dux, Ulf dux, Eglaf dux, Hakun dux (Eriks Søn); Nr. 740 (1021—1024) samme Vidner i samme Orden. Thorpe S. 324—327: Ulf eorl, Eglaf eorl, Leofric eorl, Harold eorl, Yric eorl; naar dette Brev henføres af Thorpe til 1032, er dette urigtigt, se foran om Erik S. 322 Anm. 2.

¹⁾ Adam II. 52: Wolf, dux Angliæ. Som et misforstaaet Sagn om Ulfs Herredømme i Venden maa man vel opfatte den besynderlige Efterretning i Ann. Pegavienses, Pertz XVI. 324 f., Hoffmann, Scriptorum Rer. Lusat. I., jfr. Suhm III. 502, Munch I. 2. 101, Archiv f. Sächs. Geschichte I. 82 f.

Knuds Forhold til Kirken maatte fremdeles bestemmes ved hans Stilling som den, der skulde oprette et dansk Herskervælde i England; thi hvor ofte har ikke Grundlæggeren af et nyt Dynasti søgt Forbund med Kirken for at styrke sin Stilling? Og her stod Knud lige over for en gammel og stærk Kirkebygning, hvis Brøst det vilde være let at afhjælpe og som maatte kunne yde ham en betydelig Støtte. Fremdeles maatte et godt Forhold til Kirken være en Følge af den Forsonlighedspolitik, som Knud havde valgt. Thi var der Nogen, med hvem Kongen over et endnu ikke fuldt kristnet Folk maatte udsone sig og imod hvem han eller hans Folk havde Fortids Uret at oprette, da var det Kirken, hvis Rigdomme havde været en særlig Tillokkelse og et udsøgt Maal for Vikingernes Plyndringer og hvis Helligdomme de ofte med Forkjærlighed havde besudlet. Dette fortjener at fremhæves, fordi Knuds Virksomhed for Kirken netop i saa høj Grad har Udseende af en Forsoning. Men endelig havde Knud et religiøst og fromt Sind, som uden alle politiske Maal og Side-tanker, følte sig dragen til Kirken og Gejstligheden.

Knud lagde særlig Vægt paa at sone de Klostre og Kirker, som hans, hans Faders og hans Forfædres Anfald havde lagt øde; han byggede dem op igjen eller han prydede med Kirker de Steder, hvor han havde kæmpet sine store Slag for at vinde England, saaledes især Assandun. Paa Højderne paa dette Sted byggede han i Forening med Thorkil en Kirke, ikke af Træ, men af Sten og Kalk; da den højtideligt indviedes (1020), vare talrige fornemme Danske og Engelske til Stede, der skjænkede Kirken Gaver¹⁾. Ved den blev ansat som Præst en Ven af Knud, Stigand²⁾, som senere blev

¹⁾ Will. Malmesb. II. § 181; A.-S. Chron. 1020; Freeman I. 471.

²⁾ Jfr. Freeman I. 473.

Ærkebisp af Canterbury. En anden Kirke, som Knud beskyttede, var Bury St. Edmunds. Dette sættes atter i Forbindelse med to Begivenheder af Normannernes ældre Historie. For det Første blev det ihukkommet, hvorledes de Danske havde dræbt St. Edmund (870)¹⁾, og der var end videre opstaaet et Sagn om at Svend Tveskjæg skulde have faret voldsomt frem mod denne Kirke, der betjentes ikke af Munke, men af verdslige Præster; han skal have haanet St. Edmund som en Helgen uden Værd og truet med Byens og Kirkens Brand, om en svær Skat ikke blev betalt, men da skal Svend pludseligt være falden død om²⁾. Denne Kirke lod Kong Knud nu ombygge, i det han tillige fordrev de ikke munkeviede Gejstlige; han skal have sat Benediktinermunke fra Holme i Norfolk i Stedet derfor³⁾ og givet Stiftelsen rige Gaver⁴⁾.

En anden Helgen, der skyldte Vikingerne sin Martyrdom, var Ælfheah. Denne navnkundige Ærkebisp, hvis Død vi foran have fortalt (S. 263---64), var bleven begravet i St. Pauls Kirken i London, hans Lig blev nu ført tilbage af Knud til Canterbury i Overværelse af Emma og af Barnet Hardeknud⁵⁾. Slige Forsonings-handlinger have vist ofte fundet Sted, og der er vist blevet udstedt mangt et Brev med lignende Indhold som det, der er bevaret om St. Marie Kirke i Exeter og hvorved Knud giver den Frihed for alle dens Ejendomme, en Frihed som den havde havt fra gammel Tid, men som var gaaet tabt ved at Kirken og Klostret

¹⁾ Normannerne II. 63.

²⁾ Florentius 1014. Freeman I. 402.

³⁾ Jfr. en Annal i Liebermanns Geschichtsquellen 127.

⁴⁾ Will. Malmesb. II. § 181. G. Pontific. II. § 74 S. 155.

⁵⁾ Will. Malmesb. G. Regum l. II. § 181; G. Pont. l. II. § 76; A.-S. Chron. 1023; Osbern i Anglia Sacra II. 143, samme i Mabillon. Act. Sanct. Ord. S. Bened. Sæc. 6, Pars 1, 123 f.

vare blevne ødelagte af Hedningerne og Privilegierne brændte¹⁾). Til yderligere Oplysning om denne Retning i Knuds Virksomhed lige over for Kirken hidsætte vi følgende Udsagn fra en gammel Kilde: „saaledes vidste han at rette alt, hvad han og hans Forgængere havde forbrudt, og aftvættede maaske lige over for Gud og sikkerlig lige over for Mennesker den Plet, som hans tidligere Uretfærdighed havde foraarsaget“²⁾).

Hans Omsorg for en Gudsdyrkelse af national Karakter viser sig fremdeles i det Bud, som hans Love indeholde om at helligholde St. Edwards Messedag og St. Dunstans. Det var allerede under Æthelred 1008 bleven paabudt, at Kong Edvard den Yngre, der var bleven snigmorderisk dræbt 979, skulde mindes ved en aarlig Festdag³⁾, men Dunstan, Kong Edgars Raadgiver og den store Omskaber af Englands kirkelige Forhold, var hidtil endnu ikke bleven mindet af Kirken⁴⁾, skjønt Paven havde optaget ham blandt Helgenerne. Fra nu af skulde ogsaa denne Reformator, i hvis Spor Kong Knud havde foresat sig at gaa, mindes af det engelske Folk.

Der er for øvrigt mange Oplysninger om Kong Knuds Godhed mod Kirken. Saaledes skal han paa Emmas Tilskyndelse have skjænket Kirken og Klostret i Winchester store Gaver og Kostbarheder, som forbavsede

¹⁾ Kemble IV. Nr. 729 (1019).

²⁾ Will. Malmesb. II. § 181.

³⁾ Schmid, Gesetze 224. Æthelred V. c. 16.

⁴⁾ Knuds Love I. c. 17. Freeman (I. 481) synes forudsætte, at St. Dunstans Dag alt tidligere var almindelig festlighedt. hvilket dog vist er meget tvivlsomt jfr. Stubbs, Memorials of St. Dunstan S. CIV. — Som et Curiosum kan her mindes, at „quoddam collegium in Dacia“ i Begyndelsen af 12te Aarh. paastaar, at det besidder Relikvier af St. Dunstan. Stubbs S. CXVII.

Enhver, der besøgte Kirken; hun skjænkede ogsaa Skatte til Kirkens Prydelse, den Gang Kong Knud tænkte paa at føre Krig med Slaverne eller Svenskerne¹⁾. Glastonbury besøgte han 1032, og i Ærefrygt for den Kirke, hvor hans „Broder“ Edmund Jærnside laa begravet — han holdt af at kalde ham saaledes²⁾ — bad han her andægtigt og skjænkede den et herligt Pallium med indvævede, mangefarvede Billeder af Paafugle, ligesom han bekræftede alle Privilegier, som Forfædrene havde givet. Hans Goddædighed kom ogsaa Hide Kloster³⁾ og mange andre kirkelige Stifelser til Gode.

Men ogsaa Kirker i fremmede Lande betænkte Knud, og han sendte saaledes Helgenlevninger til den berømte Bisp Fulbert af Chartres⁴⁾. Derfor skriver ogsaa denne i sin Takkeskrivelse⁵⁾ til Knud:

„Da vi saa den Gave, Du har skjænket os, maatte vi i lige Grad beundre Din Snildhed som Din Guds frygt, — Din Snildhed, fordi Du, som er en Mand, der er ukyndig i vort Tungemaal og, som i det Fjerne er skilt fra os ved mellemliggende Land og Hav, ikke blot er greben af hvad der i Din Nærhed maa beskæftige Dig højlig, men fordi Du ogsaa med Flid tager vare paa vore Forhold, — og Din Guds frygt, fordi vi erfarede, at Du, der var bleven os nævnt som Konge over Hed-

¹⁾ Will. Malmesbury. G. Regum l. II. § 181, § 196, S. 307, 331.

²⁾ Brevet meddeles hos William Malmesbury l. II. § 185 (frater meus Edmundus); § 184 (sic enim eum vocare solitus fuerat). Freeman I. 486.

³⁾ Will. Malmesb. Hist. Novella l. III. § 50 (II. S. 752).

⁴⁾ Will. Malmesb. Gesta R. l. II. § 186 S. 316.

⁵⁾ Bibl. Max. Patrum Lugd. XVIII. 27. Bouquet, Historiens de France X. 466.

ninger, ikke alene var Kristen, men den gavmildeste Giver mod Kirker og Guds Tjenere“¹⁾).

Det er derfor ikke saa forunderligt, at den samtidige Munk, der fortæller hans Levned, kalder ham Bispernes Medbisp og Munkenes Broder, at han betegner ham som den, der forsvarer Enker og understøtter de Faderløse, bygger eller smykker Kirker og hædrer Gejstligheden²⁾).

Det ligger udenfor vor Opgave at skrive Danmarks Historie paa denne Tid. Paa den anden Side er det sikkert nødvendigt at fremtage saa meget af den, som man vil have Behov for at belyse de Indvirkninger, der udgik fra det gamle hedenske Land til England og omvendt, og for at fuldstændiggjøre det Billede af Knuds Regeringspolitik i kirkelig og verdslig Henseende, som det er vor Opgave at fremstille. Derfor maa vi dvæle nogle Øjeblikke ved Kong Knuds Stilling til den danske Kirke.

Under Kong Knud indtræffe Hedningetidens sidste Dage i Danmark. Fra nu af høres næsten Intet eller Lidet om den gamle Hedendoms Tilhængere. Kong Knud borttager de sidste Levninger fra den gamle Tros Tid, han fortsætter den begyndte Ordning af Kirkens For-

¹⁾ Uagtet allerede Lappenberg (I. 469) udtalte, at der ikke var nogen Grund til at sætte dette Brev i Forbindelse med Knuds Udenlandsrejse (jfr. Brevets ovenanførte Udtryk), vil man stadig se det bragt i Forbindelse med den (se Breszlau, Konrad der Zweite I. 139; Dehio, Erzbistum Hamburg-Bremen I. 148; Jørgensen, Nord. Kirkes Grundlæggelse 495). Knud har jo vist aldrig været i Frankrig, hans Rejse til Rom faldt ikke gennem dette Land; han betegnes i Brevet som den, der opholder sig i det Fjerne; han kaldes endnu Hedningernes Konge osv. — Alt taler for at føre Brevet hen til Begyndelsen af Knuds Regering. Fulbert døde 1028 eller 1029.

²⁾ Encom. Emmæ, Langebek II. 492.

hold, forøger de danske Bispedømmers Tal og udstyrer Kirkerne.

„Kong Knud førte mange Bisper fra England til Danmark“ — saaledes taler Adam af Bremen, og hans Ord gjentages i yngre Kilder¹⁾. Dette er jo i højeste Grad sandsynligt og naturligt; men vi ville se, om der ikke herved ere forskellige Forhold at mærke og om en Begrænsning ikke bør tilføjes. For nu at komme ind paa Enkeltheder, da staar der, at Knud hidkaldte fra England Bernhard til Skaane, Gerbrand til Sjælland, Reginbert til Fyen. Men disse tre Navne ere ikke engelske, men tyske eller franske, og man kan end ikke sige, at Adam har givet et angelsaksisk Navn en tysk Form. Saaledes maatte Bernhard tænkes helt omskrevet, om det gjengav et Navn som Beornhelm, Beornwulf osv.²⁾. Gerbrands Forgænger i Roeskilde hed Godebald og kom i Følge Adam fra England³⁾. Men dette Navn er ikke engelsk og findes ikke i engelske Registre⁴⁾. Den fjerde i Rækken af Roeskilde Bisper er den berømte Vilhelm, Svend Estridssøns Ven, og om ham siger Saxo, at han var engelsk og havde været Knuds Kapellan⁵⁾. Her maatte man nu af den samme Grund som ovenfor fristes til Protest, thi Vilhelm er et Navn, som først kommer ind blandt Angelsakserne efter Landets Erobring 1066, og at denne Protest i dette Tilfælde vilde være fuldt berettiget, fremgaar af at vi af andre og sikrere Kilder vide, at han var en

1) Adam. Brem. II. 53. Chron. Erci Regis I. 159.

2) Man sammenholde hermed Registret til Monumenta Britannica.

3) Adam. Brem. II. 39: tunc etiam Godebaldum quendam ab Anglia venientem episcopum in Sconia posuit doctorem.

4) Til Ex. i Monum. Brit., i Freeman, Norman Conquest og William Malmesb.

5) Saxo 548: genere Anglus.

Klerk fra Bremens Stift ¹⁾. Adam nævner derimod en Kapellan hos Knud den Store Henrik, som bliver Bisp i Lund ²⁾. Men Henrik er aldeles afgjort ikke noget Navn, som Angelsakserne benytte ³⁾; det indføres i England med de franske Normanner. Naar man véd, i hvor høj Grad Angelsakserne holdt over deres egne Navne og hvor let det derfor er at skjelne indvandrede Mænd fra de Indfødte, vil Rigtigheden af det her fremdragne Forhold blive end klarere.

Her stilles i Virkeligheden et Spørgsmaal, som trænger til Besvarelse, og Svaret kan ikke være tvivlsomt. Det viser sig nemlig, at det vestlige Fastlands Kirke i det 10de Aarh.'s Slutning og i Begyndelsen af det følgende Aarhundrede har havt en stor Indflydelse paa Englands gejstlige Forhold. De engelske Konger havde tidligt kaldt Klerke fra Fastlandet herover for at indvirke paa de noget slappede Kirkeregler. Odo, den danske Bisp af Ramsbury, vilde ikke tage mod Valget til Ærkebisp af Canterbury, før end han blev Munk, men da Munkereglerne vare stærkt forsømte i England, udgik der Indbydelse til Odo, Abbed i Fleury ved Loire, som da med flere Munke kom til England og viede Odo til Munk. St. Osvold, der var en Brodersøn af Ærkebisp Odo, blev 961 Bisp i Worcester, 972 Ærkebisp i York († 992); han var i sin Ungdom i Klosteret i Fleury og tog dér Kuttet. Han indsatte Munke i Worcesterkapitlet i Stedet for sekulære Kanoniker og hentede Benediktinermunke fra Fleury, hvilke

¹⁾ Se Jørgensen, Kirkens Grundlæggelse, Tillæg 91.

²⁾ Adam. Brem. IV. 8: in Anglia sacellarius Chnud regis fuisse narratur.

³⁾ Dette Navn findes undtagelsesvis én Gang. Heanric minister er Vidne under Edgars Brev af 970 (Thorpe, Diplom. 239, Kemble III. 59 jfr. 87); men han er næppe en indenlandsk Mand. Om Edgars Indkaldelse af Fremmede se foran S. 128.

han anbragte i det af ham og Ealdorman Æthelvine i Grevskabet Huntingdon stiftede Ramsey Kloster. Vigtigst var naturligvis den Reform, som skyldtes Dunstan. Han var som Abbed af Glastonbury bleven udjaget af Kong Eadwig (955—959) og havde fundet Tilflugt i Blandin ved Gent. Efter at han under Edgar var kommet tilbage, vedligeholdte han stadigt Forbindelsen med dette Land.

Under Edvard Bekjenderen bleve disse Forbindelser ved, og mange Præster vare Flandrere eller Lothringere¹⁾. Saaledes var Duduc, fra Saksland, under Knud bleven Bisp af Wells, og Klosteret i Ramsey lededes af en Tydsker Wythman; Bispedømmet i Ramsbury blev 1045 ledigt og overdroges af Kong Edvard til hans Kapellan Herman fra Lothringen. Leofric, som 1046 blev Bisp af Exeter, var engelsk af Fødsel, men havde studeret i Lothringen. Jarl Harald Godwinsøn var en af de ivrigste Beskyttere af det tyske Element i England. Da han indrettede i Waltham et Broderskab af sekulære Gejstlige (ikke Munke), indkaldte han Adalhard, en Lüticher af Fødsel, der havde studeret i Utrecht²⁾.

Naar man først har faaet Øje paa, i hvor høj Grad et fransk og tysk Element var fremtrædende i den engelske Kirke, vil man ogsaa kunne forstaa, at saa mange Gejstlige i Danmark kaldes Engelske og ere Franske eller Tydske. Thi hvad var naturligere og rimeligere end at Munke og Klerke, som vare indvandrede til England fra Fastlandet, maatte være tilbøjelige til paa ny at skifte Fædreland og lettere lode sig løsrive fra den engelske Jord³⁾. Kong Knud kunde jo

1) Jfr. i det Hele Paulis Afhandling „Deutsche Kirchenmänner in England im 10. und 11. Jahrhundert“ i Götting. Gelehrte Anzeiger 317 f.

2) Freeman, Norman Conquest II. 41, 79, 81, 83.

3) Jeg har ogsaa af den Grund dvælet udførligere ved dette For-

maaske endog have Grund til at foretrække saadanne, eftersom der jo i Danmark var nogen Gjæring i Anledning af den store Indflydelse, som de Engelske formentlig fik under hans Regering.

Men om end flere af disse fra England kommende Gejstlige ikke vare Angelsaksere, saa vare dog sikkert mange det, og i hvert Fald maatte de føle sig nærmest knyttede til Englands Kirke. Nu var imidlertid Danmark bleven kristnet fra Tydskland, som havde været det første Land, der sendte sine Missionærer herop og fra hvilke ogsaa fremdeles de Gejstlige og den kirkelige Kultur udgik til Danmark. Ansgars Bispesæde i Bremen havde saaledes en historisk Ret til at være den unge nordiske Kirkes Formynder og Beskytter. Et nyt Land begyndte at deltage i Missionærvirksomheden og syntes at skulle høste Frugterne af hvad saa mange tyske Mænd havde arbejdet for. Dette kunde ikke Andet end vække Skinsyge, og Knud maa have erkjendt, at et Misforhold i Virkeligheden kunde opstaa. Paa følgende Maade blev dette nu udjævnet. Den ovennævnte Gerbrand var bleven udvalgt til Bisp af Sjælland, men paa sin Rejse fra England derhen blev han fanget af Ærkebisp Unwan af Bremen, som ikke gav ham sin Frihed, før end han havde aflagt Suffraganed¹⁾. Senere sluttede Gerbrand sig nøje til Unwan og overtog endog at føre Udsendinge fra Ærkebispen over til England, hvilke skulde overbringe Kongen rige Gaver og ønske ham til Lykke til hans Held i England, men tillige protestere mod engelske Bispers Indførelse i Dan-

---

hold, fordi A. D. Jørgensen ikke har omtalt det i sin Kirkehistorie; allerede Freeman (I. 488, jfr. Breslau. Konrad II, I. 102) havde dog om de tre først nævnte Bisper bemærket, at deres Navne ikke lode som angelsaksiske.

¹⁾ Adam. Brem. II. 53.

mark. Knud gav efter og søgte i det Hele at komme i godt Forhold til Bremen. Han lod sig og sin Hustru og Søn optage i Bremer-Domkapitlets Broderskab ¹⁾, og han synes at have besøgt Unwan i hans gjenopbyggede Hovedsæde Hamburg ²⁾).

Det var maaske noget for tidligt at tænke paa Grundlæggelsen af Klostre i Danmark, men nogle har der vel allerede nu været bygget. I Følge Ryaarbøgerne skal Kong Knud være den Første, der førte Munke til Danmark ³⁾, og Saxo siger, at han forbedrede Munkenes Kaar ⁴⁾. I øvrigt skulle vi senere ved Betragtningen af Kong Knuds Forhold til Norge komme tilbage til Spørgsmaalet om Klostrene i Norden paa den Tid. —

Alt hvad der i det Foregaaende er berettet om Kong Knuds Forhold til Kirken, turde vel vise os, at han var en lydig Kirkens Tjener, der havde et vaagent Øje for at de Gejstlige havde en sikret økonomisk Tilværelse og for at Guds frygt og Hellighed agtedes i Landet. Der er Intet fortalt, som tyder paa, at Knud ikke uddelte sine Gaver af et beredvilligt Sind; tvært imod mærker man, hvorledes han personlig er grebet og ledet af kristelig Fromhed og Offerberedvillighed. Vi skulle senere komme tilbage til Knuds Forhold til Religionen; her skulle vi kun til Slutning hidsætte den smukke Fortælling om Knuds Ydmyghed og om den Lære, han bibragte sit Folk om den verdslige Herskermagts Ringhed lige over for Guds Vælde ⁵⁾.

¹⁾ Adam. Brem. Schol. 38.

²⁾ Adam. Brem. II. 58.

³⁾ Scriptores I. 159, 269.

⁴⁾ Saxo 538: monachalem quoque ordinem uberiorem reliquit.

⁵⁾ I Følge et maaske uægte Brev af Knud den Store har han „med egen Haand taget en gylden Krone af sit Hoved og sat den paa Alteret i Kirken i Dorchester“. I samme Brev om-

Den er bekendt af Øhlenschlägers berømte Digt; den første Skjald, som sang om den, var Geffrei Gaimar, og vi hidsætte en Oversættelse af hans Vers¹⁾:

Tre Riger tjente nu under Kong Knud,
 Faa fristedes til at trodse hans Bud.
 Og dog en Gang han mistede Magt,
 og et af hans Bud ej holdtes i Agt.
 Der ligger ved London ved Themsens Strand
 en Kirke — den Westminster hedder forsand;
 did Kongen kom paa gangende Fod,
 ved Flodens Bred han stille stod;
 de Bølger rulled paa flakken Strand
 og skyllede højt paa hviden Sand,
 mod Kongen de løb med trodsig Lyst.
 Kongen knuged sit Scepter mod Bryst
 og sagde til Bølgen: „Tilbage Du gaa,
 med Spiret ellers jeg skal Dig slaa!“
 Men Floden sig lidt om hans Tale brød
 og Vandene videre fremad skød.
 Kongen end ventede en Stund i Mag,
 da gav med sit Spir han Bølgen et Slag.
 Bølgen ej ænsede hans Overmod,
 den væltede frem over Kongens Fod.

Da Kongen mærkede, at Tiden skred
 og Bølgen for ham ej flygtede et Fjed,
 med Hoffets Mænd han tilbage tren,
 og standsede omsider med Fod paa en Sten,
 løftede Haanden mod Øst og Øjet fra Jord.
 Laaner Alle nu Øre til Kongens Ord!
 „Ham — som lader Hav og Bølge stige —
 i Tro man paakalder og Tak man siger!“

tales Havets Ebbe og Flod, og Rettighed over Vandet (Kemble Nr. 737, IV. 21). Brevet vil kunne anbefales de Forskere, som af enhver tilfældig Lighed søge at danne et Trin i Sagnudviklingen.

¹⁾ Fortællingen findes mange Steder, saaledes hos Henrik af Huntingdon S. 757, Gaimar v. 4695 f., Mathæus Westmon. 1035. Verset omtaler ikke, at Knud aldrig senere satte Kronen paa sit Hoved, hvilket dog findes i andre Kilder.

Han hersker med Vælde, i Svaghed jeg kun;
 til Død jeg fødtes, han lever hver Stund!
 Alt, som skabtes, lystre hans Ord.
 Han være for stedse min Støtte paa Jord!
 Min Hu nu stander til Rom at drage,
 af Ham mit Land til Len vil jeg tage!“
 Saa bliver til Rejsen der rustet med Flid,
 han vil fare afsted i uspildt Tid;
 med Guldet stoppedes Sækkene tunge.
 Paa alle Broer, hvor frem de sig tvunge,
 ved Bomme i Dale, ved Bjærgeled
 og hist paa fjærne Rigers Bred,
 han giver sit Guld og kjøber tillige
 uhindret Fart for Mænd af hans Rige.
 St. Peters Penge, han i Skat lod tage,
 kjøbte dem fri for Rejseplage,
 og derved han virked, at nær og fjærn
 ej Engelskmand standses ved Baand og Jærn
 og for Synd, han øved, til Rom skal ej gaa,
 men hjemme ved Bod kan Renselse faa.

V. *Staget i Helgeaa. Romerrejsen.*

Kong Knud vilde ingenlunde opgive sine gamle Krav paa Norge, hans Faders og Bedstefaders Land, til hvis Erobring eller Underkastelse der desuden var Forhold nok, som maatte opfordre ham. Kong Svend havde sat Erik Jarl til at styre den Del af Norge, som tilfaldt ham efter Svolderslaget, og Hakon Erikssøn Jarl havde arvet sin Faders Stilling, indtil Olaf Haraldssøn den Digre var kommet til Landet og havde fordrevet først Hakon, senere hans Farbroder Svend. Hakon var draget til Knud og opholdt sig endnu stadig ved hans Hof, til hvilket der desuden strømmede mange af de Mænd sammen, der vare misfornøjede med den strænge norske Konge og som nu derimod af Knud fik rige Belønninger. Fra andre Høvdinger, der bleve i Norge, kom der Bud om hvor tungt man følte Trykket af Olafs Styrelse og

hvorledes man haabede under Knud at vinde sin Frihed tilbage. Derfor raadede Hakon til, at man skulde sende Bud til Olaf og forlange enten Riget eller en Skat betalt ¹⁾).

Der blev da afsendt et prægtigt udstyret Gesandtskab, som bragte Brev og Indsegl med fra Kongen. Disse Mænd traf Olaf i Tønsberg, men han svarede med skarpe Ord og lod dem bringe dette Budskab tilbage: „Siger Kongen disse mine Ord, at jeg vil værge Norge med Od og Æg, saalænge mit Livs Dage vare, og ikke yde nogen Mand Skat af mit Rige“. Endnu i den samme Sommer kom nye norske Mænd til Knud, nemlig Aslak og Skjalg, Sønner af den mægtige Erling Skjalgsson ²⁾).

Kong Olaf havde imidlertid søgt en Forbundsfølge i et andet Land, som maatte føle sig stærkt truet af Kong Knud, nemlig hos Anund Jakob. Der maatte være al Sandsynlighed for, at Knud vilde vende sig mod Sverrig, hvis det lykkedes ham at underlægge sig Norge. Kong Knud maatte paa den anden Side frygte en Forbindelse mellem den norske og svenske Konge, hvorved hans danske Hjemland, hvis Tarv han ikke kunde varetage saa personligt som England, maatte udsættes for Fare. Men et Forsøg paa at købe Anund til Venskab lykkedes ikke, og Knuds med Guld rigt forsynede Sendemænd vendte hjem med uforrettet Sag. Derimod lykkedes det Olaf at knytte et Forbund med Anund, og det viste sig snart, at de vilde forekomme Angrebet fra Knuds Side.

Olaf sejlede da med 60 Skibe ned gennem Kattegat

¹⁾ Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 139.

²⁾ Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 140. I Følge den leg. Saga c. 47 var en af Knuds kjæreste Mænd Sigurd Formand i Sendefærden. Munch I. 2. 675.

og begyndte at hærge Sjællands Kyst. Anund Jakob drog frem paa samme Maade ved Skaanes Bred; han havde endog en Flaade paa 480 Skibe. Snart traf begge Konger sammen, og de lode forkynde, at de vilde erobre og underlægge sig Landet. Ulf Jarl havde imidlertid udbudt Leding og begyndte at samle Flaaden. Men det synes som en vis Hakon fra Stangby i Skaane allerede tidligere har mærket, at Anund beredte sig til dette Tog og er ilet over til England¹⁾ for at underrette Knud herom. Nu skynder da Knud sig ogsaa med at møde i det truede Land.

Den Flaade, hvormed Knud sejlede fra England, skildres som stor og pragtfuld. Paa hans egen kongelige Drage var Stævnen smykket med et gyldent Hoved; den talte 60 Rum og roedes altsaa frem af lige saa mange Aarer paa hver Bord, og Seglene vare sribede, med blåa, røde og grønne Farver. Hakon Jarls Skib var smykt paa samme Maade og havde 40 Rum. Alle Skibene, hvoraf mange vare store og velbygte, vare desuden malede over Vandlinien, og hele Udrustningen var glimrende²⁾.

Først drog Kongen til Limfjorden og derpaa videre til Øresund, men Oluf og Anund vare ved Rygtet om hans Komme sejlede op langs Skaanes Kyster for at naa den svenske Grænse. De lagde sig ind i Helgeaa, og her naaede Knud dem. En Kamp udspandt sig snart, men dens Udfald fortælles paa forskjellig Maade. Om Knud ikke led et fuldstændigt Nederlag, var han ikke

1) Den Slutning, som Jørgensen S. 492 drager af et dunkelt og derhos ukorrekt Skjaldevers, at Knuds Søn — Jørgensen siger Svend — ogsaa skulde være draget over til Knud, synes ikke tilladelig.

2) Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 137. Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 157.

heldig, og den fjendtlige Flaade kunde uhindret drage Nord paa. Dermed var denne Krig til Ende.

Ikke længe efter begyndte nemlig flere svenske Høvdinger, som vare kjede af den lange Hærfærd, at drage hjem. Kong Anund vilde da opløse Flaaden, men Olaf modsatte sig det, indtil den svenske Konge selv blev utaalmodig og forlod Olaf med sine Tropper. Omsider besluttede Olaf sig da til at opgive videre Kamp og drog over Land tilbage til Norge, medens Skibene bleve liggende i en af Kong Anunds Havne.

Kong Knud var imidlertid ved Mikkelsdagstid (28de September) kommet til Roeskilde, og da han ikke længe efter erfarede, at den fjendtlige Hær var opløst, kunde han betragte Feltoget som endt. Men førend vi gaa over til at berette om, hvad han derefter skred til, maa forskjellige Forhold omtales.

Vi have nemlig hidtil fortalt denne Krigs Historie, saaledes som det lader sig gjøre, naar man skyder alle Tvivlsmaalene til Side for kun at berette om det, som er sikkert og uomstødeligt. Men om mange Punkter af Krigen have Kilderne yderst afvigende Efterretninger, og deriblandt især om det Spørgsmaal, hvem der var Høvdinger paa dansk og svensk Side.

Krigen kom overraskende paa Knud, derom synes Kilderne enige, og deri synes den største Fare at have bestaaet. Thi noget afgjørende Nederlag kan Knud ikke have lidt, eftersom han strax begiver sig paa en Rejse til Rom og allerede Aaret efter bereder sig til et Tog til Norge. Vi have set, at Knud 1023 havde sat Thorkil den Høje til at styre Danmark som Værge for sin Søn. Herved kan ikke menes Hardeknud, da han endnu i Sommeren 1023 efter Knuds Hjemkomst opholdt sig i England og da desuden Sagaerne sige, at Knud 1028 paa sin norske Rejse indsatte Hardeknud til Konge i Danmark; det har vel derfor snarest været Harald,

Ælfgifas Søn. Thorkil er imidlertid død et af de følgende Aar, saaledes som det foran er fortalt, og da har vel Ulf Jarl, som var Herre i Jomsborg, overtaget Magten.

Den Gang de fremmede Konger nærmede sig Danmark, skal i Følge en meget bekjendt Fortælling Ulf Jarl have ladet Hardeknud — som paa den Tid maa være kommet til Landet — vælge til Konge for at Landets Borgere kunde bedre samles under et fælles Forsvar. Fagrskinna véd nærmere Besked om at Ulf under et Besøg i England hemmeligt skaffede sig et Brev fra Dronning Emma med Knuds Segl under, hvori de danske Høvdinger opfordres til at tage Hardeknud til Konge (c. 113). Dette kunde stemme meget vel med Emmas Karakter; hun var herskesyg, og hun havde jo fordret af Knud, at hans Børn med hende skulde arve England; hun har maaske nu villet virke for at hendes og ikke hans Slegfreds Barn Harald skulde være Herre over Faderens hele store Rige. Da Knud kommer til Stede, straffer han sin Svoger for hans forhastede Gjerning, men de droge i Forening mod Svenskerne. I Kampen skal Ulf være kommet Knud til Hjælp, men da han senere uforsigtigt minder Knud om Nederlaget ved Helgeaa, lader denne Ulf dræbe.

Ogsaa andre Røster lade sig høre og aflægge en hel anden Beretning. I Følge Saxo var Ulf en ligefrem Forræder mod Knud. Ved List havde han opnaaet Ægteskab med Knuds Søster, men af Frygt for Knud flygter han over til Svenskerne. Han ophidser Kong Anund til en Kamp mod Knud og deltager selv i den, men undslipper, og senere tilgiver Knud ham for sin Søsters Skyld¹⁾. Da han snart efter driller Knud med Uheldet i Kampen, lader Knud ham myrde.

¹⁾ Saxo 516 f., 522.

Man siger nu gjerne, at dette beror paa en Misforstaaelse af Saxo, som har forvexlet Ulf, Thorgils Sprakaleggs Søn, med den ene af de Svenskes to Anførere, hvilke i Følge de engelske Kilder vare Ulf og Ejlif. Disse Høvdinge omtales ikke i de nordiske Kilder, og det er ganske mærkeligt, at Ejlif var Navnet paa en bekjendt Viking, nemlig Ulfs Broder, Thorgils Sprakaleggs Søn, der var Høvding under Knud og kæmpede halvt paa egen Haand med Waliserne ¹⁾. Og endnu en anden Omstændighed taler for at Saxo dog maaske kunde have Ret, nemlig at Svend Ulfsøn var saa lang Tid paa Flugt fra Danmark. Svend har fortalt Adam af Bremen, at han i 12 Aar var i Hærtjeneste i Sverrig ²⁾. Men hvorfor skulde han være flygtet, naar hans Faders Brøde kun var en letsindig Ytring og ikke derimod et Forræderi? Endelig kan man forstaa, om Estrids Familie følte sig knyttet til Sverrig; i Østergötland laa de store Besiddelser, som Sigrid Storraade havde efterladt Slægten.

Disse Tvivlsmaal staa altsaa endnu tilbage at opklare, men deres Løsning vedrører snarere Danmarks end Englands særlige Historie, hvorfor vi her kun have ønsket at gjøre opmærksom paa dem.

Vi have set, at Kong Knud allerede før Oktober Maaned 1026 var i Roeskilde ³⁾. Han har i de følgende

¹⁾ Se foran S. 260 og i det følgende Stykke IX.

²⁾ Adam. Brem. II. 71: sub quo iunior Suein, filius Wolf, militavit in Suedia 12 annis.

³⁾ At Kampen ved Helgeaa maa have staaet i Aaret 1026, kan ses deraf, at Kong Knud i sit Romerbrev, der er skrevet strax efter Paasken 1027, omtaler denne Kamp. Thi kun til denne kan der sigtes ved følgende Ord: Denemarciam eo, pacem et firmum pactum omnium Danorum consilio cum eis gentibus et populis compositurus, qui nos et regno et vita privare, si eis possibile esset, volebant sed non poterant, Deo scilicet virtutem eorum destruent. A.-S. Chron. beretter om

Maaneder erfaret den fjendtlige Hærs Opløsning, og han kan da tænke paa andre Forehavender.

Det er foran fortalt, at Knud havde Tanken henvendt paa en Romerrejse. Naar den skulde ske, har han maaske ikke ytret til Nogen, men han har ventet paa det gunstige Øjeblik, da der var Fred hjemme og da hans stærke Haand ikke vilde savnes. Hans Stilling til Paven og Gejstligheden maatte opfordre ham til et Besøg i Rom, hvorhen hans eget religiøse Sind og hans store Virkelyst og rejsefærdige Natur desuden maatte kalde ham. Desuden var det almindeligt blandt Fyrsterne paa den Tid, at de i det Mindste én Gang drog til Rom. Som den fromme Kong Robert af Frankrig var søgt derhen, saaledes finde vi, at kort efter Knuds Rejse Sihtric, Søn af Olaf, de Fremmedes Konge i Dublin, og senere Olaf, Søn af Sihtric, Macbeth, Konge af Skotland, Thorfin Jarl af Orknø, for ikke at tale om Mænd som Erik Jarl, Ejnar Tambeskjælver og mange Andre, begave sig paa denne Pilgrimsfart!).

Kong Knud bestemte sig altsaa efter de overstaaede Kampe til at drage afsted, formodentlig ved Juletid.

Knuds Romerrejse har længe været et meget omtvistet Punkt, og det frembyder megen Tvivl med Hensyn til Tidsregning og Rejserute. Vi henvise særlig til den Behandling, dette Spørgsmaal har faaet hos Lappenberg I. 476—477,

---

Slaget ved 1025. Munch var allerede opmærksom paa, at her sigtedes til en nylig endt Kamp, og da det ikke stemmede med Sagaerne, tænkte han sig to forskellige Slag ved Helgeaa (I. 2. 735); først Jørgensen (Tillæg S. 57) har hævdet, at Brevet sigter til det bekjendte Slag, som altsaa har fundet Sted et halvt Aars Tid forinden.

1) Sismondi, Histoire des Français IV. 160. Annals of Loch Cé 1028. Skene, Celtic Scotland I. 407. Orkneyinga S. 84 f. Munch I. 2. 483, 662. II. 218.

Munch I. 2. 680—685, A. D. Jørgensen, Kirkens Grundlæggelse S. 495 f. Tillæg IX. S. 55 f.

Uagtet de engelske Kilders afvigende Opgivelse maa det i Henhold til den sikre Angivelse i de tyske paalidelige Kilder staa fast, at Knud var i Rom i Paasken 1027; derom ere da ogsaa alle Forskere nu enige. Om den øvrige Rejseroute afvige Meningerne derimod fra hinanden.

Ved Behandlingen af dette Spørgsmaal bør man ganske sikkert lade Sighvat Skjalds Vers helt til Side. Det er haabløst at lokke noget ud af dem i kronologisk Henseende. Da nu tilmed Jørgensen (S. 58) udtaler, at Versene ikke afgive noget afgjørende Bevis, men kun medføre en Sandsynlighed for den Antagelse, som han forfægter, lader jeg dem helt ude af Betragtning.

Jørgensen har sikkert Ret i, at denne Rejse er udgaaet fra Danmark (S. 494 T. S. 56, 57); thi herfor tale bestemt Udtrykkene i Brevet: „*eadem via qua exivi regrediens Dene-marciam eo*“, og dette bestyrkes af William af Malmesburys Fortælling om at Bisp Living „*cum eo Danimarcie multo conversatus tempore in Romano itinere comitatu adhesit*“ (Gesta Pontif. II. § 94). Derimod er det ikke rigtigt at udlede dette af den Maade, hvorpaa Knud i sit Romerbrev fortæller om sin Rejse; „først nu fortæller han sit engelske Folk, at han overhovedet er rejst“, siger Jørgensen (Tillæg S. 56). Brevet er imidlertid en Art Trontale, og i dem hænder det ofte at Noget fortælles Folket, som allerede er alment bekjendt. Desuden benytter det ovenfor S. 313 f. meddelte Brev fra Aaret 1020 samme Udtryk; men her var Rejsen Englænderne fuldkommen bekjendt og udgaaet fra England. — Lige over for disse Kjendsgjerninger har det ikke Vægt, at Fagrskinna c. 117 siger: „Knútr konungr gerði ferð sina af Englandi suðr um sjá“, og naar Encómium Emmæ S. 493 udviser, at han var i Flandern paa Udvejen og Knytlingasaga c. 17 siger: „Knútr konúngr gekk af Flæmíngjalandi til Rómaborgar“ — da kan dette let forklares ved, at Knud er gaaet over Ribe til Flandern og derpaa mod Syd.

I Brevet siger han, som alt sagt, at hans Hjemvej skal være den samme som Udvejen, hvorfor ogsaa Florentius udtaler: „dum ipse Roma rediens per viam quam ierat Dene-marciam priusquam Angliam peteret“; William af Malmesbury, Gesta Pontif. II. § 94 bekræfter dette yderligere, idet han udsiger, at Bisp Living forlod Knud og bragte hans Brev og Budskab til England, medens Kongen rejste over Land til Danmark: *explicitis apud Romam negotiis cum rex pedestri via Danemarkiam contendisset, ille regiarum epistolarum bajulus et mandatorum executor futurus navigio Angliam venit.* Naar Suhm (Historie af Danmark III. 626—627) og Munch (I. 2. 728) alligevel lade ham forandre sin Plan og drage hjem til England, saa var dette grundet i at Forskerne tidligere maatte bestræbe sig for at bringe en Forsoning til Veje med Sagaernes Beretning om at Danmark var bleven overfaldet af den norske og svenske Konge under Knuds Romerrejse og at han, da det meldes ham, skynder sig at samle en Hær i England for at drage mod de indfaldende Fjender. Nu har man imidlertid set, at denne Tidsregning er urigtig og at Helgeaakampen maa falde før Romerreisen, og der er derfor ingen Grund til at fravige Kildernes Udsagn om at Knud drager til Danmark først. Da Jørgensen rigtigt har henlagt Helgeaaslaget til 1026, kan jeg ikke ret indse, hvorfor han vil antage, at Knud har forandret sin Plan for Hjemreisen (S. 497).

Da nu som alt sagt Krigen ved Danmarks Grænse var død hen, besluttede Kong Knud sig til Udfarten. Vejen gik langs Vesterhavets Kyst ned til Flandern. Om hans Ophold i Klostret St. Omer have vi Vidnesbyrd af den Munk, som har skrevet hans og Dronning Emmas Levned. Da jeg den Gang var Broder i Klostret — saaledes fortæller denne — saa jeg selv, hvorledes Kongen med største Ærefrygt og med Øjnene fæstede mod Jorden skred ydmygt frem gennem Klosters Haller. Under Bøn og Graad paakaldte han Gud, slog sig for

Brystet og sukkede til den Højeste, at han dog ikke maatte være udelukket fra hans Miskundhed. Paa Alteret lagde han en kostelig Foræring, ja jeg saa, hvorledes han opsøgte hvert eneste Altar om end nok saa ringe, trykkede et Kys paa det og ofrede. Derefter lod han de Fattige forsamle sig, og Hver fik sin Gave¹⁾.

Knud drog derpaa ned gennem Burgund til Italien, og overalt optraadte han paa samme rundhaandede Maade lige over for Kirker og Klostre, hvorfor hans Ros ogsaa var i Alles Munde²⁾. I Rom traf han sammen med Tydsklands Hersker Konrad II og med Kong Rudolf af Burgund. Denne Sammenkomst var vist hverken aftalt eller helt tilfældig. Kong Knud kan i Danmark have hørt, at Kong Konrad opholdt sig i Norditalien og kan have tænkt, at han paa en Romerrejse kunde træffe sammen med ham. Hos Kong Rudolf havde han bestemt Ærinde; undervejs har han vel erfaret, at denne i Henhold til et Kejseren givet Løfte var draget til Rom.

Kejser Konrad var imidlertid om Tirsdagen d. 21de Marts i den stille Uge draget ind i Rom. Paa Paaske-dag fandt den højtidelige Kroning Sted i Peterskirken³⁾. Der var en glimrende Forsamling af tyske og italienske Bisper til Stede, saa at man endog talte 70 af de højeste

¹⁾ Encom. Emmæ. II. 494.

²⁾ Bouquet, Historiens de France X. 263, 284.

³⁾ Naar Jørgensen — som flere ældre Forfattere — udtaler, at „Kroningen fandt Sted, ikke som ellers i Peders, men i St. Apostoli Kirken“ (S. 496), da maa han have overset de Oplysninger, som ere fremkomne herom hos Gregorovius, Geschichte der Stadt Rom (IV. 35). Det er ikke tænkeligt — siger denne Forf. — at man ved en Kejserkroning skulde have foretrukket en ubetydelig Sognekirke for Peterskirken, hvis Benyttelse da Intet kunde hindre, og Kildens Udtryk „basilica apostolorum“ passer meget vel paa Peterskirken, der tillige var viet begge Apostlene.

Gejstlige; men blandt de verdslige Herrer indtog de to Konger Knud og Rudolf den første Plads. Efter at Konrad og hans Gemalinde Gisela vare blevne kronede og Messen var sunget, skred den nye Kejser med Knud og Robert ved sin Side tilbage til sit Palads.

Knud maatte naturligvis have meget at forhandle baade med Paven og Kejseren foruden med de andre Fyrster. Og hvad der da var paa Bane, læres bedst af det bekjendte Brev, som Kong Knud skrev hjem til sit Folk. „Det skulle nemlig Alle vide, at ved selve Paaskehøjtiden var en stor Mængde fornemme Mænd til Stede i Rom sammen med Pave Johan og Kejser Konrad, ja alle Fyrster, som herske over Folkene imellem Monte Gargano og det modsatte Hav. Alle modtog de mig med Hædersbevisning og ærede mig ved kostbare Gaver; men især blev der ydet mig Hæder af Kejseren ved forskellige Gaver og kostbare Foræringer, saa vel af gyldne og sølverne Kar som af meget kostbare Kapper og Klædninger. Jeg talte dér med Kejseren og Paven og de tilstedeværende Fyrster om hele mit Folks, saa vel Danskes som Engelskes Fornødenheder, at der skulde indrømmes dem billigere Lov og sikrere Fred under Rejser til Rom, saa at de ikke skulde besværes ved saa megen Vejspærre under Farten eller udmattes ved uretfærdig Told. Kejseren tilstod mit Forlangende, og Kong Rudolf, som især er Herre over disse Færseled, og alle Fyrster bekræftede ved Paabud, at mine Mænd saa vel Kjøbmænd som Andre, der ere paa Pillegrimsrejse, skulde, uden at trænges af spærrende Bomme og af Afgifter, i fuld Fred med Lovens Beskyttelse drage i Sikkerhed til Rom og tilbage. Jeg kærede desuden for Paven, og jeg angav, at det mishagede mig højlig, at mine Ærkebisper skulde trykkes af saa overvættes store Pengeafgifter, som der nu fordres af dem, naar de efter

sædvanlig Skik søge til Rom for at erhverve sig Pallium; og det blev bestemt, at Sligt for Fremtiden skulde ophøre. Saaledes blev Alt hvad jeg til mit Folks Tarv fordrede af Paven og af Kejseren, eller af Kong Rudolf og de øvrige Fyrster, igjennem hvis Lænde vi søge til Rom, bevilget paa den velvilligste Maade, og hvad de havde tilstaaet, bekræftede de med Ed og med Vidnesbyrd af 4 Ærkebisper og 20 Bisper foruden en utallig Mængde tilstedeværende Hertuger og Fornemme. Derfor takker jeg inderlig den almægtige Gud for at jeg heldigt har kunnet udføre Alt det, som jeg havde foresat mig i mit Sind, og over at jeg har bragt mit Forsæt til Udførelse.“

Heraf fremgaar, hvad der ogsaa lod sig formode, at Kong Knud, foruden at være greben af den da almindelige Trang til at søge hellige Steder, har havt særegne politiske Formaal med sin Rejse¹⁾. Maaske ere mange andre Forhold blevne bragte paa Bane mellem Kejseren og Knud, saaledes Spørgsmaalet om den Landstrækning, der hed den danske Mark²⁾.

1) Jørgensens Opfattelse, at Rejsen har „en rent personlig Karakter“ (S. 496) og at Udtrykkene i hans Romerbrev „udelukke enhver Opfattelse af Rejsen som en politisk eller verdenshistorisk Begivenhed, saaledes som den bestandig fremstilles“ (S. 56), kan jeg derfor ikke dele. Jørgensen støtter sig til Brevets Indledning om at han først nu underretter Englænderne om at han er draget bort, men han fortolker her urigtigt (saaledes som er paavist foran S. 352), og det forekommer mig, at det vilde være lidet stemmende med Knuds Karakter, om han, den første danske Konge, som besøger Rom, ikke havde gjort denne Rejse til en politisk Akt, hvad den jo desuden blev ved sine Resultater. Det vilde derimod naturligvis være urigtigt at fremstille Rejsen som en „verdenshistorisk“ Begivenhed, men jeg véd ikke, at dette er sket.

2) Se i øvrigt om Knuds Ophold i Rom Giesebrecht, *Kaiserzeit* (1ste Aufl.) II 230—234; Breszlau, *Jahrbücher des deutschen Reichs unter Konrad II*, I. 139, 146—147.

I sit Brev til Hjemmet havde Knud sagt, at han tænkte paa at drage fra Italien ad samme Vej, som han var kommet, til Danmark for her at bringe en endelig Fred til Veje. Han har vist ogsaa fulgt den saaledes lagte Plan, men i Danmark har han erfaret, at Fjenderne senere ikke have ladet høre fra sig, og han er da i Efteraaret 1027 omsider draget hjem til England.

VI. Norges Erobring.

Kong Knud vilde hævne Kong Olafs Overfald paa Danmark og desuden gjøre Alvor af sine Planer om at underlægge sig hans Rige. Mange norske Misfornøjede, saasom Thore Hund og Erling Skjalgssøn, havde efterhaanden sluttet sig til Knud og havde gjort Hærtjeneste under ham. Knud rustede sig nu med Kraft for at vende sine Vaaben mod Kong Olafs vaklende Magt.

Men Knud havde ikke blot Vaaben til sin Tjeneste; han havde kjække, indtrængende Forløbere, Bestikkelserne. Knud var aldrig sparsom, hvor han troede Guldet kunde virke, og det meldes baade af engelske ¹⁾, danske ²⁾ og norske Kilder, at han i dette Tilfælde har anvendt det i rigt Maal.

Medens Thore Hund var bleven tilbage hos Kong Knud, var Erling Skjalgssøn draget op til Norge og med ham fulgte Sendemænd fra Knud, vel forsynede med Guld og Penge. De droge om Vinteren vide om Land og udbetalte de Summer, som Kong Knud alt tidligere havde lovet Forskjellige, og Pengene uddeltes

¹⁾ Florentius 1027: multum auri et argenti quibusdam illorum misit etc. Liebermann, Geschichtsquellen 127.

²⁾ Saxo 520.

saa rigeligt, at de fik kjøbt Mange til Venskab med Knud. Nogle tilstode aabenbart deres Frafald, men der var Flere, der skjulte det for Mængden. Kong Olaf spurgte denne Tidende, hvorom jo Mange vidste at fortælle, og det blev det almindelige Æmne for Samtale mellem Hirdmændene ¹⁾. Saaledes kvad Sighvat Skjald dette Vers:

Avindsmænd af Kong Olaf
aabne Punge os bringe,
Løn loves højt for Herrens
Hals, som ej falbydes.
Mand, som for tunge Malme
mildsæl Herre sælger,
til mulmsorten Helved stunder,
Straffen dér vil ham træffe!

Saadant maatte nødvendigvis vække Olafs Mistanke og sætte ham i allehaande Stemninger. Derfor havde han ogsaa set med Tvivl paa Sighvat, der nylig var kommet hjem fra en Englandsrejse. „Jeg véd ikke om Du nu tænker paa at være min Staller, eftersom Du er bleven Knuds Mand?“ sagde han til ham. Men Sighvat svarede:

Knud, paa Guldet ej karrig,
kræved mig, om jeg ej evned
tjene ham huldt som jeg hylded
Herskeren ædle Olaf.
„Kun én Mands Tjener hver Time —
tykkes mig — lykkes det være!
Saadant man ofte mig sagde,
sandt det har vist Mangen!“

Da sagde Kong Olaf, at Sighvat skulde gaa til det Sæde, hvor han forhen plejede at sidde, og denne gjen-vandt snart sin Herres forrige Velvillie ²⁾.

¹⁾ Snorre, Olaf d. H. Saga c. 171.

²⁾ Hist. Olaf d. Helliges Saga c. 152. Snorre c. 170.

Det rygtedes nu i Norge, at Knud samlede store Troppemasser i Danmark og at hans Hensigt var at lægge Norge ind under sit Vælde. Denne Udsigt til et Angreb gjorde imidlertid atter, at Olaf fik saa meget mindre Mandskab, idet alle de, som ønskede at understøtte Knuds Sag, holdt sig tilbage ¹⁾).

Knud var draget ud fra England med 50 Skibe ²⁾), men i Danmark forøgede han sin Styrke med en hel Flaade, som han havde ladet samle i Limfjorden, saa at i alt 1440 Skibe af alle Størrelser skulle have staaet under Sejl op mod Norge ³⁾).

Knud landede ved Agder og lod strax stævne til Ting, hvorpaa Bønderne kom sammen og hyldede ham og gave Gisler. Dette gjentog sig i alle Fylker, efterhaanden som Knud drog Nord paa; overalt toges han til Konge, og han indsatte Sysselmænd. Saaledes fik Erling Skjalgssøn en meget stor Forlening, nemlig alt Land mellem Stad og Rygjarbit. Tilsidst naaede Knud Nidaros, hvor han stævnedes 8 Fylker til at møde paa Øreting. Her blev han tagen til Konge for hele Norge. Thore Hund var faret med Kongen fra Danmark, og han og Haarek af Thjotta bleve nu Kongens Lendermænd og svore ham Troskab. Ligesom disse Høvdinger fik Len og store Gaver, saaledes fik alle andre Lendermænd, der hyldede ham ⁴⁾).

Saaledes var et helt Rige vunden for Knud, uden at Sværdet blev draget eller Buen spændt. Rigtignok var det kun Kystfylkerne, der havde bøjet sig, og Viken og Oplandene løde endnu Kong Olaf.

¹⁾ Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 162. Snorre c. 178.

²⁾ A.-S. Chron. 1028.

³⁾ Munch, Norske Folks Historie I. 2. 747.

⁴⁾ Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 164; Snorre c. 180; Munch I. 2. 748—749.

Der stævnedes nu til en stor Sammenkomst, hvortil baade Knuds danske og engelske Krigere og de norske Bønder og Stormænd skulde møde; thi Kong Knud vilde bekjendtgjøre, hvorledes han tænkte at styre de tre Riger. Han satte da Hardeknud¹⁾ i Højsædet hos sig, gav ham Kongenavn og tillagde ham Danmark. Norge tildelte han derimod sin Søstersøn Hakon Jarl at bestyre. Samtidig smigrede Knud Ejnar Tambeskjelver, hvem han gav store Gaver og udpegede som den Mand, der vilde have været nærmest til at styre Landet, om Hakon ej havde været, hvorfor Ejnar ogsaa hyldede Knud²⁾.

Nu drager Kong Knud paa ny mod Syd for at fuldende Norges Underkastelse, og her gjentog de samme Forhold sig. Olaf havde ganske vist samlet sin Styrke i Oslo Fjord, men hvad kunde denne lille Flaade paa et Dusin Skibe vove mod den mægtige Modstander! Han trak sig tilbage til Ringerige, og Knud ænsede ham ikke. Efter at Knud var kommet igjen til Agder, drog han til Sarpsborg og var nu saaledes hyldet ogsaa i Viken. Derpaa sejlede han tilbage til Danmark, og det følgende Aar til England³⁾.

Der stod næppe Andet til overs for Olaf end at flygte af Landet. Ingen vilde fejde mod ham, og Ingen

¹⁾ Jørgensen S. 501: „men sin Søn (Svend) gav han Danmark, „Svanedalens dunkle Sal“. — Dette er en vilkaarlig Ændring. Snorre, Olaf d. Hell. S. c. 187: Hörðaknútt son sinn. Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 165: Havrpaknut son sinn. Herimod strider heller ikke Encom. Emmæ II. 492: adulto denique puero [Hardecnutone] pater . . omne regnum suæ ditioni subjectum sacramento devinxit: eumque postmodum ad obtinendam Monarchiam regni Danorum cum delectis militibus misit

²⁾ Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 165. Snorre c. 181.

³⁾ Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 167; Snorre c. 183; Munch I. 2. 750.

ænsede ham. Dog var han modig nok til at forsøge en sidste Rejse om Norges Vestkyst for at prøve, hvor tro Fylkerne vare den nylig hyldede Erobrer. Det vilde føre os for langt fra vort Æmne at følge Olaf paa denne Vej; vi ville kun nævne, at han havde liden Fremgang, skjønt Erling Skjalgsson ved en Kamp ved Utstein ved Tungeøerne fik sit Banesaar ¹⁾. Under mange Æventyr og Kampe fortsatte Olaf Vejen op gennem det Nordlige ²⁾, indtil han tilsidst forladt af de Fleste maatte drage ud af Landet til Vestergötland, Nerike og tilsidst Rusland ³⁾.

Saaledes havde Kong Knud underlagt sig et nyt Rige. Han var kommet, havde set og vundet — uden Modstand var han steget op paa den Trone, som en anden Konge havde inde. Det kunde synes som om Ærgjerrighed drev ham til denne Daad; men naar man husker paa, at han dog havde Krav paa Landet efter sine Forfædre, og naar man ser, hvorledes Norge saa

¹⁾ Olaf d. Hell. Saga c. 169—172.

²⁾ Jørgensen har en hel anden Tidsregning, hvilket dog næppe kan forsvares. Saaledes lader han Knud først i 1029 drage til Norge, skjønt han alt 1028 drager fra England, i det J. lader ham samle Flaaden i Danmark i Vinteren 1028—29. Det strider imidlertid mod al Sandsynlighed, at Knud skulde ofre hele Vintertiden paa at samle en Flaade eller lade de 50 engelske Skibe ligge ørkesløst. — Jørgensen lader Olaf foretage sit Tog Nord paa i Vinteren 1028—29, hvilket ikke kan være rigtigt, naar han sætter Knuds Rejse til 1029; thi Sagaerne sige utrykkeligt og med mange Biomstændigheder, at Knuds Rejse skete førend Olafs Forsøgstog Nord paa. Jørgensen maa her støtte sig til den enestaaende Styrme; om ham siger Storm (Snorres Historieskrivning S. 167) „at Knut skulde have sejlet med hele Danehæren midvinters til Norge, som Styrme siger, var visselig meningsløst“ De engelske Kilder og de nordiske stemme fuldkommen overens i at fastsætte Knuds Tog til Norge til 1028.

³⁾ Munch I. 2. 763.

at sige, forinden Knud kommer til Stede, antager ham til Herre, maa man tilstaa, at han var saa stærkt opfordret til at gjøre sit Forsøg paa at lægge dette Land ind under sin øvrige Vælde, at man er i Tvivl om man kan bebrejde ham denne Gjerning. —

At der blandt de Klerke, som Kong Knud udsendte til Norge, var Munke, er vistnok sikkert, men at Kong Knud skulde have grundet et Kloster i Norge, forekommer mig ikke ret sandsynligt. Norge var endnu altfor langt tilbage i kristelig Kultur, og der fordres til Klosters Væxt tillige en vis Ro og en vis Lethed til at opnaa Livets Underhold, som man maa tvivle om, at Norge da frembød. Ikke des mindre har det hidtil været den almindelige Antagelse, at et Benediktinerkloster paa Holmen ved Nidaros — senere kaldet Munkholmen — er bleven grundet af Kong Knud. Vi skulle prøve nærmere denne Efterretning, idet vi dog forinden ville omhandle nogle almindelige Forhold af Norges Klosterhistorie.

Historikerne vare tidligere noget tilbøjelige til at føre de norske Klostre tilbage til Midten af det 11te Aarh., og saaledes henfører Lange i den første Udgave af sin norske Klosters Historie, i Henhold til en sagnagtig Fortælling i en Saga, Bakke Nonnekloster ved Nidaros til denne Tid. Dette har han imidlertid i anden Udgave rettet, og han sætter Bakkeklosters Stiftelse til det 12te Aarhundredes første Halvdel¹⁾. Lange kalder disse tidlige Klosterstiftelser helt eller delvis mislykkede Forsøg, og det er vel den mildeste Betegnelse, de kunne faa, om man ikke helt vil forkaste Beretningen om dem. Dette kunde dog maaske være tilladeligt, eftersom man har det Vidnesbyrd af en saa

---

¹⁾ Lange, Norske Klosters Historie, 1ste Udg. 46, 339. 2den Udg. 214.

anset Forfatter som Orderic Vitalis, der levede paa Sigurd Jorsalfars Tid og havde gode Kundskaber om Norge, at man før Sigurds Tid ikke kjendte Munkeklostre i dette Land¹⁾. Naar nu dertil kommer, at samtlige historiske Sagaer ikke vide om noget Kloster, der er ældre end Sigurds Regeringstid eller dog hans Tidsalder, synes man af Norges almindelige Klosterhistorie at modtage en Advarsel imod at fæste Tillid til Beretningen om Klostret paa Holm.

Naar vi nu skulle prøve selve Efterretningen om dette Klosters Stiftelse af Knud den Store, da er det saa, at denne kun findes i én Kilde²⁾, nemlig i Mathæus Parisiensis' Historie. Men — siger man — Mathæus er her netop en udmærket Kilde; thi han var i Midten af det 13de Aarhundrede³⁾ sendt op til Norge for at reformere Munkholms Kloster. Imidlertid maa Tilliden til hans Meddelelse svækkes noget, naar man for det Første husker, at der var gaaet over to Hundrede Aar siden Klostrets formentlige Stiftelse og indtil denne Beretning blev nedskrevet og naar man dernæst undersøger nærmere det Spørgsmaal, om det var en norsk eller en engelsk Tradition, som Mathæus fæstede til Pergamentet. Thi hvis det var en norsk Tradition, hvorfor har da ikke en eneste af de Hundreder af Sagaer, som havde Lejlighed til at omtale Klostret, berettet om det? Og er det ikke mærkeligt, at de norske Sagaer give en hel anden Fortælling om Klostrets Op-

¹⁾ Munch II. 624—25.

²⁾ Bromton har ganske vist ogsaa Efterretning derom, men han skrev halvandethundrede Aar efter Mathæus.

³⁾ Det er højst uheldigt, at Munch her, ved en øjeblikkelig Fejltagelse eller en Trykfejl, siger „i Midten af det 12te Aarhundrede“ (I. 2. 823); det har stor Betydning for at bedømme Traditionen ret, om den var til Stede 1150 eller 1250. Mathæus Parisiensis døde 1259.

rindelse, i det de enstemmigt fortælle, at det blev grundlagt af Magnus Barfods Stallare Sigurd Ullstreng ¹⁾, som henlagde sit Odelsgoods dertil og rejste Bygningerne, medens Holmen var bleven ham foræret til dette Brug af Kong Magnus ²⁾.

En saadan Oplysning vilde Mathæus altsaa have kunnet hente i Norge og ikke nogen Notits om at Knud den Store havde stiftet Klostret. Hvis nu Mathæus skulde have støttet sig til en engelsk Tradition, da møder den Mærkelighed, at ikke en eneste af de mange engelske Kilder, hvoraf flere ere skrevne af Munke, véd Noget at melde om at Knud stiftede et Kloster i Norge.

Ved den foregaaende Undersøgelse tror jeg, at hin Beretning om Klosters Ælde vil være stærkt mistænkeliggjort; tilbage staar da kun at oplyse om hvor let den kunde opstaa. Man bør for det Første lægge Mærke til, at Mathæus Intet véd at fortælle herom i sin større Historie; derimod hedder det saaledes i to af hans andre Værker:

Historia Anglorum (S. 4).
Sciendum quoque quod in regno
Norwegiæ [inter] omnes domus
religiosorum Nigri Ordinis su-
pereminet illa domus quæ dici-
tur abbatia de Holm et est de
Sto. Benedicto. Et ipsam fun-
davit rex magnificus Angliæ,
Daciæ et Norwagiæ Cnuto, qui
et in Anglia quandam domum
fundavit in honorem ejusdem
S. Benedicti videlicet sic nomi-
natam S. Benedicti de Holm.

Abbreviatio Chron. (S. 163).
1030: Cnud in ecclesia Sancti
Benedicti de Ulmo jam perfecta
monachos secundum regulam S.
Benedicti sub abbate Deo mili-
tare constituit. Similiter aliam
in Norwegia ecclesiam S. Benedi-
cti fundavit; et monachos in-
stituit quos sequenti anno plus
locupletavit. 1031: Cnud eccle-
siam cænobialeam S. Benedicti
in Norwegia fecit sollempniter
valde dedicari.

¹⁾ Munch, *Norske Folks Historie* II. 625—626. Munch henfører Stiftelsen til Tiden 1105.

²⁾ Prof. L. Daae antager endnu i *Historisk Arkiv* for 1881, 9de Hæfte S. 97, at de afvigende Beretninger kunne forenes saaledes „at man kan antage Kong Knuds Anlæg for at være

Saaledes staar dette St. Benedikts Kloster paa Holm i Norge fuldstændigt som Sidestykke til St. Benedikts Kloster i England, eller, for at stille Parallelen fuldt op, Navnene ere disse:

monasterium S. Benedicti de Holm in Norfolc

monasterium S. Benedicti de Holm in Norwegia¹⁾

og det forekommer mig, at denne Navnelighed let kunde have givet Anledning til at henføre disse Klosters Stiftelse til samme Tidspunkt, skjønt det norske er halvfjerdsindstyve Aar yngre.

I øvrigt bevæger den gode Mathæus sig her fuldstændigt paa Hængebund. Knud den Store har nemlig ikke grundlagt Klostret i Norfolk; det fandtes en Stund i Forvejen²⁾, hvad der jo alt fremgaar af den Oplysning, at Knud ved Tiden 1020 tog Munke herfra for at stifte Klostret Bury St. Edmunds i Suffolk (se foran S. 335). Dette fremgaar baade af Annalerne og af bevarede Breve, og som et sikkert Bevis herfor kan endelig anføres Johan af Oxenedes' Krønike. Denne Forfatter, som levede i St. Benedict of Holme ved Tiden 1300, véd meget vel, at Knud ikke har oprettet hans Kloster, men at han har givet det store Jordejendomme; om at Knud skulde have grundet et Kloster i Norge med samme Navn — og vel altsaa hentet Munkene fra hans Kloster³⁾ — véd han Intet. Men

---

gaaede til Grunde ved de fremmede Munkes Bortrejse eller Død, og Sigurd som den der da har fornyet hans Stiftelse.“

¹⁾ Jfr. saaledes Brountons Udtryk (Twysden 913): duo monasteria fundavit, unum in Norwegia et aliud in Anglia in partibus Norfolchiæ.

²⁾ Jfr. Monast. Anglicanum III. 61.

³⁾ I Følge Jørgensen (S. 503) medbragte den engelske Biskop Sigurd eller Sigfred Munke fra Glastonbury til dette Kloster. Dette findes ikke i nogen Kilde; det kan kun sluttet af at Sigurd var Munk i Glastonbury.

Knud har fremdeles ikke ladet nogen Kirke indvie i det engelske Kloster; thi herom véd Johan af Oxenedes Besked, og han beretter, at det var under Kong Edvard, at den Kirke blev fuldført, som man var begyndt at bygge under Knud¹⁾. Den Kirke, som Knud lader vie 1030 eller et af de nærmeste Aar, er ikke St. Benedict of Holme, men derimod dennes Filial St. Edmundsbury, og Mathæus har gjort sig skyldig i en Fejltagelse, hvad der bestemt fremgaar deraf, at andre Kilder have den samme Oplysning med Henviisning til Radulph de Diceto som Kilde, hvilken Forfatter imidlertid ikke taler om Holmekirken, men om Edmundsbury²⁾. Vi ere med andre Ord her inde paa urigtige og vaklende Oplysningers og Sagns Omraade³⁾.

VII. Kong Knud som Lovgiver og Ordner af de indre Forhold. Stiftelsen af Vederlag eller Thingemantid. Hirdens og Lidets Medlemmer.

Kong Knud har rejst sig et eget Minde i sin Lovgivning, saaledes som den især foreligger i to større Love, en gejstlig og en verdslig. Vi have i vore Studier lagt særlig Vægt paa at belyse Angelsaksernes Rets-

¹⁾ Chronica Johannis de Oxenedes (ed. Ellis) 17, 267, 268. Jfr. Kemble Nr. 740. IV. 28—29.

²⁾ Saaledes Thomas Rudborne, historia major (Whartons Anglia Sacra I. 235) ved 1031 og med Henviisning til Radulph; men denne omtaler (ligesom Florentius) kun Bury St. Edmunds (og ved 1032).

³⁾ Mærkeligt nok er det netop ogsaa disse Aar 1030 og 1031, til hvilke Indførelsen af Munke til Danmark hensættes, se Langebek, Scriptores I. 38 (1031): Canutus in Daniam Monachos inducit, qui ibi nidificare coeperunt; fuerunt autem Benedictini. 269 (1030): Sodales Benedictini in Daniam opera Canuti introducuntur.

forhold, og Undersøgelserne herom ere stegne til saa stort et Omfang, at vi have maattet udskyde dem til et eget Bind. Vi skulle nu med Støtte af de Resultater, som dér ere fremdragne, søge at belyse Retsudviklingens Karakter paa dette Tidspunkt, især med Hensyn til Nordboernes Stilling i Landet.

Der fandtes indenfor Englands Grænser, som der fandtes i saa godt som alle Lande i Middelalderen, flere forskjellige Retsomraader med egen Lov og Sædvane, skjønt i øvrigt Landets Ret i de store Grundtræk og Hovedregler maatte siges at være én. Som Rester fra en svunden Tid besade de tidligere Riger Mercia og Kent en Lovgivning, der afveg fra det tredie Landskab Wessex's Ret. Imidlertid havde dog efterhaanden de vestsaksiske Love faaet Overtaget over anden Retsbrug, saa at det Særlige kun viste sig i enkelte eller mindre vigtige Punkter. Men ved Siden heraf havde det vidtstrakte Landskab, som i det 9de Aarh. havde tilhørt de Danske, sin egen Lov Danelag, der gav selve Landskabet Navn (som Thrøndelagen i Norge osv.). Efterhaanden som de danske Vikingeriger opløstes, trak Danelags Grænser sig tilbage mod Nord, men selv efter at alle danske Særstater vare gaaede til Grunde, holdt dog 15 Shirer i England fast ved den dansk-engelske Ret. Indenfor dette Omraade — Danelag — vedblev der endog til Dels at bestaa en egen Lovgivningsmyndighed; man kan af flere Forordninger se, at Kongen tillader Befolkningen selv at vedtage sine Love, og som oftest gaa de kongelige Love kun ud paa at bekræfte Provinsens Særlove, naar han da ikke anordner, at der i visse Forhold f. Ex. om Politi skal være fælles Lov i Landet.

Den Ret, som var opstaaet indenfor Danelag, var naturligvis i mange Tilfælde af nordisk Herkomst, eller nordiske Retssætninger havde paavirket de engelske,

men i andre Tilfælde var det en af Nordboerne uddannet Ret, hvis Regler ikke netop gjenfandtes i Norden. Fra Danelagens Love og fra de Nordboere, som vare bosatte i de andre Provinser mellem Englænderne, var der imidlertid udgaaet en betydelig Paavirkning paa den engelske Ret. Dette viser sig for det Første i at de engelske Love optog en Mængde nordiske Lovudtryk, der hidtil slet ikke havde i Sproget eller ikke benyttedes som nogen juridisk Terminus. Sligt sker endog i et saa paafaldende Omfang, at der maatte være største Formodning om at mere end Ordet gik over fra Folk til Folk. Det lader sig nu ogsaa paavise, at Nordboernes Indflydelse paa Angelsaksernes Retsordning har været lige saa betydelig som mangeartet.

Saaledes have de engelske Konger i høj Grad taget Nordens administrative Forhold til Vejledning ved Ordningen af Englands Styrelse med Hensyn til Rets- og Administrationskredse, Skatter, Pengevæsen ¹⁾ og Militærvæsen. Der trængte fra Norden af en ny Aand ind i Englændernes Strafferet, saaledes at de opgave den urimelige Mildhed, der havde svækket Samfundsfreden. Fredløshed og Dødsstraf bleve almindeligt anvendte, og de enkelte Forbrydelsers Væsen blev nærmere bestemt og ofte ændret; ved Bestemmelsen af Forbrydelsens Art kom Æresbegrebet til at spille en fremragende Rolle. Uagtet den strængere, fastere Karakter, som Lovene saaledes frembøde, var en udpræget human Følelse ikke dermed udelukket, tvært imod blev der sørget for en større Lighed for Loven. Fremdeles blev Processen paavirket af de nordiske Sædvaner, og i Handelsretten optoges flere nordiske Regler.

Denne Indflydelse paa Angelsaksernes Ret var be-

¹⁾ Om Knuds Forandringer i det engelske Møntvæsen jfr. Kr. Erslev i Aarb. f. Nord. Oldk. 1875 S. 124.

gyndt længe før Knud den Stores Tid, men han har ført Udviklingen videre. Fremdeles har Ingen saa klart som han forbundet de kirkelige og verdslige Love, og han har udtrykkeligt erklæret, at der ingen Forskjel er mellem Guds og menneskelig Ret, at enhver Borger skal elske og ære én Gud altid over alle Ting, overholde samdrægtig én Kristendom og elske Knud Konge med ret Troskab (I. c. 1); saaledes er Kjærlighed til Kongen kun en Del af Guds frygten. Kongen besidder en Hellighed, der staar nærmest ved Kirkens, om den end ikke er fuldt saa stor som denne; thi om Guds Grid, ω : den kirkelige Boligs Hellighed, hedder det, at den er den højeste af alle, og den skal man især beskytte, men næst efter den kommer Kongens Grid (I. c. 2 § 1). Ved talrige Bestemmelser indskærpes det derpaa, at man skal søge Guds Hus til alle hellige Tider og overholde de paabudte Faster, at man skal ære Kirkens Mænd og villigt ofre dem, hvad de behøve til deres og de hellige Steders Underhold¹⁾, at man

1) Med Hensyn til Peterspenges Udredelse var der en Forskjel i Danelag og de andre Landsdele. Denne Afgift skulde betales efter Kvægbesætningens Størrelse, men medens Englænderen gav 1 Penning af en Værdi af 30 den., betalte man i Danelag 1 Penning af $\frac{1}{2}$ Marks Værdi (= 60 den.). Dette ses dog først af Vilhelm Erobrerens Love, hvori det hedder (I. c. 17): *Cil ki ad aveir champestre 30 den. vaillant, deit duner le den. Sein Piere . . § 1: Ki en Dene-lahe franch hume est, s'il ad demi marc vaillant d'aveir champestre, si duinst le den. Sein Piere.* Schmid oversætter *aveir champestre* som „Feldbesitz“ (S. 333), det vil sige Jordbrugets Størrelse, og han støtter sig især paa Æthelred VII. 1. § 2, i Følge hvilken Peterspengene udredes i Forhold til Plov-tallet „de omni caruca“. Dette er sikkert urigtigt, og at følgende Grunde maa ved *aveir champestre* forstaas Kvægbestanden. 1) I Vilhelms Love I. c. 5, (*aveir . . u chevalls u bos u vachees etc.*) 6 (*aveir adiré, averium errans*), 21 (*vif aveir*) forstaas ved *aveir* Besætning eller Kvæg. 2) Den la-

skal helligholde Søndage og Helligdage. Men vi skulle her især betragte de Love, som angaa verdslige Forhold.

Ved at gennemgaa Knuds Love vil man strax lægge Mærke til den store Mængde Regler om Skatter og Afgifter, om Bøder og Kjendelser, samt om de Personer, der ere berettigede til at oppebære saadanne. Disse Regler fremtræde kun til Dels som ny Ret, oftest ere de aabenbart kun en Fastslaaen af hvad der var sædvanmæssig Praxis. Da der ikke fra Kong Knuds Tid høres Tale om at Landet led under for store Skatter, er allerede dette en Vinding, at hans Love give en bestemt Ordning og at Budene ofte ere fælles for det hele Land (I. c. 8—13, II. c. 12, 15. 71, 81). Desuden bringe Knuds Love ogsaa Lempelser i det Bestaaende. Saaledes hedder det i c. 69: „disse ere de Lettelser, som jeg vil give alt Folket, saa at det lettes for det, hvormed det tidligere var altfor meget trykket“; for Fremtiden skulle saaledes Gereferne søge deres Underhold af Kongens Ejendomme, som de have i Forlening, og ikke fordre nogen Hjælp af Andre, med mindre Nogen vil give det frivillig.

Et andet Punkt udmærker Kong Knuds Lovgivning som i det Hele de Danskes Ret, nemlig den store Om-sorg for Ejendomsrettens Ukrænkelighed, saaledes at

---

tinske Oversættelse af c. 17 har afvexlende *possessionem campestrum* og *catallum campestre*. 3) *Leges Edv. Conf. c. 10* gjengiver Stedet ved: *qui habuerit 30 denariatas vivæ pecuniæ de suo proprio in domo sua*. 4) Æthelreds ovennævnte Lov har ikke tilstrækkelig Beviskraft, fordi den har en forskjeligt lydende Regel, fordi dens Ord „de omni caruca“ kunde forstaaes om Forspandet for Ploven, og endelig fordi den ikke udtrykkeligt siger, og det ikke er vist, at den omhandler Peterspenge. 5) Ved vor Tydning faas en med Reglen om Borgerens Beskatning parallel Regel (*li burgeist qui ad en soun propre chatel demi marc vilant*).

Loven nu befaler, at Hæleren og Enhver, som be-
gunstiger Tyvens Virksomhed, skal lide samme Straf
som Tyven. Fremdeles bestemmer Knud, at der skal
affordres Enhver, der er over 12 Vintre gammel, en Ed
om at han ikke vil være Tyv eller Tyvs Medvider (II.
c. 21, jfr. foran S. 315).

En Cyklus af Forhold, som Kong Knud synes med
Forkjærlighed at have beskæftiget sig med, er Reglerne
om Ægteskabets Hellighed, Forbud mod alle løsagtige
Forbindelser, Beskyttelse for ugifte Kvinder og Enker,
en sikker Arvegang uden Forurettelse af umyndige Ar-
vinger. Til bedre Forstaaelse af dette Punkt bør vi
maaske fremdrage nogle Sider af Livet paa de Tider,
som vise, hvor nødvendigt det var at give nye Bud i
disse Henseender.

Det er ved andre Lejligheder paavist, at der frem-
træder en vis Letsindighed i de ægteskabelige Forbin-
delse hos Vikingerne, og man gjenfinder det Samme
hos de bosiddende Nordboere i Danelag. Vi hidsætte
som et Exempel følgende Beretning om nogle Forhold
i Northumberland. Kong Æthelred gav Jarl Uhtred,
endnu medens hans Fader Waltheof levede, for hans
Tapperhed og Udholdenhed Faderens Grevskab i Ber-
nicia og lagde endog dertil Yorkshire. Da nu Uhtred
vendte hjem fra Kongens Tjeneste, bortsendte han sin
Hustru Ecgfrida, Bisp Ealdhuns Datter; til Gjengjæld
inddrog da Bispen de Ejendomme, han havde givet
ham i Medgift. Uhtred ægtede derpaa Signe, Datter
af en rig Borger Styr Ulfson. Svigerfaderens Vilkaar
for Forbindelsen var det, at Uhtred skulde dræbe hans
værste Fjende Turbrand. Men eftersom Uhtred blev
stadig dygtigere i Krigskunsten, gav Kong Æthelred
ham sin Datter Ælfgifa til Ægte, og med hende havde
han en Datter. Den forskudte Ælfgifa indgik derpaa
Ægteskab med en Thegn i Yorkshire Kilvert, Ligulfs

Søn. og havde med hende en Datter Sigrid, der ægtede Arkil. Senere forskød Kilvert atter Ælfgifa, og paa Faderens Bud vendte hun hjem til Durham og gik i Kloster ¹⁾.

Det er mærkværdige Oplysninger, som disse faa Notitser give, en Biskop har en Datter, en Jarl forskyder efterhaanden to Hustruer for at tage en tredie til Ægte, en Thegn forskyder ligeledes en Hustru, og en forskudt Kone ægter paa ny, et Giftermaal afsluttes paa Betingelse af at Svigersønnen bekriger Svigerfaderens værste Fjende. Det er klart, at her vare Forhold, hvor indgribende Straffebud vare nødvendige.

Kong Knuds Regler gaa nu for det Første ud paa at forbyde, at Kirkens Tjenere gifte sig eller begaa nogen Løsagtighed, og at ingen enten Nonne eller til Gud indviet Kvinde maa indgaa Ægteskab (se saaledes foran S. 315 og Lovene I. c. 6, 24). En hel Række af Bestemmelser vende sig mod Verdslige, der gjøre sig skyldige i Løsagtighed eller Hor af allehaande Art (I. c. 6 § 3, II. c. 50—54). En anden Bestemmelse rammer den Løsagtighed, som let opstaar hos fremmede, kun midlertidig i Landet bosatte Handelsfolk og som er saa bekjendt fra de saakaldte Pebersvende i vore nordiske Byer; thi hertil synes sigtet, naar det hedder: fremmede Mænd skulle, naar de ikke ville rette deres Skjørlevned, forlade Landet med deres Gods og Synder ²⁾. Fremdeles bliver det med strænge Straffe paabudt, at Enken skal sidde 12 Maaneder i Enkestand, før end hun gifter sig paa ny ³⁾. Det var tidligere befalet, at man ikke

¹⁾ Simeon de Uethredo comite 79—80 (Twysden) jfr. Freeman, Norman Conquest I. 558. Jfr. foran S. 257.

²⁾ Denne Regel (II. c. 55) findes allerede i Wihtræd c. 4, men synes med Forsæt af Knud fremdraget af denne gamle Lovkilde.

³⁾ Til hvad der sagdes foran S. 299 bør bemærkes, at Kong

skulde tvinge en Enke til Ægteskab, men nu hedder det i Lighed med hvad der stod i Kong Frodes Love, det vil sige Vikingehærens Ret, at ingen Enke eller Mø skal tvinges til Giftermaal¹⁾. Endelig befales det, at Enken og Børnene skulle forblive i uforstyrret Besiddelse af de Ejendomme, som den døde Ægtefælle besad uden Anke²⁾.

Dette maa være en Prøve paa Beskaffenheden af den Lovgivning, som Knud vilde have skulde være gjældende i Landet og om hvilken vi i øvrigt henviser til Behandlingen i Danelag. Lovene give et godt Indblik i hvorledes Knud har vidst at samle og fremdrage netop de bedste Bestemmelser af den ældre Lovgivning og hertil føje nye Regler i den Aand, som han ønskede skulde være den herskende i Lovene. Vi skulle endnu kun fremhæve de mange Bestemmelser, som byde, at Alle skulde være lige for Loven, at Retten ikke skal bøjes for de Mægtige, at man skal bestemme Bødens Størrelse efter den Skyldiges Formuestand (II. c. 20 § 1, c. 35, 38 § 1, 68 § 1) samt at det indskærpes med til Dels nye Regler, at Skylden skal bedømmes efter, om Forsæt, Uagtsomhed eller Tvang foreligger (c. 68, 75). —

Man vil i Knuds Love finde flere gode og nye Bestemmelser om Hærordningen (II. c. 10, 61, 77, 78), men i øvrigt havde han draget Omsorg for at ordne

---

Knud dog kun indskærper det Bud om Sørgeaaret, som fandtes i Æthelred V. 21, VI. 26, men at han hertil har føjet detaillerede Strafferegler, hvilke ikke fandtes tidligere og som synes tagne af den romerske Rets Bestemmelser, saaledes som Savigny har paavist, se *Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter* II. 168.

¹⁾ Se herom Normannerne I. 318—20.

²⁾ Denne Bestemmelse i Knuds Lov II. 72 fandtes tidligere kun i Danelagens Lov Æthelred III. 14.

Armeen paa en ny og egen Maade, som slet ikke omtales i hans store Love. Han havde nemlig oprettet et staaende Korps Thingemanlid eller Vederlag, for hvilket han lod vedtage en egen Lov, som maatte passe paa en Hær, der især bestod af nordiske Krigere. Der maatte være Trang til en saadan Undtagelseslov. Kong Knud havde i mange Henseender bekræftet Danelagens Love, men disse havde kun Gyldighed paa den anden Side Wætlingastreet, og der var en stor Hær eller Hird bestaaende for en stor Del af Danske omkring Knud. Disse Krigere maatte have Ret til at faa nordiske Love anvendte paa deres Retsforhold.

Af Beretningen om selve denne Hærs Stiftelse fremgaar, at Kong Knud vilde samle ud af sine talrige Skarer de mest Velstaaende til et udvalgt Korps, som ved skarpt fastslaaede Regler, en mere udpræget Broder- og Kammerataand, skulde danne ligesom et militært Gilde — ligesom en Munkeorden, siger en gammel Forfatter¹⁾, der i de fælles strænge Regler og i Broderskabsaanden har fundet et slaaende Forbillede. Indenfor denne Kreds traadte Knud ligesom ned fra sit Herskersæde, og her lod han den gamle Lighedsret gjælde. Lidet gav sig selv sine Love, som Kongen bekræftede; det dømte selv paa sine Huskarlestævner og dømte endog Kongen, naar han havde forbrudt sig imod Kammeraterne i Gildet. Men om dettes nærmere Ordning henviser vi til den udførlige Redegjørelse i Danelag §§ 22—25; her skulle vi kun dvæle noget ved dets ydre Fremtræden.

Da Kong Knud havde ladet det Bud udgaa, at kun de vilde blive Medlemmer af Laget, som kunde fremtræde og underholde sig med tveæggede Sværd med

---

¹⁾ Langebek, Scriptorum I. 159.

guldindlagt Hjalte og øvrig Rustning i samme Stil, da trak alle fattigere Krigere sig bort fra den rigere Skare, og Mændene af fornem og velstaaende Slægt fik i Hast travlt med at lade sig smedde skjønne Vaaben og at omsætte unyttige Smykker i nyttige og straalende Værger¹⁾.

Ved Hjælp af historiske Skrifter, Digternes Sange og jordfundne Vaaben ere vi i Stand til at udmale os, hvorledes Kong Knuds Krigere, baade de udvalgte Tretusind, der dannede Lidet, og den store Hær, have været rustede.

Krigheren²⁾ var beskyttet af Hjælmen, Brynjen og Skjoldet. Om Hovedbedækningen ere Underretningerne kun faa, og det synes som om Formen har været meget forskjellig; stundom har det været en Ringhue, flettet af nittede Jernringe, stundom Hjælme med Kamryg, maaske med Prydelser, til Ex. formede som Dyr eller Dyrehoveder. Brynjerne³⁾ bestode af flettede Ringe; Skjoldene vare af Træ, belagte med Læder; de vare runde og omgjordede med en Jærnring, i Midten ragede en Jærnbukkel frem.

Dernæst var Krigeren rustet med Sværd og Spyd, Bue og Pile, Kølle og Øxe. Sværdene vare stundom enæggede, men som oftest tveæggede, med en kort Parerstang og et jævnt stort Fæste, forsynet med Knap for Fæstets Ende. I Sværdets Form og Udseende kunde der vises allehaande Pragt, og baade Knap og Parer-

¹⁾ Svend Aagesens Text af Vederlog c. 2.

²⁾ De følgende Oplysninger om Vaabnene støtte sig til Worsaae, de Danskes Kultur i Vikingetiden 23 f., Montelius, Sveriges Hednatid samt Medeltid, förra skedet, 237, 286 f.

³⁾ Brynje hed paa Angelsaksisk byrne; Earle udtaler om et Sted, hvor den nordiske Form findes, (Two of the Saxon Chronicles parallel, introduction S. XXXVIII): the forms . . and not least, the Norsk word brunie, seem all to indicate a northern penman.

stang kunde være prydede med glimrende Indlægning af Guld, Sølv og Niello og formede i allehaande Figurer og Ornamentter; man har i Danmark og Sverrig fundet Parerstænger af massivt Sølv. Sværdsmeden med sine Beslag og Sværdbæltet kunde være lige saa rigt udstyrede.

Spydet og Øxen vare prydede paa samme Maade. Øxen var et velkendt Vaaben hos Vikingerne¹⁾; det spiller næsten en Hovedrolle og betragtes som eget for Nordboerne²⁾ eller er særligt frygteligt i deres Haand. Især synes Øxen karakteristisk for de Norske³⁾, men ogsaa Betegnelsen den „danske Øxe“ forekommer (se S. 377). „Boløxe“ gjenfindes i England som Tilnavn (Osbern Bulax⁴⁾), og vi træffe her Bredøxen, hvilken Betegnelse især er kendt fra Norge, men dog ogsaa forekommer i de andre skandinaviske Lande⁵⁾; ogsaa efter den har en Mand faaet Tilnavn, i det under Kong Johan uden Land en Mand i Yorkshire kaldes Everardus

¹⁾ Freeman bemærker, at Øxen ikke omtales i Kampen ved Maldon (I. 300), og at første Gang, den nævnes, er hos Besætningen paa det Skib, som Godwin skjænker Hardeknud (S. 577).

²⁾ Om Øxer jfr. Normannerne I. 360; senere hos Normannerne og Korsfarerne. Freeman I. 577.

³⁾ Det er maaske derfor, at vi høre Øxen især omtale paa Irland. Giraldus Cambr. Topogr. Hibern. III. 43: „usum securium Hibernici contraxerunt“ af Ostmanner. F. M. 890: the foreigners with their axes. O'Curry, Manners and Customs II. 348—350 (i Kampen mod Kong Brian havde kun de Fremmede Øxer). Hos Mathæus Westmon. 1030 læses: „Olavus . . perimitur . . a Noricis percussus nimis truculenter quadam securi quia gens illa non gladiis sed securibus utitur.“

⁴⁾ Scriptores III. 292, 301.

⁵⁾ Vigfusson, breiðøx. Svenske Rimkrønike V. 50—51; Rosenberg, Nordboernes Aandsliv II. 374. Erik Sjøll. Lov III. 13: spjut . . sværdh . . ællær brethøxæ.

Bradex¹⁾. Taperøx betyder den mindre Øxe²⁾; Ordets Herkomst er usikker, men det forekommer os ikke sandsynligt, at det fra England skulde være kommet til Norden.

Ved alle disse Vaaben spillede Indlægningen med Guld og Sølv en betydelig Rolle, og denne Pragt udstrakte sig naturligvis ogsaa til Hestetøjet; prægtige Stigbøjler, Sporer, Bidsler og Mankestole ere opgravne af Jorden.

Der gives en enkelt Gang en Beskrivelse af, hvorledes en saadan udrustet Krieger saa ud og optraadte. Saaledes fortælles det, hvorledes Stalleren hos Hardeknud Osgod Clap en Dag kommer gaaende til Kirke i pralende Peltsværk, der naaede til Fødderne, og med den guldindlagte Øxe paa Skuldren³⁾. Jarl Godwin gav Hardeknud i Forsoningsgave et Skib med forgyldt Stævn, der havde en Besætning af 80 udvalgte Krigere, hvilke vare udrustede paa den mest glimrende Maade. Hver Mand havde om begge Arme en Guldring af 16 Lods Vægt og var klædt i tredobbelt Brynje og en delvis forgyldt Hjælm. Han bar paa sin venste Arm et Skjold med gylden Bukkel og gyldne Nagler. Spydet laa i hans højre Haand, men ved Bæltet hang det sølvhjaltede Sværd og over venstre Skulder den „danske

¹⁾ Rotuli Canc. 3 Regis Johan. 303.

²⁾ A.-S Chron. 1051: taper æx (securis parvula); Thorpe, Diplomatarium 317: swa feorr swa mæg an taper æx beon geworpen ut of ðam scipe up on þæt land. Kemble Nr. 737 (IV. 21). Vigfusson udleder det af det angelsaksiske taperæx, men dette er vist ikke ældre i Angelsaksisk end det 11te Aarh. (Grein, Bouterwek Intet; Leos og Bosworths Forklaring tiltaler ikke).

³⁾ Heremanni Mirac. § 51, Liebermann S. 243: Osgod Clap cognomine vocitatus quodam mane pedetenus decoratus mastrugarum decore, armillas quoque bajulans in brachiis ambobus superbe. Danico more. deaurata securi in humero dependente.

Øxe“ indlagt med Guld og Sølv¹⁾. Da den berømte Siward Jarl af Northumberland anfaldes af Blodgang og Døden nærmer sig, udbryder han i de bekjendte Ord: Hvorfor skal jeg dog dø som en syg Ko, jeg, der ikke har kunnet finde Døden i saa mange Krige. Ifør mig min staalhaarde Rustning, bind Sværdet om min Lænd, sat Hjælmen paa min Pande, giv mig Skjoldet paa venstre Arm og min guldprydede Øxe i højre Haand, at jeg dog kan dø som Kriger og Kæmpe!²⁾ —

Da vi nu tale om Krigernes ydre Fremtræden, vil det maaske ikke være et upassende Sted at omtale, hvorledes der paa denne Tid er opstaaet en ny Skik med Hensyn til den Maade, hvorpaa Personerne benævne sig. Tilnavne begynde at blive almindelige i England, eller med andre Ord, efter at de Danske og Norske i lang Tid havde haft denne Brug mellem sig, begynde Angelsakserne nu ogsaa at optage den. At det er en fra Norden indvandret Skik, har man hidtil ikke bemærket, og dog vil man ved at gennemgaa Registret til Anglo-Saxon Chronicle og mange andre ældre Kilder finde, at Danske allerede paa en tidlig Tid have baaret Tilnavne, men at det er en sjælden og ofte endda tvivlsom Undtagelse, naar en Englænder har et Tilnavn eller Øgenavn før ind i det 11te Aarhundrede.

Dernæst bør man lægge Mærke til, at mange af disse nye Binavne i Reglen ere af en vis realistisk og haandgribelig Natur og at de forekomme i nordiske Former, selv om Ordet er angelsaksisk. Saaledes findes, karakteristisk nok, i et Diplom af 1044 en Mand Ælfwine se reada ved Siden af Atsur roda, hvor saaledes den nordiske og den angelsaksiske Form af samme

¹⁾ Florentius 1040. Will. Malmesb. II. § 188

²⁾ Script. Rer. Dan. III. 301.

Tilnavn ¹⁾ synes staa ved Siden af hinanden. Et Testamente fra Østangel er udstedt af Thurketel Heyng ²⁾; hvad der ganske sikkert ikke er noget angelsaksisk Ord ³⁾. Derimod findes der som bekjendt en romantisk Saga om historiske Personer, der hedder Ketil Hængs Saga; i Landnámabók (V. 3) nævnes en anden Ketil Hæng, der levede paa Harald Haarfagers Tid. Det er det norske hængr en Lax. Tovi Prude var en stor og mægtig Mand paa Knud den Stores Tid ⁴⁾, men hans Tilnavn kan sikkert ikke forklares ad angelsaksisk Vej ⁵⁾, det er opkommet i England i det 11te Aarh. og var samtidigt eller allerede tidligere kommet til Norden, se til Ex. som Tilnavn i Orkneyinga Saga: Hugi enn prúði. Dets egentlige Hjemstavn er Frankrig, og dette synes ogsaa fremgaa af Formen „Tovi le Prude“ ⁶⁾. —

Det Hof, som samlede sig om Knud den Store, maa have frembudt et mærkeligt mangeartet Udseende. Ikke mange Hoffer i Evropa have havt et saa blandet

¹⁾ Codex Diplom. Nr. 773. IV. 87; Thorpe 356.

²⁾ Thorpe, Diplomatarium 578.

³⁾ Bosworth, Grein, Leo have i deres Glossarer intet saadant Ord.

⁴⁾ Kemble, Cod. Dipl. IV. 43, 54: Tovi Pruda. Florentius: Tovi Pruda cognomento. I Waltham-Fortællingen de inventione S. Crucis: Tovi le Prude. Freeman 589—590.

⁵⁾ I det 11te Aarh., men ikke før (jfr. Greins og Earles Glossarer) dukker en enkelt Gang prut frem næsten som et fremmed Udtryk. se Anglo-Saxon Chron. 1006 (Cott. Dom. S. 257): „prutne here and uneargne“, hvor de tre andre Haandskrifter have: „rancne here and unearhne“ „an insolent and fearless army“.

⁶⁾ Vigfusson, Dictionary, prúdr: the word is used in Sighvat, and appears at the beginning of the 11th century (in the reign of king Canute); it is very frequent in the poets of the following century, but less frequent in prose [from the A.-S. prúð; old French: prudhomme]. Som paavist i Anm. 5 er det urigtigt at hidlede det fra Angelsaksisk.

Præg og fremvist saa mange Repræsentanter for ulige nationale Typer som netop Kong Knuds.

Der kan ikke være Tvivl om, at der var mange Folk med slavisk Præg, thi Knuds Æt stod jo i nøje Forbindelse med disse Lande. Saaledes træffe vi under et af Knuds Breve som Vidne umiddelbart efter Godwin og Hakon „Wrytsleof dux“, et Navn, som er fuldt ud slavisk¹⁾.

Men en anden Slaverfyrste, der færdedes ved Knuds Side, er Venderprinsen Godskalk, en Søn af Udo. Da hans Fader var bleven dræbt af en Sakser, flygtede han fra Lüneburg, hvor han opdroges i Klostret under Vejledning af den senere svenske Missionær Godskalk, bort til Venderne og stillede sig i Spidsen for dem²⁾. Nu krigede han løs med Hæftighed og Tapperhed mod Sakserne, indtil Hertug Bernhard fangede ham, men han løslod ham som det synes paa den Betingelse, at han skulde forlade Landet. Han drog da til Kong Knud — thi paa mødrene Side var han dansk³⁾; han ledsagede den danske Konge paa hans Tog til England og forblev dér lang Tid. Hans Tapperhed skal han ogsaa her have bevist ved Bedrifter baade i Norge og England⁴⁾. Først efter Knuds og hans Sønners Død

¹⁾ Kemble Nr. 743 (IV. 34) 1026. Navnet er det samme som Wertzlaus, Wertizlaus, der findes nogle Gange hos Helmold.

²⁾ Adam Brem. II. 64.

³⁾ Pertz XXIII. 395.

⁴⁾ Se om Godskalk Adam Brem. II. 64, 75; III. 18, 21, 45, 50, 70; Saxo 523, 544, 557, 618. Helmold I. 19. Freeman, Norman Conquest I. 649. Den nedbrydende Kritik, som Efterretningerne om Godskalk gjøres til Gjenstand for af Schirren (Beiträge zur Kritik holstein. Geschichtsquellen 114—123), kan efter vor Mening ikke anses for videnskabelig rigtig, se hvad vi herom have udtalt i Revue Historique 1878. VII. 167—168.

vendte han tilbage til sit Land¹⁾. Ved hans følgende, paa Omvexling rige Historie skal her ikke dvæles; kun mærke vi, at han fremdeles vedblev at være knyttet til det danske Kongehus og havde taget en dansk Kongedatter til Ægte²⁾.

VIII. Svend, Knuds Søn, og Ælfgifa styre Norge. Deres Lovgivning. De forjages af Landet.

Vi skulle nu i Korthed fortælle om den vaxlende Skæbne, som Norge maatte prøve, efter at Knud havde underlagt sig det (1028). Hakon Jarl var bleven indsat til Statholder i Norge. Det var ingen let Stilling at styre over eller ved Siden af saa mange mægtige Høvdinge; men i Begyndelsen synes Alt at være gaaet vel. Kalf Arnesøn forsonedes saaledes med Hakon og fik store Forleninger, ja Kalf drog endog til Knud i England for at forhandle med ham. Knud skal have opfordret ham til, hvis Kong Olaf skulde komme tilbage med en Hær, da at være den, der stillede sig i Spidsen for en Rejsning mod Olaf. Og jeg vil da — siger Kongen — give Dig Jarledom og lade Dig raade for Norge; thi Hakon, min Frænde, skal drage til mig, hvad der passer bedst

¹⁾ Adam. Brem. II. 75: Godescalcus post mortem Chnut regis et filiorum ejus rediens ab Anglia contra Sclavianiam venit infestus. Helmold I. 20: post mortem Kanuti regis.

²⁾ Helmold I. 19 i. f. (efter Sammenhængen nærmest Knuds Datter). Adam. Brem. III. 18: filia regis Danorum. Saxo 557: (Svenonis Estrithii) filia Siritha, que post modum Guthskalco Sclavico conjux accessit. 618. I den sildige og uselvstændige Chron. Slav. (ed. Laspeyres, Lybek 1865, I. c. 13, 14) siges flere Gange bestemt, at hun var Knuds Datter. Demmyn, hvilket Freeman angiver som hendes Navn, er opstaaet ved, at man her læste to Sætninger sammen: „ultra Demmyn. Uxor Godeschalci“ S. 37.

for ham, han er saa samvittighedsfuld, at jeg frygter for at han ikke vil skyde saa meget som en Pind mod Olaf, om de mødes. Kalf fik derpaa store Gaver af Knud og drog hjem ¹⁾).

Kong Knud maa virkelig have havt særlige Planer imod Hakon; thi ogsaa i engelske Kilder møde os Oplysninger om Knuds Mistillid til Kraften eller Retsindigheden i hans Styrelse. Kongen kaldte ham til England, idet han ønskede, at han skulde indgaa Ægteskab med en Søsterdatter af sig, Gunhild. Efter at Brylluppet havde fundet Sted blev han af Knud udsendt paa Sendefærd; det var i Virkeligheden for at blive befriet for ham. Hakon druknede da paa Havet. Saa-gaerne ere her dog maaske bedre underrettede om enkelte Punkter. De fortælle, at Hakon i Norge beredte sig til at drage til England for at hente sin trolovede Brud; men han udskibede sig temmelig sent paa Aaret. Udenfor Caithness ved Petlandsfjorden blev hans Skib endnu set en Aften i svær Storm, der blæste ud af Fjorden; men siden hørte man ikke om Skib eller Mandskab ²⁾).

Men Landet var saaledes høvdingeløst. Kong Olaf havde imidlertid i Rusland og Sverrig samlet sig en Styrke og vovede at gjøre sin Ret til Norges Krone gjældende. Han kom med sin Skare dragende ind over Jemteland og Verdalen til Stiklestad. Her stod det

¹⁾ Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 194; Munch I. 2. 764 f.

²⁾ A.-S. Chron. 1030: *hér wæs Oláf cing ofslagen . . and þæs geres ær ðam forfærde Hacun se dohtiga eorl on sæ. Florentius 1029: comitem Hacun, qui nobilem matronam Gunildam . . in matrimonio habuit, quasi legationis causa in exilium misit. timebat enim ab illo vel vita privari vel regno expelli. 1030: prædictus comes Hacun in mari periit: quidam tamen dicunt eum fuisse occisum in Orcada insula. Hist. Olaf d. Hell. Saga c. 180; Snorre, Olafs Saga c. 195.*

mærkværdige Slag, hvor Bøndernes Høvdinge sloge Kongens Hær. Olaf faldt, og Landet var igjen bragt ind under den danske Herre. Kong Knud tænkte imidlertid ikke paa at opfylde noget af de Tilsagn, som han havde givet enten Ejnar Tambeskjelver eller Kalf Arnesøn, men kaldte sin Søn Svend, som var sat til at styre Jomsborg, over til Norge. Med ham fulgte hans Moder Ælfgifa, eller som hun i Norden kaldtes Alfifa, og dernæst Harald Thorkilssøn, der havde arvet Thorkil den Højes Stilling i Danmark som Landets Styrrer. Svend blev taget til Konge paa de forskjellige Lagting, tilsidst ogsaa i Throndhjem ¹⁾.

Kong Knud havde imidlertid her ikke truffet noget heldigt Valg. Thi hvis denne unge Prins, som det synes, havde arvet en Del af sin Faders Elskværdighed, da har til Gjengjæld hans Moder havt særlige Evner til at gjøre sig forhadet. Hun beskrives som intrigant, herskesyg og fordringsfuld, og havde ringe Forstand paa at vinde de nationalstolte norske Stormænd. Ved hendes Side stod som Raadgiver Bisp Sigurd, en Munk fra Glastonbury i England, hvorimod Harald Thorkilssøn vist snart er draget tilbage til Danmark.

„Alfifatiden“ er især bekjendt ved en Del Love, som den unge Konge skal have ladet udgaa og hvorved han paadrog sig Nordmændenes Forbitrelse. Vi skulle undergive disse en noget udførligere Betragtning. Man kan betegne disse Love som Skattelove, Politi- og til Dels Straffelove. De indeholde for det Første nogle Regler om Forbrydelse af Jord. Kong Knud paabød, at om Land tilfaldt en Fredløs i Arv, skulde Kongen være berettiget til at tilegne sig den, at Manddraberen skulde forbryde baade Jord og Løsøre, og at naar

---

¹⁾ Hist. Olafs Saga c. 239; Snorre c. 252.

Nogen forlod Landet uden Kongens Tilladelse, skulde han miste sin Jord.

Om Skatter bestemtes, at hver Bonde skulde ved Juletid af hver Arne udrede en Mæle Malt, et Laar af en tre Aar gammel Oxe og et Span Smør; enhver Husfrue skulde give en Tot uspundet Hør, saa meget som man kunde spænde om med Langfingeren og Tommelfingeren. Hver som drog ud paa Havet, skulde betale 5 Fisk, og hver Fiskerskude, der sejlede fra Landet, skulde overlade Kongen et Rum tværs over Skibet eller betale Leje deraf. Hver Mand, Norsk eller Fremmed, som drog til Island, skulde gjælde Landøre.

Fremdeles maatte Bønderne bygge de Huse, som Kongen skulde have paa sine Gaarde. Der skulde af hver 7 Mand, ældre end 5 Aar, stilles en vaabenfør Mand til Flaaden. Endelig skulde dansk Mands Vidnesbyrd gjælde saa meget i Norge, at det kunde bryde 10 Nordmænds Vidnesbyrd ¹⁾.

Om disse nye Love siges der i Sagaerne, at nogle af dem vare gjældende i Danmark, men at andre vare strængere end de Danskes Love. Vi skulle nu søge at komme nærmere ind paa Forstaaelsen og Bedømmelsen af dem.

For det Første vil man se, som alt sagt, at disse Love saa godt som alle angaa Skatter og Kongens Rettigheder. Kong Knud har aabenbart ikke villet røre den almindelige, borgerlige Lovgivning; han har for saa vidt fulgt de samme Principer, som han fastholdt i England. Kun den sidst nævnte Bestemmelse om et processuelt Forhold kunde synes danne en Undtagelse; men den gaar aabenbart ud paa at beskytte de faa Danske i Norge og har altsaa et særligt Øjemed.

---

¹⁾ Snorre, Olafs Saga c. 253; Hist. Olafs Saga c. 239; Fornm. Sögur V. 101; Munch I. 2. 815 f.

Hvad nu for det Første den Bestemmelse angaar, at Ingen maatte forlade Landet uden Kongens Tilladelse, da kan man paastaa, at denne ikke kan være laant hverken fra England eller Danmark. Under ordinære Forhold kunde Kongen ganske sikkert ikke forbyde Nogen at forlade Landet. Derimod kjendte man baade i Danmark og i England Forbann (Farbann) eller et almindeligt Forbud, som Kongen i extraordinære Tilfælde, saaledes naar en Krig stod for Haanden eller var brudt ud, lod udgaa mod at Nogen uden hans Tilladelse drog af Lande ¹⁾. Saaledes finder Sighvat Skjald, da han fra Rouen er draget til England og vil rejse til Norge, at Kong Knud har lagt Ban paa alle Kjøbmandskibe, indtil han havde udrustet sin Hær ²⁾, hvorfor Sighvat søgte særlig Tilladelse hos Kongen til at drage bort og ogsaa fik den. Derfor synes hin Lovregel at vise hen til extraordinære Forhold, og det er let forklarligt, at Knud i Norge, hvor der baade før og efter Olafs Fald var saa mange Misfornøjede, maatte hindre, at disse søgte ud af Landet og hos en eller anden Fyrste sluttede Forbund mod ham. Til at udstede et saadant Bud maatte Knud opfordres dels ved hvad der tidligere var sket i Norge, dels ved hvad han selv havde erfaret, i det saa mange vare søgte over Havet for at faa hans Hjælp mod Olaf.

At dette har været Lovens Tanke, fremgaar uden af den Form, som Tilbagekaldelsen eller Ændringen faar i den af Magnus den Gode givne Bestemmelse. „Naar Mand farer bort af vort Land og opholder sig andetsteds, kan han lade hente sit Gods, naar han vil, dersom han ikke har været i Skare med

---

1) Se Steenstrup, Studier over Kong Valdemars Jordebog 259 f.

2) Snorre, Olafs Saga c. 156.

vore Kongers Fjender“¹⁾). Samme Indhold har ogsaa Loven i Sigurds, Ejsteins og Olafs Tid: hver kan drage frit af Lande; ved Tilbagekomsten kan han faa sit Gods igjen, med mindre han frivilligen er draget med Hærskjold mod Landet²⁾).

Kongen bemægtiger sig dens Jord, som gjør Manddrab. Her staa vi ved en efter de Tidens Opfattelse meget stræng Regel; den senere Lovgivning siger udtrykkelig, at kun Nidingsværk medførte Tab af Jord³⁾). Hvis nu virkelig Svend Alfifasøns Lov har angaaet alle Manddrab, da maa den have tilsigtet at sætte en Grænse for den megen Blodsudgydelse og de store Familiefejder i Norge. Det maa have været Kong Knuds religiøse Følelse eller Kirkens Indflydelse, der har ladet ham foreskrive denne Regel. Derimod kan man næppe anse det for en Lov, som var kjendt i Danmark; thi om en Saadan findes ingen Oplysning, og det er senere fast Regel, at Jord kun forbrydes ved Landsforræderi⁴⁾). Derimod var Ejendoms Tab i England en meget almindelig Straf for forskjellige Forbrydelser, og det er snarest under Paavirkning af de engelske Love, at denne norske Regel er opstaaet. Men at Hellig Olaf i disse Henseender næppe har faret mindre voldsomt frem, det turde vel fremgaa af flere Beretninger til Ex. om hvorledes Olaf lod Ølve, der var Sjælen i den hedenske Bevægelse i Thrøndelagen, dræbe, erklære ugild og tillige inddrog alle hans Ejendomme⁵⁾).

Arv, som tilfalder en Fredløs, bliver Kongens,

1) Ældre Gulathings Lov c. 148; N. G. L. I. 59.

2) Ældre Frostethings Lov XVI. c. 1; N. G. L. I. 257.

3) Amira, altnorweg. Vollstreckungs-Verfahren 110 f.

4) Det Højeste kan i alt Fald være, at man i Danmark har havt samme Regel som i de norske Love, se Stemanns Retshistorie 611—612.

5) Snorre, Olafs Saga c. 96, 113—115; Amira l. c. 113.

hedder det fremdeles, og her møder os en Sætning, som bestemt afviger baade fra den tidligere og senere Ret, hvor det udtrykkeligt hedder, at Ingen kan forbyde mere Gods end hvad han har, hvorfor den Arv, som vilde tilfalde ham, nu gaar til hans Arving¹⁾. —

Blandt de Skatter, som Knud fordrer, var for det Første en Del Naturalafgifter aarlig ved Juletid. Et saadant Paalæg af direkte Skatter kan godt have været noget helt Nyt i den unge norske Stat; men i Danmark har det sikkert været kjendt. I de nordiske Kolonier paa de brittiske Øer træffe vi netop faste Afgifter ved Juletid, saaledes gives der i Dublin 1 Unze Guld af hver Gaard til Juleskat²⁾; i London gaves en Afgift New Yeres Give³⁾, og en Afgift med dette Navn og som udredes ved Juletid nævnes ogsaa andensteds⁴⁾. I Norge bleve disse Julegaver afskaffede af Magnus den Gode⁵⁾.

Naar det paabydes, at Bønderne skulle opføre Bygningerne paa Kongens Gaarde, da er det et Spørgs-

¹⁾ Amira l. c. 116 f.; Ældre Gulath. L. c. 148; Ældre Frosteth. L. XVI. c. 1.

²⁾ Se foran S. 148.

³⁾ Liber Custum. Lund. 32, 249, 260. Madox, Hist. of Excheq. I. 504 nævner, at Borgerne i London gave Johan uden Land i New Years Gift 300 L.

⁴⁾ Registr. Malmesb. I. 436: ad natalem Domini 18 denar. de gersive, II. 395: Wolwyo filio Estryldæ dimidiam hidam terræ apud Sutton . . . reddendo inde singulis annis ecclesiæ decem solidos de gabulo, et ad Natale Domini duodecim denarios de Gearesgive. I Glossaret hertil har man med Urette forklaret Gearesgive som en fejltagtig Form for Gersuma, hvormed det Intet har at gjøre.

⁵⁾ Ældre Gulath. L. c. 148: Jola giaver scolo alldrigi uppi vera sidan. Jfr. Munch I. 2. 815, 852; Ældre Frosteth. L. XVI. (hvor der for øvrigt er en uklar Tilføjelse: Kongerne „gáfu öllum lögumautum, þat er fyrst gíafir allar nýjar oc fornar, reymæla oc afráð oc landaura alla öllum þeim mönnum er her eru í útgarðum með oss oc scipleigur allar“).

maal, om denne Bestemmelse ikke i Traditionen har faaet et noget andet Udseende end dens Indhold virkelig lød paa. Hvis Loven kun har paabudt, at Bønderne skulde deltage i Anlægget af Fæstninger¹⁾, hvilke jo naturligen maatte knyttes til Kongens Gaarde, da har denne Regel maaske været ny i Norge, men den har sit Sidestykke i Love fra alle evropæiske Lande i Middelalderen. For Danmarks Vedkommende er det bekjendt, hvorledes hele Landet maatte deltage i at rejse Virket mod Syd, og i England var det en staaende Regel, at ingen Lov befriede fra og intet Privilegium undtog fra de tvende Arbejder, at bygge Broer og at forny Fæstninger eller bygge dem²⁾. Men senere hedder det i de norske Love, at Aarmanden skal rejse Kongens Huse og ikke Bonden³⁾.

Om Ledingen bestemmes, at der for hver syv Mand ældre end fem Aar skal stilles én vaabenfør Mand. Dette kan umuligt kaldes en haard Bestemmelse; og vi vide da ogsaa, at den ikke hører mellem dem, som ophæves i den følgende Tid, men at den netop gjenfindes i den ældre Gulathings Lov og her endog skærpet, eftersom Tallet regnes efter Personer ældre end 3 Aar⁴⁾.

Endelig var der Bestemmelser om forskjellige Afgifter af Søfart og Fiskeri, Landøre af hvert Fartøj, der gik til Island, og et Skibsrøm af hvert Skib, der gik fra Landet.

Til sidst hedder det, at et Vidnesbyrd af én enkelt Dansk skulde kunne fælde det, der aflagdes af ti Nord-

¹⁾ Jfr. herom foran S. 43 f.

²⁾ Disse to Pligter tillige med Ledingen hørte til den „*trinoda necessitas*“, hvorfra der aldrig undtoges. Stubbs I. 76 f.

³⁾ Frostath. L. XVI. 1: *hús scal ármaðr gera konungi en eigi bændr nema veitt vili hafa.*

⁴⁾ Jfr. Ældre Gulath. L. c. 296, 297. Her er 1 og 7 betegnet som *Maximum*, hvortil man kan gaa. Jfr. Munch I. 2. 818.

mænd. Hertil har allerede Munch ¹⁾ bemærket, at denne Bestemmelse umuligt kan have været en for alle Forhold gjældende Regel; den kan kun have gjældt, hvor der handlede om Strid mellem de danske, til Sikkerhed i Norge stationerede Krigere og norske Almuesmænd, og Munch har til Sammenligning henvist til den gamle russiske Pravda eller Lovbog, hvor det hedder: hvis en Mand støder til en Anden eller drager ham til sig med Hæftighed, da skal han bøde ham tre Grivner (tre Mark Sølv), dersom denne har to Vidner derpaa; men er den Fornærmede en Væring eller Kylving, kommer det kun an paa dennes Ed eller da behøver man kun ét Vidne ²⁾. Slige Regler, der beskyttede de for Anfald udsatte Embedsmænd eller Mænd af det erobrende Folk, kjendes fra mange andre Landes Love ³⁾, og vi kunne hermed sammenholde de mærkeligt strænge Regler om Mord, som Kong Knud eller Kong Vilhelm udstedte i England, og som kun gik ud paa at sikre Erobrerne mod disse Snigmord, der ere saa hyppige overfor fremmede Herskere; ethvert Drab paa en Mand af det herskende Folk skulde sones af Herredet med en Pengestraf, om Gjerningsmanden ikke skaffedes til Veje ⁴⁾.

Resultatet af denne Undersøgelse er derfor dette, at disse Bestemmelser i mange Punkter ikke ere strængere end de Love, som tidligere eller snart efter gjaldt i Landet, at de i flere Henseender maa forstaas med betydelig Indskrænkning som gjældende særlige Tilfælde og ikke almindelige Forhold ⁵⁾. I flere Henseender ere

¹⁾ Munch I. 2. 819.

²⁾ Ewers, das älteste Recht der Russen S. 267, 318.

³⁾ Normannerne I. 332.

⁴⁾ Schmid: mord. Jfr. Danelag § 40 (Normannerne IV).

⁵⁾ Munch er den Første, som har paavist det urigtige Lys, i hvilket Beretningen om Svends Love fremstilles i Sagaerne. I det Foregaaende har jeg søgt yderligere at belyse det Urigtige i Opfattelsen.

de ganske vist strængere end de sædvanlige Love, og Grunden var, at Kong Knud vilde tvinge den unge norske Stat ind under et ordnet Regeringssystem og kue den endnu saa store Borgerfrihed. De have dog ingenlunde den hadefulde Karakter, hvormed Traditionen har skildret dem, og det vilde da ogsaa være besynderligt om Knud, der i England herskede saa klogt, skulde have været saa uforstandig en Styrer i Norge. Mærkeligt er det jo ogsaa, at Sagaerne i deres Beretning om Knuds Regering — forinden han erobrede Norge — udtale, „at i hele hans Rige var saa god Fred, at Ingen turde handle derimod, og Landets egen Befolkning havde Fred og sin tidligere Landsret“¹⁾.

Den hele Fremstilling i Sagaerne af Alfifatiden er saaledes vrang, og vi ægges til det Spørgsmaal om virkelig Knuds Søn skulde have været saa lidet folkelig, medens hans Fader saa vel vidste at behage alle Nationer. Mærkeligt nok sige Sagaerne, at den unge Kong Svend var smuk af Udseende og hverken grum eller grusom af Sind, men han gik i sin Moder Alfifas Ledebaand. Hende gav man derfor samme Tilnavn „den Mægtige“ (Rige), som Kong Knud havde, men dette faar jo strax en noget ændret Betydning, naar det anvendes paa en Kvinde²⁾. Paa hende væltede man derfor Skylden for alt Ondt, paa samme Tid som man maatte erkjende og regnede det til Kong Knuds Fortjeneste, at der var god Fred i Norge for hver Mands Liv, baade Fremmed og Indlænding, at der ej forefaldt Ran eller Manddrab, og at man kun kunde klage over, at der skete Indgreb i Ejendomsretten ved Bøder og Paalæg³⁾.

Imidlertid var det et Forsøg paa at bringe Norge

1) Snorre, Olafs Saga c. 139.

2) Fagrskinna c. 110.

3) Fagrskinna c. 111.

ind under et Regeringssystem af mere evropæisk Natur, og — det var et Fremmedherredømme. Efter den almindelige Mening var der paalagt Riget en Trældoms-tvang, og naar man foreløbig afholdt sig fra Opstand, var Grunden den, at mange af de Mægtige havde overladt Knud deres Sønner og nærmeste Frænder til Gisler ¹⁾. Uheldigvis indtraf der tillige Uaar i denne Alfifatid, som sammenlignedes med Dronning Gunhilds Tid, den værste som hidtil havde været i Norge, og Stemningen mod den danske Vælde blev stadig stærkere. Sighvat Skjald kvad følgende Vers, som var et Udtryk for Stemningen:

Ung til Olding vorden
 Alfifatiden vil mindes,
 Tyrens Trug da vi delte,
 tæred Bark som Bukke.
 Sligt ej hændte, da højsindet
 Hersker Olaf vi løde,
 kro sig af kornfyldt Lade
 kunde da hver en Bonde.

Under saadanne Forhold maatte Folkets Samvitighed vaagne, og denne Opvaagnen fik Skikkelse i en skarp Lytten til og i en stærk Tro paa de Undere, som fortaltes om Kong Olaf. Den Trang, som man følte til at finde en national Konge og Styrelse, maatte føle sig tiltalt ved Tanken om at der var sket Uret ved Kampen imod den norskfødte Konge til Bedste for den danske Erobrer. Men endnu i nogle Aar var Kong Knuds og hans Høvdingers Magt saa stor, at man ikke vovede at byde den Trods. Omsider toge dog Bønderne Mod til sig og klagede over Kongens Styrelse paa et Ting i Nidaros. Her vovede man endog at spotte den unge Konge og hans Moder. Forgjæves søgte Alfifa at be-

---

¹⁾ Leg. Olafs Saga c. 101.

rolige Bønderne; hun maatte anse det for rettest at forlade Nidaros, og i Vinteren 1033—1034 opholdt hun sig i den sydlige Del af Landet. Imidlertid besluttede Thrønderne at sende Bud til Rusland efter Olafs Søn, og da Magnus kom til Stede, rejste hele det Nordenfjeldske sig for ham. Forgjæves søgte Svend at opflamme Bønderne i det Sydlige til at forsvare Kong Knuds Magt; forgjæves stode de danske Høvdinge den unge Konge bi med at foreholde Folket dets Løfter; der var kun én Udvej aaben, at søge Hjælp udenfor Rigets Grænser. Svend drog til Danmark med sine Mænd; Hardeknud tog venligt imod ham og lovede ham foreløbigt et Len i sit Rige¹⁾.

IX. Kampe med Waliser og Skotter. Forholdet til Hertugerne af Normandie.

Vi skulle endnu gennemgaa en Række Kampe og Tvistigheder, som Kong Knud havde at bestaa med forskjellige hidtil ikke omtalte Nationer. Her møder os da først Forholdet til Beboerne af Wales. Der høres allerede i et af Knuds første Aar om en Kamp med Kymrerne. „Ejlaf kom til Britannia (eller Wales), hærgende, hvor han drog frem, og han kom til Menevia (St. Davids), ødelagde Kirken og plyndrede Dyfed (Pembroke) frygteligt. Hywel, Seisyllts Søn, gik ham i Møde, men blev dræbt i Kampen. Da kom Skotterne (=: Irerne) til Carmarthen, ledsagede af Hywel og Mareydd . . . med mange Mænd, og to Sønner af Seisyllt

---

¹⁾ Hist. Olafs Saga c. 249; Snorre, Olafs Saga c. 261, 265; Magnus d. Godes Saga c. 4; Munch, I. 2. 829 f.; Fagrskinna c. 118—124.

gik imod dem og slog Ejlaf paa Flugt¹⁾. Der er stor Sandsynlighed for, at denne Ejlaf er den samme som en Jarl Eglaf, der i alt Fald i Begyndelsen af Kong Knuds Regering jævnlig er et Vidne under Kongens Aktstykker²⁾.

Men denne Jarl er ganske sikkert atter den samme som Ejlif, en Søn af Thorgils Sprakalegg, der med Thorkil den Høje og Jomsvikingerne gjør Indfald i England og som af Svend sættes til at raade for Thingemanlid i London. I Følge Jomsvikingesaga c. 52 skal rigtignok Ejlif allerede paa Edmund Jærnsides Tid være draget til Miklagaard og være bleven Høvding for Væringlid, i hvilken Stilling han fandt Døden; men dette maa bero paa en Misforstaaelse og en Forglemmelse af hans Tjeneste under Knud. I Wales synes man desuden at have fulgt denne Fjendes Skæbne med Opmærksomhed, thi det hedder ved 1036 i Brut y Tywysogion: „Cnut, Konge over England, Danmark og Germania, døde, og efter hans Død flygtede Ejlaf til Germania“. Ved Germania kan man maaske forstaa Knuds Besiddelser i Venden; til dem eller til Jomsborg har Ejlif trukket sig tilbage og er maaske saa senere gaaet til Byzantz.

Fra et af Knuds sidste Aar nævnes en anden Kamp, i det Caradoc, Søn af Rhydderch, blev slaaet af de Engelske³⁾. Dette skete i Gwent; senere kom Sakserne til Glamorgan og efter et Slag ved Ystradywain dræbte de Cynan, Seisyllts Søn, og alle hans Sønner. Men hans Broder Rodbert, Herre over Maes Essyllt, opmun-

1) Gwent. Chron. 1021. Brut 1020. Ann. Cambriæ 1022: Eilaf vastavit Demetiam; Menevia fracta est.

2) Eglaf er Vidne under Brevene hos Kemble Nr. 728—730, 734—37, 739—41, altsaa indtil 1024; om Aktstykket hos Thorpe S. 324 er fra 1032 og om det sigter til denne Eglaf Jarl, er tvivlsomt.

3) Ann. Cambriæ 1035; Brut 1033.

trede de Vælske ved at minde dem om fordums Daad, hvorefter de droge ud mod Sakserne og sloge dem i Slaget ved Llan Cwywan, hvor meget Bytte faldt i deres Vold ¹⁾. —

Under Kong Knuds Regering var der forskellige Kampe ved den skotske Grænse, og Lykken begunstigede afvekslende Skotter og Englændere; men der møder forskellige Vanskeligheder, naar man forsøger at fastslaa Begivenhedernes virkelige Resultat. Der haves Kundskab om to Tog, et i Kong Knuds allerførste Regeringsaar, et andet i de sidste. Dette sidste Tog, som bringer Skotland for Knuds Fødder, er fuldkomment sikkert, skjønt Skotterne ikke nævne det; det første, som er uheldigt for Englænderne, omtales ikke af sydengelske, kun af northumberske Kilder. Maaske vi dog ikke bør undre os for meget over dette Forhold. En Begivenhed ved Nordgrænsen kan meget godt være uomtalt i engelske Kilder, hvilke jo for dette Tidsrums Vedkommende have en mærkelig tilfældig Karakter; det er desuden meget antageligt, at Knud da maa have været saa stærkt optaget af at befæste sin Magt i Sydengland, at han har maattet lade denne Skotternes Sejrvinding staa hen. Tilmed siger ogsaa Radulfus Glaber, at Rikard og Emma skulle have bedet ham om ikke at krige imod Malkolm, hvorved dog atter maa bemærkes, at Radulf er en mindre god Kilde.

Vi have alt i det Foregaaende talt om Erik Jarl, som havde faaet Northumberland til Forlening, samt om hans senere Skæbne. Denne Landsdels gamle Herskerslægt maa dog have vedblevet at styre under ham; thi det berettes, at Eadwulf, Søn af den ældre Waltheof og Broder til Uhtred (jfr. foran S. 257), en frygtsom og

---

¹⁾ Gwent. Chron. 1031 (S. 49). Denne Kilde har Freeman (S. 495) helt oversat.

sløv Mand, paa den Tid overgav Lothian til Kong Malkolm af Frygt for at han skulde hævne sig paa ham for de Sejre, hans Broder Uhtred havde vundet¹⁾. Saaledes lyder én Beretning, men andre Kilder sige bestemt, at Malkolm ved en stor Sejr erobrede Lothian. Med en betydelig Hær var han faldet ind i England, tillige understøttet af Eogan eller Eugenius, der som det kan formodes var en Underkonge af Strathclyde. Ved Carham ved Tweed blev der kæmpet en sejrrig Kamp med Northumbrerne, i hvilken næsten hele Befolkningen paa St. Cuthberts Ejendomme omkom, ja 18 Præster, som uforsigtigt havde blandet sig i Kampen, blev nedhuggede. I Sorg over Nederlaget og Mandefaldet bad Bisp Ealdhun af Durham inderligt til Gud om at han maatte dø, og han hensov faa Dage efter af Sygdom²⁾. Dette skete i Aaret 1018.

Men senere vinde de Engelske atter Magt over Skotterne. Fordun er Hjemmelsmand for en Fortælling om hvorledes Knud bragte Dulkan, Konge af Cumberland og gift med Malkolms Datter, til at underkaste sig. Han havde længe vægret sig derved, idet han paa-stod, at han kun kunde hylde en indfødt engelsk Konge, ikke en dansk Erobrer. Men efter at Knud var kommet hjem fra sin Romerrejse, vilde han ikke mere finde sig heri og gik med en Hær imod ham. Forskjellige Biskopper og fornemme Mænd lagde sig imellem, og saaledes opgav da Knud sin Plan om helt at indlemme Landet i sit Rige, men Dulkan maatte hylde Knud som hans Lensmand³⁾.

¹⁾ Si meon, de obsess. Dunelm. (Surtees Soc. I. 156).

²⁾ Simeon de Dunelm. ecclesia III. c. 5 (Twysden 30). Ann. Lindisfarn. 1018. Pertz XIX. 507. Jfr. Robertson, Scotland under her early kings I. 98; Skene, Celtic Scotland I. 392. Freeman, Norman Conquest I. 495 f.

³⁾ Fordun IV. 41; Freeman 497.

Uagtet Fordun nu paa denne Maade stiller Cumberland frem og tier om Skotland, er der ikke mindste Tvivl om at Knud ogsaa betvang dette.

Allerede Sagaerne fortælle, hvorledes Kong Knuds Sendemænd til Norge berette: „Endnu for nylig kom to Konger til ham Nord fra Skotland, fra Fife; men han glemte sin Vrede og overgav dem alle de Lande, som de tilforn havde havt, tilligemed store Vennegaver“¹⁾. Her maa det nu huskes, at der i Skotland fandtes flere Riger. Kongeriget Alban i egentlig Forstand indbefattede nemlig kun Landet fra Firth of Forth til Spey, Nord og Vest derfor laa halvt uafhængige Riger, som ofte stode under Nordmændene, og det maa være til Konger fra disse Lande, at her sigtes²⁾.

Af Anglo-Saxon Chronicle faa vi endelig den sikre Oplysning, at Knud, saa saare han kom hjem fra sin Romerrejse, drog mod Skotterne og at deres Konge Malkolm, med to andre Konger Jehmark og Macbeth underkastede sig ham³⁾. Det staar nu tilbage at udfinde, hvor disse to Konger have hersket. Da Jarl Sigurd af Orkney døde⁴⁾, havde Murray løsrevet sig fra de Norske, og dets Herskere synes at have kaldet sig Konger. Findlaec, Ruaidhris Søn, der i Sagaerne forekommer under Navnet Finleik Jarl og som bliver dræbt af sin Broder Maelbrigdis Sønner 1020, kaldes i Ulster Annalerne Ri Albain (Konge af Alban). Den af Drabsmændene, som fulgte ham paa Tronen, nemlig Malkolm, betegnes ved sin Død 1029 af Annalisten Tighernac som

1) Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 140, jfr. tidligere i samme Kapitel Olafs Ord: „Kong Knud raader ene over Danmark og England og har tillige undertvunget en stor Del af Skotland“.

2) Skene I. 395.

3) A.-Saxon Chronicle 1031.

4) Jfr. foran S. 165, 211.

Ri Albain. Den følgende Konge var Findlaecs Søn Macbeth, hvilket Navn tydeligt nok er den engelske Kildes Maelbaethe.

Den anden Konge Jehmark synes at være en Konge af Argyle Imergi, der, i Følge et Stamtræ fra en senere Tid, levede paa den Tid ¹⁾.

Knuds Herredømme over Skotland varede dog ikke længe; Malkolm opfattede sig snart som fri Hersker ²⁾. —

Men ogsaa over et andet keltisk Land skal Kong Knud have vundet Herredømme; han skal have erhvervet sig Riger paa Irland. Dette er dog sikkert urigtigt, og det er her atter de ved Indskrifternes Læsning og Tydning vildledende eller forvirrende Mønter, som have draget Tankerne paa gale Veje ³⁾. Der skal, i Følge Ruding, findes Mønter prægede i Dublin og med Kongenavnet: Knut rex Anglorum, ligesom der, i Følge Lindsay, findes Mønter fra Dublin med Indskriften: Æthelred rex Anglorum ⁴⁾. Men disse Mønter ere nu af Alle erkjendte for enten at indeholde en hel anden Indskrift eller for at være af den Slags Misfostre, der vidne om at Møntmesteren benyttede Typer og Forbilleder, som

¹⁾ Jfr. om disse Fyrster Skene, Celtic Scotland I. 396 f.

²⁾ A.-S. Chron. 1031: ac he þæt lytle hwile heold.

³⁾ Worsaae antager saaledes, at Kong Knud har tiltaget sig Overherredømmet „endogsaa over de norske Nybygder paa Shetland, Orkn- og Syderøerne, ja maaske endogsaa over de ellers uafhængige norske Riger i Irland, hvoraf det da yderligere vilde kunne forklares, at der er fundet Mønter af Kong Knud, prægede i Irlands Hovedstad Dublin“. Men Worsaae har i en Anmærkning selv indset, at en anden Forklaring af disse Mønter er mulig (den danske Erobring af England S. 326), og man kan vist sige om mange Antikvarer, at de have tillagt Oldsagerne en for stor Betydning lige over for de historiske Kilder, hvis Læsning er vis og hvis Tydning er sikker.

⁴⁾ Lindsay, the coinage of Ireland. At mange af hans danske Mønter fra Irland ere Mønter fra Danmark, som af ham ere mistydede, se Erslev, Aarbøger f. N. O. 1875. S. 140 f.

allerede vare for Haanden, idet han var ufri lige over for sin Fremstillingskonst eller valgte disse Indskrifter og Billeder, for at Mønten kunde faa den Udbredning, som den under dette Flag sikkert vilde vinde. —

At Forholdet til Normandiet skulde være ubetinget godt, kan næppe antages. Her levede jo Edvard og Alfred, Sønner af Æthelred; desuden vederfores der Knud den Tort, at Hertug Robert, som efter Ulf Jarls Død havde ægtet hans Søster Estrid, forskød hende snart efter¹⁾. Mange Kilder berette saa bestemt om Stridigheder mellem de Danske og Normandiet, at der maa ligge noget Sandt til Grund herfor.

I Følge Wallingford skulle Æthelreds Børn allerede i Begyndelsen af Knuds Regering have stillet Fordringer paa den engelske Trone²⁾. William af Malmesbury beretter dog, at Hertug Rikard († 1026) Intet gjorde for at skaffe de fordrevne Kongesønner Tronen, hvorimod hans Efterfølger (fra 1028) Robert ofte skal have samlet Skibe og ført Soldater om Bord for at forsøge paa at skaffe sine Slægtninge Tronen i England, men stedse var Vind og Vejrlig dem ugunstig. Resterne af de Vrag, som Stormen da forårsagede, saas endnu paa William af Malmesburys Tid i Rouen³⁾.

Hos William af Jumiéges lyder Fremstillingen noget anderledes. Robert fik Medlidenhed med de unge Prinsers lange Landflygtighed og sendte Gesandter til Knud med Anmodning om at han dog omsider vilde give dem hvad der tilkom dem. Men Knud tog naturligvis intet Hen-

¹⁾ Herom henvises til min Behandling af Normandiets Historie.

²⁾ Wallingford 549: adhuc in primordiis Regni sui venerunt legati a Normannia ex parte Eadwardi et Ealfredi . . qui cum Cnutone de Regni jure disceptantes juvenibus prædictis Regnum postulabant.

³⁾ Gesta Regum l. II. § 180 S. 504.

syn til denne Bøn. Herover blev Hertugen imidlertid fortrydelig og lod en stor Flaade skyndsomst udbyde. Den blev ogsaa i kort Tid samlet og fyldt med velrustede Krigere. Den skulde sejle ud fra Fécamp, men en Storm rejste sig, og den drev under den største Fare til Jersey. Her blev den til Hertugens store Sorg og Fortrydelse opholdt i lang Tid ved Modvind og maatte endelig drage tilbage til Mont St. Michel. Nu vilde Hertug Robert benytte en Del af Flaaden til et Hærgtog i Bretagne, idet han tillige selv vilde angribe til Lands. Men Ærkebisp Robert, Hertugens Onkel, optraadte som Mellemand, og saaledes blev der bragt Forlig i Stand med Hertugen af Bretagne¹⁾.

Enkelte Kilder have en aldeles usandsynlig Efterretning om at Knud ikke længe før sin Død, da han følte legemlig Svaghed, skal have sendt Bud til Normandien og tilbøet Æthelreds Sønner Halvdelen af sit Rige. Udsendingene skulle have givet Hertug Robert Tilsagn herom i en Forsamling, som han af denne Grund lod indkalde²⁾. Det er utænkeligt, at Knud i al sin Vælde skulde nære nogen Frygt for Indfald fra Normandie, og det Højeste, der kan slutes af Beretningen, er at der paa disse Tider har været ført fredelige Forhandlinger med Normannernes Hertug. —

For nu at gennemgaa Knuds Forhold til de andre samtidige Riger, da have vi alt foran talt om hvorledes han i Rom var kommen i personlig Berøring med Kejser Konrad II. Hans gode Forhold til denne Fyrste fremgaar af tvende Begivenheder fra den sidste Del af Kong Knuds Levetid. For det Første fik Knud af Kejseren afstaaet Landet mellem Sli og Eider eller den danske Mark; Bisp Unwan af Bremen (der døde d. 22de Januar

¹⁾ Will. Gemmet. VI. 10, 11.

²⁾ Will. Gemmet. VI. 12; Wallingford 550; Freeman I. 527.

1029) var ved Ordningen af dette Forhold Kong Knuds Mellemand hos Kejseren¹⁾. Dernæst blev der i Juni 1035 aftalt en Familieforbindelse mellem de to mægtige Fyrster, i det Kejsereis Søn Henrik (den senere Henrik III) blev trolovet med Knuds Datter Gunhild²⁾, men Knud opnaaede ikke at se Ægteskabet endelig stiftet.

X. Kong Knuds Død. Opfattelsen af hans Karakter og Personlighed. Dommen over hans Regering.

Kong Knud havde skrantet noget i den senere Tid³⁾; det er maaske derfor, at vi høre saa lidt om hans Virksomhed i de senere Aar. Han døde Onsdagen den 12te November 1035 i Shaftesbury og blev begravet i Winchester⁴⁾.

Naar vi nu skulle søge at tegne et Billede af Knuds Personlighed og hans Regering, bør vi først fremdrage de gamle Billeder af ham, som findes i Sagaerne og andre Kilder.

„Knud Konge var meget stor af Væxt⁵⁾ og stærk af Kræfter, en meget smuk Mand, naar undtages, at hans Næse var smal, høj og noget krum. Han var lysladen med et fagert og tykt Haar, og hans Øjne over-

¹⁾ Adam af Bremen II. 54. Jfr. Breszlau i Forschungen zur deutschen Geschichte X. 612.

²⁾ Steindorff. Heinrich III, I. 33 f.

³⁾ Wallingford 550: quadam molestia tactus. Knytlingasaga c. 18. Jfr. Citaterne nedenfor i Kap. 12, Stykke III.

⁴⁾ A.-S. Chron. 1035 (1036). Florentius 1035. Liebermann, Geschichtsquellen 257. Saxo 536 f. har en mærkværdig fejlfuld Beretning om Knuds Død under Belejring af Rouen.

⁵⁾ Hist. Eliensis II. c. 27 siger dog: ipse agilis et mediocris stature.

gik de Flestes baade i Skjønhed og i Skarpsyn. Han var gavmild, en stor Krieger og vaabendjærv, sejræl og en Lykkens Udkaarede i Alt, hvad der hører til Vælde. Meget vís var han ikke, saaledes som heller ikke Kong Svend, hvem han i Alt slægtede paa, eller som forhen Harald og Gorm; thi Ingen af dem vare synderlig vise¹⁾.

Denne Karakteristik kan være rigtig i mange Punkter, men i Et er den aabenbar uretfærdig. Kong Knud var ingenlunde nogen ringe begavet Mand, saa lidt som Svend eller Harald vare det, men hertil skulle vi snart komme tilbage.

Om Kong Knuds religiøse Sind vide alle Kilder at tale. Men Knud var tillige god og gavmild; derom ere ogsaa Kilderne enige. Vel krævede han høje Skatter, men til Gjengjæld uddelte han store Gaver. „Knud den Rige tog Skat og Skyld af de Lande, der vare rigest i Nordlandene; men i samme Mon, som han havde større Indtægter end andre Konger, i samme Forhold gav han ogsaa meget større Gaver end enhver anden Konge“²⁾.

Kong Knud havde et poetisk Sind. Der er en egen Romantik over Fortællingen om Knuds Besøg i Klostret Ely. Han var draget derhen med sin Dronning og mange af Landets Store for at fejre Kyndelmissefesten og roede over den Sø, hvorved Klostret ligger. Da begyndte man at høre milde Toner ud over Vandet; højt oppe paa Brinken, der ragede frem over Søen, laa Klosterkirken, og i denne sang Munkene deres Tider. Kong Knud blev grebet af Øjeblikkets Skjønhed og af den milde Sang, som hentonede smukt i den stille Vintermorgen. Han bød Rorkarlene ro hurtigere frem, for at de kunde høre tydeligere, og derpaa ro langsommere. Sit Følge kaldte han sammen omkring sig og bad det istemme

¹⁾ Knytlingasaga c. 20.

²⁾ Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 139.

med sig en Takkesang. Af den Sang, hvori han da udbrød, lyder Begyndelsen saaledes:

I Ely saa frydeligt sang Munkene i Kor,
da Snekken stævned did med Knud Konge om Bord.
„Nu, Svende, nærmere Stranden I ro,
hør Sangen fra Munkenes Bo!“

Sangen blev ofte sunget i Ely og bevarede i Folke-traditionen¹⁾.

Som bekjendt have de Tilnavne, hvormed Historien har betegnet Mænd og Konger, ikke altid truffet det Centrale i Personens Karakter og stundom grebet en mere tilfældig Side af hans Færd og Væsen. Kong Knud har havt mange Tilnavne af forskjellig Art²⁾; vi tro, at det ældste af dem er det bedste og det mest betegnende. Kong Knud den Rige (o: Mægtige) lader en Fyrste fremtræde for Tanken, som Lykken har yndet i lige Grad som det Forsyn, der uddeler Aandens store Gaver og lover Frugter deraf, om disse Evner udvikles ved Personens Selvarbejde. Billedet af Knuds Ydmyghed er i alt Fald for vor Tidsalder saaledes

¹⁾ Jfr. den dvælende og smukke Skildring i Hist. Eliens II. c. 27. Verset lyder saaledes:

Merie sungen ðe muneches binnen Ely
þa Cnut ching reu ðer by;
roweð, cnihtes, noer ðe land,
and here we þes muneches sæng.

²⁾ Vi tænke herved naturligvis ikke paa det kristelige Daabsnavn, som efter Datidens Brug antoges ved Siden af det oprindelige Navn; men for ej at forbigaa dette Punkt gjøre vi opmærksom paa, at Knud havde som et Saadant antaget Navnet Lambert. Adam schol. 38: in baptismo Lambertus nomen accepit. Langebek, Scr. I. 38, 269; II. 426; VI. 640. Allerede Suhm III. 756 og senere Andre have bemærket, at Kong Mecislav af Polen, Knuds Fætter, ligeledes lod sig kalde Lambert.

knyttet til hans Minde, at Tilnavnet den Mægtige ikke vil blive misforstaaet som den Overmodige ¹⁾).

„Den Rige“ var et Tilnavn som alt tidligt Kong Knud fik, især i Norge ²⁾). Derimod er Betegnelsen den Gamle, som ikke passer paa Knud i Kraft af hans Alder, først fremkommet for at skjelne ham, dels fra Sønnen ³⁾, dels fra hans Søsters Sønnesøn og de øvrige danske Konger med Navnet Knud ⁴⁾). Tilnavnet den Store synes derimod at være af mere evropæisk Natur og dannet i Lighed med Karl den Store; det forekommer hos Forfattere fra det 12te Aarhundredes Slutning ⁵⁾). Men ét Tilnavn var der, som ikke blev Knud til Del, og som dog var det, der maaske mest eftertragtedes af Datidens Mænd — nemlig den Hellige. Der blev hverken af Folket tillagt ham et saadant Navn og end mindre blev han anset værdig til at optages iblandt

¹⁾ Som en Betegnelse i lignende Retning som Manliernes Tilnavn Imperiosus bør det i alt Fald næppe tages, skjønt noget Saadant synes tilsigtet med Alifas Tilnavn „hin Rige“.

²⁾ Det findes i Kongerækkerne i Scriptorum I. 10, 11, og i Sagaerne er det den staaende Betegnelse, saaledes Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 139, Leg. Olafs Saga c. 9, 69, Knytlinga c. 17: hann var kallaðr Knútr hinn ríki eða Knútr gamli osv.

³⁾ Knytlinga c. 21: Hörða-Knútr, son gamla Knúts.

⁴⁾ Senex findes som Tilnavn i Scriptorum I. 17, 67, 173; Svend Aagesen c. 5; Script. I. 54; Saxo 548: Canutus Major. Vederlagsret: Gambla Knut. Script. I. 20, 29, 33, 117, 159, II. 169. Snorre, Olaf d. Hell. Saga c. 139. I den historiske Olafs Saga c. 119 læses: Knutr enn ríci er sumir menn kalla *Engla* Knut, men her foreslaar jeg at læse „*enn gamla* Knut“ af to vigtige Grunde, fordi Knud nemlig intetsteds ellers kaldes den Engelske og fordi Snorre, Olafs Saga c. 139 siger: Knútr hinn ríki er sumir kalla hinn gamla Knútr.

⁵⁾ Saaledes i Bisp Vilhelms Genealogie, Script. II. 156: Kanutus cognomento Magnus. Saxo 537: adeo operum ejus magnitudinem propitiæ famæ fides auxerat etc. 566: redivivum magni Canuti spiritum . . cum nominis communione. Scriptorum I. 54. Note.

Kirkens Sancti. Et kortvarigt Liv har dog ellers stundom hjulpet en Mand til at opnaa Helgenglorien; en Martyrdød har i hvert Fald ikke været nødvendig. Og vi maa huske paa, at der dengang ikke fordredes en pavelig Kanonisation for at optage en Afdød i Helgenrækken og at Kong Olaf af Norge saaledes aldrig har havt denne Sanction¹⁾, skjønt han var en af Middelalderens betydeligste Helgene.

Med Udgangspunkt fra denne Betragtning og fra den Tanke, som er udtrykt i en Runestensindskrift fra Vikingetiden: „Faa vorde nu fødte bedre end han“, ville vi kaste et Blik ud over Datidens Kreds af Fyrster; vi kunne maaske heraf udlede noget om Knuds Forhold til Samtiden og hans Stilling lige over for den.

Der var paa den Tid Mænd nok, som høstede den Løn, som vi nylig nævnede og som for hine Tiders Tro var saa betydelig. Paa Knuds Tid herskede i Frankrig Robert, som fik Tilnavnet den Fromme, i Tydskland Henrik II, der kaldtes den Hellige og senere kanoniseredes, i Ungarn Stephan den Hellige, som ligeledes blev optaget i Helgenrækken, og i Norge var Knuds Modstander Olaf Nordens første og største Helgen. Vare da disse Mænd saa langt mere kristeligt anlagte end Kong Knud, og vare de som Herskere dygtigere end han?

Som det alt er sagt var hin Tidsalder religiøs anlagt, bevæget af stærke Følelser, især af stærk Frygt. Man tog ikke Livet let, og selv over de lette Former, som Livet ogsaa fordrer, kom der en alvorlig Grundtone. Endog efter at Frygten for det mystiske Aar 1000 var dæmpet, levede Tanken om at Gud vilde paa en hidtil ukjendt Maade gribe ind i Verdens Styrelse

¹⁾ Daae, Norges Helgener 5, 18.

og kræve Konger og Folk til Regnskab. Kirken drog Tjenere og lydige Troende til sig i Mængde.

Kong Robert af Frankrig var en med Knud aandsbeslægtet Natur. En sand Fromhed og et poetisk Gemyt gjorde sig gjældende hos begge; dog tør vi ikke tillægge Knud nogen særlig poetisk Begavelse som den, der udmærkede Kong Robert, der fandt sin største Glæde i Komposition af gejstlig Musik. Men naar Kong Knud var en mandig, skabende Karakter, var den lærde Robert alene en æsthetiserende, blødhjertet Mand, som let lod sig bedrage og som hellere tillod, at Forbryderen unddrog sig sin Straf end at han skulde se sig nødsaget til at udtale en Dødsdom. Flere af de Gjerninger, som i denne Henseende fortælles om Robert, vise Højsindethed, men andre og derfor maaske, som Helhed, alle vise kun den Mildhed, der er Tegn paa Karaktersvagthed. I Modsætning hertil forfølger Knud Forbrydelsen strængt i alle dens Forbindelser; han opnaar derved en sikker Herskermagt og for Landet en indre Fred. Roberts Magt var derimod forsvindende lille lige over for de store Vasaller, og han levede og døde umærkeligt i Frankrig som flere af de første Capetinger. Det er ganske karakteristisk, at der fortælles det Samme om Hugo Capet som om Knud den Store, at han aldrig satte Kronen paa sit Hoved. Men der er den store Forskjel til Stede, at Knud herved kun ydmygede sig for Gud og ikke glemte sit verdslige Scepter, medens Hugo og hans Efterfølgere havde valgt til Opgave saa lidt som muligt at lade Vasallerne mærke, at de havde en Konge over sig.

Paa Tydsklands Kejserstol sad Henrik II, som fik Tilnavnet den Fromme, og er bleven optaget i Helgenes Tal. Ogsaa han lignede Knud og Robert i sin Interesse for Kirken, men mest dog Knud, thi han vidste som denne smukt at forene politiske og religiøse Formaal.

Naar han søgte at bringe nyt Liv ind i det sløve Munkevæsen og ægge Præsterne til livlig Deltagelse i Kirkens og den almindelige Kulturs store Spørgsmaal, da var hans Tanke dog tillige at benytte Gejstlighedens Magt lige over for de verdslige Store. Dette var ogsaa Kong Knuds Formaal, men Knud kunde ikke optræde saa eneraadig ved de gejstlige Embeders Besættelse som Henrik. Kong Henrik var vel ikke mindre from end Kong Robert, men han var en ganske anderledes arbejdsom Natur, og han har langt mere lignet Knud i rastløs Virken. Ligesom om Englands Konge fortælles det om den tyske Kejser, at han stadigt gjennemrejste sit Rige fra Ende til anden for at kunne skaffe sig en egen Dom og herske selvstændigt. Dog hører Kong Henrik ikke til de Naturer, som bære Idealets fulde Mærke, og mangen enkelt Handling, som ogsaa hans hele Regering, har snarere Præg af diplomatisk Klogskab og praktisk Forretningsdygtighed end ideal Storhed. Sligt kan man næppe sige om Kong Knud, skjønt hans Planer om at stifte et Rige af trende Lande, som et Hav adskilte, vel var altfor vidtflývende og maatte mislykkes.

I øvrigt kan det erindres, at de historiske Kilder hurtigt efter Kong Knuds Død, da Riget var gaaet over til Fremmede, begyndte at berette Handlinger om ham, som maatte synes haarde og grusomme, medens den senere Kritik har paavist, at de ere usande og opspundne. Kong Henrik II gik det paa en hel modsat Maade; kirkelige Forfattere omskabte i Beretningerne den kraftige Hersker til en uselvstændig, i Kirkens Ledebaand vankende Fyrste, hvilken Opfattelse først den nyere Tids Kritik har kunnet paavise som grundfalsk. Legenden har end videre flyttet Kong Olaf Haraldssøn ind i Maaneskinnets hvidlige Trylleliv, som fjærner Mennesket fra Virkeligheden, og den moderne Kritik har hverken villet

godkjende hans Handlinger som sandt kristne eller villet indrømme, at Olaf er en Karakter, som man i det Hele kan se op til. I alt Fald er det først under Olaf den Helliges sidste Kamp for sin Ret, da han har maattet sone saa meget for sine Misgreb, og da ikke længer hans Magtlyst og Overmod føre ham til Striden, at der falder nogen Storhed over hans Handling. Olafs øvrige Optræden og Handlevis var for fejlfuld til at skaffe ham en Glorie i den profane Historie, og Sympathien jages paa Flugt fra hans Personlighed. Han var fanatisk Kristen uden Ro og uden Taalsomhed; hans Tro var i stærkest Mon blandet med Overtro, sigtende paa ydre Handlinger og formel Overholdelse af Kristendommen, dens Fastedage og Kirkebesøg. Kong Knud har i sin stille Virken ved gode Love langt bedre forstaaet Kristendommens Aand. Olaf havde et stort politisk Formaal at kæmpe for, nemlig at kue de store Høvdingers Uafhængighed og tvinge Folkets mange Stammer til Ligestillethed som Undersaatter, at afskaffe den indre Ufred og straffe lige Høje som Lave; men naar han maatte bukke under i Kampen, da skyldes dette frem for Alt hans Herskesyge og hans Voldsomhed uden Grænser. Kong Knud var beregnende og listig, hans Løfter til de norske Stormænd synes ikke alvorlig mente, om Sagaerne ellers her fortælle ret; men den Aabenhed, som kunde være Olafs Fortrin for den danske Konge, fremtraadte med Fanatismens Ufejlbarhed og umedgjærlige Stædighed.

Med langt større Glæde kan Betragtningen dvæle ved Kong Stephan den Hellige. Han var stillet lige over for de samme Opgaver som Olaf og Knud, og som Olaf tog han ikke i Betænkning at tvinge dem til Daab, der endnu tøvede med at lade sig døbe. Men Omvendelsen skete dog i Ungarn med langt mindre Blodsudgydelse end i Norge, og foreløbig i alt Fald

vovede Ingen at kny mod Stephan. Der er i denne Konges Paabud og Anordninger langt Mere, som minder om Kong Knud, især den samme humane Følelse, som Kong Olaf derimod mangler. Som i England saaledes blev der i Ungarn sørget for Undervisningen, og der blev arbejdet paa et nøje og godt Forhold til Rom¹⁾.

Det har mindst af Alt været vort Øjemed ved de foregaaende Undersøgelser at skaffe Knud en sildig Helgenglorie; vi have kun villet fremføre Billedet af nogle samtidige Fyrster for bedre at blive vár, hvorledes Kong Knud løste de Opgaver, som Tiden stillede, og for at have en Maalestok til Vejledning ved Bedømmelsen af hans Betydning. Vi have tillige ønsket at gjøre opmærksom paa, hvor lidet man ved en Vurdering af en Mands Karakter bør gaa ud fra den tilfældige Belysning, i hvilken Kirkens Historie har bragt ham. Vi ville ikke heller paa nogen Maade betragtes som apologetiske Forsvarere af hans Handlinger, vort Maal var kun at forstaa dem. Det er bleven paavist, at Knud i mange Henseender kommer Idealet nærmere og er langt mere sympathetisk end velbekjendte Helgenskikkelser, og vi have modsagt Sagaernes Efterretning om at han ikke skulde være en synderlig kløgtig Mand. Vi tro fremdeles, at man ikke kan beskyldte Knud for Grusomhed. De Handlinger, som i Almindelighed lægges ham til Last, ere de Tilfælde af Manddrab, som forefalde i Begyndelsen af hans Regering. Imidlertid kunne disse, som alt foran sagt, til Dels eller fuldt ud forsvares efter den Tids Opfattelse som Hævn eller Straf

---

¹⁾ For at medtage nogle Enkeltheder kunne vi mærke, hvorledes Stephan — ligesom Kong Knud for sine Undersaatter — sørger for Understøttelse til den magyariske Skole i Rom og for at de til Rom dragende Ungarer paa Vejen i et Kloster i Ravenna kunne finde Støtte og Hjælp.

over forbryderske Personer. De nærmere Omstændigheder ved Ulf Jarls Drab ere endnu for uoplyste til at man tør rette nogen stærk Bebrejdelse mod Knud, thi det synes jo virkelig som om Ulf har indtaget en noget tvetydig maaske endog forræderisk Stilling i Kampen med de Svenske. Derimod er det jo sandsynligt, at Knud har havt et heftigt Sind; herfor taler baade hans Vrede mod Ulf og dennes hastige Drab og ligesaa den Fortælling, som haves om at Knud skulde være den Første, der overtraadte den af ham selv givne Vederlog ved at dræbe en af Huskarlene.

Til Sammenligning med hvad de øvrige ovennævnte Konger have udrettet have vi endelig villet fremhæve, hvor meget Humant der findes i Knuds Karakter ved Siden af hans kristelige Fromhed. Vi finde det i den Maade, hvorpaa han personligt vil gjøre sig bekjendt med sit Riges Forhold¹⁾. Vi se det fremdeles i hans Omsorg for Kundskabers Udbredelse og Ungdommens Opdragelse. Saaledes siges det i en Kilde, at han overgav Klostrene og Præsterne fattige Drengene til Opdragelse paa sin Bekostning²⁾, og hans Omsorg for re-

¹⁾ Hist. Rames. c. 85: cum quadam vice Rex Cnuto more asueto regni fines peragraret. — Det maa være noget overdrevent, naar det hedder, at Knud sjældent besøgte Danmark. At han mest opholdt sig i England, er sikkert nok; men at han dog opholdt sig en Del i Danmark, turde fremgaa af, at han 1019 gaar derhen og forbliver der Vinteren over, i 1022 og 1023 er i Danmark, maaske 1025, og i hvert Fald 1026 og de to følgende Aar opholder sig endog længere Tid i Danmark.

²⁾ Heremanni Miracula S. Eadmundi § 18; Liebermann, Geschichtsquellen 236: clericali et monastico ordini ex suo sumpto pueros docendos tradidit, non quos invenerat de libertinis, verum ex elegantioribus de paupertinis. Quosdam etiam, sic incedens, regio more liberos dabat propria manusdatione. Jfr. Adam Brem. II. 34 Schol. 26: ille Odinkar in Angliam ductus est a rege Knut ibique eruditus litteris; Jørgensen 408.

ligiøs Oplysning fremgaar til Ex. af hans Befaling om at enhver Kristen skal i det Mindste kjende den rette Tro og vide at forklare baade Credo og Pater Noster (Knuds Lov I. c. 22).

Kong Knuds Evne til at styre et stort Rige, bestaaende af mange Lande, turde vel fremgaa af den store indre Ro, som herskede i England¹⁾ og til Dels i Danmark under hans Regering. Den fremgaar fremdeles af at man aldrig hører Klage over hans Herredømme eller Misfornøjelse over de store Skatter, som han var nødt til at indkræve. Han er da ogsaa den Første, som benytter det helt nye Princip at lade Landene beholde deres egen nationale Udvikling og ikke at lade dem beherske af fremmede Høvdinger og Embedsmænd. Man bebrejder Kong Knud hans Erobrerlyst, men dette kan da ikke gjælde hans Landvindinger i Venden og Samland; thi her gjaldt det sikkert, at enten maatte Nordboerne være Herrer over disse Landskaber eller ogsaa maatte de føle de danske og svenske Kyster og Handelsfarten paa Østersøen true af de slaviske Folk. Til Norge havde han kun en tvivlsom Ret, men det bøjede sig halvt frivilligt ind under hans Herredømme, og han vandt Norge næsten uden Sværds slag.

Men man vil sige, hvad nyttede det Knud, at han vandt det overvættede store Rige, og var det ikke en urigtig Tanke at tro, at saa forskellige Lande med brede Have imellem sig kunde holdes sammen under ét Scepter? Viste det sig ikke strax efter hans Død, at Rigerne faldt fra hinanden, ja glede ud af hans Slægts

---

¹⁾ Jfr. Freeman I. 489: a period of eighteen years in which we cannot see that a sword was drawn within the borders of England was something altogether unparalleled in those warlike ages, something which speaks volumes in favour of the King who bestowed such a blessing on our land.

Haand? Hertil kan svares, at der Intet vides om hvad Knuds Planer var med hans store Rige efter hans Død. Man har end ikke saa meget som den utydelige Ytring, der efter Kildernes Udsagn skal være udtalt af Alexander den Store, da Døden bortrev ham i en lignende ung Alder. Vi maa da drage Slutninger af de Dispositioner, som Kong Knud havde truffet om Landenes Styrelse i sin Levetid. Han havde Intet gjort for en Sammensmeltning af de mange Riger; hverken Hær eller Flaade var fælles, den engelske Kirke havde ingen Overhøjhed vundet over den danske, som derimod vedblev at staa under den tyske; der var ikke i nogen paafaldende Grad indført Englændere til Danmark, og Danske havde ikke Herredømmet i England; han havde sat egne Vicekonger over hvert af de forskjellige Lande.

Hvis man af disse Forhold kan være berettiget til at drage en Slutning om Knuds Hensigter, saa forekommer os kun den at være den rigtige, at Knud først og fremmest har villet sikre det enkelte Land en fast Styrelse og om muligt bevare Herskermagten for en af hans Sønner, at han muligvis ogsaa har ønsket, at en af hans Sønner kunde opnaa at blive Hersker som han selv over alle Riger. Dette har dog været afhængigt af saa mange gunstige Forhold, til Ex. af en lang Levetid for Knud selv, at denne kloge Konge vist kun har tænkt sig det som den heldigste Mulighed, medens han har betragtet det som det mere praktiske og nærliggende Formaal at bevare hvert enkelt Land for en af Sønnerne. Da nu Forsynet kun undte Knud en kort Levetid, gik det ham, som det gik Alexander den Store. Hans politiske Tanke at gjøre de undertvungne Nationer ligeberettigede med de erobrende skabte en indre Sikkerhed i de enkelte Lande, som gjorde, at der paa Ruinerne af det store Rige kunde danne sig mindre Riger, som snart vare i en blomstrende Udvikling.

Norge kunde af mange Grunde ikke bevares for hans Æt, men naar det engelske Rige ikke tilfaldt Knuds Slægt, var det vist mindre hans Skyld, end hans Sønners.

Dommen over Knuds Karakter og hans Regering kan kun udtales med Usikkerhed og Forbehold; men dog tro vi, at alle Mærker og Tegn tyde paa, at han var en sjælden dygtig og begavet Hersker, en gudfrygtig og højsindet Mand, en tapper Krieger og udmærket Lovgiver, kort sagt en af de Konger, som Historien med Rette giver Betegnelsen „den Store“, fordi der af dem kun fødes faa eller enkelte i Aarhundreder.

Tolvte Kapitel.

Det danske Herredømmes sidste Dage.

I. Harald Harefods Regering (1035 - 1040).

Strax efter Knuds Død ilede hans Søn Harald Harefod med at opkaste sig til Herre i Riget. Vi have hidtil hørt meget Lidt om denne Søn af Knud og Ælfgifa, men da han strax véd at skaffe sig et Parti i England, tør man sikkert slutte, at han har opholdt sig dér i de senere Aar. Han sender sine Folk til Winchester og lader dem bemægtige sig den største Del af de Skatte, som Knud havde efterladt Dronning Emma. I den nordlige Del af Landet bliver han derpaa med de bedste Mænds Samtykke erkjendt for Konge, i den sydlige Del i alt Fald som Statholder for Hardeknud. For Resten er det tvivlsomt, hvorledes Forholdet egentlig er bleven ordnet. I Anglo-Saxon Chronicle fortælles dog Forholdene paa følgende Maade. Der sammenkaldes et Møde af alle Landets store Mænd til Oxford, og her „kaare Leofric Jarl og især alle Thegnerne Nord for Themsen og Lidsmændene i London Harald til hele Englands Beskytter, ham og hans Broder Hardeknud, som var i Danmark; og Jarl Godwin og alle de ældste Mænd i Wessex gjorde Modstand, saa længe de kunde, men de kunde Intet udrette derimod. Man besluttede

da, at Ælfgifa [Emma], Hardeknuds Moder, skulde forblive i Winchester med sin Søns, Kongens, Huskarle og holde hele Wessex til hans Haand, og Godwin Jarl var hendes troeste Mand“. Efter en Bemærkning om Haralds Herkomst siges det: „han var da fuldelig Konge over hele England“¹⁾.

Der er nogen Modsigelse i dette Sted, thi efter at det først hedder, at man vælger dem Begge, medens Harald dog blot kaldes „heald“ (Statholder) og Emma siges at „holde“ Wessex paa Hardeknuds, „Kongens“ Vegne (saaledes som Thorkil 1023 „holder“ Danmark), hedder det til Slutning, at Harald var Konge over hele England. Der har aabenbart staaet to Partier lige over for hinanden, et med Støtte af Mercias Ealdorman Leofric og alle de nordlige Provinser, samt af Sømændene i London, man kan maaske sige et særligt dansk Parti, der mente, at der burde tilkomme de Danske en større Indflydelse end under Knud, og dernæst et Parti med Emma og Godwin i Spidsen, og som støttedes af Landmagten eller Hirden. Det kan vel næsten ikke tænkes, at Meningen var, at Landet nu for bestandig skulde være delt²⁾, og det er vel endog ikke bleven endelig bestemt, hvem der skulde være Overkonge. Men Tiden viste snart, hvem der havde den største Indflydelse, og da Hardeknud mærkeligt nok ikke kom til Landet, endte det med, at man svigtede Emma og at hun joges bort. Af Krønikernes ubestemte Udsagn synes man at kunne se, hvorledes efter Haanden som Hardeknud

1) A.-S. Chronicle 1036. Angelsakserne kaldte ogsaa Emma Ælfgifa, som saaledes var Navnet paa begge Kong Knuds Hustruer.

2) Freeman I. 540 antager dog, at Landet nu bliver endelig delt, maaske med Overhøjhed hos den ene eller den anden af dem.

bliver længere Tid borte, Harald kommer til at sidde fastere i Sadlen¹⁾.

Ælfgifa havde styret Norge og var, da hun fordroves derfra med sin Søn Svend, gaaet til Danmark. Her var han død kort efter Faderen²⁾, og hun var da draget til England, hvor hun paa bedste Maade hjalp Harald i at tilrive sig Englands Trone. Dette lære vi at kjende af to tyske Gejstliges Brevvexling, i hvilken de Budskaber omtales, som nylig af engelske Udsendinge vare bragte fra England til Kong Knuds Datter, Dronning Gunhild. De havde sagt saaledes til hende: „Eders usalige og uretvide Stifmoder ønsker svigagtig at frarive Eders Broder Hardeknud Riget. For alle vore Stormænd lod hun nys fejre storartede Gilder, og medens hun bestræbte sig efter at bestikke dem snart ved Bøn, snart ved Gave, fristede hun dem til edeligt at underkaste sig hende og hendes Søn. De samtykkede imidlertid ikke alene ikke i Sligt, men sendte Alle som En Bud til Eders nys nævnte Broder med Bøn om at han hurtigst muligt skulde komme til dem“³⁾.

¹⁾ Saaledes Florentius 1035: Haroldus . . . quasi justus hæres cæpit regnare, non tamen ita potenter ut Canutus quia justior hæres expectabatur Hardecanutus. Unde brevi post tempore regnum Angliæ sorte dividitur. 1037: Haroldus rex Merciorum et Northanhimbrorum ut per totam regnaret Angliam a principibus et omni populo rex eligitur. Hardecanutus vero quia in Danemarcia moras innexuit et in Angliam rogatus venire distulit penitus abjicitur.

²⁾ Magnus d. Godes Saga c. 13; Snorre c. 6; Fagrskinna c. 126; Ágrip c. 54 f.; Theoderic Monachus c. 22.

³⁾ Dette Brev har havt en besynderlig Skæbne. Giesebrecht havde fremdraget det og fortolket det fuldkommen rigtigt i sin Deutsche Kaiserzeit 1ste Aufl. II. 290, 612, 2te Aufl. 659, men senere har man mærkeligt nok helt glemt Brevet eller tydet det urigtigt. Saaledes har hverken Freeman eller A. D. Jørgensen benyttet det eller lagt Mærke til dets mange Oplysninger til den Tids Historie. Steindorff (Heinrich III,

Paa dette Tidspunkt, medens Riget var delt eller vaklende mellem de to Konger, landede Alfred, en Søn af Kong Æthelred, i England, og da han enten virkelig havde til Hensigt at skabe sig et Parti i Landet eller man dog frygtede for at han nærrede Planer herom, blev han fanget, blindet og dræbt. Ved denne Handling skal Jarl Godwin have spillet en vigtig Rolle, ja han skal have opført sig troløs lige over for den unge Prins og hans Følgesvende; ogsaa disse kom til at lide de haardeste Straffe. Nogle bleve saaledes blindede, Andre hudflettede eller skalperede, om de ej dræbtes eller solgtes som Trælle, og det fortælles, at Alfred selv blev ført til Ely, hvor man blindede ham og hvor han fandt sit Ophold for sin øvrige, kun korte Levetid. I øvrigt ere Efterretningerne om denne Begivenhed saa mange og saa vidt afvigende fra hinanden, at det ikke er muligt at danne sig en Forestilling om hvad der egentlig er foregaaet eller om Hensigten med Alfreds Landing samt om Godwins Skyld. Da Begivenheden ikke har Interesse for de Danskes Herredømme i England, skulle vi her ikke komme ind paa en Drøftelse af de modstridende Kilder, men vi skulle kun bemærke, at hvor lille Godwins Skyld end har været — og der er Meget, der taler til Gunst for ham — da medførte

---

I. 34) forundrer sig over, at Emma kaldes Gunhilds Stifmoder (*noverca*) og ikke hendes Moder „und nur sie kann gemeint sein“, hvilket viser, at han aldeles ikke har forstaaet Brevet. Man kan ikke tænke sig en Oplysning om Forholdene i England, der bedre falder ind i Situationen saaledes som vi kjende den; man faar at vide, at Ælfgifa er vendt tilbage til England, hvad der jo efter Svends Død var rimeligt; hun betegnes som „*noverca*“, Stifmoder til Hardeknud og Gunhild, og hvorledes skulde man ellers betegne dette Forhold? Jfr. IIenrik af Huntingdon S. 758: *Haraldus rex exulavit Emmam reginam novercam suam*; Bromton 932: [*Harald*] *opes regias Emmæ reginæ novercæ suæ ademit*.

hans Forhold i hvert Fald, at han senere anklagedes for denne Gjerning, saaledes som det skal fortælles under Hardeknuds Regering ¹⁾).

I Aaret 1037 blev imidlertid Harald overalt valgt til Konge, og man faldt fra Hardeknud, „fordi han blev for længe i Danmark“. Dette havde til Følge, at Emma joges af Lande i Begyndelsen af Vinteren, hvorpaa hun drog til Flandern ²⁾). Det synes dog tvivlsomt, om Harald er blevet kronet eller salvet; i hvert Fald fortæller Encomium Emmæ — og det maa vel henføres til dette Tidspunkt — at Ærkebisp Ælfnoth, uagtet Harald forlangte det, ikke vilde krone ham, men satte Krone og Scepter paa Altret med de Ord, at han hverken vilde fratage ham Insignierne eller give ham dem, men han forbød alle Bisper at overgive dem til ham eller at velsigne ham. Skjønt Harald truede, opnaaede han Intet lige over for Gejstligheden og lod derfor ogsaa haant om denne Akt ³⁾).

Vi have foran omtalt, at Kong Knud havde trolovet sin og Emmas Datter Gunhild til Kong Henrik, men at Knud var død, førend Vielsen havde fundet Sted. Imidlertid var der vist gjort alle Forberedelser til et hæderligt Bryllup og til Udredelsen af en smuk Medgift; i England kunde under de daværende Forhold Brylluppet dog ikke holdes. Det fandt da Sted i Juni 1036 i Nymwegen, hvor den unge Dronning tillige blev kronet og nu antog det tyske Navn Kunigunde. Enkelte Forfattere vide at fortælle, at Brylluppet fandt Sted med stor Pragt og at man endnu længe efter i England

¹⁾ Ogsaa fordi Freeman ved sin levende Interesse for Godwins Karakter har dvælet saa udførligt herved, kunne vi nøjes med at henvise til hans Fremstilling. Norman Conquest I. 542—559.

²⁾ A.-S. Chron. 1037.

³⁾ Scr. Rer. Danic. II. 496. Freeman 541 f.

kunde høre af Folkets Sange, hvor herligt den engelske Kongedatter var bleven udstyret og Formælingen fejret og hvorledes Folket og Kongen havde kappedes om at medgive hende rige Gaver¹⁾.

Baade fra kymrisk og engelsk Side meddeles det, at der i Aaret 1039 fandt en Kamp Sted mellem Engelske og Waliser ved Severn, i hvilken Eadwine, en Broder til Jarl Leofric, Thurkil og Ælfget og mange andre gode Mænd faldt. Den Angribende var Griffin, der nylig havde bestøget Tronen i Nordwales, og Kampen, der var uheldig for „Englændere og Hedninger“, stod ved Severn²⁾.

Fra Kong Dulkan, Skottekongen, sker der derpaa i Slutningen af Haralds Regering et Indfald imod Durham, som ligger højt paa en utilgængelig Klippe, paa hvilken man yderligere havde bygget en Fæstning. Allerede Biskop Ealdhun havde begyndt at befæste dette Bispesæde, og hans Efterfølger Edmund fuldførte Værkerne. De vare nu stærke nok, og Befolkningen tapper nok til at holde Stand, ja man gjorde et Udfald mod Skotternes Rytteri, hvorved dette blev ødelagt, og da Fjenden derpaa maatte trække sig tilbage, blev hans Fodfolk slaæet³⁾. De Faldnes Hoveder knejsede paa rejste Stænger.

Det er sagt, hvorledes Emma „uden al Medlidenhed“

¹⁾ Annal. Hildesheim. 1036; Will. Malmesb. II. § 188; Steindorff I. 35 f.

²⁾ A.-S. Chron. 1039. Ann. Cambriæ 1039: Griffinus filius Lewelin regnavit, Anglos et gentiles persecutus est. Bellum in vado Crucis super Sabrinam cum eis commisit, eosque devicit. Gwent. Chron. 1037. Freeman (S. 564) omtaler ikke de walisiske Kilder.

³⁾ Simeon, de Dun. ecclesia l. III. c. 2, 9; Will. Malmesb. Gesta Pontif. III. § 130 S. 270; Ann. Lindisfarn. 1039; Pertz XIX. 508; Skene I. 400; Robertson I. 114; Freeman 1. 565.

ved Vintertid joges af Lande. Hun søgte ikke til sit Hjemland, thi Normandiets Hersker var da et Barn, men til Grev Balduin af Flandern, der var gift med Adela, en Datter af Kong Robert af Frankrig. Hun blev modtaget særdeles vel af dem og fik en smuk Bølg i Brygge samt alle Fornødenheder, og hun var taknemlig derfor, skjønt hun viste dem, at hun ikke trængte dertil. Fra Brygge skal hun have sendt Bud til sin Søn Edvard i Normandie med Anmodning om at aflægge hende et Besøg. Han adlød strax, men da hun foreslog ham at vinde England, svarede han, at de engelske Stormænd aldrig havde aflagt Ed til ham og at Hardeknud maatte være nærmere til Riget. Han rejste derpaa hjem.

Emma sendte da Bud til Hardeknud i Danmark. Han havde hidtil været meget foruroliget af Norges Konge Magnus den Gode, men det kom omsider til en Fredsslutning mellem dem, hvorved det skal være bleven bestemt, at den, som levede længst, skulde arve den Andens Rige. Han havde nu frie Hænder til at kunne forsøge sin Lykke i England og samlede en stor Flaade. En Del af Skibene laa dog kun som Reserve eller i Baghold, men med 10 Skibe ankom han i Aaret 1039 til Brygge¹⁾. Medens han opholdt sig dér, kom der imidlertid Budskab om Haralds Død. Efter nogen Tids Sygdom var han hensovet i Oxford den 17de Marts 1040 og blev begravet i Westminster²⁾.

¹⁾ A.-S. Chron. 1040; Florentius 1039; Encom. Emmæ II. 499—500. Adam. Brem. II. 72: Contra quem (Haroldum) frater a Dania veniens in Flandria classem adunavit. Sed rex Anglorum morte præventus bellum diremit.

²⁾ A.-S. Chron. 1039, 1040; Will. Malmesb., Gesta Reg. II. § 188 S. 319. Thorpe, Diplom. 338. Florentius har lige over for disse Kilders Udsagn Uret i at sige, at han døde i London. Naar man i flere endog nye Lærebøger og i videnskabe-

Hvis en Mands Karakter overhovedet kan tegnes af saa faa Handlinger som dem, der meddeles om Harald, da vil det være vanskeligt at finde rosende Udtryk om ham. Man faar Indtrykket af en ærgjerrig, herskesyg Yngling, der gaar temmelig voldsom til Værks¹⁾ og som synes begjærlig efter at hævne formentlig Uret mod sig og sin Moder. Han har blandt Forfattere af de historiske Kilder fra hin Tid ingen Forsvarere fundet, saaledes som hans Broder Hardeknud; men selv de, som berette mere koldt og objectivt, synes ikke kjende ham fra en god Side. Den Munk, som har skrevet Lovtalen over Emma og Knud, fortæller, at Harald kun tænkte paa Jagt og Jagthunde, naar Andre gik i Kirke, og at han i det Hele var lidet gudfrygtig²⁾. Hvad der har givet Anledning til hans Tilnavn Harefod, er ikke overleveret, maaske har hans Jagtlyst været Anledningen hertil³⁾.

---

lige Arbejder finder som Dødsaar angivet 1039, da er det urigtigt. To Former af A.-S. Chronicle, E. og F., angive 1039, men da de samme sige, at Knud døde 1036 og Hardeknud 1041, skjönt Intet er sikrere i Følge Datoangivelsen end at de døde 1035 og 1042, viser dette, at Optegnelsen er forrykket, hvad der yderligere fremgaar deraf, at de lade Harald regere 4 Aar 6 Uger, Hardeknud 2 Aar + 10 Dage, til sammen altsaa 6 Aar 4 $\frac{1}{2}$ Uge, hvilke umuligt kunne finde Plads mellem 1036 og 1041.

- 1) Vita S. Edwardi ed. Luard S. 401: homo ut fertur insolens et non bonarum artium.
- 2) Freeman (I. 563) har gjort opmærksom paa, at der fra hans Tid findes nogle Exempler paa Kjøb af gejstlige Embeder og paa at Gejstlige have bestridt flere Embeder paa samme Tid.
- 3) Tilnavnet Harefod maa sikkert være givet ham i levende Live; thi han var altfor ubetydelig en Personlighed til at man kan tro, at et saadant Tilnavn skulde have uddannet sig efter hans Død. Navnet findes dog først i sene Kilder. Det forklares hos Bromton (ed. Twysden, 932) som hidrørende fra hans Forkjærlighed for at gaa: „de militia et curialitate nullatenus curans voluntatem suam propriam solummodo facie-

II. Hardeknuds Regering (1040–1042).

Efter Haralds Død var Stillingen i England heldigvis saaledes, at man ikke kunde være i Tvivl om, hvem der skulde være Konge. Dette gav sig ogsaa til Kjende i Stormændenes enstemmige Beslutning om at vælge Hardeknud og sende Bud til Brygge efter ham; det var den almindelige Overbevisning, at man derved traf et rigtigt Valg¹⁾. Londonerbispen Ælfweard var Formanden i Deputationen, der anmodede Hardeknud om at tage mod Kronen. Han og hans Moder sejlede før Midsommer paa 60 Skibe med danske Krigere om Bord mod England og landede ved Sandwich 7 Nætter før Midsommer. Hardeknud blev vel modtaget baade af Danske og Engelske og umiddelbart derpaa kronet af Ærkebisp Eadsig²⁾. Men i Flandern skal man i Følge Emmas Lovtaler have sørget dybt over hendes Bortrejse³⁾, hvad der vistnok er sandt for hendes gejstlige Venners Vedkommende.

---

bat, et contra suam regiam celsitudinem pede libentius incedebat quam equo equitabat, unde propter levitatem pedum et cursus Haroldus Harefot communiter extitit appellatus.“ Knyghton udtaler sig noget anderledes: Haraldus habuit corpus ad modum leporis et ideo dicebatur Harfot. Sandsynligst er dog maaske, at hans Interesse for Jagten har ladet dette Navn opstaa. I øvrigt kan huskes, at Erik Emun, førend han kom til at bære Navnet den Mindeværdige, i Følge Helmold hed Harefod: Hericus Hasenvoth propter fugam continuam appellatus est (Chronicon I. c. 51).

¹⁾ A.-S. Chron. 1040: wende þæt man wel dyde; Florentius 1040: se bene facere putantes.

²⁾ Rimeligvis d. 18de Juni; jfr. Haandskriftet E. 1039: „com Hardacnut cyng to Sandwic 7 nihtum ær middansumera and he wæs sona underfangen“; 1041: „cyng twa gear buton 10 nihtum“, og han døde 8. Juni. Hist. Rames. c. 94, 95; Roger Wendover I. 477. Freeman I. 568 f.

³⁾ Langebek II. 501–502.

Det er ingen smuk Handling, som først fortælles om Hardeknud. Til Hævn for den Haan og Uret, som var øvet mod hans Moder, lod han Haralds Lig opgrave. Nogle af de øverste Embedsmænd ved Hoffet, Ælfric, Bisp af York, Jarl Godwin, Hushovmesteren Stir, Drosten Eadric, Overkøgemesteren Thronð¹⁾ og andre Stormænd bleve sendte til London for at opgrave Haralds Lig og kaste det i en Sump. Men ogsaa derfra blev det paa Kongens Bud taget op og kastet i Themsen. Nogen Tid efter bemægtigede en Fisker sig det og bragte det hurtigt til de Danske, som lode det med Hæder begrave paa den Kirkegaard, de havde i London²⁾, ved Kirken, som kaldes Saint Clement Danes. Hvad der er bleven af Haralds Moder Ælfgifa, vide vi ikke. Mulig var hun død, men var hun i Live, da kan man være forvisset om, at det ikke blev tilladt hende, der havde ophidset Folket til at falde fra Hardeknud og sikkert har været mellem dem, der udjog hans Moder af Landet, at forblive i England.

Derpaa blive Jarl Godwin og Bisp Lyfing anklagede af Kongen, det hedder sig paa Tilskyndelse af Ærkebisp Ælfric af York og nogle andre Mænd, fordi de skulle have været Aarsag i hans Broder Alfreds Død. Lyfing maatte opgive sit Bispedømme, som blev givet til Ælfric; Aaret derefter fik han dog dette Embede tilbage, efter at han havde udredet en Pengesum. Jarl Godwin aflagde Ed paa, at han var uskyldig i denne Gjerning, og saa godt som alle Englands Stormænd og

1) Det er karakteristisk, at vi netop ved Hardeknuds overdaadige Hof skulle høre om slige Embedsmænd. For Resten er det tvivlsomt, hvad Florentius mener med majordomus, dispensator, carnifex.

2) A.-S. Chron. 1040, Florentius 1040. Ælfric skal have raadet Kongen dertil, se Will. Malmesbury Gesta Regum II. § 188. S. 320. Freeman I. 571.

højere Embedsmænd besvore det Samme, saa at han blev frifunden. Men ogsaa Godwin maatte købe sig Fred, hvilket skete ved at han forærede Kongen et prægtigt Skib, der rummede 80 Krigere i skønne Rustninger; vi have i det Foregaaende givet en nøjagtig Beskrivelse af disses Udseende ¹⁾).

En Forholdsregel, som toges strax efter Hardeknuds Tronbestigelse, var den at lade en umaadelig Skibsskat udskrive. I ét Aar gav man 42,198 Mark, idet der forlangtes 8 Mark for hver Hamle paa Skibene og der var 62 Skibe. Senere, vist i det følgende Aar, maatte man yde 22,096 Mark til 32 Skibe; ethvert Skib havde 86 (85) Hamler. I Kong Knuds og Haralds Dage havde man kun underholdt 16 Skibe med 8 Mark for hver Hamle eller kun udredet 11,000 Mark, medens der nu skulde betales indtil det Firdobbelte ²⁾). Det er ikke lidet karakteristisk, at man først under denne danske Konges Regering hører Tale om, at de paalagte Skatter virke trykkende. Medens Kong Knud, som altid havde Penge og Midler i Overflod, aldrig har faaet Skyld for at udsuge Landet, dukker Klagen nu op under hans svage Søn. Man mindes herved om det Ord af Montesquieu, at man ingensteds har saa stærkt Behov for Skatter som i de hensygnende Stater.

Den tunge Danegjæld maatte vække megen Uvillie. Da nu Huskarlene skulde inddrive den i Byen Worcester og det omliggende Shire ³⁾), bleve de anfaldne af Beboerne, og to Huskarle Feader og Thurstan flygtede til Klokketaarnet ved Domkirken i Worcester, hvor de imidlertid bleve omringede og dræbte. Kongen vilde

---

¹⁾ Florentius 1040; Will. Malmesb. Gesta Reg. II. 188. Jfr. foran S. 377.

²⁾ A.-S. Chron. 1039, 1040.

³⁾ Jfr. hvorledes i Domesday Skat siges betalt Huskarlene i Byerne, Danelag § 25.

hævne det strængt, og Ærkebisp Ælfric, som nylig havde faaet Worcester ved Lyfings Afsættelse, skal yderligere have tilskyndet ham til at straffe Borgerne, i det disse synes at have vægret sig ved at modtage Bispen¹⁾. Kongen udsendte derfor alle sine Huskarle og en stor Hær under Anførsel af Jarlerne Godwin af Wessex, Leofric af Mercia, Siward af Northumberland og under dem de mindre Jarler Thure af Midlandet (østlige Mercia), Rane af Magesæterne (Herefordshire); Kongens Bud lød paa Henrettelse af alle Mænd, Byens Brand og Provinsens Hærgning. Imidlertid var deres Anmarsch bleven meldt i By og Land, og de fandt kun faa Indbyggere tilbage, hvilke de nedhuggede (den 12te November 1041). Paa Landet forskansede man sig paa forskellige Steder, og Beboerne af selve Byen flygtede ud paa en lille Ø, Bæverøen, i Severn, hvor de opkastede Forskansninger og forsvarede sig med stor Tapperhed. Efter fire Dages Belejring blev der sluttet Fred, og de fik Lov til at drage bort. Byen var imidlertid bleven overgivet til Luerne, og den havde lidt yderligere ved Plyndringen²⁾. Lyfing blev derpaa indsat igjen i Bispesædet, som vel ikke kunde være videre tiltalende for Ælfric.

Hardeknud var barnløs og var af svagt Helbred. Han sendte derfor Bud efter Edvard³⁾, der opholdt sig i Normandie, ja nogle Forfattere sige endog, at han optog Edvard med i Regeringen, men det er dog mindre sikkert.

Eadwulf Cutel herskede paa den Tid i Northumberland, men kun kort, og blev efterfulgt af sin Brodersøn

1) Will. Malmesb. Gesta Pontif. § 115 S. 250.

2) Florentius 1041. Will. Malm. Gesta Regum II. § 188 S. 520. G. Pontif. III. §. 115, S. 250. Freeman I. 579 f.

3) Encom. Emmæ II. 502. A.-S. Chron. 1041. Will. Malm. G. R. II. § 188.

Ealdred, dog kun i Bernicia. Denne lod strax Thurbrand, der havde myrdet hans Fader Uhtred, dræbe. Heraf var naturligvis et bittert Had mellem den Dræbtes Søn Carl og Ealdred Følgen; det maatte være deres Pligt stadig at stræbe hinanden efter Livet. Imidlertid lykkedes det dog fælles Venner at faa dem forsonede, ja de bleve endog svorne Brødre¹⁾. De begave sig paa Vej paa en Pilegrimsfart til Rom, men maatte dog paa Grund af vedvarende Uvejr paa Havet opgive deres Rejse og vende hjem. Carl indbød derpaa Jarl Ealdred til en Fest i sit Hus, og da de vare paa et Jagtparti sammen, dræbte Carl ham. Efter Ealdred fulgte hans Broder Eadwulf som Jarl i Bernicia. Men hermed var denne Række Manddrab ikke til Ende, og et nyt førte til en Forening af Deira og Bernicia. Siward, med det nordiske Tilnavn Digera, den Tykke²⁾, var den Gang Jarl i Deira. Han var af Sprakaleggernes berømte Æt og udmærket ved sin Styrke. Hans Hustru var Æthelfled, en Datter af Jarl Ealdred, og han har maaske af denne Grund arvet Deira. Eadwulf, som paa den Tid havde kriget tappert og blodigt mod Britterne ved Strathclyde³⁾, synes ikke at have været lidt ved det danske Hof, og da han kom til Hardeknud for at forsones sig med ham, lod Hardeknud ham myrde

---

1) Simeon, Hist. contin. (ed. Surtees Soc. 91), de Uthredo comite, Twysden 81; Sharpe, Monum. Brit. 687, Note.

2) Freemans Gjengivelse „the Strong“ er urigtig, men hos Will. Malmesb. Gesta Reg. III. § 253 findes rigtig nok: „id est fortis“ og i Vita S. Edwardi 401: Siwardus dux Northumbroꝝ Dana lingua Digara hoc est fortis nuncupatus. Diger findes ikke i Angelsaksisk, se Ordbøgerne.

3) Simeon Dun. de Gestis 204. Hist. contin. (Surtees Soc. I. 91): qui quum superbia extolleretur Brittones satis atrociter devastavit.

ved Siward¹⁾, som nu blev belønnet med hele Northumberland fra Humber til Tweed. —

Hardeknud døde den 8de Juni 1042 paa følgende Maade. En anset Mand ved hans Hof, der indtog Stillingen som Fanefører og som ogsaa betegnes som Stallere²⁾, nemlig Tove den Prude, som da allerede var en ældre Mand, skulde ægte Gyda, en Datter af Osgod Clap, en mægtig Mand, der i alt Fald senere var Stallere³⁾ og som spiller en stor Rolle i den følgende Tid. I Lambeth, som nu er en Del af London, stod Brylluppet, og Hardeknud var blandt Gjæsterne. Da han rejste sig for at drikke Brudens Skaal, faldt han om, man bar ham maalløs ud, og kort efter udaandede han⁴⁾. Hans Lig blev ført til Winchester og begravet ved Siden af Knud den Stores.

1) A.-S. Chron. 1041: on þison gere ec swac Harðacnut Eadulf eorl under his griðe and he wæs þa wedloga. Simeon Hist. cont. (S. 91): quum ad Hardecanutum reconciliandus in pace venisset interfectus est a Siwardo.

2) Jfr. om ham Freeman I. 590 f.

3) A.-S. Chron. 1047.

4) A.-S. Chron. 1042: „Her døde Hardeknud, som han stod ved sin Drik, og han faldt pludselig til Jorden i et skrækkeligt Anfald, og de, som stode nær ved ham, grebe fat om ham, og senere talte han ikke et Ord, og han døde den 8de Juni.“ — En lystelig Misforstaaelse findes hos Bromton (Twysden 934). Hardeknud skal i Følge Nogles Udsagn være funden død mellem Kvæget i en Stald (inventus erat in uno bostari inter pecora extinctus), „Andre sige dog rigtigere“, at han er død som ovenfor fortalt. Nu kan der ikke være mindste Tvivl om, at Hardeknud døde i Stalleren Osgods Hus ved Datterens Bryllup med Stalleren Tove, saaledes som de samtidige Kilder udsige. Men jeg tror heller ikke, at der kan være Tvivl om, hvorledes det sildige og vildfarende Rygte hos Bromton er opstaaet. Man har ladet sig vildlede af Lydligheden mellem Steallere, en Staller, og steall, en Stald, mellem stabularius, en Hofembedsmand med Osgods Stilling og stabulum, en Stald, saa at man har troet, at han er død i Stalden, i Stedet for hos Stalleren.

Med Hardeknud uddøde den danske Kongestammes Mandslinie, og dermed maatte ogsaa den danske Vælde i England ophøre. Kong Knuds tvende Sønner havde ved slet Regering gjort Englænderne lede ved det danske Herredømme, og Tanken maatte derfor naturligen søge hen til det gamle angelsaksiske Kongehus, tilmed da Hardeknud selv syntes at have udpeget sin Halvbroder Edvard som sin Efterfølger. Det viste sig hurtigt, at Alle vare enige om Valget, og allerede inden Hardeknud var begravet, kaaredes Edvard til Konge.

III. Nogle Betragtninger i Anledning af det danske Herredømmes Ophør i England.

Man kan sige, at Knuds Sønners Uduelighed var Grunden til at England løsreves fra Danmark. Imidlertid kunde det dog være, at Andet end menneskelig Skyld og Svaghed havde sin Andel i Rigets Opløsning, at Forsynet havde paa anden Maade lagt Dødsspirer ind i Kongestammen og den ved denne grundlagte Vælde. Oftere end det hyppigt ses, har menneskelig Sygelighed eller Mangel paa Sundhed nedbrudt, hvad menneskelig Kraft har vidst at bygge. Disse Tanker trænge sig frem, naar man bemærker, hvor fysisk svag den danske Kongeslægt maa have været. Allerede Svend Tveskjæg døde en forholdsvis tidlig Død, maaske 54 Aar gammel. Hans Søn Harald, der arvede Danmarks Rige, var kun en Yngling paa tyve Aar eller saa, da han døde, og Knud den Store var ved sin Død kun omtrent 40 Aar gammel. Hvilken Sygdom der var Aarsag i hans Død, vides ikke sikkert; dog kan det huskes, at nogle engelske og franske Kilder sige, at han allerede Aaret før sin Død følte sig svag¹⁾ og at Knytlingasaga beretter, at han i

¹⁾ Will. Gemmet. VI. 12: pace rata in diebus suis eo quod valida gravaretur incommoditate corporali. Johannes Wallingford 550: quadam molestia tactus Cnuto et sibi et caussæ suæ timuit.

Sommeren 1035 blev angrebet af Gulsot og døde deraf om Efteraaret ¹⁾. Gulsot er nu ikke nogen selvstændig Sygdom, men et Symptom, der kan hidrøre fra meget forskellige Lidelser. Om Knuds Søstre have naaet en ældre Alder, vides ikke. Gunhild, Kong Knuds Datter med Emma, som blev tysk Dronning, beskrives som en fin og spæd Kvinde, med Legeme og Sind som et Barn; i et ovenfor omtalt Brev høre vi af en tysk Præst, hvorledes hun glædes, naar Bisp Azeko af Worms bringer hende Mandler; vi høre, at hun er syg ikke længe efter Brylluppet ²⁾, og vi vide, at hun døde allerede 1038 efter 2 Aars Ægteskab, næppe nok 20 Aar gammel „ligesom paa Livets Tærskel“ ³⁾. Knuds og Emmas Søn Hardeknud siges af Vilhelm af Poitiers ofte at have været angrebet af Sygdomme, hvad der skal have gjort ham gudfrygtig ⁴⁾; han var kun 24 Aar, da han døde af et Hjerteslag. Svend, Ælfgifas Søn, kan have naaet til en Alder af omtrent 23 Aar, da han døde (1036). Hvilken Sygdom der voldte hans Broder Harald Harefods Død, vide vi ikke, men et tilfældigt Brev viser os „hvorledes han længe laa syg i Oxford og der var lidet Haab om hans Liv“ ⁵⁾; han døde omtrent 26 Aar gammel.

¹⁾ Knytlingasaga c. 18: þá fékk hann sjúkleik ok var fyrst með því móti, sem gnlusótt er köllut; han lá lengi um sumarið ok um haustið andaðist hann íðus Novembris.

²⁾ Se Brevet, der er trykt hos Giesebrecht, Kaiserzeit II. 659: cum tenera coniuge Chunigunda quam etiam post vestrum discessum a nemine se amygdalis donatam, paternis verbis consolatam satis muliebritur ingenuisse sciatis . . . legati Anglorum nostræ iuniori domnæ nuper infirmæ nunc autem, Deo gratias! valenti, missi sunt.

³⁾ Saaledes siger Wipo. Jfr. Steindorff, Heinrich III, I. 42.

⁴⁾ Duchesne, Histor. Normann. Scriptores 179: ob morbos etiam quos frequenter patiebatur plus Deum in oculis habebat et vitæ humanæ brevitatem.

⁵⁾ Thorpe, Diplomatarium S. 338—342; Kemble Nr. 758 IV. 56 f. Aarstallet 1038 oven over Diplomet findes ikke i dette.

Det forekommer mig, at man af disse Oplysninger har en vis Ret til at slutte, at den danske Kongeslægt da var højst sygelig eller legemlig svag, og at man heri maa se en væsentlig Grund til, at England tabtes. Men disse Betragtninger synes ogsaa indeholde en Forklaring paa nogle af disse Fyrsters Karakter og Opførsel. Vi ville nødig beskyldes for, at vi skulde antage, at et tidligt vakt religiøst Sind skulde være en Frugt af et svagt Helbred, men det alvorlige Sind, som saa bestemt lyser frem af hele Knuds Levevis, harmonerer i hvert Fald ikke ilde med Tanken om en ildfuld Sjæl i et mindre stærkt Legeme. Der er ogsaa andre Forhold, som vilde stemme hermed, saaledes Tavsheden om Knuds Foretagender i hans sidste Rege- ringstid og en vis Sløvhed hos Hardeknud til Ex. hans besynderlige Dvælen i Danmark og senere hans tre Maaneders Ophold i Brygge, før end han drager til London. Men man skal vogte sig for at fortabe sig i disse Betragtninger, som jo dog mangle fast Bund, og et sygt Legeme har ofte rummet en Sjæl, der var kraftig nok. Vi bør derfor afse fra det mulige Aarsagsforhold mellem Sygdom og moralsk Svaghed, og vi bør lade os nøje med det Resultat at have gjort det syndsynligt, at Kongefamilien var legemlig svag.

Det maatte imidlertid være til uhyre Skade for Dynastiets Magt, at det ikke var repræsenteret af en talrig Slægt, som talte stærke Personer mellem sig, der kunde beholde Kronen gennem en Række af Aar. Hvorledes tror man vel det vilde have gaaet i Frankrig, om ikke de første Capetinger — disse af deres Vassaller saa stærkt begrænsede Fyrster — havde siddet længe paa Tronen og næsten Alle efterladt sig fuld- voxne Sønner ved deres Død!

Den danske Vælde maatte endvidere falde, fordi Kong Knuds Sønner vare slette eller uheldige Regenter.

Vilkaarlige Handlinger, drevne af personlig Hævnfølelse, urimelig høje Skatter, Haardhed ved enkelte Lejligheder og Mangel paa Kraft ved andre, voldsom Anvendelse af militær Magt, alt dette var Grund nok til at Englænderne kunde ønske at kalde den gamle Slægt tilbage.

Et Folk er imidlertid medansvarlig med sin Konge, og de Danske maa bære deres Del af Skylden for at England tabtes. Englændernes Uvillie vendte sig da heller ikke alene mod Fyrsteslægten; der lyder en almindeligere Klage over de Fremmedes Herredømme.

Der tales til Exempel ofte om de Danskes Uforskammethed og Hovmod, ja Beretningerne herom høre til de hyppigst gjentagne. I flere Kilder læses saaledes en Klage som den, der har faaet Ord i følgende Vers:

Nu Danskens arvede Magt var forbi,
de Engelske følte sig og fri.
Thi Dansken holdt dem i sit Baand
med Spotteord og haarden Haand.
Om Hundred mødte én Dansk paa en Vej,
trøste dem Gud, som nejed sig ej!
Og kom ved en Bro en Dansk dem imod,
ej traadte de Trin, ej flytted de Fod,
før Dansken var naaet over Flod og Aa.
Man hilsed, man bukked, hvor man dem saa;
hvo Ryg ej krummed, med Stokken snart
de fik ham lært en ydmyg Art.
Til saadan Spot var den engelske Mand,
da Dansken raaded over vort Land¹⁾.

De Kilder, der fortælle om de Danskes Overmod og Hensynsløshed, tilhøre imidlertid for det Første saa godt som alle en senere Tid, og dernæst have de opfattet som noget Almindeligt, hvad der er sket i et enkelt Tilfælde. End videre bør det bemærkes, at de

¹⁾ Geffrei Gaimar v. 4765 f.

Exempler paa Danskes Hovmod, som findes ¹⁾, næsten altid angaa Tilstanden efter Kong Knuds Død.

Men der tales om Laster og slette Tilbøjeligheder, som de Danske skulle være forfaldne til, og af disse kunne nogle vel være sande. Det er karakteristisk nok flere af de Laster, som fortælles om Romerne paa Kejsertidens Forfaldstider, saaledes Hengivelse til et overdaadigt Levned, især ved at bade hyppigt, at drikke stærkt og at spise lækre og fine Retter.

De Danskes Lyst til at bade sig nævnes nogle Gange i engelske Kilder, men snarest som en Brug, der var Angelsakserne paafaldende end fordi Badningen var anvendt til Overdrivelse. Det var naturligvis især Løverdag, at denne Renselse gik for sig ²⁾. Men den samme Kilde, som taler herom, beretter, at de Danske havde for Skik daglig at kæmme Haaret, ofte at skifte Klædning og desuden ved andre Midler at hjælpe paa det naturlige Udseende. Heri kan det være sandt, at de Danske satte Pris paa smukke Klæder og et smukt Ydre, og om deres straalende Vaaben er alt talt i det Foregaaende. Ikke des mindre har deres Pragtlyst

1) Til Ex. Liebermann, Anglonorm. Geschichtsquellen 243, Langebek, Scriptores III. 290, og nogle Steder i Historia Ramesiensis, jfr. Freeman I. 477.

2) Wallingford 547: habebant etiam ex consuetudine patriæ unoquoque die comam pectere. Sabbatis balneare, sæpe etiam vestituram mutare et formam corporis multis talibus frivolis adjuvare. Se fremdeles følgende Fortælling, der beskriver os Kong Knud i Slobrok og Tøfler (Osborni Transl. S. Elphegi Mabillon Act. Sanct. Ord. S. Benedicti Sæc. 6 Pars 1. S. 124): qui sabbato vigiliarum pentecostes Lundoniam adveniens mandavit Regi in balneas forte descendenti se adesse et quid velit ipse statuere in ecclesia beati Pauli Apost. expectare. Quo ille accepto sine more de lavacro surgit, chlamyde solummodo nudum corpus obtegit, simplices pedibus subtalares inducit sicque ad Præsulem impigro gradu tendit.

næppe overgaaet de franske Normanners, men disse viste sig dog stærke nok til at erobre og forsvare England.

Værre ser det ud med de Danskes Lyst til Bordets Glæder, hvorom mange Kilder fortælle. Vi have alt set, hvorledes Ælfgifa af Northampton søger at lokke de fornemme Angelsakser ved store Gjæstebud¹⁾, og Hardeknud berømmes for at han lod anrette fire Maaltider daglig ved sit Hof²⁾. De Danske maa derfor ogsaa døje Tilnavnet de Forslugne, les Daneis gluz³⁾. Ligesaa fortæller William af Malmesbury om hvor tarvelig Biskop Alfwold af Sherborne levede i Mad og Drikke netop paa den Tid, hvor rige Maaltider vare komne i Brug siden Danskernes⁴⁾ Herredømme⁵⁾. Det er derfor ogsaa ganske karakteristisk, at der hos den højere Gejstlighed i Danmark paa denne Tid nævnes en lignende Overdaadighed. Om Knuds Kapellan Henrik, der blev Bisp i Lund, siges, at han drak sig ihjel, hans Embedsbroder i Roeskilde Avaco døde ligeledes af Overdaadighed, og det samme berettes om Andre⁶⁾.

Hvad vi have vundet ved disse Undersøgelser er dog paa ingen Maade nok til at bevise, at det skyldtes de Danskes Forfald og Sløvhed, at Herredømmet i England tabtes. Kong Knuds Regering var jo gaaet umiddel-

¹⁾ Giesebrecht, Kaiserzeit, II. 659: universis primatibus nostris convivia maxima celebravit.

²⁾ Henrik Huntingdon 1042 S. 758: tantæ largitatis . . ut prandia regalia quatuor in die vicibus omni curiæ suæ faceret apponi.

³⁾ Edwards franske Biografi v. 1426 S. 219 i Luards Udgave.

⁴⁾ Gesta pontif. (ed. Hamilton 179) II. § 82: inter profusissimos conviviorum apparatus qui tunc in Anglia a Danorum tempore exhibebantur.

⁵⁾ En Efterklang af disse Efterretninger gjenlyder hos senere skotske Forfattere, jfr. Robertson, Scotland under her early kings I. 156—157.

⁶⁾ Adam IV. 8: similiter de aliis.

bart i Forvejen og da vare de Danske stærke nok; saa faa Aar formaa ikke at svække en Slægt. Fordi der hist og her findes Bemærkninger om de Danskes Skjødelyster, tør man ikke slutte, at disse virkelig udhulede deres Kreds. Desuden kan man jo ingenlunde sige, at de Danske i Hjemlandet vare et kraftløst Folk under Svend Estridssøn, Knud den Hellige og Erik Ejegod. Vi have altsaa snarere truffet paa nogle Tidsbilleder og nogle Oplysninger om de Danskes Levevis, end paa Hovedaarsagerne til at England tabtes for de danske Konger.

De virkelige Grunde, hvorfor Herredømmet over England maatte ophøre, ere derimod alt angivne i forrige Kapitel. Da Kong Knud havde indført det Rege- ringssystem, at de Engelske selv skulde styre deres Lande eller sammen med Danske og da der saaledes ikke længere fandtes i Landet en herskende Stamme af Indvandrere, der altid vilde være i Stand til at ind- sætte en dansk Høvding, som den vilde lyde, var det i Virkeligheden kun den danske Kongeslægt, der i Eng- land repræsenterede den danske Vælde. Hvis Kong Knuds Familie uddøde eller hvis man paa Grund af den slette Styrelse, hvori hans Sønner havde gjort sig skyldige, ikke vilde opsøge som Regent et Medlem af Ætten paa Spindesiden, maatte man fristes til at søge tilbage til Landets gamle Kongelinie. Det ses jo dog ofte af Historien, at Intet er saa rodfæstet i et Land som den gamle, muligvis fordrevne Kongeæt, og at man, inden man vender sig fra den, gjerne vil vove et nyt Forsøg, saaledes som det skete med Stuarterne i Eng- land og Bourbonerne i Frankrig. Men Prøven faldt i øvrigt uheldigt ud, da Æthelreds Søn indkaldtes, som det gik uheldigt, da de to nævnte Slægter i nyere Tid toge Sceptret tilbage.

Kong Knud havde end videre Intet gjort for at

binde Danmark og England sammen paa andre Maader end ved den fælles Konge, og vi have al Grund til at tro, at han heri handlede klogt, eftersom hans store Rige bestod af altfor uligeartede og altfor fjærnt liggende Dele til at de kunde sammensmeltes til et Hele. Englænderne selv havde desuden ingen særlig Fordel ved Forbindelsen med Danmark, over hvilket Land de ingen Indflydelse havde. Men af denne Grund maatte da ogsaa de Danskes Herredømme i England ende samtidigt med Kongestammens Ophør. Den Konge, som de valgte, var jo desuden en Halvbroder til Kong Knuds Søn og beskyttet og hidkaldt af denne, saa at Overgangen fra den danske til den angelsaksiske Kongeæt skete næsten umærkeligt.

Det er naturligvis en Selvfølge, at vi endnu længe efter høre Danske nævnte i England ved Siden af Englænderne og at de Danske endnu længe efter søgte at gjøre deres Magt i England gjældende, hvilket dog ikke lykkedes ¹⁾. Imidlertid havde de banet Vej for en Erobring af England, som skulde indtræffe ikkun 24 Aar efter Hardeknuds Død, da de franske Normanner, som vare de Danskes Ætlinge og som vare Arvetagere af deres bedste Egenskaber, underlagde sig England.

---

¹⁾ Om alle disse Forhold henvises til et følgende Bind af Normannerne.

Nogle Tillæg.

I. Kong Harald, Knud den Stores Broder.

De Oplysninger, som findes i Ryaarbøgerne eller Chronicon Erics Regis (Langebek I. 159) om Knud den Store og Harald, hans Broder, give Anledning til følgende Betragtninger. Det ses let, at Krøniken maa i alt Fald have blandet Noget af Knuds og Hardeknuds Historie sammen; thi naar det siges, at Hardeknud var en Konge, som var frygtet og æret frem for alle Evropas Konger, eller at han har givet Vederlagsretten eller er rejst med Kejseren til Rom, tillægges der ham herved vitterligt en anden Mands Gjerninger. Men Krøniken gjør sig formentlig skyldig i anden Forvexling, og jeg vil i den Anledning gjøre opmærksom paa Følgende. Om Haraldus, der følger efter Svønd Tveskjæg, læses saaledes: Iste homo fuit effeminatus et totus libidini deditus, hac de causa Dani eum deposuerunt de regno et Gamele Knut fratrem ejus Regem fecerunt, quod bellicosus homo fuit, sed tædio affecti super eo, quod raro in regno fuit, et continue extra regnum in bellis, quod tamen pro gloria regni libenter tolerare debuissent, Kanutum deposuerunt, et Haraldum effeminatum et nihil valentem regno præfecerunt, qvi tamen cito post mortuus est, et successit ei dictus Gamele Knut frater ejus.

Om denne Vexlen af Harald, Gamle Knud, Harald, Gamle Knud, vide de andre Krøniker ikke det Mindste, og om Haralds Karakter høre vi heller Intet andensteds fra. Dernæst

bør man sammenholde disse Forhold med Tilstanden ved Knud den Stores Død, og navnlig med Optegnelsen i Anglo-Saxon Chronicle 1035: her forðferde Cnut cyng and Harold his sunu feng to rice. 1037: her man geceas Harald ofer eall to kyninge and forsoc Harðacnut forþam he wæs to lange on Denmarcon. 1040: her swealt Harold cyng. Vi faa med andre Ord følgende Parallel:

Chronicon Erici Regis.	Anglo-Saxon Chronicle.
1. Harald overtager strax Magten, men afsættes paa Grund af Blødagtighed.	1. Harald overtager strax Magten sammen med
2. Gamle Knud, hans Broder, afsættes paa Grund af Fraværelse.	2. Hardeknud, hans Broder, som dog afsættes nogle Aar efter paa Grund af Fraværelse.
3. Harald dør kort efter.	3. Harald dør kort efter.
4. Gamle Knud kommer igjen paa Tronen.	4. Hardeknud kommer igjen paa Tronen.

Af disse Grunde forekommer det mig sandsynligt, at en engelsk Beretning har foreligget den danske Annalforfatter, at han har misforstaaet denne Optegnelse og henført til Gamle Knud, hvad der vedkommer Hardeknud. Dette bestyrkes ved 1) at andre Dele af Knuds og Hardeknuds Historie, som alt sagt, ere blandede sammen, og 2) ved at denne Krønike vitterligt paa ikke faa andre Steder har benyttet engelske Kilder, se herom Usinger, dänische Annalen und Chroniken 15.

Af disse Grunde maa man ogsaa være noget forsigtig med at benytte den Beskrivelse af den ældre Haralds Karakter, som findes i dette Kildedsted; saa vidt jeg kan se, vides ellers Intet om Haralds Sind og Begavelse andensteds fra. Han nævnes aldeles ikke af Saxo og af de i Scriptores Rerum Danicarum udgivne Kilder kun i tre, nemlig Petri Olai Excerpta af Ryaarbøgerne (I. 117), fremdeles i en Krønike (II. 169), hvori læses: Haraldus filius ejus ad tempus regnat, og endelig i en sen og ubetydelig Kilde (II. 434):

Haraldus inutilis filius Suenonis (jfr. Ryaarbøgerne: nihil valens),

Om Thietmar og Canterbury-Evangeliet er talt foran S. 309; andre Kilder om denne Konge findes næppe; hans Dødsaar angives vist intetsteds og lader sig kun udlede af, at Knud foretager sin Rejse til Danmark i Aaret 1019.

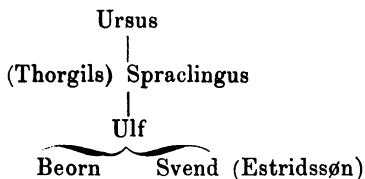
II. Nogle Undersøgelser om Sprakaleggs-Ætten.

At Ulf Jarl er en Søn af Thorgils Sprakalegg, staar at læse i mange Sagaer, saaledes Snorre, Olaf d. Helliges Saga c. 144, Magnus den Godes Saga c. 23, historiske Olaf d. Hell. Saga c. 123, Fagrskinna c. 100. Men Thorgils var Søn af Bjørn, som havde en højst mærkelig Herkomst, i det hans Moder var en fornem Mands Datter, men Faderen en af Skovens Bjørne, der havde bortført hende. Dette fortælles blandt Andet udførligt af Saxo, og han slutter med følgende Udtalelse (S. 513): nato itaque filio (Bjørnens Søn) paternum a necessariis nomen imponitur . . . cujus filius Thrugillus, cognomine Sprageleg, nullo probitatis vestigio a paternæ virtutis imitatione defecit. A quo Ulvo genitus originem ingenio declaravit, avitum animo sangvinem repræsentans.

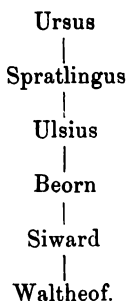
Det lader sig let se, at Traditionen har efterhaanden dannet en Mythe paa Grundlag af en Mands tilfældige Navn (Bjørn) maaske i Forbindelse med hans voldsomme Sind eller hans Udseende; han skal i Følge en Kilde have havt Ører som en Bjørn. Men der synes heller ikke at kunne være Tvivl om, at denne Bjørn, som er Thorgils' Fader, er den dristige svenske Prins Styrbjørn, som tvinger Harald Blaatand til at give ham sin Datter Thyra til Ægte. Dette har Langebek (III. 281—82) gjort opmærksom paa, og andre Forskere have tiittraadt denne Antagelse (Munch I. 2. 101).

Stamtræet er ogsaa bekjendt i England, og Florentius (1049) udtaler sig saaledes om Bjørn Jarl, som vitterligt var en Broder til Svend Estridssøn og som var forbleven i

England og naaede høje Stillinger (Freeman II. 10, 36, 103—104): cui Beorn comes, filius Danici comitis Ulfi filii Spraclingi filii Ursi ac fratris Suani Danorum regis promisit etc., hvor imidlertid Danmarks Historie tilsiger os, at der skal læses, at Kong Svend var en Søn af Ulf, følgelig „ac fratris“ rettes til „ac frater“. Denne Genealogi har altsaa den med andre Opgivelser stemmende Oplysning:

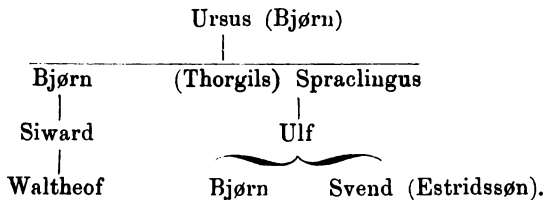

Men i England hørte ogsaa andre berømte Mænd til denne Slægt, saaledes den northumberske Jarl Siward og hans Søn Waltheof, Forkæmperen for de Danskes Vælde mod Vilhelm af Erobreren. I Følge en sagnagtig Fortælling om de gamle Jarler af Huntingdon og Northampton (Langebek III. 288; Michel, Chroniques Anglo-Normandes II. 111) og i Følge et Skrift „de vita Gualdevi Comitiss“ (Langebek III. 299) er Stamtræet dette:

Som det vil ses stemme de tre øverste Led af Stamtræet over ens med den nordiske Tradition. De tre sidste maa derimod ganske sikkert være hæftede urigtigt paa Stamtræet; thi i kronologisk Henseende medføre de stor Vanske-

lighed. Siward af Deira, er nemlig vel bekendt; han var Jarl i det Mindste allerede 1041, men maaske længe før, og da han i en fremrykket Alder døde 1055, havde han alt mistet en Søn Osbern under en Kamp i Skotland (Freeman I. 587—588, II. 374). Ulf ægtede Estrid allerede ved Tiden 1017 og døde c. 1027; hvis nu Stamtræet var rigtigt, skulde hans Sønnesøn og dennes Børn være i Virksomhed kun 35 Aar efter Ægteskabets Stiftelse; dette kan ikke være rigtigt, og Freeman gjør sig ogsaa lystig derover (Norman Conquest I. 586). Langebek (S. 287) flytter Bjørn et Led op paa Stamtræet og gjør ham til en Broder til Ulf. Herved ere de kronologiske Vanskeligheder dog ikke fuldt afhjulpne, og desuden kan der foretages Rettelser i dette Stamtræ uden Vilkaarlighed i Henhold til indre Kritik. Dette skal jeg nu paavise, i det jeg begynder med at opstille Stamtræet, saaledes som det efter min Formening bør tegnes:

For det Første vil man se, at der nu opnaas fuld Overensstemmelse med den nordiske Tradition og god Samtidighed. Ulf bliver nu kun én — i Stedet for 3 — Generationer ældre end Waltheof. Dernæst bør vi fremtage en forholdsvis god Redaktion af Beretningen om denne Families Forhold, hvori der findes følgende Oplysning om Stamtræet, nemlig Chronicon Johannis Bromtoni (Twysden 945—946): Circa idem tempus Siwardus, fortissimus Consul Northumbriæ, pene gigas statura, obiit, de quo legitur: Fuit in regno Danorum de sanguine regio nobilis comes, uncam habens filiam quæ spaciandi causa silvam quandam domui patris sui vicinam cum ancillis suis intravit, quibus Ursa [Ursus] obvians, omnes timore resolutas in fugam convertit et solam comitis filiam

secum rapuit, de qua filium, nomine Bernum, aures ursinas habentem et in comitatu jure materno succedentem, progenit. Successu vero temporis comes iste Bernus in armis strenuus filium habuit quem Siwardum appellavit etc. (Langebek III. 300).

Her staar Spraclingus slet ikke nævnt i Siwards opstigende Linie, og man vil se, at disse Oplysninger stemme fuldkommen overens med det Stamtræ, som jeg har opstillet foran.

Endelig gjør jeg opmærksom paa, at den ene af de ovenfor meddelte Kilder lyder saaledes: „Ursus genuit Spratlingum, Spratlingus Ulsium, Ulsius Beorn cognomento Bore-sun, id est Ursi filium“ (Langebek III. 288). Nu er det jo dog en stor Urmelighed, at en Mand, som er Ulfs Søn, skulde have heddet Bjørns Søn. Her er aabenbart en Fejl og Kilden maa rettes, eller Beorn skal med andre Ord flyttes op til at være „Ursi filius“, saaledes som det er sket paa vort Stamtræ.

Saaledes bliver der kun én Kilde tilbage, som ikke ved indre Kritik lader sig bringe ind under denne Ordning (Langebek S. 299):

Gualdevus, amplæ prosapiæ comes, filius Siwardi ducis Northanumbrorum, filii Beorn, filii Ulsii, filii Spratlingii, filii Ursi.

Denne Kilde gjentager i Virkeligheden kun i omvendt Orden det nys nævnte Stamtræ uden at indeholde den Oplysning, hvorved det kan berigtiges, og den maa aabenbart vige for de andre og ældre Kilders forenede Udsagn.

Navnet synes i Norden at have Formen Sprakaleggr, i England derimod Spraclingus — endnu paa Henrik I.'s Tid findes en Sprachelingus (se Magn. Rot. Scaccarii Henrici I. S. 148). —

III. Om Betegnelsen Nortmanni hos Adam af Bremen.

I Middelalderens latinske Kilder er Dani som bekendt ikke et Fællesnavn for Nordboer, men betyder Danske, og Normanni er det Navn, hvormed Vikingerne kaldes af Sydboerne, hvorfor det er bleven disses Betegnelse for samtlige Nordens Folk; i Norden kjendes denne Sprogbrug dog ikke, og Nordmænd betyder her kun Norske, jfr. mine Undersøgelser i Normannerne I. 55 f., II. 319 f., 378, og foran S. 98—100.

Da der for nylig er bleven rejst Spørgsmaal om, hvorledes Adam af Bremen stiller sig til denne Sprogbrug, finder jeg Grund til her at paavise, hvorledes hans Skrift netop bekræfter Rigtigheden af dette Resultat og udviser, at han kjendte den forskjellige Betegnelsesmaade hos Nordboerne og hos Frankerne.

Man behøver blot at gjennemlæse til Ex. i Adams 2den Bog Kap. 22 og Kapitlerne 32 til 63 for at overtydes om at Adam véd fuldstændig Besked om Rigerne Danmark, Norge og Sverrig, ligesom han da ogsaa i sin geografiske Beskrivelse i 4de Bog c. 10—16 angiver Landenes Grænser og Landsdelene rigtigt. Han véd da følgelig ogsaa, at de tre Folk i Norden hedde Dani, Nortmanni. Sueones. Anden Oplysning kunde han, der personligt kjendte Norden saa nøje, jo heller ikke give. Dette er vist ogsaa almindelig erkjendt, kun har man undret sig over, at enkelte Notitser hos ham lyde ubestemtere.

I Virkeligheden er dette imidlertid kun en Følge af at Adam citerer ældre Forfattere, hvis Udtryk han ikke vil rette, i det han tillige udtrykkeligt siger, at han bruger Kildens Ord. Dette gjælder saaledes, hvor han taler om Nortmanni, der bo Nord for Sakserne (I. 5), det er et langt Citat af Einhard, hvad han siger i Forvejen (se c. 3): „quod breviter conscribens Einhardus“. Naar det i I. 23 hedder: „interea Nortmanni piraticis excursionibus usquequaque degrassati Frisones tributo subiciunt“, da er dette skrevet ud af Prudentius og Ruodolfus Fuldensis, og han har tilføjet: „ut scribitur“, „hystoria Francorum“, „ut aiunt“. Ligesom altsaa Adam her udtrykkeligt nævner, at han citerer, saa-

ledes oplyser han selv om, at Frankerne have en afvigende Sprogbrug, se I. 16: nam Dani et ceteri qui trans Daniam sunt populi ab istoricis Francorum omnes Nortmanni vocantur.

Om man nu vil gennemgaa samtlige hans øvrige Udtalelser, vil man finde, at Nortmanni kun forekommer som de frankiske Forfatteres Betegnelse om Nordboerne: I. 30: Hystoria Francorum, quæ sic de Danis meminit: Nortmannos per Ligerim Thurones succendisse. 39: Hystoria Francorum . . . Danorum vel Nortmannorum. 44: vastacio Nortmannorum vel Danorum. 49: . . scriptum vidi . . Nortmanni vel Dani tunc ab Arnulfo rege deleti . . . Narrat hæc Hystoria Francorum. II. 16: meminit Einhardus . . .: „Dani siquidem ac Sueones, quos Nortmannos vocamus“. IV. 12: det samme Citat af Einhard med følgende Forklaring: Dani et Sueones ceterique trans Daciam populi ab hystoricis Francorum omnes vocantur Nortmanni.

I Henhold til alle disse Udsagn er det klart, at man maa forstaa følgende Sted paa den selv samme Maade. Det hedder i I. 63: quippe Sueones et Gothi vel si ita melius dicuntur [ø: eller om man hellere vil følge Frankernes Sprogbrug] Nortmanni propter barbaricæ excursionis tempora [formedelst Tidens Beskæftigelse med Vikingefærd] christianæ religionis penitus obliti.

I Modsætning til alle disse Citater og i Overensstemmelse mod hans udtrykkelige og gjentagne Udsagn om at kun Frankerne benytte Nortmanni som Fællesnavn, staar derimod hans egen Terminologi fast og urokket og bevises af hele hans Bog paa mange Hundrede Steder, nemlig at Nortmanni er Navnet paa de Norske, Nortmannia (II. 39, 55, III. 16, IV. 24; om Normandie II. 52) eller Norvegia paa Norge, Dani Navnet paa Danmarks Indbyggere og Sueones paa Svenskerne.

IV. De islandske Sagaer som Kilder for den her behandlede Periode.

I tidligere Bind af Normannerne har jeg søgt at hævde, at Sagaerne ikke give gode Efterretninger om den ældste Vikingetid og at deres Udsagn ofte omstødes ved den Kundskab, som vi faa af de samtidige irske, angelsaksiske og frankiske Kilder. Vi ere nu naaede ned til et Tidsrum, da Sagatraditionen, fordi den ligger Nedskrivningstiden nærmere, bliver langt mere paalidelig. Vel maa den ofte korrigeres ved Hjælp af udenlandske Kilder, men den danner dog paa sine Steder et virkeligt Grundlag for Fremstillingen. I øvrigt er der naturligvis i høj Grad Forskjel paa de enkelte Sagaers Paalidelighed, og nogle ere jo, uagtet de behandle historiske Begivenheder, nærmest at kalde Romaner (saaledes Jomsvikingsesaga og for flere Afsnits Vedkommende Knytlingesaga).

Som det vil ses af det Foregaaende, har jeg ofte anvendt Sagaerne som Kilde for Fremstillingen, og tidt ere de ogsaa de eneste som haves, saaledes for Norges Historie. Imidlertid er det ogsaa blevet paavist, hvorledes der i Sagaerne findes Beretninger, som i meget væsentlige Punkter modsiges bestemt af andre Kilder (se saaledes om Helgeaaslaget og Forholdene i Danmark paa den Tid S. 345—353) eller hvorledes enkelte Perioder ere komne til at staa i et helt urigtigt Lys (saaledes Svend Alfifasøns Regering og Love, S. 383—390), eller hvorledes Personer ere blevne skildrede urigtigt (saaledes Kong Knud, S. 401 f.)

Dette gjælder det 11te Aarhundredes Historie. Anderledes bliver det, naar vi gaa længere tilbage i Tiden. Her møder os til Ex. Skildringen i Egils Saga. Denne Saga, som angaar Begyndelsen og Midten af det 10de Aarh., blev tidligere anset for en af de paalideligste Sagaer. Dr. E. Jessen har i en Afhandling i Sybels Historische Zeitschrift Bd. XXVIII, hvori han søger at vise de islandske Sagaers Upaalidelighed, særlig vendt sig mod Egils Saga og ved at sammenholde den med de angelsaksiske Kilder villet bevise, at der ikke kan tillægges den stor Vægt (Glaubwürdigkeit

der Egils-Saga und anderer Isländer-Sagas, S. 60—100). Dr. Jessen er som bekjendt en kundskabsrig og meget skarp-sindig Kritiker, men det vides tillige, at han kan være i høj Grad ensidig og skyde langt over Maalet. Jeg har derfor læst og studeret hans Afhandling med en Del Mistænksomhed og med den Ulyst til at tro paa Forfatterens Resultat, som Enhver maa føle, der har Kjærlighed til de islandske Sagaer og ikke kan billige en saa nøgtern og fantasiløs Opfattelse, som den der stundom lægger sig for Dagen i Jessens Forhold til den nordiske Litteratur. Flere Steder gjør da ogsaa Jessen urigtige Indvendinger og viser liden Lyst til at bringe en Overensstemmelse til Veje mellem Kilder, der ikke modsige hinanden i høj Grad; dette kommer til Ex. frem, hvor han prøver Sagaerne ved at sammenligne deres Efterretninger med Ottars Rejsebeskrivelse.

Men i Hovedsagen lader det sig ikke nægte, at Dr. Jessen har Ret og at det navnlig er umuligt at bringe Egils Saga i Overensstemmelse med de angelsaksiske Kilder. Man finder et enkelt Navn, en enkelt Tidsangivelse, som passer, men som da ogsaa strax kommer i Modstrid med andre Oplysninger. Man kan paa mange Punkter sige, at hint historiske Faktum danner Grundlaget for Fortællingen i Sagaen; men man kan ikke benytte Sagaen som Kilde, fordi den i Virkeligheden har i høj Grad forvansket Begivenhedernes Udseende. Det ligger saaledes meget nær at formode, at den Kamp, hvori Thorolf og Egil deltog paa Æthelstans Side, er Brunnunburhslaget, og enkelte Navne passe herpaa (jfr. foran S. 70, 72, 73), men i øvrigt ere de andre Forhold saa forrykkede. Navnene saa ukjendelige, at man maa tilstaa, at man staar over for en Roman. Munch vil redde Beretningen paa anden Maade ved at betragte den som vedrørende en ukjendt Kamp, der fandt Sted en halv Snes Aar tidligere (se Munch, Norske Folks Historie I. 1. 699, Chron. Regum Manniæ 37) men det lader sig vist ikke nægte, at Beretningen i sin Helhed afspejler den berømte Kamp ved Brunnanburh (jfr. Munch S. 698) og at den i saa Fald har kastet Forhold og Personer mellem hinanden.

Vi tro derfor ikke, at der endnu findes Mange, som hvad Paalideligheden angaar ville godkjende den Dom, som Dr. Rosenberg udtaler om Egils Saga, at den er „en af de ypperste og historiskst paalideligste Sagaer“ (Nordboernes Aandsliv I. 429).

Uagtet Munch som bekjendt har en stærk Tro paa de islandske Sagaer, vil man ofte hos ham træffe meget aabne Udtalelser, der vise en stor Mistillid. Saaledes siger han netop i Anledning af nogle Sagaers Beretning om Erik Blodøxes Ophold i England i sine sidste Leveaar — netop den samme Tid, som Egils Saga omhandler —: „hvor upaalidelige og fejlagtige disse Beretninger ere i alt, hvad der ikke umiddelbart vedkommer Erik selv, og hvad der ej bestyrkes ved samtidige, opbevarede Kvad, bliver saaledes indlysende“ (Munch I. 1. 727 f.)

Herved føres vi hen til det, som skal anses for Grundstammen og det Urokkelige i Sagaerne. nemlig Versene, Skjaldekvadene. Jeg har i det Foregaaende henvist til mange Vers og gjengivet nogle af dem i Oversættelse, dels fordi jeg virkelig formoder, at flere af dem ere autentiske, dels fordi de i alt Fald levendegjøre Billedet af Tiden. Paa den anden Side vil jeg dog ikke tilbageholde den Bemærkning, at det forekommer mig farligt at gjøre Versene til en mere paalidelig Bestanddel af Sagaerne end Prosaberetningen. For det Første maa det huskes, at mange af disse Kvad ere i den Grad dunkle, at man har Vanskelighed ved at se, hvilken Begivenhed og hvilke Personer de dreje sig om. Denne Dunkelhed har ikke været synderlig mindre for 6—7 Hundrede Aar siden (paa Sagaernes Nedskrivningstid), eftersom den ligger i selve Versets Art og Form. Saaledes kunne disse Vers være førte fra en Saga over i en anden, fra en Skjald og en Tidsalder til en anden, uden at det er bleven bemærket. Dernæst er det vel en Kjændsgjerning, at mange Sagaskrivere eller Traditionen før dem ikke have frygtet for selv at digte et Vers og lægge det i Munden paa de handlende Personer, hvorfor der af de bevarede Kvad først maa udskilles alle de uægte. Hvis saadant Falsum kan opdages

ved Hjælp af Versformen — hvorom vi dog ere i Tvivl — da er det rigtignok paa Tiden, at dette sker.

Hvis nu Verset er autentisk, da staar den Mulighed tilbage, og en Mulighed som vitterlig er meget sandsynlig, at Digteren har benyttet en stærk Udsmykning eller har smigret sin Helt; end videre skal man overvinde den store Vanskelighed at fortolke Verset. Endelig er det muligt, at Digteren har fortalt noget Usandt. Til Vejledning hidsætte vi nogle Oplysninger om, hvorledes det i de sidste Aartier er gaaet med Bestemmelsen af Dagen for Slaget ved Stiklestad. Som bekjendt forefaldt der efter Traditionen en Solformørkelse paa denne Dag. Sagaerne udtalte tillige, at Kampen fandt Sted den 29de Juli, men Astronomerne beregnede, at Solformørkelsen fandt Sted den 31te August, og man bøjede sig da for deres Angivelse (saaledes Munch i Norske Folks Historie I. 2. 786, 800), tilmed da Sighvat Skjald i et samtidigt Vers udtrykkeligt nævner Formørkelsen paa Slagdagen. Konrad Maurer fremsatte dog en anden Betragtning, i det han gjorde opmærksom paa, at det var langt rimeligere, at den 29de Juli, som overalt angives i Sagaerne og den kirkelige Tradition, var den rigtige Dato. hvorimod man, da Legenden havde begyndt at danne sig, havde henført Solformørkelsen, som indtraf en Maaned efter, til selve Slagdagen. Hvad Sighvats Vers angik, da maatte man erindre — som Maurer bemærker — at han var en af den dræbte Konges troeste Tilhængere og en stræng kirkeligsindet Mand; han optræder her i et Anliggende, om hvilket vi andensteds fra bestemt vide, at det behandledes som en ren Partisag, og han er derfor ingenlunde et umistænkeligt Vidne, ja man kunde oven i Kjøbet opkaste det Spørgsmaal, om ikke netop han er den, som først har bragt denne Naturbegivenhed i Forbindelse med Kong Olafs Død eller dog udbredt Rygtet herom mellem Folket for at bringe hans Hellighed i et klarere Lys (Maurer, Bekehrung des norwegischen Stammes II. 538—39). Nu er man vist ikke længere i Tvivl om, at denne Maurers Løsning er den ene rette og at Olaf faldt den 29de Juli (se Storm, Norsk Hist.

Tidsskr. IV. 461; Daae, Norges Helgener 96). Her viser sig altsaa det Modsatte af hvad der almindelig læres, i det Verset ikke er saa paalideligt som Beretningen, og det er godtgjort, at endog en samtidig Forfatter har fortalt urigtigt og vistnok imod bedre Vidende.

Vi have ved disse Betragtninger kun villet gjøre opmærksom paa, hvorledes netop Benyttelsen af Versene turde være noget meget Usikkert, fordi man ikke véd, om de ere ægte, om de staa paa deres Plads, om de ere paalidelige (ikke altfor ensidige eller overdrevne eller endog falske), og dernæst fordi de ere saa vanskelige at fortolke.

Vi skulle nu som et Bevis for og en Prøve paa hvad her er sagt, behandle et enkelt Vers fra denne Periode. Der findes i flere af Sagaerne et Vers af Sighvat Skjald, som Munch (i Hist. Olafs Saga S. 257) oversætter saaledes: „Rigtigt er det, at det sjette Slag fandt Sted dér hvor Olaf angreb Londons Broer; den raske Konge bød Englænderne Kamp. De vælske Sværd bede, men Vikingerne vægede dér Diget; en Del Krigsfolk havde Boder i det slette (flade) Sudvirke (Southwark)“.

Sammenholdes dette Vers med Oplysninger andensteds fra og forstaas det efter den naturligste Tolkning, synes det at maatte henføres til:

A. en Kamp foran London, i hvilken Olaf og Vikingerne angribe Englænderne. Nordboerne havde allerede besat en Del af Southwark. Dette passer netop paa Knud den Stores Angreb paa London i Maj 1016, da han lod grave en lang Grav uden om Londons sydlige Side (se foran S. 282). Til denne Begivenhed henfører da ogsaa den legendariske Saga c. 10 og efter denne Flatøbogen (c. 18, II. S. 20) dette Vers (se Munch I. 2. 475).

B. Men denne Tolkning deles aldeles ikke af Andre, saaledes ikke af den Hist. Olafs Saga c. 23. Denne siger lige stik herimod. at Olaf havde sluttet sig til Æthelred, og den nævner Verset som Bevis paa Olafs Bedrifter imod Vikingerne, der havde London inde. Imod den foran fremsatte Tydning taler desuden, at Olaf umuligt kan have været

i England 1016. Munch tænker sig derfor som en Mulighed, at Kampen er forefaldet foran London 1013 (S. 475, 503 Anm.), da Æthelred og Thorkil angrebes i Byen og da nogle Danske siges druknede (foran S. 275).

C. Herimod taler dog atter, at denne Kamp nævnes som Olafs sjette og forinden den syvende, Ringmaraslaget 1010. Den maa altsaa flyttes tilbage til det Angreb paa London, som de Danske foretog 1009, hvorom der ikke vides mere end, at Angrebet skete og at Byen holdt Stand (se foran S. 260). Dette foreslaar Munch paa et tredje Sted (I. 2. 502), og Storm tiltræder denne sidste Antagelse (Snorres Historieskrivning S. 159). Herved er Verset bleven flyttet hen til en Begivenhed, om hvilken vi Intet vide andensteds fra og hvor det derfor kan staa i Fred og Ro, men det er tillige flyttet bort fra den bekjendte Begivenhed, som det i en paafaldende Grad synes at sigte til, nemlig Knuds Belejring af London 1016, hvilket Munch ogsaa indrømmer: „Ytringen passer dog unægteligt langt bedre paa Knuds Belejring af London 1016“ (S. 503).

Det er herved bleven oplyst, at et Vers, om hvis Autenti der ikke strides, af Sagaerne henføres til to stik modsatte Forhold, og at Munch efter Versets naturlige Forstaaelse sætter det til én Kamp, men af andre Grunde vakler mellem at henføre det til tvende tidligere Kampe og Tidspunkter. Naar nu hertil kommer, at der findes andre tvivlsomme Forhold i Versets Indhold — jeg henviser saaledes til, at denne Kamp ved Suðrvirki er den sjette i Rækken, men at som den fjerde i Rækken nævnes en Kamp ved Suðrvic og at dette Sted af nogle Sagaer (saaledes Histor. Saga c. 22 S. 19) henlægges til Danmark og af andre (saaledes Legend. Saga c. 10 S. 7) til England — saa synes det at maatte erkjendes, at Verset som historisk Kildedest er temmelig ubrugeligt. Vi skulle tilføje, at der i Sagaernes Prosaberetning findes to Traditioner, der gaa lige stik imod hinanden i Skildringen af, paa hvilken Side Olaf har staaet i Kampen mellem Englænderne og de Danske (Munch, Leg. Olafs Saga S. 99—102).

I et andet Vers staar Følgende: „jeg véd at Slagenes Møder (d. e. Krigeren), farlig for Venderne, leverede den ottende Kamp; Hirdens stærke Forsvarer gik mod Befæstningen. Greverne kunde ej forbyde Olaf sin Stad Canterbury“ osv. (Munchs Tolkning i Hist. Olafs Saga S. 258).

Den naturlige Forstaaelse — for atter at begynde hermed — er den, at Venderne ere Olafs Modstandere, da han erobrede Canterbury (Olaf deltog altsaa sammen med Jomsborghøvdingen Thorkil i at erobre denne By 1011, se foran S. 263). Men hvorledes komme Vender til England? Ja, man kan vel ikke tænke sig, at dette skete paa nogen anden Maade end ved at de vare Krigere i den danske Hær, sammen med Jomsvikingerne. Men paa den anden Side er det aldeles umuligt, at der kan sigtes til disse Vikinger, eftersom de nævnes som dem, der forsvare Canterbury. Imidlertid staar der i den legendariske Saga c. 12: „Atto orrustu hafðe Olafr við Kantaraborg, barðezt við Dane oc Vindi“; altsaa staa Venderne paa de Danskes Side, og Olaf maa have truffet Danske og Vender som Forsvarere af Canterbury. Verset indeholder med andre Ord en Dunkelhed og Ubegribelighed, og vi kunne ikke forstaa, hvorledes Munch S. 474 Anm. kan henkaste den Bemærkning: „man behøver rigtignok heller ikke at fortolke Verset som om Venderne vare imod og ikke med Olaf“, thi i saa Fald synes Skjaldevers at kunne udsige hvad det skal være. Noget helt Andet er det, om man i Stedet for „vinndum“ vil læse „virðum“, thi saa bortfalder al Vanskelighed, men dermed ogsaa denne historiske Oplysning. Saa bliver Verset et Exempel paa, hvorledes der til alle andre Vanskeligheder kommer den, at Texten paa saa utallige Steder kan modtage Ændring og fremvise Varianter. Man vil efter disse Oplysninger forstaa, at der foran kun sparsomt og med Forsigtighed er henvist til de Vers, som Sagaerne indeholde om Knuds og om Olafs Kampe i England.

Som Resultat vil jeg dog fastslaa dette, at en Historieforsker, som vil benytte Sagaernes Vers som egentligt Bevis og Grundlag for den historiske Fortælling, i Virkeligheden

spilder sin Tid. Versene kunne oplyse, hvor man med andre Kilder er sikker paa, hvad de angaa og omtale, men ud herover gaar deres Virksomhed kun sjældent. Forinden de kunne gjøre yderligere Tjeneste, maa de ganske anderledes granskes ad filologisk Vej og ved en tekstkritisk Prøvelse efter Manuscripterne; en stor Del af dem bør helt forkastes som falske, farvede, eller upaalidelige, og ved dem alle volder Dunkelheden og Tvetydigheden store Vanskeligheder.

Efterskrift.

Af det hermed sluttede tredie Bind af Normannerne udkom første Hefte (S. 1—286) i December 1879. Under Udarbejdelsen af Bogens sidste Halvdel viste det sig nødvendigt at foretage en Forandring i den oprindelige Plan, i det Afsnittet Danelag var voxet til et betydeligt Omfang og tillige havde faaet Karakteren af et eget Studie, saa at der var Grund til at lade det fremtræde som et særligt Bind af Normannerne og ikke som et Afsnit af den foreliggende tredie Del; denne er desuden alt bleven større end de tidligere Dele af Normannerne, og sammen med „Danelag“ vilde den blive mere end dobbelt saa stor.

For imidlertid at henlede Opmærksomheden paa, hvor nøje tredie og fjerde Bind slutte sig til hinanden, har jeg anset det for rigtigt paa dette Binds Titelblad at tilføje: Hertil et Supplementbind, Danelag.

Til Slutning skal jeg udtale min Tak til Bestyrelsen for den Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse for den Understøttelse, der fremdeles er bleven mig til Del og hvorved Værkets Fortsættelse saaledes er bleven mulig.

Maj 1882.

Johannes Steenstrup.

Trykfejl og Rettelser.

- S. 78 Anm., S. 98 Anm. Henviſningen til Bind IV. af Normannerne bør (se forrige Side) rettes til: et følgende Bind af Normannerne.
- „ 79 Linie 9 f. o. læs: gik han mod Nord til Tamworth.
- „ 192 L. 6 f. o. læs: hvor de forbleve uden at bekymre sig om Landets egne Indbyggere.
- „ 195 L. 8 f. o. læs: Mellem Jago og Ieuaſ, Edwals Sønner.
- „ 211 L. 5 f. n. læs: Monige.
- „ 240 L. 16 f. n. læs: dens Skibe.
- „ 265 Tallet over Afsnittet rettes til: VI.
- „ 395 L. 19 f. o. læs: Dulkan, Konge af Cumberland og en Søn af Malkolms Datter.
-

Register.

- A**age, Palnatokes Søn 227 f.
Aamund den Hvide 160, 164.
Aasmundarvaag 211.
Aberfraw 190, 194
Accolb Jarl 119.
Achadbo 56.
Adelf 238.
Aedh, Elaghs Konge 150 f., 152 f.
Aedh, Pikternes Konge 206.
Agathe, af tydsk Kejserslægt,
Edwards Hustru 304 f.
Agder 359 f.
Agmund Hold 35.
Aillin 123.
Alfred, Konge († 901) 31, 217,
256.
Alfred, Kong Æthelreds Søn
416 f., 422.
Alfwin 144.
Alfwina, Jarl Æthelstans Hustru
182.
Aller, Flod 246.
Amond, Duibhgins Søn 160.
Anaraut, Rodris Søn 190.
Andower 241.
Anglesey (Monige) 57, 189, 192 f.,
211 f., 219 f., 223, 239, 244.
Anglo-Saxon Chronicle, dens
Ejendommeligheder 21 f., 28 f.,
30.
Anrat, Elbrics Søn 161.
Anund Jacob, Sverrigs Konge
330 f., 346 f.
- Arberth 244.
Ardee 123.
Ard-Brocain 148.
Ardudwy 194.
Argyle 154, 157.
Armagh 113, 116, 117, 124, 153.
Arnaill (Arnljot) Scot 166.
Arntin, Thortins Søn 208.
Arnkell, Torv-Einars Søn, Orknø-
Jarl 89, 207.
Arvon 220.
Ascadal (se Ospak) 160 f.
Ashington, se Assandun.
Aslak, Søn af Erling Skjalgs-
søn 346.
Assandun 285, 317, 334 f.
Ath Cruithne 116.
Ath Gabhla 122.
Ath-Truisten 114.
Atlone 152.
Atsor „minister“ 228.
Aufer 116.
Avon, Flod 179.
Aylesbury 50.
Aylesford 284.
Badbury 32.
Badning, yndet af de Danske
431.
Bakewell 25, 48, 52
Bakkekloster 362 f.
Balduin, Greve af Flandern 419.
Ball, Olaf 51.
Ballaghmoon 123.

- Ballybough 162.
 Bamborough 65, 70, 177, 240,
 251, 257.
 Bann 113.
 Bardney 34.
 Baridhs Søn 117.
 Baridh, Ottirs Søn 57.
 Baridh, Uathmarans Fader 113.
 Barrow 168.
 Bath 197, 275.
 Bedford 29, 42, 48 f., 52 f., 262.
 Benesing Hold 35.
 Beollan Littil 139.
 Berkshire 258, 260.
 Bernard, Suainins Søn 161.
 Bernhard, saksisk Hertug 245,
 320.
 Bernhard, Bisp i Lund 339.
 Bernicia 64 f., 81, 88, 177, 257,
 394 f., 425.
 Bernward, Bisp af Hildesheim
 246.
 Bernwood 50.
 Birnd (Bjørn) 156.
 Bjørn, Fader til Thorgils Spra-
 kalegg 437 f.
 Bjørn Jarl, Svend Estridssøns
 Broder 437 f.
 Bjørn den Bretske 226.
 Blacair (Blakkr), Godfreds Søn
 123 f.
 Blackwater 229.
 Blandin, Kloster 341.
 Boleslav Chrobri, Polens Konge
 306, 327.
 Boløxe 376.
 Boughtabjærgene 135.
 Boyle 130.
 Bradenskov 33.
 Brand Gneistisøn 170.
 Breagh 120, 122, 126, 145.
 Brecknock 59, 190, 219.
 Bredøxe 376 f.
 Bremen 342 f.
 Brenny 130.
 Brentford 283 f.
 Brian Borumha 133 f.
 Bridgenorth 35, 48.
 Brihtnoth, Ealdorman 229 f.
 Brihtric 259, 270.
 Brihtric, Ælfheahs Søn 294 f.
 Broder, Viking 159 f., 165.
 Brunnanburh 72 f., 114, 217.
 Bruse, Sigurd Jarls Søn 211.
 Brygge 419, 421.
 Brynjer 375 f.
 Buchan 207.
 Buckingham 42, 45, 48, 49, 52.
 Burgund 354 f.
 Bury St. Edmunds, se St. Ed-
 mund.
 Byggemaaden af Fæstninger 43 f.
 Byrthelm 232.
 Byrhtnoth Ædling 34.
 Byrthsige, Byrhtnoths Søn 34.
 Byrhtwold 237.
 Bødvar, Niras Søn 145.
 Cadwallon, Jevafs Søn 220.
 Cadwallon, Meredydds Søn 239.
 Caerleon 193, 195.
 Caermarthen 190, 392.
 Caernarvonshire 189, 218.
 Caithness 71, 170, 205 f., 208 f.,
 211, 382.
 Callaghan, Munsters Konge 119
 - 123.
 Cambridge 52, 63, 261.
 Cameleac, Bisp 57.
 Canterbury 102, 260, 263, 309,
 335.
 Cantire 157, 223.
 Capetingerne i Frankrig 405 f.,
 429.
 Caradoc, Rhydderchs Søn 393.
 Cardigan 190, 220, 222, 238, 244.
 Carham 395.
 Carlingford Fjord 115, 117.
 Carlow 118.

- Carlus 161.
 Carlus' Sværd 149.
 Carlus, Conns Søn 145, 225.
 Carran af Leinster 138.
 Casan Linne 115.
 Cashel 123, 135, 137.
 Cathair Cuinn 141.
 Cathal 156.
 Cavan 143.
 Ceallach, skotsk Fyrste 74.
 Ceannfuait 110.
 Cearbhall, Leinsters Konge 111 f.
 Cearbhall, Lorcans Søn 145.
 Ceasterford 87.
 Celynog 218.
 Cennydd 222.
 Ceredigion se Cardigan.
 Chartres 337.
 Chester 37—40, 60 f., 90, 195 f.,
 221, 256.
 Chiltern 260.
 Cholsey 258.
 Cian, Høvding 168.
 Cianachta-Breagh 112.
 Cilmashogue 110.
 Cinaedh 119.
 Cinel Conaill 153.
 Cinel Eoghain 117.
 Cirencester 316.
 Cleveland 180.
 the Clists 250.
 Clonard 149.
 Clonenagh 113.
 Clonfert 129.
 Clonmacnois 114, 120, 124, 125,
 129.
 Clontarfslaget 3 f., 161 f.
 Colbrand, Kæmpe 66.
 Colchester 42, 45, 47 f., 51 f.
 Colla, Baridhs Søn (Koll Baards-
 søn) 117, 130 f.
 Columcille 222.
 Conaille 192.
 Conaing, Nialls Søn 116.
 Contey i Kildare 109.
 Conghalach 124 f., 144 f.
 Conmael, Høvding 162.
 Conmael, Gille Airris Søn 146.
 Connamara 130.
 Cork 56, 140, 192.
 Cormac, Munsters Konge 111.
 Cormacan Eigeas 121.
 Cornwall 157, 221.
 Cors Einion 239.
 Cossa Nara 118.
 Cossewara 74
 Cotentin 271.
 Cracabam, Oswul 13 f., 58.
 Cricklade 53, 280.
 Croyland 175.
 Cuallaid, Ivars Søn 132, 141.
 Cuckamsley 258.
 Cuilen, Echtigherns Søn 150.
 Cumberland 61 f., 71, 81 f., 196,
 202, 218 f., 271, 395.
 Cumuscac 56.
 Cydweli 239.
 Cynan, Seisyllts Søn 393.
 Cyngar 223.
 Dacre (Dacor), Biflod til Ea-
 mont 27.
 Dalcassier 127, 134 f.
 Dalene (Argyle) 209.
 Dalkey 125.
 Dalriaderne 116, 153, 214, 221.
 Danegjæld 237 f., 248, 262 f.,
 266, 286, 296 f., 423.
 Danelag 367 f.
 Dani = Danske 98 f.
 Dannevirke 53 f.
 Dannevirke Runesten 247.
 Dansk eller norsk Nationalitet
 i England 90 f., i Irland 224 f.
 Danske Mark, ved Eideren 356,
 399.
 Darrad-Væven 170.
 Davenport i Cheshire 16 f., 41,
 61, 64, 94, 113.

- Decies, se Deisierne.
 Dee 198 f., 214.
 Deheubarth 190.
 Deira 58, 177 f.
 Deisierne 120, 123, 126 f., 140, 142.
 Denbigh 189 f.
 Denmarche 66.
 Derby 42, 45, 60, 79 f.
 Derg 129.
 Derwent 82.
 Desmond 140, 167.
 Devenport, se Davenport.
 Devonshire 243, 250.
 Diarmaid 153.
 Dinefawr 190.
 Domhnach-Padraig 149.
 Domhnall Claen, Leinsters Konge 147.
 Domhnall 168.
 Domhnall, Eimhins Søn 163 f.
 Domhnall af Decies 142.
 Domhnall, Irlands Konge 145 f.
 Domhnall Ua Neill 117.
 Donald, Konge af Strathclyde 82.
 Donchadh, Brians Søn 161, 167 f.
 Donchadh, Irlands Konge 112, 114, 120, 123, 150.
 Donchadh, Konge af Ossory 168 f.
 Donchadh, Sønnesøn af Erulf 160 f.
 Donegal 114.
 Donndubhan, Ivars Søn 153.
 Donovan, Høvding for Hy Figeinte 140 f.
 Dorchester 343 f.
 Dore 80.
 Dorsetshire 221, 248.
 Down 110, 153.
 Downpatrick 212, 222.
 Drikkelyst hos Danske 182, 272, 432.
 Duach, Aidhnes Konge 129.
 Dubhcenn, Ivars Søn 132, 140 f.
 Dubhgall 19, 91.
 Dubhgall, Olafs Søn 160.
 Dubhgalls Bro 166.
 Dublin 37, 107, 109 f., 124—127, 145 f., 157, 196, 214, 225.
 „Duces“ 69.
 Duduc, Bisp af Wells 341.
 Duff 153.
 Dufnall (Dunwallon), Konge af Strathclyde 200 f.
 Dufnjal, Gudrøds Søn 224.
 Duibhilitir, Præst 117.
 Duibhthir 130.
 Dunblin, Dunblane i Perth 13—16, 58, 206.
 Duncansby 210.
 Dundalk 152.
 Dunfoeder 71.
 Dungalgnipen 210.
 Dunhere 235.
 Dunkan, Malkolms Dattersøn, Cumberlands, senere Skotlands Konge 395, 418, 451.
 Dunkeld 206.
 Dunseverick 116.
 Dunstan, Ærkebisp 183, 197 f., 336, 341.
 Durham 257, 418.
 Dyfed 190, 219, 238, 244.
 Düna 325 f.
 Eachtighearn 130.
 Eadgifu, Edvard d. Ældres Enke 9, 173.
 Eadelm, Abbed 88.
 Eadgith, Eadgiva, Eadhild, Eadithe, Edvard d. Ældres Døtre 64, 78.
 Eadnoth, Bisp 264.
 Eadric 230.
 Eadric Streona 260, 263, 278 f., 292 f., 301 f., 304.
 Eadric, Drost 422.
 Eadsig, Ærkebisp 421.

- Eadulfs Søn, Konge af Bernicia 63, 65.
 Eadulf, Jarl af Bamborough 177 f.
 Eadwald 237.
 Eadwig, Englands Konge (955—959) 173 f., 341.
 Eadwig, Husmandskongen 292, 320.
 Eadwig, Æthelreds Søn 292, 294.
 Eadwine, Jarl Leofrics Broder 418.
 Eadwulf, Waltheofs Søn 394 f.
 Eadwulf, Uhtreds Søn 425.
 Ealdgyth, Sigeferths Enke 278, 288, 304.
 Ealdhun, Biskop 257, 371, 395, 418.
 Ealdred af Bamborough 26, 58, 65, 70, 177.
 Ealdred, Jarl af Bernicia 425.
 Ealgifu, Kong Edvard d. Ældres Datter 78.
 Ealhelm, Ealdorman 235.
 Ealhswyd, Kong Alfreds Enke 8.
 Eamot (Eamont) 26 f., 65.
 Ebric (Elbric) 161.
 Eccehard, Bisp af Slesvig 246.
 Ecgbriht, Abbed 59.
 Ecgfrida, Jarl Uhtreds Hustru 257, 371.
 Edar (Howth) 192.
 Eddesbury 42, 48.
 Edelisi 238.
 Edgar, Konge (959—975) 63, 173 f., 214, 218, 298, 341.
 Edinburgh 71, 174, 179, 200.
 Edmund, Konge (940—946) 72, 78, 89, 91, 93.
 Edmund Jærnside 218, 278 f., 303 f.
 Edmund (Sankt), Konge 276, 335.
 Edred, Konge (946—955) 63, 86 f., 90, 218.
 Edwal Foel 191.
 Edwal, Meurygs Søn 239, 244.
 Edvard d. Ældre, Konge (901—924) 22, 32 f., 50 f., 60, 62, 64, 217.
 Edvard d. Unge, Konge (975—978) 173, 218, 336.
 Edvard Bekjenderen, Konge (1042—1066) 277, 419, 424.
 Edvard 232.
 Edwin, Enions Søn 238 f.
 Egil, Skallagrims Søn 70, 443 f.
 Eglaf, se Eilif.
 Eglaf, Fader til Æscferd 236.
 Eilif (Eglaf), Thorgils Sprakaleggs Søn 259 f., 332, 350, 392 f.
 Einar (Torv-Einar) 207.
 Einar Haardkjæft 208.
 Einar Klining 208.
 Einar Tambeskjælver 351, 383.
 Einar Vrangmund 211.
 Elben 246.
 Enion, Owens Søn 219.
 Elagh 119 f.
 Elbric, Kongen af Lochlanns Søn 165.
 Elgim (Helge?) 136.
 Elius 136.
 Ely, Kloster 229, 401 f., 416.
 Ely 140.
 Emly 139.
 Emma, Æthelreds og Knud den Stores Hustru 254, 276, 298 f., 335 f., 549, 414, 418 f., 421.
 Enion, Owens Søn 194 f.
 Eochadh, Konge af Øst-Ulster 151 f.
 Eodond (Audun) 136.
 Eogan, Underkonge af Strathclyde 395.
 Eoghanachts 127, 134 f.
 Eoghansø 113.
 Eohric, Konge i Østangel 33—34.
 Eowils, dansk Konge 35.

- Erik, Styrismand 247.
 Erik Hakonssøn, Jarl 281, 284,
 292, 296, 320 f., 345, 351.
 Erik (Blodøxe?), Konge af York
 83, 86 f., 89, 207 f.
 Erland, Torv-Einars Søn, Orknø-
 Jarl 89, 207.
 Erling Skjalgssøn 346, 357 f.
 Erling fra Strømø 161.
 Ermeland 328.
 Erulf 161.
 Esk, Flod 179.
 Essex 229, 241.
 Estland 327 f.
 Estrid, Kong Knuds Søster 398.
 Ethelfrida, se Æthelfled.
 Ethelgar, Greve 244 f.
 Etna Tretell 158.
 Exe, Flod 249.
 Exeter 42, 45 f., 249 f., 252, 254,
 271, 335.
 Faelan, Konge af Decies 137.
 Farbann (Forbann) 385.
 Feader, Huskarl 423.
 Feara-Rois 113.
 Fearghal, Domhnalls Søn 113.
 Femborge 79 f., 93, 274.
 Fergus 135.
 Fermanagh 115.
 Ferns 113, 118.
 Ferrard 113.
 Findlaec (Finleik) mac Ruaidbri
 209, 396 f.
 Finn gall 19, 91.
 Finn-Gall (ved Dublin) 161.
 Flaherty O'Neill 156.
 Flaithbheartach 130.
 Flandern 98, 105, 157, 341, 352 f.,
 419 f.
 Flatholme 58.
 Flerkoneri 141.   •
 Fleury, Kloster 340 f.
 Flint 189 f.
 Fochla 120.
 Fore 156.
 Fotharta-tire 118.
 Fredløshed 277, 317, 319.
 Frithegist 240.
 Frode, Kong F.'s Love 373.
 Frome 248, 279.
 Fræne 240, 268.
 Fulbert, Biskop af Chartres
 337 f.
 Fyrding, Ledingshær 258.
 Fæstninger 41 f., 397 f.
 Gaill (Fremmede) 224 f.
 Gaillgaedhil 205.
 Gainsborough 274, 276 f.
 Galloway 206.
 Galway 123.
 Gareward 245.
 Gejstlighedens Stilling i Eng-
 land 181 f., 333 f., i Norden
 338 f., 362 f.
 Geliachan, Konge 74.
 Gerbrand, Sjællands Biskop
 339 f.
 Gillacele 149.
 Gilla Ciarain 160.
 Gilla Padraigh, Ivars Søn 143,
 153.
 Gille, Jarl paa Syderøerne 210.
 Gisela, g. m. Kejser Konrad II
 355.
 Gisela, Kong Stephans Hustru
 307.
 Glamorganshire 187, 220, 223,
 239, 393.
 Glaslinn 56.
 Glastonbury 337, 365.
 Glendaloch 157.
 Glenmama 150, 155.
 Glinstermoor 245.
 Gloucester 57.
 Gluniarn, Olafs Søn 143, 147 f.,
 160.
 Gode, Thegn 223.
 Godebald, Bisp i Roeskilde 339 f.

- Godfred, Haralds Søn, Øernes
 Konge 195 f., 213, 219, 222.
 Godfred, Ivars Sønnesøn, Dub-
 lins Konge 58, 64 f., 94, 113 f.,
 116, 118 f., 131 f.
 Godfred, Sihtrics Søn, Dublins
 Konge 126.
 Godfred fra Waterford 118 f.
 Godric, Oddas Søn 234 f., 268.
 Godric, Æthelgars Søn 237.
 Godrine, Oddas Søn 234, 268.
 Godskalk, Venderkonge 306,
 380 f.
 Godvig, Oddas Søn 234, 268.
 Godwin 240.
 Godwin, Jarl 317 f., 377, 412 f.,
 416, 422 f.
 Godwin Porthund 302.
 Goistilin Gall 160.
 Gorm d. Gamle, dansk Konge 54.
 Gormlaith (Gormflaith), Brians
 og Olaf Kvarans Hustru 144,
 155, 158 f.
 Gorwennydd 220.
 Gower 194, 222, 239.
 Greece 114.
 Greenwich 277, 280, 282
 Griffid ap Madoc 60.
 Grim, Njals Søn 223 f.
 Grjotgard 210.
 Grisin 161.
 Gudferth Hold 35.
 Gudmund, Stegitans Søn 228 f.
 Gudred, Konge af Northumber-
 land 32.
 Gudrum (Adelstan), Konge i
 Østangel 68.
 Gudrum, Konge i Danmark 67.
 Gudrum, Jarl 70.
 Gudrun fra Caithness 215.
 Gudrød, Øernes Konge 223 f.
 Guido, Jarl 66.
 Gunderic 83.
 Gunhild, Erik Blodøxes Hustru
 89, 207, 391.
 Gunhild, Svend Tveskjægs Sø-
 ster, Palligs Hustru 227, 250,
 254.
 Gunhild, Svend Tveskjægs Hu-
 stru 306.
 Gunhild, Kong Knuds Søster-
 datter 382.
 Gunhild, Kong Knuds Datter,
 g. m. Kejser Henrik III 400,
 415, 417, 428.
 Gunner 70, 174.
 Guttorm, Konge 89.
 Gwaethvoed, Herre af Cibwyr
 204.
 Gwent 59, 220, 393.
 Gwentian Chronicle, dennes
 Værd 186 f.
 Gwyan 60.
 Gwynedd 189 f., 212, 218, 221,
 239, 244.
 Gyda, Svend Tveskjægs Datter
 281.
 Gyda, Olaf Kvarans Søster 144.
 Gyda, Osgods Claps Datter 426.
 Haarek, Guttorms Søn 89.
 Haarek af Thjotta 359.
 Haarek 90.
 Haaward den Aarsæle 208.
 Haaward 210.
 Haasø 211.
 Hadder 70.
 Hadeln 245.
 Hagen, Harald Blaatands Søn
 326.
 Hague, la 272.
 Hakon, Æthelstans Fostre, norsk
 Konge 67.
 Hakon, Jarl 265.
 Hakon, Sigurds Søn, Jarl 211,
 215.
 Hakon, Erik Jarls Søn 345 f.,
 360, 381 f.

- Hakon fra Stangby 347.
 Hakon (Haconn) 118.
 Haldor, Gudmund d. Riges Søn 161.
 Halfdan, dansk Konge 35.
 Halfdan, Godfreds Søn 116, 119.
 Halfdan 70.
 „Halvkonge“ 176.
 Hamburg 343.
 Hampshire 241, 249, 255, 258, 260.
 Harald Blaataand, Konge 86.
 Harald Godwinsøn, Konge 341.
 Harald Haarfager, Konge 66, 86, 95, 209.
 Harald Harefod, Konge 303, 348 f., 412 f., 428.
 Harald, Ivars Søn 141.
 Harald, Olafs Søn, Tronarving i Dublin 150.
 Harald, Sihtrics Søn, af Lime-
 rick 130 f.
 Harald, Svend Tveskjægs Søn,
 Konge 276, 278 f., 308 f., 427,
 435. f.
 Harald, Thorkil d. Højes Søn 383.
 Haralds Sønner (fra de skotske
 Øer) 213.
 Hardeknud, Konge 300, 335, 348,
 360, 392, 413 f., 421 f., 428.
 Hauk Haabrok 67.
 Havard 70.
 Hebriderne 120, 157, 205, 223.
 Hedeby-Runesten 247, Hedeby
 plyndres 246 f.
 Helge, Njals Søn 223 f.
 Helgeaa 345 f.
 Helgrim 66, 68.
 Helligbrøde 315.
 Hemming, Jomsviking 259 f.
 Henrik Fuglefænger, tysk
 Konge 43.
 Henrik II, Kejser 304 f., 404 f.
 Henrik III, Kejser 400 f., 417.
 Henrik, Greve af Stade 244 f.
 Henrik, Foregaaendes Søn 244 f.
 Henrik, Bisp i Lund 340.
 Henrik, Osulphs Søn 89.
 Heretford 57.
 Hertford 47 f., 52.
 Herward 245.
 Hide Kloster 337.
 Hildesheim 246.
 Hingamund, se Ingemund.
 Hirbarth 219.
 Hiring, Harald Blaataands Søn 86.
 Hjælme 375 f.
 Hold (Høld) 91.
 Holm (Munkholm) 362 f.
 Holme Kloster (Norfolk) 335,
 362 f.
 Holme 7—10, 33—34.
 Holyhead paa Anglesey 192.
 Hook Norton 49.
 Howel Dda, Konge i Wales 26,
 65, 191.
 Howel, Konge af Gwynedd 195,
 201, 218 f.
 Howel, Broder til Ithel af Gla-
 morgan 239.
 Howth 156, 162, 192.
 Hrafn den Røde 161, 164.
 Hroald, Jarl 57.
 Hugo, Høvding i Exeter 254, 271.
 Hugo af Burgund 78.
 Humber 240, 251, 274.
 Hundi, Jarl 210, jfr. Hvalp.
 Huntingdon 42, 45, 47, 48, 50, 52.
 Husting 264.
 Hvalp (Hundi), Sigurd Jarls Søn
 211.
 Hvide og sorte Fremmede 19 f.
 Hy Cairbre 123.
 Hy Figeinte 141.
 Hywel, Seisyllts Søn 392 f.
 Hæredaland 101 f.
 Hærordning hos Angelsakserne
 258, 267, 280, 373 f., 423.
 Meuaf, Edwals Søn 195, 451.

- Inchbofin 129.
 Indeirghe, Brians Tjener 163.
 Indulf, skotsk Konge 179, 207.
 Infuit 138.
 Ingemund, Konge i Dublin 37—
 41, 61, 90.
 Ingulfs Krønike 175.
 Iniscaltra 129.
 Inis-cleraun 129.
 Inis Doimhle 144, 192.
 Inishowen 114.
 Inis Sibtonn 139.
 Inis Uladh 144.
 Insi-gall 205.
 Iny i Kerry 56.
 Ipswich 228, 261.
 Irkenfield 57.
 Irske Annaler 108 f.
 Ithel, Fyrste af Glamorgan 239,
 244.
 Ivar, Ivars Sønnesøn 206.
 Ivar, Ivars Sønnesøn, Konge af
 Limerick 137 f., 213.
 Ivar, Konge af Waterford 140,
 142 f., 153 Anm. jfr. 149.
 Ivar, Hersker i Dublin 149.
 Ivar, Tronfølger i Dublin 126.
 Ivar Benløs 95.
 Ivar, Guttorms Søn 89.
 Ivar (Ingvar) 70.
 Ivars Æt 94.
 Jakob, Konge 201.
 Jago, Edwals Søn, Konge af
 Gwynedd 193, 195, 218 f., 451.
 Jedburgh 88.
 Jehmark, Konge af Argyle 397.
 Jellingestenene 54 f.
 Jersey 399.
 Jestin, Ithels Søn 244.
 Johan XV, Pave 270.
 Johan XIX, Pave 355 f.
 Jomsvikinger 217 f., Jomsborg
 325 f., 349, 393.
 Jon Baron 161.
 Jona 147, 222, 225.
 Jonawal, Meurygs Søn 220.
 Juchill, Konge 201.
 Juleskat 148, 387.
 Justin 228 f.
 Kaare Salmundssøn 210 f., 223.
 Kalf Arnesøn 381 f.
 Karl d. Store, Kejser 104 f.
 Karl d. Enfoldige, fransk Konge
 78.
 Kells 118, 145 f., 149, 153.
 Kennet (Marlborough) 258.
 Kenneth, skotsk Konge 179 f.,
 198 f.
 Kent 8 f., 241, 248.
 Kerthialfad 158, 164.
 Kilclief 117.
 Kilcullen 114, 125.
 Kildare 110, 118, 124, 145, 150.
 Kilkenny 114.
 Killaloe 151, 153, 155.
 Killevy 117.
 Kilvert, Ligulfs Søn, Thegn 371.
 Kinaveer 113.
 Kings Island 128.
 Kingsteinton 249.
 Kinncora 151, 155, 158, 169.
 Klostre i Danmark 343, i Norge
 362 f.
 Knowth 114.
 Knud d. Store 273 f., 276, 290—
 412, 427.
 Knud Danaast 97.
 Konfirmation 241 f.
 Konrad II, Kejser 354 f., 399 f.
 Konstantin den Sorte, Jagos
 Søn 219.
 Konstantin, Konge i Skotland
 15, 26, 58, 65, 68, 70, 82, 87,
 95, 144, 207.
 Krákabein, Osulf 13 f., 58 f.
 Krigskunst 38 f.
 Kunjattaborg 158.
 Kylfe, Konge 158.

- Labhraibh** 113.
Lagmand, Godfreds Søn 161.
Lagmænd 192 f., 213 f.
Lambeth 426.
Lambert d. Hellige 246.
Landsend 247.
Lann Leire 113.
Laraic 142.
Latean, Brians Tjener 165.
Lecale i Down 117.
Ledingen i England 258, 267, 423.
Leeds 83.
Lefwine, Møntmester 331.
Leicester 22, 40, 42, 45, 49 f., 79 f.
Leighton 49.
Leitrim 145.
Lennox 154.
Leo, Bisp af Trier 270.
Leaf 83.
Leofred 60.
Leofric, Ealdorman 294 f., 319, 415 f., 418, 422.
Leofric 269.
Leofsige, Ealdorman 250 f.
Leafstan, Ælfwolds Søn 270.
Leotsune 235.
Leafwine, Ealdorman 294 f.
Leth Cuinn 135, 149, 151.
Leth Mogha 143, 151.
Lewis 157.
Leyny 132.
Lidford 247.
Lidmænd 232 f., 413.
Liestmona 245.
Liffe 144.
Limerick 107, 123, 128—132, 138 f., 153, 213.
Lincoln 79.
Lindesey 240, 277.
Lindestarne 80, 284.
Linn-Duachail 114, 115 f.
Ljot, Thorfins Søn 208 f.
Lismore 56, 192.
Llanbadarn 223.
Llan Cwywan 391.
Llândaff 192, 223.
Llandudoch 222 f.
Llanŷwm 239.
Llanrhystud 223.
Llanwenog 219.
Lleyn 192, 194 f., 218 f.
Llywarch, Owens Søn 220.
London 240, 251, 260 f., 264, 275, 280 f., 283, 285 f., 287 f., 296.
Londonderry 225.
Loingseach 122.
Lorcan, Cashels Konge 129.
Lorcan, Leinsters Konge 124.
Lothian 174, 180, 200, 395.
Lough Ainnin 225.
Lough Corrib 130.
Lough Dachaech 56.
Lough Derg 129, 135, 143.
Lough Eathach 117.
Lough Erne 115, 130.
Lough Foyle 113, 117.
Lough Gower 114.
Lough Neagh 116.
Lough Ree 130 f., 143.
Loughor 194.
Ludvig d'Outremer, fransk Konge 68, 78.
Ludvig, Konge af Akvitanien 78.
Lummin, Høvding 161.
Lund i Skaane 53.
Lyfing, Ærkebisp af Canterbury 312 f.
Lyfing, Bisp 313, 352 f., 422 f.
Lødver, Jarl paa Orknø 209.
Løsagtighed 141, 371 f.
Macbeth, skotsk Konge 397.
Maccus, Haralds Søn 139, 141, 195, 213 f.
Maccus, Olafs Søn 89.
Maccus 232.
Mac Liag, Skjald 170.

- Madudhan, Konge 212.
 Maelbrigdhe 56.
 Maelbrigdi, Ruaidhris Søn 396
 Maelciarain 225.
 Maelcluiche 193.
 Maelduin 115.
 Maelmordha af Leinster 150 f.,
 155 f.
 Maelmuaidh fra Desmond 140 f.
 Maelmuire, Søn af Cossewara 74.
 Magh Adhair 148.
 Magh Aei 131.
 Magh Breagh 151.
 Magh Ealta 122.
 Magh Feimhin 110.
 Magh Roighne (Raighne) 119,
 150 f.
 Magnus d. Gode, Norges Konge
 385, 392, 419.
 Maldon 47 f., 51, 228 f., 256.
 Malkolm, Cumberlands Konge
 201 f.
 Malkolm I, skotsk Konge 63,
 82, 87.
 Malkolm II, Kenneths Søn 210,
 248 f., 257, 394.
 Malkolm, Mormaer i Murray 210.
 Malmesbury 33, 278.
 Man 157, 159, 212 f., 222, 223 f.,
 249, 271.
 Manchester 42, 45, 47, 49, 52.
 Mani, Personnavn 51.
 Manige, se Man.
 Manna Jarl 51.
 Manus (Magnus Berna) 138.
 Margad, Brians Søn 158.
 Margbjød 208.
 Margrete, Dronning af Skotland
 304.
 Marlborough 258.
 Marskerne 261.
 Maslaus, Fyrste af Masovien
 328.
 Matharn 244.
 Mathgamhain, Cennedighs Søn
 135.
 Mathgamhain, Dubhgalls Søn
 156.
 Mathodan 116.
 Mathraval 190.
 Meath 110, 120, 125, 156, 225.
 Mecislav, Konge af Polen 306 f.,
 402.
 Medway 248, 284.
 Mellus 16.
 Menevia, se St. Davids.
 Meredydd, Konge 220, 223, 238 f.,
 244.
 Merioneth 189, 220.
 Mervyn, Rodris Søn 190.
 Meuryg 195.
 Meuryg af Gwynedd 220, 239,
 244.
 Miesko, Konge af Polen 306.
 Ministri 69.
 Mochuas Bedehus 113.
 Morcant, Konge 202.
 Morgeneu. Bisp af St. Davids
 244.
 Morkere, Arngrims Søn 278.
 Môn, se Anglesey.
 Montgomeryshire 190.
 Morgan d. Store, Glamorgans
 Konge 191, 193.
 Morganwc 190.
 Moy 153.
 Muck-inis 129.
 Muine-Brocain 149.
 Muircheartach, Domhnalls Søn
 146.
 Muircheartach med Læderkap-
 pen, Konge 113, 116, 119—24,
 212.
 Munkholm, se Holm.
 Muraill 118.
 Murchadh, Herre af Offaly 140.
 Murchadh, Brians Søn 155 f.,
 158, 164.

- Murray 209, 396 f.
 Mælsnati, Jarl 210.
 Mønter, som historisk Kilde 196,
 330 f.
 Nærberth 244.
 Nenagh 149.
 Newport 60.
 New Yeres Give 387.
 Niall, Erulf Ætling 145.
 Niall (Glundubh) 16, 109 f.
 Njals Sønner 210, 223.
 Nidaros 359, 392.
 Niel, Sihtrics Broder 16—18.
 Nigel, Vicomte af Saint Sauveur
 271.
 Norðman, Ealdorman 294 f.
 „Norðmen“ 91, 102.
 Normandie 248 f., 270 f.
 Norske i England 90 f.
 Northampton 42, 44, 48 f., 50 f.,
 79, 262, 302 f.
 „Nortmanni“ hos Adam af Bre-
 men, 441 f.
 Norwich 255.
 Nottingham 42, 45, 48, 52 f.,
 79 f.
 Næseskat 134.
 ●cker 246.
 Odda, Fader til Godric 234 f.
 Odo, Abbed i Fleury 340.
 Odo, saksisk Greve 244.
 Odo, Ærkebisp af Canterbury
 79, 181, 340.
 Oenach-cros 121.
 Offa 230, 234 f.
 Oin, Lagmændenes Broder 192.
 Oisill, Ivars Søn 161.
 Olaf Ball 61.
 Olaf Ceanncairech, Konge af
 Limerick 114, 130 f.
 Olaf Fivit 74.
 Olaf, Godfredssøn, Konge i Du-
 blin og Northumberland 20,
 72, 80, 95, 114, 116, 119, 124 f.
 Olaf, Haraldssøn, d. Hellige,
 Norges Konge 345 f., 357, 382,
 386, 404 f.
 Olaf, Ivars Søn af Limerick, 141.
 Olaf, Lagmands Søn 161.
 Olaf, Olafs Søn, af Limerick 139.
 Olaf, Sihtrics Søn, Kvaran,
 Konge 70 f., 79, 87 f., 94,
 125, 127, 143 f., 146 f., 243,
 302.
 Olaf, Sihtrics Søn 156.
 OlafSkjød-konge, Sverrigs Konge
 279, 306.
 Olaf den Sorte, Hold 35.
 Olaf Tryggvessøn, norsk Konge
 144, 211, 228 f., 240—243, 251,
 263.
 Olaf Jarl paa Caithness 215.
 Olafs Søn og Lagmændene 192 f.,
 213.
 Olbh (Ulf) 113.
 Olef 245.
 Olney 286, 296.
 Oløf, Bjørns Datter 226 f.
 O'Neillerne 110, jfr. 146 f.
 Orknøerne 72, 157 f., 205 f.,
 297.
 Orm 70.
 Orm Jarl 79, 144.
 Orwell 228, 284.
 Osferd 70.
 Osferth Hlytte, Hold 35.
 Osfrid 66, 68.
 Osgod Clap, Staller 377, 426.
 Oskytel, Hold 34.
 Oskytel, Ærkebisp af York 181.
 Oslac Jarl 177 f., 218.
 Osli, Dubhcenns Søn, fra Lime-
 rick 156.
 Oslo 360.
 Ospak (Ascadal), Viking 159 f.
 Ossory 110, 120, 140, 145.
 Osulph, Heahgerafa 88.
 Osulf, Jarl af Bamborough 177 f.

- Oswald, Ærkebisp af York 181, 340.
 Oswald 237.
 Oswin, Cumberlands Konge 71.
 Oswul Cracabam 13 f., 58 f.
 Oter, Jarl 13—15.
 Otford 284.
 Othinkar, Møntmester 331.
 Othlyn 73.
 Othulf, Hold 35.
 Ottar, Jarl 35 f.
 Ottir, Jarl 13 f., 57.
 Ottir Dubh 56.
 Ottir Dubh 161.
 Otto I, Kejser 78.
 Ouse 8, 262.
 Owen, Howel Ddas Søn 191 f.
 Owen, Morgans Søn 194.
 Owen, Konge af Cumberland 72, 82.
 Owen, Gwents Konge 26, 59 f., 65.
 Overdaadighed hos de Danske 182, 272, 415, 431.
 Oxford 260, 275, 278, 413, 419.
 P^{allig} (Palnig), Ealdorman 227, 250.
 Pallig 253.
 Palnatoke 226 f.
 Panta 229.
 Passenham 47, 51.
 Pembroke, se Dyfed.
 Pen 282.
 Pencoed Colwynn 220.
 Penmon 195.
 Penmynydd 244.
 Pentlandstjord 210, 382.
 Peterspenge 345, 369 f.
 Petrockstowe 221.
 Pinho 250.
 Plait 161, 163 f.
 Plein-Pattogi 149.
 Polen 306 f., 327 f.
 Pomern 327 f.
 Porlock 57.
 Port Lairghe, se Waterford.
 Portland 221.
 Powys Vadoc 190.
 Powys Wenwynwyn 190.
 Quatford 35.
 Quentowic 105 f.
 Ragnall, Godfreds Søn 214.
 Ragnall, Ivars Søn 161.
 Ragnall, Ivars Sønnesøn (Søn?) 56 f.
 Ragnall, Olafs Søn fra Dublin 146.
 Ragnall 110.
 Ragnall (Regner Lodbrog) 100.
 Ragnalls Søn 212.
 Ragnbild, Erik Blodøxes Datter 208.
 Ragnvald, Gudferds Søn, Konge i York, 81.
 Ragnvald, Konge i York 18—25, 60 f., 63, 94.
 Ragnvald, Konge 89 f.
 Ragnvald Jarl paa Møre 100.
 Ragnvald, Jarl 58.
 Ragnvald 70.
 Ramsey 341.
 Rath Maisten 168.
 Ravnebanneret 285.
 Rechru 188.
 Ranig, Jarl 319, 424.
 Reading 258.
 Reginald, Osulphs Broder 89.
 Reginbert, Bisp i Odense 339 f.
 Regner Lodbrog 95.
 Reingwald, Konge 13—14.
 Ricard, den røde Piges Søn 161.
 Rikard II, Hertug af Normandie 270.
 Rikard III, Hertug af Normandie 398.
 Ringmarahede (Ringmere) 261, 269, 284 f.
 Ripon 87.

- Robert, den Fromme, Konge af Frankrig 351, 404 f., 419.
 Rochester 248, 284.
 Rodbert, Seisyllts Søn 393.
 Rodri Mawr, Konge af Wales 190.
 Rodri, Edwal Foels Søn 194.
 Roeskilde 277, 348 f.
 Robert (le Diable), Hertug af Normandie 398 f.
 Roilt, Høvding 116.
 Rolt Pudarill 118.
 Rom 321, 338, 344 f., 351 f.
 Roscommon 130 f.
 Roscrea 130.
 Ross 209.
 Rouen 104, 270.
 Ruaidhri 117, 126.
 Ruamond 138.
 Kubha Mena 116.
 Rudolf III, Burgunds Konge 310, 354.
 Rudolf, Konge af Frankrig 78.
 Rurys Lough 115.
 „Ruzzia,“ Ungarn 305 f.
 Sagaerne som historisk Kilde for denne Periode 89, 443 f.
 Saingel 138 f.
 Saksland 244.
 Salisbury 255.
 Salmundssøn, Kaare 223.
 Salomon, Ungarns Konge 304 f.
 Samland 325 f.
 St. Andrews 87.
 St. Balthers Kirke 80.
 St. Benedict of Holme 364 f.
 St. Clement Danes i London 422.
 St. Columba 206.
 St. Davids (Menevia) 157, 219, 223, 238, 244, 263, 392.
 St. Edmunds Bury 8 f., 335, 364 f.
 St. Fechins Kloster 156.
 St. Kadroë 82 f.
 St. Kevin 157.
 St. Illud 223.
 St. Omer 105, 353.
 St. Oswalds Relikvier 34.
 St. Patricks Skrin 222.
 St. Riquier 104.
 St. Senan 139, 163.
 St. Teilos Alter 192.
 Sandwich 228, 258 f., 274, 277, 279, 421.
 Sarpsborg 360.
 Scargate 48.
 Scattery Island 139 f., 163.
 Scillyøerne 241.
 Seisyllts Sønner 392 f.
 Selwood 282.
 Severn 15, 222, 243, 247, 418, 424.
 Shannon 128 f.
 Shepey 284.
 Sherstone 282.
 Shrewsbury 258.
 Shropshire 258.
 Sibiryt 236.
 Siferd, Konge 201.
 Sigferth, Arngrims Søn 278, 288.
 Sigelm, Ealdorman 9 f.
 Sigeric, Ærkebisp 238.
 Sigferth, Jarl i York 32, 94.
 Sigfred, saksisk Greve 244 f.
 Sighvat Skjald 352, 358, 385, 391.
 Signe, Styr Ulfsons Datter 371.
 Sigrid Storraade 306.
 Sigtuna 330 f.
 Sigurd, Bisp i Nidaros 383.
 Sigurd Ullstreng 364.
 Sigurd, Lødver Jarls Søn 158 f., 209 f., 214.
 Sigurd, Konge 89.
 Sihtric, Olaf Kvarans Søn, af Dublin 145, 149 f., 152 f., 156, 158 f., 164, 351.
 Sihtric, Sihtric Galeys Søn 74.

- Sihtric, Ivars Sønnesøn, Konge 35.
 Sihtric Caech eller Gale, Konge af Dublin og af York († 926 eller 927) 16 f., 20, 61, 64, 74, 94, 109 f., 113 f.
 Sihtric Cam 145.
 Sihtric den Rige af Dublin 122.
 Singrinus 75.
 Siward, Jarl af Northumberland 378, 424 f.
 Skarde, Svend Tveskjægs Hjemfælle 247.
 Skjalg, Søn af Erling Skjalgs-søn 316.
 Skibenes Udsmykning 66, 274, 279, 347.
 Skidamyre 209
 Skotland 205 f., 396 f. 418 jfr. Duncan, Indulf, Kenneth, Konstantin, Malkolm.
 Skule, Thorfins Søn 208.
 Skule 61.
 Skule 70.
 Skurfa Jarl 35.
 Skye 157.
 Slane 114, 126.
 Slesvig 246.
 Slieve Baune 130
 Slieve Beagh 116
 Snadgair 161.
 Snamh Aighneh, Carlingford Lough 115, 117.
 Snilling, se Ulfkytel.
 Snowdon 60.
 Snækolf 210.
 Somarlid 138.
 Somarliderne 207, 211.
 Somerset 222, 250.
 Sorte og Hvide Fremmede 19 – 20.
 Southampton 221, 241, 282.
 Spey 205.
 Sprakaleggs Ætten 260, 425, 437 f.
 Sprogkundskab 111.
 Stabbal, Sigmalls Søn 138.
 Stade 244.
 Stafford 42, 48.
 Staines 228, 261.
 Stamford 48, 52, 53, 79 f.
 Stanmoor 88, 180.
 Stefner, Jarl 226.
 Stegitan 228.
 Stephan, Ungarns Konge 305 f., 404 f.
 Stigand, Ærkebisp 334 f.
 Stir, Hushovmester 422.
 Storm, Gustav, Prof., Polemik imod denne Forf. 95–106.
 Stour 235.
 Strathclyde 59, 82, 200, 425.
 Stratherne 206.
 Strenwold 223.
 Streona, se Eadric.
 Strongford Lough 115 f.
 Styr Ulfson 371.
 Suanin 161.
 Sulcoit 137.
 Sumarlide, Sigurd Jarls Søn 211.
 Sunin 161.
 Surrey 261.
 Sussex 241.
 Sutherland 209–211.
 „Svavi“, „Svevi“ 304 f., 329.
 Svend Tveskjæg 217 f., 227, 240 f., 273 f., 427.
 Svend, Kong Knuds Søn, 303, 325 f., 383 f., 415, 428.
 Svend Estridsson, Konge 350 437 f.
 Svend, Hakon Jarls Søn 345.
 Svolderslaget 253.
 Sværd 66.
 Syderøerne, se Hebriderne.
 Syvborgene 278.
 Sørgeaar for Enker 299, 372.
 Taghmon 118.
 Takt (Tann), Brians Søn 158.
 Taleren fra Dublin 146.
 Tamar, se Tomrair.

- Tamarfloden 247.
 Tamworth 42, 48, 52, 79, 302.
 Tanshelf 86.
 Tara 123, 146, 151.
 Tawistock 248
 Teddington 228.
 Tees 87.
 Teignton 249.
 Tempsford 50, 262.
 Terryglass 129.
 Tettenhall, Slaget ved, 11—13,
 35.
 Thanetland 183, 221, 260.
 Thelwall 42, 47, 49, 52.
 Thetford 88, 256, 261.
 Thiedrik 245.
 Thingemanlid 374 f.
 Tholf, Svend Tveskjægs Mand
 247.
 Thordelbhach, Murchads Søn,
 167.
 Thore Hund 357 f.
 Thors Ring 149, Thors Lund 1. o.
 Thored Gunnarssøn 194, 240.
 Thorfin Hausakliuf 207 f.
 Thorfin, Sigurd Jarls Søn 210 f.,
 351.
 Thorgils Thordssøn 215.
 Thorgils Sprakalegg 260, 350,
 393, 437 f.
 Thorkil, den Høje, Jarl 259,
 264, 274 f., 279, 288, 314,
 316 f., 323 f., 332, 348 f.
 Thorkytel Nafenas Søn 281.
 Thormod, Møntmester 330 f.
 Thorod Skattkaupandi 215.
 Thorstein, Siduhalls Søn 161,
 164
 Thorulf, Jarl 116, 119.
 Thorstein Hvide 215.
 Thron, Overkøgemester 422.
 Thrym, Viking 264.
 Thure, Jarl 424.
 Thurferd 70.
 Thurferth Hold 35.
 Thurferth Jarl 29, 51, 65.
 Thurketel Heyng 379.
 Thurkil 418.
 Thurkytel, Jarl 29, 49.
 Thurkytel Myranheafod 261, 269.
 Thurstan, Huskarl 423.
 Thurstan, Fader til Wistan 236.
 Thyre Danebod 53 f.
 Tighernach 169.
 Tilnavne 378 f., 425, Kong Knuds
 402 f.
 Toglos Jarl 51.
 Tolbarb 138.
 Toli comes 51.
 Tolka 162.
 Tomrar, Tomralts Søn 130 f.
 Tomrair (Tamar), Elgis Søn
 (Thorer Helgesøn) 128 f.
 Toralbh 138.
 Torbend Dubh 161.
 Torv-Einar 89, 209.
 Towcester 42, 44, 46, 47, 50 f.
 Tovi Prude, Staller 379, 426.
 Tradry 135.
 Trent 274.
 Twynham 32.
 Turfred, se Thurferth.
 Tynemoor i East Lothian 15,
 58, 206.
 Tynningham 80.
 Tyrone 110, 153.
 Tyvsstraffe 315.
 Tønsberg 346.
 Uathmaran, Baridhs Søn 113.
 Ubis (Umbrich) 263.
 Ugaire 146.
 Ui Ceinnselaigh 118 f., 142, 153,
 169.
 Ui Colgain 145.
 Ui Eathach 153 f.
 Ui Liathain 193.
 Ui Maine 130.
 Ui Neill 146 f., jfr. 110.

- Uhtred, Waltheofs Søn, Jarl i Northumberland 257, 274, 280 f., 371, 394 f.
 Uhtred 70.
 Urm 174.
 Utstein 361.
 Ulf Jarl, Thorgils Sprakalegge Søn 318, 332 f., 347 f., 398, 409.
 Ulf Hræda 158.
 Ulf 113.
 Ulf 112.
 Ulfkytel eller Ulfkel (Snilling) 255 f., 261, 269, 285.
 Ulves Hoveder i Afgift 193.
 Ungarn 304 f., 407 f.
 Unwan, Ærkebisp af Bremen 342 f., 399 f.
 Waaben 375 f.
 Vagn Aagesøn 227 f.
 Wales 154, 184 f., 218 f., 226 f. 263, 418.
 Wallingford 258, 275.
 Walwood 60.
 Waltheof, Siwards Søn 438 f.
 Waltheof, Jarl af Bamborough 257, 371.
 Warwick 42, 48.
 Watchet 57, 223, 247.
 Waterford 14, 56, 107, 109, 118 f., 140, 142, 153.
 Waymere 50 f.
 Vederlag 374 f.
 Weichselen 324 f.
 Wertermore 71.
 Werstan, Bisp 73.
 Weser 245.
 Westminster 419.
 Westmoreland 61 f.
 Vetrlíði 207.
 Wexford 119, 142.
 Whitewell 80.
 Wicklow 123.
 Vigeline 236.
 Wight 248, 250, 252, 258, 271, 322 f.
 Wiheal 281.
 Viken 359 f.
 Vilhelm Erobreren 256 f.
 Vilhelm, Bisp i Roeskilde 339 f.
 Wilton 255.
 Wiltshire 255.
 Vin fra Frankrig 272.
 Winchester 258, 275, 336 f., 413, 426.
 Wimborne 32.
 Vinheide 73.
 Wistan, Thurstans Søn 236.
 Witham 42, 47 f.
 Witland, Samland 322 f.
 Wodansfield, Slaget ved, 11--13, 35.
 Wolfram 245.
 Worcestershire, 227 f., 340, 423 f.
 Vorinholt 246.
 Wrytsleof, Jarl 380.
 Wulf, Præst 268.
 Wulfgeat 269.
 Wulfmær, Wulfstans Søn 233 f.
 Wulfmær 232.
 Wulfnoth, Jarl Godwins Fader 318.
 Wulfnoth Child 259, 270.
 Wulfrun 79, 302 f.
 Wulfstan, Ærkebisp af York, 79, 81, 84, 86, 88, 181.
 Wulfstan, Ærkebisp af York 313.
 Wulfstan, Ceolas Søn 232.
 Wætlingastreet 79, 274 f.
 Ware 255.
 York 50, 62, 65, 66, 68, 72, 79 f., 83, 86, 94, 160, 177, 183 f., 277.
 Ysopo, Hold 34.
 Ystradywain 393.
 Yttingaford 34.
 Ælfic, Highrefa 251, 269.

- Ælfere 232.
 Ælfgar, Meaws Søn, Ealdorman 282.
 Ælfgar, Ælfrics Søn 240.
 Ælfget 418.
 Ælfgifa, Jarl Uhtreds Hustru 371 f.
 Ælfgifa, Knuds Frille 300 f. 383, 415, 422.
 Ælfheah, Ærkebisp af Canterbury 241, 263 f., 352, 335.
 Ælfheah, Ealdorman 294.
 Ælfhelm, Ealdorman af Deira 301 f.
 Ælfhere, Ealdorman 177, 219.
 Ælfhun, Bisp 264.
 Ælfmær 263.
 Ælfmær Darling, Ealdorman 282.
 Ælfnoth, Ærkebisp 417.
 Ælfnoth 234.
 Ælfric, Bisp 240.
 Ælfric, Ærkebisp af York 422 f.
 Ælfric, Fader til Ælfwine 234.
 Ælfric, Ealdorman 238, 240, 255, 268 f.
 Ælfsige, Bisp af Lindisfarne 179.
 Ælfwald 70.
 Ælfweard, Bisp i London 421.
 Ælfwine, Æthelfeds Datter 60.
 Ælfwine, Ælfrics Søn 234 f.
 Ælwin 75.
 Æsa, Svend Tveskjægs Moder 227.
 Æscferd, Eglafs Søn 236.
 Æscwin, Bisp 240.
- Æschær 231.
 Æscmænd 51.
 Æthelfled, Kong Alfreds Datter, 21—23, 36 f., 49, 52, 54, 59, 61, 217.
 Æthelfled, Jarl Ealdreds Datter 425.
 Æthelgar, Fader til Godric 237.
 Æthelingadene 249, 256.
 Æthelmer „den Store“, Ealdorman 275, 294 f.
 Æthelnoth, Ærkebisp af Canterbury 295 f.
 Æthelnoth, Wistans Søn 270.
 Æthelred den Raadvilde, Konge († 1016) 218, 227, 231, 239.
 Æthelsige, Bisp 270.
 Æthelstan, Konge (924—940), 45, 60, 65, 66 f., 70, 86, 217, 249.
 Æthelstan, „Halvkonge“, Ealdorman i Østangel 68, 176 f., 182.
 Æthelstan 261.
 Æthelwerd, Ealdorman 316.
 Æthelwerd, Æthelmers Søn 294 f.
 Æthelwerd, Ealdorman, historisk Forfatter, 10, 12, 238, 241.
 Æthelwin 75.
 Æthelwin 341.
 Æthered, Mercias Konge 40, 54.
 Ætheric 236.
 Ætheric af Bocking 269.
 Æthelwold, Tronfordrer, 32—34.
 Æxer 376 f.